

ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ
ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ

ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಕವಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ

ಗದ್ಯಾನುವಾದ
ಗುಂಡ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಐತಾಳ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೦೮

ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಕವಿಯ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ

ಗದ್ಯಾನುವಾದ
ಗುಂಡ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಐತಾಳ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು- ೫೬೦೦೦೮

DURGASIMHA KAVIYA - KARNATAKA PANCHATANTRAM - original
with prose rendering by Gundmi Chandrashekara Aithal Published
by : Kannada Sahitya Parishattu, Pampa Mahakavi Road, Chamaraajpet,
Bangaluru - 560018, Pages : x + 352 Price : Rs. 180=00 ; 2014

ಮರುಮುದ್ರಣದ ವರ್ಷ : ೨೦೧೪
ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦
ಬೆಲೆ : ಒಂದು ನೂರ ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ
ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಯು.ಟಿ. ಸುರೇಶ್

© ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು - ಶ್ರೀ ಪುಂಡಲೀಕ ಹಾಲಂಬಿ
ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷರು - ನಾ. ಡಿಸೋಜ
ಉನ್ನೇ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ

ಸದಸ್ಯರು

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಂ. ಸದಾಶಿವಪ್ಪ ಶ್ಯಾಗಲೆ
ಶ್ರೀ ನೀಲಾವರ ಸುರೇಂದ್ರ ಅಡಿಗ
ಡಾ. ಸೋ.ಮು. ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್
ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಜಿ. ಕೋಟೆ
ಡಾ. ಮಳಲಿ ವಸಂತಕುಮಾರ್
ಡಾ. ಮಾನಸ
ಡಾ. ಎ.ವಿ. ನಾವಡ
ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ. ನಾರಾಯಣಮ್ಮ
ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎನ್. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ
ನಿರ್ದೇಶಕರು
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ

ಶ್ರೀ ಎನ್. ನಾರಾಯಣ
ಡಾ. ವಸುಂಧರಾ ಭೂಪತಿ
ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಎಸ್. ಗಡಾದ
ಡಾ. ಡಿ.ಕೆ. ಚಿತ್ತಯ್ಯ ಪೂಜಾರ್
ಡಾ. ಸುಜಾತಾ ಜಂಗಮಶೆಟ್ಟಿ
ಶ್ರೀ ಸಿ.ಕೆ. ರಾಮೇಗೌಡ
ಡಾ. ರಾಜಶೇಖರ ಹತಗುಂದಿ
ಶ್ರೀ ಪಿ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪ್ಪ
ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎನ್. ಶಾಮರಾವ್
ಸಂಚಾಲಕ

ಮುದ್ರಣ : ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಅಚ್ಚುಕೂಟ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೧೮

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಮರುಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಆಕರ್ಷಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಮಾರಾಟದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಬಯಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೈಗೆ ತಲಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆಶಯ. ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕಾಶಕರ ನಡುವೆ ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ತಣ್ಣಗೆ, ನಿರುಮ್ಮಳವಾಗಿ ಇರುವ ಕಾಲ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತು. ಹೊಸಕಾಲದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದೇ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಲೇಖಕ-ಮಾರಾಟಗಾರ-ಓದುಗರಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಸುವಿವುಣ್ಣಿಸುವ ವೈಪೋಚಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿರುವಾಗ ಪರಿಷತ್ತು ತಟಸ್ಥ ತಲ್ಲೀನತೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಗತವೈಭವದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಸಲ್ಲದಂಥ ಮುಖಪುಟ, ವರ್ಣಸಂಯೋಜನೆ, ಚಿತ್ರವಿನ್ಯಾಸ, ಒಳಗಿನ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಚಂದಗಾಣಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಓದುಗರು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಕೈಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಮನೆಯ ಕಪಾಟುಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುಸ್ತಕವೊಂದರ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭೆ-ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹ ಹರಿದು ಓದುಗರನ್ನು ರಸರೋಮಾಂಚನಗೊಳಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ್ದು ಅದರಲ್ಲೇನೋ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಸೂಚನೆ ಪುಸ್ತಕದತ್ತ ನೋಟ ಹಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸಿಗುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಆಧುನಿಕ ಮುದ್ರಣ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹೆದ್ದಾರಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತೂ ಸತ್ಯವೇ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನ, ಪರೀಕ್ಷೆ-ಪ್ರಯೋಗ, ಅವಲೋಕನ-ಪರಾಮರ್ಶನಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಮಾನದ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ತುರುಸಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಮತ್ತು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾ ಸಾಗಿದೆ. ಲಾಭಕೋರತನವಿಲ್ಲದ, ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನು

ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸುವ ಸತ್ವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಡಲಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡಿಗರ ಏಕೈಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಭಾಜನವಾಗಿರುವ, ೧೯೧೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಶತಮಾನೋತ್ಸವದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿದೆ. ಕಳೆದ ೯೯ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಪರಿಷತ್ತು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ನಾಲ್ಕುನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸರಿಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಕಾಲಾವಧಿಯ ನಿರಂತರತೆ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳ ಮೌಲಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಕಟಣಾ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಂತೂ ಅನನ್ಯವೇ ಸರಿ.

ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ 'ಪಂಚತಂತ್ರ'ದ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಈ ಕೃತಿ - ಕನ್ನಡದ ಏಕಮೇವಾಕೃತಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದೊಂದು ಅಮರ ಕೃತಿ. ಕನ್ನಡ ಓದುಗರು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿ ಆನಂದಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. ಅಚ್ಚುಕೂಟದ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಪ್ರಕಟಣ ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಪುಂಡಲಿಕ ಹಾಲಂಬಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಓದುವ ಮೊದಲು

ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಾನು ಬಿ.ಎ. ಆನರ್ಸ್ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು. ಆಗ ಇದರ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನನಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿದವರು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ.ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪ, ಎಂ.ಎ., ಅವರು ಇದನ್ನು ಅನನ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಹುಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ೧೯೬೮ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಗಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಂಗ್ರಹವೂ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಆದ ಅನುವಾದವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತು ಹಾಕಿದ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಅನುವಾದಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಏನು ಯೋಗಾಯೋಗವೋ ಏನೋ, ಇಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಪ್ರೊ.ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪನವರೇ ದೊರಕಿದರು.

ಹಳಗನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮೂಲಸಹಿತ ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮಹಾಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು ನಾಡಿನ ಜನತೆಗೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಮಹದುವ ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಮಹಾಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಅಳಿಲುಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.

ಈ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಪ್ರೊ. ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ನಾನು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯಮಂಜರಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ೧೮೯೮ರ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಶೇಷ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕವಿಪಾಠವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗುರುತಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ೧೮೯೮ರ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನನಗಿತ್ತು ಉಪಕರಿಸಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶಿವಣ್ಣ ಎಂ.ಎ., ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಋಣಿ. ಪ್ರೊ.ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್ ಅವರ ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಉಪಕೃತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿ ದ.ಕ.

೧೫-೭-೧೯೭೫

ಗುಂಡ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಐತಾಳ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

೧. ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನುಡಿ	iii
೨. ಓದುವ ಮೊದಲು	v
೩. ಉಪೋದ್ಘಾತ	೧
೪. ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣಂ	೨೧
೫. ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ : ಭೇದಪ್ರಕರಣಂ	೪೫
೬. ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ : ಪರೀಕ್ಷಾ ವ್ಯಾವರ್ಥನಂ	೨೦೨
೭. ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ : ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ	೨೨೦
೮. ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ : ವಂಚನಾ ಪ್ರಕರಣಂ	೨೯೮
೯. ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ : ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ	೩೦೯
೧೦. ಶಬ್ದಕೋಶ	೩೩೯

ಉಪೋದ್ಘಾತ

೧. ಕಥಾಪ್ರಪಂಚ

ಮನುಷ್ಯನು ಮಾತು ಕಲಿತಂದಿನಿಂದ ಕಥೆ ಹೇಳಲು, ಕೇಳಲು ತೊಡಗಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಕಥೆಯ ಸ್ತೋತ ಅದರ ನಾನಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ, ನಾನಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ಮೃತವಾಗಿ ಹರಿದುಬಂತು. ಕಥೆಯೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡವರು ಚಿಕ್ಕವರೆನ್ನದೆ, ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಯೆನ್ನದೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಕೇಳುವರು. ಕೇಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಿರಿದಾದುದರಿಂದ ಕಥೆಗಳ ರಾಶಿಯೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಪ್ರಪಂಚದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆಯೇ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬೃಹತ್ಕಥೆ, ಪಂಚತಂತ್ರ, ಹಿತೋಪದೇಶ , ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ, ಮೊದಲಾದ ಕಥಾಸಮುದ್ರಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೈಶಾಚಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಾಡ್ಯನ ಬೃಹತ್ಕಥೆ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಆದರೆ ಈಗ ಇದು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಬಂದುವು . ಅವುಗಳ ಅಧಾರದಿಂದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗುಣಾಡ್ಯನ ವಿಚಾರವೂ ಏನೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಬೃಹತ್ಕಥೆಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ನೇಪಾಳದ ಬುದ್ಧಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.೮-೯ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ 'ಬೃಹತ್ಕಥಾಶ್ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ'ವು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಅನಂತರ ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸೋಮದೇವನು ಬರೆದ 'ಬೃಹತ್ಕಥಾ ಸರಿತ್ಸಾಗರ' ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಾನವನ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆರೋಪಿಸಿ ಕಥೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅಂಶ.

ಈ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ಮತ್ತು 'ಹಿತೋಪದೇಶ' ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುವು. ಇವೆರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾ ದೇಶಗಳ ನಾನಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದುವು. 'ಬೈಬಲ್' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 'ಪಂಚತಂತ್ರ'ದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದವಾದ ಗ್ರಂಥ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಐದು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಪ್ರಪಂಚದ ನೂರಾರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕರಣಗಳನ್ನು ತರಲು ಭಗೀರಥಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ದ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಒಂದು ಪ್ರಪಂಚದಷ್ಟು ವಿಶಾಲವೆಂಬಷ್ಟು ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲಸಗಳಾಗಿವೆ. 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ದ ಕರ್ತೃ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ

ಅವನು ಯಾರು, ಎಲ್ಲಿದ್ದ, ಯಾವಾಗ ಇದ್ದ, ಏನಾಗಿದ್ದ ಎಂಬ ವಿವರವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೋಗಿವೆ.

೨. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಪ್ರಪಂಚ

‘ಪಂಚತಂತ್ರ’ ವು ಪ್ರಪಂಚಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮಹನೀಯ ಜರ್ಮನಿಯ ಪ್ರಾಚ್ಯತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದ ಜೋಹನ್ಸ್ ಹರ್ಟೆಲ್ (Johnnes Hertel). ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಸುಮಾರು ೫೦-೬೦ ಭಾಷಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಈತ ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿದನು. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರವು ವಿಶ್ವರೂಪ ತಾಳಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈತ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿನ್ ಎಡ್ಗರ್‌ಟನ್ (Franklin Edgerton) ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸ Panchatantra Reconstructed (ಪಂಚತಂತ್ರ ಪುನರ್ರಚಿತ) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠಸಂಪ್ರದಾಯವು ಭಾರತದಿಂದ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ಮೂಲ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಕ್ರಿ.ಶ.ದ ಅರಂಭದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದ ಕತೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೫೩೧ ರಿಂದ ೫೭೯ರವರೆಗೆ ಪರ್ಷಿಯಾದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ದೊರೆ ಖುಸ್ರು ನೌ ಷೇರ್ವಾನ್ ಎಂಬುವನು ಸತ್ತವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಮೂಲಿಕೆಯೊಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನವೈದ್ಯನಾದ ಬುರ್ಚ್ Buorze ಎಂಬವನೊಡನೆ ಆ ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ತನಗೆ ತಂದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ಅದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕದಿರಲು ಅನುಭವಿಯಾದ ವೃದ್ಧನೊಬ್ಬನು ಅವನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. ‘ಅಂಥ ಮೂಲಿಕೆ ಯಾವುದೂ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೂಢರನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ‘ಪಂಚತಂತ್ರ’ವೇ ಆ ಮೂಲಿಕೆ!’ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬುರ್ಚ್ ‘ಪಂಚತಂತ್ರ’ ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಜಭಾಷೆಯಾದ ಪಹಲ್ವಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ತನ್ನ ದೊರೆಗೆ ‘ಇದು ಸತ್ತವರನ್ನೂ ಎತ್ತಬಲ್ಲ ಭಾರತದ ಮೂಲಿಕೆ’ ಎಂದು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ರಾಜನು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಪಹಲ್ವಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ‘ಕರಟಕ-ದಮನಕ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನಂತೆ. ಅದು ಈಗ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಅನುವಾದಗಳಾಗಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು; ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು

ಬೀರಿತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯಾದೇಶದ ದೊರೆಯ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಡ್ (Bud) ಎಂಬವನು 'ಕರಟಕ-ದಮನಕ'ವನ್ನು ಕಾಲಿಲ್‌ಗ್ ಮತ್ತು ದಮ್ಮಾಗ್ (kalilag And Damnag) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದನು. ಇದರ ಭಾಷಾಂತರಗಳು ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದು ಅನಂತರ ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದವಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲ ಇಬನ್ ಅಲ್ ಮೊಖಾಫೆ (Abdullah Ibn Al Moqaaff) ಎಂಬವನ ಅನುವಾದವು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಈತನ ಕೃತಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೧೬ ರಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಜರ್ಮನ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಡೇನಿಷ್, ರಷ್ಯನ್, ಇಟಾಲಿಯನ್, ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್, ಜೆಕ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿತು. ಇದು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅದರಿಂದ ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಸ್ಲಾವೋನಿಕ್, ಹೀಬ್ರೂ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೭೦ರಲ್ಲಿ ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ನಾಥ್ (Sir Thomas Nath) ಎಂಬವನು 'ಮೋರೇಲ್ ಫಿಲಾಸೋಫಿಯಾ ಆಫ್ ಡೋನಿ' (Morale Philosophia of Doni) ಎಂಬುದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದನು.

ಪಂಚತಂತ್ರದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆಯು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಅನ್ವಾರೆ ಸುಹೈಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ತಮಾಷೆಯೆಂದರೆ ಇದು ಮಧ್ಯಏಷ್ಯದ ನೂರಾರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವಾಗಿ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. 'ಅನ್ವಾರೆ ಸುಹೈಲಿ' ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಟರ್ಕಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಹುಮಾಯೂನ್ ನಾಮಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದೂ ಮತ್ತೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಅನುವಾದ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. 'ಅನ್ವಾರೆ ಸುಹೈಲಿ'ಯ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆ ಮಂಗೋಲಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಹರಿದುಬಂತು. "ಹೀಗೆ ಪಂಚತಂತ್ರ ಪಹಲ್ವಿಯ ಭಾಷಾಂತರದಿಂದ ಸುಮಾರು ಹದಿಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದೇಶಾಂತರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಾಷಾಂತರ, ಮರುಭಾಷಾಂತರ, ಪ್ರತಿಭಾಷಾಂತರ ಗದ್ಯದಿಂದ ಪದ್ಯ, ಪದ್ಯದಿಂದ ಗದ್ಯ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಏಷ್ಯ ಮತ್ತು ಯೂರೋಪ್‌ಖಂಡದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆಫ್ರಿಕಾಖಂಡದ ಬಹುಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ಪುನಃ ಭಾರತವನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದು ಬಹು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ". ಇವಿಷ್ಟು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಪ್ರವಾಸದ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ.

ಪಂಚತಂತ್ರದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಆಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವ

ದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸಹೋಯಿತು. ಇದರ ಕನ್ನಡದ ಅವತಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೩೧ರಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಆಯಿತು. ಈ ವಸುಭಾಗಬಟ್ಟಿ ಯಾರು, ಏನು, ಎಲ್ಲಿದ್ದ, ಯಾವಾಗ ಇದ್ದ ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ವಿಚಾರದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಗಟಾಗಿದೆ. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ಎಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಹಾಗೆ ಇವನೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬರೆದನೆಂದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬ ಗಣಪ್ರಧಾನನು ಮಾನವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗುಣಾಡ್ಯನೆಂಬ ಸತ್ಯವಿಯಾಗಿ ಶಾಲಿವಾಹನನೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ಹರನು ಗಿರಿಸುತ್ತೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಪೈಶಾಚಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ಕಥೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲು ಅವುಗಳನ್ನು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಕೇಳಿ ಆ ಕಥಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪಂಚರತ್ನವಾಗಿರುವ ಐದು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಜನೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ಹಿತವೂ ಅಖಿಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಸ್ತುತವೂ ಆದ ಅಂಥ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿರಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕನ್ನಡ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರೂ ಶ್ರೀ ಮ. ಆ. ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರರೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ : “ಈ ಪಂಚತಂತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರಕ್ಕೂ ತಂತ್ರಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರಾಳಿಕ ಕಥಾಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಈ ಕವಿ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಸುಭಾಗನ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ”. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲು ಕಾರಣ. ಅಲ್ಲಿದ್ದೀಚೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಬೇರೆ ಎಂದೂ ಅದು ಪೂರ್ವ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂತು.

ಜಾವಾದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇದು 'ತಂತ್ರೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಲೇಯಾಸ್ ದೇಶದ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು 'ತಂತ್ರೈ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಥಾಯ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ತಂತ್ರೈ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಕಂಡುಬರುವ 'ವಸುಭಾಗ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವಾಗದ ಮಾತು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಹೆಸರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಜಪಾನೀ ಭಾಷೆಗೂ ಇದು ಅನುವಾದವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಪಂಚತಂತ್ರ. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ರೂಪಾಂತರಗಳು ಭಾರತದ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣ

ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಅವನು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವನ್ನೇ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟವರು ಡಾ. ಎ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ ನವರು. ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮ್ಯ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿ ಅವರು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೬೫ ಕಥೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಥಾಯ್‌ಲೆಂಡಿನ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೩೬೦ ಕಥೆಗಳಿವೆಯಂತೆ. ಜಾವಾದೇಶದ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ೩೬೦ ಕಥೆಗಳಿವೆಯಂತೆ. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮ, ದುರ್ಗಸಿಂಹರ ಪಂಚತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೬೫ ಕಥೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಮೂಲಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ೬೦ ಕಥೆಗಳಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರವು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ನೇರವಾದ ಅನುವಾದವಲ್ಲವೆಂಬುದು 'ಪೊಸತಾಗಿರೆ' ಎಂಬ ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು.

೩. ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ದೇಶ, ಕಾಲ, ವ್ಯಕ್ತಿವಿಚಾರ

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪನ ಹಾಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿಚರಿತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಊರು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸಯ್ಯಡಿಯ ಅಗ್ರಹಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 'ಛಂದೋಂಬುಧಿ'ಯನ್ನು ಬರೆದ ನಾಗವರ್ಮನ ಊರೂ ಅದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಕಿಸುಕಾಡುನಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸಯ್ಯಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹರಿಹರಭವನಗಳನ್ನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನಂತೆ. ಸಯ್ಯಡಿ ಇಂದು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೋಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪದ್ಯಗಳು ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದರಿಂದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೩೯ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೪೯ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೧೪೫ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಆವೃತ್ತಿಯ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಜಪುರೋಹಿತರು ಒಂದನೆಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೩೭-೧೦೪೨ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿಯವರು ಸು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೩೦ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯ ೧೯೬೧ರ ಪರಿಶೋಧಿತ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕಾಲವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೧೦೨೫ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪಂಚತಂತ್ರದ ಆರಾ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ :

ಅತಿ ಸಂಪನ್ನತವೆತ್ತ ಸದ್ಗುಹನಿವಾಸಸ್ಥಾನಮಾದ ಪ್ರಜಾ
ಪತಿ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರಮಾಸಸಿತಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶೀ ತಾರಕಾ
ಪತಿವಾರಂ ಬರೆ ಪಂಚತಂತ್ರಮಸೆದತ್ತೀ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ದುರ್ಗನಿ -
ರ್ಮಿತಮುದ್ದತ್ ಕವಿಶೇಖರ ಪ್ರಮದ ಲೀಲಾಪುಷ್ಪಿತಾಮ್ರದುಮಂ ||

ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಜಯಸಿಂಹ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೧೫-೧೦೪೨ ಎಂದೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಶಕಸಂವತ್ಸರ ೯೫೩ನೆಯ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧ ೧೨ ಸೋಮವಾರವು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೩೧ನೆಯ ಮಾರ್ಚ್ ಎಂಟನೆಯ ತಾರೀಖು ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕೃತಿರಚನೆಯ ಕಾಲ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದು.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೬೨ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ :

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಕಿಸುಕಾಡುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಯ್ಯಡಿಯೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ 'ಸಕಲ ಧರ್ಮಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಕಯ್ಯಾಲ್ ಮೂಡಿದಂತೆ' ದುರ್ಗಸಿಂಹನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ರೇವಕಬ್ಬಿ. ಇವರ ಮಗ 'ಮನ್ನಾದಿ ಪುರಾಣ ಮುನಿಗಣ ಪ್ರಣೂತ ಶ್ರುತಿವಿಹಿತ ವಿಶುದ್ಧಮಾರ್ಗನುಂ ನಿತ್ಯಹೋಮಾಧ್ಯಯನಾನೇಕ ಯಾಗಾವಧೃತಸ್ಥಾನ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನುಂ, ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣ ಚರಣಾಂಬುಜ ಸ್ಮರಣ ಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣನುಂ, ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ ಭರತ ವಾತ್ಸಾಯನಾದ್ಯಶೇಷ ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರತರಂಗುಣೈಕಪುಣ್ಯನುಂ, ಧರಾಮರಾಗಗ್ರಗ್ಣನುಂ' ಆದ ದುರ್ಗಮಯ್ಯನಿದ್ದನು. ಅವನ ಮಗನಾದ 'ದೇವದ್ವಿಜ ಗುರುಜನಪದಸೇವಾನಿರತ'ನಾದ ಈಶ್ವರಾರ್ಯನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ರೇವಾಂಬಿಕೆ, ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಗ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವಿಯಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಕಮ್ಮೆಕುಲದವನು, ಗೌತಮಗೋತ್ರ ಸಂಭೂತನು. ಇವನ ಗುರು 'ಮಹಾಯೋಗಿ'ಯಾದ ಶಂಕರಭಟ್ಟ. ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜರಲ್ಲಿ 'ಕಲಿಕಾಲಕರ್ಣಂ' 'ನೃಪ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕಂ' 'ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಧರಂ' 'ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕುಲತಿಲಕಂ' 'ಚೋಳ ಕಾಲಾನಲಂ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹ ಎಂಬ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಂಡಭೂರಿಶ್ರಯನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಸಿಂಹಸನ್ನಾಹ ನೆಂಬ ದಂಡನಾಯಕನಿದ್ದನು. ಅವನ ಪಾದಕಮಲಚ್ಚಂಗನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿದಂಡಾಧೀಶ, ಕೋದಂಡರಾಮಾಧಿಪ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಕವಿಗೆ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದನು. ಇವನು ತನ್ನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸಯ್ಯಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಹರಿಹರಭವನ'ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನಂತೆ.

ಈತನು ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸರನ್ನೂ 'ನಾಭೇಯಂ ಸುರಾಮಾತೃನಿಂದ್ರನದೀನಂದನನುದ್ಧವಂ ಮನುವಿಶಾಲಕ್ಷ್ಮೀಭದಂತಂ ಕುಬೇರನಜಾತ

ಪ್ರಿಯಪುತ್ರ' ಎಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವರ್ತಕರನ್ನೂ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನೀತಿವಿದನಾದ ವಿಷ್ಣುಗುಪ್ತನನ್ನೂ, ಗುಣಾಡ್ಯ, ವರರುಚಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಧನಂಜಯ, 'ವಾಮನಕುಮಾರನುಡುಟ ಭೀಮಂ ಭವಭೂತಿ ಭಾರವೀ ಭಟ್ಟಿ ವಚಿಶ್ವೀಮಾಘ ರಾಜಶೇಖರ ಕಾಮಂದಕರು', ದಂಡಿ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿರುವನು. ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಕನ್ನಮಯ್ಯ, ಅಸಗ, ಮನಸಿಜ, ಚಂದ್ರ, ಪಂಪ, ಗಜಾಂಕುಶ, ಕವಿತಾವಿಲಾಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಕವಿ ಗಮಕಿ ವಾದಿ ವಾಗ್ಗಿಪ್ರವರ'ನಾದ ಶ್ರೀ ಮಾದಿರಾಜ ಮುನಿಪುಂಗವನು ತಿದ್ದಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಗುಣಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ : ನಿರ್ದುಷ್ಟ ವಾದ ನಡತೆಗೆ ಉದಾಹರಣನು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಆಧಾರ, ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತ, ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರರತ್ನ, ಸೈನ್ಯಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವುದರಲ್ಲಿ ಶೋಭಾಯಮಾನ, ಸಿದ್ಧ ಇಷ್ಟ ಶಿಷ್ಠರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ದೋಣಿ ಎಂದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಹೊಗಳುವರು. ವಿನಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ ಉತ್ತಮನೂ ಸತ್ಕುಲಸಂಭವನೂ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಧುರೀಣನೂ ಮನುಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವನೂ ಎಂದು ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಲ್ಲವೇ ! ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಕಣ, ಶುಚಿಗೆ ಆಧಾರ, ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ದಿಣ್ಣೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಒಡೆಯ, ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಆಟದ ಮನೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗುರಿ, ವಿನಯಕ್ಕೆ ತವರುಮನೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೀರಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚವು ಹೊಗಳುವುದು. ಚಂಚಲಚಿತ್ತರನ್ನೂ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ ಪಡೆದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬಂತೆ ಸರ್ವವಿದ್ವಜ್ಞನಆಶ್ರಯನಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ವಿಧಿ ಪಡೆದನು ! ವಿನಯಸಮುದ್ರ, ಶಿಷ್ಟಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಸತ್ಯವ್ರತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶವೆಂಬ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ, ವಾಗ್ಧನಿತೆಯ ಮನೋರಮ, ಎಂದೆಷ್ಟೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಮೋಡನೂ, ಶಿವಭಕ್ತನೂ, ವಿದ್ವಜ್ಞನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ ಆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ಬಣ್ಣಿಸುವುದಂತೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಹಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕರ್ಣನಿಗಿಂತ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ, ಹನುಮಂತನಿಗಿಂತ, ಗರುಡನಿಗಿಂತ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಇಮ್ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ, ನಾಲ್ಕಡಿ, ಐದುಮಡಿ ದೊಡ್ಡವನಂತೆ !

ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮೇಶ್ವರ, ವಿಷ್ಣುವು ದೈವ, ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ ಶಂಕರಭಟ್ಟರು ಗುರುಗಳು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿದವನು ಶ್ರೀ ಚೋಳಕಾಳಾನಲ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕನೂ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೊಕ್ಕಿದ ವೈರಿಗಳೆಂಬ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹನು ಒಡೆಯನು ಎಂದ ಮೇಲೆ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ದೊಡ್ಡತನವನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ !

ಮುಂದೆ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ :

ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟ ಕೃತಿಯಂ
 ವಸುಧಾಧಿಪ ಹಿತಮನಖಿಲ ವಿಬುಧಸ್ತುತಮಂ
 ಪೊಸತಾಗಿರೆ ವಿರಚಿಸುವೆಂ
 ವಸುಮತಿಯೊಳ್ ಪಂಚತಂತ್ರಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ ||

೪. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಶೈಲಿ

ಪಂಚತಂತ್ರವು ಗದ್ಯಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ

೧. ಭೇದಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನಂ
೨. ಪರೀಕ್ಷಾ ವ್ಯಾವರ್ಣನಂ
೩. ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನಂ
೪. ವಂಚನಾ ಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನಂ
೫. ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ

ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಐದು ತಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :

“ರಜತಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗಿರಿಜಾಪತಿಯಾದ ಶಿವನೂ ಶಂಕರನೂ ಭಾಗೀರಥಿಯ ವಲ್ಲಭನೂ ದೇವದೇವನೂ ವರದನೂ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳ ರತ್ನಕೀರಿಟಗಳು ತಾಗಿದ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಶಿವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದ ದಿನ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮೇರುಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎಡದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಬಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೂ ಹಿಂದೆ ಮೂವತ್ತುಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಮುಂದೆ ನಂದೀಶ ವೀರಭದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಗಳ ಒಡೆಯರೂ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಗೌರಿಯೂ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯೂ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಲಗಗೊಟ್ಟು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಹಾಗಿದ್ದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಗೌರಿಯು ಕರಕಮಲಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ದೇವಾ, ನೀವು ನನಗೆ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಹರನು ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ಕಥಾಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬ ಗಣಪ್ರಧಾನನು ಇದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಆತನು ಏನೋ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗುಣಾಡ್ಯನೆಂಬ ಸತ್ಯವಿಯಾಗಿ ಶಾಲಿವಾಹನನೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ಹರನು ಗೌರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪೈಶಾಚಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ಕಥೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವುಗಳನ್ನು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಕೇಳಿ ಆ ಕಥಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪಂಚರತ್ನವಾದ ಐದುಕಥೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಪಂಚತಂತ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ, ರಾಜರಿಗೆ ಹಿತಕರವೂ ಸಮಸ್ತ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತವೂ ಆದ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೊಸತಾಗುವಂತೆ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿರಚಿಸುವೆನು.”

ಗ್ರಂಥದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಈಶ್ವರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚಂದ್ರ, ಮನ್ಮಥ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ದುರ್ಗ ಇವರನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತಂತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಈ ಗದ್ಯಭಾಗವಿದೆ :

“ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜಮೌಳಿಮಾಣಿಕ್ಯಮರೀಚಿಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭಚರಣಸರಸಿರುಹಷಟ್ಪರಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ್ ..... ಪ್ರಕರಣಂ ..... ತಂತ್ರಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.”

ಗ್ರಂಥದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :

ಪದವಟಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಧಾತ್ರಿ ಪಿರಿದುಂ ಬೆಳಗುರ್ವರೆಯಂ ಧರಾಧಿಪರ್
ಮುದದೆ ಸಧರ್ಮದಿಂದೆ ಪರಿಪಾಲಿಸುತಿರ್ಕೆ ಸಮಸ್ತವೇದ ಶಾ-
ಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿಯಿಂದಿಳಾಮರಜನಂ ಸುರಪೂಜೆಯನೊಲ್ಲು ಮಾಟಿ ಸಂ-
ಪದದೊಳನೂನರಕ್ಕೆ ಪರದರ್ ಸಲೆ ಧಾರ್ಮಿಕರಕ್ಕೆ ಪಾದಬರ್ ||

ವಿಪುಲಶ್ರೀಸುಖಮಕ್ಕೆ ಜೀವನವಹಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಜನ -
ಕೃಪಮಾತೀತಪತಿವೃತ್ತಾಗುಣದಿಂದೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ವಾಗ್ಗೇವಿ ಕೂ -
ರ್ತು ಪಯೋಜಾಸನನಂತೆ ಮಾಟಿ ಕಳೆಯೊಳ್ ವಿದ್ವಜ್ಞಾನಾನೀಕಮಂ
ನೃಪಗೋಪಾಹ್ಲಾತಾಂತಿಯಕ್ಕೆ ನೆಗಳ್ಳಿ ಕಾವ್ಯಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳ್ ||

ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥಾಮುಖವಾದ ನರಿಯ ಕಥೆಯೇ ಎಂಥವರ ಕುತೂಹಲವನ್ನೂ ಕೆರಳಿಸುವಂತಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಆ ಮೂವರು ಮೂರ್ಖರಾಜಕುಮಾರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಅವರನ್ನು ಪಳಗಿಸುವಂತಾದುದು. ಕತೆಗಳನ್ನು ಅಡಕಲು ಪಾತ್ರಗಳಂತೆ ಒಂದರೊಳಗೆ ಒಂದನ್ನಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಕುತೂಹಲದ ರಸ ಎಂದೂ ಬತ್ತಿಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕೃತಿ ಚಂಪೂ ರೀತಿಯದಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಗದ್ಯವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಅವನ ಪದ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಗದ್ಯಭಾಗವೇ ಹೃದ್ಯವಾದುದು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಾವು ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅವನ ಗದ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸಬೇಕು. ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಂಥ ಮೋಸ ಮಾಡುವ ಕರಟಕ ದವನಕಗಳೇ ಈ ರೀತಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆಷಾಢಭೂತಿನದ ವಿಡಂಬನೆಯೂ ಇರಬಹುದು ಎಂಬಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಅನಿಸುವುದುಂಟು. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಧರ್ಮಗಳ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸಿ ನಿಂತಿವೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿದರೆ ಪಂಚತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯ ಶೋಭಿಸದು ; ಮಹತ್ತ್ವ ಬಾರದು. ಉದಾ :

೧. ಸ್ವಭಾವಮನುವರ್ತಂತೇ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ||
೨. ಪ್ರಾಣಾಘಾತಾನ್ನಿವೃತ್ತಿಃ ಪರಧನಹರಣೇ ಸಂಯಮಃ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಂ
ಕಾಲೇ ಶಕ್ತ್ಯಾಪ್ರದಾನಂ ಯುವತಿಜನಕಥಾ ಮೂಕಭಾವಃ ಪರೇಷಾಂ
ತೃಷ್ಣಾ ಸ್ತೋತೋ ವಿಭಂಗೋ ಚ ಗುರುಷು ವಿನಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನುಕಂಪಾ
ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೇಷ್ವನುಪಹತವಿಧಿಶ್ಚೇಯಸಾಮೇಷಪಂಥಾಃ ||
೩. ಅಸ್ತಿನೃಹತ್ಯಂಡಕಟಾಹ ಮಧ್ಯೇ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿ ನಾ ರಾತ್ರಿ ದಿನೇಂಧನೇನ
ಮಾಸರ್ತು ದರ್ವೀ ಪರಿಘಟ್ಟನೇನ ಭೂತಾನಿ ಕಾಲಃ ಪಚತೀತಿ ವಾರ್ತಾ ||
೪. ಪಂಚಮೇಹನಿ ಷಷ್ಠೇಶಾ ಶಾಕಂ ಪಚತಿ ಯೋ ಗೃಹೇ
ಅನ್ಯಣೋಹ್ಯಪರಪ್ರೇಷ್ಯಃ ಸ ರಾತ್ರಿಂಚರ ಮೋದತೇ ||
೫. ಏಕಾ ಭಾರ್ಯಾಃ ತ್ರಯಃ ಪುತ್ರಾಃ ದ್ವೌ ಹಲೌ ದಶಧೇನವಃ
ಮಧ್ಯರಾಷ್ಟ್ರತು ಸುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಅಸ್ತಿ ಚೇದತಿ ಸೇವ್ಯತೇ ||
೬. ಶೂರ್ಯತಾಂ ಧರ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚೈವಾವಧಾರ್ಯತಾಂ
ಆತ್ಮನಃ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನಿ ಪರೇಷಾಂ ನ ಸಮಾಚರೇತ್ ||
೭. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ನವಮನ್ಯೇತ ನಾವಮನ್ಯೇತ ದೇವತಾಃ
ಸರ್ವದೇವಮಯೋ ವಿಪ್ರೋ ನ ತದ್ವಚನಮನ್ಯಥಾ ||
೮. ಆಶಾಃ ಪೂರಯಿತುಂ ಗುಣಾನ್ ಪ್ರಕಟಿತುಂ ಮಾನೋನ್ನತಿಂ ರಕ್ಷಿತುಂ
ಕಾರ್ಯಂ ಸಾಧಯಿತುಂ ಖಿಲಾನ್ ಸ್ವಲಯಿತುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಂ ಸಮಾಸೇವಿತುಂ
ಸ್ವಪ್ರಾಣೈಃ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಾಂಜಲಿ ವಿಕೀರ್ಯ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಂ ಸಂತೋ ಭೂಪತಿಮಾಶ್ರಯಂತಿ
ನ ಪುನರ್ದೈನ್ಯಾಯ ದುಃಖಾಯ ಚ ||
೯. ಉದ್ಯೋಗೀ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದರ್ಥಂ ಯಶೋ ವಾ ಮೃತ್ಯುಮೇವ ವಾ
ಮೃತ್ಯುಮೇವ ನಿರುದ್ಯೋಗೀ ನ ಯಶೋ ನಾರ್ಥಸಂಪದಃ ||
೧೦. ವರಮಗ್ನೌ ಪ್ರದೀಪ್ತೇತು ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಪರಿವರ್ಜನಂ ನ ಚಾರಿಜನಸಂಸರ್ಗೇ
ಮುಹೂರ್ತಾಮಪಿ ಸೇವನಂ ||
೧೧. ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೀಣಕೋಶಸ್ಯ ಕೃಶತ್ವಮತಿಶೋಭತೇ ಸುರೈಃ ಪೀತಾವಶೇಷಸ್ಯ ರೇಖಾ
ಹಿಮರುಚೀರಿವ ||
೧೨. ಉದಯೇ ಸವಿತಾ ರಕ್ತೋರಕ್ತಾಶ್ಚಾಸ್ತಮಯೇ ತಥಾ
ಸಂಪತ್ತೌಚ ವಿಪತ್ತೌಚ ಮಹತಾಮೇಕರೂಪತಾ ||
೧೩. ಪೌಲಸ್ತ್ಯಃ ಕಥಮನ್ಯದಾರಹರಣೇ ದೋಷಂ ನ ವಿಜ್ಞಾತವಾನ್
ಕಾಕುತ್ಸ್ಥೇನ ಹೇಮಕಾಂತಿ ಹರಿಣಸ್ಯಾ ಸಂಭವೋ ಲಕ್ಷಿತಃ
ಅಕ್ಷಾಣಾಂ ನ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೇಣ ವಿಷಣೋಮೋ ದೃಷ್ಟೋ ವಿಪಾಕಃ ಕಥಂ
ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನವಿಪತ್ತಿಮೂಢಮನಸಾಂ ಪ್ರಾಯೋ ಮತಿಃ ಕ್ಷೇಯತೇ ||
೧೪. ಸುಲಭಾಃ ಪುರುಷಾ ರಾಜಾನ್ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ
ಅಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ ಪಥ್ಯಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಶ್ರುತಾ ಚ ದುರ್ಲಭಃ ||

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸುಮಾರು ಅರ್ಧಾಂಶದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆಕರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಉಳಿದವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಇವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಒಂದು ವಿಚಾರ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನವ್ಯಪಂಥದ ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾದ ಕಾವ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಧೃತಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದಿದೆ. ಟಿ.ಎಸ್. ಎಲಿಯಟ್ ತನ್ನ ವೇಸ್ಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕವನದಲ್ಲಿ 'Datta Dayadhvam Damyata Shantih Shantih Shantih' ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಕ್ರಮ ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳಿಗೇನೂ ಹೊಸತಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ಬಸವಣ್ಣ, ಶಿವಶರಣರು, ದಾಸರು, ಸರ್ವಜ್ಞರಂಥ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇಂಥ ಉದ್ಧೃತಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಬಳಸಿದ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಳಸುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಶಿವಭೂತಿ ಕಥೆ, ನರಿಯ ಕಥೆ, ಕಪಿಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಶಿವಭೂತಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಾರ್ದೂಲ, ಪುಂಡರೀಕ, ವ್ಯಾಪ್ರ, ಚಮೂರ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ನರಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಜಂಬುಕ, ಕೋಷ್ಟು, ಸೃಗಾಲ, ಬಳ್ಳು - ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ, ಕಪಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಪಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ, ಕೋಡಗು, ಮರ್ಕಟ, ಗೋಲಾಂಗೂಲ, ಬಲೀಮುಖಿ - ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯ ಶಬ್ದಸಂಪತ್ತು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಓದುಗರನ್ನು ಪಂಡಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಬರುವ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನು ಓದುಗರು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಧಾನಗುಣ ವಿಡಂಬನ ವೀರತೆ (mock heroism). ಸಣ್ಣಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದುದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಯ ಸಮಾಸ ಪುಂಜ ಪಿಂಜರಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಲೇವಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಣ್ಣ ಯುಕಶ್ಚಿತ್ ಪ್ರಾಣಿಯೋ ಕೀಟವೋ ಪಕ್ಷಿಯೋ ಆ ಮಾತಿನ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಾರದಂತೆ ಗುಣವಿಶೇಷವನ್ನು ಅಡಕುತ್ತಾನೆ. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿ ಕೀಟಗಳ ನೆಪದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಸಣ್ಣತನವನ್ನೋ, ನೀಚತನವನ್ನೋ, ಮೋಸ, ಸುಳ್ಳು, ಅನ್ಯಾಯವನ್ನೋ ಮನಸ್ಸು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಎತ್ತಿ ಅಣಕುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದಾದರೂ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಪ್ಪ ನಾವೊಂದು ಪಾಪ ನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಗೋವಿನ ಜಠರಮಂ ಪೊಕ್ಕಿದ್ದೆವು' ಎಂದು

ಸತ್ತ ಎತ್ತಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬರಲಾರದೆ ಒದ್ದಾಡುವ ನರಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ನಾವು ನಗದಿರಲಾರೆವು. ಸಂಜೀವಕನೆಂಬ ಎತ್ತು 'ಕಾಳಿಂದೀನದೀ ಕಚ್ಚದೊಳಾತ್ಮೆಚ್ಚೆಯಿಂದ ನಲಿನಲಿದು ರುಚಿರಮರಕತತ್ವಾಮದೂರ್ವಾಂಕುರ ಗ್ರಾಸದೊಳಂ ಅತಿಸ್ವಚ್ಛಸ್ವಾದುಸಲಿಲಪಾನದೊಳಂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪಥಪರಿಶ್ರಮಮನಾಟಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಬಾಲೇಂದುಶೇಖರ ಶಕ್ತರಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ವಿ' ಭಯಂಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು ಎಂಬಾಗ ಮುಂದೆ ಸಿಂಹವು ಅದರ ಗುಟುರನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಗೊಂಡುದೂ, ದವನಕನು ಅದರ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡುದೂ ಸಹಜವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಪಿಂಗಳಕನತಿವಿಸ್ಮಯಂಬಟ್ಟು ಧಾತು ರಕ್ತಾಶೋಕಕೆಸಲಯವಿಭಾಸಿಭಾಸುರಸಟಾಕಲಾಪ ಮಲ್ಲಾಡೆ ತಲೆಯಂ ತೂಗಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದ ಮೂರ್ತಿ ಚಿತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

'ನರಿಯೂ ಬಿಲವೂ' ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಒಳಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನರಿ ಮಾಡುವ ಉಪಾಯವೂ ವರ್ತಿಸುವ ರೀತಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ : "ಬಿಲನೆ, ನೀನಿನಿತು ಕಾಲಂ ನಾಂ ಬರ್ಪಾಗಳಿದಿವೆಂದು ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡುತಿದೆಯ್; ಈಗಳದುಗೆಟ್ಟು ಕರೆದೊಡಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಸರಂದೋಷದಪೆಯಿಲ್ಲ; ಪೆಟನೊರ್ವಂಗೆ ಕೂರ್ತೆಯಕ್ಕುಂ ಮೇಣ್ ಬಲ್ಲಿದನಿದ್ ನಕ್ಕುಮಲ್ಲದೋಡೀಗಳೇಕುಸಿರಿದಿದ್ ಪೆ? ಆದೊಡಮೇಂ, ನಿನ್ನ ಗುಣಕ್ಕಿನ್ನೊರ್ವ ಕರೆವೆಂ, ಇನ್ನುಮುಸಿರಿದಿದೊಡೆ ಪೆಟತೊಂದು ಬಿಲನನಟಿಸಿಕೊಳ್ಳೆಂ ..."

ಆಹಾರವಿಲ್ಲದ ನರಿಯನ್ನು ಕಾಗೆಯು "ಎಲೆ ಭಾವ! ಏಂ ಬಡವಾದಿರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳುವುದು ತಮಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ದವನಕನು ಸಂಜೀವಕನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅದು ಎತ್ತಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕವಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ನರಿ ಹರಿಯ ಮರುಳ್ತನಕ್ಕೆ ನಕ್ಕು ನಾನೀಯೆತ್ತನೆಟ್ಟಂ ಕಂಡೆನೆಂದು ನಿಷ್ಕಪಟವೃತ್ತಿಯಂ ಕೂರ್ತು ನಮ್ಮರಸಂಗೆ ಪೇಟೆನಪ್ಪೊಡೆ ನಾನೇತರ್ಕಂ ಬಾರ್ತೆಯಾಗಲಟೆಯೆಂ." ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಗೆ ಮಂಡೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವರ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ದುರ್ಜನರು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದೂ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ! ಆ ಮೃಗಧೂರ್ತನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಪಿಂಗಳಕನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು "ವಿನಯವಿನಮಿತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿ ದವನಕಂ ಸಮುಚಿತಾಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿದಿಂತೆಂದಂ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿನೀತವಾದ ಆ ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಪಟವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧ್ವನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ದವನಕನು ಇಲಿಯನ್ನು ಹುಲಿಯೆಂಬಂತೆ ಆ ಎತ್ತನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದಾಗ ಆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಆದ ಗಾಬರಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ : "ಪಿಂಗಳಕಂ ಭಗ್ಗಮನನಾಗಿ ಕಿಟೆದು ಬೇಗಂ ಪಂದೆಯಂ ಪಾವಡರ್ದಂತೆ ಮೇಗುಸಿರ್ವಿಟ್ಟು ಹಮ್ಮದಂಬೋಗಿ ಮುಮ್ಮನೆ ಬೆಮರ್ತು ತನ್ನಿಂ ತಾಂ ಚೇತರಿಸಿ ಕಾತರತೆಯಂ ಮಾಣ್ಣು ದವನಕಂಗೆ ಪಿಂಗಳಕನಂತೆಂದಂ". ದವನಕನು ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಹೆದರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿದಾಗ ಅವನಿಗಾದ ಹರ್ಷ, ಅಭಯ, ಉತ್ಸಾಹಗಳ ಮಿಶ್ರಭಾವವನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :

ಚಳದಳಕಂ ಹರ್ಷೋದ್ಗತ
ಪುಳಕಂ ನಖಮುಖವಿದಾರಿತೋಗ್ರೇಭಶಿರಃ
ಫಳಕಂ ಮೃಗತಿಳಕಂ ಪಿಂ
ಗಳಕಂ ಪೋಗಂದು ಕಳುಪಿದಂ ದವನಕನಂ ||

ದೇವಶರ್ಮನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಂತುವಾಯಿಕೆಯ ವೃತ್ತಾಂತದಲ್ಲಿ ತಂತುವಾಯನು ಬಯ್ಯುವ, 'ನಿನ್ನ ಬೇಟದ ಮಿಂಡನಾವನವನಂ ಪೇಟ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯ ಒಗರಿದೆ. ತಂತುವಾಯಿಕೆಯ ಕಪಟ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಲ್ಲೂ ಅದೇ ರುಚಿಯಿದೆ : "ಆನಂತಪ್ಪ ಒಬ್ಬ ತಾಯ್ಗಂ ತಂದೆಗಂ ಪುಟ್ಟಿದೆನಾದೊಡೆ ನಾಂ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದೊಡೆ, ಮನೆದೈವಂಗಳೆನಗೆ ಸನ್ನಿದಮಾದೊಡೆನ್ನ ಮೂಗು ಮುನ್ನಿನಂತಾಗಲೀ ಕಟ್ಟಿದ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಗಲೆವೇಯ್ತು...." ಮುಂದೆ ಆ ತಂತುವಾಯನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಶರಣಾಗತನಾದನಂತೆ. ಇದರ ಈ ಕತೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ :

ವನಜಾಕ್ಷಿ ! ದೋಷಿಯಲ್ಲದ
ನಿನಗೆ ಕರಂ ಪೊಲ್ಲಗೆಯ್ದೆನೆಂದಿರದಾತ್ಮಾ -
ಗನೆಯ ಪದಕ್ಕೊಗಿದನೆ -
ಸ್ನನುಮತಿಗುಮ ಧೂರ್ತೆಯಪ್ಪ ಕಾಂತೆಯ ಮನಮಂ !

ಶಿವಭೂತಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕಪಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ: "ಅನ್ನೆಗಮೊಂದು ಚಪಲಕನೆಂಬ ಕಪಿ ನೀರ್ಗುಡಿಯಲೆಂದು ಬಾವಿಯಂ ಪುಗುತಂದು ತತ್ಕೂಪ ಸಮೀಪದೊಳ್ ನಿಂದು ಪೋಗಲೆಂಬಿಲ್ಲದೆ ತಡವಿದಿದೆಳಲುತ್ತಿದ ಸರ್ಪನ ಬಾಲಮಂ ಬಳ್ಳಿಯೆಂದು ಬಗೆದು ಪಿಡಿದಿಲೆಯುತ್ತುಮಹಿಸಹಿತಂ ಬಿರ್ದುದು."

ಎರಡು ಗಿಣಿಗಳ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ವೃದ್ಧ ತಾಪಸರ ಕಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗೋಲಾಂಗೂಲಗಳು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮುದುಕನಾದಾಗ ಮಂಗನಿಗೆ ಸಮಾನ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಳದನಿಯಿಂದ ಹೇಳಿ ನಕ್ಕಂತಿದೆ ! 'ಕೃಷ್ಣೋರಗನನೊಳಕೊಂಡ ಒಳ್ಳೆಗಳ ಕಥೆ' ಯಲ್ಲಿ "ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಂಬರಸು ಲೀಲೋದ್ಯಾನವನದೊಳ್ ಜಲಕೇಳಿನಿಮಿತ್ತಂ ಕ್ರೀಡಾಸರೋವರವಂ ಮಾಡಿಸಿ ನೀರಂ ತೀವಿ ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಜಲಕೇಳಿಯಾಡುವ ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯರಂ ಕಾಡಲೆಂದೊಳ್ಳೆಗಳಂ ತಂದು ಬಿಡಿಸಿಯವರ್ಕೆ ಪಾಲನೆರೆದು ನಡೆಪುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ...." ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪ್ಪ ಕಾಮದ ಕಾಮಿನಿಯರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹಾವನ್ನು ಲಿಂಗಸಂಕೇತಮಾಡಿ ಕವಿ ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕ ಮನೋಭಾವದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

'ಒಟ್ಟಿಯುಂ ಕಾಗೆಯುಂ' ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂಟೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಾಗೆಯು ಸಿಂಹದ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುತರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಹೀಗೆನ್ನಿಸಿತಂತೆ: "ಅದಜ ಏಕಟರೂಪಮಂ ಕಂಡು ಮದೋತ್ಕಟನುತ್ಕಟಪರ್ಷನಾಗಿ ನಮಗೊಂದು ವಿನೋದಪಾತ್ರಮಿದೊಂದಾದುದೆಂದು ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು...". ನಾಲ್ವರು ಧೂರ್ತರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಡನ್ನು ನಾಯಿಯೆಂದಾಗ ಆತ

ಒಮ್ಮೆ ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳುವಂತಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಕವಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ : “ಭಟ್ಟಂಗೆ ಭ್ರಾಂತಿ ಪುಟ್ಟಿ ನಿಂದು ಪೆಗಲೊಳಿದ ಭಾಗಲಮಂ ಭೂಭಾಗದೊಳಿಚೆಪಿ,

ಶ್ರವಣ ಶಿರಃ ಪುಚ್ಛಾಸ್ತಾ -

ದ್ವಪಯವಮಂ ಮುಟ್ಟ ನೋಡಿ ನಾಯಲ್ಲಿದು ಭೂ -

ಭುವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಜಮೆಂ -

ದವಧಾರಿಸಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಪೋದಂ ಪಾರ್ವಂ ||”

‘ಟಿಟ್ಟಿಭ ಮಿಥುನಗಳ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಎನ್ನ ಮಾತಂ ಕೇಳದೆ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚಿಯಂ ಕಟ್ಟುವ ನಿನಗೆ ಕಚ್ಚಪ ಕಥೆಯಾಗದೆ ಪೋಗದು” ಎಂಬ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ‘ಸೊಸೆಯ ಮಾತಂ ಕೇಳದತ್ತೆಯ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾಸೆಯಿಂದ ಬಂದ ಜೀವಂತ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ರಕ್ಕಸಿಯರು, “ಸಗ್ಗಮಿದಿರಂ ಬಂದುದು .... ಬಿಲದೊಳಗಿದರ್ ಇಲಿಯಂ ತೆಗೆವಂತೆ ಪೊಟಲೊಳಗಿದರ್ ಕುಮತಿಯಂ ಕಾಲಂ ಪಿಡಿದು ತೆಗೆದು ಇರ್ಬಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿಂದರ್” ಎಂಬುದನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕೆಟ್ಟ ಅತ್ತೆಯರ ಕಾಟವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ಸಾಧುಸೊಸೆಯರಿಗೆ ‘ಹಾಗೇ ಆಗಬೇಕು’ ಎಂಬಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ‘ಯದ್ಭವಿಷ್ಯನೆಂಬ ಮತ್ಸ್ಯದ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದ ಮೀನಿನ ಚಿತ್ರ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿದೆ. “ಮೀಂಗುಲಿಗರ್ ಬಲೆಯಂ ತೆಗೆದು ನೋಡಿ ಮುನ್ನಮೆ ಸತ್ತಂತಿದುರ್ವತ್ಸಮತಿಯಂ ಕಂಡು ಬಲೆಯಿಂ ತೆಗೆದು ನೆಲದೊಳಿರಿಸುವುದುಮದುಮೊಳೆದು ಜಳದೊಳ್ ಮುಟುಂಗಿ ಪೋದುದು.” ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ಮೀನು ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಬಕನ ತತ್ತಿಯುಂ ಮುಂಗುರಿಯುಂ’ ಎಂಬ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಕ ಕರ್ಕಟಕಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ: “ಬಕಂ ಕಲುಷಿತ ಚಿತ್ತನಾಗಿಯೇಗಯ್ಯಲುಮಲೆಯದೊಂದು ದಿವಸಂ ಸಮುದ್ರತೀರದೊಳ್ ನಿಂದು ಜಾನಿಸುತಿರ್ಪುದನೊಂದು ಕರ್ಕಟಕಂ ಕಂಡೇಂ ಭಾವಾ ! ನೀನಿಂದಾಹಾರ ಚಿಂತೆಯ ಮಾಣ್ಣು ವೇಹಾರಂಗೆಯ್ವರಂತೆ ಕಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರ್ಪ ಕಾರಣಮಾವುದು....”

‘ಸೋಮಶರ್ಮನ ತಂದೆಯ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಮುಂಗುಸಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಸರ್ಪದ ಬಾಯಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕಥನಕಲೆ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಪದ ಭೀಕರತೆಯನ್ನೂ, ಮುಂಗುಸಿಯ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ, ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅವಿವೇಕವನ್ನೂ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಓದುಗರ ಹೃದಯ ಕರಗುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ :

ಸ್ಫುರಿತ ವಿಷಾವಿಲ ದಂಷ್ಟಾಂ

ಕುರ ಸಂಕುಳ ಭೀಕರಾನನಂ ಸಾರ್ಧತ್ವಾಂ

ದುರಗಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಲಾ

ಸ್ವರಣಾಂಕಿತಮಂ ಕೃತಾಂತ ಪಾಶಪ್ರತಿಮಂ ||

ಅಂತು ಸಾರ್ತಪ್ಪ ಭುಜಂಗನನಾ ಮುಂಗುರಿ ಕಂಡು ನಿಸರ್ಗವೈರಮಂ
ನೆನೆದಿರದೆ ಸರ್ಪನಂ ಶತಖಂಡಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಿರ್ಪುದುಂ ಕಿಟಿದಾನುಂ
ಬೇಗಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವಂ ಬರ್ಪುದುಂ, ತನ್ನ ಸಾಹಸಮಂ ತನ್ನಾಳ್ವಂಗೆ ತೋಟಲೆಂದು
ರುಧಿರಾರುಣಿತಮಾದ ನಖಮುಖಮುಂ ಪಲ್ಲಕ್ಕೋಳ್ ಪತ್ತಿರ್ಪ ಖಂಡಂಗಳ್ಳರಸು
ಪರಿತಂದು ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಪೊರಟ್ಟು ಚಾಟುಕಾರಂಗೆಯ್ದುಂ, ಪಾರ್ವಂ ಕಂಡೀ
ಕಾವಲ್ ಕೂಸಂ ಕೊಂದುದಾಗಲೆವೇಟ್ಟುಮೆಂದು ವಿಚಾರವಿಕಳಂ ನಕುಲನ ಶಿರಮಂ
ಬಿರಿಯೆ ಪೊಯ್ದು ಮಾಡದೆ ಪರಿತಂದು ನೋಡಿ ತೊಟ್ಟಿಲೋಳ್ ಸುಖನಿದ್ರಿತನುಮಕ್ಷತ
ಶರೀರನುಮಾಗಿದ್ದ ಮಗನುಮನಾ ಕೆಲದೋಳ್ ಶತಖಂಡಮಾಗಿದ್ದ ಪಾವುಮಂ
ಕಂಡು ಬಲೆಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವಂ ಮುಂಗುರಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರಂ ತಳಿದು ಬೀಸೆ
ನಿರ್ಜೀವಮಾದುದಂ ಕಂಡು ಬಲೆಕ್ಕೆ ಪಾಪಕರ್ಮಂ ತಾಂ ಕೋಪವಶದಿಂ ಕೂಸಿನಂತೆ
ನಡಪಿದ ನಕುಲನಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಂದೆನೆಂದು ಶೋಕಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಮಿರ್ಪಿನಂ....”

ಕಾಗೆಗಳ ರಾಜ ಮೇಘವರ್ಣನ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಂಬರವಿದೆ, ಅಣಕವಿದೆ,
ರಾಜರನ್ನು ನೋಡಿದ ವಿಡಂಬನ ದೃಷ್ಟಿಯಿದೆ :

ಶಮಿತಾರಾತಿಪ್ರಭಾವಂ ಪರಿಜನಸಹಿತಂ ರಾಗದಿಂದಿರ್ಪನತ್ತು
ತ್ವಮಶುದ್ಧಾಮಾತ್ಮವರ್ಗಂ ವರಚರನಿಚಯಂ ಗುಪ್ತಮಂತ್ರಂ ಸುಮಿತೋ
ದ್ವಮನುದ್ವತ್ಯಾಕವ್ಯಂದಾರಕಪತಿ ಪಸರಿಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಪಯೋದಾ -
ಗಮಶುಂಭನೈಘವರ್ಣಂ ಖಗಗಣಿಕಾವಾತ ಸಂಗೀತವರ್ಣಂ ||

‘ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯಂತೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ಹೇಗೆ ಪತಿತೆಯಾಗಿದ್ದಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ
ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. “ಎನ್ನ ಪೆಂಡತಿ ಪತಿವ್ರತೆ, ಪರಪುರುಷನ
ಮುಖಾವಲೋಕನಂಗೆಯ್ಯಳದು ಕಾರಣದಿಂದೀ ಶಿಶು ಗಂಡುಗೂಸಪ್ಪುದಳಿಂ
ನೋಡಿದೊಡೆ ದೋಷಮೆಂದು ತನ್ನ ಮುಖಮಂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಮೊಲೆಯೊಡಿದಪಳೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಂ.....” ಅಂಥ ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂಬವಳು
‘ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪಸುಗಾವ ಗೋವನಂ ಪಿಡಿದು ಸುರತ ಕ್ರೀಡೆ’ಯಾಡುವುದನ್ನು
ತೋರಿಸಿ ಪತಿವ್ರತಾಗುಣದ ಆಷಾಢಭೂತಿತನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿದೆ.

‘ಮೊಸಳೆಯಂ ಕಪಿ ವಂಚಿಸಿದ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ
ಮಾಡಿದ ಕಪಿಯ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕವಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ :

“ಅಂತಾ ವಾನರಂ ಕೇದಗಯನೇಷಿದ ಕೋಡಗದಂತೆ ಗೂಡುಗೊಂಡು ಪಲ್ಲಂ
ಗಿಡಿಗಿಳಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೊಸಳೆಗಂತರೀಪಮಿಲ್ಲಿಗಮಿನ್ನೆನಿತು ದೂರಮುಂಟೆಂಬುದುಂ...”
‘ನರಿಯ ಮಾತಂ ನಂಬಿ ಸತ್ತ ಬೆಳ್ಳತ್ತೆಯ ಕಥೆ’ಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಪರವಶವಾದವರನ್ನು ಕತ್ತೆಗೆ
ಹೋಲಿಸಿ ಅಣಕಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ರಾಸಭೀವಿಲಾಸಿನಿಯರ್ ತಮಗೊವ್ವ
ಪುರುಷನಂ ತರವೇಟ್ಟುಮೆಂದೆನ್ನಂ ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಪರ್; ನಿನಗಂ ಮನೋರಥ
ಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ ಬೇಗಂ ಬಾಯೆನಲೊಡಂ”

ರಾಗಿಸಿ ರಾಸಭನಿರದತಿ
ವೇಗದಿನಾ ನರಿಯ ಪಿಂದು ಪಿಂದನೆ ಬಂದಂ
ಮೇಗಪ್ಪಪಾಯಮಂ ಕಡು
ರಾಗಗಳೇಂ ಕಂಡರೊಳರೆ ಭೂಮಂಡಲದೊಳ್ ||

ಅಂತು ಪೋಪುದುಮಾ ನರಿ ಹರಿಯಿದ್ ಗುಹಾದ್ವಾರಮಂ
ಗರ್ದಭೆಯರೊಳಗಿದರ್ ಪುಗನಲೊಡಂ ಪುಗುವ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಕಂಡು ಸಿಂಹಂ
ಜವಂಗುದಿದ ಕಾರಣದಿಂ ಲಂಘನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಲಂಘಿಸಲಾಡಿದೆ ರಭಸಂ
ಗೆಯ್ದೆಯ್ತಪ್ಪುದುಂ ಕಟ್ಟಿ ಬೆರ್ಕುತೋಡುತಿರ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಸೃಗಾಲಂ ಕರಂ ಮುಳಿದು
ಸಿಂಹನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೇಂ ಗಡ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಪಿಡಿಯಲಾರ್ತೆಯಿಲ್ಲ. ನೀನೆಂತು
ಬರ್ದಪೆಯೆಂದು ನುಡಿಯೆ ಹರಿ ಕರಮೆ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಗುಹೆಯಂ ಪೊಕ್ಕುದಂ ಕೊಲ್ವುದಾವ
ಗಹನಮೆಂದನವಧಾನದಿಂ ಪಾಯ್ ಕಾರಣದಿಂ ತಪ್ಪಿದುದು, ಇನ್ನದಂ ಕೊಂಡು ಬಾ
ಕೊಂಡಾಗಲೆ ಬಿಡಾಲಿನಿಲಿಯಂ ಕೊಲ್ವಂತಶ್ರಮದೊಳೆ ಕೊಂದಪೆನೆಂದೊಡೆ ಮತ್ತೆ ನರಿ
ಪರಿದಾ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಕಂಡೇಂ ಭಾವಾ ! ನೀಂ ಕಳ್ಳರಂ ಕಂಡ ಬೆಳ್ಳಾಳಂತೆ ಬೆದಳಿಯೆನಗಂ
ಪೇಟದೆ ಪೆಟಗಂ ನೋಡದೋಡಿ ಬಂದೆಯದೇಂ ಕಾರಣಮೆನೆ ರಾಸಭನಿಂತೆಂದಂ. ಆ
ಗುಹೆಯನಾಂ ಪುಗಲೊಡನೊಂದು ರೂಪು ಮೊಳಿದು ಪರಿತಂದು
ಮೇಲ್ಪಾಯಲೊಡಂ ಭಯಂಬಟ್ಟು ಬಂದೆನೆನೆ ಸೃಗಾಲನೆಂದಂ: ಗಾಳುಗಳಪ್ಪ
ಗರ್ದಭೆಯರ್ ವಿರೋಧಿಕಾಮಿಗಳಪ್ಪದಳೆಂ ಕಾತರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬೀಟಲೊಡಂ
ಬಂದೆ, ನಿನ್ನ ಗಂಡುತನದ ಪುರುಳಂ ಕಂಡೆನ್ನ ತಂಗಿಯರ್ ಕರುಳಂ ಪಿಡಿದು
ನಗೆಯೊಳ್ ಪೊರಳುತ್ತಮಿದರ್, ನೀನಂಜಲ್ವೇಡ ಬಂದವಟಿಸೊಳ್ ಸುರತ
ಸುಖವನನುಭವಿಸುತ್ತಮಿದರ್ಪೆ, ಬಾಯೆಂಬುದುಮಾ ಕಟ್ಟಿ ಮಿಟ್ಟುವಿನ ಬೆನ್ನೊಳ್
ಪೋಪಂತೆ ನರಿಯ ಬೆನ್ನೊಳ್ ಪೋಗಿ,

ಸುರತಸುಖಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂ ರಾ -
ಗರಸಾಂಧಂ ರಾಸಭಂ ಮಹಾದ್ರಿಗುಹಾಭ್ಯಂ -
ತರಮಂ ಪೊಕ್ಕುದು ಮನ್ಮಥ
ಶರಪರವಶನಪ್ಪ ದೇಹಿ ಪುಗದೆಡೆಯುಂಟೇ !"

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಕೃತಕಾಮದ ಸಂಕೇತವಿದೆ. ಗುಹಾದ್ವಾರವು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ
ಸಂಕೇತ. ಅದು ವಿಕಾರಗೊಂಡಾಗ ಅದನ್ನು ಹೊಕ್ಕವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು
ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಮಿಗಳಿಗೂ ಕತ್ತೆಗಳಿಗೂ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು
ಕಲಾತತ್ವವಾಗಿ ಕವಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿಡಂಬನ ವೀರಶೈಲಿ (mock - heroic
style)ಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು 'ಗೂಗೆಗಳ್ ತುಂಬಿದರ್ ಗುಹೆಯಂ ಕಾಗೆಗಳ್ ಸುಟ್ಟ
ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು. ಕಾಗೆಗಳಿಗೂ ಗೂಗೆಗಳಿಗೂ ಮಸೆದ
ಬದ್ಧವೈರವನ್ನು ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ರಾಜತಂತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ರೀತಿ
ಅನುಪಮವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಕವಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಮಳವನ್ನಿಟ್ಟು

ನೀತಿಯ ಮಕರಂದವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಥೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ನೀತಿಯ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದುದು ಪಂಚತಂತ್ರಕಾರನ ಅಗ್ಗಲಿಕೆ :

“ಅಂತಾ ವಾಯಸಬಲಂ ಮಾಮಸಕಂ ಮಸಗಿ ಬಂದು ಕಾಳನೀಳಜಳಧರಂಗಳ್ ಕುಳಗಿರಿಯಂ ಮುತ್ತುಪಂತರಿಮರ್ದನನ ಪುರವಾಗಿದಂಜನಗಿರಿಯಂ ಸುತಿಮುತಿ ತಂತಮ್ಮ ತಂದ ಪುಲ್ಲಂ ಪುಲ್ಲಿಯುಂ ಮೊದಲಾದ ಕಸಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಚರಂಜೀವಿ ತೋಡಿದ ಗಿರಿಗುಹಾದ್ವಾರಂಗಳೊಳಂ ತರುಕೋಟರಕುಟೀರಂಗಳೊಳಮಿಡಿದಿಡಿದು ತೀವಿ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಿಗಳನಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತಗುಳ್ಳುವುದುಂ ಶತಪತ್ರಮಿತ್ರಪುತ್ರಪತತಿಗೋತ್ರ ಪ್ರಧಾನಂಗೆ ಹುತವಹಸಖಂ ಸಹಾಯಮಾಗಿ ಸುಟಿಸುಟಿದು ತಗಳೆ ಬೀಸಲೊಡಂ...”

ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಅನ್ಯಾದೃಶ ಅಣಕುಶೈಲಿಯನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ತನ್ನ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವಾಗಲೂ ಧ್ವನಿ ರಮ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಅನ್ವರ್ಥತೆಯನ್ನೂ ಮೆರೆದಿದ್ದಾನೆ : ಅನಾಗತಮತಿ, ಯದ್ಭವಿಷ್ಯ, ಉತ್ಪನ್ನಮತಿ ಎಂಬ ಮೀನುಗಳು, ಅರಿಮರ್ದನನೆಂಬ ಗೂಬೆಗಳ ರಾಜ, ಅತಿ ಲೌಲ್ಯ, ಕರಟಕ, ದವನಕ, ಜಾಂಬವಂತ, ಮಹಾಭೀರು, ಮೃಗಧೂರ್ತ, ಲಂಬಕರ್ಣ, ಉಪಾಯ ನಿಪುಣ ಎಂಬ ನರಿಗಳು, ಜೆಂಹಾಕ್ಷ, ಕ್ಷೂರಾಕ್ಷ, ರಕ್ಷಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಗೂಬೆಗಳು, ಅದೀಪಿ, ಉದ್ದೀಪಿ, ಪ್ರದೀಪಿ, ಚಿರಂಜೀವಿ, ಲಘುಪತನಕ, ಸಂದೀಪಿ, ಮೇಘವರ್ಣ - ಎಂಬ ಕಾಗೆಗಳು, ಕಕುದ್ಬಲ, ಕೃಷ್ಣವದನ, ನಾಳೀಜಂಘ, ಚಪಲಕ - ಎಂಬ ಕಪಿಗಳು, ಪಿಂಗಳಕ, ಮದೋತ್ಕಟ - ಎಂಬ ಸಿಂಹಗಳು, ಬಲುದಲೆಯ, ಹಿರಣ್ಯರೋಮ - ಎಂಬ ಇಲಿಗಳು, ಕ್ರಕಚ ಎಂಬ ಮೊಸಳೆ, ಜಲಪಾಲ ಎಂಬ ಕಪ್ಪೆ, ಮಂದಕ ಎಂಬ ಆಮೆ, ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮ, ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಎಂಬ ಟಿಟ್ಟಿಭ ಮಿಥುನ, ಧವಲಪಕ್ಷ, ಸುಮಿತ್ರ, ಸಕಟ, ವಿಕಟ- ಎಂಬ ಹಂಸಗಳು, ಸೂಚೀಮುಖಿ ಎಂಬ ಹಕ್ಕಿ - ಮೊದಲಾದವುಗಳು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಮರೆಯಲಾಗದ ಪಾತ್ರಗಳು. ಇವು ಮನುಷ್ಯನ ಸುಗುಣ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಅಣಕಿಸುತ್ತವೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಗ್ರಂಥದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಜರೆಯಿಸಿದ್ದಾನೆ :

ಎನಿತೋದನೋದಿಯುಂ ಮನ
ದನಿತೆ ವಲಂ ಬುದ್ಧಿಯಕ್ಕುಮೆಂದು ಸಮಸ್ತಾ -
ವನಿಯ ಜನಮೊನಕೆವಾಡ -
ಪ್ರೀನೆಗಂ ಸಲೆ ನುಡಿದ ನುಡಿ ಯಥಾರ್ಥಂ ನಿನ್ನೊಳ್ ||

ಸಂಜೀವಕನು ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾರಿದ ಈ ಪದ್ಯ ವೈರಾಗ್ಯದ ಉತ್ತಮ ಭಾವಗೀತದಂತಿದೆ :

ಅನಿಮಿಷಚಾಪದಂತೆ ಸಿರಿ ಶಾರದನೀರದ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಯೌ -
 ವನದೇಸಕಂ ತ್ಯುಣಾಗ್ಯಗತ ವಾಕಣಿಕಾಗಣದಂತೆ ಸಂದ ಜೇ -
 ವನಮದಜಿಂ ಭವಪ್ರಭವ ಜೀವಿಗೆ ನಿರ್ಮಲಧರ್ಮಮಾರ್ಗದೊಳ್
 ಮನಮೊಸೆದಾಗಳುಂ ನಡೆಯವೇಬ್ಬುದು ವಿಶ್ವಮೃಗೇಂದ್ರವಲ್ಲಭಾ ||

ತಂತುವಾಯನ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ವೃದ್ಧ ತಾಪಸನು ಈ
 ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ; ಅವನ ತೀರ್ಮಾನ ತಪ್ಪಲ್ಲ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದು :

ನಂಬಪರೆನ್ನರಪ್ಪರುಮನೇತೆಅದಿಂ ಸಲೆ ನಂಬೆ ಪಾಣ್ಡೆಯರ್
 ಡಂಬಪರಿಂತನೇಕವಿಧದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡೆ ಪಂಡಿರಂ
 ನಂಬಲೆಯಾಗ ನಂಬದಿರಲಾಗವರಿಲ್ಲದೆ ಬಾಬಲಾಗದೇ -
 ನೆಂಬುದಿದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನೆ ಬಲ್ಲವನುಳ್ಳೊಡೆ ದೇವನಲ್ಲವೇ ||

೫. ಉಪಸಂಹಾರ

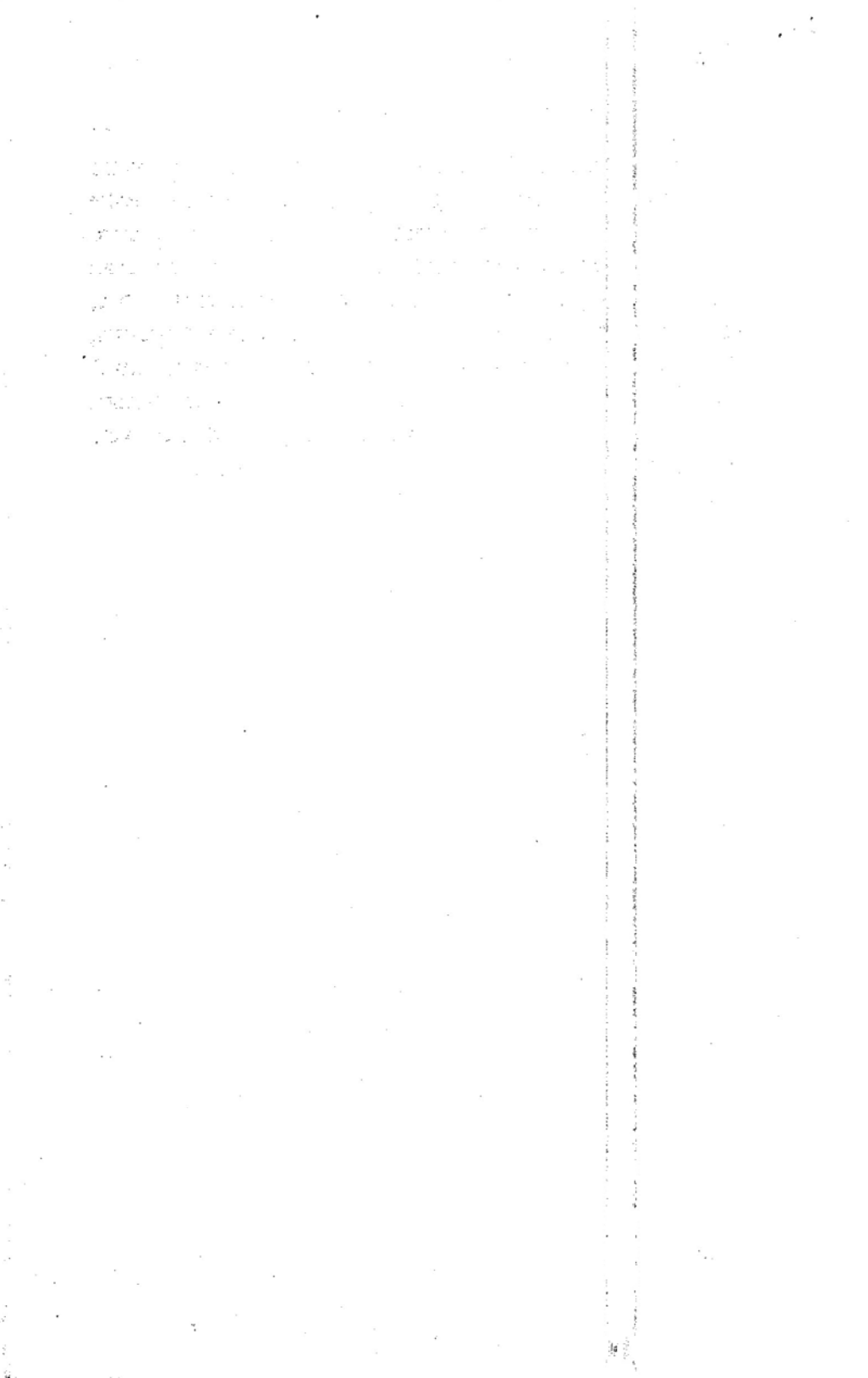
ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು
 ಒಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಶೈಲಿ ಅವನದೇ ; ಯಾರ ಅನುಕರಣೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಅವನಿಗಿಂತ
 ಹಿಂದೆ 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ' ಎಂಬ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಛಾಯೆಯೂ
 ಅವನ ಶೈಲಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅನಂತರ ನಯಸೇನ ಕತೆಗಾರನಾಗಿ
 ಬರುತ್ತಾನೆ. ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನಂತು ಅವನಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಕನ್ನಡದ ಕವಿ
 ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ
 ನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಬಗೆಗೆ ಇಷ್ಟು ವಿಚಾರವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

೧. ಅವನು ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ ಕವಿ.
೨. ಅವನು ಅದನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.
೩. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವಿದೆಯೋ
 ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕನ್ನಡ ಪಂಚತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅದೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.
೪. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯಿದೆ.
೫. ಅವನ ಕಥಾಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಯಸೇನನು ಮುಂದೆ ಅನುಸರಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಜನಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಥಾಸಾಹಿತ್ಯ
 ವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರ ಉತ್ಸಾಹ
 ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳೂ, ಗಾದೆಗಳೂ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ
 ಒಗರು ರುಚಿಯೂ ಇದನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಮಗೆ ಇದು ಬೇರೆ
 ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿ ಎಂದೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪಂಚತಂತ್ರ, ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ
 ಪ್ರಾಣಿ ಪಾತ್ರಗಳೂ, ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಇದೇ ಮಣ್ಣಿನವು ಎಂಬಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ,
 ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ.

ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದೂ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕಾಲ ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾನೆ - ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ. ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಯೂ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಜನರೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಪಂಡಿತರೂ ಮನ್ನಿಸಿದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಕಾಲ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಿತು. ಸಾವಿರ ಕಾಲ ಬಾಳಿದುದಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ. 'ನೆಗಟ್ಟೇ ಕಾವ್ಯಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳ್' ಎಂಬ ಕವಿಯ ಆಸೆ ಫಲಿಸಿದೆ. ಅವನ ಕೃತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೇಖಕರ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ, ಕತೆಗಳ ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆದು ಕನ್ನಡದ ಕಥಾಪ್ರೇಮಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನೆಲಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅದೊಂದು ಅಪೂರ್ವಗ್ರಂಥ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಪಂಚತಂತ್ರಂ

ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರಕರಣಂ

ಶ್ರೀವಧು ರಾಗದಿಂದಗಲದಾವನ ವಕ್ರದೊಳಿರ್ಪಳಾವಗಂ
ದೇವನಿಕಾಯಮೋಲಗಿಪುದಾವನ ನಾಭಿಸರೋಜದೊಳ್ ವಚ-
ಶ್ರೀವರನುತ್ಪವಂಚರಸು ಪುಟ್ಟಿದನಾವನಶೇಷ ದೈತ್ಯವಿ-
ದಾವಣನೀಗೆ ದುರ್ಗವಿಭುಗಚ್ಚುತನಚ್ಚುತಸೌಖ್ಯಕೋಟಿಯಂ ೧

ಆವತಂಸೀಕೃತಬಾಲಕೈತಕಶಿಖಾಸಂದಿಗ್ಧಮುಗ್ಧಾಮೃತಾಂ-
ಶುವಿಹಾಯಸರಿದಂಬುಚುಂಬಿತ ಜಟಾಜೂಟಾಂತರಂ ಮಾಡುಗು-
ತ್ಸವಮಂ ಭಾಳವಿಲೋಚನಪ್ರಭವಭಾಸ್ವಜ್ಞಾತ ವೇದಶ್ರೀ-
ನಿವಹಪುಷ್ಪರತೀಶನಿಷ್ಕಸುಖಮಂ ದುರ್ಗಂಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಮಂ ೨

ತೋಯಜಗರ್ಭನಾದಿಮುನಿಮುಖ್ಯಮತಪ್ರಕಟೀಕೃತಾಖ್ಯಾ-
ಮ್ನಾಯ ಪರಂಪರಾಯತನಶೇಷ ಜಗಜ್ಜನಕಂ ಸರಸ್ವತೀ
ವ್ಯಾಯತಲೋಲಲೋಚನ ಮದಾಳಿನಿಪೀತಮುಖಾಬ್ಜನೊಲ್ಲ ದೀ-
ರ್ಘಾಯುಮನೀಗೆ ಶಿಷ್ಯನಿಧಿಗಭ್ಯುದಿತಾರ್ಕಮಹಂ ಪಿತಾಮಹಂ ೩

ಮಾನಿತಪುಂಡರೀಕರುಚರಂ ವಿಲಸದ್ವರಗಂಡಮಂಡಳಂ
ಶ್ರೀನಿಲಯಂ ಮಹಾಶ್ರುತಿಯುತಂ ದ್ವಿಜಸಂಕುಲಭಾಸಿತಾನನಂ
ಕಾನನದಂತಸೇವ್ಯಗುಣಸಂಗತಮಾಗಿರದಂದು ದುರ್ಗಸಿಂ
ಹಾನನವದ್ದದೊಳ್ ನೆಲಸಿ ನಿಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಬಂದು ರಾಗದಿಂ ೪

೧. ಯಾರ ವಕ್ರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಗಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನೆಲಿಸಿರುವಳೋ ಸದಾ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹವು ಯಾರನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತದೋ ಯಾರ ನಾಭೀಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನೋ ಯಾರು ಸಮಸ್ತ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನೋ ಆ ಅಚ್ಚುತನು ದುರ್ಗವಿಭುವಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಸುಖಕೋಟಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ೨. ಎಳೆಯ ಕೇದಗೆಯನ್ನು ಆಭರಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶಿಖೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ಮುಗ್ಧ ಚಂದ್ರನನ್ನುಳ್ಳ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಚುಂಬಿತವಾದ ಜಟಾಜೂಟವನ್ನುಳ್ಳ ಶಿವನು ಸುಖವನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಜ್ವಲವಾದ ಅಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟ ಆ ಈಶ್ವರನು ದುರ್ಗಸಿಂಹನಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಸುಖವನ್ನೂ, ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಿ. ೩. ಪೂರ್ವಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಮಸ್ತ ವೇದಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳ ತಂದೆಯೂ ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಶಾಲವೂ ಚಂಚಲವೂ ಆದ ಕಣ್ಣೆಂಬ ಹೆಣ್ಣುಂಬಿಯಿಂದ ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ ಮುಖಿಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೂ ಪಿತಾಮಹನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನು ನೀಡಲಿ. ೪. ಸುಂದರವಾದ ಕಮಲದಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ಕಪೋಲಮಂಡಲದಿಂದ ಕೂಡಿ

ಅತನುಶ್ರೀ ಜನ್ಮಗೇಹಂ ಕುಮುದವನಸಖಂ ತಾರಕಾನೀಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿ-
ಪತಿಸದ್ವೈಮಂ ದ್ವಿ [ಪೇ]*ಂದ್ರಾಮಲದಶನನಿಭಚ್ಚಾಯನದ್ವೀಂದ್ರಪುತ್ರೀ-
ಪತಿಚೂಡಾರತ್ನನೀಗಾಗಳುಮತಿಮುದಮಂ ರೋಹಿಣೀಜೇವಿತೇಶಂ
ಶತಪತ್ರಾಂತಿ ವಿಪಾಸ್ವಯಗಗನಶರಚ್ಚಾರುಚಂದ್ರಂಗೆ ಚಂದ್ರಂ ೫

ನನೆಯಂಬಿಂ ಹಿಮವನ್ಮಹೀಧರತನೂಜಾಧೀಶನಂ ಗೆಲ್ಲ ವೀ-
ರನಜೇಯಂ ಮಧುರೋಹಿಣೀ ಪ್ರಿಯಸಖಿಂ ಮೀನದ್ವಜಂ ಕಾಮಿನೀ-
ಜನಕೇಳೀಗುರು ಚಿತ್ರಜಂ ಸುರತಲೀಲಾನಾ [ಟ] †ಕಾ ಸೂತ್ರಧಾ-
ರನುದಾರಂ ರತಿವಲ್ಲಭಂ ಕುಡುಗೆ ಮತ್ಸ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೆ ಸೌಭಾಗ್ಯಮಂ ೬

ಕಮಲಾನಂದಕರಂ ಸುರಪ್ರಕರ ಚೂಡಾಪೀಡ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಜಾ-
ಳ ಮರೀಚಿಪ್ರಚಯಾಂಚಿತಾಂಘ್ರಿಕಮಳಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನೇತ್ರಂ ತ್ರಿವೇ-
ದಮಯಂ ದ್ವಸ್ತಮಸ್ತಮಂ ಹೃತನಿಶಾಟೋಪನೋಲ್ವೀಗೆ ಗೌ-
ತಮಗೋತ್ರಾಂಬುಜಪಂಡ ಚಂಡಕಿರಣಂಗಾದಿತ್ಯನುತ್ಸಾಹಮಂ ೭

ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ ವೇದಸಂಪನ್ನನಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮೂಹದಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ
ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಮುಖಿಕಮಲವು ಕಾನನದಂತೆ ಅನುಸರಿಸಬಾರದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದದ್ದೆ
ಇದೆ ; ಅಂತಹ ಅವನ ಮುಖಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಂದು ನೆಲಸಿರಲಿ.
೫. ರತಿಗೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾಗಿರುವವನೂ ಕನ್ಯಾದಿಲೆಗಳ ವನಕ್ಕೆ ಸಖನಾಗಿರುವವನೂ ನಕ್ಷತ್ರ
ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಆಕಾಶಮಂಡಲವುಳ್ಳವನೂ ಐರಾವತದ ದಂತದಂತೆ
ಹೊಳೆಯುವವನೂ ಈಶ್ವರನ ಶಿರೋಭೂಷಣನೂ ರೋಹಿಣೀಪ್ರಿಯನೂ ಕಮಲಗಳ
ವೈರಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಚಂದ್ರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶವೆಂಬ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಶರಚ್ಚಂದ್ರನಂತೆ
ಮನೋಹರನಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನಿಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡಲಿ. ೬. ಪುಷ್ಪ
ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದ ವೀರನೂ, ಅಜೇಯನೂ ವಸಂತ ಚಂದ್ರರ
ಪ್ರಿಯಸಖನೂ ಮೀನಕೇತನನೂ ಕಾಮಿನಿಯರ ಕಾಮಕೇಳಿಗೆ ಗುರುವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದವನೂ ಸಂಭೋಗಕೇಳಿಯೆಂಬ ನಾಟಿಕೆಯ ಸೂತ್ರಧಾರಿಯೂ ಉದಾರನೂ ಆದ
ಕಾಮನು ನನ್ನ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಿ. ೭. ಕಮಲಗಳಿಗೆ
ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೂ ದೇವತೆಗಳ ಸಮೂಹದ ಶಿರೋಭೂಷಣಗಳ ಮಾಣಿಕ್ಯ
ಸಂದೋಹದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ
ಕಣ್ಣಾದವನೂ ಮೂರುವೆದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದವನೂ
ರಾತ್ರಿಯ ಆಟೋಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದವನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯನು ಗೌತಮಗೋತ್ರವೆಂಬ
ಕಮಲ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ ದುರ್ಗಸಿಂಹನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ.

* ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೂ 'ದ್ವಿಜೇಂದ್ರ' ಎಂದಿದೆ. 'ದ್ವಿಜ' ಎಂದರೆ ಆನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ.

† 'ನಾಟಕ' ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿದೆ. 'ನಾಟಕಾ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ
ಇದು 'ನಾಟಕ' ಎಂದಿರಬೇಕು ಹೋಲಿಸಿರಿ : ಜಗನ್ನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿ.

ಉಗ್ರಭುಜಂಗಭೂಷಣನಶೇಷ ಸುರಾಸುರಭಾಸುರೋರು ಚೂ-
ಡಾಗ್ರಮಣಿ ಪ್ರಭಾಪಟಲ ಪಾಟಲಿತೋತ್ತಮ ಪಾದಪೀಠನ-
ವ್ಯಗ್ರಮನಂ ವಿನಾಯಕನಿಭಾನನನುಗ್ರತನೂಭವಂ ಗಣೈ-
ಕಾಗ್ರಣಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಗಣಾಗ್ರಣಿಗೀಗೆ ವಿಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧಿಯಂ

೮

ಎನಗನುರಕ್ತಿಯಾಗೆ ದಿಗಧೀಶ್ವರರಾನತರಾಗೆ ಮಾಡುವೆಂ
ಮನಮೊಸೆದೀವೆನಗ್ರಮಹಿಪೀಪದಮಂ ನಿನಗೆಂದ ಪಾಣ್ಡುನಂ
ದನುಜನನುಗ್ರಖಡ್ಗಮುಖದಿಂದಿಹಿದೊತ್ತಿದ ದುರ್ಗ ದುರ್ಗಸಿಂ-
ಹನನಕುಳಪ್ರತಾಪಪರನಂ ಪರಿರಕ್ಷಿಸುತಿರ್ಕನಾರತಂ

೯

ಲೋಕಾಗಮದ್ಭರಖಳ ಕ-
ಳಾಕುಶಲರುಪೇತವಿದ್ವರನವದ್ವಯಶ-
ಶ್ರೀಕಾಂತಾದಯಿತರ್ ವಾ-
ಲೈಕಿ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಕವಿಗಳಿಗೆಮಗಟಿವಂ

೧೦*

ನೆಗಟ್ಟ ಗುಣಾಧ್ಯನ ಮೃದುಮಧು-
ರ ಗಭೀರತರ ಪ್ರಸನ್ನ ಕವಿತಾಗುಣಮಂ
ಪ್ರೊಗಟಲ್ಪಜನುಂ ನೆಹಿಯಂ
ಜಗದೋಳಿನ್ನುಟಿದ ಜಡರದೇಂ ನೆಹಿದಪರೊ

೧೧

೮. ಭಯಂಕರವಾದ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಅಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನೂ ಸಮಸ್ತದೇವದಾನವರ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿರೋಭೂಷಣಗಳ ಕಾಂತಿಸಮೂಹದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಉತ್ತಮ
ಪಾದಪೀಠವುಳ್ಳವನೂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೂ ಗಜಮುಖನೂ ಶಿವನ ಮಗನೂ ಗಣಗಳ
ಅಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ವಿನಾಯಕನು ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ
ದುರ್ಗಸಿಂಹನಿಗೆ ನಿರ್ಮಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಲಿ. ೯. ನನಗೆ ಅನುರಕ್ತಿಯಾದರೆ ದಿಕ್ಪತಿಗಳನ್ನು
ಶರಣಾಗತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಾಣಿಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವೆನು ಎಂದು
ಹೇಳಿದ ದುಷ್ಟನಾದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ತನ್ನ ಖಡ್ಗಧಾರೆಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿ ಸಾಯಿಸಿದ ದುರ್ಗೆಯು
ಅತುಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಸದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ೧೦. ಲೋಕದ
ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೂ, ಅಖಿಲ ಕಲಾಕುಶಲರೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಯಶಸ್ಸೆಂಬ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರೂ ಆದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವ್ಯಾಸಾದಿ ಕವಿಗಳು ನಮಗೆ ಅರಿವನ್ನು ನೀಡಲಿ.*
೧೧. ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗುಣಾಧ್ಯನೆಂಬ ಕವಿಯ ಮೃದುಮಧುರತರ ಪ್ರಸನ್ನ ಕವಿತಾಗುಣವನ್ನು
ಹೊಗಳಲು ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸಮರ್ಥನಾಗನು ; ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಜಡರು ಅದೇನು

* ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಪೂರ್ಣವಾಗದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೆಂದು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ವರವಾಗ್ವಿಲಾಸದಿಂದಂ

ಸುರವಂದಿತೆಯನಿಪ ಗಂಗೆಯಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಸೌಂ-

ದರ ರತ್ನಕಟಕಮಂ ತಂ-

ದರಾರೊ ವರರುಚಿವೈಲಾದಿಕವಿವರಾರುಂ

೧೨

ಪರಮಕವೀಂದ್ರವೃಂದ ವಿನುತೋತ್ತಮವಾಣಿ ಸರಸ್ವತೀಸ್ವಯಂ-

ವರವರನಬ್ಜಜೋಪಮನಪಾಸ್ವರಜಂ ನಿಜವಾಗ್ವಿಲಾಸಭಾ-

ಸುರತರಚಂದ್ರಿಕಾದ್ಯುತ್ಥಿನಿರಸ್ತ ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತಮಂ ಕಳಾ

ಪರಿಣತನೆಂದೊಡೇವೈಗಟ್ಟಿನುನ್ನುತಿಯಂ ಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನಾ

೧೩

ಕವಿರಾಜಶಿರಶೈಖರ-

ನವನೀಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹರ್ಷ ನರೇಂದ್ರ,

ಪ್ರವರಂ ಕುಡೆ ಪಡೆದಂ ವ-

ಶೃವಾಣಿ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ಬಾಣಂ

೧೪

ಸಕಲಸುರಾಧೀಶ್ವರ ಮ

ಸ್ವಕಸ್ಥಿತಕ್ರಮನನರ್ಕನಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಂ

ಸುಕವಿತ್ವವಿಲಾಸದಿನೇಂ

ಸುಕವಿಯೊ ಕವಿಮುಖ್ಯರೊಳ್ ಮಯೂರ ಕವೀಂದ್ರಂ

೧೫

ಸೂರಿಕವಿರಾಜದರ್ಪ ವಿ-

ದಾರಣಚತುರಂ ವಿನೀತನೆಂಬ ಗುಣದಿಂ

ನಾರಾಯಣನಂತೆಸೆದಂ

ನಾರಾಯಣನಖಿಳಭುವನವಂದಿತಚರಣಂ

೧೬

ಸಮರ್ಥರಾಗುವರೋ? ೧೨. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಾಗ್ವಿಲಾಸದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವಂದಿತೆಯಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಸುಂದರ ರತ್ನಕಂಕಣವನ್ನು ವರರುಚಿಯಂತೆ ತಂದವರು ಆದಿಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ? ೧೩. ಪರಮಕವೀಂದ್ರವೃಂದದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತವಾದ ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ವೈಭವವುಳ್ಳವನೂ ಸರಸ್ವತೀ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ವರನಾದವನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾನನೂ, ದೋಷರಹಿತನೂ ತನ್ನ ವಾಗ್ವಿಲಾಸವೆಂಬ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಳೆದವನೂ ಕಳಾಪರಿಣತನೂ ಆದ ಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೊಗಳುವೆನು. ೧೪. ಕವಿರಾಜ ಶಿರಶೈಖರನೂ, ಅವನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದ ಹರ್ಷನರೇಂದ್ರನು ಕೊಡಲು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ವಾಣಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾಣನು ಪಡೆದನು. ೧೫. ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಪಾದವಿಟ್ಟ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ಮಯೂರನೆಂಬ ಕವೀಂದ್ರನು ಸುಕವಿತ್ವ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಕವಿಮುಖ್ಯರಲ್ಲಿ ಸುಕವಿಯೆನಿಸಿದನು. ೧೬. ಪಂಡಿತರ ಹಾಗೂ ಕವಿರಾಜರ ದರ್ಪವನ್ನು ಸೀಳುವುದರಲ್ಲಿ ಚತುರನೂ ಗುಣದಲ್ಲಿ ವಿನೀತನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಂತೆ ಶೋಭಿಸುವವನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಕವಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಜನರಿಂದ

ಅನುಪಮ ಕವಿವೃಜಂ ಬೇ-	
ಯೆನೆ ರಾಘವ ಪಾಂಡವೀಯಮಂ ಪೇಟ್ಟು ಯಶೋ-	
ವನಿತಾಧೀಶ್ವರನಾದಂ	
ಧನಂಜಯಂ ವಾಗ್ವಿಧೂಪ್ರಿಯಂ ಕೇವಳನೇ	೧೭
ವಾಮನ ಭಲ್ಲಟ ಭಾಮಹ	
ಭೀಮಂ ಭವಭೂತಿ ಭಾಸ ಭಾರವಿ ಭಟ್ಟ	
ಶ್ರೀಮಾಘ ರಾಜಶೇಖರ	
ಕಾಮಂದಕರಸೇವ ಸೂಕ್ತಿಯಂ ಪೊಗಟದರಾರ್	೧೮
ವಿಪುಲ ಕವಿತಾಗುಣಾಪಾ-	
ಸ್ತ ಪುರಾಣಕವೀಂದ್ರನೆನಿಪ ಮಹಿಮೆಯನಿಂದು	
ದ್ವಿಪದುಗ್ಧವಾರ್ಧಿ ಡಿಂಡೀ-	
ರ ಪಿಂಡಪಾಂಡುರಯಶಕ್ಕೆ ದಂಡಿಯೆ ನೋಂತಂ	೧೯
ಶ್ರೀವಿಜಯರ ಕವಿಮಾರ್ಗಂ	
ಭಾವಿಪ ಕವಿಜನದ ಮನಕೆ ಕನ್ನಡಿಯುಂ ಕೆ-	
ಯ್ವಿವಿಗೈಯುಮಾದುವದಟಿಂ	
ಶ್ರೀ ವಿಜಯರ್ ದೇವರವರನೇವಣ್ಣಪ್ರದೋ	೨೦
ಪರಮಕವೀಶ್ವರ ಚೇತೋ-	
ಹರಮೆಂಬನಮೆಸೆವ ಮಾಳವೀ ಮಾಧವಮಂ	
ವಿರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಮಯ್ಯಂ-	
ಬರಮಾಗಂ ಸುಕವಿ ಬಗೆವೊಡಿಸ್ಸುಂ ಮುನ್ನಂ	೨೧

ವಂದಿತನಾದವನು. ೧೭. ಅಸಾಧಾರಣರಾದ ಕವಿಗಳ ಸಮೂಹವು ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು ರಾಘವಪಾಂಡವೀಯ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಯಶೋಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದವನೂ ವಾಗ್ವಿಧೂಪ್ರಿಯನೂ ಆದ ಧನಂಜಯಕವಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯನೇ ! ೧೮. ವಾಮನ, ಭಲ್ಲಟ, ಭಾಮಹ, ಭೀಮ, ಭವಭೂತಿ, ಭಾಸ, ಭಾರವಿ, ಭಟ್ಟ, ಮಾಘ, ರಾಜಶೇಖರ, ಕಾಮಂದಕ - ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಶೋಭಿಸುವ ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದವರು ಯಾರು ? ೧೯. ವಿಪುಲವಾದ ಕವಿತಾಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುರಾಣ ಕವಿಯೆನ್ನಿಸಿದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಐರಾವತ, ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ನೊರೆಯ ಹಿಂಡಿನ ಹಾಗೆ ಇರುವ ಧವಲ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ದಂಡಿಯೇ ಸಾಧಿಸಿದನು. ೨೦. ಶ್ರೀವಿಜಯ ಎಂಬ ಕವಿಯ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕವಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯೂ ಕಯ್ಯಿವಿಗೈಯೂ ಆದುದು. ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀವಿಜಯದೇವರನ್ನು ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ. ೨೧. ಪರಮ ಕವೀಶ್ವರರಿಗೂ ಚೇತೋಹಾರಿ ಎಂಬಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ ಮಾಳವೀಮಾಧವ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಮಯ್ಯನವರೆಗೆ

ಪೊಸತೆನಿಪ ದೇಸಿಯಿಂ ನವ- ರಸವೊಸರಲೊಳ್ಳವೆತ್ತ ಮಾರ್ಗದಿನಿಳೆಗೆ- ನೆಸೆದುವೊ ಸುಕವಿಗಳೆನೆ ನೆಗ- ಬ್ಬಸಗನ ಮನಸಿಜನ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನ ಕೃತಿಗಳ್	೨೨*
ಮಾರ್ಗದ್ವಯ ಪರಿಣತ ಕವಿ- ಮಾರ್ಗಮನೋಹಾರಿಯಾದುದೆಂಬಿಳ ಬುಧರ್ ನಿರ್ಗರ್ವರಾಗಿ ಪಂಪನ ಗೀರ್ಣಂಭದ ಪಂಪನಾಗಳುಂ ಬಣ್ಣಿಸುವರ್	೨೩
ತ್ರಿಜಗನ್ನುತ ವಾಗ್ವಿಭವದಿ- ನಜಂಗೆ ನೂರ್ಮಡಿಯೆನಿಪ್ಪ ಪೆಂಪಂ ತಳೆದಂ ವಿಡಿತಾರಿ ದಂಡನಾಯಕ ಗಜಾಂಕುಶಂ ಕುಶಲವಾಂಭಿತಪ್ರಿಯಶೌರಂ	೨೪
ಅನತಿಶಯ ನೀತಿಮಾರ್ಗನ- ನನೂನ ಕವಿತಾವಿಲಾಸನಂ ಭೂತಳದೊಳ್ ಮನುಗಂ ವ್ಯಾಸಂಗೆಂ ಮಿಗಿ- ಲೆನಿಸಿದ ಕವಿತಾವಿಲಾಸನಂ ಪೊಗಟದರಾರ್	೨೫
ಕವಿ ಗಮಕಿ ವಾದಿ ವಾಗ್ವಿ ಪ್ರವರರ್ ಶ್ರೀಮಾದಿರಾಜ ಮುನಿಪುಂಗವರು- ತ್ಸವದಿಂ ತಿರ್ದಿದರೆನೆ ಭೂ- ಭುವನದೊಳಿದನೆಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊನೆಯದರೊಳರೇ	೨೬

ಸುಕವಿ ಇಂದೂ ಇಲ್ಲ, ಮುಂದೂ ಆಗಲಾರನು. ೨೨. ಹೊಸದಾದ ದೇಸಿಯಿಂದಲೂ ನವರಸಗಳು ಒಸರುವಂತೆ ಒಳಿತನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಇಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಕವಿಗಳಾದ ಅಸಗ, ಮನಸಿಜ, ಚಂದ್ರಭಟ್ಟನ ಕೃತಿಗಳು ಶೋಭಿಸಿದವು.* ೨೩. ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ ಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಪರಿಣತನಾದವನು, ಕವಿ ಮಾರ್ಗ ಮನೋಹಾರಿಯಾದುದು ಎಂದು ಸಮಸ್ತ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಗರ್ವವನ್ನು ತೊರೆದು ಪಂಪನ ವಾಗ್ವಿಭವದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ವರ್ಣಿಸುವರು. ೨೪. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡವನೂ ವಾಗ್ವಿಭವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನೂರುಮಡಿ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದವನೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನೂ ಆದ ದಂಡನಾಯಕ ಗಜಾಂಕುಶ ಎಂಬ ಕವಿ ಕುಶಲ ವಾಂಭಿತಪ್ರಿಯ ಶೌರ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ೨೫. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನೀತಿಮಾರ್ಗನಿರತನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿತಾ ವೈಭವವುಳ್ಳವನೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುವಿಗೂ ವ್ಯಾಸನಿಗೂ ಮಿಗಿಲು ಎನ್ನಿಸಿದವನೂ ಆದ ಕವಿತಾವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಕವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ೨೬. ಕವಿ ಗಮಕಿ ವಾದಿ ವಾಗ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀ ಮಾದಿರಾಜ ಮುನಿಪೋತ್ತಮರು ಇದನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಿದ್ದಿದವರು ಎನ್ನುವಾಗ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು

* ಮುಂದಿನ ಒಂದು ಕಂದಪದ್ಯ ಅಪೂರ್ಣವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಚತುರಂತಾಶೇಷಧಾತ್ರೀತಳ ಜನವಿಢುತಂ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಾನುವಿದ್ಧಂ
ಕತೆ ಪೇಱ್ಪು ಶಿಷ್ಯ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಮನುಚರಿತಂ ದುರ್ಗನುದ್ಧಾಮ ವಾಕ್ಪೀ-
ಪತಿ ಕಯ್ಯೊಂದಟ್ಟಿಯಿಂ ಶೋಧಿಸಿ ಬರೆಸಿದಂ ಸಂದ ಗೋವಿಂದನೆಂದಂ-
ದತಿಸೂಕ್ತಂ ಭಾವಿಪಂಗೀ ಕೃತಿ ಮಧುಮಧುರಕಾಪ ಸಂಪ್ರೀತಿಯಿಂದಂ ೨೭

ಧರೆಯಂ ದ್ವಾಪರದೊಳ್ ವದಾನ್ಯತಲಕಂ ಲೋಕೋತ್ತರಂ ಮುನ್ನೆ ಭಾ-
ಸ್ಕರಪುತ್ರಂ ನಿಜದಾನದಿಂ ತಣಿಪದಂತೀರೇಬ್ಬಿಹೀಭಾಗಮಂ
ದೊರೆವೆತ್ತುತ್ತಮಭೋಗದೊಳ್ ತಣಿಪಿದಂ ಭೂಪೋತ್ತಮಂ ಸಂದ ಭಾ-
ಸ್ಕರಪುತ್ರಂ ಕಲಿಕಾಲಕರ್ಣವೆಸರಂ ಭೂವಿಶ್ರುತಂ ಮಾಡಿದಂ ೨೮*

ಸ್ವಸ್ತೀ ವನಿತಾ ಸ್ವಯಂವರವರಂ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜಾನ್ಯಯ
ಪ್ರಸ್ತುತ್ಯೋದಯ ಶೈಲಭಾನು ವಿನತಾಶೇಷದ್ವಿಷ್ಣುಪ್ರಜ್ಞ
ನೃಸಾಂಖ್ಯದ್ವಯನಬ್ಧಿವೇಷಿತ ಮಹೀರಕ್ಷಾಕ್ಷಮೋತ್ತುಂಗ ಚಾ
ಹುಸ್ತಂಭಂ ನೃಪಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕಂ ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಧರಂ ೨೯

ಅಭಿನವ ಭಗದತ್ತಂ ನಿಖಿ
ಳ ಭುವನ ಸಂಸ್ಥಾಯಮಾನ ಚಾಳುಕ್ಯಕುಲ
ಪ್ರಭವಂ ದಿಳೀಪನಾಭಾ
ಗ ಭರತ ನಹುಷಾಂಬರೀಷ ನಿರ್ಮಲ ಚರಿತಂ ೩೦

ಹೊಗಳದವರುಂಚೇ ? ೨೭. ಸಮಸ್ತ ಧಾತ್ರೀತಳಜನವಿಢುತವೂ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ
ಕೂಡಿದುದೂ ಆದ ಕತೆಯನ್ನು ಶಿಷ್ಯ ಚಿಂತಾಮಣಿಯೂ ಮನುಚರಿತನೂ ಆದ
ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಹೇಳಿದನು. ಉದ್ಧಾಮವಾಕ್ಪೀಪತಿಯೆನಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗೋವಿಂದನೆಂಬವನು
ಇದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೋಧಿಸಿ ಬರೆದನು ಎಂದ ಮೇಲೆ ಈ ಕೃತಿ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಭಾವಿಸುವವನಿಗೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ತವೂ ಜೇನಿನಂತೆ ಮಧುರಾಲಾಪವೂ ಆಗಿದೆ.
೨೮. ಭೂಮಿಯನ್ನು ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಭಾಸ್ಕರಪುತ್ರನೂ ಆದ ಕರ್ಣನು
ಲೋಕೋತ್ತರವಾಗಿ ಮೊದಲು ತನ್ನ ದಾನಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದಂತೆ ಭೂಪೋತ್ತಮನಾದ
ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಸ್ಕರ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನು
ಆಳುತ್ತ ಉತ್ತಮ ಭೋಗದಿಂದ ತಣಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಕಲಿಕಾಲ ಕರ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು
ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.* ೨೯. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ
ವರಿಸಿಕೊಂಡ ಪತಿಯೂ, ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಉದಯಪರ್ವತಕ್ಕೆ
ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವವನೂ, ಅಧೀನರಾದ ಶತ್ರುರಾಜರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟವನೂ
ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಉತ್ತುಂಗ
ಬಾಹುಸ್ತಂಭವನ್ನುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕನು ಶ್ರೀ ಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಧರನೆನಿಸಿದನು.
೩೦. ಅಭಿನವ ಭಗದತ್ತನೂ ಸಮಸ್ತಲೋಕದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತವಾದ ಚಾಳುಕ್ಯಕುಲ
ಸಂಭೂತನೂ ದಿಳೀಪ ನಾಭಾಗ ಭರತ ನಹುಷ ಅಂಬರೀಷ ಮೊದಲಾದವರ ನಿರ್ಮಲ

* ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಪತಿ ಸತ್ಯಾ
ಶ್ರಯನಪ್ರತಿಮಪ್ರತಾಪನಂಗಜರೂಪಂ
ಜಯಸಿಂಹನೃಪಂ ಸತ್ಯಾ
ಶ್ರಯಕುಲತಿಲಕಂ ಸಮಸ್ತಭುವನಾಧಾರಂ

೩೧

ದಿಗಿಭವಾತದೊಳಿಂದ್ರದಂತಿ ಸುರರೊಳ್ ಚಕ್ರಾಯುಧಂ ಚಕ್ರವ
ರ್ತಿಗಳೊಳ್ ಶ್ರೀ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಮಹಿಮಂ ಶೈಲಗಳೊಳ್ ಮೇರು ಪ
ನ್ನಗರೊಳ್ ವಾಸುಕಿ ದಂಡನಾಯಕರೊಳಂ ಶ್ರೀಗಂಡಭೂರಿಶ್ರವಂ
ಮಿಗಿಲೆಂದಾರ್ ಪೊಗಬರ್ ಪಯೋನಿಧಿ ಪರಿತಾಶೇಷ ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ೩೨

ಸಕಲೋರ್ದೀಶ್ವರ ದಂಡನಾಯಕ ವಿನೂತಾಂಘ್ರಿದ್ವಯಂ ದಂಡನಾ
ಯಕವೀರಾಗ್ರಣಿ ದಂಡನಾಯಕ ಚಮೂ ಚಕ್ರಾಯುಧಂ ದಂಡನಾ
ಯಕ ತೇಜೋನಿಧಿ ದಂಡನಾಯಕ ನಿಕಾಯಾಧೀಶ್ವರಂ ದಂಡನಾ
ಯಕ ಚೂಡಾಮಣಿಯೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸದರಾರ್ ಶ್ರೀ ಸಿಂಹಸನ್ನಾಹನಂ ೩೩

ತಚ್ಚರಣ ಕಮಳ ಭೃಗಂ
ಸಚ್ಚರಿತಂ ಶೌರ್ಯವಾರ್ಧಿ ವಿಪ್ರಕುಲೋದ-
ನ್ನಚ್ಚಂದ್ರನವಗತಾರಿ ಕು
ಭೃಚ್ಚಕ್ರಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದಂಡಾಧೀಶಂ

೩೪

ಧರಣೀಚಕ್ರದೊಳುಳ್ಳ ಪಾರ್ಥಿವರನಿರ್ಪತ್ತೊಂದು ಸೂರ್ ಕೊಂದು ಭೀ
ಕರಕೋಪಾನಳನಂ ತದೀಯ ಯುವತೀನೇತ್ರಾಂಬುಧಾರಾಪರಂ
ಪರೆಯಿಂ ಮಚ್ಚಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಮಂ ತಳೆದ ರಾಮಂಗಳ್ಗಳಂ ವಿಕ್ರಮಾ
ಭರಣಂ ವಿಕ್ರಮದಿಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಿಭಂ ಕೋದಂಡರಾಮಾಧಿಪಂ ೩೫

ಚರಿತವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವನು. ೩೧. ಜಯಶ್ರೀಗೆ ಪತಿಯೂ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಾಪವುಳ್ಳವನೂ, ಮನ್ಮಥರೂಪನೂ, ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಆಧಾರ ಸ್ವರೂಪನೂ ಎಂದು ಜಯಸಿಂಹನೃಪನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ೩೨. ದಿಗ್ವಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಐರಾವತ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ, ಶೈಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೇರು, ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ, ದಂಡನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಂಡ ಭೂರಿಶ್ರವರಿಗೆ ಮಿಗಿಲು ಎಂದು ಸಮುದ್ರಾಂಚಿತ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳದವರಾರು? ೩೩. ಸಮಸ್ತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ದಂಡನಾಯಕರಿಂದ ವಿನುತವಾದ ಪಾದಗಳಿರುವವನೂ, ದಂಡನಾಯಕ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯೂ, ದಂಡನಾಯಕ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಂತಿರುವವನೂ, ದಂಡನಾಯಕರಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ದಂಡನಾಯಕ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ, ದಂಡನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಎಂದು ಜಯಸಿಂಹನೃಪನನ್ನು ವರ್ಣಿಸದವರಾರು? ೩೪. ಆ ಕ[ದಂ]ಬ ವಂಶಾಧೀಶನಾಗಿರುವ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನು ಜಯಂತೀಪುರದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸಚ್ಚರಿತನೂ ಶೌರ್ಯಸಮುದ್ರನೂ ವಿಪ್ರಕುಲಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನೂ ಶತ್ರುಗಳೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದವನೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದಂಡಾಧೀಶನೂ ಅವನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಭೃಗುನಾಗಿದ್ದನು. ೩೫. ಕೋದಂಡ ರಾಮಾಧಿಪನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ಕೊಂದು

ಚತುರಂಬುರಾಶಿವಲಯ
ಕ್ಷಿತಿರಕ್ಷಣದಕ್ಷ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕೌಕ್ಷೇಯಕಮಂ
ದಿತಬಾಹುರಾಹು ಕಬಳೀ
ಕೃತ ಚೋಳೇ ಮಾಳಿಕಾ ಮುಖೇಂದುವಿಳಾಸಂ

೩೬

ಬುಧ ವೈತಾಳಿಕ ಗಾಯಕಾರ್ಥಿನಟ ವೀಣಾವಾದ ಭೂದೇವ ಮಾ
ಗಧವಂದಿಪ್ರಕರಾರ್ಥಿ ಕಲ್ಪಮುಹಿಜಂ ದೋರ್ಗರ್ವದಿಂದಾಂತ ವೈ
ರಿಧರಾಧೀಶ ಬಲಕ್ಕೆ ಗಾಂಡಿವಧರಂ ಗಂಗಾಧರಂ ತುಂಗತ
ಕ್ರಿದರಂ ವಜ್ರಧರಂ ಧರಾಧರಧರಂ ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿವಿದ್ಯಾಧರಂ

೩೭

ಎನೆ ನೆಗಚ್ಚ ಕುಮಾರಸ್ವಾ
ಮಿ ನಚ್ಚ ಮುದದಿಂದಮೀಯ ಪಡೆದಂ ಚಕ್ರೇ
ಶನ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಾಸ್ತದ
ಮನಾತ್ಮ ಸಾತ್ತ್ವತ ನೃಪತಿವರ್ಗಂ ದುರ್ಗಂ

೩೮

ಆತನ ವಿಶುದ್ಧ ಗುಣಸಂ
ಘಾತಾತ್ಮಜ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಧಾ
ಶ್ರೀತಿಲಕಮಖಿಳಜಗತೀ
ಖ್ಯಾತಂ ಕಿಸುಕಾಡನಾಡು ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋರ್ಕುಂ

೩೯

ಆ ನಾಡೊಳಗ್ರಹಾರಂ
ಭೂನಾರೀ ಕುಚತಟಾಗ್ರಹಾರಂ ವಿಪುಳ
ಶ್ರೀನಿಳಯಮೆನಿಸಿ ಸಯ್ಯಡಿ
ನಾನಾವಸ್ತುತ್ಪರಾಕರಂ ಕರಮಸೆಗುಂ

೪೦

ಉಂಟಾದ ಭಯಂಕರಕೋಪಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಣ್ಣೀರ ಕೋಡಿಯಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಸಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಪರಶುರಾಮನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವನು; ಅಂಥ ವಿಕ್ರಮಾಭರಣನು ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದವನು. ೩೬. ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಭೂಮಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಕೈಯೆಂಬ ರಾಹುವಿನಿಂದ ಗ್ರಸ್ತವಾದ ಚೋಳಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖಚಂದ್ರ ವೈಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ೩೭. ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿ ವಿದ್ಯಾಧರನು ಪಂಡಿತ, ವೈತಾಳಿಕ, ಗಾಯಕ, ಅರ್ಥಿ, ನಟ, ವೀಣಾವಾದಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮಾಗಧ, ವಂದಿ - ಮೊದಲಾದವರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಾಗಿರುವವನು. ಬಾಹುಗಳ ದರ್ಪದಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ವೈರಿರಾಜರ ಬಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಜುನನೂ, ಶಿವನೂ, ಸೃಂದನೂ, ಇಂದ್ರನೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ೩೮. ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ನಂಬಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡಲು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ಪದವಿಯನ್ನು ನೃಪತಿವರ್ಗದಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಪಡೆದನು. ೩೯. ಆತನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗುಣಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಆದ ಕಿಸುಕಾಡನಾಡು ಶೋಭಿಸಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ೪೦. ಆ ನಾಡಿದ ಅಗ್ರಹಾರವು ಭೂಕಾಂತೆಯ ಸ್ಥನತಟದ ಹಾರದ ತುದಿಯೂ ವಿಪುಲವಾದ ಸಂಪತ್ತಿನ ನಿಲಯವೂ

ಪರಮಾನಂದಮನೀವ ದೇವಭವನ ಶ್ರೀಲೀಲೆಯಿಂದಂ ಧರಾ
 ಮರರುತ್ಸಾಹದ ಮಾಡುತಿರ್ಪ ಮಖಸಂದೋಹಂಗಳಿಂದಂ ಮುನೀ
 ಶ್ವರರಿಂದಂ ನುತಸತ್ಯವಿಪ್ರವರ ವಿದ್ವದ್ವೃಂದದಿಂದಂ ಮನೋ
 ಹರ ಸೌಂದರ್ಯವಿಭಾಸ ಸಯ್ಯಡಿ ಕರಂ ರಯ್ಯಂ ಮಹೀಭಾಗದೋಳ್ ೪೧

ವ|| ಅಂತು ಸೊಗಯಿಸುವಗೃಹಾರದೋಳ್ ತರ್ಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವಾತ್ಸಾಯನಾದ್ಯಶೇಷ
 ವಿದ್ಯಾಪ್ರಕರಣನುಂ ಸಕಲಧರ್ಮಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಕಯ್ಯಾಲ್ ಮೂಡಿದಂತೆ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನುಂಟು.
 ಆತನ ಪತ್ನಿ ರೇವಕಬ್ಬಿ ಗೌರೀದೇವಿಯೋಪಾದಿಯೋಳ್ ತನ್ನ ಪತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದಿರಲ್ ಆ ದಂಪತಿಗಳ್ಳಿ
 ತಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಪ್ರದೀಪನುಮಾಗಿ ಗೌತಮಕುಲದೋಳ್ ಸಮುದ್ರದೋಳ್ ಚಂದ್ರಂ ಪುಟ್ಟುವಂತೆ
 ಪುಟ್ಟಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮೋದಯದೋಳ್ ಮನ್ನಾದಿಪುರಾಣ ಮುನಿಗಣ ಪೂಜಾತ ಶ್ರುತಿವಿಹಿತ ವಿಶುದ್ಧ
 ಮಾರ್ಗನುಂ, ಪೂಜಾತಾತ್ರೀಯ ಬಂಧುವರ್ಗನುಂ ನಿತ್ಯಹೋಮಾದ್ಯಯನಾನೇಕ ಯಾಗಾವಭೃತಸ್ಥಾನ
 ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನುಂ, ಸುಜನ್ಯಕಮಿತ್ರನುಂ, ಸಕಲವೇದಾದ್ಯಯನ ಮುಖರ ಪವಿತ್ರಾನನನುಂ, ಸಂತರ್ಪಿತಾತಿಥಿ
 ಪಿತೃದೇವತಾದ್ವಿಜನ್ಯಾನುಂ, ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣ ಚರಣಾಂಬುಜಸ್ಮರಣ ಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣನುಂ,
 ನಿಜಗೋತ್ರಶತಪತ್ರಸಹಸ್ರಕರಣನುಂ, ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣ ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ಭರತ ವಾತ್ಸಾಯನಾದ್ಯಶೇಷ
 ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರತರಣಗುಣೈಕಪುಣ್ಯನುಂ, ಧರಾಮರಾಗಗಣ್ಯನುಮಾಗಿ

ಬಗೆಬಗೆಯ ವಸ್ತುಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೂ ಆದ ಸಯ್ಯಡಿ ಅತಿಶಯವಾಗಿ
 ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೪೧. ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದೇವಾಲಯಗಳ
 ವೈಭವದಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೂ
 ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸತ್ಯವಿಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವದ್ವೃಂದದಿಂದಲೂ
 ಮನೋಹರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸಯ್ಯಡಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು.
 ವ|| ಹಾಗೆ ಸೊಗಯಿಸುವ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ತರ್ಕವ್ಯಾಕರಣ ವಾತ್ಸಾಯನಾದಿ ಸಮಸ್ತ
 ವಿದ್ಯಾಪ್ರಕರಣನೂ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಯ್ಯಾಲು ಮೂಡಿದಂತೆ ಇರುವವನೂ ಆದ
 ದುರ್ಗಸಿಂಹನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಆತನ ಪತ್ನಿ ರೇವಕಬ್ಬಿ ಗೌರೀದೇವಿಯಂತೆ
 ಪತಿಭಕ್ತಿಯಿಂದಿರುತ್ತಿರಲು ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಲಪ್ರದೀಪಕನಾಗಿ ಗೌತಮಕುಲದಲ್ಲಿ
 ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವನು ಮನ್ನಾದಿ ಪುರಾಣ ಮುನಿಗಣಗಳಿಂದ
 ಪ್ರಶಂಸಿತನಾಗಿ ಶ್ರುತಿವಿಹಿತ ವಿಶುದ್ಧಮಾರ್ಗನೂ, ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುವರ್ಗದಿಂದ
 ಪ್ರಶಂಸಿತನೂ ನಿತ್ಯವೂ ಹೋಮ ಅಧ್ಯಯನ ಅನೇಕ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
 ಅವಭೃತಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನಾದವನೂ, ಸಜ್ಜನ ಮಿತ್ರನೂ, ಸಕಲವೇದಾದ್ಯಯನ
 ಶಬ್ದದಿಂದ ಪವಿತ್ರಾನನನಾದವನೂ, ಅತಿಥಿ ಪಿತೃ ದೇವತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು
 ಸಂತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದವನೂ, ಭಗವನ್ನಾರಾಯಣನ ಭಕ್ತನೂ ತನ್ನ ಕುಲವೆಂಬ ಕಮಲಕ್ಕೆ
 ಸೂರ್ಯನೂ, ತರ್ಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ ಭರತ ವಾತ್ಸಾಯನಾದಿ ಸಮಸ್ತ
 ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿದವನೂ, ಗುಣಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನೂ

ವಿನಯೈಕ ಜನ್ಮಹಮಾ
 ಳ್ಲನದಾಸ್ತದಮೋಳ್ಳನಾಬಮಾರ್ಪಿನ ಕಣಿಯೆಂ
 ದನುನಯದಿಂ ಕೂರ್ತು ಜಗ
 ಜ್ಞನಜಾಲಂ ಪೊಗಲಿ ದುರ್ಗಮಯ್ಯಂ ನೆಗಲ್ಟಂ ೪೨

ಆ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನ ಮಗಂ
 ಭೂವಿಶ್ವತನೀಶ್ವರಾರ್ಯನೆಂಬೊಳ್ಳಿಸರಿಂ
 ದೇವದ್ವಿಜಗುರುಜನಪದ
 ಸೇವಾನಿರತಂ ಪರೋಪಕಾರಾಭಿರತಂ ೪೩

ಶರಣಾಗತರಂ ರಕ್ಷಿಸೆ
 ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮರ್ಥಮಂ ತವಿಸೆ ದಿಗಂ
 ತರಮಂ ನಿಮಿರ್ಚಿ ಜಸದಿಂ
 ಪುರುಷೋತ್ತಮನೀಶ್ವರಾರ್ಯನಂ ತೋಟಿಸಿದಂ ೪೪

ಆತನ ಸತಿ ವಿಶದಗುಣ
 ವ್ಯಾತಾನ್ವಿತ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಪತಿಭಕ್ತಿಯೊಳಾ
 ಸೀತೆಗರುಂಧತಿಗೆ ಕುಚ್ಚ
 ಜ್ಞಾತೆಗೆ ದೊರೆ ರೇವಕಟ್ಟಿಯೆಂಬಳ್ ಹೆಸರ್ ೪೫

ಆ ರೇವಾಂಬಿಕೆಗಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನೆನಲ್ ಸಂದೀಶ್ವರಾರ್ಯಂಗಮು
 ವೀರಾಮಾಧಿಪವಲ್ಲಭಂ ಬುಧಜನಾನಂದಪ್ರದಂ ಸ್ಥಾನಯ
 ಕ್ಷೀರೋದಾಮೃತರೋಚಿ ಪುಟ್ಟ ನೆಗಲ್ಟಂ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಸಿಂಹಂ ಗುಣಾ
 ಧಾರಂ ಧೀರನುದಾರಚಾರುಚರಿತಂ ವಿದ್ವಜ್ಜನ್ಯಕಾಶ್ರಯಂ ೪೬

ಆಗಿ, ೪೨. ವಿನಯಕ್ಕೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯನು, ಪರಾಕ್ರಮದ ಆಸ್ವದನು, ಒಳ್ಳೆಯತನಕ್ಕೆ ಆಧಾರನು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕಣಿ ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಮೂಹವು ಹೊಗಳಲು ದುರ್ಗಮಯ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ೪೩. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನ ಮಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಈಶ್ವರಾರ್ಯನೆಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗುರು ಜನಪದ ಸೇವಾನಿರತನಾಗಿಯೂ ಪರೋಪಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ೪೪. ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೂ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಧನವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಲೂ ಯಶಸ್ವಿನಿಂದ ದಿಗಂತಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲೂ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಈಶ್ವರಾರ್ಯನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ೪೫. ಆತನ ಸತಿಯು ಪರಿಶುದ್ಧ ಗುಣಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವಳೂ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯೂ ಪತಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಗೂ ಅರುಂಧತಿಗೂ ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಸಮಾನಳೂ ಆದ ರೇವಕಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವಳಾಗಿದ್ದಳು. ೪೬. ಆ ರೇವಾಂಬಿಕೆಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಈಶ್ವರಾರ್ಯನಿಗೂ ಉರ್ವೀರಾಮಾಧಿಪವಲ್ಲಭನೂ ವಿದ್ವಜ್ಜನನಂದಪ್ರದನೂ ತನ್ನ ಕುಲವೆಂಬ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನಾಗಿಯೂ ಗುಣಾಧಾರನೂ ಧೀರನೂ ಉದಾರನೂ ಸುಂದರಚರಿತನೂ

ಜನಕಂ ಕಮೈಕುಲಪ್ರದೀಪನವನೀದೇವಾನ್ವಯಾಂಭೋಜನೀ
 ದಿನಪಂ ಗೌತಮಗೋತ್ರಮಂಡನನಿಳಾಲೋಕಸ್ತುತಂ ದಾನಿ ವಾ
 ಗ್ವನಿತಾಧೀಶ್ವರನೂರ್ಜಿತಂ ಜನನಿ ಶುದ್ಧಾಚಾರೇ ಸದ್ವರ್ಮಮೂ
 ತಿನಿ ರೇವಾಂಬಿಕೆಯೆಂದೊಡಾರ್ ಪೊಗಬರೀ ದುರ್ಗಾನ್ವಯ ಖ್ಯಾತಿಯಂ ೪೭

ಅಲಘುತರ ಪ್ರಗುಣ ದಶಾ
 ಕಲಿತಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಶೇಷದಿಂ ಪರಹಿತಮಂ
 ವಿಲಸತ್ಪಾತಿ ಸುಪುತ್ರಃ
 ಕುಲದೀಪಕ (ಎನಿಸಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹಂ) ನೆಗೆಬ್ಬಂ ೪೮

ಧರೆ ಬಣ್ಣಿಸೆ ಸಯ್ಯಡಿಯೊಳ್
 ಪೊರೆದಾಳ್ವನ ಸಕಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಬೆಸದಿಂ
 ಹರಿಹರಭವನಂಗಳನ
 ಚ್ಚರಿಯೆನೆ ಮಾಡಿಸಿದನೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೊ ಸಿಂಹಂ ೪೯

ಅನವದ್ಯಾಚರಣಕ್ಕುದಾಹರಣಮುದ್ಯುತೀರ್ತಿಗಾಧಾರಮಾ
 ಳ್ವನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುತ್ಸೂಜನೆನಿಸಿದಾರ್ತಿಯವಂಶಕ್ಕೆ ಮಂ
 ದನರತ್ನಂ ಕಟಕಾರ್ಣವ ಪ್ರತರಣ ಪೋದಾಸ್ಸಿ ಸಿದ್ಧೇಷ್ಯ ಶಿ
 ವ್ಯನಿಕಾಯಕ್ಕೆ ವಹಿತಮೆಂದು ಪೊಗಬ್ಬಂ ವಿಧ್ವಜನಂ ದುರ್ಗನಂ ೫೦

ವಿಧ್ವಜನರಿಗೆ ಏಕಾಶ್ರಯನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಹುಟ್ಟಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ೪೭. ತಂದೆಯು ಕಮೈಕುಲಪ್ರದೀಪನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶವೆಂಬ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನೂ ಗೌತಮ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರನೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರಿಂದ ಸ್ತುತನೂ ದಾನಿಯೂ ವಾಕ್ಪ್ರಿಯತನೂ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನನೂ, ಜನನಿಯು ಶುದ್ಧಾಚಾರೆಯೂ ಸದ್ವರ್ಮಗಳ ಸಾಕಾರೆಯೂ ಆದ ರೇವಾಂಬಿಕೆ ಆಗಿರಲು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಕುಲಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳದವರು ಯಾರು ? ೪೮. ಗುರುತರವಾದ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಪರೋಪಕಾರ ದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಗನೂ ಕುಲಪ್ರಕಾಶಕನೆಂದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ೪೯. ಪ್ರಪಂಚವೇ ಬಣ್ಣಿಸಲು ಸಯ್ಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿ ಆಳಿದ ಸಕಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹರಿಹರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು ; ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಎಂಥ ಕೃತಾರ್ಥ ! ೫೦. ನಿರ್ಮುಷ್ಣವಾದ ನಡತೆಗೆ ಉದಾಹರಣನು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಆಧಾರ, ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತ, ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ರತ್ನ, ಸೈನ್ಯ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವುದರಲ್ಲಿ ಶೋಭಾಯಮಾನ, ಸಿದ್ಧ ಇಷ್ಟ ಶಿಷ್ಟರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ

ವಿನಯಾಧೀನನಹೀನಂ

ವಿನುತಕುಲೀನಂ ನಿಜೇಶಕಾರ್ಯಧುರೀಣಂ

ಮನುವಿಹಿತ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾ

ದ್ವನೀನನಿವನಂದು (ದುರ್ಗನಿನಿ) ದನಲ್ಲೇ

೫೧

ಅಪಿವಿಂಗಾಗರಮೊಳ್ಳುಣಕ್ಕೆ ಕಣೆ ಶೌಚಕ್ಯಾದಂ ಜಾಣ್ವನ

ಕೈವಲವೊಳ್ಳುಡಿಗಾಣ್ವನಾಯತಿಗಡರ್ವಾರ್ಪಿಂಗೆ ಲೀಲಾಗೃಹಂ

ಗುಣಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿನೀತವೃತ್ತಿಗೆ ತವರ್ ಸತ್ಯಕೃಪಾಪ್ರಸಾದಂ

ದಜಿತಂ ಕೈಮಿಗೆ ಕೂರ್ತು ಕೀರ್ತಿಸುವುದುರ್ದೀಮಂಡಲಂ ದುರ್ಗನಂ

೫೨

ನಿಶ್ಚಿತಮನರಲ್ಲದರಂ

ದುಶ್ಚರಿತರನೆಯ್ ಪಡೆದ ದೋಷಕ್ಕಂ ಪಾ

ಯಶ್ಚಿತಮೆಂದು ಸಕಲ ವಿ

ಪಶ್ಚಿನ್ನಿಧಿಯೆನಿಪ ದುರ್ಗನಂ ಬಿಡಿ ಪಡೆದಂ

೫೩

ವಿನಯಾಂಭೋನಿಧಿ ಶಿಷ್ಯಕಲ್ಪ ಮಹಿಜಂ ಸತ್ಯವ್ರತಂ ವಿಪ್ರವಂ

ಶ ನಭೋಮಂಡನ ಚಂಡಭಾನು ವಿಲಸದ್ವಾಕ್ಯೈ ಮನೋರಾಮನಂ-

ದೇನಸುಂ ಧಾರಿಣಿ ಬಣ್ಣಿಕುಂ ನಿಜಯಶೋವಲ್ಲೀವೃತಾಂಭೋದಮಾ-

ರ್ಗನನಾರಾಧಿತ ಭರ್ಗನಂ ಭೃತವಿಪಶ್ಚಿತ್ತರ್ಗನಂ ದುರ್ಗನಂ

೫೪

ಜಗದೊಳ್ ಪತಿಹಿತದೇಡೆಯೊಳ್

ನೆಗಟ್ಟಿನಜನೀಕದಂತನಿಂ ಪವನಜನಿಂ

ಖಗರಾಜನಿನೀ ದುರ್ಗಂ

ದ್ವಿಗುಣಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ಚತುರ್ಗುಣಂ ಪಂಚಗುಣಂ

೫೫

ದೋಣಿ ಎಂದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ವಿದ್ವಜ್ಜನರು ಹೊಗಳುವರು. ೫೧. ವಿನಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ ಉತ್ತಮನೂ ಸತ್ಕೃತಸಂಭವನೂ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಧುರೀಣನೂ ಮನುಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವವನೂ ಎಂದು ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಲ್ಲವೇ ? ೫೨. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಕಣೆ, ಶುಚಿಗೆ ಆಧಾರ, ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ದಿಣ್ಣೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಒಡೆಯ, ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಆಟದ ಮನೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗುರಿ, ವಿನಯಕ್ಕೆ ತವರುಮನೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ, ಎಂದು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೀರಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚವು ಹೊಗಳುವುದು. ೫೩. ಚಂಚಲಚಿತ್ತರನ್ನೂ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ ಪಡೆದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬಂತೆ ಸರ್ವ ವಿದ್ವಜ್ಜನ ಆಶ್ರಯನಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ವಿಧಿ ಪಡೆದನು! ೫೪. ವಿನಯ ಸಮುದ್ರ, ಶಿಷ್ಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಸತ್ಯವ್ರತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶವೆಂಬ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯನಾದ ಸೂರ್ಯ, ಶೋಭಿಸುವ ವಾಗ್ಧನಿತೆಯ ಮನೋರಮ, ಎಂದೆಷ್ಟೋ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಮೋಡನೂ, ಶಿವಭಕ್ತನೂ, ವಿದ್ವಜ್ಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ ಆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ವರ್ಣಿಸುವುದು. ೫೫. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಹಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕರ್ಣನಿಗಿಂತ, ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ, ಹನುಮಂತನಿಗಿಂತ, ಗರುಡನಿಗಿಂತ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಇಮ್ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ, ನಾಲ್ಕಡಿ,

ಪರಮಾತ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಮುರಹರಂ ದೈವಂ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳ್
ಗುರುಗಳ್ ಶಂಕರಭಟ್ಟರೈದೆ ಪೊರೆದಂ ಶ್ರೀಚೋಳಕಾಳಾನಲಂ
ಧರಣೀಶಾಗ್ರಣಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕಂ ಪ್ರೋನ್ನತವೈರೀಭಕೇ-
ಸರಿ ಸಿಂಗಂ ಪತಿಯಂದೊಡುನ್ನತಿಯನ್ನೇವಣೆಪೆಂ ದುರ್ಗನಾ

೫೬*

ಪರಮಶ್ರೀಮನ್ನಹಾಸೌಂದರ ರಜತಗಿರೀಂದ್ರಾಗ್ರದೊಳ್ ರಾಗದಿಂದಂ
ಗಿರಿಜಾಧೀಶಂ ಶಿವಂ ಶಂಕರನಮರನದೀವಲ್ಲಭಂ ದೇವದೇವಂ
ವರದಂ ಸಂಸಿದ್ಧಮಾದೀ ಕಥೆಯನಪಿಪ್ರವೊಂದಂದದಿಂದರ್ಥನಾರೀ-
ಶ್ವರನಾಗಿದಂ ಸಮಸ್ತಾಮರ ಮಣಿಮಕುಟೋದ್ಭವಪಾದಾರವಿಂದಂ

೫೭

ವ|| ಒಂದು ದಿವಸಂ ಪರಮೇಶ್ವರನುಂ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಪಿರಿದುಂ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಎಡದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನುಂ ಬಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವುಂ ಪಿಂಡೆ ಮೂವತ್ತುಮೂಳುಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳುಂ
ಮುಂದೆ ನಂದಿನಾಥ ವೀರಭದ್ರಾದಿಗಣನಾಥಮಂ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಗೌರಿಯುಂ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ
ಗಂಗೆಯುಂ ಸಹಿತವಾಗಿಯೊಡ್ಡೊಲಗಂಗೊಟ್ಟು ಕುಳಿತಿರ್ದಂ ಅಂತಿರ್ದ ಪರಮೇಶ್ವರಂಗೆ
ಗಿರಿರಾಜತನೂಜೆ ಕರಕಮಲಂಗಳುಂ ಮುಗಿದು, ದೇವಾ, ನೀವೆನಗೊಂದಪೂರ್ವಮಪ್ಪ ಕಥೆಯಂ
ಪೇಟಲ್ವೇಬ್ಬದನೆ, ಹರಂ ದರಹಸಿತವದನಾರವಿಂದನಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಗಪೂರ್ವಮಪ್ಪ ಕಥೆಗಳುಂ ಪೇಟುತ್ತಿರಲಾ

ಐದುಮಡಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ೫೬. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮೇಶ್ವರ, ವಿಷ್ಣು ದೈವ,
ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಾದ ಶಂಕರಭಟ್ಟರು ಗುರುಗಳು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೋಷಿಸಿದವನು
ಶ್ರೀಚೋಳಕಾಳಾನಲ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತಿಲಕನೂ, ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಸೊಕ್ಕಿದ ವೈರಿಗಳೆಂಬ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹನು
ಒಡೆಯನು ಎಂದ ಮೇಲೆ ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ದೊಡ್ಡತನವನ್ನು ಎನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವೆನು.*

೫೭. ಮಹಾಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಗಿರಿಜಾಪತಿಯಾದ ಶಿವನೂ ಶಂಕರನೂ ಭಾಗೀರಥಿಯ ವಲ್ಲಭನೂ ದೇವದೇವನೂ
ವರದನೂ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳ ರತ್ನಕೀರೀಟಗಳು ತಾಗಿದ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ ಆದ
ಶಿವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನು. ವ||
ಒಂದು ದಿವಸ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮೇರುಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ
ಎಡದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಬಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೂ ಹಿಂದೆ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೂ
ಮುಂದೆ ನಂದೀಶ ವೀರಭದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಗಳ ಒಡೆಯರೂ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ
ಗೌರಿಯೂ ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯೂ ಸಹಿತವಾಗಿ ಓಲಗಗೊಟ್ಟು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗಿದ್ದ
ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಗೌರಿಯು ಕರಕಮಲಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು, ದೇವಾ, ನೀವು ನನಗೆ ಒಂದು
ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಹರನು ಮುಗುಳ್ಳು ಪಾರ್ವತಿಗೆ
ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ಕಥಾಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬ

* ಮುಂದಿನ ಕಂದ ಪದ್ಯವು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ ; ಇಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಥಾಗೋಷ್ಠಿಯೋ ಪುಷ್ಪದಂತನೆಂಬಂ ಗಣಪ್ರಧಾನನಿದೇವತಾಂ ಕೇಳಾತನೇನಾನುಮೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ
ಮಾನವಲೋಕದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ಗುಣಾಧ್ಯನೇಂಬ ಸತ್ಯವಿಯಾಗಿ ಶಾಲಿವಾಹನನೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ
ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ಹರಂ ಗಿರಿಸುತೆಗೆ ಪೇಟಾ ಕಥೆಗಳಂ ಪೈಶಾಚಕ ಭಾಷೆಯೋ ಬೃಹತ್ಕಥೆಗಳಂ
ಮಾಡಿ ಪೇಟೊಡದಂ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟಂ ಕೇಳಾ ಕಥಾಸಮುದ್ರದೊಳ್ ಪಂಚರತ್ನಮಪ್ಪೆದು
ಕಥೆಗಳನಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಪಂಚತಂತ್ರಮೆಂದು ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಸಮಸ್ತಜಗದ್ಜನೋಪಕಾರಾರ್ಥಂ ಪೇಟ್ಟಿನದೊ

ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟ ಕೃತಿಯಂ

ವಸುಧಾಧಿಪಹಿತಮನವಿಲ ವಿಬುಧಸ್ತುತಮಂ

ಪ್ರೌಢತಾಗಿರೆ ವಿರಚಿಸುವೆಂ

ವಸುಮತಿಯೋ ಪಂಚತಂತ್ರಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ

೫೮

ವ|| ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮೆಂತೆಂದೊಡೆ, ಅನೇಕ ಕರಿಮಕರ ತಿಮ್ಮಿತಿಮ್ಮಿಂಗಿಲ ಕುಲಕ್ಕೋಭ
ಜನಿತಭಂಗುರತರತ್ತರಂಗಸಂಘಾತಸಂಗತಮಪ್ಪ ಜಲನಿಧಿವಳಯದಿಂ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಮಾಗಿ ಸೊಗಯಿಸುವ
ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಭಾರತವರ್ಷದ ಸಕಲಜಗತೀಜನಸ್ತುತ್ಯ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯವೆಂಬ ಜನಪದಮುಂಟು.
ಅಲ್ಲಿ

ಮಹನೀಯಂ ಸುರಸದಪ್ರಪದಪ್ಪನಪಂಡಂ ರಮ್ಯಹರ್ಮ್ಯವಳೇ

ಗೃಹರತ್ನದ್ಯುತಿಭಾಸಿತಂ ಫಲಭರಾಕ್ರಾಂತೋನ್ನತೋದ್ಯಾನ ಭೂ-

ರುಹ ಸಂಕೀರ್ಣವಿರಾಜಿತಂ ಬಹುಳವಾಪೀಕೂಪ ಶೋಭಾವಹಂ

ಮಹದಾನಂದಕರಂ ಕರಂ ಸೊಗಯಿಕುಂ ಸೌರೂಪ್ಯಮೆಂಬಾ ಪುರಂ

೫೯

ಗಣಪ್ರಧಾನನು ಇದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಆತನು ಏನೋ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ
ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗುಣಾಧ್ಯನೇಂಬ ಸತ್ಯವಿಯಾಗಿ ಶಾಲಿವಾಹನನೆಂಬ
ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ಹರನು ಗೌರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪೈಶಾಚಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ
ಬೃಹತ್ಕಥೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವುಗಳನ್ನು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಕೇಳಿ ಆ
ಕಥಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪಂಚರತ್ನವಾದ ಐದು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಪಂಚತಂತ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು
ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ, ೫೮. ರಾಜರಿಗೆ ಹಿತಕರವೂ,
ಸಮಸ್ತಪಂಡಿತರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತವೂ ಆದ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ
ಹೊಸದಾಗುವಂತೆ ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿರಚಿಸುವೆನು. ವ|| ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚ
ಹೀಗಿದೆ : ಅನೇಕ ನೀರಾನೆ, ಮೊಸಳೆ, ತಿಮ್ಮಿ, ತಿಮ್ಮಿಂಗಿಲಗಳ ಸಮೂಹದ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ
ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬೀಳುವ ತೆರೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ
ಆವೃತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಭಾರತವರ್ಷದ ಸರ್ವಜನರ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ
ಗುರಿಯಾದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ, ೫೯. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ
ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ ಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರವಾದ ಸೌಧಸಮೂಹಗಳ
ರತ್ನಕಾಂತಿಯ ಶೋಭೆಯಿಂದಲೂ ಫಲಭಾರದಿಂದ ಬಾಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿರುವ
ವೃಕ್ಷರಾಜಿಗಳ ಸೊಬಗಿನಿಂದಲೂ, ಅನೇಕ ಕೆರೆಬಾವಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವೂ
ಮಹಾನಂದಕರವೂ ಆದ ಸೌರೂಪ್ಯ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದಕು ಮಣಿಭವನದೀಪ್ತಿಗ-

ಳೊದವಿ ದಿವಂಬರೆಗಮಿಂದ್ರಚಾಪಶ್ರೀಯಂ

ಪ್ರದಿದೊಳಕೊಂಡಿಪುರ್ವಕಾ-

ಲದೊಳಂ ಸೌಂದರವಿಚಿತ್ರವರ್ಣಯುತಂಗಳ್

೬೦

ಅನುಪಮಮಪ್ಪ ವಿಭ್ರಮದೊಳೊಂದಿದ ಪ್ರಬುರ್ಗಳೆಂಬ ಬಿಲ್ಲಳಿಂ

ಘನಕುಚಮಂಡಳಾಗ್ರದಿನನೂಲಸದ್ಭುಜಪಾಶದಿಂ ವಿಳೋ-

ಚನ ಶರಜಾಳದಿಂ ಜಘನ ಚಕ್ರದಿನಲ್ಲಿಯ ಸೌಂದರೀಜನಂ

ಮನಸಿಜಭೂಮಿಭೃಷ್ಠಯನಶಾಲೆಯ ಲೀಲೆಯಿನ್ನೊಪ್ಪಿ ತೋಜುಗುಂ

೬೧

ಎಸೆವ ಬಹುರತ್ನರಾಶಿಯ

ಪಸರಂಗಳಿನದಕು ಬೀದಿಗಳ್ ಪಲವುಂ ರಂ-

ಜಿಸಿ ತೋರ್ಕುಮಾವಗಂ ಕುಂ-

ಭಸಂಭವಂ ಕುಡಿದ ಲವಣವಾರ್ಧಿಯ ತೆಜದಿಂ

೬೨

ಅದನಾಳ್ಳಂ ಸಕಳಾವನೀಶ್ವರ ಕಿರೀಟಾನರ್ಘ್ಯರತ್ನಸ್ಪುರ-

ತ್ವದಪದ್ಮಂ ಗುಣಜನ್ಮದ್ವೈತಸುಹೃತ್ಸೇನಾನಲಂ ಕಾಮಿನೀ

ವದನಾಂಭೋಜ ದಿವಾಕರಂ ಪ್ರಕಟಿತಾಶೇಷಾರ್ಥ ಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಂ

ಮದನಾಕಾರನುದಾರನಚ್ಚುತನಿಭಂ ವಿಶ್ವಾವನೀವಲ್ಲಭಂ

೬೩

ವಿಶದ ಯಶೋಲತಿಕಾವೃತ

ದಶದಿಗ್ವಲಯಂ ಬುಧಾಶ್ರಯಂ ಸಕಳಕಳಾ-

ಕುಶಲಂ ಪ್ರಭುಮಂತೋತ್ಸಾ-

ಹಶಕ್ತಿಯುತನಮರಶಕ್ತಿಯೆಂಬಂ ಪೆಸರಿಂ

೬೪

೬೦. ಅದರ ರತ್ನಸೌಧಗಳ ಕಾಂತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಸ್ವರ್ಗದವರೆಗೆ ಸುಂದರ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಂದ್ರಚಾಪದ ಸೊಬಗನ್ನು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಂದಿದ್ದವು.

೬೧. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಹುಬ್ಬುಗಳೆಂಬ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೂ ಘನವಾದ ಸ್ತನಗಳೆಂಬ ಖಡ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಭುಜಗಳೆಂಬ ಪಾಶದಿಂದಲೂ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಬಾಣಾವಳಿಗಳಿಂದಲೂ ಜಘನವೆಂಬ ಚಕ್ರದಿಂದಲೂ ಸುಂದರಿಯರು ಮನ್ಮಥರಾಜನ ಆಯುಧಶಾಲೆಯ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋರಿದರು. ೬೨. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಕುಡಿದ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ ಬಹುರತ್ನರಾಶಿಯ ಹಸರಗಳಿಂದ ಅದರ ಹಲವು ಬೀದಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಶೋಭಿಸಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ೬೩. ಅದನ್ನಾಳುವವನು ಸಕಲ ರಾಜರ ಕಿರೀಟಗಳ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಪಾದಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ, ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರುಮನೆಯೂ, ಶತ್ರುಸೇನೆಗೆ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿರುವವನೂ, ಕಾಮಿನೀವದನ ಗಳೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೂ, ಸಮಸ್ತ ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವನೂ, ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಮನೋಹರಾಕಾರನೂ, ಉದಾರನೂ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮಾನನೂ, ವಿಶ್ವದ ಭೂವಲ್ಲಭನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ೬೪. ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಶಸ್ಸೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಯು ಹಬ್ಬಿದವನೂ, ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತನೂ, ಸಕಲಕಲಾಕುಶಲನೂ, ರಾಜನೀತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಅಮರಶಕ್ತಿಯೆಂಬ

ವ|| ಅಂತಾತನಜಾತಶತ್ರುವಿನಂತೆ ಧರ್ಮೋಪಾರ್ಜಿತವಿತ್ತನುಂ ಯಕ್ಷೇಶ್ವರನಂತೆ ಧನರಕ್ಷಾ ಪ್ರವೀಣನುಂ ಏಕದಂತನಂತನವರತ ದಾನಶೂರನುಂ ಆಖಂಡಲನಂತೆ ಖಂಡಿತಾರಾತಿ ಭೂಭೃತಕ್ಷನುಂ, ಮಂದರಮಹೀಧರನಂತೆ ಕ್ಷಮಾಧರನುಂ, ನಾರಾಯಣನಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮಾಲಿಂಗಿತ ವಕ್ಷಸ್ಥಕ್ಷನುಂ, ಪದ್ಮಾಸನಂತೆ ರಾಜಹಂಸೋಪಶೋಭಿತನುಂ, ವಾಸುಕಿಯಂತನೇಕಭೋಗಾನ್ವಿತನುಂ, ಚಂದ್ರಮನಂತೆ ಜನನಯಾನಂದನುಂ ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಅಧಿಕಪ್ರತಾಪನುಮೆನಿಸಿ, ಸಕಲಗುಣಕಾಶ್ರಯನುಂ, ವಂದಿಜನಾಶ್ರಯನುಂ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಮಹಿಮಾತಿಶಯನುಂ, ಅಧಿಗತಸಿದ್ಧಿಶ್ರಯನುಂ, ಉಪಾಯಚತುಷ್ಪಯ ಪ್ರಯೋಗಪ್ರವೀಣನುಂ, ವಿನಿರ್ಜಿತ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಭಾವಕನುಂ, ಅನುಗತ ಪಾಡುಣ್ಯನಯನನುಂ, ದೂರೀಕೃತ ಸಪ್ತವ್ಯಸನನುಂ, ಮನುಚರಿತಾಪ್ತಕ ವರ್ಗವಿಧಾನನುಂ, ನವನಿಧಿಂಸಪೂರ್ಣನುಂ, ಪಾಲಿತ ದಶದಿಶಾಚಕ್ರನುಂ, ಏಕಾದಶರುದ್ರಾವತಾರನುಂ, ದ್ವಾದಶರಾಜಾರ್ಕಪ್ರಯುಕ್ತಗುಪ್ತಚರನುಂ, ಅವನಿಪರಿಪೂರ್ಣನುಮಾಗಿ ಸಕಲವಸುಂಧರಾವಳಯಮಂ ರತ್ನವಳಯಮಂ ತಾಳ್ವಂತೆ ನಿಜಭುಜಾಗ್ರದೋಳ್ ತಾಳ್ವ ನಿಂದಾತಂಗೆ,

ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇದ್ದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಅವನು ಧರ್ಮರಾಯನಂತೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನೂ, ಕುಬೇರನಂತೆ ಧನರಕ್ಷಾ ಪ್ರವೀಣನೂ, ಗಣಪತಿಯಂತೆ ಸದಾ ದಾನಶೂರನೂ, ಇಂದ್ರನಂತೆ ಶತ್ರುಗಳಾದ ರಾಜರ (ಪರ್ವತಗಳ) ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದವನೂ, ಮಂದರ ಪರ್ವತದಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ, ನಾರಾಯಣನಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿತವಾದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವುಳ್ಳವನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ರಾಜಹಂಸಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತನೂ, ವಾಸುಕಿಯಂತೆ ಅನೇಕ ಸುಖಗಳನ್ನುಳ್ಳವನೂ, ಚಂದ್ರನಂತೆ ಜನರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಆನಂದಕರನೂ, ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯೂ, ಸಕಲ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನನೂ, ಹೊಗಳುಬಟ್ಟರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತನೂ, ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಅಣಿಮಾ, ಗರಿಮಾ, ಲಘಿಮಾ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿಶ್ರಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನೂ, ಸಾಮ ದಾನ ಭೇದ ದಂಡಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೂ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದವನೂ, ಸಂಧಿ, ವಿಗ್ರಹ, ಯಾನ, ಆಸನ, ಸಮಾಶ್ರಯ, ದ್ವೈಧೀಭಾವ ಎಂಬ ಷಡ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೂ, ಮೃಗಯಾ, ದ್ಯೂತ, ಹಗಲು ನಿದ್ರೆ, ಹಾದರ, ಸುರಾಪಾನ, ನೃತ್ಯಸಂಗೀತ, ಚಾಡಿ ಎಂಬ ಸಪ್ತವ್ಯಸನಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದವನೂ, ಕೃಷಿ, ವ್ಯಾಪಾರಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ದುರ್ಗರಚನೆ, ಸೇತು ನಿರ್ಮಾಣ, ಗ್ರಾಮಾರಣ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ರತ್ನಶೋಧನೆ, ಗಜಾಶ್ವ ಶಾಲಾವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕಪ್ಪ ವಸೂಲಿ - ಎಂಬ ಮನು ಹೇಳಿದ ಅಷ್ಟಕ ವರ್ಗವಿಧಾನವನ್ನು ಬಲ್ಲವನೂ, ಹಯ, ಗಜ, ರಥ, ದುರ್ಗ, ಭಂಡಾರ, ಅಗ್ನಿ, ರತ್ನ, ಧ್ಯಾನ, ಪ್ರಮದಾ - ಎಂಬ ನವನಿಧಿಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣನೂ, ದಶದಿಕ್ಪುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನೂ, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರಾವತಾರನೂ, ದ್ವಾದಶಾರ್ಕರನ್ನು ಗುಪ್ತಚಾರರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದವನೂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದವನೂ, ಆಗಿ ಸಕಲ ಭೂವಲಯವನ್ನು ರತ್ನದ ಬಳಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ

ಪ್ರಶಮಿತಗುಣರವಿನಯಕ-

ಕರ್ತೃಚಿತ್ತೋನ್ನತ್ತರಖಿಲವಿಷಯಕ್ರೀಡಾ-

ವಶಗತಸುತರಾದರನೇ-

ಕಶಕ್ತಿ ವಸುಶಕ್ತಿ ರುದ್ರಶಕ್ತಿಗಳೆಂಬರ್

೬೫

ಒಂದು ದಿವಸಮಾ ಧರಾಧೀಶ್ವರನಾಸ್ಥಾನಭೂಮಿಯೊಳನಂತ ಸಾಮಂತ ಮಂತ್ರಿ, ಪುರೋಹಿತಾಂತರ್ವಾಂಶಿಕ ಶ್ರೀಕರಣಸೇನಾನಾಯಕ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ಪ್ರಮುಖ ನಿಖಿಲ ಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತ್ತನಾಗಿ, ಮಹಾವಿಭೂತಿಯಿಂದೊಡ್ಡೋಲಗಂಗೊಟ್ಟು ಮಹೀಪಾಲನಿರ್ಪುಡುಮಾ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ ತ್ಯಂತ ಯೌವನಮದನವಿಕಾರವಿಕ್ಕತವೇಷರಂ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಸದ್ಭಾವನಾ ಬಹಿರ್ಮುಖರಂ, ವೃದ್ಧೋಪಸೇವಾಮೃತಾಸ್ವಾದನಾತದೂರರಂ, ದುರ್ವಿನೀತ ಧೂರ್ತ ವಿಟ ವಿದೂಷಕ ಪ್ರಭೃತಿ ನಿಖಿಲಜನಗೋಷ್ಠಿನಿರತರಂ, ವಿವೇಕವಿಕಳಮತಿಗಳುಮಪ್ಪ ನಿಜತನೂಭವರ್ ಮೂವರುಮೋಲಗಳ್ಗೆ ಬರ್ಪುದಂ ಕಂಡು, ಅರಸಂ-ಈ ಕುಮಾರರಂ ಬಾಲಕಾಲದೊಳ್ ತೊಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಂಗಯಿಸದೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರಿಗಳಂ ಮಾಡಿ ಕಿಡಿಸಿದೆಂ. ಇನ್ನುವಂವಂದಿರನೀಯದೊಳಿರಿಸಿದನಪ್ಪೊಡೆ ಅವಿನೀತರಾಗಿ ಪಗವರ್ಗೆ ವಶಗತರಪ್ಪರದಳೆಂ. ಶ್ರುತವಿನಯಸಂಪನ್ನರಂ ಮಾಡಲ್ವೇಬುದು ಎಂತುಂ ಸುಭಾಷತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ:

ಶ್ಲೋ|| ಅವಿನಯಮಂತರಾಸಭಿಜ್ಞಂ ವಶಮವಶಂ ಹಿ ನಯಂತಿ ವಿದ್ವಿಷಃ |

ಶ್ರುತವಿನಯನಿಧಿಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಂ ತಂ ತನುಮಪಿ ನೈತಿ ಪರಾಭವಃ ಕೃಚಿತ್ ೧

ಭುಜಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ನಿಂತ ಅವನಿಗೆ, ೬೫. ಗುಣವಿಹೀನರೂ, ಅವಿನೀತರೂ, ಕರ್ತೃಚಿತ್ತರೂ, ಉನ್ನತ್ತರೂ, ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯ ಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತರೂ ಆದ ಅನೇಕಶಕ್ತಿ, ವಸುಶಕ್ತಿ, ರುದ್ರಶಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ವ|| ಒಂದು ದಿವಸ ಆ ಧರಾಧೀಶ್ವರನು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಂತ ಮಂತ್ರಿ ಪುರೋಹಿತರಿಂದಲೂ, ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಾಲಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಂದಲೂ, ಗಣಕರಿಂದಲೂ, ಸೇನಾನಾಯಕರಿಂದಲೂ, ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಒಡ್ಡೋಲಗಗೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಯೌವನ ಮದವಿಕಾರವಿಕ್ಕತವೇಷರೂ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಸದ್ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದವರೂ, ವೃದ್ಧಸೇವೆಯೆಂಬ ಅಮೃತಾಸ್ವಾದನಕ್ಕೆ ದೂರವಾದವರೂ, ಅವಿನೀತರೂ, ಧೂರ್ತವಿಟ, ವಿದೂಷಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರೂ, ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರೂ ಆದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮೂವರೂ ಒಲಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ಅರಸನು ಕಂಡು ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡನು : ಈ ಕುಮಾರರನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸದೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನೂ ಇವರನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವಿನೀತರಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗುವರು. ಅದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಶ್ರುತವಿನಯಸಂಪನ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೇಗೂ

೬೯|| ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ವಿನೀತನಂ, ಅಂತರವರ್ತಿಯದನಂ, ಇಂದ್ರಿಯವಶನಪ್ಪಾತನಂ ಶತ್ರುಗಳ್ ಕೆಡಿಸುವರ್. ಶ್ರುತವಿನಯಸಂಪನ್ನನಪ್ಪಾತಂಗೆತ್ತಲಾನುಂ ಬಡತನಮಾದೊಡಂ ಪರಾಭವ ಮನೆಯಲ್ಲಜೆಯಂ.

ನಯಶಾಸ್ತ್ರಕೃಮದಿಂ ವಿರೋಧಿಸ್ತಪರಂ ಗೆಲ್ಲಾಳ್ತನೇಕಾಕಿಯಾ-

ಗಿಯುಮುರ್ವೀತಳಮಂ ನರೇಂದ್ರತಲಕಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಗುಪ್ತಂ ನಿಜಾ-

ನ್ವಯರಾಜ್ಯಕೃಮದೊಳ್ ಚತುರ್ಬಲಸಮೇತಂ ನಿಂದು ತನ್ನೊಂದು ದು-

ರ್ನಯದಿಂದಂ ನೆಗಲೆಯ್ತೆ ಕೆಟ್ಟನಧಿಕಂ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ದುರೋಧನಂ ೬೬

ವ|| ಅದಜೆನಿವರೊಳೊರ್ವನಂ ಮದೀಯ ಭುಜಬಲಾವಶ್ಯಂಭದಿಂದಂಭೋಧಿಪರಂ ನಿಮಿರ್ದ ಸಕಲ ವಸುಂಧರಾವಳಯಮಂ ರಕ್ಷಿಸುವಂತು ಮಾಲ್ತೊಡುವರ್ ಶ್ರುತವಿಹೀನರ್, ಇವರಂ ಶ್ರುತವಿನಯಸಂಪನ್ನರಪ್ಪಂತು ಮಾಲ್ತೆನೆಂಬವನುಳ್ಳೊಡಾತನೇನಂ ಬೇಡಿದೊಡಂ ಕುಡುವೆನೆಂದಾಪ್ಪಾಸ ಸ್ಥಿತರಪ್ಪ ಪಂಡಿತರ್ಗಳಂ ನೋಬುದುಮವರೊಳೊಬ್ಬಂ ಮುಕ್ತೋಷ್ಠನುಂ ನಿಕ್ತಪ್ಪನುಮಪ್ಪ ಭಟ್ಟಿನಿಂತೆಂದಂ: ನಿಮ್ಮೊ ಕುಮಾರರಪ್ಪೊಡೆ ಯೌವನಮದೋನತ್ತರುಂ ದುರ್ಮುಖರುಂ ಚಂಚಲಚಿತ್ತರುಮಾಗಿರ್ಪಪ್ಪಿವರಂ ನೀತಿವಿದರಪ್ಪಂತು ತಿಳಿಪ್ಪವಂದಂ ಮುದುಗುದುರೆಯಂ ತಿರ್ಮವಂತಕ್ಕುಮೆಂದು ಕಪ್ಪನಿಪ್ಪರ ವಚನಂಗಳಂ ನುಡಿವುದುಮಾತನ ಮಾತಂ ಮಾಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರಸಾರನುಂ ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧನುಂ, ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧನುಮನೇಕ ಶಿಷ್ಯವಿಖ್ಯಾತ ಕೀರ್ತಿಯುಂ ಭದ್ರಮೂರ್ತಿಯುಮಪ್ಪ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನಿಂತೆಂದಂ:

ಸುಭಾಷಿತವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದಲ್ಲವೇ: ಶ್ಲೋ|| ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ವಿನೀತನನ್ನೂ, ಭೇದಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದವನನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುಪನನ್ನೂ ಶತ್ರುಗಳು ಕೆಡಿಸುವರು. ಶ್ರುತವಿನಯ ಸಂಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಬಡತನವಾದರೂ ಪರಾಭವ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂಬ ಈ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ, ೬೬. ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿಯೂ ಗೆದ್ದು ಭೂತಳವನ್ನು ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಳಿದನು. ತನ್ನ ಕುಲದ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ಚತುರಂಗಬಲ ಸಮೇತನಾಗಿದ್ದೂ ತನ್ನ ಒಂದು ದುರ್ನೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟನು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ನನ್ನ ಭುಜಬಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡೋಣ ಎಂದರೆ ಇವರು ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನರು. ಇವರನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಸಂಪನ್ನರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನೆಂಬವನು ಇರುವುದಾದರೆ ಅವನು ಏನನ್ನು ಬೇಡಿದರೂ ಕೊಡುವೆನು, ಎಂದು ಆಸ್ಥಾನಸ್ಥಿತರಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರಲ್ಲಿ ಹರಕು ಬಾಯಿಯವನೂ, ನಿಕ್ತಪ್ಪನೂ ಆದ ಭಟ್ಟನೊಬ್ಬನು, “ನಿಮ್ಮ ಈ ಕುಮಾರರು ಯೌವನ ಮದೋನತ್ತರೂ, ದುರ್ಮುಖರೂ, ಚಂಚಲಚಿತ್ತರೂ ಆಗಿರುವರು. ಇವರನ್ನು ನೀತಿವಿದರನ್ನಾಗಿ ತಿದ್ದುವುದೂ ಮುದುಗುದುರೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುವುದೂ ಒಂದೇ” ಎಂದು ಕಪ್ಪನಿಪ್ಪರವಾಗಿ ನುಡಿದನು. ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರಸಾರನೂ, ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧನೂ, ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧನೂ, ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯ ವಿಖ್ಯಾತ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ಶುಭಾಕಾರನೂ ಆದ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಹೀಗೆಂದನು:

ಎನಿತೋದನೋದಿಯುಂ ಮನ-
ದನಿತೆ ಬಲಂ ಬುದ್ಧಿಯಕ್ಕುಮೆಂದು ಸಮಸ್ತಾ-
ವನಿಯ ಜನಮೊನಕವಾಡ-
ಪ್ಪಿನೆಗಂ ಸಲೆ ನುಡಿದ ನುಡಿ ಯಥಾರ್ಥಂ ನಿನ್ನೊಳ್ ೬೭

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಭಾವಮನುವರ್ತಂತೇ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ ||೨||
ಟೀ|| ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ ಬಿಡದಿರಲ್ ಅಚಿಕೆಯೇನಂ ಮಾಡುವುದು?
ಎಂಬ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಮೇಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವುಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿ ಪಕ್ಷಿ-
ಪ್ರಕರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುಂ
ಪ್ರಕಟಂ ತಾನೆನೆ ಮಾನವ-
ನಿಕರಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೆಂದು ನುಡಿವರೆ ಮರುಳೇ ೬೮

ವ|| ಅದಜಿಂ ನಿನ್ನ ಪರಿಜ್ಞಾನದ ತೆಜನನಜಿಯಲಾದುದು ನೀಂ ಮಟ್ಟಮಿರೆಂದಾ ಭಟ್ಟನಂ
ಮುಟ್ಟುಗಿಡೆ ನುಡಿದುಂ ಮಾಣದೆ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟಂ ವಿಭುಗಭಿಮುಖನಾಗಿ,

ದೇವ ಭವದೀಯಸುತರಂ
ಮೂವರುಮಂ ಜಡರನಾಜು ತಿಂಗಳೆ ಜಯ-
ಶ್ರೀವರ ಸಮಸ್ತ ನೃಪವಿ-
ದ್ಯಾವರರಪ್ಪಂತು ಮಾಡುವೆಂ ಪರಮಾರ್ಥಂ ೬೯

ವ|| ಅಂತು ಮಾಡಲಾಜಿದಂದು ತಪಂಬಡುವೆನೆಂದು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕಂ
ನುಡಿಪುದುಮಮರಶಕ್ತಿ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು ಕುಮಾರರಂ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದುಂ, ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನವರಂ
ಕೈಕೊಂಡು ಶುಭದಿನ ಸುಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ವಿದ್ಯಾಗಮೋದ್ಯುಕ್ತರಂ ಮಾಯ್ದುಂ, ಅವಂದಿರ್

೬೭. ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತರೂ ಮನಸ್ಸಿನಷ್ಟೇ ತಾನೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಿದ್ಧಿ ! ಎಂದು
ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರು ಒನಕೆಹಾಡಾಗಿ ನುಡಿದ ಸೂಕ್ತಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ.
ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಡದಿರಲು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂಬ
ಪುರಾಣವಾಕ್ಯ ಏಕೆ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದು ? ಅಲ್ಲದೆ, ೬೮. ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು
ಪಡೆಯುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಲಾರ ಎನ್ನುವುದು
ಹುಚ್ಚುತನವಲ್ಲವೇ? ವ|| ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದಂತಾಯಿತು.
ನೀನು ತಪ್ಪೆಗಿರು ಎಂದು ಆ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಗೌರವ ಕೆಡುವಂತೆ ಹೇಳಿಯೂ ಬಿಡದೆ ರಾಜನ
ಕಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ, ೬೯. ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮ ಮೂವರೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆರುತಿಂಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಜಯಶ್ರೀವರರನ್ನಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ರಾಜವಿದ್ಯಾಪರಿಣತರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುವೆನು. ಇದು
ಸತ್ಯ. ವ|| ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ಎಂದು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು
ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನುಡಿದನು. ಅಮರಶಕ್ತಿಯು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಕುಮಾರರನ್ನು
ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಅವರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶುಭದಿನ
ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವರು ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ

ಅತಿವರ್ತಿಯಪ್ಪ ಮತ್ತಗಜಮಂ ಕಂಬಕ್ಕೆ ತರ್ಪಂತೊತ್ತಂಬಿದಿಂ ಬಂದುಂ ಪಿಡಿವೆತ್ತ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುಂ, ಅಪಸ್ಥಾರಕಗೃಹ್ಯಹೀತರಂತೆ ವಕ್ರಗ್ರೀವರಾಗಿಯುಂ, ಉಗ್ರಗ್ರಹಂ ಸೋಂಕದಂತೆ ಮರುಳಾಗಿಯುಂ ನೆಜೆಗಿವುಡರಂತೆ ಕಿವುಂಡುಗೇಳ್ವುಂ, ಪಿಸುಣಂ ಕೇಳ್ವ ಸತ್ತುರಷನಂತೆ ಕೇಳ್ವುದನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಜಿದುಂ, ಸೂಕಳಾಶ್ವದಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನೆಂತುಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದಿರೆ, ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಸ್ಥಾಂತದೊಳ್ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಏನಂ ಮಾಪಿಸೆಂದು ಸವ್ವನೆ ಸುಗಿದು ಬೆಜಗಾಗಿರೆಯುಂ ಆ ಕುಮಾರರುಂ ತಮ್ಮೊಡನಾಡುವ ಧೂರ್ತ ಗೋವಳಕರಂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪಾಸದ ನಾಯ್ಕಳಂ ತರಿಸಿ ಬಲೆಗಳಂ ತಂದು ಬೇಟೆಗೆ ಪ್ರೋಗಲುಡುತ್ತರಪ್ಪ ದುಂ ಆ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟುಂ ಆ ಕುಮಾರಕರ ಮನದಿಚ್ಚೆಯನಜೆದು ತಾನುಮವರೊಳೊರ್ವನಾಗಿ ನಾಯ್ಕಳಂ ಪಿಡಿದು ಪೊಜಮಡೆ ಆ ಕುಮಾರರ್ ಕಂಡು ಕರಮೊಳ್ಳುತ್ತಾಯ್ತೆಂದು ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು ಉಡಲೊಟ್ಟು ವೀಳೆಯಮನಿತ್ತು ಸಂತುಷ್ಟಿಪಡಿಸಿ ಪ್ರೋಗುತ್ತಿರೆ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟುಂ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಈ ಕುಮಾರರ್ಗೆ ಹಾಸ್ಯರಸಮೊಸರ್ವತುವೊಂದು ಕತೆಯುಂ ಪೇಟೆಯವರ ಮನೋಧರ್ಮಮಂ ನೋಡುವೆನೆಂದುಯಿಂತೆಂದಂ: ಕುವರರ್ಕಳಿರಾ, ನಾವೆಲ್ಲರ ಮುಂದಣ ವನಾಂತರಕ್ಕೆ ಪ್ರೋವನ್ನಮೊಂದು ನರಿಯ ಕಥೆಯಂ ಪೇಟಿಸೆ? ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ ಆ ಕುವರುರುಂ ಪೇಟೆಮೆಂಬುದುಂ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟುನಿಂತೆಂದಂ:

೧. ನರಿಯ ಕತೆ

ಸಿರಿವಾಸಿಯೆಂಬ ಪುರದೊಳ್

ಸಿರಿವಂತನೆಂಬನೊರ್ವ ಪಾದಜನಧಿಕಂ

ಸ್ವರಚಾಪನೊಡನೆ ದೊರೆಯನೆ

ಧರೆಯೊಳ್ ತಾಂ ಕರ್ಪುವಿತ್ತಿ ಪಾಲಿಸುತಿರ್ದಂ

೭೦

ಮದ್ದಾನೆಯನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ತರುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಬಂದೂ, ಕೋಳ ಹಾಕಿದ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಅಪಸ್ಥಾರ ಹಿಡಿದವರಂತೆ ಕುತ್ತಿಗೆ ಸೊಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೂ, ಭಯಂಕರ ಭೂತ ಬಿಡಿದವರಂತೆ ಮರುಳರಾಗಿಯೂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಿವುಡರಂತೆ ಕೇಳದವರಂತೆ ಇದ್ದೂ, ಚಾಡಿಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಸತ್ತುರಷನಂತೆ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತೂ, ಪಳಗಿಸದ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಏನನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ತಟ್ಟನೆ ಹೆದರಿ ಬೆರಗಾದನು. ಆ ಕುಮಾರರೂ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಆಡುವ ತುಂಟಗೋವಳರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹಗ್ಗ ಕಟ್ಟಿದ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಬಲೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಲು ಉದ್ದುಕ್ತರಾದರು. ಆ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಆ ಕುಮಾರರ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿದು ತಾನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಡಲು ಆ ಕುಮಾರರು ಕಂಡು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಯಿತು ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಉಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ವೀಳ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ಸಂತುಷ್ಟಿಪಡಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕುಮಾರರಿಗೆ ಹಾಸ್ಯರಸವು ಒಸರುವಂತೆ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ಕುಮಾರರೇ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮುಂದಿನ ಬೇರೊಂದು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದ ನರಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಲೇ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆ ಕುಮಾರರೂ ಹೇಳಿರಿ ಎನ್ನಲು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಹೀಗೆಂದನು: ೭೦. ಸಿರಿವಾಸಿಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತ ಎಂಬ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ

ವ|| ಅಂತಾತಂ ಕರ್ವ್ಯವಿತ್ತಿ ಸುತಂ ಬೇಲಿಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಮಿರೆ ಕೆಲವಾನೊಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಕರ್ವ್ಯ ನೆಜೆದು ಗಿಣ್ಣೇಜುವುದು ಮೃಗಧೂರ್ತನೆಂಬುದೊಂದು ನರಿಯದಂ ಕಂಡು ಸಮೀಪಕ್ಕೆವಂದು ಬೇಲಿಯಂ ಸುತ್ತಿವಂದು ನೋಡಿಯೊಂದೆಡೆಯೊಳೊಂದು ಕಳ್ಳದಾರಿಯಂ ಕಂಡು ನಿಚ್ಚಿನಿಚ್ಚು ಬಂದು ಕರ್ವೆಲ್ಲಮಂ ತಿಂದು ಬೇಸಜಿಸುತ್ತಿರೆ ಆ ಶೂದ್ರಂ ನರಿಯ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತುವೊಂದು ದಿವಸಮಾ ನರಿಯಂ ಕೊಲಲಪಾಯಮಂ ಕಂಡುವೊಂದು ಮಾರಗಲದ ಬೇಲಿಯಂ ಕಿಬ್ಬು ಪೆರ್ಬಟ್ಟಿಯಂ ಮಾಡಿ ತಾನುಮಾ ಬಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಬಯ್ಯಿನ ಸಮಯದೊಳಮೊಂದು ಕಯ್ಯೊಳ್ ಕೂಟ ಬುತ್ತಿಯಂ ಪಿಡಿದು ತಲೆಯಂ ಕೆದಕಿ ಕಣ್ಣಂ ಮುಚ್ಚಿ ಸತ್ತ ಪೆಣನಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿರ್ಪುದುಂ ಆ ನರಿ ಬಂದು ಸಮೀಪದೊಳ್ ನಿಂದು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮನದೊಳ್ ಸಂಶಯಂ ಪುಟ್ಟಿ ಮತ್ತಂ ಕಿಟಿದಂತರಂ ತೊಲಗಿ ತನ್ನೊಳೆಯಂತೆಂದುದು : ನಾಂ ಕಾಣದ ಸಂಗ್ರಾಮರಂಗಮಿಲ್ಲ, ತೊಟಲದ ವಿಷಯಮಿಲ್ಲ, ಪೋಗದ ಪೆರ್ಬಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲ, ಆವೆಡೆಯೊಳಂ ಇಂತಪ್ಪ ಸಾವಂ ಕಂಡುದಿಲ್ಲ, ಇವನೇಂ ಕಾರಣಮಿಂತು ಬಿಟ್ಟಪನೋ? ಎನ್ನಂ ಕೊಲಲ್ವೆಂದು ಕಪಟಮರಣಮಂ ತಾಲ್ಪಿರ್ಪನೋ? ಮೇಣೆವಂ ಪೋಗುತ್ತಂ ಬಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಪಸಿದು ಬುತ್ತಿಯನುಣಲ್ವೆಂದು ಕುಳ್ಳಿದರ್ಪಣುತ್ತಂ ಗಂಟಲ್ಸಿಲ್ಲಿ ಸತ್ತನೋ? ಇದಂ ನಂಬಲ್ ಬಾರದು, ಪೆಣನಂ ಮುಟ್ಟಲುಂ ಬಾರದು, ಕರ್ಬಿನ ತೋಟಮಂ ಪುಗಲುಂ ಬಾರದು. ಇದಂ ವಿಚಾರಿಸುವೊಡೆಯಿವಂ ಸತ್ತುದು ಪುಸಿ ದಿಟಮೆಂದು ಅಜಿವೊಡೆ

ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರನು ಕಬ್ಬು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಅವನು ಕಬ್ಬು ಬಿತ್ತಿ ಬೇಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರಲು ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆಯಲು ಕಬ್ಬು ಬಲಿತು ಗಿಣ್ಣೇರಿದುವು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೃಗಧೂರ್ತ ಎಂಬ ನರಿಯೊಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬೇಲಿಯನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ನೋಡಿತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕಳ್ಳದಾರಿಯಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ದಿನವೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಳನುಗ್ಗಿ ಕಬ್ಬನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕತೊಡಗಿತು. ನರಿಯ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತ ಶೂದ್ರನು ಆ ನರಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಒಂದು ಮಾರಗಲ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ದಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಾನು ಸಂಜೆಹೊತ್ತು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ತಲೆ ಕೆದರಿಕೊಂಡು, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸತ್ತುಹೋದಂತೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡನು. ನರಿ ಬಂದಿತು. ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವುಂಟಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿತು. 'ನಾನು ನೋಡದ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಲ್ಲ, ಅಡ್ಡಾಡದ ದೇಶವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಇವನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೀಗೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು ? ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೆಂದು ಕಪಟ ಮರಣ ಹೊಂದಿರಬಹುದೇ ! ಅಥವಾ ಈ ದಾರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಹಸಿದು ಬುತ್ತಿಯುಣ್ಣುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಂಟಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಿರುವನೋ ? ಇದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಂಬಬಾರದು, ಹೆಣವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು, ಕಬ್ಬಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಸತ್ತಿರುವುದು ಹುಸಿಯೋ ದಿಟವೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಊರಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವನು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಜನರು ಅಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಊರ

ಊರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರೋದಂದು ಇವಂ ಸತ್ತ ಸಾವುಳ್ಳೊಡೆ ಊರೊಳಗೆ ಹಲುಬುತ್ತಮುಬುತಿರ್ಕುಂ. ಅಲ್ಲದಾಗಳ್ ಸುಮ್ಮನುಕುಮೆಂದು ತನ್ನೊಳ್ ನಿಶ್ಚಿಸಿ ಊರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಗಿ ನಾಲ್ಕುಂ ಕಡೆಯನಾರೈದು ಆವ ಕಳಕಳಮಂ ಕೇಳದೆ ಮಗುಜಿವೆಂದು ಎನ್ನುಮಂ ಕೊಲಲ್ವಿವಂ ಮಾಡಿದ ಮಾಯಮಿದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಾನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಕ್ಕುಯಂತೆಂದುದು :

ಶ್ಲೋ ॥ ಅಪೂರ್ವಮರಣಂ ದೃಷ್ಟಂ ಪಸ್ಯೇ ದಂಡಕಪಿಂಡಯೋಃ

ಗ್ರಾಮೇ ಕಳಕಳಂ ನಾಸ್ತಿ ಯಃ ಪಲಾಯನ್ ಸ ಸಜೀವತಿ ॥

ಟೀ॥ ಅಪೂರ್ವಮಪ್ಪ ಸಾವಂ ಕಂಡೆಂ. ಕಯ್ಯೊಳೆರಡರೊಳಂ ಕೂಟ ಬುತ್ತಿಯಂ ಡಾಣಿಯಂ ಪಿಡಿದುಕೊಂಡಿರ್ಪುದು. ಊರೊಳಗೆ ಆವ ಕಳಕಳಮುಮಿಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಾನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಓಡಿಪ್ರೋಗಿ ಬದುಂಕಿದತ್ತು.

ಎಂಬುದೊಂದು ಕಥೆಯಂ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟಂ ಪೇಟ್ಟುದುಮದಂ ಕೇಳ್ವಾ ಕುಮಾರರಿಂ ತಪ್ಪ ಕಥೆಯನಿನ್ನೊಂದಂ ಪೇಟೆಂಬುದುಂ ; ಈ ಬಾಲಕರ್ ಕ್ರೀಡಾಶೀಲರಿವರನೀಯಂದದೊಳ್ ತಿಳುಪುವೆನೆಂದು, ಅಂತಪ್ರೊಡೆ, ನೀದೀ ಕಥೆಯಂ ಮಗುಜಿ ಪೇಟಲ್ ಬಲ್ಲಿರಪ್ರೊಡಂತಪ್ಪ ಕಥೆಗಳನಂತಂ ಪೇಟ್ಟಿನೆಂಬುದುಂ, ಅವರ್ ಕರಮೊಲ್ವತ್ತಂತೆಗೆಯ್ದೆವೆಂದಾಗಳೆ ಪ್ರೋಗಿ ಮೂವರುಮಾ ಕಥೆಯನಿಂಬಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಪೇಟ್ಟುದುಂ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾದುದೆಂದತಿಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾ ಭಿಪ್ರಾಯೋಪಾಯಂಗಳಪುಷ್ಪೆದು ಕಥೆಗಳಂ ಪೇಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿ, ರಾಜಪುತ್ರರಂ ಸತ್ತಾಪುತ್ರರಂ ಮಾಡಿ, ತಾನುಂ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೋಳ್ ಕೂಡಿದಂ, ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ,

ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿತು. ಯಾರೂ ಅತ್ತು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಇವನು ಮಾಡಿರುವ ಹೂಟ ಇದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಗೆ ತಾನೇ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೀಗೆಂದಿತು: ಶ್ಲೋ ॥ 'ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಾವನ್ನು ನೋಡಿದೆ, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಳಿನ ಬುತ್ತಿ ಹಾಗೂ ದೊಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸತ್ತ ಸಾವು ಕಂಡೆ, ಊರಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಕಳಕಳವೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿತು, ಎಂಬ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಹೇಳಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಕುಮಾರರು ಇಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಬಾಲಕರು ಕ್ರೀಡಾಶೀಲರು, ಇವರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಬಗೆದು, ನೀವು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಳಬಲ್ಲಿರಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆ ಎಂದನು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಆ ಕುಮಾರರು ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸಿ ಹೇಳಲು ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಪಾಯಗಳಾದ ಐದು ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಸತ್ತಾಪುತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವು

ಶ್ಲೋ|| ಭೇದಃ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಶ್ವಾಸಃ ಚತುರ್ಥಂ ವಂಚನಂ ತಥಾ
ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯಂ ಚ ಪಂಚೈತೇ ಕಥಾಸ್ತಂತ್ರಾರ್ಥ ಸಂಜ್ಞಕಾಃ ||

ಎಂಬುದು. ಎಂತೆಂದೊಡೆ, ಅನೇಕಪ್ರಕಾರ ಕಪಟೋಪಾಯಂಗಳಿಂದತಿಶ್ಲೇಷಿತರೋಳ್ ಪೃಥಗ್ಗಾನಮಂ ಮಾಯ್ದೇ ಭೇದಮೆಂಬುದು, ಆವ ಕಾರ್ಯಮುಮಂ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕಮಲ್ಲದೆ ನೆಗಬಿಲಾಗದೆಂಬುದನಜಿಪುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂಬುದು, ಎಂತುಂ ನಂಬದರಂ ನಂಬುವಂತೆ ನುಡಿದೊಡಂಬಡಿಸಿಯೊಳಪೊಕ್ಕು ನೆಗಬುದು ವಿಶ್ವಾಸಮೆಂಬುದು, ಪೆಜರ ಬಗೆಯಜಿದು ಸಂಧಾನಂ ಗೆಯ್ದು ವಂಚಿಸುವುದು ವಂಚನೆಯೆಂಬುದು, ಅನ್ಯರೆಲ್ಲರುಮನತಿಶ್ಲೇಷದಿಂದ ತನ್ನವರಂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯಮೆಂಬುದು, ಇಂತು ಐದುತಂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರಂ, ಅದಪೊಳಂ ಮೊದಲ ತಂತ್ರಂ ಭೇದತಂತ್ರವೆಂಬುದು : ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ

ಯಾವುವೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಭೇದ, ಪರೀಕ್ಷಾ, ವಿಶ್ವಾಸ, ವಂಚನೆ, ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಈ ಐದು ಕಥೆಗಳು ತಂತ್ರಾರ್ಥ ಸಂಜ್ಞಕಗಳಾಗಿವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಕಪಟೋಪಾಯಂಗಳಿಂದ ಅತಿಶ್ಲೇಷಿತರಲ್ಲಿ ಒಡಕುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಭೇದವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಂಬದಿರುವವರನ್ನು ನಂಬುವಂತೆ ನುಡಿದು ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನಡೆಯುವುದು ವಿಶ್ವಾಸವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆಯವರ ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂಧಾನಮಾಡಿ ವಂಚಿಸುವುದು ವಂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇರೆಯವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅತಿಶ್ಲೇಷದಿಂದ ತನ್ನವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಐದೂ ತಂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ತಂತ್ರವೇ ಭೇದತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ -

ಭೇದ ಪ್ರಕರಣ*

ಶ್ಲೋ|| ವರ್ಧಮಾನೋ ಮಹಾನ್ ಸ್ನೇಹಃ ಪಂಚಾಸ್ಯವ್ಯಪಯೋರ್ವನೇ
ಪಿಶುನೇನಾತಿಲುಬ್ಧೇನ ಜಂಬುಕೇನ ವಿನಾಶಿತಃ

||೪||

ಟೀ|| ಹಿರಿದಪ್ಪ ಸ್ನೇಹಂ ಸಿಂಹಕ್ಕಂ ವೃಷಭಕ್ಕಂ ಕಾಂತಾರದೊಳಾಗಿರಲತ್ತಂತ
ಪಿಶುನನುಮತಿಲುಬ್ಧನುಮಪ್ಪ ನರಿಯಿಂದಂ ಕಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.

ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮೆಂತೆಂದೊಡೆ,

ನಿರತಿಶಯ ವಸ್ತುಪೂರ್ಣಂ	
ಧರಾಂಗನಾವದನ ಮಂದನ ಶ್ರೀಕಾಂತಂ	
ಮರುದಾಂದೋಳಿತ ನಂದನ	
ಪರಿವೃತಮುಜ್ಜಯಿನಿಯೆಂಬ ಪೊಟಲುಂಟದಕ್ಕೊಳ್	೭೦(ಅ)
ಪರಮಾನಂದದೊಳಿರ್ಪಂ	
ನಿರುಪಮ ನಿಜಗುಣರೂಪ ವಿಭವ ಚಿತ ಕಂದರ್ಪಂ	
ಪರಿಹೃತ ಸಪ್ತವ್ಯಸನಂ	
ನಿರಂತರೋಪಾಸ್ಯಮಾನಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಸನಂ	೭೧

ಮಾಲಿನಿ ಅನುಪಮ ನಯಯುಕ್ತಂ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾನುರಕ್ತಂ	
ಮನುನಿಭ ಸುಚರಿತ್ರಂ ಪೋಷಿತಾಶೇಷಮಿತ್ರಂ	
ವಿನಯಗುಣನಿಧಾನಂ ವೈಶ್ಯವಂಶಪ್ರಧಾನಂ	
ಧನಧನದಸಮಾನಂ ವರ್ಧಮಾನಾಭಿಧಾನಂ	೭೨

ಶ್ಲೋ || ಕಾದಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಕ್ಕೂ ವೃಷಭಕ್ಕೂ ಹಿರಿದಾದ ಸ್ನೇಹ ಸಂಭವಿಸಿರಲು ಅತ್ಯಂತ
ಬಾಡಿಕೋರನೂ ಅತಿಲುಬ್ಧನೂ ಆದ ನರಿಯಿಂದ ಅದು ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆ ಕಥಾ
ಪ್ರಪಂಚ ಹೀಗಿದೆ : ೭೦.(ಅ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವೂ, ಭೂದೇವಿಯ
ಮುಖಾಭರಣದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ, ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಂದೋಲಿತವಾದ
ನಂದನವನಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿದುದೂ ಆದ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣ ಉಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ,
ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣರೂಪ ವೈಭವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಗೆದ್ದವನೂ,
ಸಪ್ತವ್ಯಸಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡವನೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ
ವ್ಯಸನವುಳ್ಳವನೂ, ಅಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತನೂ, ಮನುವಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಚರಿತೆಯುಳ್ಳವನೂ ಸಮಸ್ತಮಿತ್ರರನ್ನು
ಪೋಷಿಸುವವನೂ, ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೆ ಆಕರನೂ, ವೈಶ್ಯವಂಶಪ್ರಧಾನನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ
ಕುಬೇರನಿಗೆ ಸಮಾನನೂ ಆದ ವರ್ಧಮಾನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನವನು ಪರಮಾನಂದ

---

* ಕವಿಯು 'ಪೀಠಿಕಾಪ್ರಕರಣಂ' ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅಧನಯನಾನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ
ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವ|| ಅಂತಾತನತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧಂ ಧನಕನಕಸಮೃದ್ಧಿಯೋಳ್ ನೆಹಿದಿಪ್ಪ ಕಾಮಭೋಗಂಗಳನನು ಭವಿಸುತ್ತಂ ನ್ಯಾಯೋಪಾರ್ಜಿತಪಿತ್ತನುಂ ಧರ್ಮಾಪಾದಿತಚಿತ್ತನುಮಾಗಿ ಕೆಲವುಕಾಲಂ ಸುಖಸಂಕಥಾ ವಿನೋದದಿನಿದೋಂದು ದಿವಸಂ ಸುಕವಿಯಂತಪೂರ್ವಾರ್ಥಲಬ್ಧಿಗೆ ಚಿಂತೆಗೆಯ್ತು ತನ್ನೊಳಿಂತೆಂದು ಬಗೆದಂ:

ಅಕ್ಕರ || ಪಡೆವೆನೆಂಬಂ ಪೊನ್ನನೆ ಪಡೆವುದು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಂ ಪಡೆಯೆ ಪೊನ್ನಂ ಪಡೆಯಲಾದುವಂತೊಂದುಪಾಯಂ ಪೆಜವು ಮಾತೇಂ ಚದುರುಮಾರ್ತೀವ ಪೆಂಪುಂ ನುಡಿಯ ಬಲ್ಲೆಯುಂ ಕಡುಗಲಿತನಮುಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಮುಮೊಂದಿದೊಳ್ಳುಮಾದುನ್ನತಿಯು ಮೊಡವೆಯಾದಂದು ತಮ್ಮಿ ತಾವಕ್ಕು ಕಿಡುವುವು ಧನಮಿಲ್ಲದಂದಿವಲ್ಲಂ ೭೩

ವ|| ಅದರ್ಶನಾರ್ಥೋಪಾರ್ಜನಮೇ ಸಕಲಗುಣೋಪಾರ್ಜನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಮಾಗಿರ್ಕುಂ ; ಉಪಾರ್ಜಿಸಿದ ಧನಮುಮಪಾಯರಹಿತಮಾಗಿ ಬೀಯಮಪ್ಪಂದು ಕೆಲವು ದಿವಸದಿಂ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮದಿಂ ನಿಚ್ಚೆಮೆಚ್ಚುವಂಜನದಂತೆ ತವಿಲನೆಯ್ತುಗುಂ. ಮನುಷ್ಯಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡದಂದು, ಅಲ್ಲಾಭಂ ಲಬ್ಧ ಪರಿರಕ್ಷಣಂ ರಕ್ಷಿತವಿವರ್ಧನಂ ವರ್ಧಿತ ತೀರ್ಥಪ್ರತಿಪಾದನಮೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥವೃತ್ತಿಯಾ^(೧)ದಂದು ಪರದೇಶಂಬೋಗಲ್ ನಿಶ್ಚಿಸಿ ಮಧುರಾಪುರಕ್ಕಪೂರ್ವಮಪ್ಪ ಸಾರಭಾಂಡಂಗಳಂ ತೀವಿಕೊಂಡು, ಯಾತ್ರೋದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ,

ದಿಂದಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬುದ್ಧನಾಗಿಯೂ, ಧನಕನಕಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮಸ್ತ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೂ, ಧರ್ಮಾಸಕ್ತಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸಮಯ ಸುಖ ಸಂಕಥಾವಿನೋದದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಒಂದು ದಿವಸ ಸುಕವಿಯಂತೆ ಅಪೂರ್ವ ಧನ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು : ಪಡೆಯುವೆನೆಂಬವನು ಹೊನ್ನನ್ನೇ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಉಪಾಯಗಳುಂಟಾದವು. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದೇನು ? ಚಾತುರ್ಯವೂ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕೊಡುವ ಹಿರಿಮೆಯೂ, ನುಡಿಯ ಬಲ್ಲೆಯೂ ಕಡುಗಲಿತನವೂ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ, ಒಳ್ಳೆಯತನವೂ, ಉನ್ನತಿಯೂ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಭವಿಸುವುವು; ಧನವೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಅದರಿಂದ ಧನಸಂಪಾದನೆಯೇ ಸಕಲ ಗುಣಸಂಪಾದನೆಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣವು ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ವ್ಯಯವಾದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಖರ್ಚಾಗುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಪಡೆಯದುದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ, ಪಡೆದುದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ರಕ್ಷಿಸಿದುದನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದೂ, ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವುದೂ ಎಂಬ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥವೃತ್ತಿಯಾಗದು ಎಂದು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಮಧುರಾಪುರಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ವಸ್ತುಸಮೂಹಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಯಾತ್ರೋದ್ಯುಕ್ತನಾದನು.

ಆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಭೂತ ಭುವನಸ್ತುತ ಸಾರಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುವಂ
ತೀವಿದ ಬಂಡಿಯೊಳ್ ವಿಪುಳ ಸತ್ತ್ವ ಜವಂಗಳಿನೊಳ್ಳುವೆತ್ ಸಂ-
ಜೀವಕ ನಂದಕಾಖ್ಯ ವ್ಯಪ್ತಭಂಗಳನಿಂಚೆನೆ ಪೊದಿ ಕೂರ್ತು ಮಿ-
ತ್ಯಾವಳಿ ತನ್ನೊಳ್ಳೊಂದಿ ಬರೆ ತತ್ತರದಿಂ ತಳದರ್ಢಂ ವಣೆಗ್ಗರಂ

೭೪

ವ|| ಅಂತಾ ವಣೆಗ್ಗರಂ ತನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಶಕುನಮಿಂಬಿಡೆ, ಬಂಧುಜನಂಗಳೊಡಂಬಡೆ,
ಶುಭಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ಪೊಬಲಂ ಪೊಳಮಟ್ಟು ಅನೇಕ ಜನಪದನದನದೀಪ್ರದೇಶಂಗಳಂ ಕಳಿದು,
ನಾನಾದ್ಯಮಗುಲೃತಾಪ್ರತಾನಸಂಭನ್ಯಮುಂ ಬಹುಪ್ರಕಾರ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಣವಿಸಂಕಟಮುಂ,
ಅಭೃಂಕಷೋತ್ತುಂಗಶೃಂಗಸಂಗತಗಿರಿವರನಿತಂಬಸಂವಾಸಶಬರಶಿಬಿರಸಂಕೀರ್ಣಮುಮಪ್ಪದೊಂದು
ಮಹಾಟವಿಯನೆಯ್ದವರ್ಪುದುಂ, ಅದಜೊಳತಿ ಕರ್ಕಶ ಶರ್ಕರಾಪ್ರಚುರಮುಂ ಅತಿಸ್ಥೂಲ ನಿಶಿತ
ಪಾಪಾಣ ವಿಷಮಿತಮುಮತಿದುಸ್ತರ ಸ್ಥಾನುನಿಚಯೋಪಸ್ಥಿತಮುಮಾಗಿದುರ್ಗದೊಂದು ದುರ್ಗಮ
ಮಾರ್ಗದೊಳತ್ತಂತ ಶಕಟಭಾರಾಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದೂರುಭಂಗಂಗೆಯ್ದು ನಿರಾಘಸಮಯ ಮಧ್ಯದಿನಪ್ರಾಪ್ತ
ಸಪ್ತಸಪ್ತಿ ಪ್ರತಾಪ ವಿಸ್ತರೀಭೂತ ಜೀವಕಂ ಸಂಜೀವಕಂ ನಿಲ್ಲದುಂ, ಅದಂ ಕಂಡು ವರ್ಧಮಾನಂ
ಸ್ವಾರ್ಥಸಮೇತಂ ದಯಾಪರಿತಚೇತಂ ಮೂಱುದಿವಸಮಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಯಗಂಗೆಯ್ದು ಎಂತುಂ ಸಂಜೀವಕಂ
ಚೇತರಿಸುವುದುಂ ಕಾಣದೆ, ನಾಲ್ವರ್ ಮನುಷ್ಯರನದರ್ಕೆ ಕಾಪುವೇಟ್ಟು ಬಹುವಿಧಾಪಾಯಪ್ರಾಯಮಪ್ಪ
ಮಹಾರಣ್ಯದಿಂ ತೊಲಗಿ ಪಯಣಂಬೋದಂ. ಇತ್ತಲಾ ಕಾಪಿನವರ್ ಅಲ್ಲಿಯ ವನಚರವ್ಯಾಘ್ರ

೭೪. ಆ ವಿವಿಧ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು
ತುಂಬಿದ ಬಂಡಿಗೆ ಬಹಳ ಶಕ್ತಿವೇಗಗಳಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವ ಸಂಜೀವಕ ನಂದಕ
ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗುವಂತೆ ಹೂಡಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಿತ್ರರ
ಗುಂಪು ತನ್ನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಬರಲು ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠವ್ಯಾಪಾರಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟನು.

ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠವ್ಯಾಪಾರಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಕುನ ಶುಭವೆಂದು ಕಾಣಲು ಬಂಧುಜನಗಳು
ಒಡಂಬಡಿಸಲು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನಗರದಿಂದ ಹೊರಟು ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮ,
ನದನದೀಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಮರ ಪೊದೆ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ
ಆವೃತವಾದುದೂ, ಬಹಳ ಬಗೆಯ ಕ್ರೂರಮೃಗಸಮೂಹದಿಂದ ಅಪಾಯಕಾರಿ
ಯಾದುದೂ, ಮುಗಿಲುಮುಟ್ಟುವ ಎತ್ತರವಾದ ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ
ಬೆಟ್ಟಗಳ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಶಬರರ ಶಿಬಿರಸಮೂಹಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ
ಒಂದು ಮಹಾ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೊನಚಾದ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹರಿತವಾದ ಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಕಷ್ಟವಾದುದೂ, ದಾಟಲು ಕಷ್ಟವಾದ
ಮುಂಡುಮರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆದ ಒಂದು ದುರ್ಗಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯ
ಮಹಾಭಾರದಿಂದ ತೊಡೆಮುರಿದು, ಬೇಸಿಗೆಯ ಸಮಯದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸೂರ್ಯನ
ತಾಪಕ್ಕೆ ಬಸವಳಿದು ಸಂಜೀವಕನು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವರ್ಧಮಾನನು
ತನ್ನ ವಸ್ತುಗಳೊಡನೆ ದಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೇತನವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮೂರುದಿನಗಳವರೆಗೆ
ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಗೂ ಸಂಜೀವಕನು ಚೇತರಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಾಲ್ವರು ಆಳುಗಳನ್ನು
ಅದಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿಟ್ಟು ಬಹುವಿಧದ ಅಪಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಮಹಾರಣ್ಯದಿಂದ

ಮೃಗಗಣಜನಿತಭೀತಿಯಿಂದ ನಿಲಲಿಗಿದ್ದ ಸ್ವಾರ್ಥಪತಿಯನೆಯ್ಬಿ ಬಂದು ಸಂಜೀವಕಂ ಸತ್ತುದೊಂದು ಪುಸಿದು ಪೇಚ್ಚಿದುಂ, ಸೆಟ್ಟಿ ಮನಃಕ್ವತಂಬಟ್ಟು ವಿಷಾದವಿಧುರಂ ಮಧುರಗಭಿಮುಖನಾಗಿ ಪಯಣಂಬೋದಂ ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್.

ವಿಮಲಾಬಾಹ್ಯಕರತೀಕರೋತ್ಪರಯುತಂ ವಾನೇಯಗಂಧದ್ವಿಪೇಂ-
ದ್ರಮದಾಮೋದಿ ಕಿರಾತಯೋಷಿದಳಕಶ್ವೇಣೇನಟಂ ಮಾರುತಂ
ಶ್ರಮಮಂ ಪಿಂಗಿಸೆ ಮಂದಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಸಂಜೀವಕಂ ಸಾರ್ದುದಾ
ಯಮುನಾತೀರಮನುಜ್ವಲಜ್ವಲಕಣ್ಕೌಘಾಸಾರವಿಸ್ತಾರಮಂ

೭೫

ಅಂತುಮೆತ್ತಾನುಮಾಪ್ತಾಯಿತಶರೀರನಾಗಿ ಕಾಳಿಂದೀನದೀಕಚ್ಚಿದೊಳಾತ್ಮೇಚ್ಚಿಯಿಂದ ನಲಿನಲಿದು ರುಚಿರಮರಕತ ಶ್ಯಾಮದೂರ್ವಾಂಕುರ ಗ್ರಾಸದೊಳು ಅತಿಸ್ವಚ್ಛ ಸ್ವಾದು ಸಲಿಲ ಪಾನದೊಳೆಂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಲ್ಲಾಡಿ ಪಥಪರಿಶ್ರಮಮನಾಟಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಬಾಲೇಂದುಶೇಖರ ಶಕ್ತರಾಕಾರಮಂ ತಾಳಿ

ಸ್ಫುರದಕ್ಕೂಣ ವಿಷಾಣಕೋಟಿ ದಳಿತ ಪ್ರೋತ್ತುಗವಲ್ವಿಕನು
ದ್ವಾರ ಗಂಭೀರ ಪಯೋದನಾದನತಿಪುಷ್ಪಾಂಗಂ ಬೃಹತ್ಪಂಥರಾಂ
ತರನುದ್ರಾವುಬಳಂ ಮಹಾಗಹನದೊಳ್ ಸಂಜೀವಕಂ ಕೂಡೆ ಸಂ
ಚರಿಸುತ್ತಿದುರ್ದನನನೀನಕಕುಂದಂ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿಚ್ಚಲುಂ

೭೬

ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಇತ್ತ ಆ ಕಾಪಿನ ಆಳುಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಂಗಳ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಮೃಗಸಮೂಹದಿಂದ ಭಯಭೀತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸಂಜೀವಕ ಸತ್ತಿತು ಎಂದು ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿದರು. ಸೆಟ್ಟಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೊಂದು ವಿಷಾದದಿಂದ ವಿಧುರನಾಗಿ ಮಧುರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ೭೫. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸರೋವರದ ಶೈತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ, ಕಾಡಿನ ಮದ್ದಾನೆಯ ಮದಗಂಧದಿಂದ ಆಮೋದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ, ಕಿರಾತಯುವತಿಯರ ಮುಂಗುರುಳಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕುಣಿಸುವುದೂ ಆದ ಮಂದಮಾರುತವು ಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಂಜೀವಕನು ಆ ಯಮುನಾತೀರದ ಪರಿಶುದ್ಧ ನೀರಿನ ವಿಸ್ತಾರದ ಕಡೆಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ಹೇಗೋ ಶರೀರಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯಮುನಾನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಲಿನಲಿದು ಹೊಳೆ ಹೊಳೆಯುವ ಪಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣದ ಹಸುರು ಎಳೆಗರಿಕೆಯ ಆಹಾರದಿಂದಲೂ ಸ್ವಚ್ಛವೂ ರುಚಿಕರವೂ ಆದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದೂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಲುಕಾಡಿ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ ನಂದಿಯ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ, ೭೬. ಪಳಪಳನೆ ಹೊಳೆಯುವುದೂ ಬಲಿಷ್ಠವೂ ಆದ ತನ್ನ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಎತ್ತರವಾದ ಹುತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿವಿದು ಸೀಳುತ್ತಲೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಗುಡುಗಿನ ಶಬ್ದವುಳ್ಳದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿದ ಅಂಗವುಳ್ಳದೂ, ದಪ್ಪವಾದ ಕುತ್ತಿಗೆಯುಳ್ಳದೂ, ಉದ್ದಾಮ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಸುಂದರವಾದ ಎತ್ತರವಾದ ಹಿಣೆಲುಳ್ಳದೂ ಆದ ಸಂಜೀವಕನು ಅ ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಂತಿರ್ಪುರಮಾ ವನಾಂತರದೊಳಪ್ರತಿಮಮಪ್ಪ ವಿಕ್ರಮಗುಣಮೇ ತನಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಸಂಪದಮಾಗಿಯುಂ ಗೂಢಲಕ್ಷಣ ಭಿನ್ನಪ್ರತಿಸಂಧಾನ ಸಂಧಿದೂಷಣ ಪರಚಿತ್ತಪರೀಕ್ಷಾ ಲಕ್ಷಣಮೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂ ನೆರೆದ ಜಂಬುಕಂಗಳೇ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿಯುಂ ಮೃಗಗಣ ನಿಚಿತಮಪ್ಪ ಗಹನಾಂತರಾಳಮೇ ತನಗೆ ಜನಪದಮಾಗಿಯುಂ ಅತಿನಿಶಿತನಖಕುಲಿಶಮುಖವಿದಾರಿತ ಮದಾಂಧಗಂಧ ಸಿಂಧುರಂಗಳ ಕಳೇಬರಂಗಳೇ ತನಗೆ ಭಂಡಾರಮಾಗಿಯುಂ ಅಖಿಲಶಾರ್ದೂಲಂಗಳೇ ಮಿತ್ರಬಲಮಾಗಿಯುಂ ನಿಸರ್ಗ ದುರ್ಗಗಿರಿ ಗುಹಾಗಹ್ವರಂಗಳೇ ದುರ್ಗಂಗಳಾಗಿಯುಂ ಅಖಿವ್ಯಕ್ತ ವರಾಹ ಶ್ವಾಪದಂಗಳೇ ಬಲಂಗಳಾಗಿಯುಂ ವಿಶಾಲಶಿಲಾತಲಂಗಳೇ ಸಿಂಹಾಸನಂಗಳಾಗಿಯುಂ ಅತಿ ಸಂಭನ್ನ ಬಹಳ ತರುಶಾಖಾನಿಚಯಚ್ಚಾಯೆಯೇ ಧವಳಚ್ಚಿತ್ರಮಾಗಿಯುಂ, ಇಂತು ಮೃಗಾಧಿರಾಜ ಪದವಿಯೊಳಾಧಿಪತ್ಯಮನಾತ್ಮೀಕೃತಂ ಮಾಡಿ,

ಭಂಗುರ ಭೀಷಣ ಭುಕುಟ ದಂಷ್ಟನುದಗ್ರದವಾನಲ ಪ್ರಭಾ
ಭಂಗ ಪಿಶಂಕ ಕೇಸರಸಟಾವೃತ ರೌದ್ರಮುಖಂ ಮಧಾಂಧಮಾ
ತಂಗಘಟಾಂವಿಘ್ನನಪಟಪ್ಪಕರ್ತೋರನಖಾಳಿ ನಾಮದಿಂ
ಪಿಂಗಳಕಂ ಮೃಗೇಂದ್ರನೊಸೆದಿರ್ಪುದತರ್ಕ್ಕ ಪರಾಕ್ರಮಕೃಮಂ

೭೭

ಅಂತಿದೊಂದು ದೆವಸಮಾ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಜೇಯ ಸಾಮಜಘಟೆಯಂ ಬೆದರ್ಚಿ ಬೆಂಕೊಂಡು ನಿಜನಿಶಿತನಖಕುಲಿಶಮುಖದಿಂ ಸೀಬ್ಬು ಸೀಜುಂಬುಳಾಡಿ ಪರಿಗತಪರಿಶ್ರಮನಾಗಿ ಜಲಗ್ರಹಣಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂ ಯಮುನಾತೀರದೊಳ್ ಬರುತಿರ್ದು

ವ|| ಹಾಗಿರಲು ಆ ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಗುಣವೇ ತನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಸಂಪದವಾಗಿಯೂ, ಗೂಢಲಕ್ಷಣ, ಭಿನ್ನಪ್ರತಿಸಂಧಾನ, ಸಂಧಿದೂಷಣ, ಪರಚಿತ್ತ ಪರೀಕ್ಷಾಲಕ್ಷಣ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿಗಿರಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನರಿಗಳೇ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಮೃಗಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಡಿನ ಅಂತರಾಳವೇ ತನಗೆ ಜನಪದ ವಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಹರಿತವಾದ ಉಗುರುಗಳೆಂಬ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಮುಖದಿಂದ ಸೀಳಿದ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಕಳೇಬರಂಗಳೇ ತನಗೆ ಭಂಡಾರವಾಗಿಯೂ ಅಖಿಲ ಶಾರ್ದೂಲಂಗಳೇ ಮಿತ್ರಬಲವಾಗಿಯೂ ಸಹಜವಾದ ದುರ್ಗಗಿರಿಗುಹಾಕಂದರಂಗಳೇ ದುರ್ಗಂಗಳಾಗಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ತೋಳ ಕಾಡುಹಂದಿ ಹುಲಿಗಳೇ ಸೈನ್ಯಗಳಾಗಿಯೂ ವಿಶಾಲ ಶಿಲಾತಳಗಳೇ ಸಿಂಹಾಸನಗಳಾಗಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆವರಿಸಿದ ದಟ್ಟವಾದ ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳ ನೆರಳೇ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯಾಗಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ೭೭. ಕೋಪದಿಂದ ಬಾಗಿರುವ ಭಯಂಕರವಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಾಡೆಯುಳ್ಳದೂ, ಅತಿಶಯವಾದ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಹಳದಿ ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಕೇಸರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಯಂಕರ ಮುಖವುಳ್ಳದೂ, ಮದದಿಂದ ಕುರುಡಾದ ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸೀಳುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕರ್ತೋರ ನಖಗಳನ್ನುಳ್ಳದೂ ಆದ ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೃಗೇಂದ್ರನು ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಇದ್ದೊಂದು ದಿವಸ ಆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನು ಜಯಿಸಲಾರದ ಆನೆಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ಬೆದರಿಸಿ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ತನ್ನ ನಿಶಿತನಖ ಕುಲಿಶಮುಖದಿಂದ ಸೀಳಿ ಸೂಸಾಟವಾಡಿ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು

ಘನನಿನದಕ್ಕನುರೂಪಮಿ

ದನೆ ಸಂಜೀವಕನಳುರ್ಕೆಯಿಂ ಕೆಲೆಯೆ ಮಹಾ

ಧ್ವನಿಯಂ ತೊಟ್ಟನೆ ಕೇಳ್ವೊಡೆ

ಮನದೊಳ್ ಪುದಿದೊಂದು ಶಂಕೆ ನಿಲೆ ಮೃಗರಾಜಂ

೭೮

ಇದು ನಿರ್ಘಾತಮೊ ಮೇಣ್ ನೆಲಂ ಮೊಟಗಿತೋ ಮೇಣ್ ಘೋರನಿರ್ಘೋಷಮು

ಣೆದುದೆಂಬಂತೆ ಸಿಡಿಲ್ ಸಿಡಿಲೆಜಗಿತೋ ಪೇಟೆಂತಿದೇನೆಂದು ಚ

ತ್ವದೊಳಾವರ್ತಿಸಿ ನೋಡೆ ವಿಸ್ಮಯಮದೊಂದಾಗಿರ್ಪಿನಂ ನೀರ್ಗ ಪೋ

ಗದೆ ತೃಷ್ಣಾತುರನಾಗಿಯುಂ, ಮಗುಟ್ಟುದಾ ಸಿಂಹಂ ಭಯಭ್ರಾಂತಿಯಿಂ ೭೯

ಆಂತತಿಕ್ಕುಭಿತಹೃದಯನಾಗಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಮಗುಟ್ಟಿಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದತಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಶಾಖಾ
ಸಂಕೀರ್ಣವಪ್ಪದೊಂದು ವಟವಿಟಪಿಯ ಕೆಳಗೆ ತರುಣ ಹರಿಣ ವೃಕ ವರಾಹ ಇಂಕ್ಷತರಕ್ಕು
ಪ್ರಮುಖ ನಿಖಿಲ ಮೃಗಗಣ ಪರಿವೃತನುಮಾಗಿಯಾಕಾರಸಂವರಣೆಯನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ಪುದುಂ,

ಆ ಪ್ರಸ್ತಾವದೊಳ್ ಕರಟಕನುಂ ದವನಕನುಮೆಂಬೆರಡು ನರಿಗಳ್ ಆ ಸಿಂಹಕೃಷ್ಣಯಾಗತರುಂ
ಹಿತರುಂ ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧರುಮಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಸೂನುಗಳಪ್ಪದಣೆಂ ಪಿಂಗಳಕನಿರವಂ ಕಂಡು ದಮನಕಂ
ಕರಟಕಂಗೆಂಗುಂ: ನಮ್ಮರಸನೀಗಳ್ ತೃಷ್ಣಾರ್ತನಾಗಿ ಜಗುನೆಗೆ ಪೋಗುತ್ತಮಾಕಸಿಕ್ತಂ ಮಗುಟ್ಟಿ
ಬಂದು ಅಪಮಾನಂಬಟ್ಟ ಉಪಧಾವಿಶುದ್ಧನಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಯಂತಾಕಾರ ಸಂವರಣೆಯನುಂಟು
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ಪುದಾವ ಕಾರಣಮಾರಯ್ಯಂ ಬನ್ನಿಮೆಂಬುದುಂ.

ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ೭೮. ಗುಡುಗಿನ ಆರ್ಭಟಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂಬಂತೆ
ಕೆಲೆದ ಸಂಜೀವಕನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದೇಹ
ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ೭೯. ಇದು ಸಿಡಿಲೆರಗಿದ ಶಬ್ದವೋ, ನೆಲವು ಮೊಳಗಿತೋ ಘೋರ
ನಿರ್ಘೋಷವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿತೆಂಬಂತೆ ಸಿಡಿಲು ಸಿಡಿದು ಎರಗಿತೋ ಹೇಳು ಇದೇನು
ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಿಚಾರಿಸಲು ವಿಸ್ಮಯವೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿರಲು
ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಆ ಸಿಂಹವು ಭಯಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ
ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಕ್ಕೋಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ
ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಅತಿವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ದಟ್ಟವಾದ ಒಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ
ಕೆಳಗೆ ತರುಣ ಹರಿಣ, ತೋಳ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ಕರಡಿ, ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದ ನಿಖಿಲ
ಮೃಗಸಮೂಹದಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಆಕಾರವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಆ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರಟಕ ದಮನಕ ಎಂಬ ಎರಡು ನರಿಗಳು ಆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಾಗತರೂ,
ಹಿತರೂ, ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧರೂ ಆದ ಮಂತ್ರೀಪುತ್ರರಾದುದರಿಂದ ಪಿಂಗಳಕನನ್ನು ನೋಡಿ
ದಮನಕನು ಕರಟಕನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತು : ನಮ್ಮ ಅರಸನು ಈಗ ತೃಷ್ಣಾರ್ತನಾಗಿ ಯಮುನೆಗೆ
ಹೋಗುತ್ತ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಅಪಮಾನಕ್ಕೀಡಾದ ಉಪಧಾವಿಶುದ್ಧನಾದ
ಮಂತ್ರಿಯಂತೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು

ಕರಟಕನೆಂಗು : ನಾವಪ್ಪೊಡೆ ಪಱಿಯರ ಮಕ್ಕಳುಮಾಪ್ಪರುಮೆಂಬನಿತೆಯಲ್ಲದೆ ಆವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕುಮಲ್ಲ. ನಮ್ಮರಸನೀಗಳ್ ಕರಂ ವಿರಸನುಮಪಮಾನಿತನುಮಾಗಿದಪಂ. ಈಯವಸರದೊಳ್ ನಾಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತಮಹತ್ವವುಂ ಕೈಕೊಂಡು ನುಡಿಸುವುದು ನಯವಲ್ಲ. ಈತನೇ ತರ್ಕಿಚ್ಚಿಸಿದನೆಂಬುದನಡಿಯಲ್ ಬಾರದು. ಈತನಿರವಂ ಕಂಡೀಯಭನವಪ್ರಧಾನರುಂ ಪೊಸಪಸಾಯ್ದುಂ ತಾವೇನು ನುಡಿದಲ್ ನಾವದಂ ಕೇಳುತ್ತಮಿಪ್ಪದೆ ಸಾಲ್ಲ. ಈಗೇನಾನುಮೊಂದು ನುಡಿದವಪ್ಪೊಡೆ, ದುಷ್ಟಪರಿವಾರವೇಷಿತನಪ್ಪರಸಂ ನಮಗೇನು ಬಗೆವನೆಂಬುದನೆಂತವವು. ಅದಚೆಂ ನಾಮುಸಿರದಿದಪ್ಪುದೇ ಕಡ್ಲ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ನಮ್ಮತಾಪ್ಪರಂ ಹಿತರಂ ಬುದ್ಧಿವಂತರುಮನ ವಿಶ್ವಾಸಂಗೆಯ್ಯ ಅನಾಪ್ಪರುಮನಹಿತರುಮನವಿನೀತರುಮಂ ವಿಶ್ವಾಸಂಗೆಯ್ಯ ಪ್ರಧಾನರಂ ಮಾಡಿ ನಡಪಿದ ಮೂಢಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಏಗೆಯ್ದುಂ ಕಾರ್ಯಹಾನಿಯಾಗದೆ ಪೋಗದು ಅದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಅಭ್ಯಂತರಗತಾ ಬಾಹ್ಯಾ ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಂ ಗತಾಃ

ಯೈರ್ನಾ ನಿಧನಂ ಯಾಂತಿ ಯಥಾ ರಾಜಾ ಕಚದ್ರುಮಃ ||೫||

ಟೀ|| ಅರಸುಗಳ್ ಒಳಗೆ ನಡೆವವರಂ ಹೊಜಿಗೈಲಾಗದು ಹೊರಗೆ ನಡೆವವರನೊಳಗೈಲಾಗದು. ಅಹಗೆ ಮಾಡಿದವಂ ಕಿಡುವಂ. ಅದು ಎಹಗೆಂದೊಡೆ, ಕಚದ್ರುಮದೆಂಬರಸಿನಹಗೆ ಎನೆ, ದವನಕನದೆಂತೆನೆ, ಕರಟಕಂ ಪೇಯ್ಲು

೨. ಕಚದ್ರುಮನ ಕಥೆ

ಮಹಾದ್ರುಮನೆಂಬರಸಂಗೆ ಕಚದ್ರುಮನೆಂಬ ಮಗಂ ಪುಟ್ಟ ಬಾಲಕಾಲದಿಂ ತೊಟ್ಟು ವೃದ್ಧೋಪಾಸಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು, ಸಪ್ತವ್ಯಸನವಶಗತನಾಗಿಯುಂ, ಖಲಜನಸಂಗತನುಮಾಗಿಯುಂ ವಿಚಾರಿಸೋಣ, ಬನ್ನಿರಿ ಎನ್ನಲು ಕರಟಕನೆಂದನು : ನಾವಾದರೋ ಹಳೆಯರ ಮಕ್ಕಳೂ ಆಪ್ತರೂ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅರಸನು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಸನೂ ಅಪಮಾನಿತನೂ ಆಗಿರುವನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸ್ವಾಮಿಹಿತಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ನುಡಿಯುವುದು ನೀತಿಯಲ್ಲ. ಈತನು ಏನನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಈತನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಹೊಸ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಏನು ಹೇಳುವರೋ ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದೇ ಸಾಕು. ಈಗ ಏನಾದರೊಂದನ್ನು ನುಡಿದೆವೆಂದರೆ ದುಷ್ಟಪರಿವಾರಗಳಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಅರಸನು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವನೆಂದು ಅರಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ? ಅದರಿಂದ ನಾವು ಮೌನವಾಗಿರುವುದೇ ಲೇಸು. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಂತಹ ಆಪ್ತರೂ, ಹಿತರೂ, ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಆಗಿರುವವರನ್ನು ನಂಬದೆ, ಅನಾಪ್ತರೂ, ಅಹಿತರೂ, ಅವಿನೀತರೂ ಆದವರನ್ನು ನಂಬಿ ಪ್ರಧಾನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನಡೆಯಿಸಿದ ಮೂಢ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಕಾರ್ಯಹಾನಿಯಾಗದೆ ಹೋಗದು. ಶ್ಲೋ || ಹೇಗೆಂದರೆ, ಅರಸರು ಒಳಗಿರುವವರನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬಾರದು. ಹೊರಗಿರುವವರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಡದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದವನು ಕಚದ್ರುಮನೆಂಬ ಅರಸನಂತೆ ಕಿಡುವನು, ಎಂದು ಹೇಳಲು ದವನಕನು ಅದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನಲು ಕರಟಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು : ವ|| ಮಹಾದ್ರುಮನೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಕಚದ್ರುಮನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ವೃದ್ಧೋಪಾಸಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸಪ್ತವ್ಯಸನವಶಗತನಾಗಿ, ಖಲಜನ

ನಡೆಯುತ್ತದಿರೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದಿನಾತನ ತಂದೆ ಮಹಾದ್ರುಮನು ದೀರ್ಘನಿದ್ದಿತನುಮಪ್ಪುದುಂ, ಕಚದ್ರುಮನು ರಾಜ್ಯಪದವಿಯೊಳ್ ನಂದಂ ಆತಂ ನೀತಿಬಾಹ್ಯನಪ್ಪುದಜೆಂ ಪೂರ್ವಾಪರವಿಚಾರವಿಕ್ಕಳನಾಗಿ, ಹಿತಪುರೋಹಿತಮಂತ್ರಿ ಮಹಾಸಾಮಂತಾಂತರ್ವಂಶಿಕ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಶ್ರೀಕರಣ ಸೇನಾನಾಯಕಾದ್ಯನೇಕರ ವೃತ್ತಿಪ್ರಪತ್ತಿಗಳಂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನೊಡನಾಡಿಗಳಪ್ಪ ಭಂಡಮಂಡಲಿಯನೆ ಪ್ರಧಾನಸಾಮಂತಾದಿ ಶಿಷ್ಯರ್ದಳಂ ಮಾಡಿ, ತಾಂ ಪಿತೃವಿತ್ತಮದೋನತ್ತನಾಗಿ, ಧರ್ಮದೊಳ್ ಬಹಿರ್ಮುಖನುಂ ಅರ್ಥದೊಳನ್ಯಾಯೋಪಾರ್ಜಿತಾರ್ಥನುಂ, ಕಾಮದೊಳತಿಕಾಮಿಯುಂ, ಮೋಕ್ಷದೊಳ್ ನಿರಪೇಕ್ಷನುಮಾಗಿ, ರಾಮಾದ್ಯನೇಕ ರಾಜದತ್ತಿಗಳಪ್ಪನೇಕ ಭೂದೇವ ಭೋಗಾಗ್ರಹಾರಂಗಳನಾಗ್ರಹ ದಿಂದಜೆದು, ಕರಭರಕ್ಷಮಮಪ್ಪ ನಾಡಂ ಬೇಡರಂತೆ ಪರಿಪರಿದು ನಿರವಶೇಷದಿಂ ಕಿಡಿಸಿಯುಂ, ಶಿಷ್ಯರ್ದಳನಿಷ್ಠಮಂ ಮಾಡಿಯುಂ, ದುಷ್ಯಕಷ್ಯಗಿಷ್ಯಮಂ ಮಾಡಿಯುಂ, ಕುಳವರ್ಗತಳವರ್ಗಮುಮಂ ಪಚ್ಚಿಯ ನಿಯೋಗಿಗಳುಮಂ, ನಾನಾದೇಶಿಗಳುಮಪ್ಪ ವ್ಯವಹಾರಿಗಳುಮಂ ನೆವಮಿಟ್ಟು ಕರ್ಮಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತವಸ್ತುವಾಹನಂಗಳಂ ತನ್ನೊಡನಾಡಿಗಳಪ್ಪ ಭಂಡಮಂಡಲಿಗೆ ಸೂಚಿಗೊಟ್ಟು, ಇಂತು ಸಪ್ತಾಂಗದೊಳೇಕಾಂಗಮುಟೆಯೆ; ಕಚದ್ರುಮನ ರಾಜ್ಯಂ ಕಳಕುಳಮಾಗಿದುರ್ದನಾತನ ದಾಯಾದಂ ಸಿಂಹಬಳನಜೆದು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರೆ; ಮೂಲಭೃತ್ಯ ಸುಹೃತ್ತೇನಾಟವಿಕರಲ್ಲರೂ ಮುನ್ನಮೇ ಭೀತರುಮಪಮಾನಿತರುಮಪ್ಪದಜೆಂದುಪೇಕ್ಷಿತರುಂ ಆತನ ಭಂಡಮಂಡಲಿಯೊಳ್ ಕೆಲರೋಡಿಯುಂ ಕೆಲರಹಿತರೊಳ್ ಕೂಡಿಯುಂ ಇಂತೆಲ್ಲ ಯಥಾಯಥಮಾಗೆ; ಕಚದ್ರುಮಂ ನಿರ್ಬುದ್ಧಿಯೊರ್ವನೆ ಕರುಮಾಡದೊಳ್ ಶ್ವೇತಕಪೋತನಂತಿದುರ್ದ ಶತ್ರುಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕೊಳಗಾದಂ. ಇಂತೀ ಅಂಗಗಳಕನೇಗಿಯುಮಾಗದಿರಂ ಏನೊಂದು ಕಾರ್ಯಮುಮಂ ನಾಂ ಪೋಗಿದುರ್ದ ನೋಡುತಿರ್ಪುದೆ

ಸಂಗತನಾಗಿರಲು ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ತಂದೆ ಮಹಾದ್ರುಮನು ತೀರಿಹೋದನು. ಆಗ ಕಚದ್ರುಮನು ರಾಜಪದವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆತನು ನೀತಿಬಾಹಿರನಾದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಾಪರವಿಚಾರಹೀನನಾಗಿ ಹಿತಪುರೋಹಿತ ಮಂತ್ರಿ ಸಾಮಂತರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಒಡನಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಭಂಡಮಂಡಲಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಂತಾದಿ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಾನು ಪಿತೃ ವಿತ್ತ ಮದೋನತ್ತನಾಗಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಹಿರ್ಮುಖನೂ, ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯೋಪಾರ್ಜಿತನೂ, ಕಾಮದಲ್ಲಿ ಅತಿಕಾಮಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿರಪೇಕ್ಷನೂ ಆಗಿ ರಾಮಾದಿ ಅನೇಕ ರಾಜದತ್ತಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಗಾಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ತೆರಿಗೆಯನ್ನುಳ್ಳ ನಾಡನ್ನು ಬೇಡರಂತೆ ಹರಿಹರಿದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಿಯೂ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ ದುಷ್ಟರಿಗೂ, ಕೇಡಿಗರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿಯೂ, ಕುಳವರ್ಗ ತಳವರ್ಗವನ್ನೂ, ಹಳೆಯ ನಿಯೋಗಿಗಳನ್ನೂ ನಾನಾದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವವರನ್ನೂ ನೆವ ಹೇಳಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುವಾಹನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಒಡನಾಡಿಗಳಾದ ಭಂಡಮಂಡಲಿಗೆ ಸೂರೆಗೊಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಸಪ್ತಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗ ಉಳಿಯಿತು. ಕಚದ್ರುಮನ ರಾಜ್ಯವು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಆತನ ದಾಯಾದಿಯಾದ ಸಿಂಹಬಲನು ತಿಳಿದು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಮೂಲ ಭೃತ್ಯ ಮಿತ್ರ ಸೇನಾಟವಿಕರಲ್ಲರೂ ಮೊದಲೇ ಭೀತರೂ ಅಪಮಾನಿತರೂ ಆದುದರಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತರೂ ಆತನ ಭಂಡಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಓಡಿಯೂ, ಕೆಲವರು ಅಹಿತರೊಡನೆ ಕೂಡಿಯೂ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯಾಗಲು ಕಚದ್ರುಮನು ಬುದ್ಧಿಹೀನನಾಗಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯಂತೆ ಶತ್ರುವಿಗೆ

ಸಾಲ್ಕು, ನಾವೀ ರಾಜಕಾರ್ಯದೊಳ್ ತೊಡರ್ದು ಪರ್ಮಾಣೋಚನಾ ಪರಿವೃತ್ತಿಯೋಳೇನಪ್ಪುದು ?
ಎಂತುಂ ಅವ್ಯಾಪಾರವೃತ್ತಿ ಯಾವುದುಂ ಪೊಲ್ಲದು; ಎಂತೆನೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಅವ್ಯಾಪಾರೇಷು ವ್ಯಾಪಾರಂ ಯೋ ನರಃ ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ
ಸ ಏವ ನಿಧನಂ ಯಾತಿ ಕೀಲೋತ್ಪಾಟೇವ ವಾನರಃ

||೬||

ಟೀ|| ವ್ಯಾಪಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದಂತವ್ವ ತಾವಿನೊಳ್ ಆವನೊರ್ವಂ
ವ್ಯವಹರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸಿಹಂ, ಆತಂ ಕೀಲನುರ್ಚಿದ ಕೋಡಗನಂತೆ ಕೇಡನ್ನೆದುವಂ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕು
ಮನೆ, ದವನಕನಾ ಕಥೆಯಂತೆನೆ, ಕರಟಕಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

೩. ಕೀಲನುರ್ಚಿದ ಕೋಡಗನ ಕಥೆ

ಗಿರಿನಗರಮೆಂಬ ಪೊಟಲೋಳ್
ಧರಗಧಿನಾಥಂ ಸುಶರ್ಮನೆಂಬಂ ಲೋಕೋ-
ತ್ತರಮಾಗೆ ದೇವತಾಮಂ-
ದಿರಮಂ ಮಾಡಿಸುತುಮಿರ್ಪಿನಂ ಕೆಲವುದಿನಂ

೮೦

ವ|| ಒಂದು ದಿವಸಂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಸಮಯಮಪ್ಪನ್ನೆಗಂ ಭರಂಬಟ್ಟು ಕೆಲಸಂಗೈದಲ್ಲಿಯು
ಬಿನ್ನಣೆಗರುಂ ಕರ್ಮಕಾರರುಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗುಣಲೋಪುದುಂ; ಅದಜಿ ಕೆಲದ ನಂದನ
ವನದೊಳ್ ವರ್ತಿಸುತಿರ್ಪ ಮರ್ಕಟಯೂಥಂ ಯಥಾಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದತ್ತಮಿತ್ತಮೆತ್ತಂ ಪರಿಪರಿದು,
ದೇಗುಲದ ಶಿಖರಮನಡದೇಣಿ ಒಟ್ಟರ್ಪಿಟ್ಟಿಗೆಯಂ ಕೆದಕಿಯುಂ, ಸೇರಿದ್ ತಿಡಿಗಳಂ ಸೀಟ್ಟುಂ,
ಇದ್ದಿಲ ರಾಸಿಯಂ ಸೂಸಿಯುಂ, ನಿಸರ್ಗಚಪಳಸ್ವಭಾವದಿಂದಾಡುತಿದುರ್ ಅವರೊಳಗತ್ಯಾಸ್ಸ ಕಾಲಮೃತ್ತು

ವಶಗತನಾದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಪಿಂಗಳಕನೂ ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಆಗದಿರನು. ಯಾವ
ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಾವು ಹೊರಗಿದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಸಾಕು. ನಾವು ಈ
ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾಗುವುದು ?
ಹೇಗೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವುದೂ ನೀಚವಾದುದು. ಶ್ಲೋ||
ಹೇಗೆಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾರು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ ಅವನು ಕೀಲನ್ನು ಎಳೆದ ಕೋಡಗನಂತೆ ಕಾಲವಶನಾಗುವನು ಎಂಬ
ಕಥೆಯಂತೆ ಆಗುವುದು ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಆ ಕಥೆ ಏನು ಎನ್ನಲು ಕರಟಕನು ಹೇಳಿತು:
೮೦. ಗಿರಿನಗರ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುಶರ್ಮನೆಂಬ ಅರಸನು ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ
ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಸರ
ಅವಸರವಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಕರ್ಮಾರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಮನೆಗೆ ಉಣ್ಣಲು ಹೋದರು. ಅದರ ಸಮೀಪದ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಮಂಗಳ ಗುಂಪೊಂದು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅತ್ತಿತ್ತ ಎತ್ತಲೂ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ದೇಗುಲದ ಶಿಖರವನ್ನು
ಏರಿ ರಾಶಿ ಹಾಕಿದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೆದರಿ, ಸೇರಿಸಿದ್ದ ತಿಡಿಗಳನ್ನು ಸೀಳಿಹಾಕಿ, ಇದ್ದಿಲ
ರಾಶಿಯನ್ನು ಸೂಸಿ, ಸಹಜವಾದ ಚಪಲಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಆಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ
ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ಹತ್ತಿರವಾದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಾಲದ ಕಪಿ ಒಂದು

ವಶಗತನಪ್ಪದೊಂದು ಗೋಲಾಂಗೂಲಂ ಬಂದು ಕಂಕಗಸಿಗೊಂದು ಭಾಗಂಬರಂ ಸೀಬ್ಬು ನೂಲ ತಲೆಯೊಳ್ ಕೀಲಂ ಬೆಟ್ಟರ್ಡ್ ಮರನಂ ಕಂಡವಳಿ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ಬು, ಮುನ್ನಂ ಸೀಬುತಿದುರ್ಬೆದ ಪಲಗೆಗಳೆರಡುಮನೆಡಗಲಸಿದುರ್ಬ ಬೆಟ್ಟರ್ಡ್ ತಲೆಯದ ಕೀಲನಿಕ್ಕಿಗಳಿಂದಂ ಪಿಡಿದು, ಅರ್ಪ ಭರದಿಂದಲ್ಲಾಡಿ ಕೀಬ್ಬುದುಮಾ ಪಲಗೆಗಳೆರಡುಂ ತೊಟ್ಟಿನೆ ಮರ್ಮಪ್ರದೇಶವನೊಂಕುನ್ನದುಂ, ಆ ಬಲೀಮುಖಂ ಕಾಲಮುಖಮನೆಯಿತ್ತು.

ಅದು ಕಾರಣದಿಂದವಳಿದವುಪ್ಪುದು. ಉದರಭರಣಮಾತ್ರಮಪ್ಪಂತೆ ರಾಜಾನುಸೇವ ನಂಗೆಯ್ಯರ್ಪವು ಎನೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಸಹ್ಯದಾಮುಪಕಾರ ಕಾರಣಾತ್ ದ್ವಿಷತಾಮುಪಪಕಾರಕಾರಣಾತ್

ನೃಪಸಂತಯ ಇಷ್ಟತೇ ಬುದ್ಧೇಃ ಜಞಞಂ ಕೋ ನ ಬಿಭರ್ತಿ ಕೇವಲಮ್ ||೭||

ಟೀ|| ಮಿತ್ರಗುಣಪಕಾರಮಂ ಮಾಯ್ಯದೇ ಕಾರಣಮಾಗಿ ನೃಪಸೇವೆಯಂ ಮಾಡಲ್ವೇಬ್ಬುಮೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ್ ಜೇಬ್ಬರ್ ತನ್ನೊಡಲಂ ಪೊರೆಯಲಟೆಯದವನಾರುಮಿಲ್ಲಂ ಎಂಬಿ ಪುರಾತನವಾಕ್ಯಮುಂಟು ಅದವೆಂ ನಾವಪ್ಪೊಡೆ, ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂಗೆನ್ನಯಾಗತರುಂ ಹಿತರುಮಪ್ಪ ನಮಗಿನಿತು ಕುಡದಿದೊಡಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಭುಗುಣಾ ವಿಹೀನೋಪಿ ವಿಪತ್ತೌ ನ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್

||೮||

ಟೀ|| ಗುಣಮಿಲ್ಲದವನಾದೊಡೆಯುಂ ಒಡೆಯನಂ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಲಾಗದು ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟದವೆಂದಾಳ್ತಂ ಎಂದು ನಿರ್ಗುಣನಾದೊಡಂ ಗುಣವಂತನಪ್ಪ ಭೃತ್ಯನಾಳ್ವನೆಡರಂ ಕಡೆಗಣಿಸಿರ್ಪುದೊಪ್ಪದು ಅಲ್ಲದೆಯುಂ ನಮ್ರಸನೀಗ್ ಭಯಾತುರನುಂ, ಕಾರ್ಯಾತುರನುಮಾಗಿದ್ವಪಂ;

ಕರಗಸಿಗರು ಒಂದು ಭಾಗದವರೆಗೆ ಸೀಳಿ ನೂಲಿನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಲನ್ನು ನಾಟಿದ್ದ ಮರವನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮೊದಲೇ ಸೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಉಳಿದ ಹಲಗೆಗಳೆರಡನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಕತ್ತರಿಸದ ಕೀಲನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಡಿದು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಕಿತ್ತಿತು. ಆ ಹಲಗೆಗಳೆರಡೂ ತಟಕ್ಕನೆ ಮರ್ಮಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒತ್ತಲು ಆ ಕಪಿಯು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದರಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೊಂಟೆ ರಾಜನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರೋಣ ಎನ್ನಲು, ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೃಪಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುವರು. ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿದವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಪುರಾತನವಾಕ್ಯವಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಿಗೆ ಅನ್ವಯಾಗತರೂ, ಹಿತರೂ ಆದ ನಮಗೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ಶ್ಲೋ|| ಗುಣಹೀನನಾಗಿದ್ದರೂ ಒಡೆಯನನ್ನು ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಡಬಾರದು ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯವುಂಟು. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮೊಡೆಯ ಎಂಥ ನಿರ್ಗುಣನಾದವನಾದರೂ ಗುಣವಂತನಾದ ಭೃತ್ಯನು ಒಡೆಯನ ಎಡರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಅರಸನು ಈಗ ಭಯಾತುರನೂ ಕಾರ್ಯಾತುರನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾ ಗುಪ್ತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಪ್ತ ವರ್ಗಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಹೇಳುವವನಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅರಸನ

ಗುಪ್ತಕಾರ್ಯಮನಾಪ್ರವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲದುದರ್ಥವೆನಿಸುವುದು; ಅದೊಂದರಸನೆಯ್ತಿ ಕಾರ್ಯದೊಳಗನವೆನಿಸುವುದು, ಕರಟಕನಂತೆಂದಂ : ಅರಸಂ ಭೇತನಾದುದನೇ ತೆಜದಿಂದವೆನಿಸೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಉದೀರಿತೋರ್ಥಃ ಪಶುನಾಪಿಗೃಹ್ಯತೇ ಹಯಾಶ್ವನಾಗಾಶ್ವವಹಂತಿ ಚೋದಿತಾಃ
ಅನುಕ್ತಮಪ್ಯೂಹತಿ ಪಂದಿತೋಜನಃ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞಾನಫಲಾಹಿ ಬುದ್ಧಯಃ ||೯||

ಟೀ|| ನುಡಿಯಲ್ಲಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಮುಂ ಪಶುವಾದೊಡಮವೆವುದು; ಕುದುರೆಗಳುಂ ಆನೆಗಳುಂ ನೂಂಕಲೊಂಕಲುಂ ನಡೆವುವು; ವಿವೇಕಿಗಳಪ್ಪವರ್ಕಳ್ ಪೇಟದಿದರ್ವರುಮವೆವರ್; ಪೇಟರ ಅಂತರ್ಗತಮನವೆವುದೇ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಫಲಂ, ಎಂಬುದೊಂದೀತನಿದರ್ವರವೇ ಭೇತನಾದುದನವೆವುದು; ಈಯವಸರದೊಳೊಳಪ್ಪೊಕ್ಕು, ತಿಳಿದು, ಅರಸನ ಮನದೊಳೊದವಿದ ಭಯವುಂ ಕಳೆಯಲ್ವೇಬ್ಬುಮಂತೆ ನಾವಾಪ್ಪರುಂ ಹಿತವರುಮಪ್ಪೆವನೆ, ಕರಟಕನಂತೆಂದಂ :

ಮರತಾಸಕ್ತನನ್ನಕಾರ್ಯಪರನಂ ನಿದ್ರಾಳುವಂ ಕೋಪಭೇ-
ಕರನಂ ವಾದಿತ ನೃತ್ಯ ಗೀತ ಮಧುರಾಳಾಪೇಷ್ಯ ಗೋಷ್ಠೀಮನೋ-
ಹರನಂ ಕುಕ್ಕುಟ ಮಲ್ಲಮೇಷ ಮಹಿಷೇಭ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಕ್ರಿಯಾ-
ಪರನಂ ಭೂಪನೆಯ್ತಿ ಬನ್ನವಿಸಬೇಡೇನಾದೊಡಂ ಸೇವಕಂ ೮೧

ಅರಿನೃಪರುತ್ಸವಮಂ ಕೇ-
ಳ್ವಿರೆಯುಂ ಸೆಂಡಾಡುತಿಯುಮಾನೆಯನೇಜು-
ತ್ತಿರೆಯುಂ ಮಂತಣದೊಳ್ ಕು-
ಳ್ವಿರೆಯುಂ ಬನ್ನವಿಸಲಾಗದೆಂತುಂ ಭೃತ್ಯಂ ೮೨

ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾರ್ಯದ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಅರಿಯೋಣ. ಅದಕ್ಕೆ, ಅರಸನು ಭೇತನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ನೀನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೆ ಎಂದು ಕರಟಕನು ಕೇಳಲು ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಶುವಾದರೂ ಅರಿಯಬಲ್ಲುದು. ಕುದುರೆಗಳೂ, ಆನೆಗಳೂ ನೂಕಲು, ಅವುಕಲು ನಡೆಯುವುವು. ವಿವೇಕಿಗಳಾದವರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು. ಪರರ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿಯುವುದೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಫಲ. ಈತನಿದ್ದ ರೀತಿಯೇ ಭೇತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ತಿಳಿದು ಅರಸನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಭಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕರಟಕ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೮೧. ಕಾಮಾಸಕ್ತನೂ ಅನ್ಯಕಾರ್ಯಪರನೂ ನಿದ್ರಾಳುವೂ ಕೋಪ ಭಯಂಕರನೂ ವಾದ್ಯ ನೃತ್ಯ ಗೀತ ಮಧುರಾಳಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಗೋಷ್ಠೀಮನೋಹರನೂ ಕೋಳಿ, ಮಲ್ಲ, ಕುರಿ, ಕೋಣ, ಆನೆಗಳ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾದವನೂ ಆದ ರಾಜನನ್ನು ಸೇವಕನಾದವನು ಏನಾದರೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ೮೨. ಶತ್ರುರಾಜರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೂ ಚೆಂಡಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಆನೆಯನ್ನು ಏರುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ಭೃತ್ಯನಾದವನು ಏನಾದರೂ

ಭೀತನನಲಸಿದನಂ ಕಾ-
 ರ್ಯಾತುರನಂ ಪಸಿದನಂ ತೃಷಾಪೀಡಿತನಂ
 ದ್ಯೂತಮೃಗವ್ಯಸನ ಜನೋ-
 ಪೇತನನಿಡಿದಳಿದು ಬಿನ್ನವಿಪ್ರಂ ಗಾಂಪಂ

೮೩

ವ|| ಇಂತೀ ಸೇವಾಧರ್ಮಮಂ ನಾವಳಿದುಮಳಿಯದರಂತೆ ಪ್ರೊಕ್ಕು ನುಡುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲೆನೆ,
 ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ : ನೀನೆಂದಂತೆ ನೀತಿವಿದನಪ್ರಸನನೇ ತೆಳಿದಿಂ ಸೇವಿಸುವುದೇ ನೀತಿಯಪ್ಪುದು;
 ಅವಿನೀತನುಂ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠನುಂ, ಸ್ವಪರಾಂತಸ್ತವಿದನುಮಲ್ಲದರಸನನಿಡಿದಿಂ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಗಿ
 ದುರಭಿಮಾನದಿಂ ನುಡುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲಂ ಅದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಅಸನ್ನಮೇವ ನೃಪತಿರ್ಭಜತೇ ಮನುಷ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನಮಕುಲೀನಮಪಂಚಿತಂ ವಾ
 ಪ್ರಾಯೇಣ ಭೂಮಿಪತಯಃ ಪ್ರಮದಾಲತಾಶ್ಚಯಃ ಸಾರ್ಥತೋ ವಸತಿ ತಂ
 ಪರಿವೇಷಯಂತಿ ||೧೦||

ಟೀ|| ಅರಸುಗಳ್ ತಮ್ಮ ಪ್ರೊರೆಯೊಳಿದೋಳ್ಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಜಂ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದವನಾದೊಡಂ
 ಅಕುಲೀನನಾದೊಡಂ ಅಯೋಗ್ಯನಾದೊಡಂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರ್ ಸ್ತ್ರೀಯರ್ಕಳ್ ಆವನೊರ್ವಂ
 ಕೆಲದೋಳಿದರ್ಪನವನನೇ ಪಿಡಿವರ್. ಲತೆಗಳ್ ಸಮೀಪದಲಾವ ಮರನಿರ್ದಪ್ಪುದದನೇ ಪಿಡಿವುವು
 ಎಂಬ ಪುರಾತನನೀತಿಗಳೊಳವೆಂಬುದುಂ, ಕರಟಕನಿಂತೆಂದಂ :

ವಾಕ್ಯಂ || ಬುದ್ಧೇ ಫಲಮನಾಗ್ರಹಃ

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿಗೆ ಫಲವು ಆಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂದೆನ್ನ ಆಗ್ರಹಮಂ
 ಮಾಣ್ತೆಂ; ನಿನ್ನ ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದೇನಾನುಮೊಂದು ದುರ್ಣಯಮಾಗದಿರದು; ಅದುಮಂ ಕಾಣಲಕ್ಕೂಂ,
 ನಿನಗಿದುವೇ ಕರ್ತವ್ಯವಪ್ಪೊಡೆ ಪ್ರೋಗಂಬುದುಂ, ದವನಕಂ ಬಂದು, ಮಹಾಪ್ರತೀಹಾರನಪ್ಪ

ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ೮೩. ಭೀತನೂ ಅಲಸಿಯೂ ಕಾರ್ಯಾತುರನೂ ಹಸಿದವನೂ
 ತೃಷಾಪೀಡಿತನೂ ದ್ಯೂತ ಬೇಟೆಯ ಜನರಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಆದವನನ್ನು
 ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ದಡ್ಡನು. ವ|| ಹೀಗೆ ಈ ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದೂ
 ತಿಳಿಯದವರಂತೆ ಹೊಕ್ಕು ನುಡಿಯುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು:
 ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀತಿಜ್ಞನಾದ ಅರಸನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸೇವಿಸುವುದೇ
 ನೀತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಅವಿನೀತನೂ, ಅಪ್ರತಿಷ್ಠನೂ, ತನ್ನನ್ನೂ ಇತರರನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದ
 ಅರಸನನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ನುಡಿಯುವುದು
 ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಒಲೈಸುವ
 ಮನುಜನು ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದವನಾದರೂ ಕುಲೀನನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅಯೋಗ್ಯನಾದರೂ
 ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾವನಾದರೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವವನನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.
 ಲತೆಗಳು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮರ ಇರುವುದೋ ಅದನ್ನೇ ಅಪ್ಪುವುವು ಎಂಬ
 ಪುರಾತನನೀತಿಗಳಿವೆ ಎನ್ನಲು ಕರಟಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಆಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ
 ಬುದ್ಧಿಗೆ ಫಲ ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆನು. ನಿನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಹಟದಿಂದ
 ಏನಾದರೊಂದು ದುರ್ನೀತಿಯಾಗದೆ ಇರದು ; ಅದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ನಿನಗೆ ಇದೇ
 ಕರ್ತವ್ಯವಾದರೆ ಹೋಗು ಎಂದಿತು. ದವನಕನು ಬಂದು ಮಹಾಪ್ರತೀಹಾರನಾದ

ಸುಭದ್ರನೆಂಬುದೊಂದು ವನಮಹಿಷನ ಸಾರೆವಂದು, ಅರಸನವಸರಮಾವುದೊಂದೊಡೆ, ಅರಸನನಸುಂ
ವಿರಸನಾಗಿದರ್ಪಂ ನಿಲ್ಲೆಂಬುದುಂ; ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ನಿಂದನಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ಕಂಡು, ಅರಸುಗಳ್
ತಮಗೆನಿತುಂ ಸಮಚಿತ್ತಮಿಲ್ಲದಿದೊಡಂ ಸಮ್ಪೂಜೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಮಾತಕ್ಕೆ ಪರಾಜ್ಞುರಾಗಲಾಗದು,
ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಬೇಯುಮೆಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು, ಈತನನ್ನಯಾಗತನುಮಾಪ್ತನುಂ ಕಾರ್ಯಸಹಾಯನು
ಮಾಗಿರ್ಪಂ; ಈಯವಸರದೊಳಿತನಂ ಬರಿಸಿ ಎನ್ನ ಮನೋಗತಕಾರ್ಯಮಂ ಪೇಟಲೈಯುಮೆಂಬುದಂ
ಬಗೆದು, ಬರವೇಟೆಂಬುದುಂ, ವಿನೀತವೇಷಂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನಾಸ್ಥಾನವುಂ ಪೊಕ್ಕು,
ಮೃಗಾಧಿರಾಜನನೆಯ್ಯೆವುದು, ಸಾಷ್ಟಾಂಗಮೆಲಗಿ ಪೊಡೆವಟ್ಟೊಡೆ ಇತ್ತ ಬಾಯೆಂಬುದುಂ
ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಯಥೋಚಿತಪ್ರದೇಶದಳ್ ಕುಳ್ಳಿದರ್ ದವನಕನ ಮೊಗಮಂ
ಪಿಂಗಳಕನಾದರಂಚೆರಸು ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ,

ಎಂ ಗಳ ದವನಕ ಪಲವು ದಿ-

ನಂಗಳ್ ಕಂಡಜೆಯೆವೆಯ್ ಬಾರದುದುಂ ಕ-

ಜ್ಜಂಗಳನಟಿಪದುದುಂ ಸಚಿ-

ವಂಗಂ ಕೂರ್ಪಂಗಮೆಂದುಮಿವು ಗುಣದೊಳಗೇ

೮೪

ಎಂದಿನ ಮಾಳ್ ಮನ್ನಣೆಯನೇಂ ಮಹಾದರ್ಶನೊ ನಿನ್ನ ಪೇಟುದೊಂ-

ದಂದಮನೊಲ್ಲದನ್ನಿಗರ ಪೇಟುದುಗೆಯ್ತೆನೊ ಮೂಲವೃತ್ತಿಯಿಂ-

ದೊಂದಿ ನಿರಂತರಂ ನಡೆವ ಸಾಮ್ಯವನಾಂ ಪೆಲಗಿತ್ತೆನೊ ಮನಂ

ನೊಂದವೊಲೆನ್ನ ಕಾರ್ಯಮನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಣ್ವದಿದಾವ ಕಾರಣಂ

೮೫

ಸುಭದ್ರನೆಂಬ ಕಾಡುಕೋಣನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅರಸನ ಸಂದರ್ಭವೇನು ಎನ್ನಲು ಅರಸನು
ಏಕೋ ವಿರಸನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ನಿಲ್ಲು ಎಂದಿತು. ಎದುರು ನಿಂದವನನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನು ಕಂಡು
ಅರಸರು ತಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ
ಪರಾಜ್ಞುರಾಗಬಾರದು ; ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು ; ಈತನು
ಅನ್ವಯಾಗತನೂ, ಆಪ್ತನೂ, ಕಾರ್ಯಸಹಾಯನೂ ಆಗಿರುವನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಈತನನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮನೋಗತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ,
ಬರಹೇಳು ಎನ್ನಲು, ವಿನೀತ ವೇಷನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ
ಮೃಗಾಧಿರಾಜನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಇತ್ತ ಬಾ ಎನ್ನಲು
ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಯಥೋಚಿತಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ದವನಕನ ಮುಖವನ್ನು
ಪಿಂಗಳಕನು ಆದರದಿಂದ ದೀರ್ಘಾಲೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ ಹೀಗೆಂದಿತು: ೮೪. ಏನಯ್ಯಾ
ದವನಕ! ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಕಾಣಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನೀನು ಬಾರದುದೂ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸದಿರುವುದೂ ಸಚಿವರಿಗೂ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಭೂಷಣವೇ ? ೮೫. ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ
ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಮನ್ನಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕೊರತೆಯಾಯಿತೇ ? ನೀನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು
ಮಾಡದೆ ಬೇರೆಯವರೆಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೆನೇ ? ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆನೇ ” ಮನಸ್ಸು ನೊಂದವರಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು

ವ|| ಎಂಬುದು, ದವನಕಂ, ಈತಂ ಕಾರ್ಯಾತುರನಪ್ಪದು ತಪ್ಪದು ಎನ್ನಂ ಕರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಮಾತಾಡಿದಪಂ; ಎನಗಂ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗೆ ಬಗೆದೋರ್ಪುದು; ಅದಜಿಂ ದೀತನ ಬುದ್ಧಿಯಂ ನಿಶ್ಚಯಮಾಗಜಿದು ಬಲಿಕದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನೆಗೆಬ್ಬೆನೆಂಬುದಂ ಮನದೊಳ್ ಬಗೆದು ಪಿಂಗಳಕಂಗೆಂತೆಂದಂ; ದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದಸೇವಕರೊಳ್ ನಾನಾವ ದೊರೆ? ಅರಸುಗೆಯ್ಯಾತಂಗೆಂತಪ್ಪನುಂ ಬಾಲ್ಯಿಯಾಗದನಿಲ್ಲಂ ಅದೆಂತನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ದಂತಸ್ತು ನಿರ್ಘರ್ಷಣ ಕೇನ ರಾಜನ್ ಕರ್ಣಸ್ಯ ಕಂಡೂಯಕೇನ ವಾಪಿ
ತ್ಯುಣೇನ ಕಾರ್ಯಂ ಭವತೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಕಿಮಂಗವಾಕ್ಯಾಣಿಮತಾ ನರೇಣ||೧೧||

ಟೀ|| ಪಲ್ಲಂ ಸುಲಿವೊಡಂ ಕಿವಿ ತೀಂಬೊಡೆ ತುಳಿಸುವೊಡಂ ಪುಲ್ಲಿಂದೆನಿತುಂ ಪ್ರಯೋಜನಮುಂಟು. ಕೈಕಾಲ್ ನಡೆನುಡಿಯಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನೆಂದೆಂತುಂ ಕಾರ್ಯಮುಂಟು ಎಂಬ ರಾಜನೀತಿಯನಟವಿರಪ್ಪುದೆನೆ ಎನ್ನನಾದೊಡಂ ಮನ್ನಿಸವೇಬ್ಬುದು. 'ವೃಂದಂ ನರೇಂದ್ರಾಯತೇ' ಎಂಬ ನೀತಿಯಂತೆ ಪಟಿಯರ ಮಕ್ಕಳನೆಂತುಂ ಪೊರೆಯಲೆವೇಬ್ಬುಂ. ವಿತದರ್ಥಮಾಗಿ ದೇವರ್ ದಯೆವೆರಸು ಬೆಸಸಿದರ್. ಎಮ್ಮಂತಪ್ಪ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೊಡೆ ಅಪ್ರತಿಮಪರಾಕ್ರಮನಪ್ಪ ನಿಮಗೆ ತೀರದ ಕಜ್ಜಮಾವುದಾನುಮಿಲ್ಲ. ಇನಿತು ದಿವಸಮೆಯ್ತೆ ಬಾರದುದೆಲ್ಲಂ ನೀಮೆನ್ನನೆನ್ನವನೆನ್ನದ ಕಾರಣದಿಂ, ದೂರದೊಳಿರ್ತು ನಿಮ್ಮಬ್ಬದಯದೊಳ್ ಸುಖಂಬಾಲ್ಯವ್ಯಯಾಗತನಪ್ಪುದೆನೆ ನಿಮ್ಮ ಸಿರಿಯಂ ಕಣ್ಣಿವಿ ನೋಡಿಯುಂ ನಿಮಗಪ್ಪ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂಗಳನಾರೈದುಂ ಸುಖದೊಳಿರ್ಪೆಂ. ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಿನಿಸಾನುಂ ಶಂಕೆವೆರಸಿದ ಚಿಂತೆಯಂ ಕಂಡು ಇದಜಿ ಕಾರಣಮಂ ನಿಮ್ಮಡಿಯಂ

ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಎನ್ನಲು ವ|| ದವನಕನು ಈತ ಕಾರ್ಯಾತುರ ನಾಗಿರುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿ ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೂ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಇವನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದಿತು : ದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದಸೇವಕರಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವ ಮಹಾ ? ರಾಜ್ಯವಾಳುವವನಿಗೆ ಎಂಥವನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದವನಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಹಲ್ಲನ್ನು ಉಜ್ಜಲೂ, ಕಿವಿಯನ್ನು ತುರಿಸಲೂ ಹುಲ್ಲಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. ಕೈಕಾಲು ನಡೆನುಡಿಯಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಆಗದ ಕಾರ್ಯವುಂಟೇ ಎಂಬ ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಅರಿತವರಾದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನಾದರೂ ಮನ್ನಿಸಬೇಕು 'ವೃಂದಂ ನರೇಂದ್ರಾಯತೇ' - ಗುಂಪು ರಾಜನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ - ಎಂಬ ನೀತಿಯಂತೆ ವೃದ್ಧ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಕಾಪಾಡಲೇ ಬೇಕು. ನಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಪ್ರತಿಮ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟುದಿನ ಬಾರದಿರುವುದೆಲ್ಲ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೇ, ನಾನು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ದಯದಿಂದ ಅನ್ವಯಾಗತನಾಗಿ ರುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಣ್ಣುಂಬ ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದೆ. ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತವಾದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ

ಬೆಸಗೊಂಡು ತಿಳಿದು ಬಲಿಕ್ಕಿದರ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರತೀಕಾರಮಂ ಮಾಡಲುಂ ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷದೋಳ್ ಕೊಡಲುಮೆಂದು ಬಂದೆಂ. ಎನಗಿನಿಸಾನುಂ ಏಕಾಂತಮಂ ದೇವರ್ ದಯೆಗೆಯ್ದುದೆನಲ್; ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ಶ್ವಾಪದಯೂಧಮಂ ಪೋಗಲ್ವೇಬ್ಬುದುಂ, ದವನಕನಿಂತಂದಂ :

ನೀರನುಣಲ್ಯೆ ಪೋಗಿ ಯಮುನಾನದಿಗೊರ್ಮೆಯೆ ಬೆರ್ಚಿದಂತೆ ನಿ-
ಷ್ಕಾರಣಮೇಕೆ ನೀಂ ಮಗುಬ್ಬು ನಿನ್ನೊಳೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಪೇಟೆದಂ
ಪಾರದೆ ಬೇಟದೊಂದುಮನನೂನ ಮದಾವಿಲ ಕುಂಭಿ ಕುಂಭ ನಿ-
ರ್ಧಾರಣ ದಾರುಣಾಯತ ನಖಪ್ರಕರೋದ್ಗತ ದಂಪ್ತಭೂಷಣಾ

೮೫

ವ|| ಎಂಬುದುಂ, ಪಿಂಗಳಕನತಿವಿಸ್ತಯಂಬಟ್ಟು, ಧಾತುರಕ್ತಾಶೋಕ ಕಿಸಲಯವಿಭಾಸಿಭಾಸುರ ಸಟಾಕಲಾಪಮಲ್ಲಾಡೆ ತಲೆಯಂ ತೂಗಿ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞಾನಮೀತಂಗುಳ್ಳದಾರ್ಗಮಿಲ್ಲ. ಈಗಳೆನ್ನ ಮನದೊಳೊದವಿದ ಮಹಾಭಯಮಪ್ಪ ಕಡ್ಡಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರಮನೇಕಾಕಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲ್ಪಾರದು. ಎಂತುಂ 'ಸಹಾಯಾನ್ತೃನಿಶ್ಚಯಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಮುಂಟು. ಈತನುಂ ಸಹಾಯಗುಣಸಂಪನ್ನ ಭೃತ್ಯಗುಣಸಂಪೂರ್ಣನುಮಪ್ಪುದೆಂದೆಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಾಮಿನಿ ಗುಣಾಂತರಜ್ಞೇ ಗುಣವತಿ ಭೃತ್ಯೇನುಕೂಲಿನಿ ಕಳತೇ
ಮಿತ್ರೇಚಾವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿ ನಿವೇದ್ಯ ದುಃಖಂ ಸುಖೀ ಭವತಿ

||೧೨||

೮೬|| ಗುಣಗಳೆವೆ ಒಡೆಯನಲ್ಲಿ ಗುಣವಂತನಪ್ಪ ಭೃತ್ಯನಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲೆಯಪ್ಪ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದಿಹ ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಃಖವನಟಿಪಿ ಸುಖಿಯಾಗಿಹುದು ಎಂಬುದು ಈತಂಗಳೆವದ ಕಡ್ಡಮುಂ ವೈದ್ಯಂಗಳೆವದ ಕುತ್ತಮುಂ ತೀರಲೆವೆಂದೆಂದು ನಿಷ್ಕಪಟಚಿತ್ತಂ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ಕಪಟಪಟುವಪ್ಪ ದವನಕನಿಂತಂದಂ :

ಬುದ್ಧಿಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲೂ, ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲೂ ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಬಂದೆ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಏಕಾಂತವನ್ನು ದೇವರು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕು, ಎನ್ನಲು ಮೃಗಾಧಿರಾಜನು ಮೃಗಸಮೂಹವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಹೇಳಲು ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ೮೫. ಅನೂನ ಮದಾವಿಲಕುಂಭಕುಂಭನಿರ್ಧಾರಣದಾರುಣಾಯತನಖಪ್ರಕರೋದ್ಗತದಂಪ್ತ ಭೂಷಣಾ! ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಯಮುನಾನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಹೆದರಿದವನಂತೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನೀನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆ, ಎನ್ನಲು ವ|| ಪಿಂಗಳಕನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಧಾತುರಕ್ತ ಶೋಕ ಕಿಸಲಯ ವಿಭಾಸಿ ಭಾಸುರ ಸಟಾಕಲಾಪವು ಅಲ್ಲಾಡುವಂತೆ ತಲೆಯನ್ನು ತೂಗಿ, ಇವನಿಗಿರುವ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞಾನ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡನು. ಶ್ಲೋ|| ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಒಡೆಯನಲ್ಲಿಯೂ, ಗುಣವಂತನಾದ ಸೇವಕನಲ್ಲಿಯೂ, ಅನುಕೂಲೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ತಪ್ಪದ ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇವನಿಗೆ ತಿಳಿಸದ ಕಾರ್ಯವು ವೈದ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳದ ರೋಗದಂತಾಗುವುದು ಎಂದು ನಿಷ್ಕಪಟಚಿತ್ತನಾದ

ನೋಡೆ ನವಜಲದ ರವದೊಳ್
ಕೂಡಿದುದಂತಪ್ಪದೊಂದು ಶಬ್ದಂ ಕಿವಿಯೊಳ್-
ತೀಡೆ ಕರಮುಗಿದು ಮನಮು-
ಲ್ಗಾಡೆ ಭಯಂಗೊಂಡು ಪೋಗಲೊಲ್ಲದೆ ಮಗುಬಿಟ್ಟಿಂ

೮೬

ಆವುದದಂದೊಡೆ ರೌದ್ರಾ-
ರಾವಂ ತಾನೊರ್ಮಗೊರ್ಮಗೀ ಬನವನಿತುಂ
ತೀವುವಿನಂ ಪೋಣೆದಪುದು
ಭಾವಿಸಿ ನೀಂ ಕೇಳ ಕೇಳಲಪ್ಪುದದಿನ್ನುಂ

೮೭

ಎನೆ, ದವನಕನೇಕಾಗಮನನಾಗಿ ಕಿಷಿದು ಬೇಗಮದನಾಲಿಸಿ ಕೇಳೆನಗಮಿನಿಸಾನುಂ ಭಯಂಕರರವಂ
ಕೇಳಲಾದಪುದೆಂಬುದುಂ, ಪಿಂಗಳಕನಂತೆಂದಂ; ಈ ಬನಮಪೂರ್ವಸತ್ತ್ವವಿಷ್ಣುಮಾದುದಿನ್ನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ
ಪೋಪುದೇ ಕಜ್ಜಮೆಂದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ :

ಭೇರಿಮೃದಂಗ ಘಂಟಾ-
ನೀರದ ಶಂಖಾದಿಜನಿತ ಶಬ್ದಮನೇಕಾ-
ಕಾರಂ ಕೂಡುಗುಮೆಯ್ದೆ ವಿ-
ಚಾರಿಸಿದನಂತೆ ಕೇಳು ನೀಂ ಬಿರ್ಚುವುದೇ

೮೮

ವ|| ಅದುಕಾರಣಾದಿಂ ನೀವಿದೇನೆಂದಾರಯ್ಯದೆಯುಂ ಅಜಿಯದೆಯುಂ ಮುನ್ನಮೆ ಪಶುವಿನಂತೆ
ದಸೆದಸೆಗೆ ಬಿರ್ಚುವುದುಂ ಪಿತ್ತಪರಾಗತಮಪ್ಪ ಬನಮಂ ಪತ್ತವಿದುವುದುಂ ತಕ್ಕುದಲ್ಲೆನೆ;
ಮ್ಯೂಧಿರಾಜನಂತೆಂದಂ : ಈ ಮಹಾಗಂಭೀರ ಘೋರ ನಿರ್ಘೋಷಮಂ ನೀಂ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರಮೆಂದೇಕೆ
ನಿರಾಕರಿಸುವೆ? ವಿಚಾರಿಸುವಾಗಲಾ ಮಹಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತುಟೇ ದೇಹಮಕ್ಕುಂ, ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ

ಮ್ಯೂಧಿರಾಜನು ಕಪಟಪಟುವಾದ ದವನಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು : ೮೬. ಗುಡುಗಿನ
ಆರ್ಭಟದಂತೆ ಕೇಳಿಬಂದ ಶಬ್ದವೊಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಿಯಲು ಬೆದರಿ ಮುಂದರಿಯ
ಲಾರದೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ, ೮೭. ಆ ರೌದ್ರ ಶಬ್ದ ಆಗೋಮ್ಮೆ ಈಗೋಮ್ಮೆ ಈ ವನವನ್ನೆಲ್ಲ
ತುಂಬುವಂತೆ ಕೇಳಿಬರುವುದು. ಅದನ್ನು ನೀನೂ ಇನ್ನೂ ಕೇಳಬಹುದು. ವ|| ದವನಕನು
ಏಕಾಗ್ರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಕೇಳಿ, 'ನನಗೂ ಭಯಂಕರವಾದ
ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಬರುವುದು' ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು, 'ಈ ವನವು ಅಪೂರ್ವವಾದ
ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಲೇಸು'
ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ೮೮. ಭೇರಿ, ಮೃದಂಗ, ಘಂಟೆ, ಗುಡುಗು, ಶಂಖ
- ಇವುಗಳ ಸ್ವರಗಳು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸುವುದುಂಟು. ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ ನೀನು
ಹೆದರುವುದೇ ? ವ|| ಅದರಿಂದ ನೀನು ಇದು ಏನು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುವ ಮೊದಲೇ
ಪಶುವಿನಂತೆ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೆದರುವುದೂ ವಂಶಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ವನವನ್ನು ಬಿಡುವುದೂ
ತಕ್ಕುದಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಈ ಮಹಾಗಂಭೀರ ಘೋರನಿರ್ಘೋಷ
ವನ್ನು ನೀನು ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರವೆಂದು ಏಕೆ ನಿರಾಕರಿಸುವೆ ? ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಆ
ಮಹಾಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ದೇಹವಿದ್ದೀತು; ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದೀತು; ಆ

ಸತ್ತ ಸಮನಿಸುಗುಂ, ಆ ಸತ್ತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದರ್ಪಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ, ಆ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಲಿತನಮಾಗದಿರದು, ಅಂತಪ್ಪ ನಿಚ್ಚಟಗಲಿ ಕಲಹಮನೇ ಬಯಸಿ ತನಗೆ ಅಧಿಕನನಜಿಸುವಂ. ಅದಜಿನಿತಪ್ಪತುಲಬಲ ಪರಾಕ್ರಮ ವಿಕಮದೊಳನಗಧಿಕನುಂ ಸಮಾನಬಲನುಮಲ್ಲದೆ ಹೀನನಾಗಲಜಿಯನಪ್ಪದನಜಿದು, ನಿನ್ನ ಪೇಟ್ಟ ಕದ್ದದ ಬಲವುಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಮಾಟಿಸ್ಸ ಬಲವುಂ ನಚ್ಚಿ ನಿಂದು, ವಿಗ್ರಹಮನೊಡರ್ಚಿದನಪ್ಪೊಡೆ, ಇರ್ವರುಂ ಸಮಾನಬಲರಾದೆಂದು 'ಮಹಿಷಾಶ್ವಮಾಮೇಳನೇ ಸಹ ವಿನಶ್ಯತಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕುಂ, ಅಧಿಕಬಲನಾದೊಡೆ 'ಹಸ್ತಿನಾ ಪದಾತಿಯುದ್ಧಮಿವ ಬಲವದ್ವಿಗ್ರಹಃ' ಎಂಬ ನೀತಿಯಂತಕ್ಕುಂ ಎಂದುಮದಜಿನಿತಪ್ಪದನಜಿದು ಪೂರ್ವಪುರುಷರಿಂದಾದ ಮಹಾಟವಿಯಂ ಬಿಡಲಾಗದೆಂದು ನೇತಿವಿರುದ್ಧಂಗಳಪ್ಪ ಮಾತುಗಳಂ ನುಡಿದೆಯಾದೊಡೆಯಂತೀಯವಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದೊಂದು ಕಥೆಯುಂಟೆಂಬುದಂ, ದವನಕನದೆಂತೆನೆ, ಪಿಂಗಳಕಂ ಪೇಬ್ಬುಂ :

೪. ನರಿಯುಂ ಬಿಲನುಂ

ಕಪಟಪ್ರಪಂಚ ಪರಿಣತ-

ನುಪಾಯನಿಪುಣಾಭಿಧಾನ ಜಂಬುಕನುದ್ಧ-

ದ್ವಿಪುಳತರಮಪ್ಪ ಗಿರಿವರ-

ದುಪಕಂಠದ ಬಿಲದೊಳಿಪ್ಪುದತಿಮುದದಿಂದಂ

೮೯

ವ|| ಆ ಜಂಬುಕನೊಂದು ದಿವಸಮಾಹಾರವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪೋಪ್ಪುದುಮದಜ ಬಿಲಕ್ಕೊಂದು ಪುಲಿ ಬಂದು ಪೊಕ್ಕಿದುರ್ದನಗಂ ಕಿಟಿದಾನುಂ ಬೇಗದೊಳಾ ನರಿ ಬಂದು ಬಾಗಿಲೊಳ್ ನಿಂದು ಪುಲಿಯ ಪಚ್ಚಿಯುಮಂ ಸೊಪ್ಪಾದ ಬಿಲನುಮಂ ಕಂಡು, ಇದೆತ್ತಾನುಮೊಂದಪಾಯಮಾಗದೆ

ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದರ್ಪವೂ ಸೇರಿದ್ದೀತು; ದರ್ಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪರಾಕ್ರಮವೂ ಕೊಡಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ನಿಶ್ಚಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಕಲಹವನ್ನೇ ಬಯಸಿ ತನಗಿಂತ ಅಧಿಕನಾದವನನ್ನು ಅರಸುವನು. ಅದರಿಂದ ಅತುಲಬಲ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಧಿಕನೂ ಸಮಾನಬಲನೂ ಆಗಿರುವನೇ ಹೊರತು ಹೀನಬಲನಲ್ಲ. ಅವನೊಡನೆ ನಾನು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದೆನಾದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನಬಲರಾಗಿದ್ದರೆ 'ಮಹಿಷಾಶ್ವ ಮಾಮೇಳನೇ ಸಹ ವಿನಶ್ಯತಿ' - ಮಹಿಷಾಶ್ವಗಳಿಗೆ ಯುದ್ಧವಾದರೆ ಎರಡೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಾಯುವುವು - ಎಂಬಂತೆ ಆಗುವುದು. ಅಧಿಕಬಲನಾದರೆ, 'ಹಸ್ತಿನಾ ಪದಾತಿಯುದ್ಧಮಿವ ಬಲವದ್ವಿಗ್ರಹಃ' - ಆನೆಯೊಡನೆ ಕಾಳಾಳಿನ ಕಾಳಗದಂತೆ - ಎಂಬ ನೀತಿಯಂತಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಪೂರ್ವಪುರುಷರಿಂದ ಮಹಾಟವಿಯನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು ನೀತಿವಿರುದ್ಧವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನುಡಿವೆಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಒಂದು ಕಥೆಯುಂಟು. ದವನಕನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಹೇಳತೊಡಗುವನು : ೮೯. ಕಪಟಪ್ರಪಂಚಪರಿಣತನಾದ ಉಪಾಯನಿಪುಣ ಎಂಬ ಅಭಿದಾನದ ಒಂದು ಜಂಬುಕನು ಒಂದು ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನ ಬಿಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ಜಂಬುಕನು ಒಂದು ದಿನ ಆಹಾರವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅದರ ಬಿಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹುಲಿ ಬಂದು ಹೊಕ್ಕಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಆ ನರಿ ಒಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹುಲಿಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಳಾದ ಬಿಲವನ್ನೂ ಕಂಡು, ಇದು

ಪೋಗದೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ, ಕಿಚಿದಡೆಯಂ ಪೆಜಮೆಟ್ಟಿ ಬಂದು ನಿಂದು, ಈ ಚೋದ್ಯಮನುಪಾಯದೊಳೇ ನೋಡುವನೆಂದು, ಬಿಲನಂ ಪೆಸಗೊಂಡು ಪಲವುಂ ಸೂಟ್ ಕರೆಯಲ್, ಆ ಬಿಲಂ ನುಡಿಯದಿರ್ಪುದುಂ, ಬಿಲನೆ ನೀನಿಂತು ಕಾಲಂ ನಾಂ ಬರ್ಪಾಗಲಿದಿರ್ವಂದು ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತಿರ್ಪಯ್ ಈಗಳದುಗೆಟ್ಟು ಕರೆದೊಡಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಸರಂದೋಷದಪೆಯಿಲ್ಲ ಪೆಜನೋರ್ವಂಗೆ ಕೂರ್ತೆಯಕ್ಕುಂ, ಮೇಣ್ ಬಲ್ಲಿದನರ್ಪನಕ್ಕುಮಲ್ಲದೊಡೀಗಳೇಕುಸಿರಿದರ್ಪೆ? ಆದೊಡಮೇಂ, ನಿನ್ನ ಗುಣಕ್ಕಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರೆವೆಂ ಇನ್ನುಮುಸಿರಿದಿದೊಡೆ ಪೆಜತೊಂದು ಬಿಲನನಜಿಸಿಕೊಳ್ಳೆಂ, ಸರಂದೋಷದೆಯಪ್ಪೊಡೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಪೆನೆಂದು ಮತ್ತಂ ಬಿಲನಂ ಕರೆವುದುಂ, ಪುಲಿ ಇದೆಲ್ಲಮಂ ಕೇಳ್ವು ಬಿಲನೆನಗೆ ಭಯಸ್ಸನಾಗಿ ಸರಂದೋಷಲಗ್ನಾದಿದುರ್ದಾಗಲ್ವೇಬ್ಬುಮಿನ್ನಾನಾದೊಡಂ ಸರಂದೋಷಿ ನರಿಯಂ ಬರಿಸಿ ತಿಂಚೆನೆಂಬಚೆವಗೆಯಂ ಬೇಡರಂತೆ ಬಗೆದು ಹೂಂಕಾರಂಗೆಯ್ವುದುಂ, ಆ ಧ್ವನಿಯಂ ನರಿ ಕೇಳ್ವು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಾನೆ ಮೆಚ್ಚಿ,

ಶ್ಲೋ|| ಆನಾಗತಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಸ ಶೋಭತೇ ನ ಶೋಭತೇ ಯೋ ನ 'ರೋತ್ಯನಾಗತಂ
ವನೇ ವಸನ್ತ, ಜರಾಮುಪಾಗತೋ ಬಲಸ್ಯವಾಚೋ ನ ಕದಾಚನಶ್ರುತಾಃ ||೧೩||

ಟೀ|| ಆವನೊಬ್ಬಂ ಮೇಲಪ್ಪ ಕಜ್ಜವನಚೆದು ಮಾಡದಿರ್ಪವನನೊಪ್ಪಲಚೆಯೆಂ. ನಾನೀ ವನದುರ್ಗದೊಳಿದುರ್ ವಾರ್ಧಿಕವನೆಯ್ದೆಂ, ಬಿಲದ ನುಡಿಯನೆಂದುಂ ಕೇಳ್ವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೆಂಕು ಪಲಕಾಲಮೀ ವನದೊಳಿದುರ್ ಈ ವನದೊಳಾಡಿಯುಂ ಬಲ್ಲೆಂ, ಬಿಲಂ ನುಡಿದುಂ ಗಿಡಂಗಳ್ ನಡೆವುದುಂ ನಾನೆಂದುಂ ಕಂಡುಂ ಕೇಳ್ವುಮೆಚೆಯೆನೆಂದು ಆ ನರಿ ಬಗೆಯೊಳ್ ಪಿರಿಯನಪ್ಪುದೆಚೆಂ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಾನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಆಯೆಡೆಯಂ ಬಿಟ್ಟೊಡಿ ಬರ್ಪಂಕಿತು.

ಏನೋ ಅಪಾಯವಲ್ಲದೆ ಇರದು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಈ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದಲೇ ನೋಡುವೆನೆಂದು ಬಿಲವನ್ನು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಹಲವುಬಾರಿ ಕರೆಯಲು ಆ ಬಿಲವು ಮರುಮಾತು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. 'ಬಿಲನೆ, ನೀನಿಷ್ಟು ಕಾಲ ನಾನು ಬರುವಾಗ ಇದಿರುಗೊಂಡು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರೆದರೂ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ ; ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿರಬೇಕು! ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈಗ ಏಕೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಇರುವೆ! ಆದರೇನು, ನಿನ್ನ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರೆಯುವೆ, ಇನ್ನೂ ಮಾತಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಬಿಲವನ್ನು ಅರಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ ; ಮಾತಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಬಿಲಕ್ಕೇ ಬರುವೆ ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬಿಲವನ್ನು ಕರೆಯತೊಡಗಿತು. ಹುಲಿಯು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ, ಬಿಲವು ನನಗೆ ಹೆದರಿ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿರಬೇಕು ; ಇನ್ನು ನಾನಾದರೂ ಮಾತಾಡಿ ನರಿಯನ್ನು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಿಂದುಬಿಡುವೆ ಎಂದು ಹೀನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ದಡ್ಡರಂತೆ ಯೋಚಿಸಿ ಹೂಂಕರಿಸಲು ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ನರಿಯು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಾನೇ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನು ಮೇಲಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅರಿತೂ ಮಾಡದಿರುವನೋ ಅವನನ್ನು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಾನು ಈ ವನದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದು ವಾರ್ಧಿಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ; ಬಿಲದ ನುಡಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಲವುಕಾಲ ಈ ವನದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಆಡಿಯೂ ಬಲ್ಲೆ. ಬಿಲ ನುಡಿಯುವುದನ್ನೂ, ಗಿಡಗಳು ನಡೆಯುವುದನ್ನೂ ನಾನು ಎಂದೂ ಕಂಡು ಕೇಳಿಯೂ ಅರಿಯೆನು. ಎಂದು ಆ ನರಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಾನೇ

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ 'ಆತ್ಮಾರ್ಥಂ ಪ್ರಥಿವೀಂ ತ್ಯಜೇತ್', ತನ್ನ ನಿಮಿತ್ತಮಾಗಿ ಭೂಮಿಯಂ ಬಿಡುವುದೆಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಮುಂಟು. 'ತಾನುಳ್ಳೊಡೆ ಮೂರುಲೋಕಮುಂಟು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿಯುಂಟು. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಮೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಮೆಂಬ ಸರ್ವಜನಸಮ್ಮತಮಂ ಕೇಳುಂ ಕಂಡುಮೆಳಿದುಮಿಂತಪ್ಪ ಸ್ನಾನದೊಳಿಂತಿರ್ಪಮನೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ : ಇನಿತುವರಂ ದೇವರ ಮನದೊಳತಿಭಯಮುಳ್ಳೊಡಿದು ವಿಸ್ಮಯಮಪ್ಪುದಾದೊಡಂ ನಿಮಗಿನಿತು ಭಯಂ ಮಾಡಿದಂಗೆ ನೀಂ ಪೇಟ್ಟ ಗುಣಂಗಳೊಳ ವಿಲ್ಲೆಂಬುದುಮಂ ಅವನೊರ್ಪನೋ ಚತುರ್ಬಲಸಮೇತನೋ ಎಂಬುದುಮನಾರಯ್ತು ನಿಶ್ಚಯಂ ಶತ್ರು ಬಲವಂತನಾದುದನಣಿದಿಂ ಬಚ್ಚಿಕ್ಕಂ ಆದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನೆಗೆಚ್ಚಿನೆಂದು ಪಲವುಮುಪಾಯದಿಂ ತಿಳಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ,

ಶ್ಲೋ || ಕ್ಷೀಣೇ ಕೋಶೇ ಪ್ರಜಾನಾಶೇ ಶತ್ರು ನಿಕಟವರ್ತಿನಿ
ನ ಸ್ಥಾಪ್ಯಂ ನ ಯೋದ್ಯಮ್ಯಂ ತದ್ವೇಶಂ ಚ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ ||೧೪||

ಟೀ|| ಭಂಡಾರಂ ಸವೆದೆಡೆ ಪ್ರಜೆ ಕೆಟ್ಟೆಡೆ ಹಗೆ ಸಮೀಪವಾದೆಡೆಯಲ್ಲಿರಲಾಗದು, ಯುದ್ಧಂ ಮಾಡಲಾಗದು, ಆ ದೇಶಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪುದು ಎಂಬುದನಣಿದು ಈ ನಯಂಗಳೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ಶತ್ರುಸಂಕಟಮೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತಾಂಗದೊಳೇಕಾಂಗಮಪ್ಪುದುಂ ವಿಕಳಮಾದುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾದ್ಯಪಾಯಂಗಳಿಂ ಶತ್ರುಗಳಂ ವಶಂ ಮಾಡಲಾರದೆ ಅಪಸರಣಮೇ ಶರಣಮಾಗಿದುರ್ವದುವಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಶಬ್ದಪ್ರಣಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಯಂಗೊಂಡೋಡಿದಿರಪೊಡೆ

ಶ್ಲೋ || ಪೂರ್ವಮೇವ ಮಯಾಜ್ಞಾತಂ ಪೂರ್ವಮೇತದ್ವಿವೇಚಿತಂ
ಅನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ವಿಜ್ಞಾತಂ ಯಾವದ್ವಾರು ಚ ಚರ್ಮ ಚ ||೧೫||

ಮೆಚ್ಚಿ ಆ ಎಡೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲದೆ 'ಆತ್ಮಾರ್ಥಂ ಪ್ರಥಿವೀಂ ತ್ಯಜೇತ್' - ತನಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು - ಎಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. 'ತಾನುಂಟೋ ಮೂರು ಲೋಕವುಂಟು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿಯೂ ಇದೆ. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಎಂಬ ಸರ್ವಜನಸಮ್ಮತವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕಂಡೂ ಅರಿತೂ ಇಂಥ ಅಪಾಯಕರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬಲ್ಲೆನು ? ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು: ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವನಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳು ಇವೆಯೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಚತುರ್ಬಲಸಮೇತನೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಶತ್ರುವು ಅಧಿಕ ಬಲನೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವೆ, ಎಂದು ಹಲವು ಉಪಾಯದಿಂದ ತಿಳಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಶ್ಲೋ|| ಭಂಡಾರ ಬರಿದಾದರೆ, ಪ್ರಜೆಗಳು ನಾಶವಾದರೆ, ಹಗೆಗಳು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರಬಾರದು; ಅಂಥಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು, ಆ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಈ ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಶತ್ರುಸಂಕಟ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗವೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾದಿ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಓಡಿಹೋಗುವುದೇ ಶರಣಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಶಬ್ದ ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಯಗೊಂಡು ಓಡಿದರೆ ಶ್ಲೋ|| ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ ಇದು ನನಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು ; ಅದು ಮರ ಮತ್ತು

ಟೀ|| ಮುನ್ನಮಿದೆನ್ನಿಂದಲೆಯಲ್ಲಟ್ಟಿತು, ಮುನ್ನಮನಗೀಯವಸ್ಥೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಲೆಯಲ್ಲಟ್ಟಿತು, ಮರನುಂ, ತೊವಲುಂ ಎಂಬುದು-ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮನೆ, ಪಿಂಗಳಕನದೆಂತೆನೆ, ದವನಕಂ ಹೇಬ್ಬುಂ :

೫. ನರಿಯೂ ಭೇರಿಯೂ

ಮದಗಜಸಂಕುಳದಿಂ ಶ್ವಾ-

ಪದದಿಂದಂ ಗಿರಿಗುಹಾಳಿಯಿಂದಧಿಕ ಭಯ-

ಪ್ರದಮನಿಪ ಘೋರಕಾಂತಾ-

ರದೊಳೆ ಮಹಾಭೀರುವೆಂಬ ಜಂಬುಕನಿರ್ಕುಂ

೯೦

ಆ ಜಂಬುಕನೊಂದು ದಿವಸಂ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದಡವಿಯೆಲ್ಲಮಂ ತೊಟಲ್ವು ಎಲ್ಲಿಯುಮೇನುಮಂ ಪಡೆಯದೆ ತನಗೆ ಸಹಾಯನಪ್ಪುದೊಂದು ವಾಯಸನಿರ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಪ್ಪದ ಮೂ ವಾಯಸಂ ಇದಿರ್ಪಂದು, ಎಲೆ ಭಾವ, ಏಂ ಬಡವಾದಿರೆನೆ ಹಲವು ದಿವಸಮಾಹಾರಂಬಡೆಯದೆ ಬಡವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಬಂದೆನೆಂಬುದುಂ, ಇದಾವ ಗತನಮೀಗಳಾಂ ಪ್ರೇರಿಗೆ ಬರ್ಪನ್ನೆವರ ಮಿಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಮಂದು ವಾಯವೇಗದಿಂ ವಾಯಸಂ ಪ್ರೇರಿಗೆ ಬಂದು, ಈ ತೋರ್ಪ ನದಿಯ ತೀರದೊಳೆ ಚತುರ್ಬಲಯುತರಿರ್ವರಸುಗಳ್ ಕಾದಿದಲ್ಲಿ ಪೆಣಮಯಮಾಗಿದರಣ್ಣಭೂಮಿಯಂ ಕಂಡೆಂ, ನಿನ್ನೊಡಲ ಬಡತನಂ ಕಿಡುವಿನಮಾಹಾರಕ್ಕೆಡೆಯಾದುದಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರೇಗೆಂದು ಹೇಬ್ಬುದುಮಾ ನರಿ ಪರಿದು ಸಮರಂಭೂಮಿಯನ್ನೆಯ್ದಿ ಅನೇಕ ಶಬಾಳೋಕನಜಾತಹರ್ಷನಾಗಿರ್ಪುದುಂ, ಕಿಟಿದಾನುಂ ಬೇಗಕ್ಕೆ ಭೋಕನೆ ಪೊಣ್ಣಿದ ಭಯಂಕರಧ್ವಾನಮಂ ಕೇಳಿಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲಲಣ್ಣದೆ ಓಡಿಬರ್ಪುದುಂ,

ಅದರ ರೆಂಬೆಯೆಂಬುದು ಮತ್ತೆ ಅರಿವಾಯಿತು - ಆ ಕಥೆಯಂತೆ ಆದೀತು ಎನ್ನಲು, ಪಿಂಗಳಕನು ಅದೇನು ಎನ್ನಲು, ದವನಕನು ಹೇಳುವನು. ೯೦. ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಗಿರಿಗುಹಗಳಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರವಾದ ಘೋರ ಕಾಂತಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭೀರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜಂಬುಕವಿತ್ತು. || ಆ ಜಂಬುಕನು ಒಂದು ದಿನ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅಡವಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಏನನ್ನೂ ಪಡೆಯದೆ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಒಂದು ವಾಯಸದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಆ ಕಾಗೆ ಎದುರುಗೊಂಡು, 'ಎಲೆ ಭಾವ ! ಏಕೆ ಬಡವಾಗಿದ್ದೀರಿ' ಎನ್ನಲು ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಆಹಾರ ಪಡೆಯದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಬಂದೆ ಎಂದಿತು. ಇದೆಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ! ಈಗ ನಾನು ಹೋಗಿ ಹಿಂದಿರುಗುವವರೆಗೆ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿರಿ ಎಂದು ವಾಯವೇಗದಿಂದ ವಾಯಸವು ಹೋಗಿ ಮರಳಿತು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಬಲಯುತರಾದ ಇಬ್ಬರು ರಾಜರು ಹೋರಾಡಿ ಹೆಣ್ಣುಮಯ ವಾಗಿರುವ ರಣಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂಡೆನು. ನಿನ್ನ ಒಡಲ ಬಡತನ ಕಳೆಯುವಷ್ಟು ಆಹಾರವುಂಟು ; ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆ ಎಂದು ಆ ವಾಯಸವು ಹೇಳಿತು. ಆ ನರಿ ಹೋಗಿ ಸಮರಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅನೇಕ ಶವಗಳನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಹರ್ಷದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿದ ಭಯಂಕರಧ್ವಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಓಡಿಬರಲು ಲಂಬಕರ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ

ಲಂಬಕರ್ಣನೆಂಬುದೊಂದು ಜಂಬುಕಂ ಕಂಡಿದೇನೆಲೆ ಭಾವಾ! ನೀನೇತರ್ಕೆ ಭಯಾತುರನಾಗಿ ಬರ್ವೆ, ಎನೆ, ಕೊಳುಗುಳಂ ನಿರ್ಮಾನುಷ್ಕಗೋಚರಮೆಂದು ಬಗೆದು ಪೋಪನ್ನೆಗಂ, ನೆಲಂ ಮೊಲಗಿದಂತಪ್ಪದೊಂದು ಭಯಂಕರಧ್ವಾನಮಾಗಲದಂ ಕೇಳೋಡಿ ಬಂದೆನೆಂಬುದಂ, ಆ ಜಂಬುಕನೆಂದುದು; ಆ ಧ್ವಾನಮಾವುದೆಂದುಮೆಲೆಯದೆ ದೂರಭೀರುವಾಗಿ ಪೋಗಲ್ವೆಡ, ಆಯೆಡೆಯನೆನೆಗೆ ತೋಜು ಬಾ, ಎಂದೊಡಂಗೊಂಡು ಬಂದು ನೋಡುವನ್ನೆಗಂ, ಶಿಖರಿ ಶಿಖರಾನುಕಾರಿಯಪ್ಪದೊಂದು ಭೇರಿ ಸಮೀರಣಪ್ರೇರಿತ ಭೂರಹತಾಖಾಗ್ರಹತಿಯಿಂದತಿ ಪ್ರಘೋಷಂಗೆಯ್ದು ತದಾಹತಿಯಿಲ್ಲದಾಗಳ್ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿಯುಂ ಇರ್ಕುಮದಂ ಕಂಡಾ ಜಂಬುಕಂ ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರಮಿಲ್ಲದುದಂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಜೆದಾರಯ್ಯ ಬಲವಂದು ನಿಂದು ನೋಡಿ ಮತ್ತಲ್ಲಿಯೇನಾನುಮಿರ್ಕುಮೆಂದು ಶಂಕೆಯಂ ಭೇರಿಯ ಕಣ್ಣಂ ವಿದಾರಿಸಿಯದಜೋಳೆನುಮಂ ಕಾಣದೆ ಲಂಬಕರ್ಣಂ ಆ ನರಿ ದೂರಭೀರುವಾದುದರ್ಕೆ ಹಾಸ್ಯಂಗೆಯ್ದುದು ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ನೀಂ ಶಬ್ದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೆರ್ಚದೊಡಂತಪ್ಪ ನಗೆಗೆಡೆಯಪ್ಪಿರದಳೆಂ ದೇವರೆನ್ನನಟ್ಟಿಯಾರಯ್ಯ ಬಚಿಕ್ಕದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನೆಗಬ್ಬದೆಂಬುದಂ, ಪಿಂಗಳಕಂ ನಿನ್ನ ಮನದೊಳಿದುವೆ ಕಡ್ಡಮಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಗೆಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ : ಈ ಬೆಸನಪ್ಪೊಡೆ ದೂತರ್ಗೆ ಭಟ್ಟರ್ಗೆ ಪರಿಗರ್ಗಲ್ಪದೆ ನೀಂ ಮಾಡಲ್ಪಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಇಂತಪ್ಪ ವಿಷಮಾನ್ವೇಷಣಕ್ಕಂತಟ್ಟುವೆನೆನೆ, ದವನಕಂ, ದೇವರ್ ಬೆಸಸಿದಂತರಸುಗಳುಂ ತಮ್ಮಾಚ್ಚೆ

ಒಂದು ಜಂಬುಕನು ಕಂಡು ಇದೇನು ಎಲೆ ಭಾವಾ ! ನೀನು ಏಕೆ ಭಯಾತುರನಾಗಿ ಓಡಿಬರುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾಭೀರುವು ಕೊಳುಗುಳವು ಮನುಷ್ಯರಹಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೋದರೆ ನೆಲ ಮೊಳಗಿದಂತಹ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಧ್ವಾನವಾಗಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಡಿಬಂದೆ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಜಂಬುಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು; ಆ ಶಬ್ದವು ಏನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದೂರಭೀರುವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಡ ; ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು, ಬಾ ಎಂದು ಆ ನರಿಯನ್ನು ಒಡಗೊಂಡು ಬಂದು ನೋಡಿತು. ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವಂಥ ಒಂದು ಭೇರಿ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಅತಿಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹಾಗೆ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದಾಗ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಆ ನರಿ ಕಂಡಿತು. ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿ ಆ ಭೇರಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದೀತೆಂದು ಸಂದೇಹದಿಂದ ಭೇರಿಯ ಕಣ್ಣನ್ನು ಹರಿದು ನೋಡಿ ಏನನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಲಂಬಕರ್ಣನು ಆ ನರಿ ದೂರಭೀರುವಾದುದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾಸಮಾಡಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದರೆ ಇಂತಹ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವಿರಿ. ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅಟ್ಟಿ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಉಪಾಯ ಸರಿ ಎಂದು ಕಂಡರೆ ಹೋಗಿ ಬಾ ಎಂದು ಹೀಗೆಂದಿತು: ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದೂತರೂ, ಭಟ್ಟರೂ, ಪರಿಜನರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದುದಲ್ಲದೆ ನೀನು ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ : ಇಂಥ ವಿಷಮಾನ್ವೇಷಣಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಟ್ಟಿಲಿ ? ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕ ಹೇಳಿತು : ದೇವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆ ನೆರವೇರುವಲ್ಲಿಯೂ,

ಸಲ್ಲಲ್ಲಿಗಲ್ಲದೆ ವೇಣ್ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿಗಲ್ಲದೆ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಮುನ್ನವು ಪ್ರಧಾನರೂಪಂ ಪಸಾಯ್ತುಮನುಬಿಟ್ಟುಲಾಗದೆಂಬ ರಾಜನೀತಿಯನಜಿವಿರಾಗಿಯುಂ ಪೋದೆಡೆಯೊಲೇನಾನುಮಪಾಯ ಮಕ್ಕುವೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದನಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಂಗೆಯ್ದಿರಾಗಿಯುಂ ಬೆಸಸಿದಿರ್. ಈಯೆಡೆಗೆ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮಾದೊಡಂ ದೇವಗಿಂತಪ್ರತಿ ಕುತೂಹಲಂ ಪುಟ್ಟಿದೀಯೆಡೆಯೊಲೇ ಬೆಸನಲ್ಲ, ಮತ್ತಾವ ಬೆಸಕ್ಕಮಾವ ತೆಹದೊಳಾನೆ ಸಾಲ್ವೆನೆಂದು ನುಡಿಯೆ, ಪಿಂಗಳಕಂ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಅಪಾಜ್ಞೇನ ಚ ಕಾತರೇಣ ಚ ಗುಣಸ್ಥಾತ್ ಸಾನುರಾಗೇಣ ಕಃ
ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಕಮಶಾಲಿನೋಪಿ ಹಿಭವೇತ್ ಕಿಂ ಭಕ್ತಿಹೀನಾತ್ಮಲಂ
ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಕಮ ಭಕ್ತಯಃ ಸಮುದಿತಾ ಯೇಷಾಂ ಗುಣಾ ಭೂತಯೇ
ತೇ ಭ್ರಾತೃಸ್ವತೇಃ ಕಳತ್ರಮಿತರೇ ಸುಪತ್ನುಃಪಾಪತ್ನುಃ ||೧೬||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿಹೀನನುಂ ಕಾತುರನುಮಾಗಿರ್ಪವಂ ಸ್ನೇಹಿತನುಮಾದುದಜಿಂದಾವ ಲೇಸುಂಟು. ಬುದ್ಧಿ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದೊಳ್ಳುವೆತ್ತವನಾದೊಡಂ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನೇತರ್ಕಂ ಬಾರ್ತೆಯಿಲ್ಲಂ. ಬುದ್ಧಿಪರಾಕ್ರಮಭಕ್ತಿಗಳ್ ಆರ್ಕೆಲಬರ್ಗೊಳವಾ ಭೃತ್ಯರಸುಗಳ್ಗೆ ಪೆಂಡಿರ್ಮಕ್ಕಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತಾದೊಡಂ ವಿಪತ್ತಾದೊಡಂ ಬಡರ್, ಎಂದು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪೇಜ್ಞ ಸದ್ಭೃತ್ಯರ ಲಕ್ಷಣಂಗಳ್ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮಮುಂ ಎನಗೆ ತೇಜಮುಮೆಂತಕ್ಕುಮಂತೆ ಮಾಡೆಂದು, ಬೇಗಂ ಪ್ರೋಗಂಬುದುಂ ದವನಕಂ ಪ್ರೋದಂ, ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಂ ಪಿಂಗಳಕನಾತ್ಮಗತದೊಳಿಂತೆಂದಂ :

ಅವಮಾನಿತನಪ್ಪದಜಿಂ
ದವನಕನೆತ್ತಾನುಮೆನಗವಕ್ತಿಯೆಯನೊಡ-
ಚುರವನೊ ಮನವಜಿಯದಾದನಿಂ-
ತವಿವೇಕಿಯನಾಗಿ ಪ್ರೋಗಲಟ್ಟದನವನಂ

||೧೭||

ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಧಾನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಅಟ್ಟಬಾರದು ಎಂದು ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಅರಿತವರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಹೋದಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸಿತು ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ನನಗೆ ದಯೆ ತೋರಿಸಿದಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಅತೀವವಾಗಿದ್ದರೂ ದೇವರಿಗೆ ಇಂಥ ಅತಿಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರ್ಯ ಅನುಚಿತ, ಇನ್ನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ನಾನೇ ಸಾಕಾಗುತ್ತೇನೆ. ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ದವನಕನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಬುದ್ಧಿಹೀನನೂ, ಕಾತರನೂ ಆಗಿರುವವನು ಸ್ನೇಹಿತನಾಗುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಲೇಸುಂಟು ? ಬುದ್ಧಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರನು. ಬುದ್ಧಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಭಕ್ತಿಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ಉಂಟೋ ಆ ಭೃತ್ಯರು ಅರಸರನ್ನು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲೂ, ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಕೈಬಿಡಲಾರರು. ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಸದ್ಭೃತ್ಯರ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಏನೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಲಿ, ನಿನಗೆ ತೇಜಸ್ಸು ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೋ, ಬೇಗ ಹೋಗಿ ಬಾ! ದವನಕನು ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಪಿಂಗಳಕನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡನು: ೯೧. ಅವಮಾನಿತನಾದುದರಿಂದ ದವನಕನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ಅಹಿತವನ್ನು ಎಣಿಸಿಯಾನೋ ಏನೋ ! ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಅವಿವೇಕಿಯಾಗಿ

ಅಂತು ಕುದ್ರ, ಲುಬ್ಧಭೀತಾವಮಾನಿತರಪ್ಪರನೆಂತುಂ ವಿಶ್ವಾಸಿ ಸಲ್ ಬಾರದಂದರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯಮುಂಟು. ದವನಕನಂ ಪಟಿಯ ಮಗನೆಂಬಿನಿತಲ್ಲದೆ ಇನಿತು ದೆವಸಮವಮಾನಿತನಾಗಿ ದರ್ಶನಪ್ಪುದೆಂತು ತನ್ನ ಪಟಮೆಯಂ ಮಣಿದು ಪಗೆವಂ ಬಲ್ಲಿದನಪ್ಪೊಡೆ ಅವನೊಳ್ ಕೂಡಿ ಮೇಲೆವಂದೊಡತಿಭರಮಕ್ಕುಂ. ಅವನೇನಂ ಮಾಡಿದವನೆಂಬುದನರಿಯಲ್ ಬಾರದುದರಿಂದೀ ಸ್ಥಾನಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೆಟತೊಂದು ದುರ್ಗಸ್ಥಾನದೊಳಿದುರ್ಗ ನೋಟಿನೆಂದಾತ್ಮಗತಂಗೆಯ್ದು ಮತ್ತಂ ಸತ್ವಾವಲಂಬನಾಗಿ,

ಶ್ಲೋ|| ಅಹಾರ ನಿದ್ರಾಭಯ ಮೈಥುನಂಚ ಸಾಮಾನ್ಯಮೇತತ್ಪಶುಭರ್ನರಾಣಾಂ
ಜ್ಞಾನಂ ನರಾಣಾಮಧಿಕೋ ವಿಶೇಷಃ ಜ್ಞಾನೇನಹೀನಃ ಪಶುಭಸ್ಸಮಾನಃ||೧೭||

ಟೀ|| ಭೋಜನ, ನಿದ್ರೆ, ಭೀತಿ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಮೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕುಂ ಪಶುಗಳ್ಳಂ ಮನುಜಗಳಂ ಸರಿ. ಜ್ಞಾನಮೇ ಮನುಷ್ಯರೊಳಧಿಕಂ, ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವಂ ಪಶುವಿನ ಸಮಾನಂ ಎಂಬ ನಿರ್ಗರ್ಗುಣದೊಳಾದ ಭಯಂ ದೇಶಕಾಲ ವಿಕಳತೆಯಿಂದನಗಂ ಮನೋಭಂಗಮನೆ ಮಾಡಿದಪ್ಪುದು. ಸುಸ್ವಾಮಿಗಂ ವಿಶ್ವಾಸಿಯಪ್ಪ ಪಟಿಯರುಮಾಪ್ತರುಮೆಂದುಂ ತಪ್ಪುವರಲ್ಲೆಂಬುದು ಸಮಸ್ತ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಾನುಮತದೊಳಮನುಭವದೊಳಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮುಂ ಪ್ರಮಾಣಮುಮಾಗಿರ್ಪುದು. ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪನೆಂದು ಹಿತನಹಿತನೆಂದುಮವಿಚಾರದಿಂ ಸಂದೆಗಂಬಡುವಂಗೆಂದುಂ ಸುಖಮಾಗಲತೆಯದು. ದವನಕನಪ್ಪೊಡೆ ಉಪಧಾವಿಶುದ್ಧನಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಪುತ್ರಂ, ಎನಗೆಂದುಂ ತಪ್ಪುವನಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತಮನಾಗಿರ್ಪುದುಮಿತ್ತಲ್

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕದಂಬ ನಿಂಬ ಪನಸಾರ್ಜನ ತಾಲ ಲವಂಗ ಲುಂಗ ರು-
ದ್ರಾಕ್ಷ ತುರುಷ್ಮಮುಷ್ಯ ನಿಚುಳಾಮ್ನ ಕರಂಜ ವಜ್ರಾದ್ಯನೇಕ ವ್ಯ-
ಕ್ತಕೃಪವೀರುಧೌಷಧಪರಿತ ಸಮುನ್ಯತ ಕೂಟ ಕೋಟಿ ರೌ
ದ್ರಕ್ಷಿತಿ ಭೃದುಹಾಗಹನಮಂ ಕಳಿದಾ ಮೃಗಧೂರ್ತನೆಯ್ದಿದಂ ೯೨

ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆನು. ವ|| ಕುದ್ರರೂ, ಲುಬ್ಧರೂ, ಭೀತರೂ, ಅವಮಾನಿತರೂ ಆದವರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಡಬಾರದು ಎಂದು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ದವನಕನು ಹಳೆಯ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗ ಎಂಬುದಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದವನು. ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಂದು ದುರ್ಗಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಆತ್ಮಗತವಾಗಿ ಅಂದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಸತ್ತ್ವಾವಲಂಬನಾದನು. ಶ್ಲೋ|| ಭೋಜನ, ನಿದ್ರೆ, ಭೀತಿ, ಸ್ತ್ರೀಸಂಗ ಎಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಶುಗಳಿಗೂ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ವಿಷಯಗಳು; ಜ್ಞಾನವೇ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವ ಪಶುವಿಗೆ ಸಮಾನ. ಈ ರೀತಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಭಯ ದೇಶಕಾಲವಿಕಳತೆಯಿಂದ ನನಗೂ ಮನೋಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಸುಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಿಯಾದ ವೃದ್ಧಜನರೂ ಆಪ್ತರೂ ಎಂದೂ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೂ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಆದ ವಿಚಾರ. ಅಪ್ಪನನ್ನು ಅನಾಪ್ತನೆಂದೂ ಹಿತನನ್ನು ಅಹಿತನೆಂದೂ ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಸಂದೇಹಪಡುವವನಿಗೆ ಎಂದೆಂದೂ ಸುಖವಾಗದು. ದವನಕನು ಉಪಧಾವಿಶುದ್ಧನಾದ ಮಂತ್ರಿಪುತ್ರ. ನನಗೆಂದೂ ತಪ್ಪುವವನಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತಮನನಾಗಿದ್ದನು. ೯೨. ಇತ್ತ, ಬಸರಿ, ಕಡವೆ, ಬೇವು, ಹಲಸು, ಮತ್ತಿ, ತಾಳೆ, ಲವಂಗ, ಲುಂಗ, ರುದ್ರಾಕ್ಷ, ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ, ಮುಷ್ಯ, ತೊರಗಣಿಗಿಲೆ, ಮಾವು, ಹನಗಲು,

ವ|| ಅಂತೆಯ್ಯು

ಪಾವ್ಯಡದಭ್ರಮೇಘಪಟಲಾಂತರಿತೇಂದುವಿಭಾಸಿಯುಂ ಸುರಾ-
ಜೀವಜಃ ಕದಂಬವನ ಕೈರವಚಾರು ಕಳಿಂದಕನ್ಯಕಾ
ಜೀವನವರ್ಧಿತಾಯತ ತಮಾಲವನಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ಸಂ-
ಜೀವಕನಂ ಮೃಗೇಂದ್ರಸಚಿವಾಗ್ರಣಿ ಕಂಡನಖಂಡಸತ್ತನಂ ೯೩

ವ|| ಅಂತು ಕಂಡು ಮುನ್ನಮಡವಿಯೊಳ್ ನಡೆವ ಬೀಡಿನೆಬ್ಬುಗಳಂ ದೂರದೊಳ್
ನೋಡಿಯುಂ ಸಮೀಪದೊಳಾಡಿಯುಂ ಅಜಿವುದಾಗಿಯುಂ ಸಂಜೀವಕಂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರದಿಂದ ವರ್ಣ
ಗಂಧಗತಿಸ್ವರಂಗಳನಪೂರ್ಣಗನಪ್ಪದಜಿಂ ಕಿಜಿದು ಬೇಗಂ ಸಂದೆಗಂಬಟ್ಟು, ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು
ನಿಶ್ಚಯಮೆಬ್ಬಪ್ಪದನಜಿದು ನರಿ ಹರಿಯ ಮರುಳ್ಳನಕ್ಕೆ ನಕ್ಕು, ನಾನೀಯೆಬ್ಬನೆಬ್ಬಂ ಕಂಡೆನೆಂದು
ನಿಷ್ಕಪಟವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕೂರ್ತು ನಮ್ರಸಂಗೆ ಪೇಟ್ಟಿನಪ್ಪೊಡೆ ನಾನೇತಕಂ ಚಾರ್ತಯಾಗಲಜಿಯೆಂ.
ಅದಜಿಂದರಸಂಗೆ ನಾನೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಧಾನನಾಗಿಪ್ಪೊಡೆಂ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪಡೆವನಪ್ಪೊಡೆಂ
ಇದೇಕಾರಣಮಂದಜಿದು, ಇದಂ ಪಿರಿದುಮಾಡಿ ಪೇಟ್ಟಿನೆಂಬ ಬಗೆ ಮನದೊಳ್ ಮಿಗೆ
ಮಾಣದಾಕ್ಷಣದೊಳಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದು,

ಸತತಗತಿವೇಗದಿಂದ ಪರಿ-
ಚತಮಾರ್ಗದೆ ಮಗುಬ್ಬು ಬಂದು ಪೂರ್ವಾಸ್ಥಾನ-
ಸ್ಥಿತನಂ ಕಂಡಂ ಮೃಗಗಣ
ಪತಿಯಂ ಮೃಗಧೂರ್ತನದ್ವಜಕ್ಷೇಶಾರ್ತಂ ೯೪

ಆಲ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮರ ಪೊದರು ಪೊದೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರಾಗ್ರಗಳಿಂದ, ಭಯಂಕರವಾದ ಬೆಟ್ಟಗುಹೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಅರಣ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ನರಿ ಹೋಯಿತು. ೯೩. ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡದ ಮರೆಯ
ಚಂದ್ರನಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಸುರಾಜೀವರಜಸ್ವಾದ ಕದಂಬವನದ ಬಿಳಿನೈದಿಲೆಯಂತೆ
ಸುಂದರವಾದ, ಯಮುನಾನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಪುಷ್ಪವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹೊಂಗೆಯ
ಮರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ಅಖಂಡಸತ್ತನಾದ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು
ಮೃಗೇಂದ್ರಸಚಿವಾಗ್ರಣಿ ಕಂಡನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಕಂಡು ಮೊದಲು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ
ಊರಿನ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿಯೂ ಸಮೀಪದಿಂದ ಆಡಿಯೂ
ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಂಜೀವಕನು ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರದಿಂದಾಗಿ ವರ್ಣ, ಗಂಧ, ಗತಿ,
ಸ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವಾಂಗ ನಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದುದರಿಂದಲೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಎತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನರಿ ಹರಿಯ ಮರುಳ್ಳನಕ್ಕೆ
ನಕ್ಕಿತು: ನಾನು ಈ ಎತ್ತನ್ನು ಕಂಡೆ ಎಂದು ನಿಷ್ಕಪಟವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ
ಅರಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದನಾದರೆ ನಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬರಲಾರೆ. ಅರಸನಿಗೆ ನಾನೇ
ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಧಾನನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಇದೇ ಉಪಾಯ
ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆ ಎಂದು ದವನಕ
ದೃಢನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟನು. ಸತತಗತಿವೇಗದಿಂದ ಪರಿಚಿತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ

ವ|| ಅಂತು ಕಂಡು ವಿನಯವಿನಮಿತ್ತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿ ದವನಕಂ ಸಮುಚಿತಾಸನದೊಳ್
ಕುಳಿದಿಂತೆಂದಂ :

ವನಮಾತಂಗಘಟಾಮ-

ರ್ದನ ಶಬ್ದಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದಂ ನೀಂ ಪೇ-

ಲ್ಪನಿತರ್ಕಮಗಳು ದೇ-

ವ ನಿಶ್ಚಯಂ ಬಗೆವೊಡವನ ರೌದ್ರಾಕಾರಂ

೯೫

ವ|| ಆ ಮಹಾರೌದ್ರಭದ್ರಾಕಾರನ ಪೊಡರ್ಪಿನಾಪಿನಳವಿಗಟೆದು ದರ್ಪಮಂ ಪೇಚ್ಚೊಡೆ
ಕಾಳಿಂದಿಯ ಮಡುವನಿರ್ಬಗಿಯಾಗಿ ಪಾಯ್ತು ಕದಡುವಿನಂ ಜಲಕೇಳಿಯಾಡಿ ಪೊಣಮಟ್ಟು
ನಿಂದು ಚಾತುರ್ವರ್ಣನಾಗಿ ಬೆಟ್ಟುಗಳ್ ಬಿರಿಯೆ ನಿಷ್ಕರಧ್ವಾನಂಗೆಯ್ತು ಮೇದಿನಿಯನೆತ್ತಿದಾವರಾಹನಂತೆ
ದರಿಗಳಂ ಕೋಡೊಳ್ ಕುತ್ತಿಯೆತ್ತಿ ಬಿದಿರ್ದಿಡಾಡತಿದುರ್ ಕಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಜಗುನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪರಿದು
ಬೇಗಂ ಮಾಣ್ಣೆರೆಯುಂ ಮತ್ತಂ ಸುಣೆ ಸೊಕ್ಕೆ ಕೋಣಕುತುಂ ಪಾಪೆ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಪರಿದು ಪಿರಿಯ
ಮರಂಗಳನುಜದೆ ಕೊಂಡು ನೂಂಕಿ ಪೊತ್ತುಂ ಪರಿಯುತ್ತುಂ ಪೊಣದುರ್ದಂ ನೆಗೆದು ಕುನುಂಗಿ
ಭರದಿಂ ತಲೆಯೆತ್ತಿಯುರ್ಬ ನಭಸುಂ ನುಂಗಲೊಡರ್ಚಿದಂತೆ ಮೇಘಮಂ ನೋಡಿ ದೆಸೆದೆಸೆಯಂ
ವಾಸಿಸಿ ನಲವರಿದು ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಳ್ ತನಗದಿರದಿರಾಂಪರೊರ್ವರುಮಂ ಕಾಣದೆ ಸಮಸ್ತಮುದ್ರ
ಮುದ್ರಿತಮೇದಿನಿಯನಡಿಗೊಂಬಂಗಿನೊಳ್ ಮಡಂಗಿರಿಸಲ್ಪಗೆದು ಗರ್ವಪರ್ದತಾರೂಢನಾಗಿ ಪರ್ದತಮಂ
ತಾಗೆ ಬೇಗದೊಳ್ ಕೆಡವ ಕೋಡುಂಗಳಲಳಂ ಕೋಡೊಳಾಂತೀಡಾಡುತ್ತಂ ಜಗದ ಮೃಗಮಲ್ಲಪುಂ
ಜವನೆ ನೆವಮಿಟ್ಟು ನುಂಗಲುಂ ನೋಣೆಯಲುಂ ಪುಟ್ಟಿದಂತಪ್ಪ ಮಹಾದ್ಭುತಮನಭೂತಪೂರ್ವಮಂ

ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಆ ಮೃಗಧೂರ್ತನು ಮೃಗಪತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ದವನಕನು
ವಿನಯವಿನಮತ ಉತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೀಗೆಂದ ;
ವನಮಾತಂಗಘಟಾಮರ್ದನ! ಶಬ್ದ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನೀನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಅವನ
ರೌದ್ರಾಕಾರ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿರಿದಾದುದು. ಆ ಮಹಾರೌದ್ರಭದ್ರಾಕಾರನ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ಕಾಳಿಂದೀನದಿಯನ್ನು ಎರಡುಭಾಗವಾಗುವಂತೆ
ನುಗ್ಗಿ ಅದು ಕದಡಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಜಲಕೇಳಿಯಾಡಿ ಹರ್ಷಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಿಂತು ಬೆಟ್ಟಗಳು
ಮೇದಿನಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಆದಿವರಾಹನಂತೆ ಕಂದರಗಳನ್ನು ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಕುತ್ತಿ ಎತ್ತಿ
ಚೆಲ್ಲುವನು. ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ನಿಷ್ಕರಧನಮಾಡಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮೇಲೆದ್ದು
ಸೊಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹಾರಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷಮಾಡದೆ ನೂಕುವನು.
ಆಕಾಶವನ್ನೇ ನುಂಗುವನೆಂಬಂತೆ ಮೋಡಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೂಸಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ
ತನಗೆ ಹೆದರದೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಸಮಸ್ತಮುದ್ರಮುದ್ರಿತಮೇದಿನಿ
ಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗರ್ವಪರ್ವತಾರೂಢನಾಗಿ
ಪರ್ವತವನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಿದ್ದ ಕೋಡುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಂಬುಗಳಲ್ಲಿ
ಧರಿಸಿದನು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೃಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಮನೇ ನುಂಗಿ ನೀರುಕುಡಿಯಲು
ಹುಟ್ಟಿದಂತಹ ಮಹಾದ್ಭುತನೂ, ಅಭೂತಪೂರ್ವನೂ ಆಗಿ ರುದ್ರನ ಭದ್ರವೃಷಭನನ್ನು
ಅನುಕರಿಸು ವಂತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆ ಎಂದು ಮಹಾದ್ಭುತ ಭಯರೌದ್ರ ಭಯಾನಕ

ರೌದ್ರನ ಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥನನಿನಿಸನುಕರಿಸುವುದುಮಂ ಕಂಡೆನೆಂದು ಮಹಾದ್ವಿತಭಯರೌದ್ರ
ಭಯಾನಕವೀರರಸಂಗಳನೆ ಕಪಟಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪಿರಿದುಮಾಡಿ ಪೇಟ್ಟುದುಂ; ಪಿಂಗಳಕಂ ಭಗ್ನಮನನಾಗಿ
ಕಿಟಿದು ಬೇಗಂ ಪಂದೆಯಂ ಪಾವಡದಂ ತೆ ಮೇಗುಸಿವಿಟ್ಟು ಹಮದ್ಬಂಬೋಗಿ ಮುಮ್ಮನೆ
ಬೆಮ್ಮರ್ತು ತನ್ನಿಂ ತಾ ಚೇತರಿಸಿ ಕಾತರತೆಯಂ ಮಾಣ್ಣು ದವನಕಂಗೆ ಪಿಂಗಳಕನಿಂತೆಂದಂ:

ಇಂತಪ್ಪ ರೌದ್ರನುಂ ಕ-

ಲ್ಪಾಂತಕನಪ್ರತಿಮನಪ್ಪನುಂ ನಿನ್ನಂ ಕಂ-

ಡೆಂತು ಕಡೆಗೆನಿಸಿ ಕೊಲ್ಲದೆ

ಸಂತಂ ಬರಲಿತ್ತನದಜ ತೆಜನಂ ಪೇಟಾ

೯೬

ವ|| ಎನೆ ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ :

ಅತುಲಬಲ ವಿಕ್ರಮ ಪಾ-

ನ್ನಿತನಸಮರ್ಥಂಗೆ ಮುನಿಯಲಟೆಗುಮೆ ಅಧಿಕೋ-

ನ್ನತಗಜನಿವಹಂ ಭೂಜ-

ಪ್ರತಿಯನುಡಿವಂತೆ ಪ್ರಲ್ಪನೇನುಡಿದಪುದೇ

೯೭

ಶ್ಲೋ|| ತೃಣಾನಿ ನೋನ್ಮೂಲಯಂತಿ ಪ್ರಭಂಜನೋ ಮೃದೂನಿನೀಚೈಃ ಪೂತಾನಿ ಸರ್ವತಃ
ಸುಮುಚ್ಛ್ರಿತಾನೇವ ತರೂನ್ ಪ್ರಬಾಧತೇ ಮಹಾನ್ ಮಹತ್ತ್ವೇವ ಕರೋತಿ ವಿಗ್ರಹಂ ||೧೮||

ಟೀ|| ಪವನಂ ಪರ್ಚಿದ ಮಹಾವೃಕ್ಷಂಗಳಂ ಕೀಜ್ವದಲ್ಲದೆ ಮೃದುವಪ್ಪ ತೃಣಂಗಳಂ
ಕೀಟದು ; ಆದಂತೆನೆ, ನೀಚಂಗಳಾಗಿ ತಲೆವಾಗಿರ್ಪ ಕಾರಣಂ, ಸತ್ತ್ವಾಧಿಕರುಂ ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನಧಿಕ
ಬಲನೊಳಲ್ಲದೆ ನೀಚರಲ್ಲಿ ಮಾಡರ್, ಅದಲ್ಲದೆ,

ಶ್ಲೋ || ಗಂಡಸ್ಥಲೇ ಮದಕಲೇ ಮದವಾರಿ ಲೋಭ

ಮತ್ಪ್ರಮದ್ಧ ಮರಪಾದ ತಲಾಹತೋಪಿ

ಕೋಪಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ ನಿತಾಂತಬಲೋಪಿ ನಾಗ-

ಸ್ವಲ್ಪಂ ಬಲೇನ ಬಲಿನಃ ಪ್ರತಿಕೋಪಯಂತಿ

||೧೯||

ವೀರರಸಗಳನ್ನು ಕಪಟಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ
ಪಿಂಗಳಕನು ಭಗ್ನಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಡಿಯನ್ನು ಹಾವು ಅಡರಿದಂತೆ
ಮೇಲುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಮೂರ್ಛಿಹೋಗಿ ಬೆವರಿ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು
ಕಾತರತೆಯಿಂದ ಸಂವರಿಸಿಕೊಂಡು ದವನಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು : ಇಂತಹ ರೌದ್ರನೂ
ಕಲ್ಪಾಂತಕನ ಸಮನಾದವನೂ ಆದ ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ
ಬಿಟ್ಟನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ವ|| ಆಗ ದವನಕನು ಹೇಳಿದನು : ೯೭. ಅತುಲಬಲ
ವಿಕ್ರಮನಾದವನು ಅಸಮರ್ಥನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದುಂಟೇ? ಅಧಿಕೋನ್ನತಗಜನಿವಹವು
ವೃಕ್ಷ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕೆಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ ಹುಲು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕೀಳುವುದೇ ? ಶ್ಲೋ||
ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಕೊಬ್ಬಿ ನಿಂತ ಮಹಾವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕೀಳುವುದಲ್ಲದೆ ಕೋಮಲವಾದ
ತೃಣಗಳನ್ನು ಕೀಳದು. ಹುಲ್ಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾಗುವಂತೆ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
ಸತ್ತ್ವಾಧಿಕರೂ ತಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅಧಿಕಬಲರಲ್ಲದೆ ನೀಚರಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸರು.
ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಕಪೋಲ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯ ಮದೋದಕಲೋಭದಿಂದ ಸೊಕ್ಕಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರುವ

ಟೀ|| ಮದದಿಂ ಮನೋಹರವಹ ಕಪೋಲಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯ ಮದೋದಕಲೋಭದಿಂ ಸೊಕ್ಕಿಂ ತಿರುಗುತಿರ್ದ ತುಂಬಿಗಳ್ ಪಾದತಳದಿಂದೊಡೆದೊಡಂ ಆ ಹಸ್ತಿ ಅತಿಬಲನಾದೊಡಂ ಕೋಪವನೆಯ್ದುದು. ಅದಂತೆನೆ, ಬಲವಂತರಪ್ಪರ್ ಸದೃಶಬಲರೊಡನೆ ಕೋಪಮಂ ಮಾಟ್ಟರ್. ಎಂಬೀ ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪದಜಿಂದನ್ನಂತಪ್ಪ ಕ್ಕುದ್ರಂಗೆಂತುಂ ಮುಳಿವನಲ್ಲೆನೆ : ಪಿಂಗಳಕನಿಂತಂದಂ ನೀನೆಂದಂತೆ ತಪ್ಪದು, ಇನ್ನದಂತಿಕೊಂ, ಮುನ್ನಮಾಂ ನಿನಗೇನೆಂದು ಪೇಚೊಡಂ ನಂಬದೆ ನೀನೇ ಪೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದೆ, ಇನ್ನೇಗೆಯ್ತುಂ ಪೇಚಿನೆ, ದವನಕನಿಂತಂದಂ : ದೇವರೆಂದಂತೆ ತತ್ತು ಬಲವಂತನಾದೊಡಂ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹ ಯಾನಾಸನಸಂಶ್ರದ್ವೈಧೀಭಾವ ಪಾಡ್ಕುಣ್ಯಂಗಳೆಂಬ ನಯಂಗಳೊಳಂ ಸಾಮ ಭೇದ ದಾನ ದಂಡಗಳೆಂಬ ಚತುರೋಪಾಯಂಗಳೊಳಂ ಮತ್ತಮನೇಕ ವಿಧದೊಳಂ ಶತ್ರುವನುದಾಸೀನನಂ ಮಾಡಲುಂ ಉದಾಸೀನನಂ ಮಿತ್ರನಂ ಮಾಡಲುಂ ಮಿತ್ರನನಾತ್ಮಾಯತ್ನನಂ ಮಾಡಲುಮಾನವನಿವನಾಗಿ ನಿನಗಾಯತ್ನ ಮಾಡುವೆನೆ, ಮೃಗೇಂದ್ರನೆಂದಂ : ಮಂತ್ರಂ ದಿವ್ಯಗ್ರಹಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಅಪಸ್ಮಾರಗ್ರಹಕ್ಕಾಗದಂತೆ ನೀ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿವೆಯನುಮವನತಿವರ್ಷನುಂ ದುಷ್ಟನುಮಸಾಧ್ಯನುಮಭೇದ್ಯನುಮೆಂದು ನೀನೆ ಪೇಚಿ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ || ಸರ್ಪಃ ಕ್ರೂರಃ ಖಳಃ ಕ್ರೂರಃ ಸರ್ಪಾತ್ ಕ್ರೂರತರಃ ಖಳಃ
ಮಂತ್ರಪ್ರಧಿವಶಸ್ಸರ್ಪಃ ಖಳಃ ಕೇನೋಪಶಾಮ್ಯತಿ

||೨೦||

ಟೀ|| ಸರ್ಪನುಂ ಖಳನುಂ ಕ್ರೂರಮಾದೊಡಂ ಸರ್ಪನಿಂದಂ ಖಳನೇ ಕ್ರೂರಂ. ಅದಂತೆಂ ದೊಡೆ ಮಂತ್ರಪ್ರಧಿಗಳಿಂದ ಸರ್ಪನಂ ವಶಂಗೆಯ್ಯಲಕ್ಕುಮಾ ದುರ್ಜನನೇತನಿಂದಂ ಶಾಂತನಾಗಂ ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಇಂತಪ್ಪ ಖಳನನೆಂತೊಡಂಬಡಿಸಿದಪೆ ಎನೆ ದವನಕನೆಂದಂ : ಅವನೆಂತುಮೆನ್ನಂ

ತುಂಬಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಒದೆದರೂ ಮದ್ದಾನೆ ಅತಿಬಲನಾದರೂ ಕೋಪಿಸದು. ಬಲವಂತರು ಸಮಾನಬಲರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೋಸುವರು ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯವುಂಟು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನಂತಹ ಕ್ಕುದ್ರನ ಮೇಲೆ ಎಂತೂ ಕೋಪಿಸಲಾರನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕ ಹೀಗೆಂದನು. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ನಾನು ಮೊದಲು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ನೀನು ಒಪ್ಪದೆ ನೀನೇ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳು. ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು : ಅದರಿಂದ, ದೇವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ತತ್ತು ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಧಿ, ವಿಗ್ರಹ, ಯಾನ, ಆಸನ, ಸಂಶ್ರಯ, ದ್ವೈಧೀಭಾವ ಎಂಬ ಪಾಡ್ಕುಣ್ಯಂಗಳೆಂಬ ನೀತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಮ ಭೇದ ದಾನ ದಂಡಗಳೆಂಬ ಚತುರೋಪಾಯಂಗಳಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ ಶತ್ರುವನ್ನು ಉದಾಸೀನನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಿತ್ರನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಮಿತ್ರನನ್ನು ಅತ್ಮೀಯನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಮೃಗೇಂದ್ರನು ನುಡಿದನು : ಮಂತ್ರವು ದಿವ್ಯಗ್ರಹಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಅಪಸ್ಮಾರಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಆಗದಂತೆ ನೀನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಅವನು ಅತಿದರ್ಪಿಷ್ಟನೂ, ದುಷ್ಟನೂ, ಅಭೇದ್ಯನೂ ಎಂದು ನೀನೇ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಶ್ಲೋ|| ಸರ್ಪ - ಖಳರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕ್ರೂರರಾದರೂ ಸರ್ಪಕ್ಕಿಂತ ಖಳನೇ ಕ್ರೂರ. ಮಂತ್ರಪ್ರಧಿಗಳಿಂದ ಸರ್ಪವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ದುರ್ಜನ ಯಾರಿಗೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಶಾಂತನಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಖಳನನ್ನು

ನಂಬನಾದೊಡಮುಪಾಯಕುಶಲರಪ್ಪವರ್ ಮದಕರಿಗಳಂ ಸೂಕರಗಳಂ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಮನದೊಳ್ ಪಗೆಯಂ ಮನದಿಂ ಮುನ್ನಮಶ್ರಮದಿಂದಮೆ ಮುಟ್ಟಲುಂ ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶಗಿಯ್ಯಲುಂ ದೇಹಲೋಹವೆಂಬೆರಡುಮಂ ಸಿದ್ಧರಸವಿದ್ಯೆಯಿಂ ಸುವರ್ಣಚ್ಚಾಯಂ ಮಾಡಲುಂ ಅಕೂಪಾರಮಂ ಪಾಯಲುಂ ಇಂತಪ್ಪುಪಾಯಂಗಳಂ ಪಲವಂ ಮಾಡಿದರದಹಿಂ ನಿನಗಪ್ರತಿಮಲ್ಲನಪ್ಪ ಬಲ್ಲಳುಂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆವಂದಸವಾದಿಗಳಪ್ಪ ಭೃತ್ಯರೋಳಿಯೋಳ್ ಭೃತ್ಯಭಾವಮಂ ನೆಗಟ್ಟಂತೆಮಾಡಿ ಎನ್ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನಿಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲ ಮಾಟಿಯಿಂ ಮೆಚುವೆನೆಂದು ನುಡಿದದವನಕನ ವಿನಯೋಕ್ತಿಗಳ್ಳೆ ಪಿಂಗಳಕಂ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು.

ಚಳದಳಕಂ ಹರ್ಷೋದ್ಗತ

ಪುಳಕಂ ನಖಮುಖವಿದಾರಿತೋಗ್ರೇಭ ತಿರಃ

ಫಳಕಂ ಮೃಗತಿಳಕಂ ಪಿಂ-

ಗಳಕಂ ಪೋಗೆಂದು ಕಳುಪಿದಂ ದವನಕನಂ

೯೮

ಎಂದು ಕಳಿಪುವುದುಂ ದವನಕಂ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮೆಂದು ತ್ವರಿತಗತಿಯಿಂ ಸಂಜೀವಕ ನಿರ್ದೇಯನೆಯ್ಯುವುದು ಎಲ್ಲಪ್ಪುದನಜೆದೆಂತಿದೊಡವೆಂತು ನೋಡಿದೊಡಂ ತನಗೆ ಭಯಮಿಲ್ಲೆಂಬುದನಜೆದಂತೆಂದಂ : ಈ ಮಹಾಟವಿಯೊಳಿರ್ದೆನ್ನಾಳನಪ್ಪ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ಪಿಂಗಳಕನಂ ಕಾಣದೆಯುಂ ಆಳ್ವನಕ್ಕೆ ಪೂಣದೆಯುಮಿಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬಾಬ್ಬಪಾಯಮಾವುದೆನೆ, ಸಂಜೀವಕನೆಂದಂ : ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬಾತನಾರ್ ? ಆತನಂ ಕಂಡಜೆಯೆಂ, ಎಲ್ಲಿದ್ವಪನೆನೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ :

ನೀನು ಹೇಗೆ ಒಡಂಬಡಿಸುವೆ ? ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನೆಂದ : ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉಪಾಯಕುಶಲರಾದವರು ಮದ್ದಾನೆಗಳನ್ನೂ ಕಾಡುಹಂದಿಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹಗೆಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯಲೂ ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶಮಾಡಲೂ ದೇಹವೆಂಬ ಲೋಹವನ್ನು ಸಿದ್ಧರಸವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸುವರ್ಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲೂ ಮೊದಲಾದ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರಿಂದ, ನಿನಗೆ ಅಪ್ರತಿಮಲ್ಲನಾದ ಸಮರ್ಥನನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯಭಾವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ತಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬಗೆಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯಿಸುವೆನು. ದವನಕನ ಈ ವಿನಯೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಸವಾಯಿತು. ೯೮. ಅಲ್ಲಾಡುವ ಮುಂಗುರುಳುಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಹರ್ಷದಿಂದ ಪುಳಕಿತನಾದವನೂ, ಭಯಂಕರವಾದ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು ನಖಮುಖದಿಂದ ಸೀಳಿದವನೂ ಆದ ಮೃಗಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಪಿಂಗಳಕನು ದವನಕನನ್ನು ಹೋಗು ಎಂದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ೧೦೦ ದವನಕನು ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತ್ವರಿತಗತಿಯಿಂದ ಸಂಜೀವಕನಿದ್ದಡೆಗೆ ಬಂದು ಎತ್ತಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಗಿದ್ದರೂ, ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ನನಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ದೃಢ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಮಹಾರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಒಡೆಯ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಾದ ಪಿಂಗಳಕನನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಅವನ ಭೃತ್ಯನಾಗಿರದೆ ನೀನು ಬಾಳುವ ಬಗೆಯೇನು ? ಎಂದು ದವನಕನು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವಕನು, ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬವನು, ಯಾರು, ಅವನ ಪರಿಚಯ ನನಗಿಲ್ಲ, ಅವನೆಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು:

ಪ್ರಕಟಭೂತ ಪರಾಕ್ರಮಕೃಮನುಗ್ರಾಹೋಪನಂ ಶ್ವಾಪದ
ಪ್ರಕರಾಧೀಶ್ವರಚಕ್ರವರ್ತಿಯನರಣ್ಯಾನೀಮಹೀಚಕ್ರ-
ಕೃತನಂ ನೀನಕವೈ ಮದಾವಿಳ ಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸುಂಗ ಮಾತಂಗ ಮ
ಸ್ತಕ ಮಸ್ತುಷ್ಕ ರಸಾರ್ದ ರೌದ್ರನಖರಶ್ವೇನೇಪ್ರಭಾಭಾಸಿಯಂ ೯೯
ಬಳಸಿಯುಮೆತ್ತಮೋಲಗಿಪ ವಿಶ್ವ ಮೃಗಾವಳಿಯಾಧಿಪತ್ಯಮಂ
ತಳೆದು ಮಹಾವಿಭೂತಿವೆರಸಾದರದಿಂದ ಮಹಾವಿಶಾಲಮಂ-
ದಳವಟಭೂರಿಭೂರುಹದ ತಣ್ಣೆಟಲೋ ಮದವಾರಣಾರಿ ಪಿಂ-
ಗಳಕನಖಂಡ ಚಂಡಭುಜ ವಿಕ್ರಮಮಂಡನನಿರ್ದನಲ್ಲವೇ ೧೦೦

ವ|| ಎಂದು ಮಂದರಕ್ಕುಭಿತಪಯೋಧಿನಾದದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿ ನುಡಿದ ದವನಕನ
ಗಭೀರಾಳಾಪಂಗಳಂ ಸಂಜೀವಕಂ ಕೇಳ್ಳು ಕಿಟಿದುಬೇಗಂ ವಿಸ್ಮಯಂಬಟ್ಟು ಈ ನರಿ ಹೇಳ್ವ
ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬುದು ಸಿಂಹಮಾಗಲೆವೇಬ್ಬಂ, ಆ ಸಿಂಗಂ ಮತ್ತಮಾತಂಗಯೂಥಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ
ಪ್ರಾಣಿ ಮಾತೃಕೈ ಮುಳಿಯನೆಂಬುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಂ, ಅಂತಪ್ರೃದನಗೆ ಮುಳಿಯದದಂತೆನ,

ಶ್ಲೋ || ಆಸನ್ನೇಪಿ ನ ಸಾರಂಗೇ ಕರೋತ್ಯಾಶಾಂ ಮೃಗಾಧಿಪಃ

ಉತ್ಸುಂಗಮತ್ತಮಾತಂಗಮಸ್ತಕನ್ಯಸ್ತಲೋಚನಃ

||೨೧||

ಟೀ|| ಸಮೀಪದೋಳ್ ಸಾರಂಗಮಿದೋಡಂ ಸಿಂಹವೆಂದಂ ಕಾಂಕ್ಷಿಸದು
ಮದಸೂರ್ಕಿದಾನೆಯ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ದಿಟ್ಟ ನಟ್ಟಪುರ್ದು - ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದಿಂದ
ಮೃಗಾಧಿರಾಜನೆಗೆ ಮುಳಿಯನಾದೋಡಂ ಮೃಗಧೂರ್ತನನವಚ್ಛೇಗಿಯ್ದುದುಚಿತಮಲ್ಲ ಎಂತುಂ,

ವಾಕ್ಯಂ || ತೃಣಮಪಿ ಪುರುಷೋ ನಾವಮನ್ಯೇತ

೯೯. ಪರಾಕ್ರಮದ ಪಾದಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದವನು ಭಯಂಕರ ಆಟೋಪನೂ,
ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮೂಹದ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಮಹೀಮಂಡಲಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನೂ ಮದಜಲ ಸೋರುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳದ
ರಕ್ತದಿಂದ ಭಯಂಕರವಾದ ಉಗುರುಗಳ ಸಮೂಹದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ
ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದವನನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆ. ೧೦೦. ವಿಶ್ವಮೃಗಾವಳಿಯ
ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ವಿಶಾಲ ವಟವೃಕ್ಷದ ತಂಪಾದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ
ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬವನು ಅಖಂಡಚಂಡಭುಜವಿಕ್ರಮ ಮಂಡನನೆನಿಸಿರುವನು. ವ|| ಹೀಗೆ
ಮಂದರಕ್ಕುಭಿತಪಯೋಧಿನಾದದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿ ನುಡಿದ ದವನಕನ ಗಂಭೀರವಾದ ಮಾತನ್ನು
ಸಂಜೀವಕನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಈ ನರಿ ಹೇಳಿದ
ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬವನು ಸಿಂಹವೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನು ಮದ್ದಾನೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ
ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಶ್ಲೋ||
ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಾರಂಗವಿದ್ದರೂ ಸಿಂಹ ಎಂದಿಗೂ ಅದನ್ನು ಬಯಸದು. ಸೂಕ್ತಿದಾನೆಯ
ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆಯೇ ಸದಾ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮೃಗರಾಜನು ನನಗೆ
ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡುವನಲ್ಲವಾದರೂ ಈ ಮೃಗಧೂರ್ತನನ್ನು ನಂಬುವುದು
ಉಚಿತವಲ್ಲ. ವಾ|| ಪುರುಷನು ಹುಲ್ಲನ್ನೂ ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಬಾರದು. ಈತನನ್ನು

೬೩|| ಪುರುಷನು ಹುಲ್ಲನ್ನೂ ಕಪ್ಪಂ ಬಗೆಯಲಾಗದು ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದಿಂದೀತನನು ದಾಸೀನಂ ಮಾಡಿ ಕಳಿಪಿದನಪ್ಪೊಡೇನಾನುಮಂ ಪುಸಿದು ಪಿಸುಣ್ಣೇಟ್ಟಪಂ, ಪೇಲ್ಯಾಳ್ ಪಿಸುಣಾರ ಮಾತಿಗೆ ಮುನಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಮನದೊಳ್ ಮುನಿಗುಮೆಂಬೊಡೆ ಆ ಸಿಂಗಂ ಮುಳಿಯದೇ ಕಿರ್ಕುಮದಜಿಂದೀತನ ಮಾತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಜುಮಾತಂ ನುಡಿದೊಡಂಬಡಿಸಿ ಕಳಿಪುವೆಂದು ಸಂಜೀವಕಂ ದವನಕಂಗೆಂತೆಂದಂ : ನಿಮ್ಮರಸಂಗಾಳಾಗಲೇವೇಲ್ಯುಮೆಂದೆನ್ನಂ ನೀನಾಗ್ಯಹಂಗೆಯ್ಯಪೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಬ್ಬೊಡರಸರ್ ವಿಷಮಸ್ವಭಾವರದೆಂತೆನೆ :

|| ಪಿರಿಯಕ್ಕರ || ಕುಲಜನಪ್ಪನಂ ಕುಲಹೀನನೆಂದಪರ್ ಕುಲಹೀನನಂ ಕುಲಜಾತನೆಂಬರ್ ಕಲಿಯಂ ಕಡುಪಂದೆಯೆಂದು ಮಾತಾಡುವರ್ ಕಡುಪಂದೆಯ ಕಲಿಯೆಂದು ನುಡಿವರ್ ಪಲಬರ್ ಜೇಯೆನೆ ನನ್ನಿಯಂ ನುಡಿವನಂ ಪುಸಿಗನೆಂಬರ್ ಪುಸಿವಾತುಗನಂ ನೆಲದೊಳೀತನೆ ಪುಸಿಯಿಲ್ಲದವನೆಂಬರಸುಗಳ್ಳಿದುನ್ನೈಜಗುಣಮಾಗಿರ್ಕುಂ ೧೦೧

ವ|| ಮತ್ತಮದಲ್ಲದೆಯುಂ, ಅರಸುಗಳ್ಳಿ ವಿರಸಮದವಸರದೊಳ್ ಚಾಗಿಯಂ ಲುಬ್ಧನೆಂಬರ್, ಭೋಗಿಯಪ್ಪನಂ ಪೂಜೆಗನೆಂಬರ್, ಸೌಭಾಗ್ಯಮುಳ್ಳವನಂ ಪಾಣ್ಣನೆಂಬರ್ ; ತ್ಯಾಗಿಯಂ ಅರ್ಥದೂಷಕನೆಂಬರ್ ಅರ್ಥದೂಷಕನಂ ತ್ಯಾಗಿಯೆಂಬರ್ ; ಏಗಿಯುಂ ಪೆಣವೆಣ್ಣಾಟಸುವನಂ ಶುಚಿಯೆಂಬರ್ ; ಶುಚಿಯಂ ಅಶುಚಿಯೆಂಬರ್ ; ಧೂರ್ತನಂ ಭಾಂದಸನೆಂಬರ್ ; ಮೇಕುದೋಟಿ ಓರೊರ್ವರ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮಚ್ಚರಿಸಿ ತೋಪುಪ್ರೀತಿ ಕಾಲದರಸುಗಳ್ಳಿ ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದರೆ ಏನಾದರೂ ಸುಳ್ಳು ಚಾಡಿ ಹೇಳಿಯಾನು. ಹೇಳುವಾಗ ಚಾಡಿಕೋರರ ಮಾತಿಗೆ ಮುನಿಗಳೇ ಮರುಳರಾಗಿ ಮುನಿಯುವರೆಂದರೆ ಆ ಸಿಂಹ ಮುನಿಯದಿರುವುದೇ ? ಅದುದರಿಂದ ಈತನ ಮಾತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಹಿಂದೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು ಎಂದು ಸಂಜೀವಕನು ದವನಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದ: ನಿಮ್ಮ ಅರಸನಿಗೆ ನಾನು ಆಳಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಅರಸರು ವಿಷಮಸ್ವಭಾವದವರು. ಕುಲಜನನ್ನು ಕುಲಹೀನನೆನ್ನುವರು; ೧೦೧. ಕುಲಹೀನನನ್ನು ಕುಲಜಾತನೆನ್ನುವರು. ಪರಾಕ್ರಮಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹೇಡಿ ಎಂದು ಮಾತಾಡುವರು. ಕಡುಹೇಡಿಯನ್ನು ಪರಮ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೆನ್ನುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವವನನ್ನು ಹುಸಿಕನೆನ್ನುವರು; ಸುಳ್ಳಿಗನನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇವನಷ್ಟು ಸತ್ಯವಂತ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಇದು ಅರಸರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಇಂಥ ಅವಿವೇಕಿಗಳೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ಅರಸರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ, ಅರಸರಿಗೆ ವಿರಸವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಿಯನ್ನು ಲುಬ್ಧನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಭೋಗಿಯನ್ನು ಪೂಜಾರಿ ಎಂಬರು. ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯನ್ನು ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎನ್ನುವರು ; ತ್ಯಾಗಿಯನ್ನು ಅರ್ಥದೂಷಕ ಎನ್ನುವರು. ಅರ್ಥದೂಷಕನನ್ನು ತ್ಯಾಗಿ ಎನ್ನುವರು. ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಯಸುವವರನ್ನು ಶುದ್ಧರು ಎನ್ನುವರು ; ಶುದ್ಧರನ್ನು ಅಶುದ್ಧರು ಎನ್ನುವರು. ಧೂರ್ತನನ್ನು ವೇದವಿದನೆನ್ನುವರು ; ಸ್ಪರ್ಧೆಮಾಡಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತರಿಸಿ ಈ ಕಾಲದ ಅರಸರು

ಅಕ್ಕರ || ಒವನನಟ್ಟಿಪರೂವನ ಮುನ್ನಂ ಬಟಿಕ್ಕವನೊಳ್ಳುಣಂಗಳಂ
ಕೊರ್ವಿಪರೂವನಂ ನೋಡಿ ಸೈರಿಸದೆ ಪುರುಡಿಪಂತಿರೆ ಪೊರೆವರ್ ಮ-
ತೊರ್ವನಂ ಮುನಿಸಿನೋಳ್ ಕಳೆವರಟ್ಟಿಂದೊರ್ವನಂ ಕೂ-
ತೊರ್ವನಂ ಕೂರದಂತಿರ್ಪರಸುಗಳವಿಚಾರರಪ್ಪುದೆಂದೆಂ ೧೦೨

ತಿಪದಿ || ಹಿತವನತಿಭಕ್ತನನ್ನಿತನಿವಂ ಸುಬ್ಬತ್ತಂ
ಕೃತಕೃತ್ಯನನ್ನರ್ ಪಿಸುಣೆಂದೆ ಕಿಡಿಪರೀ
ಕ್ಷಿತಿಪತಿಗಳಂತವಿಚಾರದಿಂ ೧೦೩

ಇಂತಪ್ಪವಿವೇಕಿಗಳುಮಜ್ಞಾನಿಗಳುಮಪ್ಪರಸುಗಳನೋಲೈಸುವುದರಿಂದು. ಎಂತು ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯೇ ಕಷ್ಟಮದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಪ್ರಣಮತುನ್ನತಿ ಹೇತೋರ್ಜೀವಿತ ಹೇತೋರ್ವಿಮುಂಚಿತಿ ಪ್ರಾಣಾನ್
ದುಃಖೀಯತಿ ಸುಖಹೇತೋಃ ಕೋ ಮೂಢಸ್ತೇವಕಾದಪರಃ ||೨೨||

ಟೀ|| ಉನ್ನತನಾಗಿರ್ಪೆನೆಂಬವಂ ತನ್ನೊಡೆಯಂಗೆ ಪೊಡೆಮಡವೇಬ್ಬುಂ; ಜೀವಿತಮಂ ಕೊಂಡು ಬಾಲ್ಪನೆಂಬವಂ ಪ್ರಾಣಮಂ ಕುಡಲ್ವೇಬ್ಬುಮದಲ್ಲದೆ ಸುಖಂಬಡವೆನೆಂಬವಂ ದುಃಖಂ ಬಡುವನದುಕಾರಣಂ ಒಲಗಿಪವನಿಂ ಮೂಢನಾರುಮಿಲ್ಲ, ಮತ್ತಲ್ಲದೆಯುಂ.

ಶ್ಲೋ || ಭೇತವಂ ನೃಪತೇಸ್ತತಸ್ಸಚಿವತೋ ಧೂರ್ತಾಸ್ತತಸ್ಸೇಹ್ಯದೋ
ಯೇ ದೈನ್ಯೇನ ಭವಂತಿ ಯಸ್ಯ ಭವನೇ ಲಬ್ಧಪ್ರಸಾದಾ ವಿಟಾಃ
ಕ್ಷುಪ್ತಾ ಶ್ಲೋದರಪೂರ್ಣಾರ್ಥಮನಿಶಂ ವೃಥೀ ಕೃತಾಯಾಸತಃ
ಸ್ತೇವಾಂ ಲಾಘವಕಾರಿಣೀಂ ಖಲು ಬುಧಾಃ ಸ್ಥಾನೇಶ್ವವೃತ್ತಿಂ ವಿದುಃ||೨೩||

ಟೀ|| ಸೇವಕಂ ಮೊದಲೊಳರಸಂಗಂ ತದನಂತರಂ ಪ್ರಧಾನಗಂ ಅರಸಿನ ಮಿತ್ರಗಂ ಸಲುಗೆಯನ್ನುಳ್ಳವಗಂ ಧೂರ್ತಜನಕ್ಕಂ ಭೇತನಾಗಿರವೇಬ್ಬುಂ. ಅದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ದೈನ್ಯದಿಂ

ತೋರಿಬರವರು. ಅದಲ್ಲದೆ, ೧೦೨. ಅರಸರು ಅವಿಚಾರಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಒಬ್ಬನನ್ನು ಕ್ಷೀಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವರು ; ಬಳಿಕ ಅವನ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಬ್ಬಿಸುವರು. ಒಬ್ಬನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸದೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೇಳುವಂತೆ ಕಾಪಾಡುವರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಮುನಿಸಿನಿಂದ ನಾಶಮಾಡುವರು. ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ೧೦೩. ಹೀಗೆ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಗಳು ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಹಿತನೂ, ಅತಿಭಕ್ತನೂ, ಅನ್ವಿತನೂ, ಸುಬ್ಬತ್ತನೂ, ಕೃತಕೃತ್ಯನೂ ಆಗಿರುವನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಚಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಡಿಸುವರು. ವ|| ಇಂತಹ ಅವಿವೇಕಿಗಳೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ಅರಸರನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಉನ್ನತನಾಗಿರುವೆನೆಂಬವನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಬಗ್ಗಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನೆಂಬವನು ಸಮಯ ಬಂದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಸುಖಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬವನು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವಕನಿಗಿಂತ ಮೂಢನಾದವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ಸೇವಕನಾದವನು ಮೊದಲು ಅರಸನಿಗೂ, ಅನಂತರ ಪ್ರಧಾನರಿಗೂ, ಅರಸನ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ಧೂರ್ತರಿಗೂ ಭೇತನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಸುಖ ಪಡುವೆನೆಂಬವನು ಲಂಪಟತನದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕು.

ಸುಖಂಬಡವೆನೆಂಬ ಲಂಪಳಿಕೆಯಾಯಾಸಮಹುದು. ಇಂತು ಲಘುತರಮಪ್ಪ ಸೇವೆಯಿಂ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯೊಳ್ ಬರ್ಹುಂಕುವ ಶುನಕಂ ಲೇಸೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ್ ಪೇಟ್ಟಿರ್ - ಎಂಬ ಪ್ರರಾತನ ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪುದೆನೆ, ಸೇವಾವೃತ್ತಿ ಕಷ್ಟಂ ರಾಜಸೇವೆಯೆಂಬುದು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಂ; ಎನಗೆ ಜೀವಿತಂ ಪುಲ್ಕುಂ ನೀರುಂ; ಇವುಳ್ಳೊಡೆ ಸಾಲ್ಕುಂ. ಅವೀಗಳೆಲ್ಲಿಯುಂ ಸುಲಭಂ; ಅದಜಿನೋಲಗದೊಳಪ್ಪ ಸೌಖ್ಯಂ ಚಾರ್ತೆಯಿಲ್ಲುಂ; ಎಂತುಂ.

ಸಾಲದೆ ಸೋಲದೆ ಪೊಡೆಮ-

ಟೋಲೈಸದೆ ನಿಚ್ಚವಯಗಮಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಿ-

ದಾರ್ಲಯದೊಳಿದುರ್ ಚಾಚ್ಚುದೆ

ಭೂಲೋಕಮನಾಳ್ ಸೋಗದಿನಗಳಮಲ್ಲೇ

೧೦೪

ಎಂದು ಸಂಜೀವಕಂ ನುಡಿದ ಸಾಭಿಪ್ರಾಯವಚನಂಗಳಂ ದವನಕಂ ಕೇಳ್ವ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು, ಆ! ಇದು ಶಾಪೋಪಹತಮಾದ ಮಾನವನಾಗಲೆವೇಚ್ಚುಂ, ಕೇವಲಂ ವೃಷಭನಾಗಲೆವೆಯದು, ಇದಜಿ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವನಗಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಮನದೊಳ್ ಸಮ್ಮೋಹನಮಾದಪ್ಪುದು. ಈ ಸಂಜೀವಕನನಯ್ಯಾ ಪಿಂಗಳಕನೊಳ್ ಕೂಡಿ ಕೆಳೆಯನಂ ಮಾಡಿದನೆಪ್ಪೊಡಿದುವೇ ಪ್ರಧಾನನಕ್ಕುಂ. ಆದಂದು

ಶ್ಲೋ || ಏಕದ್ರವ್ಯಾಭಿಲಾಷಿತ್ವಂ ಮಹತಾಂ ವೈರಕಾರಣಂ

||೨೪||

೩೬|| ಒಂದೇ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಶೆಪಡುವುದು ದೊಡ್ಡವರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈರವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ- ಎಂಬಂತಿದಕಮನಗಂ ಬದ್ಧವೈರಮಕ್ಕುಂ. ಅದಜಿಂದೀತನನುಯ್ಯ ಸ್ವಯಂಕೃತಾನರ್ಥಮಂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುದಿದಾವ ಕಾರಣಯಂದಾತ್ಮಗತಂ ಬಗದು, ಮತ್ತಮೀ ವೃಷಭನನಾಂ ತರ್ಪನೆಂದು ಪಿಂಗಳಕಂಗೆ ಪೂಣ್ಣ ಬಂದೀಗಳ್ ಸ್ವಾರ್ಥಮನಾಳೋಚಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಬಿಸುಟಿನಪ್ಪೊಡೆ.

ಇಂಥ ಹಗುರವಾದ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕುವ ನಾಯಿಯಾಗಿರುವುದು ಲೇಸು. ರಾಜಸೇವೆ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ನನಗೆ ಪ್ರಾಣ, ಹುಲ್ಲು, ನೀರು ಇವುಗಳಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಅವು ಈಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವುವು. ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಒಲಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ? ೧೦೪. ಸಾಲದೆ ಸೋಲದೆ ಬಾಗಿ ವಂದಿಸಿ ಸೇವೆ ಮಾಡದೆ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಯಾಣವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಾಳುವುದೇ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಆಳುವ ಸುಖಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದಲ್ಲವೇ ? ವ|| ಸಂಜೀವಕನು ನುಡಿದ ಸಾಭಿಪ್ರಾಯವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದವನಕನು ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಆ ಇದು ಶಾಪಗ್ರಸ್ತವಾದ ಮಾನವನಾಗಿರಲೇಬೇಕು. ಇದು ಕೇವಲ ವೃಷಭವಲ್ಲ. ಇದರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ನನಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೋಹನ ಮೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆ ಪಿಂಗಳಕನೊಡನೆ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಇವನೇ ಪ್ರಧಾನನಾದಾನು ! ಶ್ಲೋ|| 'ಏಕದ್ರವ್ಯಾಭಿಲಾಷಿತ್ವಂ ಮಹತಾಂ ವೈರಕಾರಣಂ' - ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆಸೆಪಡುವುದು ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿಯೂ ವೈರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ - ಎಂಬಂತೆ ಇದಕ್ಕೂ ನನಗೂ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಬದ್ಧ ವೈರ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ ಈತನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸ್ವಯಂಕೃತವಾದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಏಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಈ ವೃಷಭನನ್ನು ನಾನು ತರುವೆನು ಎಂದು ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಬಂದು ಈಗ

ಶ್ಲೋ || ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಂತಗಮನಂ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಂ

||೨೫||

ಟೀ|| ತೊಡಗಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದೇ ಮಹಾಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣವು ಎಂಬುದು ಕೆಡುಗುಂ-ತುದಿಯೋ ಎನಗಪ್ಪುದಾಗಲೀಗಳೇತನನೇತೆಜದೊಳಾದೊಡವೊಡಂಬಡಿಸಿ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಯ್ಯೆನೆಂಬುದನೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಸಂಜೀವಕಂಗಿಂತಂದಂ; ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಪಶು. ನಿನ್ನಂ ಮತ್ತೊರ್ವಂ ರಕ್ಷಿಸದಂದು ನಿನಗೆ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗೋಪದ್ರವಮಕ್ಕುಮೆಂದು ಪೇಚ್ಚಿರಿ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ದೃಢಕಠಿನದೇಹನಪ್ಪ ನಿನ್ನಂ ಕಂಡಾ ಸಿಂಹಂ ಇದೊಂದಪ್ಪೂರ್ದಮ್ನಗಮೆಂದು ಮುಳಿದಂದು ಜವಂ ಮುಳಿದಂತಕ್ಕುಮೆಂದು ಹಿತವಂ ಬಗೆದೊಡಂಗೊಂಡು ಪ್ರೋದಪೆನಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಿಂದಮೆನ್ನಾಳ್ತಂಗಮೊಂದು ವಸ್ತುಸಾಧ್ಯಮಕ್ಕುಮೆಂದು ಯ್ತೆನಿಲ್ಲ. ನೀನಮೋಘಂ ರಾಜದರ್ಶನಂಗೆಯ್ದುದುಚಿತಮದೆಂತೆನ :

ಶ್ಲೋ || ಗಂತವ್ಯಾ ರಾಜಸಭಾದ್ರವ್ಯವ್ಯಾ ರಾಜಪೂಜಿತಾಃ ಪುರುಷಾಃ

ಯದ್ವೈ ನ ಭವೇದರ್ಥೋ ಭವೇದನರ್ಥ ಪ್ರತೀಕಾರಃ

||೨೬||

ಟೀ|| ನೃಪಸಭೆಯನ್ನೆದಲೆವೇಟ್ಟುಂ ನೃಪರ್ ಮನ್ನಿಸುವ ಪುರುಷರಂ ಕಾಣಲೆವೇಟ್ಟುಂ ಎತ್ತಲಾನುಮರ್ಥವಿಲ್ಲದಿದೊಡಂ ತನಗೆ ಬಂದನರ್ಥಮಂ ಪರಿಹರಿಸಲ್ ಬಹುದು ಎಂಬ ರಾಜನೀತಿಯುಂಟು. ಇದನಿಜವೊಡೆ ನೀನೆನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಕೇಳ್ತು ಸುಖಂಬಾಚ್ಚೊಡೆ ಎನ್ನಾಳ್ತನಂ ಕಂಡು ನಿಶ್ಚಿತಮಿರ್ಪೆಯಾದೊಡೆ ಎನ್ನೊಡನೆ ಬಹುದೊಳ್ಳಿತೆಂದು ನಯಭಯಮಂ ತೋಟೆ ನುಡಿದ ದವನಕನ ನುಡಿಗೆ ಸಂಜೀವಕಂ ಕರಮೊಳ್ಳಿತೆಂದಳ್ಳಿ. ನೀನೆಂತುಮೆನ್ನನುಯ್ಯಲ್ಲದೆ ಮಾಣೆಯಪ್ಪೊಡೆ, ನಿನ್ನಾಳ್ತನೊಳಭಯವಚನವುಂ ಪಡೆದು ಬಂದೆನ್ನನೊಡಗೊಂಡು ಪ್ರೋಗಂಬುದುಂ,

ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| 'ಪ್ರಾರಬ್ಧಸ್ಯಾಂತಗಮನಂ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಂ' - ತೊಡಗಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದೇ ಮಹಾಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಕೆಡುವುದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಏನೇ ಆಗಲಿ ; ಇವನನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರುವೆನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಸಂಜೀವಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು : ನೀನು ಪಶು, ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಯಾರಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗಗಳ ಉಪದ್ರವ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ದೃಢಕಠಿನದೇಹಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು, ಈ ಸಿಂಹ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಮೃಗವೆಂದು ಮುಳಿದರೆ ಯಮನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹಿತವನ್ನು ಬಗೆದು ಒಡಗೊಂಡು ಹೋಗುವೆನಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನಿಂದ ನನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತೆಂದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ ! ನೀನು ಕೂಡಲೇ ರಾಜನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಉಚಿತ. ಶ್ಲೋ|| ನೃಪಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲೇ ಬೇಕು; ನೃಪರು ಮನ್ನಿಸುವ ಪುರುಷರನ್ನು ಕಾಣಲೇಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನಗೆ ಬಂದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ರಾಜನೀತಿಯುಂಟು. ನೀನು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳುವಿಯಾದರೆ, ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಒಡೆಯನನ್ನು ಕಂಡು ನಿಶ್ಚಿತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಬರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹೀಗೆ ನಯಭಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನುಡಿದ ದವನಕನ ಮಾತಿಗೆ ಸಂಜೀವಕನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೀಗೆಂದನು: ನೀನು ಎಂತೂ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗದೆ ಬಿಡುವವನಲ್ಲವಾದರೆ ನಿನ್ನ ಅರಸನಿಂದ

ದವನಕನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಬರುತ್ತೆ, 'ಮುಜಿದ ಬಿಲ್ಲೆ ಮೂವರಂಜಿದರ್', ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯವರೊಳ್ ಕಾಣಲಾದುದೆಂದು ನಗುತ್ತೂ ಬರ್ಪ ನರಿಯಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ದೂರಾಂತರದೊಳ್ ಕಂಡಿವಂ ತಡೆದು ಬರ್ಪ ಬರವೇ ಕಾರ್ಯದ್ವಿಯಂ ಪೇಟ್ಟಪ್ಪುದೆಂದು ಬಗೆವಿನಮಯ್ಯೆವೆಂದು ಪೊಡೆವಟ್ಟ ದವನಕನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ, ನಾಡೆಯುಂ ತಡೆದೆಯೆಂಬುದುಮಾ ದವನಕನಂತೆಂದಂ : ಮಹಾಭದ್ರಾಕಾರನಂ ರೌದ್ರಕೋಪಾಟೋಪನನೇಕೋಪಾಯದಿನಂತಾನುಂ ಸಂಧಾನಕ್ಕೊಡಂಬಡಿಸಿದೊಡೆ ಮತ್ತಮಾ ಧೂರ್ತನೆಟ್ಟಿನಂದಮನೆ ಮಾಡಿ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಳೊರ್ಮೆಯೊಡಂಬಟ್ಟು ಒರ್ಮೆಯೊಡಂಬಡದೆಯುಂ ಬಳಗಮಿಕ್ಕಿ, ಕಾಡಿದೊಡೆ ಮತ್ತಮೆಂತಾನುಮೊಡಂಬಡಿಸಿ ದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದಮುಂ ಕಾಣಲ್ಪರ್ಪತು ಮಾಡಿದಂ ಇದೆಲ್ಲಮುಂ ದೇವರ್ಗೆ ಪೂರ್ದಸೂಚನೆಗೆಯ್ದು ಬಲೆಕ್ಕೊಡಗೊಂಡು ಬರ್ಪನೆಂದು ಬಂದಂ ದೇವರುಮಾ ಸಂಜೀವಕಂ ಬಂದು ಕಾಣಲೊಡಂ ಪರಮಮಿತ್ರನಂ ಕಂಡಂತೆ ಸಂಭ್ರಮವೆರಸು ಮನ್ನಿಸಿ ಸಂಭಾಷಣಂಗೆಯ್ದದೆನೆ, ಪಿಂಗಳಕನಂತೆಗೆಯ್ದಂ ನೀನೀಗಳೇ ಪೋಗಿ ಬೇಗಮೊಡಗೊಂಡು ಬರ್ಪದೆನೆ, ದವನಕಂ ಸಂಜೀವಕಲ್ಲಿನಗೆಯ್ಯುವೆಂದು,

ಕರುಣಂಗೆಯ್ದಂ ಮೃಗಗಣ
ಪರಿವೃಥನಿನ್ನಂಜವೇಡವಾದಂ ಪುಣ್ಯಂ
ದೊರೆಕೊಂಡುದು ನಿನಗೀಗಳ್
ಶರಣಾಗತವಜ್ರಪಂಜರಂ ಪಿಂಗಳಕಂ

೧೦೫

ಎಂದು ಪಲವು ತಿಳಿದಿಂ ಸಂಜೀವಕನೊಳಾದ ಭಯಂ ಪತ್ತುವಿಡೆ ಸಂತಸಂಬಡೆ ನುಡಿದೊಡಂಗೆೊಂಡು ಬಂದು, ದೇವಾ ಸಂಜೀವಕಂ ಬಂದನೆಂದು ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯುದುಮಾ

ಅಭಯವಚನವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ದವನಕನು, 'ಮುರಿದ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಮೂವರು ಅಂಜಿದರು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂತು ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನರಿಯನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನು ದೂರದಿಂದ ಕಂಡು ಇವನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರುವ ರೀತಿಯೇ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ದವನಕನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಹಳ ತಡವಾದುದೇಕೆ, ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ಮಹಾಭದ್ರಾಕಾರನನ್ನು, ರೌದ್ರಕೋಪಾಟೋಪವನ್ನು ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಹೇಗೋ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದೇವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಸೂಚನೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಕರೆತರುವೆನೆಂದು ಬಂದೆ. ಪ್ರಭುಗಳೂ ಆ ಸಂಜೀವಕನು ಬಂದಾಗ ಪರಮಮಿತ್ರನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮನ್ನಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕು ಪಿಂಗಳಕನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಸಂಜೀವಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ೧೦೫. ಮೃಗಾಧಿರಾಜನು ಕರುಣೆದೋರಿದನು. ಇನ್ನು ಅಂಜದಿರು ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತ, ನಮ್ಮರಸನು ಶರಣಾಗತ ವಜ್ರಪಂಜರ ಎಂದು ಸಂಜೀವಕನ ಭಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದನು. ವ|| ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ದೇವಾ ! ಸಂಜೀವಕನು ಬಂದನು ಎನ್ನಲು ಆ ಮೃಗೇಂದ್ರನು ಇಂದ್ರಪದವಿ ಸಿಕ್ಕಿದವನಂತೆ ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದನು. ದವನಕನು

ಮೃಗೇಂದ್ರನಿಂದ್ರಪದವಿ ಕೈಸಾರ್ಧಂತೆ ಪರಮಾನಂದಮನೆಯ್ವಿ ತಂದು ಕಾಣಿಸೆಂಬುದುಂ, ದವನಕಂ ಪಡಿಯುಳುಂಬೆರಸು ಪೋಗಿ ಸಂಜೀವಕನಂ ಕಾಣಿಸಲೊಡಂ, ಮೃಗೇಂದ್ರಂ ವ್ಯಷಭೇಂದ್ರನ ಮೊಗಮನಾದರಂಬೆರಸು ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ ಪೀಠಾಂತರಕ್ಕೆ ಕರೆದು,

ಉದಿತಸ್ತೇರನಿಭೇಂದ್ರವೈರಿ ನಯದಿಂ ಕೈನೀಡಿ ಗೋಮುಖ್ಯ ಬ-
ಲ್ಲಿದಿರೇ ಸಂತಸಮೇ ಕರಂ ಕುಶಲಮೇ ಕ್ಷೇಮಾಂಗಮೇ ದೇವ ಸಂ-
ಪದಮುಂ ಬಲ್ಲಿದವಾಂ ಕರಂ ಕುಶಲಮುಂ ಕ್ಷೇಮಾಂಗಮೀಗಳ್ ಭವ-
ತ್ಪದಪಂಕೇಜವಿಳೋಕನಜಾತದಯೆಯಿಂದಾದೆಂ ಮೃಗಾಧೀಶ್ವರಾ ೧೦೬

ಸದಯಂ ಮುಕ್ತಭಯಂ ನಮದ್ವನಕಾಸ್ತಾಲೋಕನಸ್ತೇರ ಸ-
ದ್ವದನಂ ಸ್ವಾಗತಪೂರ್ವಮಾತ್ಮಕರಮಂ ಸಂಜೀವಕಂಗೊಲ್ಲು ನೀ-
ಡಿದನುದಿನ್ನಮದಾಂಧಸಿಂಧುರಘಟಾಸಂಘಟ್ಟಕುಂಭಾಗ್ಯನಿ-
ರ್ದದಸ್ಯಕ್ಕುಂಕುಮಪಂಕಪಂಕಿಳಸಟಾಜಾಳಂ ಮೃಗಾಧೀಶ್ವರಂ ೧೦೭

ಅಂತು ಸಮದಕುಂಜರಘಟಾಪುಂಜ ಭಂಜನಂ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ಕೈನೀಡಿ ಸಂಜೀವಕನ ನನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಸನ್ಮಾನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂ ತಣಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿಂತೆಂದಂ :

ಶರಭವ್ಯಾಘೋಗ್ರಖದ್ವಿಪ್ರಕರ ಖರ ಭಯಾಕ್ರಾಂತಮಂ ಕ್ರೂರವಾನೇ-
ಚರಚಂಚಿಚ್ಚಾಪಮೌರ್ವೀರವಬಧಿರಿತದಿಕ್ಷಕ್ತಮಂ ಸಿಂಹಸಂಘಾ-
ತರವೈಕಾಭೀಳಮಂ ಭೀಕರ ಕುಧರ ಗುಹಾರೌದ್ರಮಂ ಘೋರಮಾದ್ಯ-
ದ್ವಿರ್ದರದವ್ಯಾಕೀರ್ಣಮಂ ನಿರ್ಜನವನಮನಿದಂ ಬಂದು ನೀನೆಂತು ಪೊಕ್ಕೈ ೧೦೮

ಪ್ರತೀಹಾರಿಯೊಡನೆ ಹೋಗಿ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು ಮೃಗೇಂದ್ರನು ವ್ಯಷಭೇಂದ್ರನ ಮುಖವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಪಾದಪೀಠಾಂತರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೈನೀಡಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೧೦೬. ಗೋಮುಖ್ಯನೇ ! ಸಂತೋಷವೇ, ಕುಶಲವೇ, ಕ್ಷೇಮವೇ ? ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವಕನು, ದೇವಾ ! ನಿಮ್ಮ ಸಂಪದವನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆವು. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಪಾದಪಂಕೇಜವಿಳೋಕ ಜಾತದಯೆಯಿಂದ ಕುಶಲರಾದೆವು ಎಂದನು. ೧೦೭. ಸದಯನೂ, ಭಯಮುಕ್ತನೂ, ಮದಾಂಧಸಿಂಧುರಘಟಾಸಂಘಟ್ಟಕುಂಭಾಗ್ಯ ನಿಯೌದಸ್ಯಕ್ಕುಂಕುಮಪಂಕಪಂಕಿಳಸಟಾ ಜಾಳನೂ ಆದ ಮೃಗಾಧೀಶ್ವರನು ಸ್ವಾಗತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಕರವನ್ನು ಸಂಜೀವಕನಿಗೆ ಒಲಿದು ನೀಡಿದನು. ೧೦೮. ಹಾಗೆ ಸಮದಕುಂಜರಘಟಾಪುಂಜಭಂಜನನಾದ ಮೃಗಾರಾಜನು ಕೈನೀಡಿ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಸನ್ಮಾನಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಬಳಿಕ ಹೀಗೆಂದನು : ೧೦೮. ಶರಭ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಖಡ್ಗ ಮೃಗಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಕ್ರೂರವೂ ಭಯಂಕರವೂ, ದುಷ್ಟರಾದ ಬೇಡರ ಹೊಳೆಯುವ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗದ ಟಂಕಾರದಿಂದ ಕಿವುಡಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ಸಿಂಹಸಮೂಹ ವೊಂದರಿಂದಲೇ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ, ಭಯಂಕರ ಪರ್ವತ ಗುಹೆಗಳಿಂದ ರೌದ್ರವೂ, ಘೋರವಾದ ಮದ್ದಾನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದೂ, ನಿರ್ಜನವೂ ಆದ ಈ ವನವನ್ನು

ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ ಸಂಜೀವಕನಾಪ್ತಿಯ ವನಪ್ರವೇಶಕಾರಣಂ ಸಪ್ರಪಂಚಂ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ತೆ
ಪಂಚಾನನಂ ಕೇಳಿಂತೆಂದಂ :

ಕೂರ ವನೇಚರ ಪ್ರಕರಮಂ ದ್ವಿರದೋತ್ಪರಮಂ ಭಯಂಕರಾ-
ಕಾರ ಚಮೂರುಸಂಕುಳಮನುದ್ಧತ ಭೀಕರ ಸೂಕರಾಳಿಯಂ
ಸಾರದೆ ಭದ್ರ ನೀನಿರು ಮದೀಯ ಭುಜಾಪರಿಪಾಲಿತೋರು ಕಾಂ-
ತಾರದೊಳಚ್ಚನೀರದೊಳನೇಕತ್ಯಣಕ್ಕುಪ ಗುಲ್ಮಜಾಲದೊಳ್

೧೦೯

ಎಂದಿಂತು ಪಿಂಗಳಕಂ ಸಂಜೀವಕಂಗೆ ಸಂತುಷ್ಟನುಮಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಪೇಟ್ಟುದುಂ,
ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮಂತೆಗೆಯ್ತೆನೆನಲೊಡಮರಡರ್ಕಂ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹಮಾಗಿ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವಕನಂ
ವಿಸರ್ಜಿಸಿ, ದವನಕನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ,

ಶ್ಲೋ || ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಗುರವಃ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಪರೋಕ್ಷೇ ಮಿತ್ರಬಾಂಧವಾಃ

ಕರ್ಮಾಂತೇ ದಾಸಭೃತ್ಯಾರ್ತ ನ ತು ಪುತ್ರೋ ಮೃತಾಃ ಸ್ತ್ರೀಯಃ ||೨೭||

ಟೀ|| ಗುರುವಂ ಮುಂದೆ ಪೊಗಬ್ಬುದು, ಮಿತ್ರರಂ ಬಂಧುಗಳಂ ಪಿಂದೆ ಪೊಗಬ್ಬುದು,
ಕೆಲಸದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಭೃತ್ಯರನ್ನು ಪೊಗಬ್ಬುದು, ಮಗನನಂದುಂ ಪೊಗಬಲಾಗದು, ಸ್ತ್ರೀಯಂ
ಸತ್ತ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಪೊಗಬ್ಬುದು - ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಈತನನಗೆ ಕೃತಕ್ಷೇಶನಪ್ಪದಜಿಂದೀಯ
ವಸರದೊಳೆ ಸಂತಸಂಬಡಿಸಲ್ವೇಬ್ಬುಮೆಂದಿಂತೆಂದಂ : ನಿನ್ನಂತಪ್ಪಾಪ್ತಿ ಮಂತ್ರಿಪುತ್ರನಿಂದೆಮಗೆ
ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯಾದುದೆಂದು ದವನಕನಂ ಸಪ್ರಸಾದ ವಚನಂಗಳಿಂ ಸಂತಸಂಬಡೆ ನುಡಿದು
ಬಲೆಕ್ಕೆ ನೀರನುಣಲ್ ಪೋಗಲ್ ಬಗೆದಲ್ಲಿಂ ತಳರ್ದು

ನೀನು ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ ವ|| ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಸಂಜೀವಕನು ತನ್ನ
ವನಪ್ರವೇಶಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಬಿನ್ನೈಸಲು ಸಿಂಹನು ಕೇಳಿ ಸಂಜೀವಕನಿಗೆ ಈ
ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು : ೧೦೯. ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೂರವಾದ ಮೃಗಪ್ರಕರವನ್ನೂ, ಆನೆಗಳ
ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಭಯಂಕರ ಆಕಾರದ ವ್ಯಾಘ್ರಸಮೂಹವನ್ನೂ ಭೀಕರ ಸೂಕರಗಳನ್ನೂ
ಸೇರದೆ ನನ್ನ ಭುಜಗಳಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿತವಾದ ಅಚ್ಚೋದಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ,
ತೃಣಗುಲ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು. ವ|| ಅದಕ್ಕೆ
ಸಂಜೀವಕನು ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎನ್ನಲು, ಎರಡಕ್ಕೂ
ಮಹಾಸ್ನೇಹವುಂಟಾಗಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಹೋಗಬಿಟ್ಟು ದವನಕನ ಮುಖ
ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ಶ್ಲೋ|| ಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಹೊಗಳಬೇಕು,
ಬಂಧುಮಿತ್ರರನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು, ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ ದಾಸಭೃತ್ಯರನ್ನು
ಪ್ರಶಂಸಿಸಬೇಕು, ಮಗನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಹೊಗಳಬಾರದು, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸತ್ತಮೇಲೆ
ಹೊಗಳಬೇಕು! ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಈತನು ನನಗೆ ಕ್ಷೇಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ
ಈಗಲೇ ಈತನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿನ್ನಂಥ
ಆಪ್ತ ಮಂತ್ರಿ ಪುತ್ರನಿಂದ ನಮಗೆ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಸಂತಸದ
ನುಡಿಗಳಿಂದ ದವನಕನೂ ಸಂತೋಷಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀರು

ಅಳಿಮಾಕಾನೀಳನೀಳೋತ್ಪಳದಳವಿಳಸತ್ಪಂಜಕಿಂಜಲ್ಯಪುಂಜಾ
ವಿಳ ಕಾಳಿಂದೀನದೀತೀರಮನತಿಮುದದಿಂದೆಯೈವಂದಂ ಪಿಪಾಸಾ-
ಕುಳಿತಂ ಪಂಚಾನನಂ ಶ್ವಾಪದಗಣಸಹಿತಂ ಭಿನ್ನವನ್ನೇಭಕುಂಭ-
ಸ್ಥಳಶುಂಭದ್ವಿಂಬಕಾವಗ್ರಹಗಗನಸಿರಾಸಿಕ್ಷಸಿಕ್ತಾಂಗಪೀತಂ

೧೧೦

ಅಂತೆಯ್ಯಂ,

ಯಮುನಾವಾರಿಯನಿಂದ್ವನೀಲಮಣಿ ಭೃಂಗಾಕಾರಿಯಂ ಪ್ರಾಣಿವ-
ರ್ಗ ಮನೋಹಾರಿಯನುಜ್ವಲಾಂಬುಜ ರಸಶ್ರೀಭಾರಿಯಂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂ
ಸಮ್ಯಗವ್ಯಾತನಭೀತಚೇತನತುಳಂ ಪೀರ್ದಂ ಗಜಾರಾತಿ ಪಂ-
ಚಮುಖಂ ತೀಕ್ಷ್ಣ ನಖಂ ಸಕೇಸರಶಿಖಂ ವಿಕ್ರಾಂತಲಕ್ಷ್ಮೀಸಖಂ

೧೧೧

ಅಂತು ಪಿಂಗಳಕಂ ಯಮುನಾಜಳಮನೀಂಟಿ ಮಗುಬ್ಬು ಬಂದು ನಿಜಭುಜಪರಿಪಾಲಿತ
ಕಾಂತಾರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆಯ್ದು ಸಕಲಮೃಗಗಣಸಮೇತಂ ತಾನುಂ
ಸಂಜೀವಕನುಂ ವಿನೋದಪ್ರಾಣಮಿತ್ರರಾಗಿದೆಯೊಳೊಂದು ದಿವಸಂ ಪಿಂಗಳಕನನೇಕ ಕರಿಣೀ
ಕಳಭವ್ಯಾತಮನಸಂಖ್ಯಾತಮಂ ಕೊಂದು ಕಾಕಾನೀಕಜಂಬುಕನಿಕುರುಂಬಕ್ಕೆ ಸೋವತಂ ಮಾಡುವುದಂ
ಸಂಜೀವಕಂ ಕಂಡು ಕರುಣರಸಾರ್ದ್ರಹೃದಯನಾಗಿ ತಾಂ ಮುನ್ನಮೇ ಧರ್ಮವಾರ್ಧಿವರ್ಧನ
ಚಂದ್ರಾಯಮಾನನಪ್ಪ ವರ್ಧಮಾನನ ಮನೆಯೊಳಿರ್ಪಂದಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿರಾಮಾಯಣ
ಭಾರತಾದಿ ಕಥಾಶ್ರವಣಪರಿಣತನುಂ ಮನ್ವತೃವಸಿಷ್ಠ ಹಾರೀತಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಾಂಗಿರಸಸಂಯಮನಾಪಸ್ತಂಬ
ಸಂವರ್ತ ಕಾತ್ಯಾಯನ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪಾರಾಶರ ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷ ಗೌತಮ ಸತ್ಯಂತಪ ಭೃಗು ಕಾಶ್ಯಪ

ಕುಡಿಯಲು ಯಮುನಾನದಿಗೆ ಹೊರಟನು. ೧೧೦. ದುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹದಷ್ಟು
ಕಪ್ಪಗಿರುವ ಕನ್ನೆದಿಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಅರಳಿರುವ ಕಮಲದ ಕೇಸರಗಳಿಂದ
ವ್ಯಾಪ್ತವಾದುದೂ ಆದ ಯಮುನಾನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಿಂಗಳಕನು
ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದನು. ೧೧೧. ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ
ಮನೋಹಾರಿಯೂ, ಉಜ್ವಲಾಂಬುಜ ರಸಶ್ರೀಭಾರಿಯೂ ಆದ ಯಮುನಾವಾರಿಯನ್ನು
ತೀಕ್ಷ್ಣ ನಖನೂ, ಸಕೇಸರಶಿಖನೂ, ವಿಕ್ರಾಂತಲಕ್ಷ್ಮೀಸಖನೂ ಆದ ಪಂಚಮುಖನು
ಹೀರಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಯಮುನಾಜಲವನ್ನು ಕುಡಿದು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ
ಬಂದು, ಸಕಲಮೃಗಗಣಸಮೇತನಾಗಿ ತಾನೂ, ಸಂಜೀವಕನೂ ಪ್ರಾಣಮಿತ್ರರಾಗಿದ್ದ
ಅದೊಂದು ದಿನ ಪಿಂಗಳಕನು ಅನೇಕ ಕರಿಣೀಕಳಭವ್ಯಾತವನ್ನು ಕೊಂದು
ಕಾಕಾನೀಕಜಂಬುಕನಿಕರಕ್ಕೆ ಔತಣವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಜೀವಕನು
ಕರುಣರಸಾರ್ದ್ರಹೃದಯನಾಗಿ ತಾನು ಮೊದಲೇ ಧರ್ಮ ವಾರ್ಧಿವರ್ಧನಚಂದ್ರನಾದ
ವರ್ಧಮಾನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವನಾದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣ, ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ
ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ಕಥಾ ಶ್ರವಣಪರಿಣತನೂ, ಮನು, ಅತ್ರಿ,
ವಸಿಷ್ಠ, ಹಾರೀತ, ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ, ಆಂಗೀರಸ, ಸಂಯಮನ, ಆಪಸ್ತಂಬ, ಸಂವರ್ತ,
ಕಾತ್ಯಾಯನ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಪರಾಶರ, ವ್ಯಾಸ, ಅಂಬರೀಷ, ಗೌತಮ, ಸತ್ಯಂತಪ, ಭೃಗು,

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಾಮದೇವ ಲೋಕಾಯತಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಮುನಿಮುಖ್ಯ ಮುಖವಿನಿರ್ಗತ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ಧರ್ಮವಿಚಾರಪಾರಂಗನಪ್ತ ಕಾರಣದಿಂದ ವಾರಣಗಣಕೃಕಾರಣಮಪ್ತ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯುಮಿಷ್ಟಂಗೆ ದೃಷ್ಟಹಾನಿಯುಮಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವನೆಂದು ಮನದೊಳ್ ನೆನೆದು ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ವಂದಿತೆಂದಂ:

ಆರೈದು ನೋಡೆ ಧರ್ಮಮೆ
ಸಾರಂ ಸಂಸಾರಿಗದಟಿನ್ನುತ್ತಮ ಧರ್ಮಾ-
ಧಾರಮತಿಯಾಗಿ ನೆಗಟ್ಟುದು
ಘೋರಾಘವಿದೂರನೆನಿಪ ಪುರುಷಂ ಧರೆಯೋಳ್

೧೧೨

ಅನಿಮಿಷಚಾಪದಂತೆ ಸಿರಿ ಶಾರದ ನೀರದಕಾಂತಿಯಂತೆ ಯೌ-
ವನದಸಕಂ ತ್ಯುಣಾಗ್ರಗತವಾಕಣಿಕಾಗಣದಂತೆ ಸಂದ ಜೀ-
ವನಮದವೆಂ ಭವಪ್ರಭವ ಜೀವಿಗೆ ನಿರ್ಮಲಧರ್ಮಮಾರ್ಗದೊಳ್
ಮನಮೊಸೆದಾಗಳುಂ ನಡೆಯವೇಟ್ಟುದು ವಿಶ್ವಮೃಗೇಂದ್ರವಲ್ಲಭಾ

೧೧೩

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಇಷ್ಟಾಯ ದುರ್ಮತಿಂ ದದ್ಮಾತ್ ಯೋ ನಾಮ ನರಕಂ ವೃಜೇತ್
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಇಷ್ಟಂ ಧರ್ಮೇಣ ಯೋಜಯೇತ್ ||೨೮||

ಟೀ|| ಇಷ್ಟಂಗಾವನದೊರ್ವಂ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನಿತ್ತಪನವಂ ನರಕದೊಳಗಿಟೆವನದು ಕಾರಣದಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಿಷ್ಟಂಗೆ ಧರ್ಮವನೆ ಮಾಡಿಕುಡಲ್ವೇಟ್ಟುದು ಎಂಬ ನೀತಿವಚನಮುಂಟಪ್ಪದವೆಂ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳ್ಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶಂಗೆಯಲ್ ಬಂದಂ. ಇದಂ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತದಿಂದವಧರಿಸಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆಂದನೇಕ

ಕಾಶ್ಯಪ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಾಮದೇವ, ಲೋಕಾಯತ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಮುನಿಮುಖ್ಯರ ಮುಖಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ಧರ್ಮವಿಚಾರಪಾರಂಗತನಾದುದರಿಂದಲೂ ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯೂ ಇಷ್ಟನಿಗೆ ಅದೃಷ್ಟಹಾನಿಯೂ ಆಗದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನೆನೆದು ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದನು; ೧೧೨. ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಂಸಾರಿಗೆ ಧರ್ಮವೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮಮತಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಘೋರವಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗುವನು. ೧೧೩. ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ, ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೋಡದಂತೆಯೂ ಸಿರಿ, ಯೌವನ ಕ್ಷಣಿಕವಾದುದು. ಹುಲ್ಲಿನ ತುದಿಯ ನೀರಿನ ಹನಿಯಂತೆ ಆಯುಸ್ಸು ಶಾಶ್ವತವಾದುದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ವಿಶ್ವ ಮೃಗೇಂದ್ರವಲ್ಲಭಾ ! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಿಯನಾದವನಿಗೆ ಯಾರು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನೋ ಅವನು ನರಕಭಾಜನನಾಗುವನು. ಅದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯ ಉಂಟು. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ಬಂದೆ. ಇದನ್ನು ದಿವ್ಯಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವಧರಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ವಚನರಚನೆಗಳಿಂದ ಪಂಚಮುಖನನ್ನು ತನಗೆ ಅಭಿಮುಖನನ್ನಾಗಿಸಿ

ಪ್ರಕಾರ ವಚನರಚನೆಗಳಿಂ ಪಂಚಮುಖನಂ ತನಗಭಿಮುಖನಂ ಮಾಡಿ ಸವಿಸ್ತರಂ ಪೇಟಲ್ ತಗುಳ್ಳಿಂತೆಂದಂ: ದೇವರ್ ಮುನ್ನಿನ ಭವದೋಳ್ ಮಾಯಾಪುರಮೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದೋಳ್ ಸಿಂಹವರ್ಮನೆಂಬರಸಾಗಿ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಂ ಪಲವು ಕಾಲದಿಂ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರಸುಖಕ್ಕಲಸಿ ತಪೋವನದೋಳ್ ನೆಲಸಿ ನಿಲುತ್ತುಮಾಪ್ತಾಗಮಪದಾರ್ಥಂಗಳನಡಿಯದೆ ಗುರೂಪದೇಶಂಗೆಳ್ಳದೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿಸಾಧಕನಪ್ಪ ತಪೋಧನನಂ ಕಂಡಾನುಮಿಂತೆ ತಪಂಗೆಯ್ಯೆನೆಂದು ಪಂಚಾಗ್ನಿತಾಪತಪ್ಪನಾಗಿ ಭಾವಶುದ್ಧಿಗೈಟ್ಟು ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಪೇರ್ಚಿ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದೋಳ್ ಸತ್ತತುಳಬಲಪರಾಕ್ರಮನಪ್ಪ ಸಿಂಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಿರ್ ಆನುಂ ತಪೋವನದೋಳ್ ಪಲಕಾಲಂ ತಪಂಗೆಯ್ಯೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನಂ ಪುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಾಂತರ ದುಷ್ಕರ್ಮ ವಾಸನೆ ಮಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಚ್ಚೆಯನವನಚ್ಚೆಗೈಯ್ಯ ತಾಪಸಕನ್ಯೆಯಂ ಕಂಡು ಸಾಪೇಕ್ಷನಾಗಿ ನೋಡುವುದುಮಾ ತಪಸ್ವಿ ಕಂಡು ಮುಳಿದನಗೆ, ಪಶುವಿನ ಬಸಿಹೋಳ್ ಬರ್ಪದೆಂದು ಶಾಪವನೀಯ ಶಾಪಕ್ಕಳ್ಳಿ ಕೈಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆಯುಳ್ಳೊಡೆ ಧರ್ಮಶ್ರವಣಮುಳ್ಳವರ್ಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟುವಂತು, ಜಾತಿಸ್ತರನಪ್ಪಂತು ವರಮಂ ದಯೆಗೆಯ್ಯಿಮನೆ, ತಪಸ್ವಿ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ತಥಾಸ್ತುವೆನಲದಡೆಂ ನಿರ್ಮಳಧರ್ಮಮಾರ್ಗನಪ್ಪ ವರ್ಧಮಾನನ ಮನೆಯೋಳ್ ಪಶುವಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಂಗಳನಡೆವೆನಪ್ಪುದೆಂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿವೆನೆಂದೆಂತೆ :

ಆಯತಚಿತ್ತ ! ಮತ್ತಕಳಭೋತ್ತರಮಂ ತವೆ ಕೊಂದ ಕಾರಣಂ
ವಾಯಸಗೃಧ್ರ ಸಂಕುಳ ವ್ಯಕಪ್ರಕರೋರು ತರಕ್ಕು ಋಕ್ಕಗೋ-
ಮಾಯನಿಕಾಯಮಂ ತೇನಿವಿ ವಿಶ್ವಮೃಗೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲ-
ಕ್ಷ್ಮಿಯುತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರು ನೀನನಿಮಿತ್ತಮದೃಷ್ಟಹಾನಿಯಂ

೧೧೪

ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು : ಪ್ರಭುಗಳು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾಪುರ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವರ್ಮ ಎಂಬ ಅರಸನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಹಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರಸುಖಕ್ಕೆ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದಿರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಆಪ್ತಾಗಮಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಪಂಚಾಗ್ನಿಸಾಧಕನಾದ ಒಬ್ಬ ತಪೋಧನನನ್ನು ಕಂಡು ತಾನೂ ಹೀಗೆಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಪಂಚಾಗ್ನಿತಾಪತಪ್ಪನಾಗಿ ಭಾವಶುದ್ಧಿಗೈಟ್ಟು ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಹೆಚ್ಚಿ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸತ್ತು ಅತುಳಬಲಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಸಿಂಹವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಿರಿ. ನಾನೂ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಹಲವುಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಜನ್ಮಾಂತರ ದುಷ್ಕರ್ಮವಾಸನೆಯಿಂದಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಆಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ತಾಪಸಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಪೇಕ್ಷನಾಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಆ ತಪಸ್ವಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪಿಸಿ ಪಶುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಎಂದು ಶಾಪಕೊಡಲು ಶಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ದಯವಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಶ್ರವಣರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆಯೂ, ಜಾತಿಸ್ತರನಾಗುವಂತೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ. ತಪಸ್ವಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲು ನಿರ್ಮಲಧರ್ಮನಾದ ವರ್ಧಮಾನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದೆ. ೧೧೪. ಆಯತಚಿತ್ತ ! ವಿಶ್ವಮೃಗೇಶ್ವರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯುತ! ಮತ್ತ ಕಳಭಸಮೂಹವನ್ನು ಕೊಂದುದರಿಂದ ಕಾಗೆ ಹದ್ದು ತೋಳ ಹುಲಿ ಕರಡಿ ನರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನೀನು ಅದೃಷ್ಟ ಹಾನಿಯನ್ನು

ಎಂದು ಮಾರ್ಗದೆ ಮತ್ತೊಂದು : ನೀನೀ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಮಂ ಪತ್ತುವಿದೆ ನಡೆದು, ನರಕದೊಳ್ ನಾರಕರ ಮಾಲ್ವ ಘೋರತರ ತಾಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಕೆಡದೆ ಎನ್ನ ಪೇಟ್ಟುದಂ ಗೆಯ್ಯೆಯಪ್ಪೊಡೆ ವೃಥಾ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯಂ ಮಾಡ್ತು ಪರಲೋಕಸುಖಮಂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿಯನೆ ಪಿಂಗಳಕನಿತೆಂದಂ : ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳುಂ ತಂತಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ತಕ್ಕದದೊಳೆ ಜೀವನೋಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಲ್ಯದ ಧರ್ಮಮದಡಿನೆನಗಂ ಕೊಲ್ಪುದುಂ ತಿಂಬುದುಂ ಧರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಪೆಜತು ಧರ್ಮಮಾವುದುಮಿಲ್ಲನೆ ಸಂಜೀವಕಂ ಪೇಯ್ಯುಂ: ಈ ಲೋಕದೊಳ್ ತತ್ಸನ್ನಿಶ್ಚಯಂಗೆಯ್ಯದೆ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಸಮಯಸಿದ್ಧಾಂತಂಗಳ್ ಪಲವಾದವು. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಮಧರ್ಮಮೆಂದರೆದೆ ಭೇದಮಕ್ಕುಂ ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ, 'ನ ಹಿಂಸ್ರಾತ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ' ಎಂದು ಅಕಳಂಕ ತರ್ಕ ಪುತಿಷ್ಠಾ ನಿಶ್ಚಯ ಜೈನಸಿದ್ಧಾಂತವಾದಿಗಳುಂ 'ಅಹಿಂಸಾ ಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮಃ' ಎಂಬ ವೈಶೇಷಿಕ ನೈಯಾಯಿಕ ಸಾಂಖ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಕ ಷಟ್ಕರ್ಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾದಿಗಳುಂ, ಈಯೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಏಕವಾಕ್ಯರಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿರಕ್ಷಣಮೆ ಪರಮಧರ್ಮಂ, ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯ ಪರಮಪಾತಕಮೆಂಬುದೆ ಪಾಣಿವಧೆಗೆಯ್ಯಲಾಗದೆನೆ ಮತ್ತಂ ಪಿಂಗಳಕನಿತೆಂದಂ: ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರುಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರುಂ ಪಜ್ಜುಗುಟ್ಟ ಪಶುಯಾಗಂಗೆಯ್ಯೇ ಲೋಕದೊಳ್ ಪಾತ್ರೀಭೂತರುಂ ಪವಿತ್ರಗೋತ್ರರುಮಾಗಿ ಪರಲೋಕದೊಳ್ ಪಾಕಶಾಸನಸಮಾನ ಭೋಗಿಗಳಪ್ಪರೆಂದು ಈ ಲೋಕಮೆಲ್ಲಮದನೇ ಪ್ರಮಾಣಮಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದು ಪರಮಾರ್ಥಮಂ ಕಂಡುಮಂತೆ ನಡೆದಪರೆಂತೆನೆ ಮತ್ತಂ ಸಂಜೀವಕನಿತೆಂದಂ : ನೀವೆಂದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರುಂ ವೇದವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನತತ್ಪರಪ್ಪುವೆನೆ ಯಾಗಾತಿಥಿಪಿತೃದೇವತಾನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿದರು. ವ|| ನೀನು ಈ ಕ್ರೂರಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನರಕದಲ್ಲಿ ನಾರಕರು ಮಾಡುವ ಘೋರತರ ಪಾಶಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಕೆಡದೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವೆಯಾದರೆ ವೃಥಾ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಲೋಕಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ. ಆಗ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಬಾಳುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಲ್ಪುವುದೂ ತಿನ್ನುವುದೂ ನನ್ನ ಧರ್ಮ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಜೀವಕನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದನು : ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತತ್ಸನ್ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ ಎಂದು ಎರಡೇ ಭೇದಗಳು. 'ನ ಹಿಂಸ್ರಾತ್ ಸರ್ವ ಭೂತಾನಿ' ಎಂಬುದು ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಇನ್ನೊಂದು 'ಅಹಿಂಸಾಲಕ್ಷಣೋ ಧರ್ಮಃ' ಈ ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಏಕವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿರಕ್ಷಣೆಯೇ ಪರಮಧರ್ಮ, ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯೇ ಪಾಪಕರ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ವಿಹಿತವಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಪಶುಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರಗೋತ್ರರೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಸಮಾನ ಭೋಗಿಗಳೂ ಎನ್ನಿಸುವರಲ್ಲವೇ ? ಈ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ, ಇದು ಹೇಗೆ ಧರ್ಮ ? ಸಂಜೀವಕನು ಹೇಳಿದ : ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ವೇದವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನತತ್ಪರರಾದುದರಿಂದ ಯಾಗ, ಅತಿಥಿ, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ

ಪ್ರಾಣಿವಧೆಗೆಯ್ದರಲ್ಲದೆ ವೃಥಾ ವ್ಯಥೆಗೆಯ್ದರಿಲ್ಲ ಅವರ್ಗಮಾ ಕರ್ಮಂ ಪುಣ್ಯಫಲಮನೀವುದೊಂದುಂ
ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲ ಈಯಂದಮಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೊಂದೊಡಂ ತಿಂದೊಡಂ ಮಹಾಪಾತಕಗತಿಯ
ನೆಯ್ದುವರದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಯಾವನ್ನಿ ಪಶುರೋಮಾಣಿ ತಾವದ್ಗತ್ತಾ ಹಿ ಮಾರಣಮ್

ವೃಥಾ ಪಶುತ್ವಮಾಪ್ನೋತಿ ನರಕಂ ಚೈವ ಗಚ್ಛತಿ

||೨೯||

ಟೀ|| ಪಶುಗಳ ಮೆಯ್ಯೊಳೆನಿತು ರೋಮಮುಂಟನಿತು ಬಾರಿ ತಾಂ ಕೊಲಿಸಿಕೊಂಬಂ
ವೃಥಾ ಪಶುವಧೆಯಂ ಮಾಡಿದವಂ; ನರಕವನೆಯ್ಯುವಂ, ಪಶುತ್ವವನೆಯ್ಯುವಂ ಎಂಬುದು
ಮಹಾವನುಮುನಿಗಳ್ ಪೇಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಮುಂಟದಡೆಂ ವೃಥಾ ಪ್ರಾಣಿವಧೆಗೆಯ್ಯೆ ನರಕ
ತಿರುಗ್ಯೊನಿಗಳೊಳನೇಕ ಕಾಲಂ ಬಹುಪ್ರಕಾರದೇವಿಗಳಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವರೆನೆ ಮತ್ತಂ ಪಿಂಗಳಕನಂತಂದಂ:
ಓದುಗಳಂ ಬಲ್ಲ ಚದುರರೇನಾನುಮೊಂದನೆಲ್ಲಾ ತೆಹದಿಂ ಮಾಟ್ಟರದಡೆಂದೋದುಗಳುಂ ಪ್ರಮಾಣ
ಮಲ್ಲಮೆತ್ತಾನುಂ ನಿನ್ನ ಪೇಟ್ಟಂತೋದುಗಳುಂ ಪ್ರಮಾಣಮಪ್ಪೊಡೆ

ಶ್ಲೋ || ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಸುಖಂ ಜೀವೇತ್ ನಾಸ್ತಿ ಮೃತ್ಯೋರಗೋಚರಃ

ಭಸ್ಮೀಭೂತಸ್ಯ ದೇಹಸ್ಯ ಪುನರಾಗಮನಂ ಕುತಃ

||೩೦||

ಟೀ|| ಎನ್ನೆವರಂ ಜೀವಿಸುವನನ್ನೆವರಂ ಸುಖಂಬಡುವುದು ; ಮೃತ್ಯುವಿಗೊಳಗಾಗದ
ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಬೂದಿಯಾದ ದೇಹಂ ಮರಳಿ ಪುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ-ಎಂಬುದಿದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ
ಮತಂ ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವಸಿದ್ಧಮದಡೆಂದಿದವೆ ಪ್ರಮಾಣಂ. ಬೆಂದ ಬೀಜಂ ಪುಟ್ಟದಂತೆ
ಭಸ್ಮಾಂತರಿತದೇಹಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ಪುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಪರಲೋಕಮಂ ಕಂಡವರಿಲ್ಲ ಅದು ಕಾರಣದಿಂದಾವ
ಪ್ರಾಣಿಯುಂ ತನಗೆ ತಾಂ ತನಗೆ ಪ್ರಾಣಮುಳ್ಳನ್ನೆಗಂ ಸುಖಮುಂ ನೆಗಟ್ಟುದನೆ ಮತ್ತಂ ಸಂಜೀವಕನಂತೆಂದಂ;
ದೇವಾ! ನೀವಿಂತಪ್ಪಪ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಮಂ ಪಿಡಿದು ನುಡಿದು ಕಿಡಬೇಡಿಮದೆಂತೆನೆ :

ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿವಧೆ ಮಾಡುವರಲ್ಲದೆ ವೃಥಾ ಆಚರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಆ
ಕಾರ್ಯಗಳು ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದರೂ, ತಿಂದರೂ ಮಹಾಪಾತಕಕ್ಕೆ
ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಶ್ಲೋ|| ವೃಥಾ ಪಶುವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಪಶುಗಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ
ಎಷ್ಟು ರೋಮಗಳಿವೆಯೋ ಅಷ್ಟುಬಾರಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ; ಅಲ್ಲದೆ ನರಕವನ್ನೂ
ಪಶುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಎಂದು ಮಹಾಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು. ಅದಕ್ಕೆ
ಪಿಂಗಳಕನು ಹೇಳಿದನು : ಓದನ್ನು ಬಲ್ಲ ಚತುರರು ಏನನ್ನಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ
ರೀತಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಅದರಿಂದ ಓದುಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ
ಜೀವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸುಖಪಡಬೇಕು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಒಳಗಾಗದ
ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಬೂದಿಯಾದ ದೇಹವು ಮರಳಿ ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು
ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ವಾಣಿ. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಇದೇ ಪ್ರಮಾಣ.
ಬೆಂದ ಬೀಜ ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟದಿರುವಂತೆ ಭಸ್ಮಾಂತರಿತದೇಹ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ
ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕಂಡವರಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯಾದರೂ
ಪ್ರಾಣಿವಿರುವವರೆಗೆ ಸುಖಪಡೆಯಬೇಕು. ಸಂಜೀವಕನು ಹೇಳಿದನು : ದೇವಾ ನೀವು

ಶ್ಲೋ|| ಸಂದಿಗ್ಧೇಷಿ ಪರೇ ಲೋಕೇ ತ್ಯಾಜ್ಯಮೇವಾಶುಭಂ ಬುದ್ಧೈಃ
ಯದಿ ನಾಸ್ತಿ ತತಃ ಕಿಂ ಸ್ಯಾತ್ ಅಸ್ತಿ ಚೇನ್ನಾಸ್ತಿಕೋ ಹತಃ

||೩೧||

ಟೀ|| ಪರಲೋಕಮತ್ತಲಾನುಮಾದಪ್ಪದೋ ಆಗದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಯಮುಳ್ಳೊಡಂ ಬುದ್ಧಿವಂತರಪ್ಪರ್ ಪಾಪಮಂ ಮಾಡಲಾಗದು; ಪರಲೋಕಮತ್ತಲಾನುಮಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಧರ್ಮಮಂ ಬಿಟ್ಟುದಿಲ್ಲದವ ಹಾನಿಯಪ್ಪುದು ? ಏಗೆಯ್ಯುಂ ಪರಲೋಕಮಿಲ್ಲಂಬ ನಾಸ್ತಿಕಂ ಕಿಡುವಂ-ಎಂಬುದು ತತ್ವವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪದೊಂ ಪರಮಿಲ್ಲಂಬವನಾ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತಮನೆ ಪ್ರಮಾಣಮಂ ಮಾಡಿ ಕೇವಲ ಪಾಪಪರನಪ್ಪಂ, ಪರಮುಂಟಾದ ಪಕ್ಕಂ ನಿಷ್ಫಲಂ ಕಿಡುಗುಂ ಧರ್ಮಪರನಪ್ಪಂ ಪರಮುಳ್ಳೊಡಮಿಲ್ಲದೊಡಂ ಕಿಡಂ, ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ, ವರರುಚಿಭಟ್ಟಂ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾನಿಮಿತ್ತಂ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದೊಳ್ ಬರುತ್ತಿರಲಲ್ಲೊರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನಂ ಕಂಡು ತಿನಲೆಂದು ಬಗೆದು ಕೈಯಂ ಪಿಡಿದು

ವಾಕ್ಯಂ || ಕಃ ಪನ್ಥಾಃ ಕಾ ವಾರ್ತಾ ಕೋ ಮೋದತೇಕಸ್ತೇವೈತೇ ||೩೨||

ಎಂಬುದಂ, ಭಟ್ಟನಾತನ ಚೇಷ್ಟಾಭಾಷೆಗಳಿಂದಾತನಭಿಪ್ರಾಯಮನಜೆದು ಇಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಪ್ರಾಣಾಪಾತಾನಿವೃತ್ತಿಃ ಪರಧನಹರಣೇ ಸಂಯಮಃ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಂ
ಕಾಲೇ ಶಕ್ತ್ಯಾಪಾದಾನಂ ಯುವತಿಜನಕಥಾ ಮೂಕಭಾವಃ ಪರೇಷಾಂ
ತ್ಯುಕ್ತಾಶೋತೋ ವಿಭಂಗೋ ಗುರುಷು ಚ ವಿನಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನುಕಂಪಾ
ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೇಷ್ವನುಪಹತವಿಧಿಶ್ಚೇಯಸಾಮೇಷಪಂಥಾಃ ||೩೩||

ಟೀ|| ಪ್ರಾಣಿಗಳಂ ಕೊಲಲಾಗದು. ಲೋಗರ ವಸ್ತುವಂ ಕೊಳಲಾಗದು, ಸತ್ಯವನೇ ನುಡಿವುದು. ಕಾಲೋಚಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನಜೆದು ದಾನಮಂ ಮಾಡು; ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾತನಾಡುವಲ್ಲಿ ಮೂಕನಾಗಿರ್ಪುದು; ತೃಷ್ಣೆಯೆಂಬ ತೊಳೆಯಂ ಕಟ್ಟುವುದು; ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ

ಇಂಥ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕೆಡಬೇಡಿ. ಶ್ಲೋ|| ಪರಲೋಕ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವಿರುವುದಾದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರಬಾರದು. ಪರಲೋಕವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಹಾನಿಯೇನು? ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಪರಲೋಕವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಾಸ್ತಿಕನು ಕೆಡುವನು ; ಎಂದು ತತ್ತ್ವವಾಕ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಪರವಿಲ್ಲ ಎಂಬುವನ ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಪಾಪಪರನಾಗುವನು. ಪರವುಂಟಾದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಕೆಡುವುದು. ಧರ್ಮಪರನಾದವನು ಪರವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಡನು. ಅಲ್ಲದೆ ವರರುಚಿ ಭಟ್ಟನೆಂಬವನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯೆಂದು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಸನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ವಾ|| 'ಕಃ ಪಂಥಾಃ ಕಾ ವಾರ್ತಾ ಕೋಮೋದತೇಕಸ್ತೇವೈತೇ' ವ|| ಎಂದು ಕೇಳಲು ಭಟ್ಟನು ಆತನ ಚೇಷ್ಟಾ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು, ಜನರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಳಬಾರದು, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯಬೇಕು, ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನರಿತು ದಾನಮಾಡಬೇಕು, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬಾರದು, ತೃಷ್ಣೆಯೆಂಬ ತೊರೆಯನ್ನು ಅಡ್ಡಕಟ್ಟಬೇಕು, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ

ವಿನಯಂಗೈಯ್ದು; ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದಯೆಯನೆ ಮಾಡ್ದು ಇವೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣಂ, ಕೆಡದ ವಿಧಾನಮನುಳ್ಳ ಇವು ಲೇಸುಗಳೆ ಬಿಟ್ಟೆಯನಿಸುವುವು

ಶ್ಲೋ|| ಅಸ್ಮದ್ವತ್ಯಂತ ಕಟಾಹಮದ್ವೇ ಸೂರಾಗ್ನಿನಾ ರಾತ್ರಿದಿನೇಂಧನೇನ
ಮಾಸರ್ತು ದರ್ವೀ ಪರಿಘಟ್ಟನೇನ ಭೂತಾನಿ ಕಾಲಃ ಪಚತೀತಿ ವಾರ್ತಾ||೩೪||

ಟೀ|| ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮೆಂಬ ಕೊಪ್ಪರಿಕೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೆಂಬಗ್ನಿಯಿಂದ ಹಗಲಿರುಳೆಂಬ ಅಡುಗಬುರ್ಗುಗಳಿಂದ ಮಾಸಋತುಗಳೆಂಬ ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ತೋಳಸುತ್ತೂ ಭೂತಂಗಳೆಂಬ ಜವ ನಡುತಿದರ್ವಿನಂತೆಂಬುದೇ ವಾರ್ತೆ

ಶ್ಲೋ || ಪಂಚಮೇಹನಿ ಪಪ್ಲೇ ವಾ ಶಾಕಂ ಪಚತಿ ಯೋ ಗೃಹೇ
ಅನ್ಯಣೋಹ್ಯಪರ ಪ್ರೇಷ್ಯಃ ಸ ರಾತ್ರಿಂಚರ ಮೋದತೇ ||೩೫||

ಟೀ|| ಐದುದಿನಕಾದೊಡಮಾಣುದಿನಕಾದೊಡಂ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದುರಮನಾ ದೊಡಮಟ್ಟು ಸಾಲಮಿಲ್ಲದೆ ಪರರಾಳಲ್ಲದುದುಂಚಿತಮೆಲೆ ರಾತ್ರಿಂಚರ

ಶ್ಲೋ || ಏಕಾ ಭಾರ್ಯಾ ತ್ರಯಃ ಪುತ್ರಾ ದ್ವಿಹಲೌ ದಶಧೇನವಃ
ಮಧ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಅಸ್ತಿ ಚೇದತಿ ಸೇವ್ಯತೇ ||೩೬||

ಟೀ|| ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಂಡತಿ ಮೂವರ್ ಪುತ್ರರ್, ಎರಡಾರ ಬೆವಸಾಯಂ, ಹತ್ತುಹಸುಕಳೆಹ ಮಧ್ಯದೇಶದೊಳ ಸುಕ್ಷೇತ್ರಮಪ್ಪ ತಾಣದೊಳಪುರ್ದೇ ಸೇವ್ಯಂ ಎಂದಿತು ವರರುಚಿಭಟ್ಟಂ ನಿರತಿಶಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರಮಪ್ಪ ಧರ್ಮಮಂ ಪೇಟ್ಟಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿರಕ್ಷಣಮೇ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮಮೆಂದು ಹೇಟ್ಟು ಅದಲ್ಲದೆಯೂ, ವ್ಯಾಸಭಟ್ಟಂ, ಮಹಾಭಾರತ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮನನಾಗತಃ ಕಂಡದಂ ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತರಂ ಮಾಡಲ್ಪಗೆದು, ಮುನ್ನಂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿ ರಾಮಾಯಣಮನನಾಗತಂ ಕಂಡದಂ ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತರಂಗೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಮ್ಮಂತಪ್ಪನಾಗತರ್ತ್ಯಗಳುಮಾಗದಿರ್ಕೆಂದಾಚ್ಚೆಯಂ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣಂ ವ್ಯಾಸಮುನಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಲ್ಲಿಗೆ

ವಿನೀತನಾಗಿರಬೇಕು, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಅನುಕಂಪವನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಎಂದೆಂದೂ ಕೆಡದ ಈ ವಿಧಿಯೇ ಮಾರ್ಗ. ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಹಗಲು ಇರುಳುಗಳೆಂಬ ಸೌದೆಗಳಿಂದ ಮಾಸ ಋತುಗಳೆಂಬ ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ಮಗುಚುತ್ತ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಯಮನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ಎಂಬುದೇ ವಾರ್ತೆ. ಆರುದಿನಕ್ಕಾಗಲೀ, ಆರುದಿನಕ್ಕಾಗಲೀ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಧುರವಾದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಾಲವಿಲ್ಲದೆ ಪರರ ಆಳಾಗದೆ ಉಂಡು ಬದುಕುವುದೇ ಉಚಿತವೆನಿಸುವುದು. ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಂಡತಿ, ಮೂವರು ಪುತ್ರರು, ಎರಡುನೇಗಿಲು ಬೇಸಾಯ, ಹತ್ತು ಹಸುಗಳ ಕರಾವು, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಸೇವ್ಯವಾದುದು. ಹೀಗೆ ವರರುಚಿ ಭಟ್ಟ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಪ್ರಾಣಿರಕ್ಷಣೆಯೇ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಸಭಟ್ಟನು ಮಹಾಭಾರತಕಥಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಮೊದಲು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿ ರಾಮಾಯಣ ರಚಿಸುವಾಗ ಇನ್ನು ನಮ್ಮಂತಹ ಕವಿಗಳು ಆಗದಿರಲಿ ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ವ್ಯಾಸಮುನಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು.

ಪೋಗಿ ವಿನಯವಿನಮಿತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿ ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದಿಂತೆಂದಂ : ನಿಮ್ಮಡಿ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೋಪಾಯಸಾಧನಮಪ್ಪದೊಂದು ಕಥೆಯಂ ಕಂಡೆ ಅದಂ ಕಬ್ಬವುಂ ಮಾಡಿದಪೆನನುಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯುಮನೆ, ಮುನಿ ಮನದೊಳಗವಧರಿಸಿ ಬಲಿಕ್ಕಿಂತೆಂದಂ : ಅಂತಪೋಡೆ ಕೇವಲಂ ಧರ್ಮಮಾವುದದಂ ಪೇಟಿಮನೆ ವ್ಯಾಸದೇವನವರ್ಗಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ ॥ ಶ್ರೂಯತಾಂ ಧರ್ಮಸರ್ವಸ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾಚೈವಾವಧಾರ್ಯತಾಂ
ಆತ್ಮನಃ ಪ್ರತಿಕೂಲಾನಿ ಪರೇಷಾಂ ನ ಸಮಾಚರೇತ್

॥೩.೭॥

೬೬ ॥ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳಂ ಕೇಳ್ದುದು, ಕೇಳ್ದ ತೆಜನಂ ಲೇಸಾಗವಧರಿಪ್ಪದು, ತನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲಮಪ್ಪುದಂ ಪೆಟಿಗೇ ಮಾಡಲಾಗದು ಎಂದಿಂತು ಸಕಲ ಧರ್ಮದ ಸಾರಮಂ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂ ವ್ಯಾಸಮುನಿ ಪೇಟ್ಟನದು ಕಾರಣದಿಂ

ತನಗೆಂದುಂ ಕೇಡಿಲ್ಲದು-

ದನೆ ಬಯಸುವ ಮನುಜನಾವ ಜೀವಮುಮಂ ತ-

ನ್ನನೆ ಬಗೆವ ತೆಜದೆ ಬಗೆವುದು

ಮುನಿ ವೇದವ್ಯಾಸಮತಮಿದತಿಶಯಧರ್ಮಂ

೧೧೪

ಅದರಿಂದ ಪಾಣಿವಧೆಯೇ ಪೊಲ್ಲದು, ಸಕಲಪಾಣಿಹಿತವೇ ಧರ್ಮವೆಂದನೇಕ ಶ್ರುತದೃಷ್ಟಾನುಮಾನಗಳಿಂದ ಸಂಜೀವಕಂ ತಿಳಿಪೆ, ಪಿಂಗಳಕಂ ಮೃದುಹೃದಯನಾಗಿ ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ:

ಎಲೆ ಪರಮಮಿತ್ರಪುಂಗವ

ವಿಲಸನತಿ ನಿನ್ನ ಪೇಟ್ಟ ಧರ್ಮಶ್ರವಣಂ

ಪಲತೆಜದಿನನ್ನ ಮನದೊಳ್

ನೆಲಸಿದುನೊಂದು ಚಿಂತೆ ಮನದೊಳಗೆನ್ನಾ

೧೧೫

ಅಲ್ಲಿ ವಿನಯವಿನಮಿತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು ಹೀಗೆಂದನು. ಪೂಜ್ಯರೇ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಸಾಧನೋಪಾಯಸಾಧಕವಾದ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅದನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ, ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಗಳು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು : ಹಾಗಾದರೆ ಕೇವಲಧರ್ಮವು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ ಎನ್ನಲು ವ್ಯಾಸದೇವನು ಅವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ಶ್ಲೋ॥ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು ; ಕೇಳಿದಂತೆಯೇ ಲೇಸಾಗಿ ಅವಧರಿಸಬೇಕು ; ತನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದುದನ್ನು ಪರರಿಗೆ ಬಗೆಯಬಾರದು. ೧೧೪. ಹೀಗೆ ಸಕಲಧರ್ಮದ ಸಾರವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ, ತನಗೆ ಎಂದೂ ಕೇಡಿಲ್ಲದುದನ್ನೇ ಬಯಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವ ಜೀವವನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನೇ ಬಗೆಯುವಂತೆ ಎಣಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಅತಿಶಯವಾದ ಧರ್ಮ. ಇದು ಮುನಿ ವೇದವ್ಯಾಸನ ಮತ. ೧॥ ಅದರಿಂದ ಪಾಣಿವಧೆಯೇ ನೀಚವಾದುದು. ಸಕಲ ಪಾಣಿಹಿತವೇ ಧರ್ಮವೆಂದು ಅನೇಕ ಶ್ರುತದೃಷ್ಟಾನುಮಾನಗಳಿಂದ ಸಂಜೀವಕನು ತಿಳಿಸಲು, ಪಿಂಗಳಕನು ಮೃದುಹೃದಯನಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೧೧೫. ಎಲೈ ಪರಮಮಿತ್ರ ಪುಂಗವ! ವಿಲಸನತಿಯಾದ ನೀನು ತಿಳಿಸಿದ ಧರ್ಮಶ್ರವಣ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಚಿಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ.

ದಾವುದನೆ, 'ಸ್ವಯಂ ಚತುಷ್ಪಾದಾಧಿ ಸೇವ್ಯಃ' ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೀನೆಂದಂತೆ, ನೆಗಟ್ಟು ಪುಲ್ಲಂ ಮೇಯಲಿಟೆಯೆಂ, ಪಿಶಿತಾಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಶರೀರಂ ನಿಲ್ಲದೇಗೆಯ್ತೆನೆ; ಸಂಜೀವಕನಂತೆಂದಂ : ಆದೊಡಂ ನಿಮಗೆಂ ಹರ್ಷಮಾದಾಗಳನೇಕ ಮೃಗಗಣಮನೆಯ್ತೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕ್ಷುಧಾನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿಮಗೆನಿತುಮೇಯ್ಯಮನಿತನೆ ಕೈಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿಪ್ಪುದೆನಲ್, ಅಂತೆಗೆಯ್ತೆನೆಂದು ಕ್ರೂರಕರ್ಮಮಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸ್ವೋದರಪೂರಣಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನಿತನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿಪ್ಪುದಂ, ಕರಟಕ ದವನಕ ಪ್ರಮುಖ ನಿಖಿಲ ಕ್ರೂರಮೃಗಂಗಳೆಲ್ಲಂ ಪಲವುದಿವಸಮಾಹಾರಂಬಡೆಯದೆ ಮಲುಮಲನೆ ಮಣುಗಿ ಸಾವನಿತವಸ್ತೆ ಪುಟ್ಟ ಸೈರಿಸಲಾಡದೆ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪೊಡೆಮಟ್ಟುಮದಳೊಳಗೊಂದು ಜಾಂಬವಂತನೆಂಬ ಪುರಾಣ ಜಂಬುಕನಂತೆಂದುದು :

ನಿಮ್ಮಡಿ ಬಿನ್ನಪಮಂ ಕೇ-

ಲೈಮ್ನಂ ನೀಂ ಪೊರೆದು ಪಲವು ಕಾಲಮನೀಗಳ್

ಕೆಮ್ಮನೈ ಪರಿಹರಿಸುವುದುಂ

ನಿಮ್ಮೊಡಲನೆ ಪೊರೆದು ಬಾಬ್ಬದುಂ ಗುಣದೊಳಗೇ

೧೧೬

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಯಾನುಂ ಬಂದ ಧೂರ್ತಪ್ಪೆಟ್ಟಿನ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡು ಅನ್ವಯಾಗತರುಂ ಹಿತರುಮಪ್ಪ ಪರಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನೀಂ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ವಂದು,

ಶ್ಲೋ|| ರಕ್ತಾದ್ವೈತಿಂ ಸಮಾಪದ್ಯ ಹೃರಕ್ತಂ ತು ಪರಿತ್ಯಜೇತ್

||೩೮||

ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯುಂಟಪ್ಪುದರಿಂ, ನೀನಿಂತು ವಿರಕ್ತನಾದುದನಿಡಿದಿಂ ಬಚೆಕ್ಕೆ ಪರಿಗ್ರಹಂ ಪೆಣಿನೋರ್ವಾಳನನಿಜಿಸಿ ಪೋಕುಮಂತಾದುದು,

ವ|| 'ಸ್ವಯಂ ಚತುಷ್ಪಾದಾಧಿ ಸೇವ್ಯಃ' ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೀನು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಆಚರಿಸಿ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೇಯಲಾರೆ ; ಪಿಶಿತಾಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಶರೀರ ಬದುಕದು, ಅದಕ್ಕೇನುಮಾಡಲಿ ? ಸಂಜೀವಕನು ಹೇಳಿದನು : ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಹರ್ಷವಾದಾಗ ಅನೇಕ ಮೃಗಗಣವನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಕ್ಷುಧಾನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಪಿಂಗಳಕನು ಕ್ರೂರಕರ್ಮವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಉದರಪೂರಣ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಕರಟಕ ದವನಕ ಪ್ರಮುಖನಿಖಿಲಕ್ರೂರಮೃಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಲವು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗಿ ಸಾಯುವ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬರಲು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಂಬವಂತನೆಂಬ ಒಂದು ಪುರಾಣಜಂಬುಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು: ೧೧೬. ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಮ್ಮ ಒಡಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಗುಣವೆನಿಸುವುದೇ ? ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಧೂರ್ತನಾದ ಎತ್ತಿನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಂಬಿ ಅನ್ವಯಾಗತರೂ, ಹಿತರೂ ಆದವರ ಪರಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿರಕ್ತರಾಗಿರುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ ! ಶ್ಲೋ|| 'ರಕ್ತಾದ್ವೈತಿಂ ಸಮಾಪದ್ಯ ಹೃರಕ್ತಂ ತು ಪರಿತ್ಯಜೇತ್' ವ|| ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯುಂಟು. ನೀವಿಂತು ವಿರಕ್ತರಾದುದರಿಂದ ಬೇರೊಬ್ಬ ಅರಸನನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋ|| ಯೋಧುವಾಣಿ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯಾಧುವಾಣಿ ಪರಿಸೇವತೇ
ತಸ್ಯ ಧುವಾಣಿ ನಶ್ಯಂತಿ ಹ್ಯಧುವಂ ನಪ್ಯಮೇವ ಚ

||೩೯||

ಟ|| ಆವನೋರ್ವಂ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರ್ಪುದಂ ಬಿಟ್ಟು ಅಸ್ಥಿರಮಾದಪ್ಪುವಂ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರಪಂ ಆತಂಗೆ ಸ್ಥಿರಮಪ್ಪುವಂ ಕಿಡುಗುಂ, ಅಸ್ಥಿರಮಪ್ಪುದಂತುಂ ಕೆಟ್ಟುದೇ-ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪುದಪಿಂ, ಮುಗಿಲ ನೀರಂ ನಚ್ಚಿ ಡೋಣೆಯ ನೀರಂ ತುಳುಂಕಿದ ಕೋಡಗದಂದಂ ನಿನಗಕ್ಕುಮದಪಿಂ ನಿನ್ನ ಸಂಜೀವಕನ ಬುದ್ಧಿಯುಮನೆನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯುಮಂ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುದೆಂದು ಪಲತೆಪದಿಂ ನುಡಿದ ಪುರಾಣ ಜಂಬುಕನ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವ ಪಿಂಗಳಕನೀ ಪಾಪಿಗುತ್ತರಂಗೆಂಟೊಡ ಪಾಪೋಪದೇಶಂಗೆಯ್ತಪನದಪಿಂ 'ಮೌನಂ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನಂ' ಎಂಬುದುಂಟೆಂದುಸಿರದಿರ್ಪುದುಂ, ಅಂತಿದರ್ ಪಿಂಗಳಕನಂ ಕಂಡು ಮೃಗಂಗಳೆಲ್ಲಂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯೋಳ್ ಪರೆದುಪೋದುವು. ಅಲ್ಲಿ ದವನಕಂ ಕರಟಕನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ.

ಎನ್ನ ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದ ಮ-

ದನ್ನಯಮೇನಾನುಮಕ್ಕುಮೆಂಬುದನಪಿದಂ-

ದನ್ನಂ ನೀ ಬಾರಿಸಿದುದು

ಸನ್ನಿದಮಾಯ್ನಿದರ್ಕೆ ಪೇಟೀಗೆಯ್ತೆಂ

೧೧೭

ಮುನ್ನಂ ನೀಂ ಬಾರಿಸೆಯುಮ-

ದನ್ನಯಮಪ್ಪೆನ್ನ ಮಾಡಿದಪಿಗಜ್ಜಂ ಪೇ-

ಟಿನ್ನೆಂತು ಮಾಡಲಕ್ಕುಮಿ-

ದನ್ನಯದೋಳ್ ಕೂಡುವಂತನಾಗತವೇದೀ

೧೧೮

ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ಸ್ಥಿರವಾದುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಸ್ಥಿರವಾದುದು ಎಂತೂ ನಾಶವಾಗತಕ್ಕುದೇ. ಮುಗಿಲ ನೀರನ್ನು ನಂಬಿ ಹೊಂಡದ ನೀರನ್ನು ತುಳುಕಿಬಿಟ್ಟು ಕೋಡಗದಂತೆ ನೀನಾಗುವೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಂಜೀವಕನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು ಹೀಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ ಪುರಾಣ ಜಂಬುಕನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಿಂಗಳಕನು ಈ ಪಾಪಿಗ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಪಾಪೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿಯಾನು. ಅದರಿಂದ, 'ಮೌನಂ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನಂ' ಎಂದು ಮಾತನಾಡದೆ ಇದ್ದ ಪಿಂಗಳಕನನ್ನು ಕಂಡು ಮೃಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಚೆದರಿಹೋದವು. ಆಗ ದವನಕನು ಕರಟಕನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಹೀಗೆಂದಿತು : ೧೧೭. ನನ್ನ ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾದೀತು ಎಂದು ನೀನು ತಿಳಿದು ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದುದು ಈಗ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಏನುಮಾಡಲಿ ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ೧೧೮. ಮೊದಲು ನೀನು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಹೀನಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವಂತೆ ಈಗ ಏನುಮಾಡೋಣ, ಅನಾಗತವೇದೀ ಹೇಳು ಅದಕ್ಕೆ

ಕರಟಕನಿಂತೆಂದು ನೀನಾಗಿಯುಮನಾಗತಕಾರ್ಯವಿದ್ದಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತಬುದ್ಧಿ ನಿನಗುಳ್ಳನಿತನಿಗಿಲ್ಲ ಅದರ್ಕೆ ತಕ್ಕದಂ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆಯೆಂಬುದುಂ, ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ :

ಕರಟಕ ಕೇಳ್ ಕರಟಕಘಟ
ಕರಟಕನೆನೆ ನೆಗಟ್ಟು ಪಂಚವದನಂಗಂ ಶಾ-
ಕ್ಷರ ಪರಿಬೃಥನೆನಿಪಂಗಂ
ವಿರಕ್ತಿಯಪ್ಪಂತು ಮಾಯ್ದಿಂತಿದು ಕಜ್ಜಂ

೧೧೯

ಎಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ : ನೀನೆಂದಂತೀ ಕಜ್ಜಮೆನ್ನಿಂದಮೆ ಸಾಧ್ಯಮಕ್ಕುಮಾದೊಡಿದೆಲ್ಲಂ ವಾಕ್ಯ || 'ತ್ರಯೋನರ್ಥಾಃ ಸ್ವಯಂಕೃತಾಃ' ಎಂದು ದೇವಶರ್ಮಂ ಪೇಟ್ಟ ಕಥೆಯೆಮಗಾದುಂಬುದುಂ, ಕರಟಕನಂತೆನೆ, ದವನಕಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

೬. ದೇವಶರ್ಮನ ಕಥೆ

ಆಭೀಳಮೆಂಬ ಜನಪದಮುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ,

ಅಂಚಿತ ದೇವತಾಭವನಸಂಕುಳದಿಂ ಗಣಿಕಾನಿವಾಸದಿಂ
ಕಾಂಚನಕೂಟಕೋಟಿಗಳಿನ್ನುತ್ತಮ ಧಾರ್ಮಿಕರಿಂ ಮುನೀಂದ್ರರಿಂ
ಕ್ರೌಂಚ ರಥಾಂಗರಂಜಿತ ಸರೋರುಹಪಂಚದಿನಾದಮೊಪ್ಪುಗುಂ
ಕ್ರೌಂಚಪುರಂ ಪುರಂದರಪುರಪ್ರತಿಮಂ ಧರೆಯೋಳ್ ನಿರಂತರಂ ೧೨೦

ಆ ಪುರದೊಳ್ ದೇವಶರ್ಮನೆಂಬ ಗೊರವನುಗೋಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಠತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಪಲಕಾಲಮಿರ್ಷಂ, ಆತಂಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕರಪ್ರಗಜನರೈಲ್ಲಂ ಸೋಮಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಾದಿ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಗಳೊಳ್

ಕರಟಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ವ|| ನಿನಗಿರುವಷ್ಟು ಅನಾಗತಕಾರ್ಯವಿದ್ದಿಯೂ, ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಬುದ್ಧಿಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದನ್ನು ನೀನೇ ಬಲ್ಲವನು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು: ೧೧೯. ಕರಟಕ ! ಕೇಳು, ಕರಟಕಘಟಕರಟಕನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊತ್ತ ಈ ಪಂಚಾನನನಿಗೂ ಆ ಶಾಕ್ಷರಪರಿವೃಥನೆನಿಸಿದ ಸಂಜೀವಕನಿಗೂ ವಿರಸವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಉಚಿತ ಉಪಾಯ. ವ|| ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ವಾ|| 'ತ್ರಯೋನರ್ಥಾಃ ಸ್ವಯಂ ಕೃತಾಃ' ಎಂದು ದೇವಶರ್ಮನು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯೇ ನಮಗಾಯಿತು. ಎಂದನು. ಆಗ ಕರಟಕನು ಆ ಕಥೆಯೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ದವನಕನು ಹೇಳಿದನು : ಆಭೀಳ ಎಂಬ ನಾಡುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ೧೨೦. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದೇವಾಲಯಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಗಣಿಕಾನಿವಾಸದಿಂದಲೂ, ಚಿನ್ನದ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರಗಳಿಂದಲೂ, ಉತ್ತಮಧಾರ್ಮಿಕರಿಂದಲೂ ಮುನೀಂದ್ರರಿಂದಲೂ, ಕ್ರೌಂಚ, ಚಕ್ರವಾಕಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸರೋಜಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಕ್ರೌಂಚಪುರವು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಸದಾ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದೇವಶರ್ಮನೆಂಬ ಶೈವಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಉಗ್ರೋಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಹಲವು ಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ರಾಜರು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣಾದಿ ಪುಣ್ಯತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುವರ್ಣದಾನವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಆ

ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಂ ಸುವರ್ಣದಾನಮಂ ಕುಡೆ, ಪಲವೃಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದ ಪೊನ್ನಂ ದೇವಶರ್ಮಂ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತಾಯ್ ಮಗನಂ, ಉತ್ತಮ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನಂ ಶರಣಾಗತನಂ, ಧಾರ್ಮಿಕಂ ಧರ್ಮಮಂ, ಯಶೋವೃತ್ತಿ ಯಶಮಂ, ಸತ್ಪುರುಷನಾಶ್ರಿತಂ, ನಿಸರ್ಗಭೀರು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂ, ಶೂರಂ ವಿಕ್ರಾಂತಗುಂ, ಮಹಾಸತಿ ಪತಿವ್ರತಾಗುಣಮಂ, ಲುಬ್ಧ ಧನಮಂ, ಮನಸ್ವಿ ಮಾನವಂ ರಕ್ಷಿಸುವವೋಲ್ ರಕ್ಷಿಸುತಿರ್ಪುದುಮಾ ಪುರದೊಳ್ ದ್ಯೂತವ್ಯಸನವಿಕಳಭೂತಿಯಾಪಾಢಭೂತಿಯೆಂಬ ಧೂರ್ತನೊರ್ವನಿರ್ಪಂ. ಆತಂ ತನಗೇನುಮಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರ್ದು ದೇವಶರ್ಮಂಗೆನಾಸುಂ ಧನಮುಂಟೆಂಬುದುಂ ಕೇಳ್ವು ತಾನುಮುಜೆವನಾಗಿ ದೇವಶರ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪೂಜನಾಗಿ ನಿಮ್ಮಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದೆನೆನ್ನಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೆನೆ, ತಪಸ್ವಿ ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತೆಂದು ಕೈಕೊಂಡಿರೆ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಪಾಢಭೂತಿ ಬೆಸಗೆಯ್ದುತಿರೆ, ಪಲವೃಕಾಲಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಸಕ್ತಚಿತ್ತನಾಗಿ ದೇವಶರ್ಮಂ ತನಗೆ ತಕ್ಕನಿತು ದ್ರವ್ಯಮಂ ದಾನಂಗೆಯ್ಯಲ್ಟೆಂಬುದುಂ ದೇವರ ಪೇಳಿಗೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಲೆಕ್ಕೆ ತಾನುಮಾಪಾಢಭೂತಿಯುಂ ಕ್ರೌಂಚಪುರಮಂ ಪೋಜಿಮಟ್ಟು ಕಿಚಿದಂತರಮಂ ಪೋಗಿ,

ಅಂಚೆಗಳೋಳಿಯಿಂದ ರುಪನಿಕಾಯದಿನುತ್ತಮಸಾರಸಂಗಳಿಂದ

ಕ್ರೌಂಚಕುಳಂಗಳಿಂದ ಬಕಕದಂಬಕದಿಂದ ವರಚಕ್ರಚಕ್ರದಿಂದ

ಚಂಚಲವೃಜಾವೃತಸರೋಜ ನವೋತ್ಪಲ ಕೈರವಂಗಳಿಂದ-

ದಂಚತಮಾದ ಪದ್ಮನಮಂ ಮುನಿ ಕಂಡನುದಾರತೀರಮಂ

೧೨೧

ಹೊನ್ನು ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ದೇವಶರ್ಮನು ಅದನ್ನು ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು, ಉತ್ತಮ ಸತ್ತ್ವಸಂಪನ್ನನು ತನ್ನ ಶರಣಾಗತನನ್ನು, ಧಾರ್ಮಿಕನು ಧರ್ಮವನ್ನು, ಯಶೋವೃತ್ತಿಯು ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ, ಸತ್ಪುರುಷರು ಆಶ್ರಿತರನ್ನೂ, ನಿಸರ್ಗಭೀರು ಪ್ರಾಣಿವನ್ನೂ, ಶೂರನು ವಿಕ್ರಾಂತವನ್ನೂ, ಮಹಾಸತಿ ಪತಿವ್ರತಾಗುಣವನ್ನೂ, ಲೋಭಿಯು ಧನವನ್ನೂ, ಮನಸ್ವಿಯು ತನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದ್ಯೂತವ್ಯಸನದಿಂದ ವಿಕಳಭೂತಿಯಾದ ಆಪಾಢಭೂತಿಯೆಂಬ ಧೂರ್ತನಿದ್ದನು. ಆತನು ತನಗೇನೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರಲು ದೇವಶರ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಧನವುಂಟು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದೇವಶರ್ಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪೂಜನಾದನು. ಸ್ವಾಮಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಲು ದೇವಶರ್ಮನು ಅವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಪಾಢಭೂತಿಯು ಗುರುವಿನ ಕೈಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಸಕ್ತಚಿತ್ತನಾಗಿ ದೇವಶರ್ಮನು ತನಗೆ ದಾನಮಾಡಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಆಪಾಢಭೂತಿಯೊಡನೆ ಕ್ರೌಂಚಪುರದಿಂದ ಯಾತ್ರೆಗೆಂದು ಹೊರಟನು. ೧೨೧. ಹಂಸಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದಲೂ, ಮೀನುಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದಲೂ, ಉತ್ತಮ ಸಾರಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ರೌಂಚಸಮೂಹದಿಂದಲೂ, ಬಕಸಮೂಹದಿಂದಲೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚಕ್ರವಾಕಗಳಿಂದಲೂ, ಚಂಚಲವಾದ ದುಂಬಿಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಕಮಲ, ಕನ್ನೆದಿಲೆ, ಬಿಳಿಯ ನೈದಿಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸರೋವರದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ತೀರವನ್ನು ಆ

ಅಂತು ಕಂಡಾ ಸರೋವರದೊಳ್ ದೇವಶರ್ಮಂ ದೇವಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿ ಪೋಪಮೆಂದಾಪಾಢ ಭೂತಿಯಂ ಮಾತ್ರಾಭಾಂಡಕ್ಕೆ ಕಾಪಿರಿಸಿ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನಂಗೆಯ್ದು ಭಸ್ಮೋದ್ಘಾತಗಾತ್ರನಾಗಿ ದೇವತಾಸಮಾರಾಧನೆಗೆ ಕುಳಿದು,

ಹರನಂ ಶಂಕರನಂ ಚಿತ್ತಪುರನಂ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಭಸ್ವೀಕೃತ
ಸ್ಮರನಂ ತುಂಗಹಟಜ್ಜಟಾಭರನನುದ್ಧಕ್ಕಿಭಾರನತಂ
ವರಗಂಗಾಧರನಂ ಮೃಡಾಣಿವರನಂ ವ್ಯಾಲೋಲಬಾಲೇಂದು ಶೇ-
ಖರನಂ ತಾಳಿದನಾತ್ಮಪ್ರತ್ಯಮಳದೊಳ್ ಯೋಗೀಂದ್ರ ವೃಂದಾರಕಂ ೧೨೨

ಅಂತು ತಾಳಿ ಪರಮಾತ್ಮಧ್ಯಾನಾಧೀನಮಾನಸನಾಗಿ ತಪೋಧನಂ ಪರಮಾತ್ಮವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂದುದುಮಂ ಕೆಲದೊಳ್ ಪೆರಾರುಮಿಲ್ಲದುದುಮಂ ಕಂಡಾಪಾಢಭೂತಿ ತಾಂ ಭಿದ್ರಾಸ್ತೇಷಿಯಾಪುದುಪೆಂ ತನಗಿದುವೆ ಪದನೆಂದು ಬಗೆದು,

ಶ್ಲೋ|| ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರತಿಪನ್ನಾನಾಂ ವಂಚನಂ ಕಾ ವಿದಗ್ಧತಾ ||೪೦||

ಟೀ|| ವಿಶ್ವಾಸಿದವರೊಳ್ ವಂಚನೆಯನೆಸಗುವುದಾದ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ?

ಎಂಬೀ ಸುಭಾಷಿತಮಂ ಬಗೆಯದೆ ಆ ದುರಾತ್ಮನಾ ಮಹಾತ್ಮನ ಧನಮಂ ಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮ ಹರಣಮಂ ಸುವರ್ಣಹರಣಮಂಗೆಯ್ದಾ ಪಾತಕಂ ನರಕಗತಿಗೆಯ್ದವ ಧೂರ್ತತನದಿಂ ಕುಟಲಮಾರ್ಗಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ ಪೋಗಿ, ಕಿಟಿದಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ ದೇವಶರ್ಮಂ ದೇವಪೂಜಾವಿಧಾನಮಂ ನಿರ್ವರ್ತಿಸಿ ದೆಸೆದೆಸೆಯಂ ನೋಡಿ ಕೆಲದೊಳಿದ್ ಮಾತ್ರಾಭಾಂಡಿಕೆಯುಮನಾಪಾಢಭೂತಿಯುಮಂ ಕಾಣದೆ ಅರ್ಥನಾಶದಿಂ ವಿಕಳಚಿತ್ತನಾಗಿರಿಸಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ ತನ್ನಿಂ ತಾನೆ ಸಂಭವಿತಾತ್ಮನುಮಾಗಿ ಪಲಕಾಲದಿಂ ಪಡೆದರ್ಥಂ ನಿರರ್ಥಂ ಕೆಟ್ಟುದೆಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ, ತನ್ನಿಂ ತಾನೆ ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡಿಂತೆಂದಂ :

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಂಡನು. ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ದೇವಶರ್ಮನು ದೇವಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಆಪಾಢಭೂತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾವಲು ಇರಿಸಿ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನಮಾಡಿ ಭಸ್ಮೋದ್ಘಾತಗಾತ್ರನಾಗಿ ದೇವತಾಸಮಾರಾಧನೆಗೆ ಕುಳಿತು ೧೨೨. ಹರನೂ, ಶಂಕರನೂ, ತ್ರಿಪುರನನ್ನು ಗೆದ್ದವನೂ, ಸ್ಮರನನ್ನು ಸುಟ್ಟವನೂ, ಉನ್ನತ ಜಟಾಧರನೂ, ಅಶಿಶಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಬಾಗಿದವನೂ, ಗಂಗಾಧರನೂ, ಮೃಡಾಣೀವರನೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನೂ ಆದ ಶಿವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಶ್ರೇಷ್ಠನು ತನ್ನ ಹೃತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನು. ಪರಮಾತ್ಮಧ್ಯಾನಾಧೀನಮಾನಸನಾದ ದೇವಶರ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂದುದನ್ನೂ, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು ಆಪಾಢಭೂತಿಯು ತಾನು ಭಿದ್ರಾಸ್ತೇಷಿಯಾದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಇದೇ ತಕ್ಕಸ್ಥಾನವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಶ್ಲೋ|| 'ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರತಿಪನ್ನಾನಾಂ ವಂಚನಂ ಕಾ ವಿದಗ್ಧತಾ' - ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟವರನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದು ಎಂಥ ಪ್ರೌಢಿಮೆ - ವ|| ಎಂದು ಬಗೆಯದೆ ಆ ದುರಾತ್ಮನು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಧನವನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋದನು. ದೇವಶರ್ಮನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ನೋಡಿ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ಆಪಾಢಭೂತಿಯನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಅರ್ಥನಾಶದಿಂದ ವಿಕಳಚಿತ್ತನಾಗಿ ಹಲವು ಕಾಲದಿಂದ ಪಡೆದ ಹಣ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ನಾಶವಾಯಿತೆಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು

ಶ್ಲೋ|| ದಾತವ್ಯಂ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ಸತಿ ವಿಭವೇ ನೈವ ಸಂಚಯೇದರ್ಥಂ
ಪಶ್ಯೇತ ಮಧುಕರಣಾಂ ಸಂಚಿತಮರ್ಥಂ ಹರಂತಸ್ತೇ

||೪೧||

೪೧|| ವಸುವೃಂಟಾದೊಡೆ ಪರಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಮಾಬ್ಬುದು, ತಾನುಣ್ಣುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಚಿತಮಾಗಿರಿಸಲಾಗದೆಂತನೆ, ಜೇನನೊಳಂಗಳ್ ತುಪ್ಪವನಿರಿಸಿದೊಡೆ ಲೋಗರ್ ಕೊಂಡು ಪ್ರೋಪರ್ ಎಂಬೀ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯಮಾದುದು. ಎಲ್ಲಮದ್ಯಷ್ಟವಶಮಲ್ಲದೆ ಎನ್ನ ವಶಮಲ್ಲಮೆಂದು ಖೇದಮಂ ಮಾಣೈಪ್ಪುದುಂ, ಆ ಸಮಯದೊಳ್ ಮಹಾಟವಿಯೊಳಾಡುತಿರ್ಪ ಕುಟಿವಿಂಡು ನೀರುಣಲ್ ಬಗೆದು ಬಂದಲ್ಲಿ ನೀರನುಂಡು ಕೊರ್ವಿ ಕೊಣಕಿಟ್ಟು ತಗರೆರಡುಂ ಭರಂಗೆಯ್ನು ತಾಗುವುದುಂ ನಡುವಿದ್ ನರಿ ಕರಿಮೆಟ್ಟಿದ ಸೋರೆಯ ಕಾಯಂತೆ ಜಿಗಿಜಿಗಿಯಾಗಿ ಸತ್ತೊಡ್ಡದಂ ದೇವಶರ್ಮಂ ಕಂಡು, 'ಜಂಬುಕೋ ಮೇಷಯುದ್ಧೇನ ವಯಂಚಾಷಾಢಭೂತಿನಾ' ಎಂದಲ್ಲಿ ತಳರ್ದು ಕಿಟಿದಂತರದೊಳಿದೊಂದೂರಂ ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಪನ್ನೆಗಂ,

ಮುಗಿಯೆ ಸರೋಜಪಂಡಮಲದೊಪ್ಪೆ ನವೋತ್ಪಲರಾಜಿ ಜಕ್ಕವ-
ಕ್ಕಿಗಳ ಮನಕ್ಕೆ ತಾಪವೊದವುತ್ತಿರೆ ವಿದುಮ ಭಂಗಕಾಂತಿ ಕೈ-
ಮಿಗೆ ಘನವೀಧಿಯೊಳ್ ನಿಜಕುಳಾಯತನಕ್ಕೆ ಪಾಟಿ ಪ-
ಕ್ಕಿಗಳಪರಾಂಬುರಾಶಿಗಿಟಿದಂ ನಳನೀವನಜೀವಿತೇಶ್ವರಂ

೧೨೩

ಅಂತಾದಿತ್ಯಸ್ತಗಿರಿಯನೆಯ್ಯುವುದುಮಾ ಗೊರವನೂರ ಚತುಷ್ಪಥಮಧ್ಯದೊಳ್ ಬಬಲೆಲ್ಲ ಮೆಯ್ಯುಂ ಶ್ರಮಶ್ರಾಂತಾಕಾಂತನಾಗಿ ಮೇಗುಸಿರ್ವಟ್ಟು ಸುಯ್ಯುಂ ಗೂಢಪ್ರಾಣಿಯಂತೊಳವೊಕ್ಕಡಂಗಿದ

ತಾನೇ ಸಂತೈಸಿಕೊಡನು. ಶ್ಲೋ|| ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ; ತಾನು ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಕೂಡಿದಬಾರದು. ಜೇನುನೋಣಗಳು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟರೆ ಜನರು ಕೊಂಡುಹೋಗುವರು ! ಎಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲವೂ ಅದೃಷ್ಟವಶವಲ್ಲದೆ ನನ್ನಿಂದ ಏನೂ ನಡೆಯದು ಎಂದು ಖೇದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಡವಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುರಿಹಿಂಡು ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿತು. ಎರಡು ತಗರುಗಳು ಕೊಣಕಿಟ್ಟು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕಿಡಿಗುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನೆತ್ತಿಯೊಡೆದು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಸಿನೆತ್ತರನ್ನೂ ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಕ್ಷುಧಾರ್ತನಾದ ಒಂದು ಮೃಗಧೂರ್ತನು ಆ ಮಾಂಸಖಂಡದ ಹತ್ತಿರ ಬರಲು ಆ ತಗರೆರಡೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೋರಾಡಲು ನಡುವಿದ್ದ ನರಿಯು ಆನೆ ಮೆಟ್ಟಿದ ಸೋರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಜಿಗಿ ಜಿಗಿಯಾಗಿ ಸತ್ತುದನ್ನು ದೇವಶರ್ಮನು ಕಂಡನು. 'ಜಂಬುಕೋ ಮೇಷಯುದ್ಧೇನ ವಯಂಚಾಷಾಢಭೂತಿನಾ' ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಊರನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ೧೨೩. ಕಮಲಗಳು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದುವು, ನೈದಿಲೆಗಳು ಅರಳಿದವು, ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ವಿರಹವುಂಟಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹವಳದ ಬಣ್ಣದ ಕಾಂತಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲು ಹಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗೂಡುಗಳಿಗೆ ಹಾರಿದುವು. ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮಾಂಬುಧಿಗೆ ಇಳಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಆ ಮುನಿಯು ಆ ಊರಿನ ನಾಲ್ಕು ದಾರಿಗಳು ಕೂಡುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಲಿದ ಶರೀರದಿಂದ ಬಿದ್ದು, ಮೇಲುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೂಢಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಒಳಹೊಕ್ಕ ಕಣ್ಣಿನ ಬರಗಾಲದ

ಕಣ್ಣಂ ಬಜಗಾಲದ ಕೆಜಿಯಂತೆ ನೆಜಿ ಬತ್ತಿದ ಬಾಯುಂ ಬೇತಾಳನ ಬಸಿಜಂತೆ ಬೆನ್ನಂ ಪತ್ತಿದ ಬಸಿಜುಂಬೆರಸು ಬರ್ಪ ವೃದ್ಧಾತಾಪಸನಂ ಕಂಡವರ್ಗೆಲ್ಲಂ ಕರುಣಮಾಗಲ್ ಅಲ್ಲಿಯ ಮೂಲಿಗನಪ್ಪ ಪಟ್ಟಸಾಲಿಗಂ ಕಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೊಡಗೊಂಡು ಪೋಗಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಥಪರಿಶ್ರಮವನಾಜಿಸಿ ಬಚಿಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪೆಂಡತಿಯಂ ಕರೆದು ಈ ತಪೋಧನಂಗೆ ನಿರ್ವಾತಮಪ್ಪಡೆಯೋಳ್ ಪಟ್ಟಿಗೆಡೆಮಾಡಿ ಕುಡೆಂದು ಪೇಟ್ಟು ತಾಂ ಮಧುಪಾನಕ್ರೀಡಾನಿರತನಾಗಿ ಪೋಗಲ್ ಬಗೆದು ಚಿತ್ರಾಂಬರಪರಿಧಾನನುಂ ಕರ್ಪೂರಮಿತ್ತಿನವಮಲಯಜರಸವಿಲಿಪ್ಪಗಾತ್ರನುಂ ಸುರಭಿಕುಸುಮಾಮಾಲಾಲಂಕೃತೋತ್ತಮಾಂಗನುಂ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತನುಮಾಗಿ ಕತಿಪಯಸಮಾನಶೀಲವ್ಯಸನಸಹಾಯರ್ವರಸು

ಕಮನೀಯೋದಾರ ಚಾಮೀಕರ ಚಪಕ ಚಯನ್ಯಸ್ತಮಾಧ್ವೀಕ ಗಂಧಾಂ-

ಧ ಮದಾಳಿವ್ಯಾತರುಂಕಾರಿಯನಧಿಕಮನೋಹಾರಿಯಂ ಮತ್ಸನ್ಯತ್-

ತ್ವಮದಾ ಕಸ್ತೂರಿಕಾಮಿತ್ತಿತ ಗುರುಕಬರೀನಿರ್ಗತಪ್ಪಸಂದೋ-

ಹಮನುದೃತ್ಯಾನ ಭೂರಂಗಮನತಿಮುದದಿಂದೆಯ್ವಿದಂ ತಂತುವಾಯಂ ೧೨೪

ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್ ತಂತುವಾಯಿಕೆ ತಪೋಧನಂಗೆ ಮನೆಯೋವರಿಯೋಳ್ ಪಾಸಿಕೊಟ್ಟು ನಿಮಡಿ, ನೀವಿಲ್ಲಿ ಸುಖನಿದ್ರೆಗೆಯ್ಯುಮೆಂದು ತಾಂ ಜೋಡಾಡಲ್ ಬಗೆದು ಮನೆಯಾಣ್ಣಂ ಬಾರದನ್ನಂ ಕಬ್ಬಲಿಪೋಗದನ್ನಂ ಚಂದ್ರೋದಯಮಾಗದನ್ನಂ ತನ್ನ ಮನೋರಥಮಂ ತೀರ್ಚಿವೆನೆಂದು ದೂತಿಯಂ ಕರೆದು ತನ್ನಾತನಂ ಸಂಕೇತನಿಕೇತನಕ್ಕೊಡಗೊಂಡು ಬರ್ಪುದೆಂದು ಪೇಟ್ಟುಟ್ಟಿ,

ಕರೆಯಂತೆ ಬತ್ತಿದ್ದ ಬಾಯಿಯ, ಬೇತಾಳನ ಹೊಟ್ಟೆಯಂತೆ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವೃದ್ಧಾತಾಪಸನನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಊರಿನ ಮೂಲಿಗನಾದ ಒಬ್ಬ ಪಟ್ಟಸಾಲಿಗನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನ ಪಥಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಈ ತಪೋಧನನಿಗೆ ನಿರ್ವಾತವಾದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಡು ಎಂದನು. ಅವನು ಮಧುಪಾನಕ್ರೀಡಾನಿರತನಾಗಿ ಹೋಗಲು ಯೋಚಿಸಿ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕರ್ಪೂರಮಿತ್ತಿತ ನವಮಲಯಜರಸವನ್ನು ಮೆಯ್ಯೆ ಬಳಿದುಕೊಂಡು, ಪರಿಮಳಪುಷ್ಪವನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಲವರು ಸಮಾನಶೀಲ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ೧೨೪. ಮನೋಹರವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಆದ ಚೆನ್ನದ ಬಟ್ಟಲುಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸುರಿದ ಮದ್ಯದ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಮದಿಸಿದ ದುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾದ, ಮದದಿಂದ ಕುಣಿಯುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಸ್ತೂರೀಮಿತ್ತಿತ ತೋರಹೆರಳಿನಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಪರಾಶಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪಾನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಂತುವಾಯನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಲುಪಿದನು. ೨|| ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಇತ್ತ ತಂತುವಾಯಿಕೆಯು ಮನೆಯ ಓವರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಕೊಟ್ಟು, ಸ್ವಾಮೀ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿರಿ ಎಂದು ತಾನು ಜೋಡಾಡಲು, ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಬರುವುದರೊಳಗೆ, ಬೆಳಗಾಗುವುದರೊಳಗೆ, ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗುವ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ದೂತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನಾತನನ್ನು ಸಂಕೇತ

ತೋಯನಿಧಾನಫೇನ ವಿಶದೋತ್ತಮವಸ್ತ್ರಮನುಟ್ಟು ಪುಷ್ಪಮಾ-
ಲಾಯುತೆಯಾಗಿ ರಾಗದಿನುಪೇಶ್ವರನೊಳ್ ನೆರೆವಟ್ಟಿಂ ಪುಸೂ-
ನಾಯುಧತಾಪತಪ್ಪ ಕಡುಗಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ಪುಂಶ್ಚಲೀ
ನಾಯಕಿ ತಂತುವಾಯಿಕೆ ನಿಜಾಲಯದಿಂ ಪೊಜಮಟ್ಟಮಳಚ್ಚಿಯಿಂ ೧೨೫

ಅಂತು ತಂತುವಾಯಿಕೆ ಪೊಜಮಟ್ಟು ಕಿಜಿದಂತರಂ ಪೋಗುತ್ತಂ ಕಟ್ಟಿದಿರೊಳ್
ತಾರ್ಮುಟ್ಟಾಗಿ ಮದಿರಾಮದೋನತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಗಬಪುತ್ತಂ ಬರ್ಪ ಮನೆಯಾಣ್ಣನ
ಸರಮಂ ಭೋಂಕನೆ ಸಮೀಪದೊಳ್ ಕೇಳ್ವ ಬಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಪೋಪ ಬೆಳ್ಳಾಳ್ ಕಳ್ಳಾಳ ಸರಮಂ
ಕೇಳ್ವಂತೆ ಪಪ್ಪಳಿಸಿ ಮಗುಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿಶೇಷಾಲಂಕಾರಮುಮಂ ಶೃಂಗಾರಮುಮಂ
ಕಳೆದು ಪೂರ್ವಸ್ವರೂಪಮಂ ತಾಳ್ವಿರುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಚೆನ್ನನೆ ಬಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂದಿದರ್ ಗಂಡನಂ
ಕಂಡು ಪುಚಂಡೆ ವಂಚನೋಪಾಯಮಂ ಕಾಣದೆ ಬಿಲ್ಲುಂ ಬಿಜಗುಮಾಗಿರೆ ಕಂಡಿದೇನೆಂದು
ಬೆಸಗೊಂಡೊಡವಳ್ ಸನ್ನಿಪಾತಮೆಡೆಗೊಂಡರವೊಲೇನುಮೆನಲರಿಯದಿರೆಯುಂ ಮಂತ್ರವಾದಿಯಂ
ಕಂಡ ಗ್ರಹದಂತೆ ಸಮ್ಮುದೊಳ್ ನೋಡಲಗಾಧಿರೆಯುಂ ಆ ತಂತುವಾಯಂ ಮುನ್ನಮೆ ತನ್ನ
ಪೆಂಡತಿ ಜೋಡೆಯೆಂದು ಸಂದೇಹಂಬಡುವಾತನವಳ ವಿಪರೀತವೇಷಂ ತನಗೆ ರೋಷಮನೀಯ
ಸಾಯ ಸೆದೆಬಡಿದು ಮನೆಯ ನಡುಗಂಬೊಳಡಸಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಳ್ಳಸೊರ್ಕನೊಳಮವಳ ಪೊರ್ಕುಳಿಯೊಳಂ
ಬಿಟ್ಟು ನಿಧಿತನಪ್ಪುದುಂ, ಅನ್ನೆಗಂ ನೆರಮನೆಯ ನಾವಿದನ ಪೆಂಡತಿಯಪ್ಪ ದೂದವಿ ಪಾದರಿಗನಂ
ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನದೊಳಿರಿಸಿ ಪರಿತಂದು ಕಟ್ಟುವಟ್ಟರ್ಡ ಕೆಳದಿಯಂ ಕಂಡು, ತದ್ವ್ಯತಾಂತಮನಿಲ್ಲಮನಿಜೆಪಲ್,
ಆಕೆಯ ಕಟ್ಟುಗಳಂ ಬಿಟ್ಟನ್ನೆಗಂ ತನ್ನನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನೊಳ್ ನೆರೆದು
ಬೇಗಂ ಬರ್ಪದೆಂದು ಪೇಟ್ಟು.

ನಿಕೇತನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಶ್ವೇತಾಂಬರಧಾರಿಯಾಗಿ,
ಪುಷ್ಪಮಾಲಾಯುತೆಯಾಗಿ ಕಡುಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಮಾಂಧೆ ತಂತುವಾಯಿಕೆ ತನ್ನ
ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟಳು. ವ|| ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಎದುರುಗಡೆ
ಮದಿರಾಮದೋನತ್ತನಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹರಟುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ
ಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಅಂಜುಬುರುಕನು ಕಳ್ಳನನ್ನು ಕಂಡಂತೆ
ಭಯಭ್ರಾಂತಳಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ತನ್ನ ಮೆಯ್ಯಲಿನ ವಿಶೇಷಾಲಂಕಾರವನ್ನು
ಶೃಂಗಾರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಮೊದಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಬಂದು
ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಪ್ರಚಂಡೆ ವಂಚನೋಪಾಯವನ್ನು ಕಾಣದೆ
ಬೆರಗಾಗಿ ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಸನ್ನಿಪಾತರೋಗಗ್ರಸ್ತರಂತೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡದಿರಲು ಆ
ತಂತುವಾಯನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಜೋಡೆಯೆಂದು ಮೊದಲಿಂದ ಸಂದೇಹ
ಪಡುತ್ತಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಅವಳ ವಿಪರೀತವೇಷ ತನಗೆ ರೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು
ಅವಳನ್ನು ಸಾಯುವಂತೆ ಹೊಡೆದು ಮನೆಯ ನಡುಗಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದನು. ಕಳ್ಳನ
ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದಲೂ, ಹೋರಾಟದಿಂದಲೂ ನಿದ್ರಾಮುಧ್ರಿತನಾದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂತಿಯಾದ
ನೆರೆಮನೆಯ ನಾವಿದನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾದರಿಗನನ್ನು ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಂದು
ಬಂಧಿತಳಾದ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ಅವಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ
ತನ್ನನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಬೇಗ ಬಾ ಎಂದು

ಒಟ್ಟಿಸಿ ಕರ್ಮವಶದಿಂ
ತೊಟ್ಟನೆ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ದೂತಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಳ್
ಮುಟ್ಟುಗೆಡೆ ತಾನೆ ತನ್ನಂ
ಕಟ್ಟಿದುದಂ ಕಳೆಯಲಾರ್ಗಮೇಂ ಬಂದಪುದೇ

೧೨೬

ಅಂತು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಲೆಯೋಳ್ ತಲೆಗರೆದಿಪ್ಪುದುಮಿನಿಸಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ ತಂತುವಾಯ
ನೆಟ್ಟತ್ತು ಮತ್ತಮಾಕೆಯನನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಬಯ್ಯು ನಿನ್ನ ಬೇಟದ ಮಿಂಡನಾವನವನಂ ಪೇಟೆಂದು
ಬೆಸಗೊಳೆ, ದೂತಿ ಭೀತಿಯಿಂದುಸಿರಿಕ್ಕದಿರೆ, ಸೈರಿಸಲಾಟದೀ ತೊತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕದಂ ಮಾಟನೆಂದು
ಬಗೆದು,

ಆಡಿದವಳಾಡಿ ಪೋದಳ್
ನೋಡಲ್ ಬಂದವಳ್ಳೆ ಮೂಗು ಪೋಯ್ತಂಬಿನತಂ
ಮಾಡುವನೆಂಬಂತಿದಾರ್
ಜೋಡೆಯ ಮೂಗಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಮೂಡುವ ತೆಪದಿಂ

೧೨೭

ಅಂತಾ ತಂತುವಾಯನೆಟ್ಟು ಅವಳ ಮೂಗನರಿದು ಮತ್ತಂ ನಿದ್ರಾಂಗನಾಸಂಗತನಾದಂ, ಇತ್ತಲ್
ತಂತುವಾಯಿಕೆ ಜಾರನೋಳ್ ನೆರೆದು ಸುರತಸುಖಮನನುಭವಿಸುತ್ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್,

ಸೌಂದರನಂ ಪ್ರತಾಪಪರನಪ್ಪ ನಿಜೇಶನನೊಲ್ಲದೆಲ್ಲರುಂ
ನಿಂದಿಸೆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಮಪ್ಪ ನೃಪದಂಡನೆಗಳ್ಳದೆ ಮೆಯ್ಯೆ ಮೆಚ್ಚದೊಂ-
ದಂದದೆ ಪಾಣ್ಡರೋಳ್ ನೆರೆವ ಪಾಣ್ಡೆಯರಾಟಮನೀಕ್ಷಿಸಲ್ ಮನಂ-
ದಂದಿರದೇಡಿದಂ ಮುದದ ಚಂದ್ರಮನಿಂದ್ರಪರನ್ನೆಗೇಂದ್ರಮಂ

೧೨೮

ಅಂತಾ ಚಂದ್ರೋದಯವಾದುದಂ ತಂತುವಾಯಿಕೆ ಕಂಡು ಬೆಗಡುಗೊಂಡು ಪಾಣ್ಡನಂ ಬೀಟೊಂಡು
ಪೊಟಮಟ್ಟು,

ಹೇಳಿದಳು ! ೧೨೬. ಕರ್ಮವಶದಿಂದ ಆ ದೂತಿಯು ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು
ಕೆಟ್ಟಳು. ತಾನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡುದನ್ನು ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ?
ವ|| ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಂತುವಾಯನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಅವಳನ್ನು ನಾನಾ ವಿಧದಿಂದ ಬಯ್ಯು
ನಿನ್ನ ಬೇಟದ ಮಿಂಡನು ಯಾವನವನು, ಹೇಳೆನ್ನಲು ದೂತಿಯು ಭೀತಿಯಿಂದ
ಉಸಿರಿದದಿರಲು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಇವಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುವನೆಂದು ಬಗೆದನು.
೧೨೭. ಆಡಿದವಳು ಆಡಿ ಹೋದಳು ; ನೋಡಬಂದವಳಿಗೆ ಮೂಗುಹೋಯ್ತು ಎಂಬ
ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ಆ ಜೋಡೆಯ ಮೂಗಿಗೆ ಮೃತ್ಯುದೂಡುವಂತೆ ವ|| ಅವಳ
ಮೂಗನ್ನು ಕೊಯ್ತು ಮತ್ತೆ ನಿದ್ರಾಂಗನಾಸಂಗತನಾದನು. ಇತ್ತ ತಂತುವಾಯಿಕೆಯು
ಜಾರನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಸುರತಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲು, ೧೨೮. ಸುಂದರನೂ,
ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯೂ ಆದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಒಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಂದಿಸಲು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ
ನೃಪದಂಡನೆಗೆ ಅಳುಕದೆ ಶರೀರಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ವಿಟರೊಡನೆ ಕೂಡುವ ವೃಥಾಚಾರಿಯರ
ಆಟವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಚಂದ್ರನು ಉದಯಪರ್ವತವನ್ನು
ವರಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾದುದನ್ನು ತಂತುವಾಯಿಕೆ ಕಂಡು

ಸುರತಮದೋತ್ಕೃಷ್ಟಮರ್ಜಲಬಿಂದುಮನೋಹರಹಾರೆ ವಲ್ಲಭಾ-
 ಧರಮಧುಪಾನನಿರ್ಗತಮನೋಭವತಾಪ ನಖವ್ಯಾಪಳೀ
 ಸ್ಫುರಿತಘನೋರುಯುಗ್ಮ ನೃಪದಂಡಭಯಾತುರೆ ತಂತುವಾಯ ಸೌಂ-
 ದರಿ ಕಡುವೇಗದಿಂ ಕುಟಲಮಾರ್ಗದಿನೆಯ್ದಳಾತ್ಮಗೇಹಮಂ

೧೨೯

ಅಂತೆಯ್ತು ಕಟ್ಟಲೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಟುವಡೆದಿದರ್ ದೋಹಿಯಂ ಕಂಡಾ ಪತಿದೋಹಿ ಸಾರ್ದು
 ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೇನಾನುಮಂದ ಮಾತುಳ್ಳೊಡೆ ಪೇಟೆನಲೇನಂ ಪೇಟೆಂ? 'ಪ್ರೊಕ್ಕಿಜಿಯಲ್ ಪೋಗಿ
 ಮೂಗಿಜೆವಡೆದರ್' ಎಂಬ ನಾಟ್ಯದಿ ತನ್ನೊಳ್ ಸನ್ನಿದಮಾದುದಿದರ್ ತಕ್ಕುದಂ ನೆಗಬಲ್ಲೇಬ್ಬಂ,
 ಈ ಕಟ್ಟುಗಳಂ ಬೇಗಂ ಬಿಡಿಸೆಂದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪೋದಳ್, ಇತ್ತಲ್ ತಂತುವಾಯಿಕೆಯುಂ
 ತನಗೆ ಮುಂತಪ್ಪ ನಿರ್ಗಮೋಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತಸಂಬಟ್ಟನ್ನೀ ಬೆಳ್ಳನನಾಳವಾಡಲ್
 ಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಬಗೆದು ಗೃಹಮಧ್ಯಸ್ತಂಭಾವಷ್ಟಂಭೆಯಾಗಿರೆ, ತಂತುವಾಯನೆಬ್ಬು, ಈಗಳ್ ನಿನ್ನ
 ರೂಪವಿಲಾಸವಿಭ್ರಮಂಗಳ್ ಮಂಗಳಮಾಗಿದುರ್ದನೀ ಪದದೋಳ್ ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನಲ್ಲಿಗೆ
 ಪೋಗಿ ತೋಪದೇಕೆ ಮಾಣ್ತೆ? ಎಂದು ವಿರಸಮಪ್ಪ ಸರಸವಚನಂಗಳಂ ನುಡಿಯೆ,
 ತಂತುವಾಯಿಕೆಯಂತೆಂದೆ

ನೀನಿಂತು ಕರಂ ಕಯ್ತೆ-

ಯ್ಯಾನಂದಮನಸ್ಸನಾದೊಡಾನುಂ ನಿನಗೆ-

ತ್ಯಾನಂದಂ ಮಾಡುವೆನೆಂ-

ಬೀ ನೆವದಿಂದೆಸೆಯೆ ಪಸದನಂಗೊಂಡಿದೆಂ

೧೩೦

ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ವಿಟನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಹೊರಟಳು. ೧೨೯. ಸುರತದ
 ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಮೂಡಿದ ಬೆವರಿನ ಬಿಂದುಗಳ ಮನೋಹರಹಾರವುಳ್ಳವಳೂ, ವಲ್ಲಭನ
 ಅಧರದ ಮಧುಪಾನದಿಂದ ಕಾಮತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡವಳೂ. ನಖಕ್ಷತಗಳ
 ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ತೋರವಾದ ಎರಡು ತೊಡೆಗಳುಳ್ಳವಳೂ ರಾಜನ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ
 ಹೆದರಿದವಳೂ ಆದ ಆ ತಂತುವಾಯನ ಸುಂದರಿ ಬೇಗ ಬೇಗನೆ ಒಳದಾರಿಯಿಂದ
 ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದಳು. ೧೩೦ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೋಹಿಯನ್ನು ಆ
 ಪತಿದೋಹಿ ಕಂಡು, ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೇನಾದರೂ ಹೇಳಿದನೇ ಎನ್ನಲು ಅವಳು, ಏನುಹೇಳಲಿ
 ಹೊಕ್ಕು ಇರಿಯಲು ಹೋದರೆ ಮೂಗರಿದರು ಎಂಬಂತೆ ಆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು
 ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಬಿಡಿಸೆಂದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಇತ್ತ
 ತಂತುವಾಯಿಕೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಗಮೋಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ಸಂತಪಟ್ಟು ಇನ್ನು ಈ
 ದಡ್ಡನಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಲು ಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಗೃಹಮಧ್ಯ ಸ್ತಂಭಾವಷ್ಟಂಭೆಯಾಗಿ ನಿಂತಳು.
 ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ತಂತುವಾಯನು ಎದ್ದು, ಈಗ ನಿನ್ನ ರೂಪ ವಿಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ
 ಮನೋವಲ್ಲಭನಿಗೆ ತೋರಿಸದೆ ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ ಎಂದು ವಿರಸವಾದ ಸರಸವಚನಗಳನ್ನು
 ನುಡಿಯಲು ತಂತುವಾಯಿಕೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ೧೩೦. ನೀನು ಹೀಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ
 ಆನಂದಮನಸ್ಸನಾಗಿರಲು ನಾನೂ ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂಬ ಈ

ಅಂತಿರ್ದೋಡದನೆ ದೋಷಂಗೆಯ್ದು ರೋಷಗ್ರಹಾವೇಶನಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಪರಿಭ್ರಮಿಸಿ ನೋಯಿಸಿದೆ. ಆದೋಡಮೇಂ ಆನಂತಪ್ಪ ಒಬ್ಬ ತಾಯ್ತು ತಂದೆಗಂ ಪುಟ್ಟಿದನಾದೋಡೆ, ನಾಂ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದೋಡೆ, ಮನೆದೈವಂಗಳೆನಗೆ ಸನ್ನದಮಾದೋಡೆನ್ನ ಮೂಗು ಮುನ್ನಿನಂತಾಗಲೀ ಕಟ್ಟರ್ಡ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲಂ ಬಿಟ್ಟುಪೋಗಲೆವೇಬ್ಬಂ, ಆದಲ್ಲದಾಗಳುಂ ಮಹಾಸತಿಯಲ್ಲೆಂದು ಪುತಿಜ್ಜೆಗೆಯ್ಲೆ ತಂತುವಾಯಂ ವಿಸ್ಮಯಂಬಟ್ಟೀ ಕೌತುಕಮಂ ನೋಬೆನೆಂದು ತ್ಯಾಾಗ್ನಿಯಂ ಸಂಧಿಸಿ ತಂದು ನೋಡಲ್ ಪೂರ್ವರೂಪಿಯುಮಪೂರ್ವಸ್ವರೂಪಿಯುಮಾಗಿರ್ವಾ ಮಾಯಾವಿಯಂ ಕಂಡು ರೋಮಾಂಚಕಂಚುಕಿತ ಕಾಯಂ ತಂತುವಾಯಂ ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದು,

ವನಜಾಕ್ಷಿ ದೋಷಿಯಲ್ಲದ

ನಿನಗೆ ಕರಂ ಪೊಲ್ಲಗೆಯ್ದೆನೆಂದಿರದಾತ್ಮಾ-

ಗನೆಯ ಪದಕೈಗಿದನೆ-

ನ್ನನುಮತಿಗುಮೆ ಧೂರ್ತೆಯಪ್ಪ ಕಾಂತೆಯ ಮನಮಂ

೧೩೧

ಅಂತಿರೆ ತಂತುವಾಯನಾ ಜೋಡೆಯಂ ಸಂತಸಂಬಡಿಸಿ ಸುಖನಿಧಿತನಾದಂ. ಆದೆಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟರ್ಡ ವೃದ್ಧತಾಪಸಂ ಕಂಡುಂ,

ನಂಬಪರೆನ್ನರಪ್ಪರುಮನೇತೆಜದಿಂ ಸಲೆ ನಂಬೆ ಪಾಣೈಯರ್

ಡಂಬಿಪರಿಂತನೇಕವಿಧದಿಂದೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡೆ ಪೆಂಡಿರಂ

ನಂಬಲೆಯಾಗ ನಂಬದಿರಲಾಗವರಿಲ್ಲದೆ ಬಾಬಲಾಗದೇ-

ನೆಂಬುದಿದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನೆ ಬಲ್ಲವನುಳ್ಳೊಡೆ ದೇವನಲ್ಲನೇ

೧೩೨

ಕಾರಣದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಎ|| ಹಾಗಿರಲು ನೀನು ಅದನ್ನೇ ದೋಷವೆಂದು ಬಗೆದು ರೋಷಗ್ರಹಾವೇಶನಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಯಿಸಿದೆ. ನಾನು ಒಬ್ಬ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಮನೆದೇವ ನನ್ನನ್ನು ಒಲಿದುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮೂಗು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆಗಲಿ ; ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿಹೋಗಲಿ. ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮಹಾಸತಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಳು. ತಂತುವಾಯನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಈ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೋಡುವೆ ಎಂದು ಹುಲ್ಲುಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತಂದು ಹಿಡಿದು ನೋಡಲು ಪೂರ್ವರೂಪಿಯೂ ಅಪೂರ್ವಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಆ ಮಾಯಾವಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡು ಆ ತಂತುವಾಯಿಕೆಗೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು, ೧೩೧. ವನಜಾಕ್ಷಿ! ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ನೀಚಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿದೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಅಂಗನೆಯ ಪಾದಕ್ಕಿರಗಿದನು. ಧೂರ್ತೆಯಾದ ಕಾಂತೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಎಂಥವನಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವೇ! ಎ|| ಹಾಗೆ ತಂತುವಾಯನು ಆ ಹಾದರಗಿತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಸುಖನಿಧಿತನಾದ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲೇ ಮಲಗಿದ್ದ ವೃದ್ಧತಾಪಸನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡನು : ೧೩೨. ವೇಶೈಯರು ಎಂಥವರನ್ನೂ ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡುವರು. ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿಂದ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವರು. ಹೆಂಡಿರನ್ನು ನಂಬುವುದೂ ಕಷ್ಟ, ನಂಬದಿರುವುದೂ ಕಷ್ಟ ; ಅವರಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಇದಕ್ಕೇನೆನ್ನಲಿ ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದವನಿದ್ದರೆ ಅವನೇ ದೇವತೆಯಲ್ಲವೇ!

ಎಂದು ದೇವಶರ್ಮಂ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟಪ್ರೀತನಮಿತ್ತಂ ದೂದವಿಯುಂ ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ
ಇದರ್ಕೇಗೆಯ್ತೆನೆಂದು ಚಂತಿಸುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್,

ಭುವನಜನವಿನುತಪಾದಂ
ದಿವಸಕರಂ ನಿಖಿಳಕಮಲವನಕಾಹ್ಲಾದಂ
ಪ್ರವಿದಿತ ಕೌಶಿಕಪಾದಂ
ದಿವಿಜಾಶಾಶಿಖರಿಶಿಖರಶೇಖರನಾದಂ

೧೩೩

ಅಂತಾದಿತ್ಯೋದಯಮಾಗಲೊಡಂ ದೂದವಿಯ ಗಂಡಂ ಬಂದು ಅರಸರ್ ಬೆಸವೇಬ್ಬರ್,
ಬೇಗಂ ಕ್ಕುರಭಾಂಡಮನೀಯೆಂದು ಬೇಡಿದೊಡವಳ್ ಧೂರ್ತೋಕ್ತಿಯಿಂ ತನ್ನ ದೋಷಮಂ
ಪರಿಹರಿಸಲಿದೊಂದು ಉಪಾಯಮಾದುದೆಂದು ಬಾಳಂ ಕಲ್ಲಮೇಲೀಡಾಡಿದೊಡದು ಮುಕ್ಕುಪೋದುದು
ಕಂಡು ಕಡುಮುಳಿದು ನಾವಿದನಾ ಬಾಳನವಳ ಮೇಲೆ ಮಗುಬೈಡಾಡಿದೊಡವಳ್ ತನ್ನ
ಮೂಗನಕಾರಣಂ ಕೊಯ್ತೆನೆಂದು ಮೂಗಂ ಮತ್ತು ನೆತ್ತರ್ ಸುರಿವಿನಮೊರಸಿ ಹಾಹಾಕ್ರಂದನರವದಿಂ
ಹುಯ್ಯಲಿಡುವ ಕರುಣಾರವಮಂ ತಳವಾಳಂ ಕೇಳ್ವ ಪರಿತಂದು ನಾವಿದನುಮನವನ ಪೆಂಡತಿಯಮಂ
ಪಿಡಿದೊಡಗೊಂಡು ಪೋಗಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದ ತಾಣಾಂತರದೊಳಿರಿಸಿದಂ, ಅನ್ನೆಗಂ ದೇವಶರ್ಮಂ
ತನ್ನ ಬಗೆದಡೆಗೆ ಪೋಗಲೆಂದು ಬರುತ್ತು ಪಿರಿದಾಗಿ ನೆಣಿದಿದರ್ ಜನಮಂ ಕಂಡಿದಿನಿಸಾನುಂ
ಕೌತುಕಮಾಗಲೆವೇಬ್ಬುದಿದಂ ನೋಡುವನೆಂದು ಪೋಗಿ ನೋಡುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದವರ್
ನಾವಿದನಂ ಕರೆದು ನೀನಿವಳ ಮೂಗನೇಂ ಕಾರಣಂ ಪಡೆದೆ ಪೇಟೆಂದು ಪಲವು ಸೂಯುಂ
ಬೆಸಗೊಂಡೊಡವಂ ಮತಿಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದುಸಿರದಿರ್ಪುದುಮದಂ ಕಂಡು ಪೆಂಡತಿಯ

ವ|| ಎಂದು ದೇವಶರ್ಮನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಇತ್ತ ಆ ನಾವಿದನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ
ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅತ್ತ
ಭುವನಜನವಿನುತಪಾದನೂ ಸಮಸ್ತ ಕಮಲವನಕ್ಕೆ ಅಹ್ಲಾದನೂ, ವಿವಿಧಕೌಶಿಕಪಾದನೂ
ಆದ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಏರಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ
ಆದಿತ್ಯೋದಯವಾಗಲು ಆ ದೂತಿಯ ಗಂಡ ಬಂದು ಅರಸರ ಕರೆ ಬಂದಿದೆ, ಬೇಗನೆ
ಕ್ಪಾರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅವಳು ಕೆಟ್ಟಮಾತುಗಳಿಂದ ತನ್ನ
ದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಎಂದು ಬಾಳನ್ನು ಕಲ್ಲಮೇಲೆ
ಕಿಡೆಯಲು ಅದು ಮುಕ್ಕಾಗಿಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಆ ನಾವಿದ ಬಾಳನ್ನು
ಅವಳ ಮೇಲೆ ಎಸೆಯಲು ಅವಳು ತನ್ನ ಮೂಗನ್ನು ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಕೊಯ್ತೆನೆಂದು
ಮತ್ತಷ್ಟು ನೆತ್ತರು ಸುರಿಯುವಂತೆ ಒರಸಿಕೊಂಡು ಹಾಹಾಕ್ರಂದನದಿಂದ
ಹುಯ್ಯಲಿಡತೊಡಗಿದಳು. ಈ ಗೋಳನ್ನು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ತಳವಾರನು ಕೇಳಿ ನಾವಿದನನ್ನು
ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.
ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವಶರ್ಮನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ಗುಂಪುಗೂಡಿದ್ದ ಜನರನ್ನು
ಕಂಡು ಇದೇನೋ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು
ನಾವಿದನನ್ನು ಕರೆದು ನೀನಿವಳ ಮೂಗನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೊಯ್ದೆ ಎಂದು
ಹಲವು ಬಾರಿ ಕೇಳಿದರೂ ಅವನು ಮತಿಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಡದಿರಲು ಹೆಂಡತಿಯ

ಮೂಗನಕಾರಣದಿನಿವವನಂ ಜವನ ಬಾಟಿಗಟ್ಟುವುದೆ ಧರ್ಮಮೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ದಂಡಧರಂಗೆ ಪೇಟ್ಟುದುಮಾ ತಳಾಜಿರಾ ನಾವಿದನಂ ಪಿಡಿದುಯ್ಯುತಿರ್ಧಾಗಳ್ ದೇವಶರ್ಮನನ್ನೆಗಂ ಮಾಣೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಗಿಂತೆಂದಂ : ಈ ಪಾತಕಿಯ ಮಾತಂ ನಂಬಿ ದೋಷಿಯಲ್ಲದನಂ ಕೊಲಿಸುವುದು ಧರ್ಮಮಲ್ಲೆಂದು ನುಡಿವುದುಂ, ನೀನೆಂತಹಿವೆಯೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ದೇವಶರ್ಮನಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಜಂಬುಕೋ ಮೇಷಯುದ್ಧೇನ ವಯಂಚಾಪಾಧಭೂತಿನಾ

ದೂತಿಕಾ ತಂತುವಾಯೇನ ತಯೋಽನರ್ಥಾಸ್ತ್ವಯಂಕೃತಾಃ

||೪೪||

ಟೀ|| ತಗರ್ ಕಾದುವಲ್ಲಿ ನಡುವೊಕ್ಕು ನರಿ ಸತ್ತುದು. ಆಪಾಧಭೂತಿಯಿಂದಂ ದೇವ ಶರ್ಮನಪ್ಪೆನ್ನ ಧನಂ ಪೋದುದು, ಸಾಲಿಗನ ಕೈಯೊಳ್ ದೂದವಿಯಪ್ಪವಳ್ ವೃಥಾ ಮೂಗಂ ಕೊಯಿಸಿಕೊಂಡಳ್. ಈ ಮೂಜನರ್ಥಂಗಳ್ ತಮ್ಮಿ ತಾವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುವು. ಎಂದಿಂತಿವರ ಕಥಾವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ಗೆ ದೇವಶರ್ಮಂ ಪೇಟ್ಟು ನಾವಿದನ ಸಾವಂ ಮಾಡಿಸಿದಂ.

ಎಂಬಂತೆ ಸಂಜೀವಕನೆಂಬ ಪಾತಕನಂ ತಂದು ಪಿಂಗಳಕನೊಳ್ ಕೂಡಿ ಸ್ವಯಂಕೃತಾ ನರ್ಥಮಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವೆನೆ ಕರಟಕನಿಂತೆಂದಂ : ಮಂತ್ರನಿಶ್ಚಯಮಿಲ್ಲದೆ ಅನಾರೋಚಿತ ಕಾರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ವಿಪತ್ತಿಯೊಳಿಂದ ಮೊದಲೊಳಿಂತೆ ಮಾಡದೆ ಪೊಲ್ಲದಾಯ್ತೆಂದು ಬಚಿಕ್ಕ ಕಾಣ್ಣ ಕಾಣ್ಣೆಯಿಂ ಮುನ್ನಮೆ ಕಾಣ್ಣಿಗಾವ ಕಾರ್ಯಮುಮಸಾಧ್ಯಮಾಗಲಹಿಯದು. ಇನ್ನಾದೊಡಂ ನಿನ್ನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಮಂ ಮಾಡ್ಣು

ಮೂಗನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಕೊಯ್ಯುವವನನ್ನು ಯಮನ ಸರದಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಧರ್ಮವೆಂದು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ದಂಡಧರನಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತರು. ಆ ತಳವಾರರು ಆ ನಾವಿದನನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಿರಲು ದೇವಶರ್ಮನು ಅವರನ್ನು ತಡೆದು ಈ ಪಾತಕಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದವನನ್ನು ಕೊಲಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೇಗೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ ಎಂದು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೇಳಲು ದೇವಶರ್ಮನು ಹೀಗೆಂದನು ; ಶ್ಲೋ|| ಟಿಗರುಗಳು ಕಾಯುತಿದ್ದಾಗ ನಡುವೆ ಹೊಕ್ಕು ನರಿ ಸತ್ತಿತು. ಆಪಾಧಭೂತಿಯಿಂದ ದೇವಶರ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಧನ ಕದ್ದುಹೋಯಿತು. ಸಾಲಿಗನ ಕೈಯಿಂದ ದೂತಿಯಾದವಳು ವೃಥಾ ಮೂಗನ್ನು ಕೊಯಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಈ ಮೂರೂ ಅನರ್ಥಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡುವು. ಹೀಗೆ ಇವರ ಕಥಾವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ದೇವಶರ್ಮನು ತಿಳಿಸಿ ನಾವಿದನ ಸಾವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಜೀವಕನೆಂಬ ಪಾತಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಪಿಂಗಳಕನೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ವಯಂಕೃತವಾದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಆಗ ಕರಟಕನು ಹೀಗೆಂದನು ; ಮಂತ್ರಾರೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮೊದಲೇ ಆರೋಚಿಸದೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೊಲಸಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯಾನಂತರ ಆಗುವ ಆರೋಚನೆಗಿಂತ ಮುಂದಾರೋಚನೆ ಯಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು

ನಿನ್ನ ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಲತ್ರಬಾಂಧವರ್ ಪಸಿದು ಸಾಯದಂತಪ್ಪಪ್ರಾಯಮನೀಯವಸರದೋಳ್ ಮಾಡಿ
ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನಿಲ್ಲಿ ತೋರ್ಪಲ್ ಬಲ್ಲೆಯಪ್ಪೊಡೆ ತೋರ್ಪಿನೆ ದವನಕನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದಿತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ ॥ ಆಸನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಸಮುದ್ವಾರ್ಥಂ ಆಗಾಮಿನೋರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥಂ
ಅನರ್ಥಕಾರ್ಯ ಪ್ರತಿಘಾತನಾರ್ಥಂ ಯನ್ಮೃತ್ಯುತೇ ಸಾ ಪರಮೋ

ಓ ಮಂತ್ರಃ ॥೪೫॥

ಟೀ॥ ಆಗಿದ್ ಕಾರ್ಯದ ಪೆರ್ಚುಗೆಗಂ ಮುಂತಪ್ಪ ಕಜ್ಜಮುಮಂ ಮಾಬುದರ್ಕ
ಮನರ್ಥಕಮಪ್ಪ ಕಜ್ಜದ ಪ್ರತೀಕಾರಕಮಾವುದಾನೊಂದಾಲೋಚನೆಗೆಯ್ದು ಮಾಬುದುತ್ಪಮಮಂತ್ರಂ.
ಅದು ಕಾರಣದಿನೀಗಲ್ ಪಿಂಗಳಕನಪ್ಪೊಡೆ ಮಹಾವ್ಯಸನಮಂ ಕೈಕೊಂಡಂ ; ಆದಾವುವೆಂದೊಡೆ,
ಅರಸನಪ್ಪಾತಂಗೆ ಸ್ವಭಾವ ಪ್ರದೋಷ ಪ್ರಸಂಗಗುಣಪ್ರತಿಲೋಮ ಪೀಡನವೆಂದಯ್ಯ
ಮೂಲವ್ಯಸನಗಳಕ್ಕುಂ. ಅವಜ್ಜಿಂಳ್ ಸ್ವಾಮ್ಯದಾತ್ಮ ಜನಪದ ದುರ್ಗ ಸುಹೃತ್
ಕೋಶದಂದಮೆಂಬೇಬಂಗದೊಳೇಕಾಂಗಂ ವಿಕಳಮಾದೊಡಂ ಸ್ವಭಾವಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಬಾಹ್ಯಾಂತಃ
ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆರಡುಮೊರ್ವೆಯೆ ಪ್ರಕೋಪಂಗೆಯ್ದುದು ಪ್ರದೋಷಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಅಂಗನಾ ದ್ಯೂತ
ಮೃಗಯಾ ಪಾನ ವಾಗ್ಗಂಡ ಹರ್ಷಾರ್ಥದೂಷಣಂಗಳೆಂಬೇಬುಂ ಪ್ರಸಂಗಗುಣಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ.
ಕಾಂತಾ ದ್ಯೂತ ಮೃಗಯಾ ಪಾನಂಗಳ್ ನಾಲ್ಕು ಕಾಮಜಂಗಳ್, ಉಳಿದ ವಾಗ್ಗಂಡ ಹರ್ಷಾರ್ಥ
ದೂಷಣಂಗಳ್ ಮೂಳುಂ ಕ್ರೋಧಜಂಗಳಕ್ಕುಂ. ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಯಾನಾಸನ ದ್ವೈಧೀಭಾವ
ಸಮಾಶ್ರಯಂಗಳೆಂಬಾಳುಗುಣಂಗಳೊಳಂ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯದೆಯೊಳ್ ವಿಗ್ರಹಮನೆತಿಕ್ಕೊಳ್ಳುದುಂ,
ವಿಗ್ರಹಮಪ್ಪಡೆಯೊಳ್ ಸಂಧಿಯನೊಡರ್ಚುವುದುಮುಳಿದ ಗುಣಂಗಳುಮನೀಯದದೊಳ್

ತೊರೆದು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಸಿದು ಸಾಯದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು
ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸು. ಆಗ ದವನಕನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನೆಂದು
ಹೀಗೆಂದನು: ಶ್ಲೋ॥ ಆಗಿಹೋದ ಕಾರ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಆಗಬೇಕಾದ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅನರ್ಥವಾದ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕೂ ಯಾವುದಾದರೂ
ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಯೋಚನೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ
ಈಗ ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಮಹಾವ್ಯಸನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಅರಸನಾದವನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವ,
ಪ್ರದೋಷ, ಪ್ರಸಂಗಗುಣ, ಪ್ರತಿಲೋಮ, ಪೀಡನ ಎಂಬ ಐದು ವಿಧದ ಮೂಲ
ವ್ಯಸನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಮಾತ್ಯ, ಜನಪದ, ದುರ್ಗ, ಸುಹೃತ್, ಕೋಶ,
ದಂಡ ಎಂಬ ಏಳೂ ಅಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗ ವಿಕಳವಾದರೂ ಅದು ಸ್ವಭಾವ
ವೆನಿಸುವುದು. ಬಾಹ್ಯ ಅಂತರಂಗಗಳು ಎರಡೂ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಪ್ರಕೋಪ ಮಾಡುವುದು
ಪ್ರದೋಷವೆನಿಸುವುದು. ಅಂಗನಾ, ದ್ಯೂತ, ಮೃಗಯಾ, ಪಾನ, ವಾಗ್ಗಂಡ, ಹರ್ಷ,
ಅರ್ಥದೂಷಣಗಳೆಂಬ ಏಳೂ ಪ್ರಸಂಗಗುಣ ಎಂದೆನಿಸುವುವು. ಕಾಂತಾ, ದ್ಯೂತ,
ಮೃಗಯಾ, ಪಾನ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಕಾಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು. ಉಳಿದ ವಾಗ್ಗಂಡ,
ಹರ್ಷ, ಅರ್ಥದೂಷಣಗಳು ಮೂರೂ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು. ಸಂಧಿ, ವಿಗ್ರಹ,
ಯಾನ, ಆಸನ, ದ್ವೈಧೀಭಾವ, ಸಮಾಶ್ರಯಗಳೆಂಬ ಆರುಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ
ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ, ವಿಗ್ರಹವಾಗುವಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಮಾಡುವುದೂ, ಉಳಿದ

ಪ್ರತಿಲೋಮಂಗೆಯ್ದುದಂ ಪ್ರತಿಲೋಮವೆಂಬ ವ್ಯಸನಮಕ್ಕುಂ. ವೈರಾಗ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಉದಕ, ವ್ಯಾತಂಕ, ಮಾರಿಗುತ್ತ, ದುರ್ಭಿಕ್ಷ, ಅತಿವ್ಯಷ್ಟಿ, ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳೆಂಬೆಂಟುಂ ಪೀಡನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಇಂತ್ಯೆದುಂ ವ್ಯಸನಂಗಳೊಳ್ ನಮ್ಮರಸನಪ್ಪ ಪಿಂಗಳಕಂ ಪಶುವಿಗೆ ವಶಗತನಾಗಿ ವಿರಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯಪ್ಪುದರಿಂ ಸ್ವಭಾವಮೆಂಬ ವ್ಯಸನಂಗೂಡಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದರ್ಪಂ. ಅದಳಿಂದಾತಂಗೆ ಸಂಜೀವಕನೊಳ್ ವಿರಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡುವುದೆ ಕಜ್ಜಮನೆ ಕರಟಕಂ ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನಿನ್ನ ಪೇಲ್ವ ಗುಣಂಗಳೀಗಿವರಿಬರ್ಗಂ ವಿರಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡುವುದುಂ ನಾಡೆಯುಂ ಗಹನಮೆನೆ, ದವನಕನದಾವಗಹನಂ, ಬುದ್ಧಿಗಸಾಧ್ಯಮಾವುದುಮಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ಕೇಳಿವೈವುದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆಂದಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಉಪಾಯೇನ ಹಿತಂ ಕುರಾದನ್ಯಶಕ್ತಿ ಪರಾಕ್ರಮೈಃ
ಕಾಕೇ ಕನಕಸೂತ್ರೇಣ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪಮುಘಾತಯತ್

||೪೬||

ಟೀ|| ಉಪಾಯದಿಂದಂ ತನಗೆ ಹಿತವಂ ಮಾಡಿಕೊಂಬುದು ; ಅವನೊರ್ವಂಗೆ ಪರಾಕ್ರಮಶಕ್ತಿಯಲ್ಲದಿದ್ದರೊಡಮನ್ಯಶಕ್ತಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಬುದು ; ಕಾಗೆ ತಂದ ಕನಕಸೂತ್ರದಿಂ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪನೆಹಗೆ ಮರಣಮನೆಯಿತ್ತಹಗೆ ಅದೆಂತನೆ, ಕರಟಕಂ ಪೇಲ್ವುದು :

೨. ಕಾಗೆ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪನಂ ಕೊಂದ ಕಥೆ

ಮಹಾನದೀತೀರದೊಳಿರ್ಪುದೊಂದು ಮಹಾವಟವಿಟಪಿಕೋಟರಮೆ ಕುಲಾಯಮಾಗಿ ಕಾಕಮಿಥುನಮಿರ್ಕುಂ. ಅವಳ ತತ್ತ್ವಿಗಳನಾ ಮರದ ಮೊದಲ ಪ್ರತಿನೋಳಿರ್ಪುದೊಂದು ಪಾವು ಪಲಕಾಲಂ ತಿನ್ನುತ್ತಿರೆ, ಆ ವಾಯಸಂ ತಪ್ಪಾಯಸರಸಮಂ ಕುಡಿದಂತೆ ಮಲುಮಲನೆ ಮುಟುಗಿ

ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಲೋಮಮಾಡುವುದೂ ಪ್ರತಿಲೋಮ ಎಂಬ ವ್ಯಸನವೆನಿಸುವುದು. ವೈರಾಗ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಉದಕ, ವ್ಯಾತಂಕ, ಮಾರಿಗುತ್ತ, ದುರ್ಭಿಕ್ಷ, ಅತಿವ್ಯಷ್ಟಿ, ಅನಾವೃಷ್ಟಿಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ಪೀಡನವೆನಿಸುವುವು. ಹೀಗೆ ಈ ಐದೂ ವ್ಯಸನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮರಸನಾದ ಪಿಂಗಳಕನು ಪಶುವಿಗೆ ವಶಗತನಾಗಿ ವಿರಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವಕನ ಬಗೆಗೆ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದೇ ಉಪಾಯ. ಆಗ ಕರಟಕನು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಎನ್ನಲು, ದವನಕನು ಅದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಬಹುಶಃ ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಉಪಾಯದಿಂದ ತನಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸ್ವಂತಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರ ಶಕ್ತಿ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; ಕಾಗೆ ತಂದ ಕನಕಸೂತ್ರದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ! ಆ ಕಥೆ ಏನು ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು: ಮಹಾನದೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದ ಮಹಾವಟವೃಕ್ಷದ ಪೊಟ್ಟಿರೆಯನ್ನೇ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಗೆಯ ದಂಪತಿಗಳಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಆ ಮರದ ಬುಡದ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಹಾವು ಹಲವುಕಾಲದಿಂದ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲು, ಆ ವಾಯಸ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದಂತೆ ಮಲುಮಲನೆ ಮರುಗಿ ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಈ ಹಾವನ್ನು ಏನಾದರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು

ಸೈರಿಸಲಾಱದೆ ಈ ಪಾವಿಂಗಾನಾವುದಾನುಮೊಂದುಪಾಯದೊಳ್ ಸಾವಂ ಮಾಟನೆಂದು, ತನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಪ್ಪುದೊಂದು ಜಂಬುಕನಲ್ಲಿಗೆ ವಂದು ಶೋಕಂಗೆಯ್ಯೆ; ಜಂಬುಕಂ - ಏಂ ಕಾರಣಂ ಶೋಕಂಗೆಯ್ಯೆ ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ ವಾಯಸಂ ಪೇಚ್ಚುಂ : ಆನಿರ್ಪ ಮರದ ಮೊದಲ ಪುತ್ರಿನೊಳಿರ್ಪುದೊಂದು ಮಹಾಸರ್ಪನೆನ್ನ ಪೆಂಡತಿಯ ಪ್ರಸೂತಿಕಾಲಮಂ ಪಾರ್ದು ಪರಿತಂದು ತತ್ತಿಗಳಂ ತಿಂದನೆಗೆ ವಿಷಾದಂ ಮಾಡುತಿರ್ಪುದದು ಕಾರಣಂ ನೀನೆನೆಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಪ್ಪೊಡೆ ಉರಗನಂ ಕೊಲ್ಲುಪಾಯಮಂ ಪೇಟಲ್ವೇಬ್ಬದು. ಎಂತುಂ ಸುಭಾಷಿತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ :

ಶ್ಲೋಕ || ಆತುರೇ ವ್ಯಸನೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ದುರ್ಭಿಕ್ಷೇ ಶತ್ರುವಿಗ್ರಹೇ

ರಾಜದ್ವಾರೇ ಶತ್ವಾನೇ ಚ ಯಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಸ ಬಾಂಧವಃ ||೪೭||

ಬೀ|| ವ್ಯಾಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕ್ಲೇಶದಲ್ಲಿ, ಬಹಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಗೆಗಳ್ ಕೊಲಬಂದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಶತ್ವಾನದಲ್ಲಿ ತನಗಾದವರೇ ಬಂಧುಗಳ್-ಎಂದು ಪೇಚ್ಚಿ ಸತ್ತುರುಷರ ಗುಣಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಎನ್ನ ಪಗೆ ಸಾಧ್ಯಮಪ್ಪಂತು ಮಾಡುವುದನೆ ನರಿ ಕರಮೊಳಿತ್ತಂತೆಗೆಯ್ಯನೆಂದೀ ಯೆಡೆಗೊಂದು ವಾಕ್ಯಮುಂಟದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಅತಿ ಲೌಲ್ಯಾದ್ಭಕ್ತಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಮೃತಃ ಕರ್ಕಟ ಸಂಗ್ರಹಾತ್ ||೪೮||

ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಸರ್ಪಂಗಾಂ ಮಾಟನೆನೆ ವಾಯಸನದೆಂತೆನೆ ಪೇಚ್ಚುಂ :

೮. ಕೊಕ್ಕರೆಯುಮೇಡಿಯುಂ

ಮಹಾಕಪನಮಧ್ಯದೊಳೊಂದು ಸರೋವರಮುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮತ್ಸ್ಯಗಳಿರ್ಪುದು ಮೊಂದು ಬಕಂ ಕಂಡು ತಾನೊಂದು ನೆವದಿಂದಾ ಮೀನುಗಳಂ ತಿಂದು ಕಾಲಮಂ ಕಳೆವೆನೆಂದು ಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ತನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದ ಜಂಬುಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶೋಕಮಾಡಿತು. ಜಂಬುಕನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಶೋಕಿಸುವೆ ಎನ್ನಲು ವಾಯಸ ಹೇಳಿತು : ನಾನು ವಾಸವಾಗಿರುವ ಮರದ ಬುಡದ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಮಹಾಸರ್ಪವು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರಸೂತಿಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹರಿದು ಬಂದು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ನನಗೆ ವಿಷಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಈ ಉರಗವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಶ್ಲೋ|| ವ್ಯಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹಗೆಗಳು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಂದಾಗ ಅರಮನೆಯ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಶತ್ವಾನದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಯಾರು ಸಹಾಯಕರಾಗುವರೋ ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಬಂಧುಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸತ್ತುರುಷರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ನರಿಯು, ಒಳ್ಳೆಯದು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆ : ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೂಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿತು : ಶ್ಲೋ|| 'ಅತಿಲೌಲ್ಯಾದ್ಭಕ್ತಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಮೃತಃ ಕರ್ಕಟಸಂಗ್ರಹಾತ್' ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಸರ್ಪನಿಗೆ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನಲು ವಾಯಸವು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಜಂಬುಕ ಹೇಳತೊಡಗಿತು: ವ|| ದೊಡ್ಡ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆಯೊಂದು ಸರೋವರವುಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮೀನುಗಳಿರುವುದನ್ನು ಒಂದು ಕೊಕ್ಕರೆ ಕಂಡಿತು. ಒಂದ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಾನು ಆ ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಕಾಲಕಳೆಯುವೆನೆಂದು ಆ ಕೊಕ್ಕರೆ ತಪಸ್ವಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿತು. ಕಿರಿಯ ಮೀನುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯಲು ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳು ಸಿಗದಿರಲು ಈ

ತಪೋರೂಪಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಕಿಷಿಮೀಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ನೆಜೆಯೆ ತಿಂದು ಪಿರಿಯಮೀಂಗಳ್
ದೊರೆಕೊಳ್ಳದೊಡೀ ಮೀಂಗಳನಾವ ಪಾಂಗಿನೊಳ್ ನಾ ತಿಂಬೆನೆಂದು ನೀರ ತಡಿಯೊಳ್
ಮೋನಂಗೊಂಡು ಜಾನಿಸುತ್ತಿರೆ ಆ ಬಕನಂ ಮೀಂಗಳೆಲ್ಲಂ ಕಂಡು ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವಿಂತೇಕೆ
ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರ್ಪಿನೆ ಬಕನಿಂತೆಂದು :

ಪಲಕಾಲಂ ಸುಖದಿಂದಂ

ನೆಲಸಿದುರ್ ನೀಮುಮಾಮುಮೀ ಪೂಗೊಳದೊಳ್

ಕೆಲವುದಿನಕ್ಕಾನಿಲ್ಲಿಂ

ತೊಲಗುವುದಂ ನಿಮಗೆ ಸಾವುಮಂ ಕಂಡಿದರ್

||೧೩೪||

ಅಂತು ಕಂಡು ನಿಮ್ಮನಗಲ್ಲೆಂತು ಪೋಪೆ, ಇದೆಂತು ರಕ್ಷಿಸುವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸದಪೆನೆನೆ
ಮತ್ಸ್ಯ ಸಮೂಹಂಗಳಂತೆಂದುವು : ತಮಗೆ ಮರಣಮೇ ಕಾರಣಮಪ್ಪುದದಂ ನೀವಳಿಯೆ
ಪೇಟೆವೆನೆ ಬಕಂ ವಿಕಟಮಪ್ಪುದೊಂದು ಕಥೆಯಂ ಪೇಜ್ಜು ಮತ್ಸ್ಯಂಗಳಂ ನಂಬಿಸಿ
ತಿಂಬೆನೆಂದಿಂತೆಂದು: ವಾಕ್ಯಂ || 'ರಾಜಾ ಕಾಲಸ್ಯ ಕಾರಣಂ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯೋಕ್ತಿಯುಂಟಪ್ಪುದಜಿಂದೀ
ದೇಶಮನಾಳ್ವರಸಂ ನಿಜಕುಲಾಂಗನೆಯೊಳೆಂದುಂ ಋತುಕಾಲ ಸಂಗವಿರಕ್ತನುಂ ದೇವಾಗ್ನಿದ್ವಿಜಗುರು
ಪಿತೃತರ್ಪಣಂಗಳಂ ಮಾಲ್ವನುಮಲ್ಲಮುದಜೆಂದಾತನಪಚಾರಣಮೆ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಪನ್ನೆರಡು
ವರ್ಷಮನಾವೃಷ್ಟಿಯಾದಪ್ಪುದು ಈ ಕೊಳನುಂ ಬತ್ತಿದಪ್ಪುದು, ನಿಮಗಪಾಯವಪ್ಪುದೆಂದು ಪೇಜ್ಜುದುಂ
ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವೆಮ್ಮನೀಯಪಾಯಸ್ಥಳದಿಂ ಪೊಟಮಡುವಪಾಯಮಂ ಮಾಡಿದಿರಪ್ಪೊಡೆ

ಮೀನುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ತಿನ್ನಲಿ ಎಂದು ನೀರಿನ ದಡದಲ್ಲಿ ಮೌನದಿಂದ
ಜಾನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಬಕನನ್ನು ಮೀನುಗಳು ಕಂಡು, ಸ್ವಾಮಿ ! ನೀವು ಹೀಗೆ
ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದುವು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು :
೧೩೪. ನಾನೂ ನೀವೂ ಹಲವು ಕಾಲದಿಂದ ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದೆವು.
ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವೆ. ಅನಂತರ ನಿಮಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.
ವ|| ಅದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ನಾನೆಂತು ಹೋಗಲಿ, ಇದ್ದು ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು
ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮೀನುಗಳು ತಮಗೆ ಮರಣ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ
ಸಂಭವಿಸುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಅರುಹಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಬಕ
ವಿಕಟವಾದ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ನಂಬಿಸಿ ತಿನ್ನುವೆನೆಂದು ಹೀಗೆ
ಹೇಳಿತು : ವಾ|| 'ರಾಜಾ ಕಾಲಸ್ಯ ಕಾರಣಂ' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯುಂಟು. ಅದರಿಂದ ಈ
ದೇಶವನ್ನು ಆಳುವ ಅರಸ ತನ್ನ ಕುಲಾಂಗನೆಯೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಗವಿರಕ್ತನಾಗಿ
ದೇವ ಅಗ್ನಿ ದ್ವಿಜ ಗುರು ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಆತನ ಕೆಟ್ಟ
ನಡತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಈ
ಕೊಳವೂ ಬತ್ತಿಹೋಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅಪಾಯ ತಪ್ಪದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೀನುಗಳು
ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾಮಿ ! ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಅಪಾಯಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವ
ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುವೆವು, ಎಂದು
ಹೇಳಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು; ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಹಾನದಿ

ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದಿಂ ಸುಖಂ ಬಾಚ್ಚಿವೆಂಬುದುಂ ಕರಮೊಳ್ಳಿತಿಲ್ಲಿಗೊಂದು ಯೋಜನಾಂತರದೊಳೊಂದು ಮಹಾನದಿಯುಂಟಲ್ಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ದಿವಸಗತಿಯಿಂದುಯ್ಯನೆಂದೊಡಂಬಡಿಸಿ ಪೇಟ್ಟ ಕಪಟತಪೋಧನಂಗೆ ಮೀನ್ಯಳಂತೆದವು: ತಮ್ಮ ನಂಬಿದರಂ ಸೋರೆಯ ಕಾಯ್ ಮುಂತಾಗಿ ನದಿಯ ತಡಿಯಂ ಸಾರ್ಚುವುದೆಂದೊಡೆ ನೀಂ ತಪೋವೃದ್ಧರುಂ ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಗಳುಂ ಸಕಳಭೂತಂಗಳಂ ಸವನಾಗಿ ಕಾಣ್ ಕರುಣಾರಸಾರ್ಧ ಹೃದಯರಪ್ಪದೊಂ ನಿಮ್ಮ ನಂಬಿ ಬಂದಪೆವೆಂಬುದುಂ ಕರಮೊಳ್ಳುತ್ತೆಂದು ನಂಬೆ ನುಡಿದೊಡಂಬಡಿಸಿ ನಿಚ್ಚಲೊಂದೊಂದು ಮೀನಂ ಕರ್ಚಿಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಪಿರಿದಪ್ಪದೊಂದು ಶಿಲಾತಳದ ಮೇಲಿಕ್ಕಿ ನಿಜಚಂಚುಪ್ಪಟದಿಂ ಶತಖಂಡಂ ಮಾಡಿ ತಿಂದು ಬೆಣ್ಣೆಯಂ ತಿಂದ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಅಟಿಯಲೀಯದೆ ಮತ್ತೆಯುಬೆದ ಮತ್ಸ್ಯಂಗಳನೀ ತೆಜದೊಳ್ ತಿನ್ನುತಿರ್ದು ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಂ ಸಮೆದತ್ತಿನ್ನೇನಂ ತಿಂಬೆನೆನುತ್ತಿರೆ, ಕರ್ಕಟಕಮಂ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು, ಮಗನೇ, ನೀಂ ಕರಂ ಗರ್ಭಸುಖ, ಬಿಸಿಲಾಗದನ್ನಂ ಬೇಗಂ ಬಾ, ನಿನ್ನನುಯ್ಯಿರಿಸಿ ಬಲೆಕ್ಕೀ ಮೀಂಗಳನುಯ್ಯನೆಂದೊಡೆ ಏಡಿ ಬದುಂಕಿದನೆಂದು ಮುಂದೆ ನಿಲೆ, ನಿಜಕಂಠತಳಮಂ ಪತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಲಾತಳಮನೆಯೆವರ್ಪುದುಂ, ಕರ್ಕಟಕನು ಪಾಯನಿಪುಣಂ ನಾಲ್ಕೆಸೆಯುಮಂ ನೋಡಿ ನದನದೀ ತಟಾಕ ಸರೋವರಂಗಳನೊಂದುಮಂ ಕಾಣದೆ ಮತ್ಸ್ಯಾಸ್ತಮಿಯಮಾಗಿರ್ಪ ಶಿಲಾತಳಮಂ ನೋಡಿ ಪಾವಿನ ಪೇಳಿಗೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ ಮರ್ಕಟನಂತೆ ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟುಮೀ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕಂ ತನ್ನಮಂ ತಿನ್ನದೆ ಮಾಣ್ಣಂ, ಈಯಪಾಯಕ್ಕೆ ವಂಚಿನೋಪಾಯಮಾವುದುಮಿಲ್ಲ, ಎನಗೆ ಪರಿಚ್ಛೇದಮೇ ಕಾರ್ಯಮದೆಂತೆನೆ :

ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ದಿನದಿನವೂ ಒಯ್ಯುವೆನೆಂದು ಆ ಮೀನುಗಳು ಒಡಂಬಡಿಸಿದ ಆ ಕಪಟ ತಪೋಧನನಿಗೆ ಮೀನುಗಳೆಂದುವು : ತಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿದವರನ್ನು ಸೋರೆಯಕಾಯಿಯೂ ದಡಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದೆಂದ ಮೇಲೆ ತಪೋವೃದ್ಧರೂ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರೂ, ಕರುಣಾರಸಾರ್ಧಹೃದಯರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿ ಬರುವೆವು. ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಎಂದು ನಂಬುವಂತೆ ನುಡಿದು ಅದು ಒಡಂಬಡಿಸಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದೊಂದು ಮೀನನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕತ್ತರಿಯಂಥ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ತುಂಡು ತುಂಡುಮಾಡಿ ತಿಂದು ಬೆಣ್ಣೆ ತಿಂದ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ತನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದಂತಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದು ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ಮುಗಿದುವು ; ಇನ್ನೇನನ್ನು ತಿನ್ನಲಿ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ಏಡಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಆ ಏಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು, ಮಗನೇ ! ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೀರಿನ ತಳದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವವನು. ಬಿಸಿಲೇರುವ ಮೊದಲು ಬೇಗ ಬಾ ; ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು ಮರಳಿ ಈ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವೆ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಏಡಿ ಬದುಕಿದೆಯಾ ಬಡಜೀವವೇ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಬರಲು ತನ್ನ ಕಂಠಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂಡೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಕರ್ಕಟಕನು ಉಪಾಯನಿಪುಣನಾಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ನದಿ, ಕೆರೆ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಮೀನುಗಳ ಮೂಳೆಗಳ ರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಾವಿನ ಬುಟ್ಟಿಯ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದ ಮಂಗಳಂತೆ ಬೆದರಿತು. ಈ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕ ತನ್ನನ್ನೂ ತಿನ್ನದೆ ಬಿಡನು. ಈ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ವಂಚಿನೋಪಾಯ

ತನ್ನಂ ಕೊಲ್ಲುದನಟಿದೊಡೆ
ಮುನ್ನಂ ತಾಂ ಕೊಲ್ಲೆ ಪಗೆವನಂ ಶಂಕಿಸದು-
ತನ್ನಮತಿಯಪ್ಪವಂ ಪೋ
ತನ್ನಪ್ಪುದದಕ್ಕೆ ದೈವವಶದಿಂ ತುದಿಯೋಳ್

೧೩೫

ಅನಿಮಿಷ ಸಪತ್ನ ಬಕ ಕಂ
ಠನಾಳಮಂ ಭೀಮನೊತ್ತುಪಂದಿನೊತ್ತಿ
ತನ್ನಿಮಿಷ ಸಪತ್ನಬಕಕಂ
ಠನಾಳಮಂ ಪಟೆಯೆ ಕೋಡಿನೊಳ್ ಕರ್ಕಟಕಂ

೧೩೬

ಅಂತು ಕರ್ಕಟಕಂ ನಿಜಕರ್ಕಶ ಕರ್ತರಿಗ್ರಹಣದಿಂ ಬಾಳಮೃಣಾಳನಾಳೋಪಮ
ಬಕಕಂಠನಾಳಮಂ ಕತ್ತರಿಸಿತ್ತು, ಅದಟೆಂ,

ಶ್ಲೋ || ಭಕ್ತಿಯಿತ್ಯಾ ಬಹೂನ್ ಮತ್ಯಾನ್ ಉತ್ತಮಾಧಮ ಮಧ್ಯಮಾನ್

ಅತಿಲೌಲ್ಯಾದೃಕ್ ಕಶ್ಚಿತ್ ಮೃತಃ ಕರ್ಕಟ ಸಂಗ್ರಹಾತ್

||೪೯||

ಟೀ|| ಪಿರಿದುಂ ಲಂಪಟನಪ್ಪೊಂದಾನೊಂದು ಬಕನುತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮಾಧಮಂಗಳಪ್ಪ ಮೀಂಗಳಂ
ದಿನಕ್ಕಮದಿಂ ತಿಂದುದಲ್ಲದೆ ಬಂದೆಸಡಿಯಂ ತಿಂಬೆನೆಂಬು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಮಿರಲಾ ಯೆಸಡಿ
ತನ್ನ ಗೋಣನಿಜುಂಕಿ ಕೊಂದುದು.

ಅಂತಾ ಬಕನಿಂದಂ ಅತಿಚಪಳನಪ್ಪ ಸರ್ಪಂಗಮಪಾಯಮಪ್ಪಪಾಯಮಂ ನಿನಗೆ ಪೇಟ್ಟ
ಪೆನೆಲ್ಲಿಯಾನುವೊಂದು ಕನಕಸೂತ್ರಮಂ ತಂದಾ ಸರ್ಪನಿರ್ಪ ಪುತ್ತಿನೊಳಿಕ್ಕಿದೊಡೆಯಾ
ತುಡುಗೆಯೊಡೆಯರೊಡವೆಯ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಪುತ್ತನಗುಟ್ಟು ಪಾವಂ ಕೊಲ್ಲರೆನೆ ಅಂತೆಗೆಯ್ತೆನೆಂದಾ
ವಾಯಸಂ ಪೋಗಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಬಂದ ನೃಪವಿಲಾಸಿನಿಯರ್ ತುಡುಗೆಯಂ ಕಬಲ್ವಿ ತಡಿಯೋಳ್

ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪರಿಚ್ಛೇದವೇ ಈಗ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ. ೧೩೫.
ಉತ್ಪನ್ನಮತಿಯಾದವನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನೆಂದು ತಿಳಿದಕೂಡಲೇ ಹಗೆಯನ್ನು
ಸಂದೇಹಿಸದೆ ಸಂಹರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ೧೩೬. ಬಕಾಸುರನ ಕಂಠನಾಳವನ್ನು ಭೀಮಸೇನನು
ಒತ್ತಿ ಕೊಂದಂತೆ ಆ ಕರ್ಕಟಕನು ಬಕನ ಕಂಠನಾಳವನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಂಡಿಯಿಂದ ಹರಿಯಿತು.
ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಕರ್ಕಟಕನು ತನ್ನ ಕರ್ಕಶವಾದ ಕತ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಎಳೆಯ ತಾವರೆಯ
ದಂಟಿನಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ಬಕನ ಕಂಠನಾಳವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಅತಿಲಂಪಟನಾದ
ಒಂದ ಬಕ ಹಿರಿಕಿರಿಯ ಮೀನುಗಳನ್ನು ದಿನದಿನವೂ ತಿಂದುದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಏಡಿಯನ್ನೂ
ತಿನ್ನುವೆನೆಂದು ಅದನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರಲು ಆ ಏಡಿ ತನ್ನ ಗೋಣನ್ನೇ ಇರುಕಿ ಕೊಂದಿತು.
ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಬಕನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಚಪಲನಾದ ಸರ್ಪನಿಗೆ ಅಪಾಯಕರವಾದ
ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆ. ಎಲ್ಲಿಂದಾದರೂ ಒಂದು ಕನಕಸೂತ್ರವನ್ನು ತಂದು ಆ
ಸರ್ಪವಿರುವ ಹುತ್ತದೊಳಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರೆ ಆ ಆಭರಣದ ಒಡೆಯರು ಒಡವೆಯ ನೆಪದಿಂದ
ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆದು ಹಾವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವರು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವನೆಂದು
ಆ ಕಾಗೆ ಹೋಗಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಕ್ಕೊಂದು ಬಂದ ನೃಪವಿಲಾಸಿನಿಯರು ತಮ್ಮ ಆಭರಣಗಳನ್ನು

ಬೈತ್ತಿಟ್ಟರಲವಪ್ಪೊಳಗೊಂದಂ ಕರ್ಚಕೊಂಡಾಕಾಶಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಲಾ ತುಡುಗೆಯ ಕಾಪಿನವರ್
ಬೆನ್ನನೆ ಬರೆವರೆ :

ಅತಿಶಯ ಕಾಂಚನಸೂತ್ರಾಂ

ಚತಚಂಚಚ್ಚಂಚು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನುರಗೆಂದೋಪ

ಸ್ಥಿತಭೂರುಹಮಂ ಸಾರ್ದದು

ಸುತವಿರಹೋದ್ರೇಕ ಜನಿತಶೋಕಂ ಕಾಕಂ

೧೩೭

ಅಂತಾ ಕಾಗೆಯುಂ ತುಡುಗೆಯೊಡೆಯರ್ ತನ್ನನೆಯ್ವರಲೊಡಂ ವಿಷಧರಗೆ ವಿಷಮ
ನಿಕ್ಕುವಂತೆ ಪುತ್ತಿನೊಳಗಾ ಕನಕಸೂತ್ರವನಿಕ್ಕುವುದುಮವಂದಿರ್ ಪುತ್ತ್ನಗುಬ್ಬ ಪಾವಂ ಕೊಂದರ್.

ಅದಚೆಂದುಪಾಯನಿಪುಣನಪ್ಪಂಗೆ ಆವ ಕಾರ್ಯಮುಂ ಸಾಧ್ಯಮಲ್ಲದಿರದೆನೆ ಕರಟಕನೆಂದಂ :
ಎನಿತುಪಾಯಕುಶಲನಾದೊಡಂ ದುರ್ಬಲಂಗಂ ಅಸಹಾಯಂಗಂ ಪ್ರತಿಕೂಲಂಗೆಯ್ವನಪ್ಪವಂಗಮಾವ
ಕಜ್ಜಮುಂ ಬೆಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದ ಬೇನೆಯಂತೆ ತೀರಲಜೆಯದೆನೆ ದವನಕನೆಂದಂ : ಅಂತಲ್ಪು ಸಮಗುಪಾಯ
ನಿಪುಣನಪ್ಪವಂಗೆಲ್ಲಮನುಕೂಲಮಪ್ಪುದು, ಒಂದುಂ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಬುದ್ಧಿರ್ನ ವಿದ್ಯತೇ ಯಸ್ಯ ಬಲಂ ತಸ್ಯ ಕರೋತಿ ಕಂ

ಮಹಾಬಲೋಽಪಿ ಪಂಚಾಸ್ಯ ಶಶಕೇನ ನಿಪಾತಿತಃ

||೫೦||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದಂಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿದುಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲ, ಅದೆಂತೆನೆ,
ಬಲವಂತನಪ್ಪದೊಂದು ಸಿಂಹಮಂ ಮೊಲಂ ಕೊಂದುದು, ಎಂಬೀ ಕಥೆಯಂ ನೀಂ ಕೇಳ್ದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆನೆ
ಕರಟಕನದೆಂತೆನೆ ದವನಕಂ ಪೇಬ್ಬುಂ :

ಕಳಚಿ ದಡದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರಲು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಾರಿಬಂತು. ಅದನ್ನು
ಅನುಸರಿಸಿ ಆ ಆಭರಣಗಳ ಕಾವಲುಗಾರರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.
೧೩೭. ಸುತವಿರಹದಿಂದ ನೊಂದ ಆ ಕಾಗೆ ಉರಗೇಂದ್ರನಿದ್ದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಬಂದು
ಕುಳಿತಿತು. ವ|| ಆಭರಣಗಳ ಕಾವಲಿನವರು ತನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲು
ವಿಷಧರನಿಗೆ ವಿಷವಿಕ್ಕುವಂತೆ ಆ ಹುತ್ತದೊಳಕ್ಕೆ ಆ ಕನಕಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಾಕಲು ಅವರು
ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆದು ಹಾವನ್ನು ಕೊಂದರು. ಅದರಿಂದ ಉಪಾಯಕುಶಲನಾದವನಿಗೆ ಯಾವ
ಕಾರ್ಯವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕರಟಕನು ಎಷ್ಟು ಉಪಾಯವಿದ್ದರೂ
ದುರ್ಬಲನಿಗೂ ಅಸಹಾಯಕನಿಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಿಗೂ ಯಾವ
ಕಾರ್ಯವೂ ಮದ್ದಿಲ್ಲದ ರೋಗದಂತೆ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.
ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಹಾಗಲ್ಲ, ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಾಯನಿಪುಣನಾದವನಿಗೆ
ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು ; ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.
ಶ್ಲೋ|| ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಒಂದು
ಸಿಂಹವನ್ನು ಒಂದು ಮೊಲ ಕೊಂದಿತು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಲ್ಲವೇ ?

೯. ಮೊಲಂ ಸಿಂಹಮಂ ಕೊಂದ ಕಥೆ

ವ್ಯಕ ಭಲ್ಲೂಕ ಸುಗಂಡ ಚಂಡಹರಿಣಶ್ರೇಣೀರುರೂರೂಗ್ಯ ಶ
ಲಕ್ಕ ಸಾರಂಗ ಶಶಾವಳಿ ಶರಭ ಗೋಲಾಂಗೂಲ ಮಾಲಾ ಹರಿ
ಪ್ರಕರಾಭೀಳಸ್ಯಗಾಳಜಾಳ ಮದವಚ್ಚುಂಡಾಲ ಶಾರ್ದೂಲ ಕಾ-
ಕಕುಳ ವ್ಯಾಳಕರಾಳ ವಿಸ್ತರದರಣ್ಯಾನೀಮಹೀದೇಶದೋಳ್

೧೩೮

ದಧ್ವರ ವಿಕ್ರಮನುರುತರ
ದೋರ್ದಂಡಸಹಾಯನಿರ್ಪ್ರದೇಂದುಮಜೇಯಂ
ನಿರ್ದಯನನುಪಮ ನಖಮುಖ
ನಿರ್ದಾರಿತವನ್ಯನಾಗಸಂಘಂ ಸಿಂಗಂ

೧೩೯

ಆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ಸಾಮಜವೆಲ್ಲವಂ ತವೆ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಬಚಿಕ್ಕಮಾಹಾರಂಬಡೆಯ
ದಡವಿಯ ಮೃಗಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲವುನಿಂಬಿಟ್ಟು ತಿನುತ್ತಿರೆ ; ಮೃಗಂಗಳೆಲ್ಲವೊಂದಾಗಿ ತಮ್ಮೊಳಾಳೋ
ಚನಂಗೆಯ್ತು ಮೃಗೇಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪೊಡೆವಟ್ಟು.

ಬಿನ್ನಪವೀ ಮೃಗನಿವಹಂ
ನಿನ್ಯಾಜ್ಞೆಯೊಳಿರ್ಕುಮೀ ಮಹಾಟವಿಯೋಳ್ ಶೌ-
ರ್ಯೋನ್ನತ ಕಾವುದು ನೀನೆ-
ಮನ್ವಯವಿದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂ ಗಜವೈರಿ

೧೪೦

ಎಂದು ದೇವಾ ! ನೀನಿಂತುಕಾಲವೆಮ್ಮಂ ಪೊರೆಯಲಾಯ್ತೀಗಳ್ ನಿಮಗೆಡಾದಲ್ಲಿ
ನಾವೆಲ್ಲಮಿರ್ಪೊಡೇತರ್ಕ ಬಾಲ್ಯ, ನಿಮಗೆ ಕರಿಗಳ್ ದೊರಕೊಳ್ಳನ್ನಂ ನಿಚ್ಚಲೊಂದೊಂದು
ಆಗ ಕರಟಕನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ದವನಕ ಹೇಳತೊಡಗಿದ : ೧೩೮. ಒಂದು
ತೋಳ, ಕರಡಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೊರಳಿನ ಹೊಳೆಯುವ ಹರಿಣಗಳ ಸಾಲು, ಬಿಳಿಪಟ್ಟಿಯನ್ನುಳ್ಳ
ಸಾರಂಗ, ಭಯಂಕರವಾದ ಕಣೆಹಂದಿ, ಸಾರಂಗ, ಮೊಲಗಳು, ಹುಲಿ, ಕಪಿಗಳ ಗುಂಪು
ಸಿಂಹಸಮೂಹ, ಭಯಂಕರವಾದ ನರಿಗಳ ಮಂದೆ, ಮದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆನೆ,
ಶಾರ್ದೂಲ, ಕಾಗೆಗಳ ಗುಂಪು, ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಭೀಕರವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ
೧೩೯. ದುರ್ಧರವಿಕ್ರಮನೂ, ದೋರ್ದಂಡಸಹಾಯನೂ, ಅಜೇಯನೂ, ನಿರ್ದಯನೂ,
ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ನಖಮುಖಿಗಳಿಂದ ಕಾಡಿನ ಆನೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸೀಳಿದವನೂ
ಆದ ಸಿಂಹವಿತ್ತು. ವ|| ಆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನು ಆನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ತಿಂದ ಬಳಿಕ
ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಹಾರ ಸಿಕ್ಕದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕ ಬಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿನ್ನತೊಡಗಿತು.
ಆಗ ಮೃಗಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿ ಮೃಗೇಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದುವು : ೧೪೦. ಗಜವೈರಿ ! ಈ ಮಹಾ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಈ
ಮೃಗಸಮೂಹವು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ಶೌರ್ಯೋನ್ನತನೂ, ನೀತಿಜ್ಞನೂ ಆದ
ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ವ|| ದೇವಾ ! ನೀವು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ
ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಿರಿ. ಈಗ ನಿಮಗೆ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸಿರಲು ನಾವು ನಿಮ್ಮ
ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾವಿದ್ದೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ನಿಮಗೆ ಆನೆಗಳು ಸಿಗುವ

ಮೃಗವನಟ್ಟುವೆವದಂ ಕೈಕೊಂಡಿಂತು ನಡೆವಿರಪೊಡೆ ನಿರ್ವಹಿಪೆವಾಗದೊಡೋಡಿ ಪೋಪೆವೆನೆ, ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದೊಡಂಬಟ್ಟು, ಬಾಯಾಳೆಂಬ ಬಳ್ಳುಮಂ ಬಾರಿಕನಂ ಮಾಡಿ ಪಲಕಾಲಂ ಸಲುತಮಿಪುರ್ದುಂ, ಒಂದು ದಿನಮಾ ಸಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾರಿ ಬರ್ಪಂತೆ ದೀರ್ಘಕರ್ಣನೆಂಬ ಮೊಲಕ್ಕೆ ಬಾರಿ ಬರ್ಪುದುಮಾ ಮೊಲನುಪಾಯಕುಶಲನಪ್ಪದಜೆಂ ಕಾಲಜ್ಞಾನಮಂ ಕಾಲಜಯಮುಮಂ ಬಲ್ಲ ಪರಮಯೋಗಿಯಂತೆ ತನಗಾಸನ್ನಕಾಲಾಪಾಯಕ್ಕೆ ಜಯೋಪಾಯಮಂ ಮನದೊಳಗೆ ಬಗೆದು, 'ವಾಕ್ಯಂ || ನಾಶಕ್ಯಂ ಬುದ್ಧಿಮತಃ ಪುರುಷಸ್ಯ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯೋಕ್ತಿಯಂ ಬುದ್ಧಿವಂತರ್ಗ ಕೇಡಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ದಿನಾಂತಂಬರೆಗಂ ತಡೆದು, ಬಚೆಕ್ಕಿಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದೆ, ಪೆಜಗಂ ನೋಡುತ್ತಂ ಭಯಾತುರನಂತೆ ಬಂದು ಮರಣಭ್ರಾಂತಿಯಂ ಚಿಂತಿಸಿ ಬರುತ್ತಂ ತೊಟ್ಟನೆ ಮುಂದಿದರ್ ಪುರಾಣಕ್ಕೂಪಮಂ ಕಂಡು ತೃಪ್ತಿಯಂ ನೀರ್ಗುಡಿಯವೇಚ್ಚೆಂದು ನೋಡಿ ಏಳಿ ಇಳಿಯಲುಂ ಬಾರದ ಸ್ವಚ್ಛಜಲದೊಳ್ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮಂತು ಬಿಂಬಿಸುವುದಂ ಕಂಡು ಈ ಸಿಂಹಮನಿಲ್ಲಿಯೆ ಕೊಲಲುಂ ಗೆಲಲುಂ ಸಾಲುಮೆಂದುತ್ಸಾಹದಿಂದುಪಾಯನಿಪುಣನಪ್ಪ ಶಶಕನಾ ಸಿಂಹಮನಿಲ್ಲಿ ತಂದು ಕೊಲ್ಲೆಂ, ಕೊಲಲಾಜದಂದು, 'ಸಾವಂಗೆ ಸಮುದ್ರಂ ಮೊಳಕಾಲ್ದುದ್' ಎಂಬಂತೆ 'ಕಿರ್ಚಿನೋಳ್ ಬಿಜ್ಜಿಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪದು' ಎಂಬಂತೆ, ಅವಂ ಮುನಿದು ಇರ್ಮಡಿಸಿ ಕೊಂದಪನೋ ಭಯಮೇಕನಿಗಿಲ್ಲಿ

ತನಕ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಮೃಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವೆವು. ಈ ವಿಚಾರ ನಿಮಗೆ ಸಮೃತ್ತವೆನಿಸಿದರೆ ನಾವು ಇಲ್ಲೇ ಇರುವೆವು ; ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವೆವು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಮೃಗರಾಜನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಬಾಯಾಳೆಂಬ ನರಿಯನ್ನು ಸರದಿಗಾರನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಹೀಗಿರುವ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಮಾರಿ ಬರುವಂತೆ ದೀರ್ಘಕರ್ಣನೆಂಬ ಮೊಲದ ಸರದಿ ಬಂತು. ಆ ಮೊಲವು ಉಪಾಯಕುಶಲನಾದುದರಿಂದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಕಾಲಜಯವನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ಪರಮಯೋಗಿಯಂತೆ ತನಗೆ ಬಂದ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಜಯೋಪಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಯೋಚಿಸಿತು. 'ನಾಶಕ್ಯಂ ಬುದ್ಧಿಮತಃ ಪುರುಷಸ್ಯ' ಎಂಬಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರಿಗೆ ಕೇಡಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಕಾದಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ನೋಡುತ್ತ ಭಯಾತುರಗೊಂಡವನಂತೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮರಣಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿತು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಬಾವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನೋಡಿತು. ಇಳಿದು ಹತ್ತಲಾಗದ ಆ ಬಾವಿಯ ಸ್ವಚ್ಛಜಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಂಬಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಈ ಸಿಂಹವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಲ್ಲಲೂ, ಗೆಲ್ಲಲೂ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಪಾಯನಿಪುಣನಾದ ಆ ಮೊಲ ಆ ಸಿಂಹನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದು ಕೊಲ್ಲುವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೊಲ್ಲಲಾಗದಿದ್ದರೆ, 'ಸಾಯುವವನಿಗೆ ಸಮುದ್ರ ಮೊಳಕಾಲ್ದುದ್' ಎಂಬಂತೆಯೂ, 'ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜವನಿಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪದು' ಎಂಬಂತೆಯೂ ತನಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಅವನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಕೊಂದಾನಷ್ಟೇ ! ಹೀಗಿರಲು ನಾನೇಕೆ ಭಯಪಡಬೇಕು.

ಶ್ಲೋ || ಕ್ಷಣ ವಿದ್ವಂಸಿನಿ ಕಾಯೇ ಕಾ ಚಿಂತಾ ಮರಣೇ ರಣೇ || ೫೧ ||

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪರಮಯೋಗಿಯಂತೆ ತನಗಾಸನ್ನಕಾಲ ಜಯೋಪಾಯಮಂ ಮನದೊಳ್ ಬಗೆದು ದಿನಾಂತಂಬರಗಂ ತಡೆದು, ಬಲಿಕೆಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದೆ ಪೆಜಗಂ ನೋಡುತ್ತಂ ಭಯಾತುರನಂತೆ ಬಂದು,

ಭುಕುಟಪುಟರಕ್ತ ನೇತನ-

ನಕಾಲಕಾಲೋಗ್ಗನಂ ಭಯಂಕರ ದಂಷ್ಟ್ರ-

ಪ್ರಕರಾಳವದನನಂ ದೀ-

ರ್ಘರ್ಕರ್ಗನೆಯ್ದಿದನರಣ್ಯಮೃಗವಲ್ಲಭನಂ

೧೪೧

ಅಂತೆಯ್ಯವಂದ ದೀರ್ಘರ್ಕರ್ಗನಂ ಕಂಡು ಜಠರಾನಳಶಿಖಾಕಳಾಪದಂದಹ್ಯಮಾನಮಾನಸಂ ಸಿಂಗಂ ಮುಳಿದೇನಲವೋ! ನೀನಿನಿತು ಪೊಲುತ್ತಾರ ಬಲದೊಳ್ ತಡೆದೆ ? ಈಗಳ್ ಬರುತಡಿಗಡಿಗಿ ಪೆಜಗಂ ನೋಡುತ್ತಂ ಭಯಾತುರನಾಗಿ ಬಂದೆ, ನಿನ್ನಂ ಕಾವನೆಂಬನುಳ್ಳೊಡೆ ತೋಪವನಂ ಮುನ್ನಮಾಪೋಶನಂಗೊಂಡು ಬಲಿಕೆ, ನಿನ್ನಂ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಗೆಯ್ದನೆಂಬುದುಂ : ದೇವ! ನಿಮ್ಮ ಕೋಪಮುಂ ಪ್ರತಾಪಮುಮೆಮ್ಮದಿಗರಪ್ಪ ಬಡವುಗಳಲ್ಲದೆ ಪೆಜಗಿಲ್ಲ, ಆದೊಡಂ ಬರ್ಪಾಗಲೊಂದು ಸಿಂಹಂ ಬರಲೀಯದೆ ತಡೆದಡ್ಡು ಬಂದೆನ್ನಂ ಬರವಿನ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಚೆಸಗೊಂಡಿಂತೆಂದುದು ;

ತುಂಗಗಜಂಗಳಳ್ಳಿ ಮೃ

ಗಂಗಳನಾಯ್ದುಪಿ ತಿಂಬುದಪ್ಪೊಡೆ ಪೆಜತೇಂ

ಸಿಂಗಮದಲ್ಲದು ಪೋಗಾ

ಸಿಂಗಂ ತಾಂ ಗಾವಸಿಂಗಮೆಂದುದು ನಿನ್ನಂ

೧೪೨

ಎಂದು ನಿಮ್ಮಡಿಯನನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಒಪ್ಪೋಡಾಡಿ ಬಯ್ಯತೆನ್ನಂ ಬರಲೀಯದೆ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣದಿನೆನ್ನಂ ತಡೆದೆನೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಂ, ಕೇಸರಿಯಾಸುರಂ ಮಸಗಿ ಕ್ಷುಧಾಗ್ನಿಯೊಡನೆ ಕೋಪಾಗ್ನಿ

ಶ್ಲೋ|| ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಧ್ವಂಸವಾಗುವ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಮರಣದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಏಕೆ ಚಿಂತೆ ವ|| ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಕಾದಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡುತ್ತ ಭಯಾತುರನಂತೆ ಬಂದಿತು. ೧೪೧. ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಕೆಂಡಕಾರುವ ಕಣ್ಣುಗಳ, ದಾಡೆಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕರಾಳಮುಖವಾದ ಮೃಗವಲ್ಲಭನನ್ನು ಮೊಲ ಕಂಡಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಬಂದ ದೀರ್ಘರ್ಕರ್ಗನನ್ನು ಕಂಡು ಜಠರಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಸುಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿಂಹ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿದೇಳುತ್ತ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಎಲವೋ ! ನೀನಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ತಡವಾಗಿ ಬರಲು ಕಾರಣಾರು? ಈಗ ಬರುವಾಗ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಭಯಾತುರನಾಗಿ ಹಿಂದೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದೆ. ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನೆಂಬವನು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ತೋರಿಸು. ಮೊದಲು ಅವನನ್ನು ಆಪೋಶನ ಮಾಡಿ ಆನಂತರ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಣಾಹುತಿ ಮಾಡುವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘರ್ಕರ್ಗ ಹೀಗೆಂದಿತು : ನಿಮ್ಮ ಕೋಪವೂ ಪ್ರತಾಪವೂ ನಮ್ಮಂಥ ಬಡವರ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಂಹ ನನ್ನನ್ನು ಬರಲು ಬಿಡದೆ ತಡೆದು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಆ ಕೇಸರಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕ್ಷುಧಾಗ್ನಿಯೊಡನೆ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯೂ ಹೆಜ್ಜೆ ಮೊಲದ ಮಾತಿನ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿತು. ತನ್ನನ್ನು

ಪೆರ್ಚೆ ಮೊಲದ ಮಾತಿನ ಬಲೆಯೊಳ್ ಸಿಲ್ವಿ ಕಡುಮುಳಿದು, ತನ್ನನಿಂತು ಕಡೆ ನುಡಿದ ಸಿಂಗಮಿರ್ಪಡೆಯಂ ತೋಪಿನೆ ಮೊಲನೆಂದುದು : ಆ ಸಿಂಗನತಿಬಲನಪ್ಪದಳೆಂ ದೇವರ್‌ಪೋಗಿ ಪೆರ್ಚೆಗೆ ಹೀನಮಕ್ಕುಮದಾಗಳುಟಿದ ಮೃಗಂಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಸ್ಯಂಗೆಯ್ಯಪ್ಪವದಳೆಂದೆನ್ನನಾರೋಗಿಸಿ ಸುಖದೊಳಿಂ. 'ಜೀವನ್ ಭದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಚತಿ' ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟಪ್ಪದಳೆಂ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಸಾಯದೆನ್ನಂ ಕೊಳ್ಳಿಮೆನಲಾ ಸಿಂಗಂ ಕೇಳ್ವು ನೀನುಸಿರದವನಿರ್ಪಡೆಯಂ ತೋಪು ನಡೆಯೆನಲಾ ದೀರ್ಘಕರ್ಣನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟೊಡಗೊಂಡು ಬಂದತಕ್ಕ ಪರಾಕ್ರಮನಪ್ಪ ನಿಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚದೆ ಮುಚ್ಚಿಸುವ ಸಿಂಹಮಿಲ್ಲಿದುರ್ದೆಂದು,

ತರಳ ಸ್ವಾಟಕ ಭಿತ್ತಿರು-

ಚರಮಂ ತಾಂ ತಾರಾಹಾರಶಶಿವಿಶದಾಂಭಃ

ಪರಿಪೂರ್ಣಮನುರುತರಮಂ

ಪುರಾಣಕೂಪಮನಗಾಧಮಂ ಭೀಕರಮಂ

೧೪೩

ಅಂತಾ ಬಾವಿಯಂ ತೋಪಿ, ದೇವಾ! ನೋಡಿದುನಲೊಡಂ, ಕೋಪಾನ್ವಂ ಕೂಪದೊಳಗಂ ನೋಡುವುದುಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಭಿಸಿದ ತನ್ನ ರೂಪಮಂ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಂಹಮೆ ಗೆತ್ತು,

ಕೋಪಾಳನನಳುರೆ ಮಹಾ

ಕೂಪದೊಳಿಭವೈರಿ ಪಾಯ್ವು ಸತ್ತುದು ಘನ ಶೌ-

ರೋಪೇತನಾದೊಡಂ ಸಲೆ

ಕೋಪಾತುರನಪ್ಪನಾವನುಂ ಬಲ್ಲಪನೇ

೧೪೪

ಅಂತಾ ಸಿಂಹಮಂ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲದೊಳ್ ಮೊಲಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಕೊಂದುದೆಂದೊಡೆ ವಿಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯುಂ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕನುಮಪ್ಪಾತನೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಜ್ಜಂ ಪಲಸಿನ ಮರದಂತೆ ಫಲಮನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಲಕ್ಕುಂ

ಈ ರೀತಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಸಿಂಹವಿರುವ ಕಡೆಯನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸು ಎಂದಿತು. ದೀರ್ಘಕರ್ಣನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಸಿಂಹವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೆಚ್ಚದೆ ಮತ್ತರಿಸುವ ಅಸಾಧಾರಣ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಸಿಂಹ ಇಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ೧೪೩. ಸ್ವಟಿಕದ ಭಿತ್ತಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ, ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತೆ, ಚಂದ್ರನಂತೆ ತಿಳಿಜಲವುಳ್ಳದೂ ಭಯಂಕರವೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಗಾಧವೂ ಆದ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಬಾವಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ಆ ಬಾವಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ದೇವಾ ! ನೋಡಿದಿ ಎನ್ನಲು ಕೋಪಾಂಧನಾದ ಆ ಕೇಸರಿ ಕೂಪದೊಳಕ್ಕೆ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಂಹವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿತು. ೧೪೪. ಕೋಪದಿಂದ ಆ ಮಹಾಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಿತು. ಎಷ್ಟೇ ಶೌರ್ಯವಂತನಾದರೂ ಕೋಪಾತುರನಾದವನು ಎಂದಾದರೂ ಬಾಳುವನೇ? ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಸಿಂಹವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದ ಒಂದು ಮೊಲ ಕೊಂದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ದೃಢನಿರ್ಧಾರವುಳ್ಳವನೂ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ಹಲಸಿನಮರ ಹಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು.

ಆದು ಕಾರಣದಿಂದ ಭಾವಿಸೆ
ಸದಮುಳಮುತಿಯುತನೆನಿಪ್ಪವಂಗೆಂತುಂ ತೀ-
ರದ ಕಡ್ಡಮುಂಟೆ ಬುದ್ಧಿಯೊ-
ಳೆದವರಸಿದ ನರರಸಾಧ್ಯರಂ ಸಲೆ ಗೆಲ್ವರ್

೧೪೫

ಎಂದಿಂತನೇಕದೃಷ್ಟಾಂತಂಗಳಂ ತೋಜಿ ನುಡಿದ ದವನಕನ ಮಾತಂ ಕರಟಕಂ ಕೇಳ್ದು ನೀನುಪಾಯ
ಕುಶಲನುಂ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯುಮಪ್ಪುದರ್ಕ್ಕೇನುಂ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲ ತಡೆಯದೆ ನೀನೆತ್ತಿದ ಕಡ್ಡದ
ಕಡೆಯನೆಯ್ದಿಸೆಂಬುದುಮಂತೆಗೆಯ್ದೆನೆಂದು,

ಪೃಥ್ವೀ ವೃತ್ತಂ || ಶತಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಗುಣಂ ಸಕಲಧರ್ಮ ಭೂಜಾವಳೀ
ಕುಶಾರನಿರದೆಯ್ದಿದಂ ದವನಕಂ ಮೃಗಾಧೀಶನಂ
ಕಶೋರನಖರಾಹತದ್ವಿದದ ಕುಂಭಸ್ಯಶಸ್ಥಳೀ
ಲುತದ್ವುಧಿರ ದಾರುಣೋಲ್ಲಸಿತ ಕೇಸರೋದ್ಭಾಸಿಯಂ ೧೪೬

ಅಂತೆಯ್ತು ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಸಮುಚಿತಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ತಲೆಯಂ ಬಾಗಿ ನೆಲನನುಂಗುಟದಿಂದ
ಬರೆಯುತ್ತಿದ ದವನಕನ ಕೃತಕವೇಷಮಂ ಕಂಡು ಪ್ರಾಕೃತವೇಷವೆಂದು ನಂಬಿ ಪಿಂಗಳಕನಿಂತೆಂದಂ:
ಎಂ ದವನಕ! ನೀನಿಂತು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನುಂ ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತನುಮಾಗಿರ್ಪುದಾದ ಕಾರಣಂ ಪೇಚಿಸೆ
ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ :

ದೇವ ಸರಭಸದಿನೀ ಸಂ-
ಜೀವಕನಂಬೆಟ್ಟು ಕೆಲೆದೊಡಾ ಧ್ವನಿಗೊಂದಂ
ಭಾವಿಸದೆ ನೀಂ ಭಯಂಬ-
ಟ್ಟೀ ವನಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪೆನೆಂಬುದುಮಾಗಳ್ ೧೪೭

೧೪೫. ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕೆಲಸವುಂಟೇ ? ವ|| ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ
ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಹೇಳಿದ ದವನಕನ ಮಾತನ್ನು ಕರಟಕನು ಕೇಳಿ ನೀನು
ಉಪಾಯಕುಶಲನೂ ಕುಶಾಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.
ತಡಮಾಡದೆ ನೀನು ಯೋಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿತು.
ಅಂತೆಯೇ ೧೪೬. ಹಟವಾದಿಯೂ, ನಿರ್ಗುಣನೂ, ಸಕಲ ಧರ್ಮ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಕುಶಾರ
ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಕಶೋರವಾದ ಉಗುರುಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಆನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳಗಳನ್ನು
ಒಡೆದು ರಕ್ತಸಿಕ್ತ ಕೇಸರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಮೃಗಾಧೀಶನಲ್ಲಿಗೆ ದವನಕನು ಹೋಗಿ
ವ|| ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸಮುಚಿತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದವನಕನ
ಕೃತಕವೇಷವನ್ನು ಕಂಡು ಇದು ಪ್ರಾಕೃತವೇಷವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪಿಂಗಳಕ ಹೀಗೆಂದ: ಏನು
ದವನಕ ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನೂ ಭ್ರಾಂತಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ?
ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ : ೧೪೭. ದೇವಾ ! ಈ ಸಂಜೀವಕ ಎಂಬ ಎತ್ತು
ರಭಸದಿಂದ ಕೆಲೆಯಲು ಆ ಧ್ವನಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಈ ವನವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು

ಆಂ ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಭಯಮಂ ಕಳೆಯಲೆಂದಾ ಮಹಾಸತ್ತ ಸಂಪನ್ನನಂ ನಿಮ್ಮೊಳ್ ಕೂಡುವುದುಂ ಕೂಡಿದೊಡಾ ಪಾಪಕರ್ಮಂ ಪೊಲೆಗಳೆಯಂತೆಯುಂ ಶಾಂತಿಗೆಯ್ಯೆ ಬೇತಾಳಂ ಮೂಡಿದಂತೆ ತಾಂ ಜಾತಿಯೊಳ್ ಪಶುವಪ್ಪದವಿಂ ಮೊಳೆಯಂ ಧರ್ಮಮುಮನಣಿಯದಾ ಮೂಢಂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಸೆವಟ್ಟು ನಿನ್ನಂ ಕೊಂದಪೆನೆಂದು ಸಮಕಟ್ಟುತಿರ್ದಪನದನಾನಣಿದನಪ್ಪದವಿಂದಿಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯಮಾವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದಪೆನೆಂದು ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದುದುಂ, ಪಿಂಗಳಕನಿಂತೆಂದಂ :

ಅನುರಕ್ತಂ ಭಕ್ತಂ ಹಿತ-

ನೆನಗೀಗಳ್ ಜೀವಮಾಗಿ ಸಂಜೀವಕನಿಂ-

ಬೆನೆ ನಡಪುತ್ತಿರ್ದಪಂ ಮ-

ತ್ವಿಸುಂ ವಿಪರೀತಮಪ್ಪದಂ ಕಂಡಣಿಯೆಂ

೧೪೮

ಅಂತುಮಲ್ಲದೀಗಳೆನಗೆ ಅತ್ಯಾಸನ್ನವರ್ತಿಯಪ್ಪದವಿಂ ನಮ್ಮ ದುಷ್ಟಪರಿಗ್ರಹಂ ಕೆಮ್ಮನೆ ದ್ವೇಷಂಗೆಯ್ಯು ತಾವೆಲ್ಲರಾಳದೆ ನಿನ್ನನುಪೇಕ್ಷಿಸಿದರವಂದಿರ ಮಾತಂ ಕೇಳಲುಂ ನೀಂ ಮನಂಗುಡಲ್ವೇಡೆಂದು ನುಡಿವುದುಂ, ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ : ನಾನಾವ ಕಜ್ಜವನಾದೊಡಂ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯ ಕಾಣೆಯಂತೆ ಕಂಡುದಂ, ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರವಣಪರಿಣತಂ ಕೇಳ್ವ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಂತೆ ಕೇಳ್ವದನಲ್ಲದೆ ಜಾತ್ಯಂಧನಂತೆ ವೆಜರ ಕಾಣೆಯೊಳ್ ಕಂಡುದಂ ಜಾತಿಬಧಿರನಂತನ್ನರ ಕಿವಿಯೊಳ್ ಕೇಳ್ವದಂ ನುಡಿವನಲ್ಲೆಂ, ದೇವರೆನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ನೆಗಟ್ಟಿ ಸಾಹಸಂಗಳುಮಂ ಪುರುಷಕಾರಂಗಳುಮನಣಿತುಮಣಿಯದಂತೆ ಪರಪ್ರೇರಕನುಮನವಿಚಾರಕನುಮಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದಿರ್, ಎಂತುಂ ವಾಕ್ಯಂ || 'ಯಃ ಸಂಧಿಪರಃ ದೋಷಾನ್ವೇತ್ತಿ ತಸ್ಯ ದೋಷ ಬಹುತ್ವಂ ಪ್ರಖ್ಯಾಪಯತಿ' ಎಂಬ ನೀತಿಯನಣಿವನಪ್ಪದವಿಂವಾಂ

ಹೋಗುವೆನೆಂದೆಯಲ್ಲವೇ ! ವ|| ನಾನು ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಿಮ್ಮ ಭಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲೆಂದು ಆ ಮಹಾಸತ್ತ ಸಂಪನ್ನನನ್ನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಪಾಪಿಷ್ಠ ದುಷ್ಟ ಸ್ನೇಹಿತನಂತೆಯೂ ಶಾಂತಿಮಾಡಲು ಬೇತಾಳ ಮೂಡಿದಂತೆಯೂ ತಾನು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಪಶುವಾದುದರಿಂದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಅರಿಯದ ಮೂಢನಾದುದರಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಸೆವಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಈಗ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ೧೪೮. ಅನುರಕ್ತನೂ, ಭಕ್ತನೂ, ಹಿತನೂ ಆಗಿರುವ ನನ್ನ ಜೀವವಾಗಿರುವ ಸಂಜೀವಕನು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಈಗ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಾನು ವರ್ತಿಸಲಾರೆ. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ, ಈಗ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾಸನ್ನಕಾಲ ವಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವೈರಿಗಳು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ ; ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡಬೇಡ. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ನಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯ ದರ್ಶನದಂತೆ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಅಲ್ಲದೆ ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡನಂತೆ ಬೇರೆಯವರು ಕಂಡುದನ್ನು, ಹುಟ್ಟು ಕೆಪ್ಪಡನಂತೆ ಬೇರೆಯವರು ಕೇಳಿದುದನ್ನು ನುಡಿಯುವವನಲ್ಲ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಾವು ನನ್ನ ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ವೈರಿಪ್ರೇರಕನೆಂಬಂತೆ, ಅವಿಚಾರಕನೆಂಬಂತೆ ನೋಡಿದಿರಿ. 'ಯಃ ಸಂಧಿಪರಃ ದೋಷಾನ್ವೇತ್ತಿ ತಸ್ಯ ದೋಷಬಹುತ್ವಂ ಪ್ರಖ್ಯಾಪಯತಿ' ಎಂಬ

ಕಂಡುಂ ಕೇಳ್ವುಂ ನುಡಿವೆನಲ್ಲದೆ ವೃಥಾ ಪರನಿಂದೆಗೆಯ್ದೆನಲ್ಲಂ, ಇದು ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯಮಪ್ಪು
ದಟೆಂದುಪೇಕ್ಷಿಸಿಪುದು ಅನುಜೀವಿಗಳ್ಗೆ ಗುಣಮಲ್ಲಂ-ಅದಟೆಂ ನುಡಿದಪೆನದೆಂತನೆ:

ಸ್ವಾಮಿಹಿತನಪ್ಪವಂ ಸ್ವ
ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹಿತಮಪ್ಪ ಕಜ್ಜಮುಳ್ಳೊಡೆ ಪಿರಿದುಂ
ಪ್ರೇಮದಿನಜೆಪ್ರವೃದಟೆಪದೊ-
ಡೇಮಾತಿಹಪರವಿರುದ್ಧಮಪ್ಪದಮೋಘಂ

೧೪೯

ಅಟೆದುದನಾಳ್ವನೊಳ್ ಮಜಿಸಿ ಮಾಗ್ಗೆರದೊಯ್ಯನೆ ಪೇಟದಾತನೇ-
ತಟ ಹಿತನೆಯ್ತೆ ಕೂರ್ಪವರ ಪೇಟ್ಟುದನಿಂಬೆನೆ ಕೇಳಿದಾತನೇ-
ತಟ ವಿಭು ಮಂತ್ರಿಯುಂ ನೃಪತಿಯುಂ ಬಗೆಗೊಂಡನುಕೂಲವೃತ್ತಿಯೊಳ್
ನೆಟೆದಿರೆ ಕೂಡುಗುಂ ನಿಖಿಲರಾಜ್ಯವಿಭೂತಿಗಳಾವ ಕಾಲಮುಂ

೧೫೦

ಹಿತನಪ್ಪ ಭೃತ್ಯನೆಂದುಂ
ಪತಿಗಪಜಯಮಾಗದಂತು ನೆಗಟ್ಟುದು ಪತಿದು-
ಮರ್ತಿಯಾಗಿ ದುಷ್ಪದನಸಂ-
ಗತಿಗೆಜಗಿದೊಡೆಜಗಲೀಯದಿಪ್ಪದಮೋಘಂ

೧೫೧

ಎಂತುಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ,

ಶ್ಲೋ || ಯದಿಷ್ಟಂ ತಸ್ಯ ತದ್ವ್ಯಯಾತ್ ಯಸ್ಯ ನೇಚ್ಛೇತ್ಪರಾಭವಂ
ವಿಪವಿವ ಸತಾಂ ಧರ್ಮೋ ವಿಪರೀತಮತೋಽನ್ಯಥಾ

||೫೨||

ಟೀ|| ಆವನಾವನೋರ್ವಂಗೆ ಹೊಲ್ಲೆಹಮಂ ಬಯಸುವಾತನಾತಂಗಳನುಕೂಲಮಾಗಿಯೆ
ಪೇಟ್ಟುದು ; ಲೇಸಂ ಬಯಸುವಾತಂ ಅಕಾರ್ಪಮನನುಕೂಲವಾಗಿ ನುಡಿಯಲಾಗದು ಎಂದಿಂತನುರಕ್ತನಪ್ಪ
ಸದ್ಭೃತ್ಯಂಗೆಂ ಸಚಿವಂಗೆಂ ಪೇಟ್ಟೆಗುಣಂಗಳನಾನಜಿವೆನಾಗಿಯುಂ ನೀಂ ಕಿಡೆ ಕಿಡಲುಂ ನೀಂ ಬಾಬಿ

ನೀತಿಯನ್ನು ಅರಿತವನಾದುದರಿಂದ ಕಂಡು, ಕೇಳಿ ಹೇಳುವೆನಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು
ನಿಂದಿಸುವವನು ನಾನಲ್ಲ. ಇದು ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು
ಭೃತ್ಯರ ಗುಣವಲ್ಲ. ೧೪೯. ಸ್ವಾಮಿಹಿತನಾದವನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಹಿತವಾದ
ಕಾರ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಬೇಕು, ತಿಳಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ
ವುಂಟಾಗುವುದು. ೧೫೦. ತಿಳಿದುದನ್ನು ಆಳುವವನಲ್ಲಿ ಮರೆಸಿ ಹೇಳದವನು ಎಂಥ
ಸೇವಕ ? ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಉಚಿತವರಿತು ಕೇಳದವನು ಎಂಥ ಸ್ವಾಮಿ ? ಪ್ರಭುವೂ
ಮಂತ್ರಿಯೂ ಕೂಡಿ ನಡೆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯವಿಭೂತಿಗಳೂ
ಕೂಡಿಬರುವುವು. ೧೫೧. ಹಿತನಾದ ಭೃತ್ಯನು ಎಂದೂ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಾದವನಿಗೆ
ಅಪಜಯವಾಗದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಪತಿ ದುರ್ಮತಿಯಾಗಿ ದುಷ್ಪರ
ಸಹವಾಸಕ್ಕೆರಿದರೆ ಹಾಗಾದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ಲೋ|| ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು
ಬಯಸುವಾತನು ಆತನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಲೇಸನ್ನು ಬಯಸುವಾತನು
ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ನುಡಿಯಲಾಗದು. ಹೀಗೆ ಅನುರಕ್ತನಾದ ಸದ್ಭೃತ್ಯನ,
ಸಚಿವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ನಾನು, ನೀನು ಕೆಡಲು ಕೆಡಲಿಕ್ಕೂ, ನೀನು ಬಾಳಲು

ಬಾಬಲುವಿದ್ಯಾನಾಗಿಯುಂ ಕಂಡ ಕಜ್ಜಮಂ ದೇವರ್ಗಟೆಯ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯನೆಂಬುದುಂ; ಪಿಂಗಳಕನಂತೆಂದಂ; ನೀನೀಗಳ್ ನುಡಿದ ಮಾತಿನಿತುಮಾಪ್ತಂಗೆಂ ಹಿತವಂಗೆಂ ನುಡಿಯಲಪ್ಪು ದಾದೊಡಮವಾಜ್ಞನಸಗೋಚರಮಪ್ಪಾತ್ಮತತ್ವಮಂ ತತ್ವವಿಚಾರಪಾರಂಗರುಂ ಅನುಮಾನಪ್ರಮಾಣುಮಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡೊರ್ವರೊಂದನೆ ಕಂಡೆತುಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲುಮೇಕವಾಕ್ಯರಾಗಲುಮಹಿದಪರಿಲ್ಲದಹಿಂ ಅಂತಪ್ಪಾತ್ಮ ತತ್ವಮನೆನಗಜಿಪಿದ ಸದಾಚಾರನುಂ ಸಾಧುವೇಷನುಂ ಸತ್ಪುರುಷನುಮಪ್ಪ ಸಂಜೀವಕನ ಗುಣಂಗಳುಮಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಮಾಣಂಗಳಿನಾವಜಿದಿದುರ್ಗಂ ನಮಗಾತಂ ತಪ್ಪುವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಲ್ಪರ್ಕುಮೆ ಎನೆ ದವನಕಂ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಅಭ್ಯಾಂತತ್ವ ನೃಪೋ ನಾಸ್ತಿ ಶ್ಲೋತ್ರಿಯೇ ನಾಸ್ತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್

ಅವಿದಗ್ಧಾಗನಾ ನಾಸ್ತಿ ಕಿರಾಟೋ ನಾಸ್ತಿ ನಿಶ್ವಃ

||೫೩||

ಟೀ|| ಮರುಳನಲ್ಲದಸಿಲ್ಲ; ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಭಂದಸರಿಲ್ಲ ಜಾಣೆಯಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯಿಲ್ಲ ಹುಸಿಯದ ವ್ಯವಹಾರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮುಂಟಪ್ಪುದಹಿಂ 'ಪರಮಾಣು ಪ್ರಮಾಣನೊರ್ವ ಕೃತ್ರಿಯನ ಮೇಲೆ ಪರ್ವತಪ್ರಮಾಣ ಪಂಚಶತ ಪಿಶಾಚಂಗಳಿರ್ಪುವು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯುಂಟು. 'ಅರಸುಮಾನೆಯುಂ ತಿರಿಪುವಿಚ್ಚಿ' ಎಂಬ ಲೋಕಗಾದೆಯೇಕೆ ಪುಸಿಯಕ್ಕುಂ? ಇದೆಲ್ಲಂ ಸಂಜೀವಕನೆಂಬ ಹಸುವಂ ತಂದು ನಿಮ್ಮೊಳ್ ಕೂಡಿದನ್ನ ಮರುಳ್ಳನಮಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮೊಳಿನಿತುಂ ದೋಷಮಿಲ್ಲ; ಆದಂತಿರ್ಕೆ, ಆತನನಾಂ ತಂದು ಕಾಣಿಸಿ ಕೂಡಿದಂದಿಂ ತೊಟ್ಟು ಇಂದುವರಮೆನ್ನಂ ಕರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ನಡಪುತ್ತಿದುರ್ ಈಗಳುಂ ಎನ್ನಂ ತನ್ನತನೆಂದೇ ಬಗೆದನ್ನಂ ಕಟ್ಟೇಕಾಂತಕ್ಕಯ್ಯಂತೆಂದಂ :

ಬಾಳಲಿಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನನಗೆನಿಸಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಬಿನ್ನಯಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು : ನೀನು ಈಗ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತೆಲ್ಲ ಆಪ್ತನಿಗೂ ಹಿತನಿಗೂ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಾದರೂ ಅವಾಜ್ಞನಸಗೋಚರವಾದ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸದಾಚಾರನೂ ಸಾಧುವೇಷನೂ ಸತ್ಪುರುಷನೂ ಆದ ಸಂಜೀವಕನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದೂ ನಮಗೆ ಅವನು ಎರಡೆಣಿಸುವನೆಂದು ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು ? ಆಗ ದವನಕ ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತ ಹೀಗೆಂದ : ಶ್ಲೋ|| ಮರುಳನಲ್ಲದ ಅರಸಿಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಲ್ಲ, ಜಾಣೆಯಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯಿಲ್ಲ ; ಹುಸಿಯದ ವ್ಯವಹಾರಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ವಿರುವುದರಿಂದ 'ಪರಮಾಣುಪ್ರಮಾಣನಾದ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಮೇಲೆ ಪರ್ವತಪ್ರಮಾಣದ ಐನೂರು ಪಿಶಾಚಗಳಿರುವುವು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯುಂಟು, 'ಅರಸೂ ಆನೆಯೂ ತಿರುಗಿಸುವವರ ಇಚ್ಛೆ' ಎಂಬ ಲೋಕದ ಗಾದೆ ಏಕೆ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದು ? ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಜೀವಕ ಎಂಬ ಪಶುವನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದ ನನ್ನ ಮರುಳುತನವಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಲೇಶವೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ. ಆತನನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೂಡಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು ಈಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನವನೆಂದೇ ಬಗೆದು ನನ್ನನ್ನು ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಹೀಗೆಂದ :

ಆಪದ್ವಿನೀತನಂ ಧೃತ-
ಕೋಪನನಚ್ಛಾಯಂ ಕೃತಘ್ನನೇಂದುಂ
ಪಾಪಿಯನವಿಚಾರಿಯನಿಂ-
ತೀ ಪಿಂಗಳಕನನಶೇಷದೋಪಾವಿಳನಂ

೧೫೨

ಇಂತಪ್ಪನಾಳನೆಂದೋಲಗಿಪರ್ಗೇನಾನುಮೊಂದು ನೆವದಿಂದಾತನ ಕೈಯೇಕೇ ಸಾವಾಗದೆ ಪೋಗದು, ಅವನಂ ನೀಂ ಮುನ್ನಂ ಶಾಂತನುಂ ಪಿರಿಯನುಮಾಗಿ ಜೇಬ್ಬಿ ಈಗಲಾತನ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಪುರುಳುಂ ಶಕ್ತಿಯಳವುಂ ಕಲಿತನದ ಗುಣ್ಣುಂ ಪರಾಕ್ರಮದ ಬಿಣ್ಣುಂ ಕರತಳಾಮಳಕಮಾಗಿದಪ್ಪದು, ಆ ಹರಿಯನೊಂದು ನರಿಯಂ ಕೊಲ್ಲಂತಪ್ಪಮದಿಂದೆ ಕೊಂದು ಗಜಾದಿ ಮೃಗಗಣಮಂ ನಿರ್ಬಾಧೆಯಂ ನಿಶ್ಚಿತಮಿಪ್ಪಂತು ಮಾಬ್ಬಿನೆಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ :

ಆಸದೃಶಮನಿಪ್ಪ ಭವದೀ-
ಯ ಸತ್ವಮಂ ಬಗೆಯದಾತ್ಮಸತ್ವಮೆನೆ ಸಮ-
ರ್ಥಿಸಿ ದೇವ 'ವೀರಭೋಜ್ಯಾ ವಸುಂಧರಾ' ಎಂದು ನುಡಿದನಾ ವೃಷಭೇಂದ್ರಂ
ಮೃಗರಾಜನ ಶಕ್ತಿತ್ರಯ-
ದ ಗುಣ್ಣುಮಂ ಬಾಹುಬಲದ ತೀರ್ಣಮನಜೆದೆಂ
ಬಗೆಯೋಳ್ ಕೊಂದಾತನನಾ
ಮೃಗರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯನಾವಗಂ ಕೈಕೊಳ್ಳೆಂ

೧೫೩

೧೫೪

ಎಂಬಂ, ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ವೃಷಭೇಂದ್ರನಂದಮೀಗಳ್
ವಿಷಮತರಂ ಮುನ್ನಿನಂದಮಲ್ಲಂ ಬಗೆಯಂ
ವಿಷಧರವಲ್ಲಭ ಭೂಷಣ
ವೃಷಭನುಮಂ ದೇವ ನಿಮ್ಮನೇಂ ಬಗೆದಪನೇ

೧೫೫

೧೫೨. ಆಪದ್ವಿನೀತನೂ, ಕೋಪಿಷ್ಠನೂ, ಅಚ್ಛಾನಿಯೂ, ಕೃತಘ್ನನೂ, ಪಾಪಿಯೂ, ಅವಿಚಾರಿಯೂ ಆದ ವ|| ಈ ಪಿಂಗಳಕನನ್ನು ಓಲಗಿಸುವವರಿಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ನೆವದಿಂದ ಆತನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಸಾವಾಗದೆ ಇರದು. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಮೊದಲು ಶಾಂತನೂ ಹಿರಿಯನೂ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ ಆತನ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಹುರುಳನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಸಿಂಹವನ್ನು ಒಂದು ನರಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಅಶ್ರಮದಿಂದ ಕೊಂದು ಗಜಾದಿಮೃಗಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಬಾಧೆಯೂ, ನಿಶ್ಚಿತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ನುಡಿದ : ೧೫೩. ದೇವಾ! ಅಸದೃಶವಾದ ನಿಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಗೆಯದೆ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿ 'ವೀರಭೋಜ್ಯಾ ವಸುಂಧರಾ' ಎಂದು ಆ ವೃಷಭೇಂದ್ರನು ನುಡಿಯಬಹುದೇ ? ೧೫೪. ಮೃಗರಾಜನ ಶಕ್ತಿ ತ್ರಯವನ್ನೂ ಬಾಹುಬಲದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಉಪಾಯದಿಂದ ಮೃಗರಾಜನನ್ನು ಕೊಂದು ಈ ವನಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವನು. ೧೫೫. ಈಗ ಆ ವೃಷಭೇಂದ್ರನ ಪರಿ ವಿಷಮತರವಾಗಿದೆ. ಅವನು ಈಗ ಮೊದಲಿನಂತಿಲ್ಲ. ಈಚ್ಛರನ

ಸಕಲೋರ್ವಿತಳಪೂಜ್ಯಮಪ್ಪ ಭವದೀಯ ಪಾಪ್ಯರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಂ-
ಟಕನಾದಂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಸಂವರಿಸಿದಂ ಕ್ರೋಧಾದಿ ವರ್ಗಂಗಳಂ
ಸುಕರಂ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡೆ ದೇವ ಪೆಜತೇಂ ಸಂಜೀವಕಂ ದಾವಪಾ-
ವಕನಾದಂ ಭವದಿಷ್ಟ ಸೇವಕಗಣಕ್ಕೇಂ ಪರ್ಚುವೇಂ ಮಂತಣಂ

೧೫೬

ಕೇಸರಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪೆಜತೇಂ ನಿನಗಲ್ಲು ವಿರೋಧಿನಾಯಕ
ತ್ಯಾಸಕನೆಂಬ ಪೆಂಪನೊಳಕೊಂಡ ಹಿರಣ್ಯಕನಂ ಪರಾಕ್ರಮೋ-
ದ್ಭಾಸಿಯನಾತ್ಮ ತೀಕ್ಷ್ಣ ನ್ನಖರಂಗಳೆನಾಸುರಮಾಗಿ ಸೀಬ್ಬ ಪುಂ-
ಸೇಸರಿಗಂ ಬಲಾಧಿಕನಸಾಧ್ಯತರಂ ನೆಗಟ್ಟಂ ವ್ಯಪಾಧಿಸಂ

೧೫೭

ಮತ್ತಂ ನಿನಗೆ ಶತ್ರುಮಿತೋದಾಸೀನರಾಗಿದರ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಗುಪ್ತಚರನಟ್ಟು ತನಗೆ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತಿರ್ಪನದೆಂತೆನೆ :

ವ್ಯಕ್ತಶಾರ್ದೂಲ ವರಾಹಮುಖ್ಯರ ಮನಂಗೊಂಡಂ ಮಹಾಶ್ವಾಪದ
ಪ್ರಕರಾಮಾತ್ಮರೊಳಂ ಗಜಾಧಿಪರೊಳಂ ನಂಟರ್ತನಂಗೊಂಡನೆ-
ಪ್ರಕಟಂ ನೀತಿವಿರುದ್ಧವಾದೆಡೆಯೊಳಂ ತಾನೆಂಬ ಸನ್ಮತ್ತಿಯಿಂ
ವಿಕಳಂ ಮಾಡುವನಿಂತು ತೊಟ್ಟನೆ ಭವತ್ಪ್ರಾಂಗಳಂ ಪುಂಗವಂ

೧೫೮

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ದೇವ್ ತನಗೆ ಸಮಾನಬಲರಪ್ಪುದಳೆಂ ಸಮಬಲನೊಳಮಧಿಕಬಲನೊಳಂ
ಯುದ್ಧಂ ನಿಷಿದ್ಧಂ ಜಯಂ ಸಂದೆಯಮೆಂದಟಿವನಪ್ಪುದಳೆಂ ದೇವರ್ಗೆ ಬಲಕ್ಷಯಮಪ್ಪಂತು

ವಾಹನವಾದ ವೃಷಭೇಂದ್ರನನ್ನೂ ಅವನು ಲೆಕ್ಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು
ಬಗೆಯುವನೇ ? ೧೫೬. ಸಕಲೋರ್ವಿಗೂ ಪೂಜ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನು
ಕಂಟಕನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಅರಿವರ್ಗವನ್ನು
ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದೇವ, ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳಲಿ, ಸಂಜೀವಕನು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ
ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟವಾದ ಸೇವಕಜನರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೇಕೆ
ಮಂತಣ ? ೧೫೭. ಸಿಂಹ ಚಕ್ರಿಯೆ, ನಿನಗಿರಲಿ, ವಿರೋಧಿನಾಯಕರಿಗೆ ಪರಮ
ಸಂಕಟಕರನಾಗಿದ್ದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಸೀಳಿ
ಕೊಂಡ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನರಸಿಂಹನಿಗೂ ಅವನು ಅಸಾಧ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ, ನಿನಗೆ ಶತ್ರು,
ಮಿತ್ರ, ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದವರ ಬಳಿಗೆಲ್ಲ ಗುಪ್ತಚಾರರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ
ತನ್ನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ ೧೫೮. ವೃಕ ಶಾರ್ದೂಲ, ವರಾಹ
ಮುಖ್ಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ, ಶ್ವಾಪದ ಪ್ರಕರ ಅಮಾತ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ,
ಗಜಾಧಿಪರಲ್ಲಿಯೂ ನಂಟಸ್ತಿಕೆ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾನೆ. ನೀತಿವಿರುದ್ಧವಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ನಿನ್ನ
ಸಪ್ತಾಂಗವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪೂಜ್ಯರು ತನ್ನ ಸಮಾನಬಲರಾದುದರಿಂದ
ಸಮಬಲರಲ್ಲಿಯೂ, ಅಧಿಕಬಲರಲ್ಲಿಯೂ ಯುದ್ಧ ನಿಷಿದ್ಧ ; ಜಯ ಸಂದೇಹ ಎಂದು
ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಬಲಕ್ಷಯವಾಗುವಂತೆ ಸಂಜೀವಕನು ಏನಾದರೂ ತಂತ್ರ

ಸಂಜೀವಕನುಮೇನಾನುಮೋದಂ ತಂತ್ರಿಸಿ ಸಂಸಾರಿಯುಂ ಪರಾಕ್ರಮಿಯುಮಪ್ಪ ನಿನಗೆ ದಿವ್ಯಮುನಿಗೆ
ಪೇಟ್ಟಂತೆ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಮಂ ಪೇಟಿಕ್ಕೊಡದನೇ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಮಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ನೀಂ ನೆಗೆಟುತಿರ್ಪ
ಕಾರಣಂ,

ಬಡದೀಗಳ್ ಮೃಗಯಾನಿಮಿತ್ತಮೆಸವೀ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ವ್ಯಾಧರಾ-
ಗಡೆಯತ್ತಾಗ್ಯಹದಿಂ ತೊಬಲ್ವರಚಿದಿತ್ತೀಗಳ್ ಮೃಗವ್ರಾತಮಿಂ
ಪಡೆಮಾತೇಂ ಮದಗಂಧಸಿಂಧುರಘಟಾಚಕಂ ಮನೋರಾಗದಿಂ
ಕುಡಿಗುಂ ಸಂತತಮೀಗಳಂಜದೆ ಭವತ್ಕೀಡಾಸರೋವಾರಿಯಂ ೧೫೯

ಪಿರಿದಾಳಾಪದೊಳೇಂ ಮೃಗ
ಪರಿವೃಥ ನೀಂ ನಂಬು ನಂಬದಿರ್ ಕೈಕೊಳ್ ಮೇಣ್
ಪರಿಹರಿಸು ಗಂಧಸಿಂಧುರ
ವಿರೋಧಿ ನಿನ್ನಿಚ್ಚಿ ನಿನಗಮಂಜದೆ ನುಡಿವೆಂ ೧೬೦

ಹರಿಣೀನೇತ್ರೆಯನಬ್ಬಪ್ಪಂಡಮುಖಿಯಂ ಬಂಬೋಷಿಯಂ ಕುಂದ ಸೌಂ-
ದರದಂತೋಜ್ವಲೆಯಂ ಸುರೂಪವತಿಯಂ ಶ್ಯಾಮಾಂಗಿಯಂ ಭೂರಿಭೂ-
ಧರ ತುಂಗಸ್ಥನೆಯಂ ಮಯೂರಕಚಭಾರಾಕ್ರಾಂತೆಯಂ ದೇವ ಶಾ-
ಕ್ಷರಚಕ್ರೇಶ್ವರನೀ ವನಪ್ರಮದೆಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೇಂ ಮಾಣ್ಣನೇ ೧೬೧

ಶ್ಲೋ|| ಯಸ್ಯಿನ್ದ್ರೇವಾಧಿಕಂ ಭಾರಮಾರೋಪಯತಿ ಪಾರ್ಥಿವಃ
ಸುತೇ ವಾ ತತ್ಕುಲೀನೇ ವಾ ಸ್ವಲಕ್ಷ್ಮಿಂ ಹರತೇ ತದಾ ||೫೪||

ಟೀ|| ಅರಸಂ ತನ್ನ ಮಗನಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ತನ್ನ ಕುಲದಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಆವನೋರ್ವನ
ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಂ ಹೊಟಿಸಿಯಿಹಂ ತಾನವನ್ನೆಶ್ವರವನಪಹರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಮಾಡಿದವಂ
ಮತ್ತಮದಲ್ದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಮೂಲಭೃತ್ಯೇ ಸಾಪರಾಧೇಷ್ಯಾಗತಂ ತು ನ ಮಾನಯೇತ್
ಪೂರ್ದಾಶ್ವತೇನ ರಾಜ್ಯಂ ಚ ಸಾಧ್ಯತೇ ನ ಪರೇಣ ಚ ||೫೫||

ಮಾಡಿ ಸಂಸಾರಿಯೂ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ನಿಮಗೆ ದಿವ್ಯಮುನಿ ಹೇಳುವಂತೆ
ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವನು. ೧೫೯. ಅದರಿಂದ ನೀವು ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮವನ್ನು
ತೃಪಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಹಿಂಡು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕೀಡಾಸರೋವರದ
ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವಂತಾಯಿತು ! ೧೬೦. ಮೃಗಾಧಿಪ ! ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದ ಏನು
ಪ್ರಯೋಜನ ? ನೀನು ನಂಬು, ಬಿಡು; ನಾನು ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳು, ಬಿಡು
ಅದು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ; ನನಗೆನ್ನಿಸಿದುದನ್ನು ನಾನು ಅಂಜದೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.
೧೬೧. ಜಿಂಕೆಗಳೆಂಬ ಕಣ್ಣುಗಳು, ತಾವರೆಗೊಳವೆಂಬ ಮುಖ, ಬಿಂಬಫಲದ ತುಟಿ,
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿರುವ ಶ್ಯಾಮಾಂಗಿಯಾದ, ನವಿಲುಗರಿಗಳ ಸಿರಿಮುಡಿಯುಳ್ಳ

ಟೀ|| ಪಟಿಯನಾಗಿದರ್ವನ ಮೇಲಪರಾಧವಾದೊಡಂ ಪೊಸತಾಗಿ ಬಂದಾತಂಗೆ ಸತ್ಕರಮಂ ಮಾಡಲಾಗದು : ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಿತನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊರ್ವಂ ರಾಜ್ಯಮಂ ಸಾಧಿಸಲಹಿಯಂ, ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟವಳೆಂದೀ ಸಂಜೀವಕನನಾಪ್ತನೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ತೇಜವನಿತ್ತು ಮೂಲಬಲಮನೆಲ್ಲವನವಚ್ಚೆಗೈದು ವಿರಕ್ತಪ್ರಕೃತಿಯುಮೇಕಾಕಿಯುಮಾದೆ. ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾತನೇ ನೇತೃವಾದನೆಂದು ನುಡಿದ ದವನಕನ ನಿಷ್ಕುರಾಲಾಪಂಗಳ್ಳೆ ಪಿಂಗಳಕಂ ಕರಂ ಮುಳಿದಿಂತೆಂದಂ :

ದವನಕ ನೀನೇನೆಂದೊಡ-

ಮವಶ್ಯವಾಂ ಮುಳಿವುದಿಲ್ಲವಾ ಭದ್ರಮನಂ-

ಗೆ ವೃಷೋತ್ತಮಂಗೆ ಧರ್ಮೋ-

ಕ್ರವಿದಿತ ಸಂಜೀವಕಂಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣದಿಂ

೧೬೨

ಆದಹಿಂ ಸಂಜೀವಕನನ್ನನೇಗೆಯೊಡವೊಳ್ಳಿತ್ತು ನೀನುಸಿರದಿರೆಂಬುದುಂ ಮತ್ತಂ ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ:

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಾಮಿಹಿತ ನಿಷ್ಕುರಾಣಾಂ ವಿಜ್ಞಾಪಯತಾಂ ಯಥೋಚಿತಂ ಕಾಲೇ

ಭೃತ್ಯಾಣಾಂ ಯಸ್ತಸ್ಮಾನ್ ಮೃತ್ಯುರಪಿ ಶ್ಲಾಘನೀಯೋಽಸೌ

||೫೬||

ಟೀ|| ಭೃತ್ಯರೊಳಗಾವನಾನೊರ್ವಂ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಆಳ್ವಂಗೆ ಹಿತಮಪ್ಪ ನಿಷ್ಕುರಮಂ ಬನ್ನೆಪಂಗೆಯ್ಯಪನಾ ಭೃತ್ಯನೊಡೆಯನಿಂ ಹೊಲ್ಲೆಹಂ ಬಂದೊಡಂ ಕೊಂಡಾಡಬೇಕು, ಎಂಬುದುಪಜೀವಿಗೆ ಗುಣಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿ ನೀತಿಯುಂಟಪ್ಪದಹಿಂ ನೀನೆನ್ನಂ ಎಗೆಯೊಡಮಕ್ಕುಂ, ಭವದೀಯ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗರ್ವಪರ್ವತಾರೂಢನುಂ ಬಲಾಧಿಕನುಮಪ್ಪ ಸಂಜೀವಕನಂ ಕಿಡಿಮವುದೇ ನಯಂ. ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ ;

ಶ್ಲೋ|| ವಿರುದ್ಧಸ್ಯ ಚ ಭೃತ್ಯಸ್ಯ ದಂತಸ್ಯ ಚಲಿತಸ್ಯ ಚ

ಅಮಾತ್ಯಸ್ಯ ಚ ದುಷ್ಯಸ್ಯ ಮೂಲಾದುದ್ಧರಣಂ ಸುಖಂ

||೫೭||

ಈ ವನಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಆ ವೃಷಭನು ಅಪಹರಿಸದೆ ಬಿಡುವನೆ ? ಶ್ಲೋ|| ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಹೊಸತಾಗಿ ಬಂದವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬಾರದು. ಪೂರ್ವಾಶ್ರಿತನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲರಿಯನು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಈ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಆಪ್ತನೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಮೂಲಬಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಚ್ಚೆಗೈದು ವಿರಕ್ತನೂ ಏಕಾಕಿಯೂ ಆದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ನೀಡಿದ ದವನಕನ ನಿಷ್ಕುರಾಲಾಪಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೧೬೨. ದವನಕ ! ಆ ಭದ್ರಮನಸ್ಕನೂ, ವೃಷೋತ್ತಮನೂ, ಧರ್ಮಜ್ಞನೂ ಎನಿಸಿದ ಸಂಜೀವಕನ ಬಗೆಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನೀನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ನಾನು ಸಿಟ್ಟಾಗುವವನಲ್ಲ. ೪|| ಅದರಿಂದ ಸಂಜೀವಕನು ನನಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ; ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು ! ಬಳಿಕ ದವನಕನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ಶ್ಲೋ|| ಯಾವ ಭೃತ್ಯನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಹಿತವಾದ ನಿಷ್ಕುರವನ್ನು ಬಿನ್ನಯಿಸುವನೋ ಅಂಥ ಸೇವಕ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಂದ ಕೇಡುಂಟಾದರೂ ಕೊಂಡಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನೀತಿಯುಂಟು. ಅದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅನುಭವಿಸುವೆ. ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಾಶ್ರಯದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ

ಟೀ|| ಪಗೆಯಪ್ಪ ಭೃತ್ಯನಂ, ಅಲುಗಾಡುವ ಹಲ್ಲಂ, ದುಷ್ಕನಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಯಂ ಬೇರ್ವರಸಿ ಕೀಬ್ಬುದೇ ಸುಖಂ, ಅದಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಗಚ್ಚದೂರಮಪಿ ಯತ್ನನಂದಸೇ ಪೃಚ್ಛ ಬಾಲಮಪಿ ಬುದ್ಧಿವಿಸ್ತರಂ
ದೇಹಿದೇಹಮಪಿ ಪಾತ್ರ ಅಗತೇ ಛಂದಿ ಬಾಹುಮಪಿ ದುಷ್ಕಮಾತ್ಮನಃ||೧೨||

ಟೀ|| ಎನಿತು ದೂರಮಾದೊಡಂ ತನಗೆ ಸುಖವುಂಟಾದಲ್ಲಿಗೆ ಪೋವುದು. ಚಿಕ್ಕಾತ ನಾದೊಡಂ ಬುದ್ಧಿವಂತನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಮಂ ಕೇಳ್ವುದು ; ಸತ್ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶರೀರವನಾದೊಡಂ ಕುಡುವುದು; ದೋಷಮುಳ್ಳೊಡೆ ತನ್ನ ತೋಳನ್ನಾದೊಡಂ ಕಡಿದುಬಿಡುವುದು, ಎಂಬುದುಂ ಅದಲ್ಲಮಂ ಕೇಳ್ವು ಪಿಂಗಳಕನಂತೆಂದಂ : ಸಂಜೀವಕನಪ್ರೊಡೆನಗೆ ಪರಮವಿಶ್ವಾಸಿಯುಂ ಸದ್ಭೃತ್ಯನುಮಾಗಿರ್ಪನೆಂತು ತಪ್ಪುವನೆನೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ : ಆವಂ ಭೃತ್ಯಾಭೃತ್ಯನೆಂಬುದನೇಕಾಂತಿಕಮಪ್ಪದದಂತೆಂದೊಡೆ:

ಅರಸನೋಲೈಸುವರಾ-

ದರದಿಂ ಬಲಹೀನರಾಗಿ ಸೇವಕರೆಂದುಂ

ವರರಾಜ್ಯಂ ಶ್ರೀ ಸಹಿತಂ

ದೂರಕಲ್ ಕೈಕೊಳ್ಳದಿರ್ಪರಾರೀ ಜಗದೊಳ್

೧೬೩

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ, ಶ್ಲೋ|| ನ ಚಾಸ್ತಿ ಪುರುಷೋ ರಾಜ್ಯಾಂ ಯೋ ನ ಕಾಮಯತೇ ಶ್ರಿಯಂ
ಅಶಕ್ತಾಶ್ರಿಯಮಾನೇತುಂ ನರೇಂದ್ರಂ ಪರ್ಮಪಾಸತೇ ||೧೪||

ಟೀ|| ಅರಸುಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯಮಂ ಬಯಸದಿರ್ಪ ಮನುಷ್ಯರೆಂದುಮಿಲ್ಲ, ಅಶಕ್ತರಪ್ಪವರ್ ಬಹಳೈಶ್ವರ್ಯಮಂ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರಸರನೋಲೈಸುವರ್,

ಶ್ಲೋ|| ಅನೇಕ ದೋಷದುಷ್ಕೋಟಪಿ ಕಾಯಃ ಕಸ್ಯ ನ ವಲ್ಲಭಃ

ಕುರ್ವನ್ಮಪಿ ವ್ಯಲೀಕಾನಿ ಯಃ ಪ್ರಿಯಃ ಪ್ರಿಯ ಏವ ಸಃ

||೬೦||

ಗರ್ವಪರ್ವತಾರೋಧನೂ ಬಲಾಧಿಕನೂ ಆದ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದೇ ನೀತಿ.

ಶ್ಲೋ|| ಹಗೆಯಾದ ಭೃತ್ಯನನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡುವ ಹಲ್ಲನ್ನೂ ದುಷ್ಕನಾದ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನೂ ಬೇರುಸಹಿತವಾಗಿ ಕೀಳುವುದೇ ಸುಖಕರ. ಶ್ಲೋ|| ಎಷ್ಟೇ ದೂರವಿದ್ದರೂ ತನಗೆ ಸುಖವೆನಿಸಿದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ; ಚಿಕ್ಕವನಾದರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು ; ಸತ್ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವುದು ; ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ತೋಳನ್ನಾದರೂ ಕಡಿದುಬಿಡುವುದು. ಅದಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು: ಸಂಜೀವಕನು ನನಗೆ ಪರಮ ವಿಶ್ವಾಸಿಯೂ, ಸದ್ಭೃತ್ಯನೂ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥವನು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪುವನು? ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ೧೬೩. ಸೇವಕರು ಬಲಹೀನರಾದುದರಿಂದಲೇ ಅರಸರನ್ನು ಒಲೈಸುವರು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ರಾಜ್ಯವು ಐಶ್ವರ್ಯಸಹಿತ ಸಿಕ್ಕುವುದಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಬಯಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ! ಅರಸರ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸದಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ಅಶಕ್ತರಾದವರು ಬಹಳ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅರಸರನ್ನು ಒಲೈಸುವರು. ಶ್ಲೋ|| ಅನೇಕ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದರೂ ಶರೀರವು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಲ್ಲ?

ಟೀ|| ಅನೇಕ ದೋಷದಿಂದ ದುಷ್ಕಮಪ್ಪದಾದೊಡಂ ಶರೀರವಾರ್ಗ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲ?
ಅವಿವೇಕಿಗಳ್ ಶತ್ರುಕಪಟದಿಂದ ಮಾಲ್ಪ ಹಿತಮಂ ಕಂಡು ಪ್ರಿಯಮೆಂದೇ ಬಗೆವರ್

ಪ್ರಿಯನಾದನತ್ಯವಶ್ಯಂ

ಪ್ರಿಯನಕ್ಕೂ ದುಷ್ಕನಾಗಿಯುಂ ಸಲೆ ದುಷ್ಕಾ-

ಶ್ರಯಮಾಗಿಯುಂ ಶರೀರಂ

ಪ್ರಿಯಮಾದುದು ಸಕಲ ವಸುಮತೀತಳಕೆಲ್ಲಂ

೧೬೪

ಅದೊಂ ಸಂಜೀವಕಂಗೆ ನೀಂ ಕೂರ್ಪೆಯಪ್ಪ ಕಾರಣದಿಂದಾತನೆನಿತು ಪೊಲ್ಲಮೆಗೆಯ್ದನಾದೊಡ
ಮೊಳ್ಳಿದನೆಂದು ನುಡಿದಪೆ. ಇದು ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಮಲ್ಲದೆ ಪರಮಜ್ಞಾನಮಲ್ಲೆಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ:

ಅನುಪಮಬಲಂ ಮಹಾಕಾ-

ಯನೆನಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಸಹಾಯನೆಂದೇನಾನುಂ

ಮನದೋಳ್ ನೆನವೈ ವೃಷಭೇಂ-

ಧನನದು ಕೂಡದು ಮೃಗೇಂದ್ರ ನಿನಗೀ ಪದದೋಳ್

೧೬೫

ಅದೆಂತನೆ, ಶ್ಲೋ|| ಕಿಂ ಗಜೇನ ಪ್ರಮತ್ತೇನ ಕಿಂ ದುಷ್ಕೇನ ಚ ಮಂತ್ರಿಣಾ

ಕಿಂ ಧನೇನಾತಿದುಃಖೇನ ಕಿಂ ಮಿತ್ರೇಣ ಶರೇನ ಚ ||೬೬||

ಟೀ|| ಸೊರ್ಕದಾನೆಯಿಂದ, ದುಷ್ಕನಾದ ಮಂತ್ರಿಯಿಂದ, ಹಿರಿದು ದುಃಖವಹ ಧನದಿಂದ,
ಕಪಟಿಯಾದ ಮಿತ್ರನಿಂದಲೇ ಪ್ರಯೋಜನಂ, ಅದುಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಜೀವಕನಪ್ಪೊಡೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗೊಂದು
ಪ್ರಯೋಜನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎನ್ನ ಬಿನ್ನಪವನವಧರಿಸುವಿರಪ್ಪೊಡೆ ಪರಿಹರಿಸುವುದೆ ಕಾರ್ಯಮದಲ್ಲದಾಗಳ್
ಪಿರಿದುಮಪಾಯಮಕ್ಕಮದೆಂತೆನೆ

ಶ್ಲೋ|| ಸತಾಂ ಮತಿಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಯೋ ಸತಾಂ ವರ್ತತೇ ವಶೇ

ಅಚರಾತ್ ಸಸ್ಥಿತಸ್ಥಾನೇ ದ್ವಿಪತಾಂ ವರ್ತತೇ ವಶೇ

||೬೭||

ಅವಿವೇಕಿಗಳು ಶತ್ರುವು ಕಪಟಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಹಿತವನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಿಯವೆಂದೇ
ನಂಬುವರು. ಅದರಿಂದ ಸಂಜೀವಕನ ಬಗೆಗೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು
ಎಂಥ ನೀಚಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನೆಂದು ನೀನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ.
ಇದು ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಹೊರತು ಪರಮಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ೧೬೫. ಅನುಪಮಬಲನೆಂದೂ
ಮಹಾಕಾಯನೆಂದೂ ಅತ್ಯಂತಸಹಾಯಕನೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೃಷಭೇಂದ್ರನ ಬಗೆಗೆ
ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಕೂಡದು. ಶ್ಲೋ|| ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ
ಯಿಂದಲೂ ದುಷ್ಕಮಂತ್ರಿಯಿಂದಲೂ ಹಿರಿದಾದ ದುಃಖವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ
ಧನದಿಂದಲೂ ಕಪಟಮಿತ್ರನಿಂದಲೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಅದರಿಂದ ಸಂಜೀವಕನು
ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಬರುವವನಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಿರಾದರೆ
ಅವನನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದೇ ಸೂಕ್ತ ; ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೊಡ್ಡ ಅಪಾಯವುಂಟು.

ಟೀ|| ಅವನೋರ್ವಂ ಸಜ್ಜನರ ಬುದ್ಧಿಯನತಿಕ್ರಮಿಸಿ ದುರ್ಜನರ ವಶದೊಳಿರ್ದಪಂ ಆತಂ ತಾನಿರ್ಧ ತಾವಿನಲ್ಲಿ ಹಗೆವರ್ಗ ಸಾಧ್ಯವಹಂ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಅಪ್ರಿಯವ್ಯಾಪಿ ವಚಸಃ ಪರಿಣಾಮಾವಿರೋಧಿನಃ

ವಕ್ತಾ ಶ್ಲೋತಾ ಚ ಯತ್ಸಾ ರಮಂತೇ ತತ್ರ ಸಂಪದಃ

||೬೩||

ಟೀ|| ಅಪ್ರಿಯವಾದೊಡಂ ಮೇಲೆ ಹಿತಕರಮಪ್ಪ ನುಡಿಯಂ ನುಡಿಯಬಲ್ಲವನುಂ ನುಡಿದುದನಜೆದು ಕೇಳಬಲ್ಲವನುಮೆಲ್ಲಿಯುಂಟು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತುಮಪ್ಪುವು.

ಮತ್ತಮಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಸುಲಭಾಃ ಪುರುಷಾ ರಾಜ್ಯಃ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಃ

ಅಪ್ರಿಯಸ್ಯ ಚ ಪಥಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ಶ್ಲೋತಾ ಚ ದುರ್ಲಭಃ

||೬೪||

ಟೀ|| ಅರಸಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತು ಹಿತವಂ ನುಡಿವ ಮನುಷ್ಯರ ಹಲವರುಂಟು: ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿಯುಂ ಹಿತವಂ ನುಡಿವವನುಂ ಕೇಳಬಲ್ಲವನುಂ ದುರ್ಲಭಂ - ಎಂಬೀ ರಾಜನೀತಿಯ ಕ್ರಮಂಗಳನತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆವುದು ಉಚಿತಮಲ್ಲೆಂದು ನುಡಿದ ದವನಕನ ಮಾತನಾಕರ್ಣಿಸಿ ಪಿಂಗಳಕನಂತೆಂದಂ :

ಶರಣಾಗತನೆಂದತ್ಯಾ-

ದರದಿಂ ಕೈ ಕೊಂಡು ಮಗುಟ್ಟು ಸಂಜೀವಕನಂ

ಪರಮಸ್ನೇಹಿತನಂ ಪರಿ-

ಹರಿಸುವನಲ್ಲೆಂ ಸಮಸ್ತಗುಣಸಂಯುತನಂ

೧೬೬

ಅಂತುಮಲ್ಲದಾತಂಗಾನೇತಜೊಳಂ ಪೊಲ್ಲೆನಲ್ಲೆಂ, ಏನಾನುಂ ನಿರ್ಮಳಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾನುವರ್ತಿಯಪ್ಪು ದಜೆಂದೆನ್ನಂ ತನ್ನ ಸಹಧರ್ಮಿಯಪ್ಪಂತು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಂಗೆಯ್ದನಪ್ಪುದಜೆಂ ಗುರುಸ್ಥಾನನುಂ ಶರಣಾಗತನಪ್ಪುದಜೆಂ ಪುತ್ರಸ್ಥಾನನುಮಾಗಿರ್ಪಂ. ಅಂತಪ್ಪಾತಂಗೆಂತುಂ ತಪ್ಪುವನಲ್ಲೆಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಕೃದ್ರೇಷಿ ನೂನಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನೇ

ಮಮತ್ವಮುಚ್ಛ್ರಿಶ್ಚಿರಸಾಂ ಸತೀವ

||೬೫||

ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನು ಸಜ್ಜನರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ದುರ್ಜನರ ವಶದಲ್ಲಿರುವನೋ ಅವನು ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹಗೆಯ ವಶವಾಗುವನು. ಶ್ಲೋ|| ಅಪ್ರಿಯವಾದರೂ ಮುಂದೆ ಹಿತಕರವಾದ ನುಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲವನೂ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೇಳಬಲ್ಲವನೂ ಇರುವಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ಇರುವುದು. ಅರಸನಿಗೆ ಸದಾಕಾಲವೂ ಹಿತವಾದುದನ್ನು ನುಡಿಯಬಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರು ಅನೇಕರಿರುವರು. ಅಪ್ರಿಯವಾದರೂ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳುವವನೂ ಕೇಳಬಲ್ಲವನೂ ಸಿಕ್ಕುವುದು ದುರ್ಲಭ. ಈ ರಾಜನೀತಿಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆಯುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ ಎಂದು ನುಡಿದ ದವನಕನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ೧೬೬. ಶರಣಾಗತನೆಂದು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಈಗ ಅಂಥ ಪರಮಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ನಾನು ಬಿಡಲಾರೆ. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ, ಆತನ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ದುಷ್ಟನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಸದ್ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾನುವರ್ತಿ ಯಾಗುವುದಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಹಧರ್ಮಿಯಾಗುವಂತೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಗುರುಸ್ಥಾನನೂ ಶರಣಾಗತನಾದುದರಿಂದ

ಟೀ|| ದುಷ್ಕನಾದೊಡಂ ಶರಣೋಕ್ತನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರ್ಗ್ಗೆ ವಿರಿದು ಸ್ನೇಹಮುಂಟಾಗಿಹುದು.

ಸುರಪತಿ ಗೃಧ್ರನಾಗಿ ತಗುಳಲ್ ಮಹಿಪೊಕ್ಕ ಕಪೋತನಂ ಕ್ಷೀ-
ಶ್ವರ ಕುಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶಿಬಿಯೆಂಬ ನೃಪೋತ್ತಮನಾತ್ಮಮಾಂಸಮಂ
ಸುರಪತಿಗಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪಯೋಧಿಪರೀತಧರಿತ್ರಿ ಬಣ್ಣಿಸು-
ತ್ತಿರೆ ತಳೆದಂ ಶರತ್ಕಮಯ ಚಂದ್ರಕರೋಜ್ವಲ ರುದ್ರಕೀರ್ತಿಯಂ ೧೬೭

ಆತತಕೀರ್ತಿ ರಾಮನೃಪನಾತ್ಮಕುಲಾಂಗನೆಯಂ ಮನೋಜ್ಞೆಯಂ
ಸೀತೆಯನುಯ್ಯ ರಾವಣನ ತಮಸ್ಸನಾತನ ಪಕ್ಕವೆನ್ನದೀ
ಭೂತಳವಾಸಿಗಳ್ ಪೊಗಟಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ತುಂಗನಿಜಪ್ರತಾಪಮಂ
ಸೇತುವರಂ ನಿಮಿರ್ಚಿ ತಳೆದಂ ಜಸಮಂ ರಘುವಂಶಮಂಡನಂ ೧೬೮

ಕುಲಿಶಾಸ್ತ್ರಭೀತಿಯಂ ಬರೆ
ಜಲನಿಧಿ ಮುಂ ಮಹಿಗೆ ವಂದ ಕುಲಪರ್ವತ ಸಂ-
ಕುಲಮಂ ರಕ್ಷಿಸಿ ತಳೆದ-
ತಲಘುತರಶ್ರೀಯನಸಮಗಂಭೀರತೆಯಂ ೧೬೯

ಎಂದು ನುಡಿದ ಪಿಂಗಳಕಂಗೆ ದವನಕನಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ! ಸಂಜೀವಕಂ ನಿಮ್ಮಡಿಯಾಧಿಪತ್ಯಮಂ
ಕೊಳಲ್ ಬಂದು ಮುನ್ನಮೆ ತನ್ನ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಭಯಂಬಟ್ಟೀ ನೆಲನಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಪೋಪಂತು
ಮಾಲ್ಪನೆಂದು ಸಮಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದರ್ಲಂ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಅದು ಕಡೆ ಸಲ್ಲದಿದೊಡೆ
ಭಯಸ್ಥನಾಗಿ ಬಂದು ನಿಮಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದಂ ಬಕವೇಷಿಯುಂ ಬದ್ಧವೇಷಿಯುಂ
ಬುದ್ಧಿವಂತನುಮಪ್ಪುದೊಂ,

ಪುತ್ರಸ್ಥಾನನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅಂಥವನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ನಾನು ತಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ||
ದುಷ್ಕನಾದರೂ ಶರಣಬಂದವನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಸ್ನೇಹವುಂಟಾಗುವುದು.
೧೬೭. ಹಿಂದೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ಗೃಧ್ರವೇಷದಿಂದ ಬಂದಾಗ ಮರೆಹೊಕ್ಕ ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಲು ಶಿಬಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮೂರು
ಲೋಕವೂ ಅವನ ದಾನಗುಣವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಂತಾಯಿತು. ೧೬೮. ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ
ಸತಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾವಣ ಕದ್ದೊಯ್ದರೂ ಅವನ ತಮ್ಮ ವಿಭೀಷಣನು ಶ್ರೀರಾಮನ
ಮರೆಹೋಗಲು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ರಘುವಂಶಮಂಡನನೆನಿಸಿದನು. ೧೬೯. ದೇವೇಂದ್ರನ
ವಜ್ರಾಯುಧದ ಹತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುಲಪರ್ವತಗಳನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಿ ಜಲನಿಧಿಯು ತನ್ನ ಅಸಮಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಿತು. ವ|| ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ
ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು : ದೇವಾ ! ಸಂಜೀವಕನು ನಿಮ್ಮ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು
ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದು ಮೊದಲೇ ತನ್ನೊಂದು ಗರ್ಜನೆಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಈ ನೆಲವನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವನು.
ಅದಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಭಯದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಾರ್ಥಮುದ್ಧರತೇ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ವಾರ್ಥಭ್ರಂಶೋ ಹಿ ಮೂರ್ಖತಾ ||೬೬||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿವಂತನಪ್ರವೃತ್ತಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವಂ ಕೆಡಿಸುವುದೆ ಮೂರ್ಖತೆ, ಅದುಕಾರಣಂ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನೆವರಮಾತಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಬಹಿಸ್ಸರ್ವಕಾರಪ್ರವಣ ರಮಣೀಯಂ ವ್ಯವಹರನ್
ಪರಾನೂಪ್ಯಸ್ಥಾನಾನ್ಯಪಿ ತನುತರಾಣಿ ಸ್ಥಗಯತಿ
ಜಗದ್ವಿದ್ವಾನ್ಯೇವಂ ನಿಪುಣಮತಿಸಂಧಾಯ ಕಪಟೈಃ
ತಟಸ್ಥ ಸ್ಥಾನರ್ಥಾನ್ ಘಟಯತಿ ಚ ಮೌನಂ ಚ ಭಜತೇ ||೬೭||

ಟೀ|| ಬಹಿರಾಕಾರವೆಲ್ಲಂ ಚೆಲ್ಲಾಗಿರ್ಪಂತು ವ್ಯವಹರಿಸುವಂ; ಪರರ ದೆಸೆಯಿಂ ತನ್ನ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳನತಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಾಡೊಡಂ ಮಹಿಸುವಂ ಪ್ರೌಢತರಬುದ್ಧಿಯನುಂಟು ಮಾಡಿ ನಿರ್ವಾಹೋಪಾಯಂಗಳಿಂ ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ತನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಮಪ್ಪುದಂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಂ ನುಡಿಯದಿಹಂ ಎಂಬ ನೀತಿಯೊಳಾತಂ ಪರಿಣತನಪ್ರವೃತ್ತಿ ತನ್ನ ಮಾಯೆ ಕಷ್ಟಮನೆನ್ನರುಮೆಲೆಯದಂತು ನೆಗಟ್ಟಪಂ. ಪಾವು ಪಾವಿನ ಪಚ್ಚಿಯನಜಿವಂತಮ್ಮಂದಿಗಳಲ್ಲದಾತನಭಿಪ್ರಾಯಮಂ ಪೆಜಿಗಳೆಲೆಯಲ್ಬಾರದು. ಆ ಧೂರ್ತಂ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಪ್ಪನ್ನೆವರಮಿಂತಿರ್ದಪನಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ದುರ್ಜನತ್ವಮನೆಂತುಂ ಬಡಂ ಅದೆಂತನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಜನಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಯಾತಿ ಸೇವ್ಯಮಾನೋಪಿ ಯತ್ನತಃ
ಸ್ತೇದನಾಭ್ಯಂಜನೋಪಾಯೈಃ ಶ್ವಪುಚ್ಛಮಿವ ನಾಮಿತಂ ||೬೮||

ಟೀ|| ದುರ್ಜನಸ್ವಭಾವಮಂ ಕಂಡು ಯತ್ನದಿಂ ನಡೆಸುವೊಡಂ ನೈಜಗುಣಂ ಬಿಡದು. ಅದು ಎಹಗಂದೊಡೆ ನಾಯಬಾಲವಂ ಕಾಸಿ ತಿರ್ದಿದೊಡಂ ಕೊಂಕು ಮೂಗದಹಗೆ- ಎಂದು ನುಡಿದ ಮೃಗಧೂರ್ತಕನ ನುಡಿಯಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ಕೇಳು; ಈ ಪಾಪಿಗಾ ಪಶುವಿನ ಮೇಲೆ

ಬಕವೇಷಿಯೂ ಬದ್ಧ ದ್ವೇಷಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೂರ್ಖತೆ. ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಆತನು ಬಾಹ್ಯಕಾರವೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವನು; ಪರರಿಗೆ ತನ್ನ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ತಟಸ್ಥನಾಗಿದ್ದು ತನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೌನವಾಗಿರುವನು. ಈ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವಕನು ನಿಪುಣನಾದುದರಿಂದ ತಾನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಹಾವು ಹಾವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವಂತೆ ನಮ್ಮವರಿಗಲ್ಲದೆ ಅವನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಅರಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆ ಧೂರ್ತನು ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಹೀಗಿದ್ದು ತನ್ನ ದುರ್ಜನತ್ವವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡದು. ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಜನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಯತ್ನದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿದರೂ ನೈಜಗುಣ ಬಿಡದು. ನಾಯಬಾಲವನ್ನು ಕಾಸಿ ತಿರ್ದಿದರೂ ಅದರ ಡೊಂಕು ಪರಿಹರಿಸದು. ಮೃಗಧೂರ್ತನ ಮಾತನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನು ಕೇಳಿ ಈ ಪಾಪಿಗೆ ಆ ಪಶುವಿನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪ ಹೋಗಿಲ್ಲ ;

ಕೋಪಂ ಪೋದುದಿಲ್ಲೇಗೆಯ್ಯೆನೆಂದು ಬೆಳಗಾಗಿ ಮಜುಮಾತಂ ಕುದಲಿಲೆಯದಿದರ್ಶನಂ ಕಂಡು
ದವನಕನಿಂತಂದಂ : ದೇವಾ! ನಿಮ್ಮ ಮುನ್ನಿನ ಭವದ ಅಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಾದಿಯದಿಂ ಮೃಗಾಧಿ
ರಾಜನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದೆ : ಎಮ್ಮಂತಪ್ಪ ಪಟಿಯರುಮನಾಪ್ತರುಮನವಚ್ಚೆಗೆಯ್ಲಿಯಾನುಂ ಬಂದ
ಚಲ್ಲವೊತ್ತನ ಬೆಲ್ಲವಾತುಗಳು ಕೈಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಮಂ ಕಿಡಿಸಲ್ಪಿದೆಯಪೊಡದನುಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಾರದೆಂತೆನೆ,

ಶೋ|| ನೃಪ: ಕಾಮಾಸಕ್ತೋ ನ ಗಣಯತಿ ಕಾರ್ಯಂ ನ ಚ ಹಿತಂ
ಯಥೇಷ್ಟಂ ಸ್ವಚ್ಛಂದೋ ವಿಹರತಿ ಚ ಮತ್ತೋ ಗಜ ಇವ ||೬೮||

ತದಾಧಾತು: ಪಶ್ಚಾತ್ತಪತಿ ಸ ಯದಾ ಶೋಕ ಗಹನೇ
ತದಾಮಾತ್ಯೇ ದೋಷಾನ್ ಕ್ಷಿಪತಿ ನ ನಿಜಂ ವೇತ್ಯವಿನಯಂ ||೬೯||

ಟೀ|| ಒಂದಿಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದರ್ಶನು ತನಗೆ ಕಾರ್ಯಂ ತನಗೆ ಹಿತವಪ್ಪುದಂ ಬಗೆಯಂ,
ಮದಸೋರ್ಕಿದಾನೆಯಂತೆ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂ ಬೇಬ್ಬಿನಿತು ವಿಸಟಂಬರಿವಂ. ಆವೃರ್ಬಿದೊಂದುಬಾರಿ
ದುಃಖಂಬಡವಂ, ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವವಿನಯವಂ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಧಾನನ ಮೇಲೆ
ದೋಷಂಗಳನಾರೋಪಿಸುವಂ, ಮತ್ತಮದಲ್ಲದೆಯಂ,

ಜನನಾಥಂ ಕಾಮಾಸ-
ಕ್ತನಾಗಿ ಮದದಂತಿಯಂತೆ ಚರಿಯಿಸಿ ತುದಿಯೊಳೆ
ತನಗಾಪತ್ತಾದೊಡಮಾ-
ತ್ಯನಿಂದಮಾಯ್ತೊಗುಮುಟಿಯನಾತ್ಮಸ್ಥಿತಿಯಂ- ೧೨೦

ಅದಜಿಂ

ಆಗ್ರಹದಿಂ ಬಾರಿಪುದು ದು-
ರಾಗ್ರಹನನಕಾರ್ಯಮಾರ್ಗಯುಕ್ತನನಾಕೇ-
ಶಗ್ರಹಣಾಂತ ಸಾಧುಜ-
ನಾಗ್ರಹಿಯುಂ ಹಿತನುಮನಿಪ ಸಚಿವಂ ನೃಪನಂ ೧೨೧

ಏನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಬೆರಗಾಗಿ ಮರು ನುಡಿಯಲಾರದೆ ಇದ್ದ ಪಿಂಗಳಕನನ್ನು ಕಂಡು
ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು: ದೇವಾ ! ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಅಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಾದಿಂದ
ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮಂಥ ಹಳೆಯರನ್ನೂ ಆಪ್ತರನ್ನೂ ಅವಚ್ಛೆಗೈದು
ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದ ಚಾಡಿಕೋರನ ಬೆಲ್ಲವಾತುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಿಡಿಸಲು
ಬಗೆದೆಯಾದರೆ ಅದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ೧೨೦. ಕಾಮಾಸಕ್ತನಾದ ಅರಸನು ತನ್ನ
ಹಿತವನ್ನು ಬಗೆಯನು. ಮದ್ದಾನೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುವನು. ಆ
ಮದದಿಂದ ಮಹಾದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವಸಹಜವಾದ
ಅವಿನಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಧಾನನ ಮೇಲೆ ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವನು. ಅದರಿಂದ
ಬಲವಂತವಾಗಿ ೧೨೧. ಅಕಾರ್ಯಮಾರ್ಗಯುಕ್ತನಾದ ಆ ದುರಾಗ್ರಹನನ್ನು

ಭೇದ ಪ್ರಕರಣಂ

೧೨೭

ಎಂದಿಂತು ದವನಕಂ ನೂತಿಯುಂ ತೋಟಿ ನುಡಿಯೆ, ಪಿಂಗಳಕಂ ಕಿನ್ನಿ ಕೆರಳ್ಳು ಕಿಡಿ ಕಿಡಿವೋಗಿ, ಪಲವು ಮಾತಿನೋಳೆಂ, ಈ ಬೂತಂ ನಿರುತ್ತರಂ ಮಾಡಿದಪೆನೆಂದಿಂತೆಂದಂ : ಎಲವೋ ! ನೀಂ ಪಟಮೆಯನೆ ತೋಟಿ ಕೀಟಿ ಕಿಡಿ ನುಡಿದಪೆ, ಒಂದೆಡೆಗೆ ಪಟಿಯನಿಂ ಪೊಸಂಬನೆ ಲೇಸು.

ಅದೆಂತೆನೆ, ಶ್ಲೋ || ಮೂಷಕಾ ಗೃಹಜಾತಾಶ್ಚ ಹಂತವ್ಯಾಹೃತ್ಪಕಾರಿಣಃ

ಉಪಪ್ರದಾನ್ಯಮಾರ್ಜಾರೋ ಹಿತಕೃದ್ವತ್ಕೃತೇ ಬುದ್ಧಃ ||೨೦||

ಟೀ|| ಇಲಿಗಳ್ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದುವಾದೊಡಂ ಅಪಕಾರಿಗಳಾದುದೆಂ ಕೊಲಿಸಿ ಕೊಂಬುವು. ಲೋಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು ಸಲಹಿದ ಬೆಕ್ಕು ಹಿತಂ ಮಾಡುವ ಕಾರಣದಿಂ ರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟುದು. ಮತ್ತಮಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಇಲಿಗಳ್ ಮನೆಯೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿಯು-

ಮಲಸದೆ ತವೆ ತೋಡಿ ಮನೆಗಳಂ ಕಿಡಿಸುವವೊಲ್

ಖಲನೆನಿತು ಪಟಿಯನಾದೊಡ-

ಮಿಲೇಶ್ವರಂಗೆಟಿವನೊಡರಿಕುಂ ದುಷ್ಕತೆಯುಂ

೧೨೮

ಅದಟೆಂ ಕೇವಳಂ ಪಟಮೆಯೇ ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲ, ನೀಂ ಪಟಿಯನಾದೊಡಂ ಧೂರ್ತನು ಮಪ್ರಯೋಜಕನುಮಪ್ಪೆ : ಗಟಪದಿರ್. ಆನುಮಾತನುಂ ಪರಸ್ಪರೋಪಕಾರಿಗಳದಟೆಂದೋರೋರ್ವರ್ಗೆ ತಪ್ಪುವರಲ್ಲೆನೆ ದವನಕನೆಂತೆಂದಂ ; ದೇವಾ ! ಸಂಜೀವಕನಪ್ಪೊಡೆ ನೀಚನುಂ ನಿಸ್ತೃಶನುಮಾಗಿದ್ವನವನು ನಂಬಿದಂದು ಪೊಲ್ಲಮಕ್ಕುಮದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಉಪಕರ್ತರಿ ಸಜ್ಜನೇಪಿ ನೀಚಃ ಕೃತಕೃತ್ಸಪಕರ್ತುಮೀಹತೇ

ಆತದಿವ ಹತೋ ವನೇ ಸುಪ್ರತೋಹ್ಯಪಕರ್ತಾ ಕಥಕೇನ ವಾನರಃ||೨೧||

ತೊರೆಯುವುದು ವಿಹಿತ. ವ|| ಹೀಗೆಂದು ದವನಕನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಕಿಡಿ ಕಿಡಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಮಾತಿನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ; ಈ ಬೂತನ್ನು ನಿರುತ್ತರಗೊಳಿಸುವೆನೆಂದು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು: ಎಲವೋ ! ನೀನು ಹಳೆಯದನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ನೀಚವಾದುದನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಳೆಯನಿಗಿಂತ ಹೊಸಬನೆ ಲೇಸು. ಶ್ಲೋ|| ಇಲಿಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವಾದರೂ ಅಪಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಜನರ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಂಡು ಸಾಕಿದ ಬೆಕ್ಕು ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬದುಕಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! ವ|| ಅದರಿಂದ ಕೇವಲ ಹಳೆಯದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹಳೆಯನಾದರೂ ಧೂರ್ತನೂ ಅಪ್ರಯೋಜಕನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಹರಟಬೇಡ. ನಾನೂ, ಆತನೂ ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು: ದೇವಾ ! ಸಂಜೀವಕನು ನೀಚನೂ ನಿಸ್ತೃಶನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಕೇಡು ಸಂಭವಿಸದೆ ಇರದು. ಶ್ಲೋ|| ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸಜ್ಜನನಿಗಾದರೂ ನೀಚನಾದವನು ಅಪಕಾರವನ್ನೇ ಎಣಿಸುವನು. ವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮರಿಗಳೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಂದು ವಾನರನು ಕಥಕನೆಂಬ ಬೇಡನಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಟೀ|| ಉಪಕಾರವಂ ಮಾಡಿದ ಸಜ್ಜನನಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ನೀಚನಾಗಿದವನಪಕಾರವನೇ ಮಾಡಲುಬೋಗಿಸುವಂ, ಅದೆಹಗಂದೊಡೆ, ವನದೊಳ್ ತನ್ನ ಮನೆಗೊಡಗೂಡಿಪುದೊಂದು ವಾನರಂ ಕಥಕನೆಂಬ ಬೇಡಂಗುಪಕಾರವಂ ಮಾಡಿ ಕೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟುದು ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮೆನೆ, ಪಿಂಗಳಕನದೆಂತೆನೆ ದವನಕಂ ಪೇಬ್ಬಂ :

೧೦. ಉಪಕಾರವಂ ಮಾಡಿ ಕೆಟ್ಟ ಕಪಿಯ ಕಥೆ

ಕಾಮ್ಯಕವನವೆಂಬ ವನದಲ್ಲಿ ಕಥಕನೆಂಬ ಬೇಡನಿರ್ಪಂ. ಆತನೊಂದು ದೆವಸಂ ಬೇಂಟೆವೊಗಿ ವಯೋಧಿಕನಪ್ಪುದೊಂದು ಪುಲಿಯಂ ಕಂಡು ಅದನೆಚ್ಚು ತಪ್ಪುವುದುಂ, ಆ ಪುಲಿ ಮುನಿದವನನೆಟ್ಟುಲೊಡಂ,

ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ ಕಪಿಯೂ-

ಧನಿಲಯಮಂ ವಿಪುಲತರವಟೋರ್ವಿರುಹಮಂ

ಘನಕೂಟಮಂ ಪಲಾಯನ

ಜನಿತ ವಿಷಾದಂ ನಿಷಾದನೆಯ್ದನಾಗಳ್

೧೭೩

ಅಂತಯ್ಯ ತರುಶಿಯಂ ಪಿಡಿದಿರ್ಪನನಲ್ಲಿಪುದೊಂದು ಕಪಿ ಕಂಡು ಬೇಗಮಿದಿರಂ ಬಂದು ಅಂಜದಿರೆಂದು ಕೈಯಂ ಪಿಡಿದು ತೆಗೆವುದುಂ, ಆ ಜರಚ್ಚಮೂರಂ ಕಂಡು, ಎಲೈ ಶಾಖಾಚರ, ನೀನೀ ವನೇಚರನಂ ತೆಗೆದನೆಗೆಯ್ದಲ್ವಾರದಂತು ದೂರಂ ಮಾಡಲ್ವೇಡೆ ಇವನಪ್ಪೊಡೆ ಮಹಾಪಾತಕಂ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕಂ ತನಗಿಂಬುವರೆ ನಿನಗಂ ತಪ್ಪದಿರ್ಪನಲ್ಲಿವನನದವಿಂ ಕೆಡೆನೂಂಕು, ಕೊಂದು ತಿಂದಪನೆಂದೊಡಾ ಕಪಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶರಣೊಕ್ಕ ಪುಳಿಂದನೊಪ್ಪಿಸುವನಲ್ಲೆಂ ನಿನ್ನ ಬಂದ ಬಟ್ಟಿಯನೆ ಪೋಗಂದೊಡೆ, ಮತ್ತಂ ಪುಲಿಯಂತೆಂದುದು :

ಆ ಕಥೆಯಂತೆ ಅದೀತು ಎನ್ನಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು :

ವ|| ಕಾಮ್ಯಕ ಎಂಬ ವನದಲ್ಲಿ ಕಥಕನೆಂಬ ಬೇಡನಿದ್ದನು. ಆತನೊಂದು ದಿನ ಬೇಟೆಗೆಂದು ಹೋಗಿ ವಯಸ್ಸಾದ ಒಂದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಹೋಗಿ ಗುರಿ ತಪ್ಪಲು ಆ ಹುಲಿ ಕೋಪದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂತು. ೧೭೩. ಆಗ ಆ ನಿಷಾದನು ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರದ ಮೇಲಿರುವ ಕಪಿಗಳ ಮನೆಗೆ ಓಡಿಬಂದನು. ವ|| ಮರದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡನನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ಕಪಿ ಬೇಗನೆ ಎದುರುಗೊಂಡು ಅಂಜದಿರು ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿದು ರಕ್ಷಿಸಿತು. ಆ ಹಳೆಯ ಹುಲಿ ಇದನ್ನು ಕಂಡು, ಎಲೈ ಶಾಖಾಚರ! ನೀನು ವನೇಚರನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸಿ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ದೂರಗೊಳಿಸಬೇಡ. ಇವನು ಮಹಾಪಾತಕನು; ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕನು; ಅನುಕೂಲಸಮಯ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಿನಗೂ ಕೇಡನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿರನು. ಅದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸು ; ಕೊಂದು ತಿಂದುಬಿಡುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಕಪಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶರಣು ಬಂದ ಪುಳಿಂದನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಾರೆ;

ವಲಿಮುಖ ನೀತಿ ಬಹಿರ್ಮುಖ
ಮಲಿನಾತ್ಮನನ್ನ ಮಾತುಗಳೆದೆ ನೀನೀ
ಖಲನನೊಳಕೊಂಡೊಡಲೆ ಕಂ-
ಬಲಕಂ ಶಿವಭೂತಿಗಾದ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಂ

೧೭೪

ಎಂಬುದು ಅದಂತೆಂದು ಗೋಲಾಂಗೂಲಂ ಬೆಸಗೊಳೆ, ಶಾರ್ದೂಲಂ ಪೇಚುಂ:

೧೧. ಶಿವಭೂತಿಯ ಕಥೆ

ಒಂದು ಮಹಾಟವಿಯೊಳ್ ಕಂಬಳಕನೆಂಬ ಬೇಡನೊಂದು ಪುಲಿ ತನ್ನನಟ್ಟಿವರೆ ಪ್ರಾಣ ಭಯದಿಂದ ಸೆಗೊಣದೆ ಪುರಾಣಕೂಪದೊಳ್ ಬರ್ದಂ. ಆ ಪುಲಿಯುಂ ಕೋಪಾಂಧನಪ್ರದಳಿಂದಲಿಯೆ ಬರ್ದುದು. ಅನ್ನೆಗಮೊಂದು ಚಪಲಕನೆಂಬ ಕಪಿ ನೀರ್ಗುಡಿಯಲೆಂದು ಬಾವಿಯಂ ಪುಗುತಂದು ತತ್ಕೂಪ ಸಮೀಪದೊಳ್ ನಿಂದು ಪೋಗಲಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ತಡಿದಿಡಿದಳಲುತ್ಪಿದ್ಧ ಸರ್ಪನ ಬಾಲಮಂ ಬಲ್ಲಿಯೆಂದು ಬಗೆದು ಪಿಡಿದಿಲೆಯುತ್ತುಮಹಿಸಹಿತಂ ಬಿರ್ದುದು, ಅನ್ನೆಗಂ :

ಮಲರಹಿತನನೂನದಯಾ
ನಿಲಯನದ್ರಷ್ಟಾರ್ಥಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಶ್ರಮ ಎ-
ಹ್ವಲಮಾನಸಂ ಪಿಪಾಸಾ-
ಕುಲಿತಂ ಶಿವಭೂತಿಯೆಂಬ ಪಾರ್ವಂ ಬರುತುಂ

೧೭೫

ತತ್ಕೂಪಮಂ ಕಂಡು ತನ್ನ ಕಯ್ಯ ಕಳಶಮಂ ಬಲ್ಲಿಯೊಳ್ ಕಟ್ಟಿ ನೀರಂ ತೆಗೆವಾಗಳದಂ ಪುಲಿ ಪಿಡಿದು ನೇಲ್ವುದುಮದು ಕಯ್ಯ ಬಣ್ಣಿತ್ತಾದೊಡದಂ ನೋಪ್ಪನೆಂದು ಬಲಿದು ಪಿಡಿದು ಮಲ್ಲನೆ ತೆಗೆದು, ಪುಲಿ ಪೋಷಮಟ್ಟು ಪೊಡೆವಡೆ ಕಂಡು ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು, ನೀನೀ ಬಾವಿಯೊಳ್

ನೀನು ಬಂದ ದಾರಿ ಹಿಡಿ ಎನ್ನಲು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಲಿ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೧೭೪. ಎಲೈ ವಲೀಮುಖ ! ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ನೀನು ಈ ಖಳನನ್ನು ಒಳಕೊಂಡರೆ ಕಂಬಲಕನಿಗೂ ಶಿವಭೂತಿಗೂ ಆದ ಕಥೆಯಂತೆ ಆದೀತು ಎಂದಿತು. ವ|| ಅದೇನೆಂದು ಗೋಲಾಂಗೂಲ ಕೇಳಲು ಆ ಶಾರ್ದೂಲ ಅದನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿತು: ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಬಳಕನೆಂಬ ಬೇಡನು ಒಂದು ಹುಲಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದೆ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಹುಲಿಯೂ ಕೋಪಾಂಧನಾಗಿ ಅದೇ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಪಲಕನೆಂಬ ಒಂದು ಕಪಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಆ ಬಾವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೋಗಲು ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ದಡವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಜೋತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಪನ ಬಾಲವನ್ನು ಬಲ್ಲಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಡಿದು ಇಳಿಯುತ್ತಿರಲು ಆ ಸರ್ಪಸಹಿತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ೧೭೫. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಯಾದ ದಯಾಪರನಾದ ಬಾಯಾರಿದ ಶಿವಭೂತಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದನು. ವ|| ಆ ಬಾವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಕಯ್ಯ ಕಲಶವನ್ನು ಬಲ್ಲಿಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ಹುಲಿ ಹಿಡಿದು ನೇಲುತ್ತಿರಲು ಕುಯ್ಯ ಭಾರವಾದರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡೋಣವೆಂದು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದು

ಬಿಟ್ಟ ಕಾರಣವಾವುದೆಂದು ವಸುಧಾಮರಂ ಬೆಸಗೊಳಿ, ತಾನುಂ ಬೇಡನುಂ ವ್ಯಾಳನುಂ ಗೋಲಾಂಗೂಲನುಂ ಬಿಡ್ ಕಾರಣಮಂ ಪೇಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳ ಕೈಪೆಯಿಂ ಮೃತ್ಯುಮುಖದಿಂ ಪೊಳಿಮಟ್ಟು ಬದುಂಕಿದೆಂ. ಈ ತೋರ್ಪ ಪಿರಿಯ ಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲ ಗುಹೆಯೊಳಿದರ್ಪನೆಲ್ಲಿಗೆ ಬನ್ನಿಂ, ನಿಮಗಮೌಲ್ಯಮಪ್ಪ ವಸ್ತುಗಳನೀವನೆಂದೊಡೆ ನೀಂ ಪೇಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂ ತೆಗೆದು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆಯ್ದು ಮಗುಟ್ಟು ಬರ್ಪಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಪನೆಂದೊಡಾ ಶಾರ್ದೂಲಂ, ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ಈ ವ್ಯಾಧನಂ ತೆಗೆಯದಿರಿಂ. ನೀಚಂಗೆನಿತುಪಕಾರಂಗೆಯ್ಯೊಡಮೊಳ್ಳಿತ್ತುಗೆಯ್ಯನಲ್ಲದೆಂತೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಉಪಕಾರೋಪಿ ನೀಚಾನಾಂ ಅಪಕಾರಾಯ ಕಲ್ಪತೇ

ಪಯಃಪಾನಂ ಭುಜಂಗಾನಾಂ ಕೇವಲಂ ವಿಷವರ್ಧನಂ

||೭೨||

ಟೀ|| ನೀಚಗುಪಕಾರವಂ ಮಾಡಿದೊಡೆ ಅಪಕಾರವನೆ ಮಾಡುವನಲ್ಲದೆ ಶಾಂತನಾಗಲರಿಯಂ, ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲನೆಹಿದೊಡೆ ವಿಷಂ ಪರ್ಬವಂತೆ-ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮನವಧರಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟುದೆಂದು ಪುಲಿ ಪೇಟ್ಟು ಪೋಪುದುಂ ಆ ಪಾವಂ ತತ್ಕೂಪಸ್ಸುಮಪ್ಪ ವ್ಯಾಳನುಮಂ ಗೋಲಾಂಗೂಲನುಮಂ ತೆಗೆವುದುಮವೆರಡುಂ ಪೊಳಿಮಟ್ಟು ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಬಟೆಯಂ ವಳೀಮುಖನಿಂತೆಂದುದು : ನಿಮ್ಮಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದದಿಂದೆನೆಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮಮಾದುದು. ಆಂ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದುಪವನದೊಳಿರ್ಪಂ ಅಲ್ಲಿಗೆತ್ತಾನುಂ ಬಂದಿರಪ್ಪೊಡೆನ್ನಾರ್ಪ ಶಕ್ತಿಯಿಂ ಭಕ್ತಿಗೆಯ್ದನೆಂದು ಗೋಲಾಂಗೋಲಂ ಪೇಟ್ಟು ಪೋಪುದುಂ ಉರಗಂ ನಿಮ್ಮಡಿ, ನೀಮನೆಗೆ ಪ್ರಾಣೋಪಕಾರಂಗೆಯ್ಯಿರ್

ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಲು ಹುಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ನೀನು ಈ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದ ಶಿವಭೂತಿ ಕೇಳಲು ತಾನೂ, ಬೇಡನೂ, ಸರ್ಪನೂ, ಗೋಲಾಂಗೂಲನೂ ಬಿದ್ದ ಕಾರಣವನ್ನು ಅದು ಹೇಳಿತು. ನಿಮ್ಮ ಕೈಪೆಯಿಂದ ಮೃತ್ಯುಮುಖದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಬದುಕಿದೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೋರುವ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬನ್ನಿ. ನಿಮಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎನ್ನಲು ನೀನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಮಾಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಶಾರ್ದೂಲನು ಹಾಗಾದರೆ ಈ ವ್ಯಾಧನೊಬ್ಬನನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಡಿರಿ. ನೀಚನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ನೀಚನಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಪಕಾರವನ್ನೇ ಬಗೆಯುವನಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾಗಲರಿಯನು. ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರೆದರೆ ವಿಷಮಾತ್ರ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ವ|| ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ವರ್ತಿಸಿ ಎಂದು ಹುಲಿಯು ಹೇಳಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸರ್ಪನನ್ನೂ, ಗೋಲಾಂಗೂಲವನ್ನೂ ತೆಗೆಯಲು ಅವು ಹೊರಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಲೀಮುಖ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ನಾನು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದ ಉಪವನದಲ್ಲಿರುವೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆಂದಾದರೂ ತಾವು ಬಂದಾಗ ನನ್ನಿಂದಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಗೋಲಾಂಗೂಲವು ಹೇಳಿಹೋಯಿತು. ಸರ್ಪನು ನೀವು ನನಗೆ ಪ್ರಾಣೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ.

ನಿಮಗೇನಾನುಮಧ್ವಾನಮಾದಾಗಳೆನ್ನಂ ನೆನೆದೊಡಾಂ ಬಂದು ದೇವರ ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡಿ
ಪೋಪೆನೆಂದುರಗಂ ಪೇಟೆ ಪೋಪುದುಂ, ಆ ದ್ವಿಜಂ ತನ್ನ ಮನದೊಳಿಂತೆಂದು ಬಗೆದು,

ಪೊಲ್ಲ ಗಡ ತೆಗೆಯಲಪ್ಪೊಡೆ
ಭಿಲ್ಲನನೆಂದನಗೆ ಪುಂಡರೀಕಂ ಪೇಜ್ಜಿ-
ತ್ತಿಲ್ಲಭಯಪಕ್ಷಪಾತಮೆ
ಪೊಲ್ಲದು ಪೊಲ್ಲದೆ ಪರೋಪಕಾರವ್ಯಸನಂ

೧೭೬

ಎಂತುಂ 'ಯತ್ಪರಾರ್ಥಂ ಶರೀರಂ' ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತಂ ಪೇಟಿದಂತೆ ಈ ಪುರುಷನಂ ತೆಗೆಯದಂದು
ಕಾಪುರುಷನಪ್ಪೆಂ ತನ್ನಪ್ಪುದಕ್ಕೊಂದು ಪರೋಪಕಾರವಿಭೂತಿ ಶಿವಭೂತಿ

ಕರುಣಾರಸಾರ್ವಹೃದಯಂ
ದುರಾತ್ಮನೆನ್ನದೆ ಕಿರಾತನಂ ತೆಗೆದನಿಳಾ-
ಮರಜನವಿನುತಂ ಭಾವಿಸೆ
ಪರಹಿತನಿರತಾತ್ಮನಪ್ಪವಂಗಳಿದುಂಟೇ

೧೭೭

ಆಂತು ತೆಗೆವುದುಂ ಕಿರಾತನುಂ ಪೊಡೆವಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಧರ್ಮದಿಂ ನಾ ಬದುಂಕಿದಂ. ಆಂ
ಪದ್ಮನಗರದೊಳಿರ್ಪೆಂ. ನೀಮತ್ತಾನುಂ ಬಾರ್ತೆಯಪ್ಪೊಡಲ್ಲಿಗೆ ಬನ್ನಿಂ. ಎನ್ನಾರ್ಪನಿತು
ಶಕ್ತಿಯೊಳುಪಕರಿಸಿದಪ್ಪೆನೆಂದು ಪೋದಂ, ಶಿವಭೂತಿಯುಂ ಕೆಲವುಕಾಲಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆಯ್ದು
ಮಗುಟ್ಟು ಬರುತ್ತುಂ ಉತ್ತುಂಗಶಿಖರಿಯ ತಪ್ಪಲೊಳ್ ಬರ್ಪುದನಾ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಕಂಡು ಶೀಘ್ರ
ಮಿದಿರಂಬಂದು ಶಿವಭೂತಿಗೆ ಪಾದಾಕ್ಷಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನಿರ್ಪ ಗುಹೆಗೊಡಂಗೊಂಡು ಪೋಗಿ,

ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಕಷ್ಟ ಬಂದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆದ ಕೂಡಲೇ ಬಂದು ತಮ್ಮಸೇವೆ ಮಾಡಿ
ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಹೋಯಿತು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು
ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ೧೭೬. ಆ ಭಿಲ್ಲನನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರೆ ಕೇಡಾಗುವುದೆಂದು ಆ ಹುಲಿ
ಹೇಳಿಹೋಯಿತಷ್ಟೆ. ಇಲ್ಲ ಉಭಯ ಪಕ್ಷಪಾತವೇ ನೀಚವಾದುದು. ಪರೋಪಕಾರ
ಎಂದಾದರೂ ನೀಚಕಾರ್ಯವೇ ? ವ|| ಹೇಗೂ 'ಯತ್ಪರಾರ್ಥಂ ಶರೀರಂ' ಎಂಬ
ಸುಭಾಷಿತವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಪುರುಷನನ್ನು ತೆಗೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾಪುರುಷನೆನಿಸುವೆನು,
ತನಗಾಗುವುದಾಗಲಿ ಎಂದು ಪರೋಪಕಾರ ವಿಭೂತಿಯೆನಿಸಿದ ಆ ಶಿವಭೂತಿ
೧೭೭. ಕರುಣಾರಸಾರ್ವಹೃದಯನಾಗಿ ದುರಾತ್ಮನೆಂದು ಎಣಿಸದೆ ಆ ಕಿರಾತನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ
ತೆಗೆದನು. ಪರಹಿತನಿರತಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದುಂಟೇ ? ವ|| ಹಾಗೆ ತೆಗೆಯಲು
ಕಿರಾತನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಮ್ಮಿದಾಗಿ ಬದುಕಿದೆ. ನಾನು ಪದ್ಮನಗರದಲ್ಲಿ
ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ನಿಮಗೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅನುಕೂಲವಾದಾಗ ಅತ್ತಕಡೆ ಚಿತ್ತೈಸಿರಿ.
ನನ್ನಿಂದಾದಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.
ಶಿವಭೂತಿಯೂ ಕೆಲವುಕಾಲಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಪೂರೈಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲು ಉತ್ತುಂಗ
ಶಿಖರಿಯ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಅವನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಆ ವ್ಯಾಘ್ರ ಕಂಡು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ
ಎದುರುಗೊಂಡು ಶಿವಭೂತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಾನಿರುವ ಗುಹೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಹಾರಾಂಗದ ಕುಂಡಲ ವಿ-
ಸ್ವಾರ ಕಿರೀಟಾದ್ಯಮೂಲ್ಯಭೂಷಣಚಯಮಂ
ಚಾರುಗುಣಾಂಕಿತನಿರದೆ ಚ-
ಮೂರಂ ಶಿವಭೂತಿಗಿತ್ತುದತ್ತಾದರದಿಂ

೧೭೮

ಅಂತು ತೊಡಿಗೆಗಳಂ ಪುಲಿಯಿಂ ಪಡೆದು ಶಿವಭೂತಿ ಪರಮವಿಭೂತಿಗಾಸ್ವದನಾದನೆಂದು
ಸಂತಸಂಬಟ್ಟಲ್ಲಿ ತಳರ್ದುರ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಥಪರಿಶ್ರಮವನಾಜಿಸಲೆಂದು ಧರಾಮರಂ
ಮಾಮರದಡಿಯೊಳ್ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಪುರಿದುಮಾ ವನದೊಳಿರ್ಪ ಬಲೀಮುಖಂ ಕಂಡೆಪ್ರೀತಿಯಿಂ
ಪ್ರಸನ್ನಮುಖನಾಗಿ ಬಂದು ಪೊಡೆಮಟ್ಟು,

ಪನಸಾಮ್ನ ಜಂಬು ಜಂಬೀ-
ರ ನಾರಿಕೇಳೀ ಕಪಿತ್ಥ ಕದಳೀನಾರಂ-
ಗ ನವೀನ ಫಲಾವಳಿಯಂ
ವಿನಯದಿನಾ ದ್ವಿಜವರಂಗೆ ಕಪಿವರನಿತ್ತಂ

೧೭೯

ಅಂತು ಶಾಖಾಚರಂ ತಂದಿತ್ತ ಫಲಂಗಳಂ ಕೊಂಡು ಶಿವಭೂತಿಯುಮಂದಿನ ದಿವಸಮಲ್ಲಿದುರ್
ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಪದ್ಮನಗರಮನೆಯ್ಕೆ ಕಂಬಳಕನ ಮನೆಯನಜಿಸುತ್ತಂ ಬರ್ಪುದುಮಾ ಕಿರಾತಂ
ಕಂಡು ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಮನೆಗೊಡಂಗೆಡೊಯ್ದು ಶಿವಭೂತಿಗಭ್ಯಾಗತಕ್ರಿಯೆಯಂ
ಮಾಡಲುಪಾಯಮಿಲ್ಲದುದಿರ್ಪನಂ ಕಂಡೆಂ ಮಗನೆ ! ಚಂತಿಸುತಿರ್ಪಪೆಯೆಂಬುದುಂ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳುಂ
ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದರಾನುಂ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿದರ್ಪನೆಂಬುದುಂ ಇನ್ನುಮಿದರ್ಕೊಂದುಂ ಚಂತೆಗೆಯ್ಯ

ಹೋಯಿತು. ೧೭೮. ಹಾರ, ಅಂಗದ, ಕುಂಡಲ, ಕಿರೀಟಾದಿ ಅಮೂಲ್ಯ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು
ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶಿವಭೂತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಹುಲಿಯಿಂದ
ಪಡೆದು ಶಿವಭೂತಿಯು ಮಹಾ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ವದವಾಯಿತೆಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು
ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟನು. ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಥಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು
ಶಿವಭೂತಿ ಒಂದು ಮಾವಿನ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಆ ವನದಲ್ಲಿದ್ದ
ಬಲೀಮುಖನು ಕಂಡು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖನಾಗಿ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ
೧೭೯. ಹಲಸು, ಮಾವು, ನೇರಿಳೆ, ಕಿತ್ತಳೆ, ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಬೇಲ ಮೊದಲಾದ ಹೊಸ
ಹೊಸ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಕಪಿವರನು ಕೊಟ್ಟನು.
ವ|| ಹಾಗೆ ಶಾಖಾಚರನು ತಂದಿತ್ತ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಶಿವಭೂತಿಯು ಅಂದು
ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಪದ್ಮನಗರವನ್ನು ಸೇರಿ ಕಂಬಳಕನ ಮನೆಯನ್ನು
ಅರಸುತ್ತ ಬರಲು ಆ ಕಿರಾತನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು
ಶಿವಭೂತಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಗತ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದುದನ್ನು
ಕಂಡು ಮಗನೇ ಏನು ಚಂತಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಬೇಡನು
ನಿಮ್ಮಡಿಗಳು ಚಿತ್ತೈಸಿದಿರಿ; ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಲು ನಿರುಪಾಯನಾಗಿರುವೆನೆಂದನು.
ಇನ್ನು ನೀನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಚಂತಿಸಬೇಡ ; ನಿನಗೆ ಬದುಕುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಾನೇ

ಲೈದಿನ್ನುಂ ನಿನಗೆ ಬಾಬ್ಬಪಾಯಮನಾನೇ ಮಾಟ್ಟಿನೆಂದೇಕಾಂತದೋ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ತನ್ನ
ತಂದಮೂಲ್ಯವಸ್ತುಗಳನದಂಗೆ ತೋಜುವುದುಂ,

ಎನಗೆ ಹಿತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೀ-

ತನನ್ನದವಿವೇಕಿಯಾಗಿ ಶಿವಭೂತಿಗೆ ತೋ-

ಟ್ಟನೆ ಬಗೆದನಹಿತಮಂ ತ-

ದ್ವನಚರನಂತುಂ ಕೃತಘ್ನರೇನಂ ಮಾಡರ್

೧೪೦

ಅಂತು ಬಗೆದು ಪೊಲಲನಾಳ್ವರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿ, ದೇವಾ! ನಿಮ್ಮ ತುಡುವಾಭರಣಂಗಳಂ
ಪಲವಮೂಲ್ಯವಸ್ತುಗಳಂ ತಂದೆನ್ನ ಮನೆಯೊಳೊರ್ವ ಪಾರ್ವನಿರ್ವಪನೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಮರಸಂ,
ತಕಾಹಿರ್ಗ ಪೇಟಲೊಡವುವರ್ ಪರಿದಾ ಪಾರ್ವನಂ ಪಿಡಿದು ಪೆಡಗಯ್ಯಂ ಕಟ್ಟಿ
ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವುದುಮರಸನಾತನ ಕಯ್ಯೊಳಿರ್ದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಕೊಂಡು ಬಚಿಕ್ಕಿ ಸೆಜಿಯೊಳಿಕ್ಕಿ
ಕಿಡಿದು ಬೇಗಂ ಬೆಜಗಾರ್ದುರ್ ತನ್ನ ಮರುಳ್ಳನಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಹಾಸ್ಯಂಗೆಯ್ದು ತನಗೆ ಬಂಧನ
ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸಿ, ನಿನಗಧ್ವಾನಮಾದಾಗಳೆನ್ನಂ ನೆನೆವುದೆಂದು ಹಾವು ಪೇಟ್ಟು ಪೋದುದುಂ
ನೆನೆದು ನೋಟನೆಂದು ನೆನೆಯಲೊಡಮಾ ಪಾವು ಮನದಿಂ ಮುನ್ನವೆ ಬಂದು ಪೊಡಮಟ್ಟು
ಬೆಸನೇನೆಂಬುದುಮೀ ಪೊಲಲನಾಳ್ವರಸನೆನ್ನರ್ಥಮೆಲ್ಲಮಂ ಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆಯುಮನಗಿಂತಪ್ಪವಸ್ಥೆಯಂ
ಮಾಡಿದನಿದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆಯೆಂಬುದುಮಿದಾವ ಗತನಮರಸನ ಪಿರಿಯ ಮಗನನೀಗಲೆ
ಪೋಗಿ ಕೊಂಡಪೆಂ, ನಿಮಗಲ್ಲದೆ ಪೆಜರಾರ್ಗಂ ಸಾಧ್ಯಮಾಗೆಂ, ನೀಮೊಂದುಪಾಯದಿಂ ಬಂದು

ಯೋಚಿಸುವೆನೆಂದು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಾನು ತಂದ ಅಮೂಲ್ಯ
ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆಗ ಆ ವನೇಚರನು ೧೪೦. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತನಗೆ
ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದವನೆಂದು ಬಗೆಯದೆ ಶಿವಭೂತಿಗೆ ಅಹಿತವನ್ನು ಎಣಿಸಿದನು.
ಕೃತಘ್ನರೇನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ! ವ|| ಆ ನಗರವನ್ನು ಆಳುವ ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ,
ದೇವಾ ! ನೀವು ಧರಿಸುವ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತಂದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನ್ನ
ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅರಸನು ತನ್ನ ತಕಾರರಿಗೆ ಆಚ್ಛಾಪಿಸಲು ಅವರು
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಅವನ ಹೆಡಗಯ್ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತಂದು ಅರಸನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಅವನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ತನ್ನ ಮರುಳುತನಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿ ತನ್ನ ಬಂಧನದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಉಪಾಯವನ್ನು
ಚಿಂತಿಸಿ, ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆ ಎಂದು ಹಾವು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು
ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಹಾವು ಆಯೋಚಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನನ್ನಿಂದೇನಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿತು. ಈ ಊರಿನ ಅರಸನು ನನ್ನ
ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ದೋಚಿಕೊಂಡು ನನಗೆ ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕುದನ್ನು ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ಪನು ಇದಾವ ಮಹಾಕಾರ್ಯ,
ಅರಸನ ಹಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಕೊಂದುಬಿಡುವೆನು. ನಿಮಗಲ್ಲದೆ
ಗುಣಮಾಡಲು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ನೀವು ಬಂದು

ನೀರನಭಿಮಂತ್ರಿ ತಳಿಯಲೊಡಂ ನಿರ್ವಿಷಮಪ್ಪೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಮಲ್ಲಮಂ ತೀರ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿಮಂದು ಪೇಟ್ಟು ಪ್ರೋಗಿ ನಂದನವನದೊಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೃಪನಂದನನಂ ಕಂಡಾಗಳ್.

ಸಕಲಕಲಾಧರನಂ ರಾ-

ಹು ಕೊಳ್ಳೆ ತೆಳಿದಿಂ ವಿಷಾತಿಭೀಕರದಂಷ್ಟಾ

ನಿಕರಂ ಕೊಂಡುದು ನರಪಾ-

ಲಕಸುತನಂ ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯತತ್ಪರನುರಗಂ

೧೮೧

ಅಂತು ಪಾವ್ತು ಕೊಳಲೊಡಂ, ವಿಷಮವಿಷಧರವಿಷದೂಷಿತನಾಗಿದ್ದ ಕುಮಾರನಂ ಗಾರುಡಿಗರ್ ಬಂದು ಕಂಡು ತಮ್ಮತಮ್ಮಪ್ಪಿವಂದದಿಂ ಮಂತ್ರಿಸಿದೊಡೆಂತುಂ ನಿರ್ವಿಷಮಾಗದಿಪ್ಪುದು ಮರಸಂ ಕಂಡೀ ಕುಮಾರನನೆತ್ತಿದಂಗೆ ಬೇಡುತ್ತಂ ಕುಡುವೆನೆಂದು ಡಂಗುರಂಬೊಯ್ಯಲೊಡಂ ಶಿವಭೂತಿ ಕೇಳ್ತು ತಾನೆತ್ತುವೆನೆಂದು ಪೇಟೊಡರಸಂ ಕೇಳ್ತು ಪರಿತಂದು ಶಿವಭೂತಿಯಂ ಸೆಳೆಯಂ ಬಿಟ್ಟೊಡಗೊಂಡು ಪ್ರೋಪ್ಪುದುಮಾತಂ ಪ್ರೋಗಿ ಗುಂಡಿಗೆಯ ನೀರನಭಿಮಂತ್ರಿ ತಳಿಯಲೊಡಂ, ಕುಮಾರಂ ದಪ್ಪನಿಷ್ಠನಂ ಕಂಡಂತೆ ಭೋಂಕನೆರ್ದು ಕುಳ್ಳಿದನಂ ಕಂಡರಸಂ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು ಶಿವಭೂತಿಗೆ ಪಿರಿದುಂ ವಿಭೂತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಆತಂಗೆ ಕಿರಾತನಿಂದಾದವಸ್ಥೆಯಂ ಕೇಳ್ತು ಕಿರಾತನಂ ಯಮಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿದಂ.

ಅದು ಕಾರಣದಿಂದೀ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ನಂಬಲೇಡ; ಕೆಡೆನೂಂಕೆಂಬುದುಂ, ಮರ್ಕಟ ನಿಂತೆಂದುದು : ಈತನನಾವ ತೆಳಿದಿಂ ನೂಂಕುವನಲ್ಲೆ ಪ್ರೋಗನೆ, ಪುಲಿ ಪ್ರೋದುದು. ಇತ್ಯಂ ತರುಚರಂ ವನಚರಂ ಪಸಿದನೆಂದು ಫಲಾವಳಿಯಂ ತರಲೋಪ್ಪುದುಮಾ ಪಾಪಕರ್ಮನದಳಿ

ನೀರನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿ ತಳಿದ ಕೂಡಲೇ ನಿರ್ವಿಷನಾಗುವೆ. ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದು ೧೮೧. ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರಸುಮಗನ್ನು ಆ ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾದ ಉರಗ ಕಚ್ಚಿತು. ವ|| ವಿಷಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಿದ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಗಾರುಡಿಗರು ಬಂದು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಸಿದರೂ ನಿರ್ವಿಷವಾಗದೆ ಇರಲು ಅರಸನು ಈ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಏಳಿಸಿದವನಿಗೆ ಬೇಡಿದುದನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎಂದು ಡಂಗುರ ಸಾರಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಿವಭೂತಿಯು ತಾನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಲು ಅವನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಗುಂಡಿಗೆಯ ನೀರನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿ ತಳಿಯಲು ರಾಜಕುಮಾರನು ದಪ್ಪನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟನನ್ನು ಕಂಡವನಂತೆ ಭೋಂಕನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಅರಸನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಶಿವಭೂತಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆತನಿಗೆ ಕಿರಾತನಿಂದ ಒದಗಿದ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಕಿರಾತನನ್ನು ಯಮಪುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಈ ಪಾಪಕರ್ಮನನ್ನು ನಂಬಬೇಡ ; ಬೀಳುವಂತೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೂಕು ಎನ್ನಲು ಆ ಮರ್ಕಟನು ಹೀಗೆಂದನು : ಈತನನ್ನು ನೀನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನೂಕಲಾರೆ ; ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು ಎನ್ನಲು ಹುಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಯಿತು. ಇತ್ತ ಆ ತರುಚರ ವನಚರನು ಹಸಿದನು ಎಂದು ಫಲಾವಳಿಯನ್ನು ತರಹೋಗಲು ಆ ಪಾಪಕರ್ಮನು ಆ ಕಪಿಯು

ಮಣಿಗಳಂ ಕಂಡಿವೆನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೊಂದೆರಡು ದಿವಸದಾಹಾರಮಕ್ಕುಮೆಂದವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಪೋದಂ. ಅದಟೆಂ

ಏ ಪಡೆಮಾತೀ ಜಗದೊಳ್

ಕೋಪನನಂ ಪಾಪರೂಪನಂ ನಂಬಿದವಂ-

ಗಾಪತ್ತಿವಿವೇಕಮನ-

ಸ್ವಾಪ ಪರಂಪರೆಗಳೆಂಬವಕ್ಕುಮೋಘಂ

೧೮೨

ಎಂದು ದವನಕಂ ಪೇಟ್ಟ ಕಥೆಯಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ಕೇಳಿಂತೆಂದಂ :

ವಿಷಮಮತಿ ನಿನ್ನ ಪೇಟ್ಟದೆ

ವಿಶೇಷಮತಮಪ್ಪುದಾದೊಡಂ ವ್ಯಪ್ತಭೇಂದ್ರಂ

ಪಶು ನಿಷ್ಪಾಪಂ ಧಾರ್ಮಿಕ-

ನಶೇಷನೀತಿಜ್ಞನುಂ ಕೃತಜ್ಞನುಮಪ್ಪಂ

೧೮೩

ಅದಟೆಂ, ಸಂಜೀವಕನೊಳಾದ ವಿಶ್ವಾಸಂ ದೋಷಮಲ್ಲೆನೆ ಮತ್ತಂ ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ :
ಸಂಜೀವಕನ ತತ್ಕಾರ್ಮಯನಿನ್ನೇವೇಟ್ಟಿ ಕೃತ್ರಿಯಧರ್ಮವರ್ತಿಯಪ್ಪ ನಿನಗೆ ಯತಿಧರ್ಮಮಂ
ಪತ್ತಿಸಿದಂ. ನೀನುಮದಕಂತೆ ಕೆಲವು ದಿನಕ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಂ ತಿಂದು ಪಶುತ್ವಮಂ ಪೊರ್ದದಿರೆ ಎಂತುಂ,

ವಾಕ್ಯಂ ||ಸಂಸರ್ಗಜಾ ದೋಷಗುಣಾ ಭವಂತಿ

ಟೀ|| ದೋಷಗುಣಗಳು ಸಹವಾಸದಿಂದಂಟಾಗುವುವು-ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತಾರ್ಥಮೇಕೆ
ತಪ್ಪುಗುಮೆನೆ, ಪಿಂಗಳಕನದೆಂತೆನೆ, ದವನಕಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

ಮರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇವು ನನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆಹಾರಕ್ಕಾದೀತು
ಎಂದು ಕೊಂಡುಹೋದನು. ೧೮೨. ಅದರಿಂದ ಕೋಪಿಯನ್ನೂ ಪಾಪಕರ್ಮಿಯನ್ನೂ
ನಂಬಿದವನಿಗೆ ಆಪತ್ತು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ವ|| ಎಂದು ದವನಕನು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನು
ಕೇಳಿ ಹೀಗೆಂದನು. ೧೮೩. ವಿಷಮಮತಿ ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜವಾದರೂ
ವ್ಯಪ್ತಭೇಂದ್ರನು ನಿಷ್ಪಾಪಿ, ಪಶು, ಧಾರ್ಮಿಕನು, ನೀತಿಜ್ಞ, ಕೃತಜ್ಞ, ವ|| ಅದರಿಂದ
ಸಂಜೀವಕನೊಡನೆ ನನಗೆ ಉಂಟಾದ ಸ್ನೇಹ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು
ಹೀಗೆಂದನು : ಸಂಜೀವಕನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ ? ಕೃತ್ರಿಯಧರ್ಮವರ್ತಿಯಾದ
ನಿನಗೆ ಯತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಟಿಸಿದ. ನೀನೂ ಅದರಂತೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು
ತಿಂದು ಪಶುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ. ವಾ|| 'ಸಂಸರ್ಗ ಜಾ ದೋಷಗುಣಾ ಭವಂತಿ'
ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತದ ಅರ್ಥ ಏಕೆ ತಪ್ಪುವುದು ? ಎನ್ನಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಅದೇನು ಎಂದು

೧೨. ಎರಡು ಗಿಣಿಗಳ ಕಥೆ

ಶ್ರೀಧರನಿಭನೆನೆ ನೆಗಟ್ಟ ಜ-

ನೋದಯನೆಂಬರಸನೊರ್ಮೆ ಬೇಂಟೆಯನಾಡಲ್

ಪೋದುದನಜಿದಾತನ ದಾ-

ಯಾದಂ ಕೊಲಲೆಂದು ಮೇಲೆ ಬರ್ಪುದುಮಾಗಳ್

೧೮೪

ಅಂತಾತನ ಬರವಂ ದೂರದೊಳೆ ಕಂಡು ಪಗೆವನಪ್ಪುದಂ ನಿಶ್ಚಯಮಾಗಲಚಿತು ಪಗೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ ಸಾವುದಾವ ಕಾರಣಂ. 'ಬರ್ದನೆ ಬಂಟಂ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯುಂಟು. 'ಶರೀರಮಾದ್ಯಂ ಖಲು ಧರ್ಮಸಾಧನಂ' ಎಂಬ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪುದಂತೆ, ತಾನೇಷಿದ ಜಾತ್ಯಶ್ವಮಂ ಕೀಟಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದು ಗಾಳಿಗೆ ಗಣಿಮೂಡಿದಂತೆಯುಂ ಮನಮನೆಡಗಲಸಿದಂತೆಯು ಮಾಗಿ ಪರಿದಂತರಮಂ ಪೋಗಿಯೊಂದು ಶಬರಶಿಬರಮನೆಯ್ಯುವುದುಮದಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ ನಿಲಲ್ಪಗೆದು ಬರ್ಪ ರಾಜಪುತ್ರನಂ ಪುಳಿಂದಮಂದಿರದೊಳೊಂದು ಪಂಜರಗತನಾಗಿದರ್ ಶುಕಪತ್ನಿ, ಕಂಡು ನಿಜಾಧಿಪನಪ್ಪ ಕಿರಾತಾಧೀಶಂಗೆಂತೆಂದುದು :

ಎಲೆ ಶಬರರಾಜ ನೋಡಿದೆ

ಪಲವುಂ ಪೊಂದುಡಿಗೆದೊಟ್ಟು ಬಂದೊರ್ವಂ ವ್ಯಾ-

ಕುಲನಾಗಿರ್ಪಂ ನೀಂ ವ್ಯಾ-

ಕುಲನಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಪಿಡಿದುಕೊಳ್ಳೀ ಧನಮಂ

೧೮೫

ಎಂದು ಗುಪ್ತವರಗಿಳಿಯ ಸರಮನಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ವಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲಲಣ್ಣದೆ ಮತ್ತಂ ಕಿಷಿದಂತರಮಂ ಬರ್ಪುದುಮಾ ಮಹಾಗಹನಮಧ್ಯದೊಳೆಂಬರವರೆಗಂ ಬೆಳೆದ ಮರದುಜುಗಲ ನಡುವೆ ನೀಳ್ಕೊಟ್ಟಿ

ಕೇಳಲು ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು : ೧೮೪. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂಬಂದಿದ್ದ ಜನೋದಯ ಎಂಬ ರಾಜನು ಒಮ್ಮೆ ಬೇಂಟೆಯನ್ನಾಡಲು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ದಾಯಾದಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ವ|| ಅವನ ಬರವನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಅವನು ತನ್ನ ಹಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹಗೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾಕೆ ಸಾಯಬೇಕು, 'ಬದುಕಿದವನೇ ಬಂಟ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯುಂಟು. 'ಶರೀರಮಾದ್ಯಂ ಖಲುಧರ್ಮಸಾಧನಂ' ಎಂಬ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯ ಉಂಟು. ಅದರಿಂದ ತಾನು ಏರಿದ ಜಾತ್ಯಶ್ವವನ್ನು ಸವರಲು ಅದು ಗಾಳಿಗೆ ಗರಿಮೂಡಿದಂತೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲೆಂಬಂತೆಯೂ ದೂರ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಬೇಡರ ಬಿಡಾರವನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬೇಡರ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಜರದ ಗಿಣಿ ಕಂಡು ತನ್ನ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಕಿರಾತಾಧೀಶನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿತು: ೧೮೫. ಎಲೈ ಶಬರರಾಜ ! ಬಗೆಬಗೆಯ ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬನು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ನಿರ್ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ಈ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು ವ|| ಎಂದು ಗಳಹುವ ಅರಗಿಳಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಮುಂದುವರಿದನು. ಆ ಮಹಾಗಹನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ

ದಿವಕ್ಕೆ ಪೋಪ ಬಟ್ಟಿಗೆ ಸೋಪಾನಂಗಳ್ಳಿದಂತೆ ತಟತಟದಿಂ ನೆಗೆದೊಗೆವ ಪೊಗೆಯಂ ಕಂಡು
ಮತಮದಂ ಬೇಡರ ಪಳ್ಳಿಯೆಂದೆ ಬಗೆದು ಭಯಂಗೆೊಂಡು ತನ್ನಿಷ್ಟದೈವಮಂ ಸ್ಮರಿಸಿ ತನ್ನಪ್ಪದಕ್ಕೆ
ಇನ್ನೆತ್ತಂ ಪೋಪಂ ; ಕುದುರೆಯುಂ ಜವಂಗೆಟ್ಟುದು ; ನಾಂ ಪಥಶಾಂತನಾದೆನಗೆ ದೈವಮೇ
ಶರಣೆಂದು ಕಂಠಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಮನಂಗುಂದಿ ಬರ್ಪ ಜನೋದಯನೃಪಂಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಯು
ಬರ್ಪಂತೆ ಹೋಮಧೂಮಧೂಪಿತ ದಿವ್ಯಗಂಧಾಮೃತಂ ಬೆರಸು,

ವಿದಳಿತ ಪುಷ್ಪಸೌರಭಮನಾವಗಮಿಕುಳಿಗೊಂಡು ಕೊಂಡು ಪ-
ಟ್ಟದ ಪದಪದ್ಮಿನೀನಿವಹಶೈತ್ಯದೊಳೊಯ್ಯನೆ ಕೂಡಿ ಕೂಡಿ ಮಾ-
ಣದೆ ವಿವಿಧ ದುನೋತ್ಪರದಿಲುಂಬಿನೊಳಿಂಬಿನೆ ನಿಂದು ನಿಂದು ತೀ-
ದಿದುದಪ್ಪಹಾರಣಂ ಪಥಪರಿಶ್ರಮವಾರಣನಾ ಸಮೀರಣಂ

೧೪೬

ಅಂತು ಬಂದ ಮಂದಮಾರುತನಿಂದಾಪ್ಯಾಯಿತಶರೀರನಾಗಿ ತದ್ಗೊಪವಾಸನೆಯಿಂದಿದು
ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಮೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ ತದಾಶ್ರಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬರುತ್ತುಮಾಶ್ರಮಗಳ ಹೋಮಕಾರಕ್ಕೆ
ಕಳೆವ ಕಾಮಧೇನುಗಳಂತೆ ಕಳೆವ ಹೋಮಧೇನುಗಳಂ ಕಿಡಲೀಯದೆ ಕಾದು
ಪಾಲಾಶಾಶ್ವತ್ಥಾದುಂಬರಾರ್ಕ ನೈಗೋಧ ಶಮ್ಯಪಾಮಾರ್ಗ ಖದಿರಾದಿ ಶುಷ್ಕ ಸಮಿತ್ತುಗಳುಮಂ
ಕುಶಾಶ್ವಲಾಯನ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿ ದೂರ್ವಾಂಕುರ ಪವಿತ್ರವಸ್ತುಗಳುಮಂ ಕೊಂಡು ಧೇನುಗಳಂ
ಮುಂಕೊಂಡು ಬರ್ಪ ಶಿಷ್ಯಸಮೂಹಂಗಳುಮಂ, ಕುಂದ ಮುುಚುಕುಂದ ಮಂದಾರೇಂದೀಪರ
ನಂದಾವರ್ತ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾ ಬಂಧೂಕ ಕದಂಬ ಕನಕ ಕರವೀರ ಕರ್ಣಿಕಾರ ಕುಮುದ ವಕುಳ
ಕುರವಕ ಕಮಲ ತಿಲಕ ಚಂಪಕ ಪಾಟಲಿ ಪಾರಿಜಾತ ಜಾತಿ ಪುನ್ನಾಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನೇಕ ಸುರಭಿ

ಮುಗಿಲು ಮುದ್ದಿಡುವ ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನ ನಡುವೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸೋಪಾನ
ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದೂ ಬೇಡರ ಹಳ್ಳಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ
ಭಯಂಗೆೊಂಡು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ಆಗುವುದು ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೆತ್ತ ಹೋಗಲಿ;
ಕುದುರೆಗೂ ಶ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದ ನನಗೆ ದೇವರೇ ಗತಿಯೆಂದು
ಕಂಠಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಮನಗುಂದಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜನೋದಯ ನೃಪನಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಯು
ಬರುವಂತೆ ಹೋಮಧೂಮದ ಕಂಪನ್ನು ಹೊತ್ತ ತಂಗಾಳಿ ತೀಡಿತು. ಆ ಮಂದ
ಮಾರುತದಿಂದ ದೇಹದ ಬಳಲಿಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಆ ಧೂಪವಾಸನೆಯಿಂದ ಇದು
ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಶ್ರಮಿಗಳ
ಹೋಮಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆವ ಕಾಮಧೇನುಗಳಂತೆ ಕರೆವ ಹೋಮಧೇನುಗಳನ್ನು
ಕಳೆದುಹೋಗದಂತೆ ಕಾಯುತ್ತ ಪಲಾಶ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಅತ್ತಿ, ಎಕ್ಕೆ, ಆಲ, ಶಮಿ ಮೊದಲಾದ
ಒಣಸೌದೆಗಳನ್ನೂ ಅಶ್ವಲಾಯನ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಎಂಬ ದರ್ಭೆ ದೂರ್ವಾಂಕುರ ಮೊದಲಾದ
ಪವಿತ್ರವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮೊಲ್ಲೆ, ನಿತ್ಯಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮಂದಾರ, ಕನ್ಯೇದಿಲೆ,
ನಂದಿಬಟ್ಟಲು, ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾ, ಬಂಧೂಕ, ಕದಂಬ, ಹೊಂಗಣಗಿಲೆ, ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ, ಬಿಳಿಯ
ನೈದಿಲೆ, ಬಕುಳ, ಕುರವಕ, ತಾವರೆ, ತಿಲಕ, ಸಂಪಿಗೆ, ಪಾದರಿ, ಪಾರಿಜಾತ, ಜಾಜಿ,
ಸುರಹೊನ್ನೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯಸಮೂಹವನ್ನೂ, ಬಗೆಬಗೆಯ
ಪರಿಮಳಭರಿತವಾದ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಮೊಗೆಗಳನ್ನೂ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು

ಕುಸುಮಂಗಳು ಸದ್ವ್ಯಕ್ತಮಪ್ಪುವಂ ಪುಟ್ಟಿಯೋಳ್ ತೀವಿಕೊಂಡು ದಧಿ ಮಧು ಘೃತ ಕ್ಷೀರ
ಗೋಮಯ ಗೋಮೂತ್ರಂಗಳುಮಂ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥೋದಕಗಳುಮಂ ಕಲಶಂಗಳೊಳ್ ತೀವಿಕೊಂಡು
ತಪೋಧನರ ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ ಕಾಲಾತಿಕ್ರಮಮಾಗಲೀಯದೆ ಧಾಳಾಧಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರ್ಪ ಪರಿಚಾರಕರ
ನೆರವಿಯುಮಂ ಕಂಡವರ ಪಿಂದುಪಿಂದನೆ ಬಂದು ಮುನಿವನಮನೆಯ್ಯುವುದುಮಾ ವನದೊಳಾ
ವನಕ್ಕಿಕ್ಕಿದ ಬಾಲ್ಯಲಿಯಂತೆ ರಸರಸಾಯನಂಗಳು ತೀವಿ ನೇಟದ ಪೊಂಗಲಸಂಗಳಂತಪ್ಪ ನವಪಲಂಗಳಿಂ
ನೆಹಿದೊಪ್ಪುವ ಮಾತುಲುಂಗದ ಪೊದಲುಗಳುಮನಾ ಪೊದಲು ಮೊದಲೊಳೊದವಿ ಬೆಳೆದು
ಬೀಗಿ ತಮ್ಮಿ ತಾವೆ ಬಿರಿದು ಬಿರಿವಟ್ಟು ಸುರಿವ ದಾಳಿಂಬದ ಹಣ್ಣಳ ತನಿರಸದ ಪರಿಪೊನಲೆ
ಪರಿನೀರಾಗೆಯಂಕುರವೊತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತಿರ್ದ ಕರ್ಬಿನ ಮಡಲ್ಗಳುಮಂ ಅಲ್ಲಿಂದೊಳಗೆ
ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದೊಳ್ಳಿಕ್ಕಲ್ಪುನಿಟ್ಟಿನಿ ಬೇರಿಂತೊಟ್ಟು ತುದಿಗೊಂಬುವರಮೋರಂತೆ ನೇಟದವಾಗಿರ್ದಲೆಯಿಂ
ತುಲುಗಿ ಫಲವಾದ ಪನಸಿನ ಮರಂಗಳುಮಂ, ಭೂತಳಕ್ಕಪ್ರೀತಿಕರಮಾಗಿ ಪೂತು ಪಕ್ಷಿಗಳಿದರ
ನೇಟಲು ಇಮ್ಮಾವಿನ ತೆಂಗಿನ ನಾರಂಗದ ಮರಂಗಳ ಮೊದಲಾಗಿ ಫಲಂಗಳಿಂ ನೆಹಿದೊಪ್ಪುವನೇಕ
ವೃಕ್ಷಂಗಳುಮಂ, ಆ ಮರಂಗಳ ಶಾಖಾಗಂಗಳ ತಳಿರ ತುಲುಗಲೊಳಿರ್ದು ಪಾಪರೂಪನಿದಂ
ಪುಗಿಲ್ಲೇಡೆಂಬಂತೆ ಪುಗಿಲ್ಲುಗಿಲೆನುತಿರ್ಪ ಪುಷ್ಪಪರಪುಷ್ಪಂಗಳುಮಂ, ಮೃದುಮಧುರ ಗಂಭೀರ
ರವದಿಂ ಸಾಮವೇದವನನುವಾದಂಗೆಯ್ದಂತಿರ್ಪ ಮಧುಕರಪ್ರಕರಮುಮಂ, ವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ಪ್ರಮಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನೋದಿ ತರ್ಕಿಸುವ ಪಂಡಿತರೊಡನೆ ತೊಡರ್ದು ನುಡಿದು ಸದುತ್ತರಂಕುಡುತಿರ್ಪ

ಮೊಸರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಾಲು ಗೋಮಯ, ಗೋಮೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪುಣ್ಯ
ತೀರ್ಥೋದಕಗಳನ್ನೂ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತಪೋಧನರ ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ
ಕಾಲ ಮೀರದಂತೆ ಧಾಳಾಧಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಚಾರಕರ ಗುಂಪನ್ನೂ ಕಂಡು ಅವರ
ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದು ಮುನಿವನವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಆ ವನಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ
ಜೀವಂತವಾದ ಬೇಲಿಯಂತೆ ರಸರಸಾಯನಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಚಿನ್ನದ ಕಲಶಗಳಂಥ
ಹೊಸಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಶೋಭಿಸುವ ಮಾದಳದ ಪೊದೆಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ
ಬೆಳೆದು ಬೀಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಬಿರಿದು ಬಿರಿವಟ್ಟು ಸುರಿವ ದಾಳಿಂಬದ ಹಣ್ಣುಗಳ
ತಂಪಾದ ರಸದ ಪ್ರವಾಹವೇ ಕಾಲುವೆಯಾಗಲು ಮೊಳಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಬ್ಬಿನ
ಸೋಗೆಗಳನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಳಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಬೇರಿನಿಂದ
ತುದಿಕೊಂಬೆಯವರೆಗೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಹಣ್ಣು
ಬಿಟ್ಟ ಹಲಸಿನ ಮರಗಳನ್ನೂ, ಭೂಮಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವಂತೆ ಹೂಬಿಟ್ಟು ಹಣ್ಣಾಗಿ
ಎರಗಿದ ಅರನೇರಿಳೆಯ, ಇಮ್ಮಾವಿನ, ತೆಂಗಿನ, ಕಿತ್ತಿಳೆಯ ಮರಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ
ತುಂಬಿ ಶೋಭಿಸುವ ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ, ಆ ಮರಗಳು ಕೊಂಬೆಗಳ ತುದಿಯ ಚಿಗುರ
ಪೊದೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾಪರೂಪನಾದವನು ಇದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಡ ಎಂಬಂತೆ ಪುಗಿಲ್
ಪುಗಿಲ್ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಪವಾದ ಕೋಗಿಲೆಗಳನ್ನೂ, ಮೃದುಮಧುರ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ
ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವಂತಿದ್ದ ತುಂಬಿಗಳ ಹಿಂಡನ್ನೂ, ವೇದಾಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ಪ್ರಮಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ ತರ್ಕಿಸುವ ಪಂಡಿತರೊಡನೆ ಸೇರಿ ನುಡಿಯುತ್ತ ಸದುತ್ತರ

ಶುಕಶಾರಿಕಾನಿಕಾಯಂಗಳುವುಂ, ಪಂಚಾಗ್ನಿತಾಪತಪ್ತಮಾನಸರಪ್ತ ತಪೋಧನಜನಕ್ಕೆ ತಪನತಾಪಮನಾಗಲೀಯದೆ ತಳಿದುರಜುಗಲಂ ಪೊತ್ತು ನಭದೊಳ್ ನಲಿದಾಡುವ ಸೋಗನವಿಲ್ಲಳ ಪಿಂದುಗಳುಮಂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರೋಪಚರಣ ಪರಿಣತಾಂತಕರಣರಪ್ತ ಆಹಿತಾಗ್ನಿಗಳ ಮೆಯ್ಯೊಳೊಗದ ಶ್ರಮಸ್ತೇದಬಿಂದುಗಳುಮಂ ತಂತಮೊತ್ತಂಕೆಯ ಗಾಳಿಯೊಳಾಟಿಸುತ್ತಿರ್ಪ ರಾಜಹಂಸೆಗಳುಮಂ, ದೇವತಾರಾಧನಂಗೆಯ್ವ ತಪೋಧನಗಿರದೆ ಗದ್ದುಗೆಗಳಂ ಕಟ್ಟಿ ಧೂಪದೀಪಂಗಳುಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಪರಿಯಪ್ಪಿಗೆಯ್ವ ಪುಟುತರ ಮರ್ಕಟಸಮೂಹಂಗಳುಮಂ, ಕೃಚ್ಚ್ರಾತಿಕ್ರಚ್ಚ್ರ ಚಂದ್ರಾಯಣ ಸಾಂತಪನಾದಿ ಮಹಾತಪಂಗಳಿಂ ತಪ್ಪರಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಧಾತುಗಳಾಗಿಯುಂ ಮೂಗದೆ ನಡೆಪಾಡುತಿರ್ದೊಡವಿ ಕೆಡವ ಜರತಾಪಸರ ಕಯ್ಯಂ ಪಿಡಿದೊಯ್ಯನೆತ್ತುವ ಗೋಲಾಂಗೂಲಜಾಲಮುಮಂ, ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಂ ನಂದಿಸಲುಂ ಕುಂದಿಸಲುಮೀಯದೆ ಶುಷ್ಕಸಾಧನಂಗಳಂ ಸಂಧಿಸುವ ಕರಿಕರೇಣುಗಳುಮಂ, ಸ್ನಾತಕವ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಶೌಚಕಾರ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ದರಿಯ ಮಣ್ಣಂ ಕೋಡೊಳೆತ್ತಿ ತಂದವರ ಮುಂದಿಕ್ಕುವ ಭದ್ರಗಜವೃಜಮುಮಂ, ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪರಸ್ಥಾನಂಗೆಯ್ವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಜನಂಗಳ ಧೌತವಸ್ತ್ರ 'ಪವಿತ್ರಾಕ್ಷಸೂತ್ರಂಗಳಂ ತಮ್ಮ ಕವಲೊಂಬುಗಳೊಳ್ ನೇಟಿಸಿಕೊಂಡಿಂಬಿನೊಳವರೊಡನೆ ನಡೆವ ಸಾರಂಗಸಮೂಹಮುಮಂ, ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಭೈಕ್ಷಂಗಳೊಳ್ ಮಕ್ಕಿಕಾಸಂಗತಿಯಾಗಲೀಯದೆ ತಮ್ಮ ಬಾಲಂಗಳೊಳ್ ಬೀಸುತ್ತಂ ಪೋಪ ಚಮರೀಮೃಗಂಗಳುಮಂ, ಕಾಂತಾರ ಭೈಕ್ಷಾಹಾರಿಗಳಪ್ಪ ಭಿಕ್ಷುಗಳೆ ವೃಕ್ಷರೂಪದೊಳಿದುರ್ ಭಿಕ್ಷುಮನಿಕ್ಕುವ ಯಕ್ಷದೇವತೆಯರುಮಂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಂಗೆಯ್ವ ಯೋಗೀಂದ್ರವೃಂದಕ್ಕೆ ಯೋಗಾಸನಮಾಗಿ

ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಶುಕಸಾರಿಕೆಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ, ಪಂಚಾಗ್ನಿ ತಾಪತಪ್ತ ಮಾನಸರಾದ ತಪೋಧನರಿಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳ ತಾಗದಂತೆ ಚಿಗುರುಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ನಲಿದಾಡುವ ಗಂಡು ನವಿಲುಗಳ ಹಿಂದುಗಳನ್ನೂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಾಂತಕರಣರಾದ ಆಹಿತಾಗ್ನಿಗಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೆಕ್ಕೆಯ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಹಂಸೆಗಳನ್ನೂ, ದೇವತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ತಪೋಧನರಿಗೆ ಪೀಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಧೂಪದೀಪಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಚುರುಕಿನ ಮಂಗಗಳ ಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ, ಕೃಚ್ಚ್ರ, ಅತಿಕ್ರಚ್ಚ್ರ, ಚಂದ್ರಾಯಣ, ಸಾಂತಪನ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪರಾಗಿ ಕ್ಷೀಣಧಾತುಗಳಾದರೂ ಬಿಡದೆ ನಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಎಡವಿ ಬೀಳುವ ವೃದ್ಧತಾಪಸರ ಕಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಡಲೇ ಎತ್ತುವ ಕೋತಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನೂ, ಹೋಮಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಲೂ ಕುಂದಿಸಲೂ ಬಿಡದೆ ಒಣಗಿದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಆನೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನೂ, ಸ್ನಾತಕವ್ಯಾತಕ್ಕೆ ಶೌಚಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಣಿವೆಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿ ತಂದು ಅವರ ಮುಂದೆ ಹಾಕುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಗಜಗಳ ಗುಂಪನ್ನೂ, ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಜನರ ಧೋತ್ರ, ಪವಿತ್ರ ಜಪಸರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಲುಗೊಂಬುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ನಡೆಯುವ ಸಾರಂಗಸಮೂಹವನ್ನೂ, ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನೋಣಗಳು ಬೀಳದಂತೆ ತಮ್ಮ ಬಾಲಗಳಿಂದ ಬೀಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಚಮರೀಮೃಗಗಳನ್ನೂ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಹಾರಿಗಳಾದ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ವೃಕ್ಷರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕುವ ಯಕ್ಷದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಯೋಗೀಂದ್ರವೃಂದಕ್ಕೆ

ಸುತ್ತುಗೊಂಡು ಬತ್ತರಂಗಯ್ಯಂತಿದ್ದ ಭೋಗೀಂದ್ರವೃಂದಮುಖಂ, ಬಾಲಕರಂತೆ ಕಂದಮೂಲಫಲಂಗಳಂ ಪೆಜರ್ ತಂದಿಕ್ಕೆ ತಿಂದಾನಂದಮನಸ್ಸರಾಗಿ ನಿಂದ ತಪೋಧನರುಮಂ, ಚಕ್ಕುಶ್ಚುತಿಗಳಂತೆ ವಾಯುಭಕ್ತಕರಾಗಿದ್ದ ಮುಮುಕ್ಷುನಿಕರಮುಖಂ, ನೀರ್ಮಾನಸರಂತೆ ನೀರೋಳ್ ನೆಲೆಸಿದುದಕವಾಸಿಗಳುಮಂ, ಸಂಸಾರಸಾಗರಮನೀಯಂದದಿಂ ದಾಟುವುದೆಂದು ತೋಜುವಂದದಿಂದೊಂದೆ ಕಾಲೋಳ್ ನಿಂದಿದೇವಕಪಾದವೃತಸ್ಥರುಮಂ, ಸಗ್ಗದ ಬಟ್ಟಿಯಂ ಸುಟ್ಟಿ ತೋಜುವಂತೆ ಕಯ್ಯನೆತ್ತಿ ನಿಂದೂರ್ವ್ವಬಾಹುವೃತಿಗಳುಮಂ, ಪಸರಿಸಿದ ಕುಸುಮದೇಸಳ ಕಸವರಂ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ಮಸುಳಿ ಮಲಯಾನಿಲಂ ಬೀಸಿ ಕಳೆಯೆ ತ್ರಿಕಾಲದೊಳಂ ಖಲ್ವಾಯಿತನಂತೆ ಗಂಗಾಜಲಮಂ ತಂದು ತಳಿದ ಚೆಳುಗಿಲ್ಲಳುಮಂ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೈಯ್ದ ಮುನಿಮುಖ್ಯರ ಪಕ್ಕದೊಳಾಗಳುಮಗಲದ ಕರಿ ರುರು ಹರಿಣ ಶಶಕ ಸಾರಂಗಮೆ ಮೊದಲಾದ ಮೃಗಗಳೊಡನೆ ಬದ್ಧವೈರಮಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಒಂದೊಂದನವುಂಕಿ ನೂಂಕಿ ಪತ್ತಿ ಕಿವಿಯಿತ್ತೊಲ್ಲ ಕೇಳ್ವ ಸಿಂಹ ಶರಭ ಶಾರ್ದೂಲ ವ್ಯಾಳಾದಿ ಕ್ರೂರಮೃಗನಿವಹಮುಖಂ ಕಂಚಾ ತಪೋಧನರ ತಪೋವನದ ತಪಃಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆಮಲ್ಲಿಯ ಪಶುಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಪಾತಿಗಳ್ ಮೊದಲಾದ ಚರಾಚರಂಗಳ್ಗೆ ಪುಟ್ಟಮಪಶಮಾದಿ ಗುಣಕ್ಕೂ ಚೋದ್ಯಬಿಟ್ಟು ನೋಡುತಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರನಂ ಅಲ್ಲಿದುರ್ದೊಂದು ರಾಜಕೀರಂ ಕಂಡು, ಎಲೈ ಮಹಾಪುರುಷ! ನೀನುಂ ಕುದುರೆಯುಂ ಕರಂ ಬಿಟ್ಟಿರ್ ಇಂದಿನ ದಿವಸಮನೀ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದೊಳ್ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ಪೋಗಿಮೆಂಬುದುಂ ಆ ಪಕ್ಷಿಯ ಮಾತು ತನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಬಂದು

ಯೋಗಾಸನವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಸ್ತಾರಗೈಯ್ಯುವಂತಿದ್ದ ಭೋಗೀಂದ್ರವೃಂದವನ್ನೂ, ಬಾಲಕರಂತೆ ಕಂದಮೂಲಫಲಂಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ತಂದುಹಾಕಲು ತಿಂದು ಆನಂದ ಮನಸ್ಸರಾಗಿರುವ ತಪೋಧನರನ್ನೂ, ಹಾವುಗಳಂತೆ ವಾಯುಭಕ್ತಕರಾಗಿದ್ದ ಮುಮುಕ್ಷು ನಿಕರವನ್ನೂ, ನೀರ್ಮಾನಸರಂತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಉದಕವಾಸಿಗಳನ್ನೂ, ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ದಾಟುವುದೆಂದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಒಂದೇ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಏಕಪಾದವೃತಸ್ಥರನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ತೋರುವಂತೆ ಕಯ್ಯನೆತ್ತಿ ನಿಂತ ಉರ್ದ್ವಬಾಹುವೃತಿಗಳನ್ನೂ, ಹಸರಿಸಿದ ಕುಸುಮದೇಸಳ ಚೆನ್ನವನ್ನು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಂದಿರಲು ಮಲಯಾನಿಲ ಬೀಸಿ ಕಳೆಯಲು ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಖಲ್ವಾಯಿತನಂತೆ ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ತಂದು ತಳಿಯುವ ಬಿಳಿಯ ಮುಗಿಲುಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವ ಮುನಿಮುಖ್ಯರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಗಲದೆ ಇರುವ ಆನೆ, ಜಿಂಕೆ, ಹರಿಣ, ಮೊಲ, ಸಾರಂಗ ಮೊದಲಾದ ಮೃಗಗಳೊಡನೆ ಬದ್ಧವೈರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಅವುಕಿ ನೂಕಿ ಹತ್ತಿ ಕಿವಿಯಿಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವ ಸಿಂಹ ಶರಭ ಶಾರ್ದೂಲ ಸರ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೂರಮೃಗಸಮೂಹವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ತಪೋಧನರ ತಪೋವನದ ತಪಃಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದ ಚರಾಚರಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪಶಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಕ್ಕೆ ಚೋದ್ಯ ಹೊಂದಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ರಾಜಕೀರ ಕಂಡು ಎಲೆ ಮಹಾಪುರುಷ! ನೀನೂ ಕುದುರೆಯೂ ತುಂಬ ಬಳಲಿದ್ದೀರಿ. ಇಂದು ನೀವು ಈ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು

ಒಂದು ಪೊಗೊಳದ ತಡಿಯ ಮಾಮರದಡಿಯೊಳ್ ಹಲ್ಲಣಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಯಂ ನೀರಂ ಕುಡಿಸಿ ತಾನುಂ ಸ್ನಾನಾದಿ ನಿತ್ಯನಿಯಮಂಗಳಂ ತೀರ್ಚಿಯಾ ಪೊಗೊಳದಿಂ ಪೊಣಮಟ್ಟು ತದಾಶ್ರಮದ ಗುರುಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದವರ್ಗೆ ವೃದ್ಧಾಸ್ಥನುಕ್ರಮದಿಂ ಪೊಡೆಮಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮಡಿ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪಂ ತತ್ತಂ ತಪಂ ಧರ್ಮವೆಂಬವಂತಪ್ಪವನನಗಟಿಯೆ ಚೆಸಸಿಮನೆ ಮುನೀಶ್ವರನಂತೆಂದಂ:

ಸಾವುಂ ಪುಟ್ಟುಮದಿಲ್ಲದ-

ನಾವನವಂ ದೇವನಾತನೆಂದುದೆ ತತ್ತಂ

ಜೀವದಯೆ ಧರ್ಮಮಿಂದಿಯ

ಸೇವನೆಯಂ ಬಟ್ಟೊಡದುವೆ ತಪಮುಪತಮದಿಂ

೧೪೭

ಎಂದು ಯೋಗೀಶ್ವರನಾತನಭಿಪ್ರಾಯಮಂ ಕಿಟಿದಹೊಳೆ ನೆಹಿಯೆ ಪೇಟ್ಟುದುಮರಸಂ ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿಪ್ಪನ್ನೆಗಮಾ ರಾಜಕೀರಂ ರಾಜಜಂಬೂ ರಂಭಾದಿ ಸ್ವಾಮ್ಯಭಲಂಗಳಂ ತಂದೀಯೆ ಅವನಾಸ್ತಾದಿಸಿ ವಿಗತಶ್ರಮನಾಗಿ ಮಿತ್ರನಪ್ಪ ಶುಕಪತತಿಗಿಂತೆಂದಂ

ತನುರುಚಿ ರೂಪ ಸನ್ನುತ ವಯಸ್ಸರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದಮೊಂದಿ ನಿ

ನ್ನನೆ ನೆಹಿ ಪೋಲ್ಪುದೊಂದು ಗಿಳಿ ಬೇಡರ ಪಳ್ಳಿಯೊಳಿರ್ದು ಕಂಡುಮೆ

ನ್ನನೆ ಪಿಡಿ ಕಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಿವನನೆಂದುದು ದುರ್ಣಯದಿಂದ ಸಮಂತು ನೀ

ನೆನಗುಪಕಾರಮಂ ವಿನಯದಿಂದ ನೆಹಿ ಮಾಯಾದಿದೇಂ ಸುಮಿತ್ರ ಪೇಟೆ ೧೪೮

ಎಂಬುದುಂ : ಶ್ಲೋ || ಮಾತಾಪ್ಯೇಕಾ ಪಿತಾಪ್ಯೇಕೋ ಮಮತಸ್ಯ ಚ ಪಕ್ಷಿಣಃ

ಅಹಂ ಮುನಿಭರಾನೀತೋ ನೀತಸ್ಯತು ಗವಾಶನ್ಯಃ || ೭೨ ||

ಹೋಗಿ ಎಂದಿತು. ಆ ಪಕ್ಷಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ಒಂದು ಹೂಗೊಳದ ದಡದ ಮಾವಿನ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುದುರೆಗೆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಸ್ನಾನಾದಿ ನಿತ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಆಶ್ರಮದ ಗುರುಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ನೀವು ದೇವತಾಸ್ವರೂಪರು. ತತ್ತ , ತಪಸ್ಸು, ಧರ್ಮ ಎಂಬಿವುಗಳು ಹೇಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆ ಮುನೀಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ೧೪೭. ಸಾವೂ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲದವನೇ ದೇವನು : ಆತನ ಮಾತೇ ತತ್ತ; ಜೀವದಯೆಯೇ ಧರ್ಮ ; ಇಂದ್ರಿಯಸೇವೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುವುದೇ ತಪಸ್ಸು ವ|| ಎಂದು ಆ ಯೋಗೀಶ್ವರನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ತುಂಬುವಂತೆ ಹೇಳಲು, ಅರಸನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಆ ರಾಜಕೀರವು ನೇರಳೆ ಬಾಳೆ ಮೊದಲಾದ ರುಚಿಕರವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಅದನ್ನು ಆಸ್ತಾದಿಸಿ ಶ್ರಮ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಿತ್ರನಾದ ಆ ಗಿಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ೧೪೮. ದೇಹ, ರೂಪ, ವಯಸ್ಸು, ಸ್ವರ, ಚೇಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ಒಂದು ಗಿಳಿ ಬೇಡರ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿ, ಕಟ್ಟು, ಕೊಲ್ಲು ಎಂದು ದುರ್ಣಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿತು. ನೀನು ಮಿತ್ರನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಶ್ಲೋ|| ನನಗೂ, ಆ ಪಕ್ಷಿಗೂ ತಂದೆತಾಯಿ ಗಳೊಬ್ಬರೇ. ನನ್ನನ್ನು ಈ ಮುನಿಗಳು ಕೊಂಡುಬಂದರು. ಅವನನ್ನು ಕ್ರೂರರೂ ಮೈಚ್ಛರೂ

ಟೀ|| ಎನಗಮಾ ಪಕ್ಕಿಗಂ ತಾಯುಮೊರ್ವಳ್ ತಂದೆಯುಮೊರ್ವಂ ಎನ್ನನೀ ಮುನಿಗಳ್
ಕೊಂಡುಬಂದರ್. ಆ ಪಕ್ಕಿಯಂ ಕೂರರುಂ ಮ್ಲೇಚ್ಛರುಮಪ್ಪ ಬೇಡರ್ ಕೊಂಡು ಪೋದರ್

ಮತ್ತಮಲ್ಲದೆಯುಂ, ಶ್ಲೋ || ಅಹಂ ಮುನೀನಾಂ ವಚನಂ ಶ್ವಕೋಮಿ
ಶ್ವಕೋತ್ಸೌ ಕೂರ ಗವಾಶನಾನಾಂ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮೇತದ್ಧವತಾಪಿ ದೃಷ್ಟಂ
ಸಂಸರ್ಗಜಾ ದೋಷಗುಣಾ ಭವಂತಿ ||೭೪||

ಟೀ|| ನಾಂ ಮುನಿಗಳ ವಚನಮಂ ಕೇಳ್ವೆಂ. ಆ ಪಕ್ಷಿ ಕೂರರಪ್ಪ ಮ್ಲೇಚ್ಛರ ಮಾತಂ
ಕೇಳುದು. ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದಮೆ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟುದು ; ಸಂಸರ್ಗದಿಂ ದೋಷಗುಣಂ
ಗಳಹವು-ಎಂದು ರಾಜಕೀರಂ ಪೇಬ್ಬುದಜಿಂದಂತಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಂತನುಂ ಸಂಸರ್ಗವಶದಿಂ ನಿಸರ್ಗ
ಗುಣಮಂ ಪತ್ತುವಿಡುವುದು ಕಡುದಿಟಂ ; ಆನೇನಂ ಪೇಚ್ಚೊಡಂ ನೀ ಮೋನಂಗೊಂಡಿರಪೆ
ಇದು ನಿನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ಭವದ ದುಷ್ಕರ್ಮಮೆಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದ ದವನಕಂಗೆ ಪಿಂಗಳಕ
ನಿಂತೆಂದಂ : ಸಂಜೀವಕನನೆಂತುಂ ಪರಿಹರಿಸುವನಲ್ಲೆನೆಂದು ಪಲವು ತೆಲದೊಳಂ ನುಡಿದು ನಿನ್ನಂ
ಮಾನೆಸಲಾಪದಾನುಸರಿದಿದೊಡಂ ನೀಂ ಮಾಣದಾ ಪ್ರಾಣಿಯ ಬೆನ್ನೊಳಕಾರಣಂ ವಿರುದ್ಧಂಗಳ್ಳಿ
ತಗುಳ್ಳಪೆ, ನಿನ್ನಂ ಕಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಪೆನ್ನಾದೊಡಂ ಉಸಿರದಿರೆಲೊಡಂ ದವನಕಂ ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು
ಮೃಗೇಂದ್ರನಿಂದನೀಲದಂತೆ ತ್ಯಗ್ರಾಹಿಯಪ್ಪ ವ್ಯಷಭೇಂದ್ರನ ಬುದ್ಧಿಯೊಳೇಕಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿದರ್ಪನಿನ್ನೀ
ಮರುಳನೆಂತು ತಿಳಿಪುವೆನೆಂದು ಮತ್ತಮಂತೆಂದಂ :

ಸಂಜೀವಕನಂ ಸಾಧುಸ
ಮಂಜಸನಂ ಮಾಡಿ ದುಷ್ಟನೆಂದೀಗಳೆ ಎ
ನ್ನಂ ಜಡಿದು ನುಡಿವೆ ಕೆಮ್ಮನೆ
ಕುಂಜರ ಮದಹರಣ ! ನಿನಗೆ ಮತ್ತಂ ಪೇಚ್ಚಿಂ

೧೮೯

ಆದ ಬೇಡರು ಕೊಂಡುಹೋದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ನಾನು ಮುನಿಗಳ ವಚನವನ್ನು
ಕೇಳುವೆನು. ಅವನು ಕೂರರಾದ ಮ್ಲೇಚ್ಛರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವನು. ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ
ನೀನೇ ಕಂಡಿರುವೆ. ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ದೋಷಗುಣಗಳುಂಟಾಗುವುವು ವ|| ಎಂದು
ರಾಜಕೀರವು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಎಂಥ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಸಂಗವಶದಿಂದ ಸ್ವಭಾವಗುಣವನ್ನು
ಬಿಡುವುದು ಸತ್ಯ. ನಾನು ಏನನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ನೀನು ಮೌನವಾಗಿರುವೆ. ಇದು ನಿನ್ನ
ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ದುಷ್ಟತ್ವ ಎಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದ ದವನಕನಿಗೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು:
ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ನಾನು ಓಡಿಸುವವನಲ್ಲ ಎಂದು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ನಿನ್ನನ್ನು
ನಿವಾರಿಸಲಾರದೆ ನಾನು ಮೌನದಿಂದಿದ್ದರೂ ನೀನು ಬಿಡದೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೇಲೆ
ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟ್ಟುವೆ. ನಿನಗೆ ಕಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ ; ಇನ್ನಾದರೂ
ಉಸಿರೆತ್ತದಿರು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಮೃಗೇಂದ್ರನು ಇಂದ್ರನೀಲದಂತಿರುವ
ಹುಲ್ಲು ಮೇಯುವ ವ್ಯಷಭೇಂದ್ರನ ಬುದ್ಧಿಯೊಳಗೆ ಏಕಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿರುವನು. ಇನ್ನು ಈ
ಮರುಳನನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ೧೮೯. ಸಂಜೀವಕನನ್ನು
ಸಾಧುಸಜ್ಜನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ದುಷ್ಟನೆಂದು ಜಡಿದು ನುಡಿದೆ. ಕುಂಜರಮದಹರಣ!

ಅದಂತೆಂದೊಡ್ವರ್ ಬಾರಿಸಿದೊಡಂ ಮಾಣದೆ ದುಷ್ಟರನೊಳಕೊಂಡು ಕೆಟ್ಟರ ಕಥೆಗಳಂ ಪೇಟ್ಟಂ ಕೇಳಿಮೆಂದಿತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ನತ್ವ ವಿಜ್ಞಾತಶೀಲಾಯ ಗೃಹೇ ದದ್ಯಾತ್ ಪುತಿಶ್ರಯಂ
ದುಂಡುಕನಂಬ ದೋಷದೊ ಹತಾ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣೀ ||೨೫||

ಟೀ|| ಅಜ್ಞಾತಕುಲಶೀಲನಪ್ಪಾತನಂ ತನ್ನಾವಾಸಮಂ ಪುಗಿಸಲಾಗದು ; ದುಂಡುಕನಂಬ ತಿಗುಣೆ ಮಾಡಿದ ದೋಷದಿಂದ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿಯೆಂಬ ವಸ್ತುವುಗಂ ಕೆಟ್ಟುದು. ಅದಂತೆನೆ ಪೇಟ್ಟುಂ:

೧೩. ತಿಗುಣೆಯುಂ ಕೂಟಿಯುಂ

ರಾಜಂ ನಿಳಿಂಪಭೂಪಮ
ನೋಜಂ ಕೌಶಾಂಬಿಯೆಂಬ ನಗರದೊಳಿಪಂ
ರಾಜಾಧಿರಾಜನನುಪಮ
ತೇಜಂ ರಾಜೇಂದ್ರಚಂದ್ರನೆಂಬ ನರೇಂದ್ರಂ ೧೯೦

ಆ ರಾಜೇಂದ್ರನ ರಾಜಭವನದೊಳಗೆ,

ನವಕಾಲಾಗರು ಧೂಪಧೂಮಮಲಿನಂ ನಾನಾವಿಧಾನೂನ ಚ
ತುವಿತಾನೋತ್ಪಮರತ್ನಭಿತ್ತಿರುಚಿರಂ ಸತ್ಯಾಂಚನೋದಂಚ ಜಾ
ಳವಿಕಾಶೋಭಿತಮಾಗಳುಂ ಸೊಗಯಿಕುಂ ಶೋಭಾವಹಂ ಚಿತ್ರಸಂ
ಭವ ಲಕ್ಷ್ಮಿನಿಳಯಂ ಸಮಸ್ತಜನಚೇತೋಹಾರಿ ಶಯ್ಯಾಗೃಹಂ ೧೯೧

ಅಂತೊಪ್ಪವು ಶಯ್ಯಾಗೃಹದೊಳ್ ನೂತನರತ್ನರಚಿತ ಚಂಚತ್ಯಾಂಚನಮಯ ಮಂಚಾಗ್ಗ ಸ್ಥಿತ ಮಂದಾಕಿನೀ ಪುಳಿನಾಯಮಾನ ಪ್ರಚ್ಛದಾಚ್ಛಾದಿತಮಪ್ಪ ಶಯ್ಯಾತಳದೊಳ್ ಮಂದ

ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿನೋಡುವೆ. ವ|| ಇಷ್ಟರಾದವರು ನಿವಾರಿಸಿದರೂ ಕೇಳದೆ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆ ಕೇಳಿ ಎಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು: ಶ್ಲೋ|| ಕುಲಶೀಲವನ್ನು ಅರಿಯದವನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊಗಿಸಬಾರದು. ದುಂಡುಕನಂಬ ತಿಗುಣೆ ಮಾಡಿದ ದೋಷದಿಂದ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಎಂಬ ವಸ್ತುವುಗಂ ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಹೇಳುವೆನು : ೧೯೦. ಕೌಶಾಂಬಿ ಎಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಮನೋಜನಾದ (?) ಅನುಪಮ ತೇಜನಾದ ರಾಜೇಂದ್ರಚಂದ್ರನೆಂಬ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಇದ್ದನು. ವ|| ಆ ರಾಜೇಂದ್ರನ ರಾಜಭವನದೊಳಗೆ ೧೯೧. ಹೊಸ ಕಾಲಾಗರು ಧೂಪದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ, ನಾನಾ ವಿಧದ ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉತ್ತಮ ರತ್ನಭಿತ್ತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಜಾಳವಿಕಾಶೋಭಿತವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ರತಿನಿಲಯವಾಗಿ ಸಮಸ್ತಜನ ಚೇತೋಹಾರಿ ಯಾಗಿ ಶಯ್ಯಾಗೃಹವು ಶೋಭಾವಹವಾಗಿ ಸೊಗಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಶಯ್ಯಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ನೂತನ ರತ್ನರಚಿತವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಹೊನ್ನಿನ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಮರಳಿನಂತೆ ಹಾಸುಬಟ್ಟಿಯಿಂದ

ವಿಸರ್ಪಿಣಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಪೇನಿಪುರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಡುಂಡುಕನೆಂಬ ತಿಗುಣೆ ಬಂದು, ಆನುಂ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದೊಳಿರ್ಪೆನೆನೆ ಪೇನಿತೆಂದುದು : ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ವಿಷಮಶೀಲಂ, ನಿನ್ನನೊಳಕೊಂಡೆಂದು ಕೃಷ್ಣೋರಗನನೊಳಕೊಂಡ ಡುಂಡುಭಂಗಳ ಕಥೆಯನಗಕ್ಕುಮೆನೆ, ಡುಂಡುಕನದೆಂತೆನೆ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಪೇಯ್ತುಂ :

೧೪. ಕೃಷ್ಣೋರಗನನೊಳಕೊಂಡ ಒಳ್ಳೆಗಳ ಕಥೆ

ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಂಬರಸು ಲೀಲೋದ್ಯಾನವನದೊಳ್ ಜಲಕೇಳಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕ್ರೀಡಾಸರೋವರಮಂ ಮಾಡಿಸಿ ನೀರಂ ತೀವಿ ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಜಲಕೇಳಿಯಾಡುವ ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯರಂ ಕಾಡಲೆಂದೊಳ್ಳೆಗಳಂ ತಂದು ಬಿಡಿಸಿಯವರ್ಕೆ ಪಾಲನೆಜಿಡು ನಡೆಪುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಮಲ್ಲಿಗೊಂದು ಕೃಷ್ಣತರುಣೋರಗಂ ಬಂದು ಕೊರ್ಬಿಯಾಡುವ ಡುಂಡುಭಂಗಳಂ ಕಂಡು ಆನುಂ ನಿಮ್ಮೊಡನಿರ್ವಪೆನೆಂದೊಡೊಳ್ಳೆಗಳ್, ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತು ಬನ್ನಿಮೆಂಬುದುಂ : ಅವಂ ಮಾರ್ಕೊಂಡುಮೊಂದು ಪುರಾಣಡುಂಡುಭನೆಂತೆಂದುದು. ಈ ವಿಷಧರಂ ಮಹಾವಿಷಧರಂ, ನಾವೆಲ್ಲಂ ವಿಷಧರರಾಗಿಯುಂ ನಿರ್ವಿಷರುಮದವೆಂದಿದರ್ಕಂ ನಮಗಂ ಸಹಚರತ್ವಮುಂ ಮಿತ್ರತ್ವಮುಮಾಗದದೆಂತೆನೆ 'ಕುಮಿತ್ರ ಸೇವಾಂ ನ ಕದಾಪಿ ಕುರ್ಯಾತ್' ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳಿವುದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆ ಎನೆ ಡುಂಡುಭಂಗಳದೆಂತೆನೆ ಪುರಾಣಡುಂಡುಭಂ ಪೇಯ್ತುಂ:

ಆಚ್ಛಾದಿತವಾದ ಶಯ್ಯಾತಳದಲ್ಲಿ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಹೇನು ವಾಸಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಡುಂಡುಕನೆಂಬ ತಿಗುಣೆ ಬಂದು ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವೆನು ಎನ್ನಲು ಹೇನು ಹೀಗೆಂದಿತು: ನೀನಾದರೋ ವಿಷಮಶೀಲನು ; ನಿನ್ನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಕೃಷ್ಣೋರಗನನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಡುಂಡುಭಗಳ ಕಥೆಯಂತೆ ಆದೀತು ಎನ್ನಲು ಡುಂಡುಕನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಹೇಳಿತು : ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಂಬ ಅರಸನು ಕ್ರೀಡೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಜಲಕೇಳಿಗಾಗಿ ಕ್ರೀಡಾಸರೋವರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಜಲಕೇಳಿಯಾಡುವ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಕಾಡಲೆಂದು ಒಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಾಲನ್ನೆರೆದು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವು ಬಂದು ಕೊಬ್ಬಿಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಡುಂಡುಭಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಾನೂ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವೆನು ಎನ್ನಲು ಒಳ್ಳೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯದು ಬನ್ನಿ ಎಂದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಒಳ್ಳೆ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಈ ಹಾವು ಮಹಾವಿಷಧರ. ನಾವೆಲ್ಲ ಹಾವುಗಳಾದರೂ ನಿರ್ವಿಷಧರರು. ಅದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಸಹಚರ್ಯವುಂಟಾಗದು. 'ಕುಮಿತ್ರ ಸೇವಾಂ ನ ಕದಾಪಿ ಕುರ್ಯಾತ್' ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಡುಂಡುಭಗಳು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಹಳೆಯ ಒಳ್ಳೆ ಹೇಳಿತು :

೧೫. ರಾಜಹಂಸನುಂ ಆಂದೆಯುಂ

ಒಂದು ಮಹಾಟವಿಯೊಳ್ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಾಕರಮಪ್ಪದೊಂದು ಸರೋಜಾಕರಮುಂಟು.

ಅಲ್ಲಿ

ಶರಮದ್ಯಚ್ಚಾರು ಚಂದ್ರೋಪಮ ವಿಶದ ಸತ್ಯಯುಗ್ಗಂ ಸರೋಜಾ
ಕರಲಕ್ಷ್ಮಿತಾರಹಾರಂ ತರುಣ ಬಿಸಲತಾ ಲೋಲನಾ ತಾಮ್ರಚಂಚ
ಚ್ಚರಣದ್ವಂದ್ವಂ ಸಲೀಲಾಗತಿ ವಿರಚಿತ ವಾರಾಂಗನಾಶಿಕ್ಷನತ್ಯಾ
ದರದಿಂದಿರ್ಪಂ ಸುಮಿತ್ರಂ ಪೆಸರೊಳಸದೃಶಂ ರಾಜಹಂಸಾವತಂಸಂ ೧೯೨

ಆ ರಾಜಹಂಸಂಗಂ ಕನಕಾಕ್ಷನೆಂಬೊಂದಾದೆಗಂ ಪರಮಮಿತ್ರತ್ವಮಾಗಿ ಕೆಲವುಕಾಲಂ ಸಲುತ್ತಿರೆ, ಕನಕಾಕ್ಷನ ನಿವಾಸಮಪ್ಪ ಮಹಾವಟವೃಕ್ಷದ ಸಮೀಪದೊಳನೂನ ಮದಾಂಧಗಂಧ ಸಿಂಧುರ ಘಟಾನಿನಾದ ಬದ್ಧಿರಿತದಿಗಂತರಾಳಮುಂ ರಥಚಕ್ರಚೀತ್ಕಾರ ಭೀಕರಮುಂ ಹಯಹೇಷಾ ಭೀಷಣಮುಂ ಉದ್ಭಟಸುಭಟಹೂಂಕಾರಭಯಂಕರಮುಮಪ್ಪದೊಂದು ಮಹಾಕಟಕಂ ಬಂದು ಬಿಡುವುದುಂ ಅದು ಕಂಡಾನ್ನೆಗಾನಂದಂ ಪುಟ್ಟಿ ತನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಪ್ಪ ಸುಮಿತ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಂತೆಂದುದು : ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆಂದುಂ ಬಂದಾಂ ತುಷ್ಟನಾಗಿ ಪ್ರೋಪಂ, ನೀನೆನ್ನ ಮನೆಗೆಂದುಂ ಬಂದೆಡೆಯೆ ಇಂದು ಬಂದೆನ್ನ ಸಿರಿಯುಮಂ ಸಂಪತ್ತುಮಂ ನೋಡುವೆನೆ ರಾಜಹಂಸನಿಂತೆಂದಂ! ನಿನ್ನ ಮನೆಯೆಂಬುದೆನ್ನ ಮನೆ, ಎನ್ನ ಮನೆಯೆಂಬುದು ನಿನ್ನ ಮನೆ ನೀಂ ಬೇಜಾಂ ಬೇಜಿಂಬ ಭಿನ್ನಬುದ್ಧಿ ನಿನಗಂ ನನಗಂ ಬೇಡದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಅಹಮಿಹೈವ ವಸನ್ನಪಿ ತಾವಕಸ್ತಮಪಿ ತತ್ವವಸನ್ನಪಿ ಮಾಮಕಃ

ಹೃದಯಸಂಗಮ ವಿವ ಸುಸಂಗತಮೋ ನ ತನುಸಂಗಮ ವಿವ ಸುಸಂಗಮಃ

||೨೬||

ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಾಕರವಾದ ಒಂದು ಸರೋವರವಿತ್ತು. ೧೯೨. ಅಲ್ಲಿ ಶರಚ್ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಸುಂದರವಾದ ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಆ ಸರೋವರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತಾರಹಾರನೂ, ಎಳೆಯ ತಾವರೆದಂಟುಗಳೊಡನೆ ಆಡುವವನೂ ನಸುಕೆಂಪಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನೂ! ತನ್ನ ಕ್ರೀಡಾಗತಿಯನ್ನು ವಾರಾಂಗನೆಯರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದವನೂ ರಾಜಹಂಸಗಳಿಗೆ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯನೂ ಆದ ಸುಮಿತ್ರನೆಂಬ ಅಸದೃಶವಾದ ಹೆಸರಿನವನು ಇದ್ದನು. ವ|| ಆ ರಾಜಹಂಸನಿಗೂ ಕನಕಾಕ್ಷನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಆಂದೆಗೂ ಮಿತ್ರತ್ವವುಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಆ ಕನಕಾಕ್ಷನು ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಹಾವಟವೃಕ್ಷದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾಸೈನ್ಯವು ಬಂದಿಳಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಆಂದೆಗೆ ಅನಂದವಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದ ಸುಮಿತ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದಿತು : ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಂದು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಹೋಗುವೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಎಂದೂ ಬಂದವನಲ್ಲ. ಇಂದು ಬಂದು ನನ್ನ ಸಿರಿಯನ್ನೂ ವೈಭವನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕು ಎನ್ನಲು ರಾಜಹಂಸ ಹೀಗೆಂದಿತು : ನಿನ್ನ ಮನೆಯೇ ನನ್ನ ಮನೆ ; ನನ್ನ ಮನೆಯೇ ನಿನ್ನ ಮನೆ. ನೀನು ಬೇರೆ ನಾನು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಭಿನ್ನಬುದ್ಧಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಬೇಡ. ಶ್ಲೋ|| ನಾನಿಲ್ಲಿದ್ದೂ ನಿನ್ನವನು, ನೀನಲ್ಲಿದ್ದೂ ನನ್ನವನು. ಮನಸ್ಸಂಗಮವೇ ಸಂಗಮ :

ಟೀ|| ನಾನಿಲ್ಲಿದ್ದುಂ ನಿನ್ನವನು, ನೀನಲ್ಲಿದ್ದುಂ ಎನ್ನವನು, ಮನಸ್ಸಂಗಮವೆ ಸಂಗಮವು, ಶರೀರ ಸಂಯೋಗಮೆಂಬುದು ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲ-ಎಂದಿತ್ತು ಮಿತ್ರಂಗೆ ಪೇಟ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳೊಳವು, ನಿನಗಮೆನಗಮೇತಱೊಳಂ ವಿಕಲ್ಪಮಿಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಿತಮಿರೆಂಬುದುಮಾಂದೆ ಇಂತೆಂದುದು : ನೀನೆಂದುದಪ್ಪುದಾದೊಡಂ ಲೌಕಿಕೋಕ್ತಿಯಂತಪ್ಪುದಲ್ಲೆ :

ಶ್ಲೋ|| ದದಾತಿ ಪುತಿಗೃಹ್ಯಾತಿ ಗೋಪ್ಯಮಾಖ್ಯಾತಿ ಪೃಚ್ಛತಿ

ಭುಜ್ಯೇ ಭೋಜಯತೇ ಚೈವ ಪಡ್ವಿಧಂ ಪ್ರೀತಿಲಕ್ಷಣಂ

||೭೭||

ಟೀ|| ತಾಂ ಕುಡುವುದು ಮಗುಬ್ಬವರ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿಸುಕೊಂಬುದು, ಗುಪ್ತವಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಂ ಪೇಟ್ಟುದು ಮರಳಿ ತಾನವರಂ ಬೆಸಗೊಂಬುದು ತಾನುಂಬುದು ಮಗುಬ್ಬವರ್ಗಿಕ್ಕಿಸುವುದು : ಎಂದಿತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಾಟುತೆಜನಕ್ಕುಂ. ಅದಳೆ ನೀನಿಂದನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಾರದಂದು ನಿನ್ನ ಕೆಳೆ ಟಕ್ಕರ ಕೆಳೆಯಂತಕ್ಕುಮಲ್ಲದೆ ತಕ್ಕರ ಕೆಳೆಯಂತೊಪ್ಪಲೆವೆಯದು, ಅಮೋಘಂ ಬರಲ್ವೇಬುಮೆಂದು ನಯಮಂ ನುಡಿದಾಗ್ಗಹಂಗೆಯ್ತು ಕಾಲಂ ಪಿಡಿಯೆ ನಾಂ ಪೋಗದಿದೊಡೆ ಕನಕಾಕ್ಷಂ ಮನುಷ್ಯಂತಬಡುಗುಮೆಂದು ಪೋಗಲ್ವುಗದು, 'ಸ್ನೇಹೋಪಿ ಕಾರಣಮನರ್ಥಪರಂಪರಾಯಾಃ' ಅನರ್ಥ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸ್ನೇಹಮೇ ಕಾರಣಂ ಎಂಬ ಅರ್ಥಮಂ ಯಥಾರ್ಥಂ ಮಾಡಲ್ವೋಪಂತೆ ಸುಮಿತ್ರಂ ಕುಮಿತ್ರನಪ್ಪಾದೆಯೆ ಪಿಂದುಪಿಂದನೆ ಬಂದು ರಾತ್ರಿಯೊಳಾ ರಾತ್ರಿಚರಸ್ಥಾನವನೆಯ್ತೆ ವಂದಿಪ್ಪುದುಂ:

ಎಸವೀ ಸಿಂಧುರಮೀ ರಥಪ್ರಕರಮೀ ಜಾತ್ಯಶ್ವಮೀ ರೌದ್ರವೀ

ರಸಮೂಹಂ ನೆಗಚ್ಚೀ ಮನೋಹರವಧೂಸಂದೋಹಮೀ ರಾಜಕ-

ಪ್ರಸರಂ ನಿಕ್ಕುವಮೆನ್ನದೆಂದು ವಿಹಗೇಂದ್ರಂಗಾಂದೆ ತೋಚಿತ್ತು ಸಂ

ತಸದಿಂ ತೋಜದರಾರೊ ಬಂಧುಜನಕಾತ್ಮೀಯಾಧಿಕ್ಯಶ್ವರೂಪಂ

೧೯೩

ಶರೀರ ಸಂಯೋಗ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ವ|| ಇದು ಮಿತ್ರಲಕ್ಷಣ. ನಿನಗೂ ನನಗೂ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ವಿಕಲ್ಪವಿಲ್ಲ; ನಿಶ್ಚಿತನಾಗಿರು ಎನ್ನಲು ಆಂದೆ ಹೀಗೆಂದಿತು; ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಜವಾದರೂ ಲೌಕಿಕೋಕ್ತಿ ಹೀಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ ? ಶ್ಲೋ|| ಕೊಡುವುದು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ರಹಸ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು, ಕೇಳುವುದು, ಊಟ ಮಾಡುವುದು, ಊಟ ಮಾಡಿಸುವುದು -ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುದು ಆರು ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ವ|| ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನಿಂದು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆತನವು ತಕ್ಕರ ಗೆಳೆತನದಂತೆ ಶೋಭಿಸಲಾರದು ಎಂದು ತಪ್ಪದೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಕಾಲುಹಿಡಿಯಿತು. ಆಗ ಆ ರಾಜಹಂಸವು ತಾನು ಹೋಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕನಕಾಕ್ಷನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುವುದೆಂದು, ಹೋಗುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ 'ಸ್ನೇಹೋಪಿ ಕಾರಣಮನರ್ಥ ಪರಂಪರಾಯಾಃ' ಅನರ್ಥ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸ್ನೇಹವೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥಗೊಳಿಸಲು ಹೋಗುವಂತೆ ಸುಮಿತ್ರನು ಕುಮಿತ್ರನಾದ ಆಂದೆಯ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಬಂದು, ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ನಿವಾಸವನ್ನು ಸೇರಿದುವು. ೧೯೩. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆನೆ, ರಥ, ಕುದುರೆ, ಸೈನ್ಯ, ಮನೋಹರಿಯರ ಸಂದೋಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ತನಗೆ ಸೇರಿದವು ಎಂದು ಆ ವಿಹಗೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಂದೆಯು ತೋರಿಸಿತು! ಬಂಧುಜನಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಇರುವವರು ಯಾರು ?

ಅಂತಾ ಪಿಂಗಲಿಯೆಂಬ ಅಂದೆಗೀರನಾ ಚಂಸಗೆ ಕಾಪುರುಷನಂತೆ ತನಗಿಲ್ಲದ ಮೈಮೆಯನುಂಟುಮಾಡಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ನಿಶಾವಸಾನಸಮಯದೊಳ್ ಪಯಣದ ಸೂಳುಗಳೆಗಳಂ ಪಿಡಿದು ಬಿಡೆತ್ತಲು ದೋಗಂಗೆಯ್ದುಂ ಕಂಡು ಧವಲಪಕ್ಷಂ ಕನಕಾಕ್ಷಂಗೆಂತೆಂದಂ: ನಿನ್ನ ಪಡೆಯಪೊಡೇಕೆಲ್ಲಿದೆತ್ತಿ ಪೋದಪುದು ಎಂಬುದುಂ, ಎನ್ನ ನಿಯಾಮಮಿಲ್ಲದೆತ್ತಲೆತ್ತಿಯದಿದ ನೀಗಳೆ ಮಾಣಿಸುವೆನೆಂದು ಬಿಲ್ಲಾಳಪ್ಪ ಬಿಲ್ಲ ಬಿನ್ನಣಿಯಿರ ರೂಪನತ್ತಲೆಯದೊಂದೆ ಕೋಲಿಂದಿಸುವಂತೊಂದೆ ಕೊರಲೊಳೆತ್ತಲೆಯದೆ ಸೇವಿಸುವುದುಮಾ ಸರಮನರಸಂ ಕೇಲ್ವಿಂದಿನ ಪಯಣಮುಪ್ಪಯಣಮೆಂದದಿನ ಪಯಣಮಂ ಮಾಣ್ಣು ಮುಜುವವಸಂ ಯಾಮಿನೀವಿರಾಮವಪ್ಪುದಂ ಪ್ರಯಾಣಭೇರಿಯಂ ಪೊಯ್ದುರಾಗಳದಂ ವಿಹಗೇಂದ್ರಂ ಕೇಳ್ವಂದೆಗೆಂದುದು : ಭಾವಾ! ನಿನ್ನ ಬೀಡಿಂದೇಕೆತ್ತಿಪೋದಪ್ಪುದೆಂಬುದುಮೆನ್ನಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಪೋಕುಂ ಚಂದ್ರೋದಯದೊಳ್ ಸಮುದ್ರಘೋಷಮುಮಾಡಿತೋದಯದೊಳೆನ್ನ ಬೀಡಿನ ಘೋಷಮುಮೆಂದುಮೀಯಂದಮೆ ಎಂದು ಮಲೆಗಾಲಮುಂಟೆಂದು ತಪ್ಪಿದ ಜೋಯಿಸಂ ಬಾವಿಯ ನೀರಡಕಿ ನೀವೊಯ್ಯನೆಂಬ ಕಥೆಯಂತೆ ಪುಸಿಯರಸುತನದ ಬೆಸನದೊಳ್ ತೊಡದುರ್ಗಿರದಿರ್ದನಪ್ಪೊಡೆ ಎನ್ನ ಕೆಳೆಯನೊಳಗನಜಿದಪನೆಂದು ನಾಲ್ವೈದು ಕೊರಲಂ ಸಿಲುಕಳಿದು ಮತ್ತಂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಿದಾ ಸರಮಂ ಕೇಳ್ತು ಆ ಪಡೆ ಪಯಣಮನುಂದು ಮಾರ್ಣುದುಂ, ಅದೆಲ್ಲವನರಸಂ ಕೇಳ್ತು ಮುಜುವಿವಸವರ್ಧರಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಪೋಗಲು ದೋಗಂಗೆಯ್ದುದುಂ: ರಾಜಹಂಸಂ ಕಂಡೇಂ ಗಡಾ ಕನಕಾಕ್ಷಾ ! ನಿನ್ನ ಪಡೆ ಪೇಟ್ಟ ಮುನ್ನಿನೆಂದಮಲ್ಲ ಇಂದು ನಡುವಿರುಳೆ ನಡೆಯಲೊಡರಿಸಿದಪ್ಪುದೆಂಬುದುಮಾಂದೆಯಂತೆಂದುದು:

ವ|| ಹಾಗೆ, ಆ ಅಂದೆಯು ಕಾಪುರುಷನಂತೆ ತನಗಿಲ್ಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಆ ರಾಜಹಂಸನೊಡನೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು ಮುಂಜಾನೆ ಪ್ರಯಾಣದ ಸರದಿ ಕಹಳೆಗಳು ಬೀಡೆತ್ತಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಹಂಸವು ಕನಕಾಕ್ಷನೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದು ಕೇಳಿತು: ಇದು ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದು ಇಲ್ಲಿದೆಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಎಂದು ಕೇಳಲು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇದು ಇಲ್ಲಿದೆ ಹೋಗಲಾರದು ; ಇದನ್ನೀಗಲೇ ತಡೆಯುವೆನೆಂದು ಒಕ್ಕೊರಲಿಂದ ಕೂಗಲು ಅರಸನು ಇಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಉಪ್ಪಯಣ ಎಂದು ಅಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಪ್ರಯಾಣ ಭೇರಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸಲು ವಿಹಗೇಂದ್ರನು ಕೇಳಿ ಅಂದೆಗೆ ಹೇಳಿತು : ಭಾವ ! ನಿನ್ನ ಬೀಡಿನಿಂದ ಯಾಕೆ ಸೈನ್ಯ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ? ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಅಂದೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅದೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ?? ಚಂದ್ರೋದಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಘೋಷದಂತೆ ಸೂರ್ಯೋದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬೀಡಿನ ಘೋಷವು ಸಹಜ. ಮಳೆಗಾಲ ಉಂಟು ಎಂದು ತಪ್ಪು ಹೇಳಿದ ಜೋಯಿಸನು ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿ ಹೊಯ್ಯನೆಂಬ ಕಥೆಯಂತೆ ಹುಸಿ ಅರಸುತನದ ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ, ಮಾತಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನು ನನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವನೆಂದು ನಾಲ್ವೈದು ಬಾರಿ ಕೂಗಿತು. ಆ ಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದಿನವೂ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಸನು ಕೇಳಿ ಮರುದಿನ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ರಾಜಹಂಸವು ಕಂಡು, ಏನು ಕನಕಾಕ್ಷ ! ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ ; ಇಂದಿನ ನಡುವಿರುಳೇ ಹೊರಡುವುದು ಎನ್ನಲು ಅಂದೆಯು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಈ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾನು

ಈ ಪಡೆಯನಾಂ ಮುನ್ನಂ ಪರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಪೇಟ್ಟ ಕಾರಣಾದಿಂದೆತ್ತಲ್ಪಡೆದಪುದಿನಾನೊಂದು ಪೋಗಲೀಯೆನೆಂದು ಪಲವುಂ ಸೂಟಲಿದು ಪಲ್ಕುರ್ಚ ಕಲ್ಪಸರದಿಂ ಸಿಲ್ಕುವಳಿದು ಮಾಣ್ವುದುಮದೆಲ್ಲಮನರಸಂ ಕೇಳ್ವ ಶಕುನಿಗರಂ ಕರೆಯಿಸಿ, ಈ ಶಕುನಮದೇನಂ ಪೇಟ್ಟಪುದೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ : ಅಲ್ಲಿ ಶಕುನಿಗರೋರ್ವಂ ನಿಂತೆಂದಂ: ಈ ಪಕ್ಷಿ ನುಡಿದ ಮೂಟುಂ ಸರದಭಿಪ್ರಾಯದೊಳ್ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುವಕ್ಕೆ ಈ ಪಕ್ಷಿಯ ಮಿತ್ರನಕ್ಕೆ ಸಾಗುಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಂ ಎನ್ನ ಮನಮುಂ ನಿನ್ನ ಕಂಡ ಯುಕ್ತಿಯುಮೊಂದಾಗಿದುದು ಇನ್ನಿದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನಾನೆ ಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಧನುರ್ವೇದಿಯುಂ ಶಬ್ದವೇದಿಯುಮಪ್ಪ ಬಿಲ್ಲ ಬಿನ್ನಣಿಯೊರ್ವನಂ ಕರೆದು ನಿಚ್ಚಂ ವಕ್ರಿಸುತ್ತಿರ್ಪ ನಿಚ್ಚಲವಕ್ಕಿಯನೆಚ್ಚು ಬಾಯೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಮಾತನಂತೆಗೆಯ್ದೆನೆಂದು ಅಂದೆಯಿದರ್ ಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಚಿಕ್ಕದಜಿ ಸರಮನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕೇಳಲಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂಬಿನೊಳ್ ವಸಿಯಿಸಿ ಮಿಸುಗುತಿರ್ಪ ರಾಜಹಂಸನಂ ಅಂದೆಯೆಂದೇ ಬಗೆದು,

ಭರದಿಂ ರಾಮಂ ಕಾಕಾ-

ಸುರನಂ ಮುನಿದಿಸುವ ತೆಜದಿನೆಚ್ಚಂ ವಿಹಗೇ-

ಶ್ವರನೆನಿಪ ಹಂಸನಂ ವರ

ಶರಾಸನಾಗಮವಿಶಾರದಂ ತತ್‌ಕ್ಷಣದಿಂ

೧೪೪

ಅಂತೆಚ್ಚ ಕೋಲಿಂ ಮುನ್ನಮೆ ಸುರುಳ್ಳುದುಟ್ಟು ಹಂಸಂ ವಿಧ್ವಂಸಮನೆಯ್ತು

(ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಥೆಯ ಶೇಷ)

ಅದಜಿಂ, ಶ್ಲೋ || ಅಕಾಲಚರ್ಯಾಂ ವಿಷಮೇಷು ಗೋಷ್ಠೀಂ
ಕುಮಿತ್ರಸೇವಾಂ ನ ಕದಾಪಿ ಕುರ್ಮಾತ್
ಪಶ್ಯಾಂಢಜಂ ಪದ್ವನೇ ಪುಸೂತಂ
ಧನುರ್ವಿಮುಕ್ತೇನ ಶರೇಣ ವಿಧೃಂ

||೭೮||

ಮೊದಲು ಪರರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಹೊರಟಿತು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಇಂದು ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಲವು ಬಾರಿ ಹಲ್ಲುಕಚ್ಚಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕೂಗಲು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜನು ಈ ಶಕುನದ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಶಕುನಿಗರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಕೇಳಿದನು. ಆ ಶಕುನಿಗರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಹೀಗೆಂದನು: ಮೂರು ಬಾರಿ ಕೂಗಿದ ಹಕ್ಕಿಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುವಾಗಲೀ ಈ ಹಕ್ಕಿಯ ಮಿತ್ರನಾಗಲೀ ಸಾಯುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು: ಅದಕ್ಕೆ ಅರಸನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೂ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಇನ್ನದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ನಾನೇ ಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಧನುರ್ವೇದಿಯೂ ಶಬ್ದವೇದಿಯೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಬಿಲ್ಲಾಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ನಿತ್ಯವೂ ವಕ್ರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಅನಿಷ್ಟಕರವಾದ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆತನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅಂದೆಯಿದ್ದ ಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದರ ಸ್ವರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳದೆ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಹಂಸವನ್ನು ಅಂದೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿದು ೧೪೪. ರಾಮನು ಕಾಕಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಕೋಪದಿಂದ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಂತೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಕೊಂದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣ ಮುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ಸುರಳುರುಳಿ ಹಂಸ ವಿಧ್ವಂಸವಾಯಿತು. (ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಥೆಯ ಶೇಷ) ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಾರದು, ವಿಷಮರೊಡನೆ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು:

ಟೀ|| ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚರಿಸಲಾಗದು. ವಿಪಮರೋಡನೆ ಗೋಷ್ಠಿಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಕುಮಿತನ ಸಂಗಡ ಅಡಲಾಗದು: ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಪದವನದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ ರಾಜಹಂಸಿಯಾದೆಯ ಕೆಳಗೊಂಡ ಕಾರಣದಿಂದೊಂದೆ ಬಾಣದಿಂದ ಮರಣಮನೆಯಿತ್ತು ಎಂದಿಂತು ಬುದ್ಧಿವಂತನಪ್ರೋಳೆ ಪೇಟೊಡದಂ ಮಾಣದೆ ಮತ್ತಿನೊಳೆಗಳ್ ದರ್ಪದಿಂದ ಸರ್ಪನಂ ನಡುವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಪ್ಪುದುಮಾ ಪಾವು ಪಾಲಂ ಕುದಿದು ಕೊಬ್ಬಿ ನೆಲೆದಾಡುತ್ತುದು. ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಂ,

ಅಳಿನೀಸಂಕುಳವೇಷಿತಪ್ರವಿಳಸನ್ನಲ್ಲಿವನಂ ಚಾರುಪಾ

ಟಳಮಸ್ತಗತಕುಂದಮೆಸೆದತ್ತೆತ್ತಂ ದಪೋಗ್ರಾಕ್ಷಿದ-

ಗ್ಧತಾವ್ರಾತಮಪಾಸ್ತ ಮೇಘಮುದಿತಾಬ್ಧಿಘಂ ನಿದಾಘಂ ಮಹೀ-

ತಳದೊಳ್ ತಪ್ಪಮಹೀರಜಂ ದಿವಸಕೃತ್ವಾಪಾರ್ತದೇಹಿವೃಜಂ

೧೯೫

ಅಂತೊಪ್ಪುವ ನಿದಾಘಸಮಯದೊಳ್ ಪ್ರಜಾಪಾಲ ಮಹೀಪಾಲಂ ಜಲಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಮದನಮತ್ತಮಾತಂಗ ಗಮನೆಯರುಂ ಮಾರವೀರಧನು: ಖಂಡಾಯಮಾನಭೂಲತಾ ವಿಭ್ರಮಭ್ರಾಜಿತೆಯರುಂ ಮಣಿಮಯಮಂಜೀರಮಂಜು ಶಿಂಜತವಾಚಾಳಚಾರುಚರಣೆಯರುಂ ಮದಮದಿರಾಮದೋನತ್ತೆಯರುಂ ಮಕರಕೇತನ ರಾಜ್ಯಾದಿವೇಶತೆಯರುಮಪ್ಪ ನಿಜಾಂತಃಪುರಪುರಂದ್ರಿಯರ್ವರಸು ಪೋಗಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿಪ್ಪುದುಂ ಅಂದಲ್ಪಿದ ಸರ್ಪನರಸಿಯಂ ಪಿಡಿದು ಬಿಡದಿಪ್ಪುದುಮದನರಸಂ ಕಂಡಂತಾನುಂ ಬಿಡಿಸಿ ಕಳೆದಾ ಸರ್ಪನುಮನೊಳೆಗಳುಮಂ ಶತಖಂಡಂ ಮಾಡಿ ಕೊಲಿಸಿದಂ, ಅದಜಿಂ,

ಕುಮಿತನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಜಹಂಸ ಆಂದೆಯ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿತು. ವ|| ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಒಳ್ಳೆಯು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಉಳಿದ ಒಳ್ಳೆಗಳು ದರ್ಪದಿಂದ ಆ ಸರ್ಪವನ್ನು ತಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲು ಆ ಹಾವು ಹಾಲನ್ನು ಕುದಿದು ಕೊಬ್ಬಿ ಒಳ್ಳೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಅಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ, ೧೯೫ ಹೆಣ್ಣು ತುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಳಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ತೋಟ, ಸುಂದರ ಪಾದರಿ, ಮುಚ್ಚಿದ ಮೊಲ್ಲೆಯ ರಾಶಿ, ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ಧವಾದ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಬೇಸಗೆ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಧೂಳು, ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿನ ಝಳದಿಂದ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಜೀವಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದವು. ವ|| ಅಂತಹ ಬೇಸಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪಾಲ ರಾಜನು ಜಲಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮದ್ಯಾನೆಯ ನಡಗೆಯುಳ್ಳವರೂ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ತುಂಡೆಂಬಂತೆ ಹುಬ್ಬಿನ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವರೂ, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಮಧುರನಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುಂದರ ಪಾದೆಯರೂ, ಮದಮದ್ಯದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತೆಯರೂ, ಕಾಮರಾಜ್ಯದ ಅಧಿದೇವತೆಯರೂ ಆದ ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದ ಚೆಲುವೆಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ಪವು ಅರಸಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಿಡದೆ ಇರಲು ಅರಸನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹೇಗೋ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸರ್ಪವನ್ನೂ

ಶ್ಲೋ|| ಸುಖಂ ವಸಂತಃ ಪಯಸಾ ಚ ಪುಷ್ಪಾಃ
 ನೃಪಸ್ಯ ಭಾರ್ಯಾ ಸಹದೀಪ್ಯಮಾನಾಃ
 ತೇ ಡುಂಡುಭಾ ಸರ್ಪಕೃತಾಪರಾಧಾನ್
 ನಷ್ಟಾ ಧುವಂ ದುಷ್ಯ ಪರಿಗೃಹೇಣ

||೭೯||

ಟೀ|| ಹಾಲಂ ಕುಡಿದು ಸುಖದೊಳ್ ನೃಪಸತಿಯರ ಕೂಡಿದೊಳ್ಗೆಗಳ್ ಸರ್ಪಕೃತಾಪರಾಧ
 ನಿಮಿತ್ತಂ ಕೊಲಿಸಿಕೊಳ್‌ಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಅದಳಿಂ ನಿನ್ನನೊಳಕೊಂಡೆನಗಮಾ ವಿಧಿಯಕ್ಕುಮೆಂದು ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಪೇಚ್ಚುಂದು
 ಡುಂಡುಕನಿಂತೆಂದುದು : ನಿನಗಿನಿತವಸ್ಥೆಯುಮನಿಷ್ಕಮುಮಾಗಲ್ಲೇಡ, ಅನಿಲ್ಲಿರ್ಪೆನಲ್ಲೆ ಅತಿಥಿ
 ಯುಮನಭಾಗತನುಮನಪಚ್ಚೆಗೆಯ್ದುದೇತಳಿ ಧರ್ಮಂ, ಅದೆಂತೆನೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಗುರುರಗ್ನಿರ್ವಿಜಾತೀನಾಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗುರುಃ
 ಪತಿರೇವ ಗುರುಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಭ್ಯಾಗತೋ ಗುರುಃ

||೮೦||

ಟೀ||ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಗುರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರಗಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಗುರು.
 ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಗುರು, ಎಲ್ಲರ್ಗಮಭ್ಯಾಗತನೇ ಗುರು. ಮತ್ತಮದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಶ್ಲೋ|| ಅತಿಥಿಯಸ್ಯ ಭಗ್ನಾಶೋ ಗೃಹಾತ್ಮತಿ ನಿವರ್ತತೇ
 ಸ ದತ್ತ್ವಾ ದುಷ್ಯತಂ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಮಾದಾಯ ಗಚ್ಛತಿ

||೮೧||

ಟೀ|| ಆವನಾನೊರ್ವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದತಿಥಿ ಭಗ್ನಮನಸ್ಸನಾದೊಡೆ ತಾಂ ಮಾಡಿದ
 ಪಾಪಮಂ ಗೃಹಸ್ಥಂಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಗೃಹಸ್ಥನುಪಾರ್ಜಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಮನುಯ್ಯಂ. ಎಂಬುದು
 ಮನೆವಾಙಮಮ್ನವೆಲ್ಲವಂ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆಯೆಂದೊಡೆ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಮತಿಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ದುಷ್ಯನಂ
 ಶಿಷ್ಯನೆಂದೆಡೆಗೊಟ್ಟರಲ್ ಇತ್ತಲರಸಂ ಸಿರಿಮಂಚದೊಳ್ ಪವದಿಸಲೊಡಂ.

ಒಳ್ಳೆಗಳನ್ನೂ ನುಚ್ಚುನುರಿಗೊಳಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಶ್ಲೋ|| ಅದರಿಂದ ಹಾಲು ಕುಡಿದು
 ಸುಖದಿಂದ ನೃಪಸತಿಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಳ್ಳೆಗಳು ಸರ್ಪಕೃತಾಪರಾಧದಿಂದಾಗಿ
 ಸತ್ತುಹೋದವು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೂ ಅದೇ ಗತಿಯಾದೀತು
 ಎಂದು ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ ಹೇಳಲು ಡುಂಡುಕ ಹೀಗೆಂದಿತು: ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಅನಿಷ್ಟವೂ
 ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಆಗುವುದು ಬೇಡ. ನಾನಿಲ್ಲಿರುವವನಲ್ಲ. ಅತಿಥಿಯನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಗತನನ್ನೂ
 ಅವಚ್ಛೇದಿಯುವುದು ಅದಂಥ ಧರ್ಮ ? ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯೇ
 ಗುರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಗುರು, ಸತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಗುರು,
 ಅಭ್ಯಾಗತನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಗುರು. ಶ್ಲೋ|| ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ
 ಅತಿಥಿ ಭಗ್ನಮನಸ್ಸನಾದರೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪವನ್ನು ಆ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ
 ಗೃಹಸ್ಥ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ವ|| ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲು
 ಮನೆವಾರ್ತೆಯ ಧರ್ಮವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆಯೆನ್ನಲು ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿ
 ಮತಿಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ದುಷ್ಯನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿತು. ಇತ್ತ ಅರಸನು ತನ್ನ

ಪರಿತಂದು ತಿಂದು ಮಂಚಾಂ
ತರದೋಳ್ ತಚ್ಚದಭಾಗಮಂ ಪೊಕ್ಕುದತಿ-
ತ್ವರಿತಗತಿ ಮತುಣಂ ಮುಖ
ಪರಿಪೀತನರೇಂದ್ರರುಧಿರ ವಾಕಣಮಾಗಳ್

೧೯೬

ಅಂತು ಡುಂಡುಕತುಂಡ ಖಂಡಿತ ಶರೀರನರಸಂ ಭೋಂಕನೆಬ್ಬಿಪ್ಪುದುಂ ಸೆಜ್ಜೆಯ
ಕಾಪಿನವರ್ ಪರಿತಂದು ಶೋಧಿಸಿ ನೋಡಿ ಪಚ್ಚದಿಕೆಯಂ ಪತ್ತಿರ್ಪ ಕೂಜಿಯಂ ಕಂಡರಸಂಗೆ
ನಿದ್ರಾಭಂಗಮಂ ಮಾಡಿದ ದೋಷನಿದಕ್ಕುಮೆಂದು ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿಯಂ ಕೊಂದರ್ ಅದಳಿಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಯೋಽವಿನೀತಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಂ ದದಾತಿ ಸ ವಿನಶ್ಯತಿ
ಡುಂಡುಕಸ್ವಾಪರಾಧೇನ ಹತಾ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣೀ

||೮೨||

ಟೀ|| ಅವನಾನೊರ್ವಂ ದುರ್ಜನನನೊಳಕೊಂಡಿಹಂ ಅವಂ ಕಿಡುವಂ. ಅದು
ಎಹಗಂದೊಡೆ, ಡುಂಡುಕನೆಂಬ ತಿಗುಣೆಯ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿಯೆಂಬ ಹೇನು
ಕೊಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟುದು-ಎಂದಿಂತನೇಕ ಪ್ರಕಾರಮಾಡುಪಕಥೆಗಳಂ ಕುಳಿತು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಂ ನೀತಿ
ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯಂಗಳಂ ದವನಕಂ ಜೇಬ್ಬು ಮತ್ತಮಂತೆಂದಂ : ನಿನ್ನ ಮರುಳ್ತನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಮೆ
ಬೇಸತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಪರಿಗ್ರಹಮಲ್ಲಂ ಪರಿದುಪೋದುದು. ಆನುಂ ಕಾರ್ಯಹಾಯನಲ್ಲದೆ ಖಡ್ಗ
ಸಹಾಯನಲ್ಲೆಂ. ಅಂತಾಗಿಯುಮನ್ನಜಿವದೆಲ್ಲಮಂ ನೆಹಿಯೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯೆಂ. ಇನ್ನಪ್ಪೊಡೆನ್ನ ಮೇಲೆ
ದೋಷವಿಲ್ಲ ಮೇಲಪ್ಪುದುಂ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆಯೆಂಬುದುಮದಳಿ ಕುಮಂತದಿಂ ಪಿಂಗಳಕನೆಂಬ
ಗೃಹಂ ಸದಾಗ್ರಹವನಂತಾನುಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟಂತೆಂದುದು : ನೀನೆನಗಿನಿತಾಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯು
ಬುದ್ಧಿಜೇಬ್ಬದೆಲ್ಲಮನ್ನ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಗಳ್ ನಿನ್ನವಪ್ಪ ಶಾರಣದಿಂ ಪೇಟೆದೆ, ಆನುಮಿನಿತುಂ ಮಾರ್ಕೊಂಡು

ಸಿರಿಮಂಚದಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಲು ೧೯೬. ಅತಿತ್ವರಿತಗತಿಯ, ರಾಜನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿದಿರುವ
ಬಾಯಿಯ ಆ ತಿಗಣೆಯು ಮಂಚದ ಭಿದ್ರಭಾಗವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. ಅಂತು ಡುಂಡುಕತುಂಡ
ಖಂಡಿತಶರೀರನಾದ ಅರಸನು ಭೋಂಕನೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಲು ಶಯ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕಾವಲುಗಾರರು
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಲು ಹೊದೇವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೂರೆಯನ್ನು
ಕಂಡು ಅರಸನ ನಿದ್ರಾಭಂಗಮಾಡಿದ ದ್ರೋಹಿ ಇದೇ ಎಂದು ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿಯನ್ನು
ಕೊಂದರು. ಅದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಜನರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡವನು ಕೆಡುವನು.
ಡುಂಡುಕನೆಂಬ ತಿಗಣೆಯ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಮಂದವಿಸರ್ಪಿಣಿಯೆಂಬ ಹೇನು
ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ವ|| ಈ ರೀತಿಯು ಅನೇಕ ಉಪಕಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನೂ
ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ದವನಕನು ಬಳಿಕ ಹೀಗೆಂದನು : ನಿನ್ನ
ಮರುಳತನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಬೇಸತ್ತು ಪರಿಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲ ಹರಿದುಹೋದುವು. ನಾನೂ
ಕಾರ್ಯಸಹಾಯನಲ್ಲದೆ ಖಡ್ಗಸಹಾಯನಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಎಲ್ಲ
ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿನ್ನೈಸಿದನು. ಇನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು
ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನಲು ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ನೀನು ನನಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ
ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಗಳು ನಿನ್ನದಾದುದರಿಂದ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ನಾನೂ
ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ವಿರೋಧಿಸಿದುದು ಸಂಜೀವಕನು ಪಶುವಾಗಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ನಾನಾದರೋ

ದೆಲ್ಲಂ ಸಂಜೀವಕನಪ್ಪೊಡೆ ಪಶು, ನಾನಪ್ಪೊಡೆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನದನೆಂತುಂ ಕೊಲ್ವೆನೆಂದಿವಂ. ನೀನೆಂದುದು ತಪ್ಪದು. ಅರಸುಗೆಯ್ಯಾತಂ ಮಂತ್ರಿಯ ಪೇಟೆಗೆಯ್ಯಲೆವೇಬ್ಬುಂ. ಅದೆಂತನೆ ;

ಶ್ಲೋ|| ಸ ಕಿಂ ಸಖಾ ಸಾಧು ನ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೋಧಿಪಂ
ಹಿತಾನ್‌ನಯಸ್ಸಂಶ್ರುಣುತೇ ಸ ಕಿಂ ಪ್ರಭುಃ
ಸದಾನುಕೂಲೇಷು ಹಿ ಕುರ್ವತೇ ರತಿಂ
ನೃಪೇಷ್ವಮಾತ್ಮೇಷು ಚ ಸರ್ವಸಂಪದಃ

||೮೩||

ಟೀ|| ಸ್ನೇಹಿತಂಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸದ ಮಿತ್ರನುಂ ಒಡೆಯಂಗೆ ಹಿತವಂ ಮಾಡದ ಭೃತ್ಯನುಂ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತಂ ಕೇಳದರಸುಂ ಇಂತಿವರ್ ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲ. ಅನುಕೂಲನಹ ಪ್ರಧಾನನಲ್ಲಿಯುಂ ಅರಸನಲ್ಲಿಯುಂ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತು ದೊರಕೊಂಬುದು - ಎಂದಿಂತಪ್ಪ ರಾಜನೀತಿಗಳೊಳವು. ಆಂ ನಿನ್ನ ಪೇಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯೊಳ್ ಸಂಜೀವಕಂಗೆ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಟಿನಾತನೆನಗೆ ತಪ್ಪಲ್ವೆಗವುದನೆಂತಲೆಯಲಕ್ಕು ಮೆಂಬುದುಂ ದವನಕನಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ! ನೀವೇಕಾಕಿಯಾಗಿದರ್ವಸರದೊಳ್ ಸಂಜೀವಕಂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಂ ಬರ್ಪದವುಲ್ಲದೆ ಭೋರನೆ ಬಂದತಿದೂರಮುಮತ್ಸಾಸನ್ನಮುಮಲ್ಲದೆ ನಿಂದು ಒಂದುಮುಂದುಮನಡಬಲನುಮಂ ಬರ್ಚಿದಂತೆ ನೋಬ್ಬುಮಪ್ಪೊಡಾಗಳ್ ನಿಮಗೆ ತಪ್ಪಲ್ವೆಯ ಬಂದನೆಂದಲೆಯುಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ಕರಂ ಮುಳಿದಂತೆಂದಂ :

ಕೊರ್ಬದ ಶಾಕ್ತರನಂ ಭುಜ
ಗರ್ಬದೆ ಪಿಡಿದಡಸಿ ಸೀಬ್ಬು ನಿಜಗರ್ಬದಗು
ಬುರ್ಬರ್ಬ ಕೊರ್ಬರೆ ಕೊಂದಾಂ
ಪರ್ಬಂ ಮಾಡೆನೆ ಸ್ವಗಾಲ ನಾಳೆಯೆ ನಿನಗಂ

೧೯೭

ಮೃಗಾಧಿರಾಜ; ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಲ್ಲಲಿ ಎಂದಿದ್ದೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅರಸನಾದವನು ಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು. ಶ್ಲೋ|| ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳದ ಮಿತ್ರನೂ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಹಿತ ಬಯಸದ ಭೃತ್ಯನೂ ಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದ ಅರಸನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅನುಕೂಲನಾದ ಅರಸನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಧಾನನಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತೂ ಬಂದು ಸೇರುವುವು. ವ|| ನಾನು ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಜೀವಕನಿಗೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಆತನು ನನಗೆ ಎರಡೆಣಿಸಿದುದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ ! ನೀವು ಏಕಾಕಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಜೀವಕನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಬರುವ ರೀತಿ ಬಿಟ್ಟು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಂದು ಅತಿದೂರವೂ ಅತಿಹತ್ತಿರವೂ ಆಲ್ಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಎಡಬಲಗಳನ್ನು ಹೆದರಿದವನಂತೆ ನೋಡಿದನಾದರೆ ನಿಮಗೆ ಎರಡೆಣಿಸಿ ಬಂದನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು: ೧೯೭. ಕೊಬ್ಬಿದ ಎತ್ತನ್ನು ಭುಜಬಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸೀಳಿ ಅದನ್ನು ಕೊಂದು ನಾಳೆಯೇ ನಿನಗೆ ಹಬ್ಬುವನ್ನು

ಎಂಬುದು, ದವನಕಂ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ನಾನಿನ್ನು ಸರದಿದೋಡೆ ದೂತನಿದಿಷ್ಟಮಕ್ಕುಂ ಸಂಜೀವಕನಂ ಬೇಗಂ ಪ್ರಕೋಪಗೊಳಿಸುವೆನೆಂದಲ್ಲಿ ತಳರ್ದು ಬರುತ್ತು ಕಠಿಣಹೃದಯನಪ್ಪ ಕಂಠೀರವನೆಂದುದನೆನಿಸಿದೆ, ಈ ಮೃದುಹೃದಯನಪ್ಪ ಸಂಜೀವಕನಂ ಭೇದಿಸುವುದಾವ ಗಹನವೆಂದು ಕೃತಕವಿಷಾದಂ ದೀನವದನನಾಗಿ ಬಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂದ ದವನಕನಂ ಕಂಡು ಸಂಜೀವಕಂ ಮಿತ್ರಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲವುಂ ನೆಹಿಯೆ ಮಾಡಿ ಬಟೆಕ್ಕುನ್ನೂ ಭೂ ನಿನ್ನ ಮೊಗಂ ಖಿನ್ನವಾದ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದುಂ ಧೂರ್ತಜಂಬುಕನಿಂತೆಂದುದು :

ಶ್ಲೋ|| ಸಂಪತ್ತಯಃ ಪರಾಯತ್ತಾಃ ಸದಾಚಿತ್ತಮನಿವೃತ್ತಂ

ತಜ್ಜೀವಿತಮವಿಶ್ವಾಸ್ಯಂ ತೇಷಾಂ ಯೇ ರಾಜಸಂಶ್ರಯಾಃ

||೪೪||

ಟೀ|| ಆರ್ ಕೆಲಂಬರರಸನೋಲೈಸುವರ್ ಅವಶೈಶ್ವರ್ಯ ಪರಾಧೀನವಾಗಿಹುದು ಚಿತ್ತಮೆಂದುಂ ಸುಖಂಬಡೆಯದು, ಜೀವಿಸುಹವುಂ ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲದುದು. ಮತ್ತಂ

ಶ್ಲೋ|| ಆಚಾರ್ಯ ನ ಪರತಯಶ್ಚ ತುಲ್ಯಶೀಲಾ

ನಹ್ಯೇಷಾಂ ಪರಿಚಿತಮಸ್ತಿ ಸೌಹೃದಂ ವಾ

ಶುಶ್ರೂಷಾಂ ಚಿರಮಪಿ ಸಂಭ್ರತಾಂ ಪ್ರಯುತ್ನಾತ್

ಸಂಕೃದ್ಧಾರಜ ಇವ ನಾಶಯಂತಿ ಮೇಘಾಃ

||೪೫||

ಟೀ|| ಆಚಾರ್ಯ ಅರಸುಗಳ್ ಸಮಾನಶೀಲರ್, ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ಮಿತ್ರಭಾವವುಮಿಲ್ಲ, ಕೋಪಿಸಿದರಾದೊಡೆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಹಲವು ಕಾಲಂ ಮಾಡಿದ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಂ ಕಡಿಸುವರ್. ಅದೆಹಗಿಂದೊಡೆ ಮೇಘಂಗಳ್ ರಜವ ಕಡಿಸುವ ಹಾಗೆ. ಮತ್ತಂ

ಮಾಡಿಸುವೆನು ! ವ|| ದವನಕನು ಅದಕ್ಕೆ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ನಾನಿನ್ನು ಮಾತನಾಡದಿದ್ದರೆ ದೂತರನ್ನಟ್ಟಿಯಾನು. ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಕೋಪಗೊಳಿಸುವೆನೆಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿತು : ಕಠಿಣ ಹೃದಯನಾದ ಕಂಠೀರವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಈ ಮೃದುಹೃದಯನಾದ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದು ಯಾವ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಕೃತಕವಾದ ವಿಷಾದದಿಂದ ದೀನವದನನಾಗಿ ಬಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂತ ದವನಕನನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಜೀವಕನು ಮಿತ್ರನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಮುಖ ಖಿನ್ನವಾದ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಧೂರ್ತ ಜಂಬುಕ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಅರಸರನ್ನು ಓಲೈಸುವವರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪರಾಧೀನವಾದುದು. ಅವರ ಚಿತ್ತ ಎಂದಿಗೂ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯದು. ಜೀವಿಸುವುದೂ ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅರಸರೂ ಸಮಾನಶೀಲರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೆಂಬುದಿಲ್ಲ ; ಮಿತ್ರತ್ವವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೋಪಗೊಂಡರಾದರೆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅನೇಕ ಕಾಲ ಮಾಡಿದ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನೂ ಮೇಘಗಳು ಧೂಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತೆ ನಾಶಗೊಳಿಸುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ಲೋ|| ಅತಿಬುದ್ಧಿ ವಂತರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಸೇವೆಮಾಡಿದರೂ ತನ್ನ

ಶ್ಲೋ|| ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸುನಿಶ್ಚಿತಧಿಯಾ ಪರಿಚಿಂತನೀಯಂ
ಆರಾಧಿತೋಪಿ ನೃಪತಿಃ ಪರಿಶಂಕನೀಯಃ
ಅಂಕೇ ಸ್ಥಿತಾಪಿ ಯುವತಿಃ ಪರಿರಕ್ಷಣೀಯಾ
ಶಾಸ್ತ್ರೇ ನೃಪೇ ಚ ಯುವತೌ ಚ ಕುತೋ ವಶಿಷ್ಠಂ

||೮೬||

ಟೀ|| ಅತಿಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾದೊಡಂ ಶಾಸ್ತ್ರಚಿಂತನೆಯಂ ಮಾಡವೇಬ್ಬಂ. ಏಸು ಕಾಲಮೋಲೈಸಿದೊಡಂ ತನ್ನೊಡೆಯಂಗಂಜಬೇಕು, ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದೊಡೊಡಂ ಸ್ತ್ರೀಯನಾ ರೈದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯುಂ ನೃಪನಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯುಂ ತನಗೆ ವಶವಾಯಿತೆಂದು ಮೆಯ್ಯಪ್ಪದಿರಲಾಗದು.

ಪುಗುವುದು ಕಿಚ್ಚಂ ನುಂಗುವು
ದು ಗರಳಮಂ ಪಾಯ್ಬದಧಿಕಕುಧರಾಗ್ರದಿನು
ವಿಳಗೆ ಸೇವಿಸದಿಪ್ಪುದಸೇ
ವ್ಯಗುಣಾನ್ವಿತನಪ್ಪ ನರಪನಂ ಮಾನಧನಂ

೧೯೮

ಸ್ಥಿತಿಸಾರರಲ್ಲದವನೇ
ಪತಿಗಳನೋಲೈಸಿ ಪಡೆವ ಧನಲಾಭದಿನು
ನೃತಗಿರಿಗುಹಾಂತರಾಳ
ಸ್ಥಿತಲಾಭಂ ಪೂಜ್ಯಮೆಂಬರತೆವವರಲ್ಲರ್

೧೯೯

ಇಂತೆಂದು ದವನಕಂ ಭಾ
ಪಾಂತರದೋದುಗಳನೋದೆ ಗೋಪತಿಗೆ ಭಯ
ಭ್ರಾಂತಿ ಪಿರಿದಾಗಿ ಚಿಂತಾ
ಕ್ರಾಂತಮನಂ ದವನಕಂಗೆ ಮತ್ತಿಂತೆಂದಂ

೨೦೦

ನೀನಿಂತು ಪಲವೋದನೋದಿ ಎನ್ನಂ ಪೊಲೆಗಿಡಿಸದೆ ಉಳ್ಳುದನುಳ್ಳಂತೆ ಪೇಬಿನೆ ದವನಕ ನಿಂತೆಂದಂ :

ಒಡೆಯನಿಗೆ ಅಂಜಬೇಕು. ತೊಡೆಯನ್ನೇರಿದ್ದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಸನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿಯೂ ತನಗೆ ವಶವಾಯಿತೆಂದು ಮೆಯ್ಯರೆದು ಇರಲಾಗದು. ೧೯೮. ಕಿಚ್ಚನ್ನಾದರೂ ಹೊಗಬಹುದು, ವಿಷವನ್ನಾದರೂ ನುಂಗಬಹುದು, ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಧುಮುಕಬಹುದು. ೧೯೯. ಗುಣಹೀನನಾದ ಅರಸನನ್ನು ಮಾನಧನನಾದವನು ಸೇವಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಸ್ಥಿತಿಸಾರರಲ್ಲದ ರಾಜರನ್ನು ಓಲೈಸಿ ಪಡೆವ ಧನಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಉನ್ನತವಾದ ಗಿರಿಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ವಿಹಿತ. ೨೦೦. ಈ ರೀತಿ ದವನಕನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಆ ವೃಷಭಕ್ಕೆ ಭಯಭ್ರಾಂತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ದವನಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದಿತು: ವ|| ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುಮಾತುಗಳಿಂದ ಕಾಡದೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು:

ಅರಸುಗಳವಿಚಾರಪರರ್

ಪುರುಷದ್ವೇಷಿಗಳನಾಪ್ತರಹಿತರಪಾಯಂ

ಪಿರಿದದಹಿಂ ನೃಪರೋಲಗ

ದರಿಂದಂಜುವೆನೆಂದೊಡಂ ಪಲ ತೆಜದಿಂದಂ

೨೦೧

ನೀನೆಂದೊಡಂ ನಿನ್ನನಾಂ ನಂಬಿಸಿ ನುಡಿದಾಗ್ಯಹದಿಂ ತಂದೆಮೃತರಗಾಳಾದಿದೊಡೆ ನೀನುಂ
ಭೃತ್ಯಭಾವದಿಂ ನಡೆಯುತ್ತಿರೆ ಪಿಂಗಳಕನಿಂದು ತನ್ನಾಸ್ಥಾನದೊಳಿದುರ್ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಂ ನಿನಗೆ ಮುನಿದು
ಸಂಜೀವಕನಂ ಕೊಂದಲ್ಲದೆ ಮಾಣೆನೆಂದು ತೊಟ್ಟನೆ ಮರ್ಯಾದೆಗೆಟ್ಟು ನುಡಿದಂ ಅದನಾಂ
ಕೇಳ್ವುದರಿದಿದನಪ್ಪೊಡೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕತ್ವಮುಂ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಮುಮಪ್ಪುದೆಂದೆಹಿಪಲ್ಲದೆನೆಂಬುದುಮಾ
ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವು ಸಂಜೀವಕಂ ನಿರ್ಜೀವಕನಾಗಿ ಕಿಟಿದು ಬೇಗಮಿದುರ್ ಬಲಿಕಮಿಂತೆಂದಂ :

ಕನಸಿನೊಳಂ ನೆನಸಿನೊಳಂ

ಮನೋವಚಃಕಾಯಕರ್ಮವೆಂಬನಿಶಚ್ಚೋಳಂ

ತನಕೆ ಕರಂ ಹಿತನುಂ ಭ

ಕ್ರನುಮಪ್ಪನನೇಕೆ ಕೋಪಿಪಂ ಮೃಗರಾಜಂ

೨೦೨

ಅದಲ್ಲದೆಯುಮಾತಂಗಾನೇತೆಜದೊಳಂ ಪೊಲ್ಲನಲ್ಲೆ. ಅಕಾರಣಂ ಮುನಿದಂ. ಎತ್ತಾನುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಕಾರಣೇನ್ನೈವ ಜಾಯಂತೇ ಮಿತ್ರಾಣಿ ರಿಪವಸ್ತುಘಾ

ರಿಪವೋ ಯೇನ ಜಾಯಂತೇ ಕಾರಣಂ ತತ್ಪರಿತ್ಯಜೇತ್

||೪೭||

||೪|| ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂ ಕಳೆಯರುಂ ಹಗೆಗಳಹರು. ಅವುದಾನೊಂದು ಕಾರಣದಿಂ

ಪಗೆಗಳಾದರೆಂಬುದನಹಿದು ಆ ಕಾರಣಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆವುದು. ಎಂಬೀ ನೀತಿಯುಂಟು.

೨೦೧. ಅರಸರು ಅವಿಚಾರಿಗಳು, ಪುರುಷದ್ವೇಷಿಗಳು. ಆಪ್ತರಿಗೆ ಅಹಿತವನ್ನಂಟು
ಮಾಡುವವರು. ಅದರಿಂದ ಅಪಾಯ ಹಿರಿದಾದುದು. ನೃಪರ ಒಲಗವೆಂದರೆ
ಅಂಜುವೆನೆಂದು ನೀನೆಂದು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ವ|| ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು
ನಂಬಿಸಿ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಅರಸರ ಆಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ನೀನು ಭೃತ್ಯಭಾವದಿಂದ
ನಡೆದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಇಂದು ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಬಗೆಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಡೆನು ಎಂದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮರ್ಯಾದೆಗೆಟ್ಟು
ನುಡಿದನು. ಅದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕನೂ
ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿಯೂ ಆಗುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಂದೆ. ಆ ಮಾತನ್ನು
ಕೇಳಿ ಸಂಜೀವಕನು ಜೀವಹೋದವನಂತಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು. ೨೦೨. ಕನಸುಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ
ತನಗೆ ಮನೋವಚಃಕಾಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಿತನೂ ಭಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವವನ ಮೇಲೆ
ವಿನಾಕಾರಣ ಮೃಗರಾಜನು ಯಾಕೆ ತಾನೇ ಕೋಪಿಸುವನು? ವ|| ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ
ನಾನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಕೆಡುಕನ್ನಂಟು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಮುನಿದನೇ?
ಶ್ಲೋ|| ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಗೆಳೆಯರೂ ಹಗೆಗಳೆನಿಸುವರು. ಆ ಕಾರಣವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹಗೆತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ವ||

ಮೃಗೇಂದ್ರಂಗಮನಗಂ ವೈರಕಾರಣಮಾವುದದಂ ನೀನಜೀವಯಪ್ಪೊಡೆ ಪೇಟು. ಆ ಅಂದಮು
ನಿಂದು ಮೊದಲ್ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ನಡೆವೆನೆಂಬುದುಂ ಜಂಬುಕಮದೇಂ ಕಾರಣಮೆಂದಜೀಯೆನೆನೆ
ಮತ್ತು ಸಂಜೀವಕನಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ನಿಮಿತ್ತಮುದ್ವಿತ್ಯ ಹಿ ಯಃ ಪ್ರಕುಪ್ಯತೇ
ಧ್ರುವಂ ಸತಸ್ಯಾಪಗಮೇ ಪ್ರಸೀದತಿ
ಅಕಾರಣದ್ವೇಷಿ ಮನೋ ಹಿ ಯಸ್ಯತಃ
ವೈರಂ ಕದಾಸೌ ಪರಿತೋಷಮೇಷ್ಯತಿ

||೮೮||

ಟೀ|| ಆವನೋರ್ವಂ ನಿಮಿತ್ತವನುದ್ವೇಶಿಸಿ ಕೋಪಿಸುವಂ ಆ ನಿಮಿತ್ತಂ ತೀರಲೇಗಿಯ್ಯುಂ
ಪ್ರಸನ್ನನಹಂ ; ನಿಷ್ಕಾರಣಮಾದನೋರ್ವನ ಚಿತ್ತಂ ದ್ವೇಷಮುಳ್ಳುದಾಗಿಹುದು ಆತನ ವೈರಮೆಂದಂ
ತೀರಲರಿಯದು. ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟಪ್ಪುದೊಂದಕಾರಣಕೋಪನುಂ ಪಾಪರೂಪನಪ್ಪಾ ಕೇಸರಿಗಾಸುರ
ಕರ್ಮಂಗೆಯ್ಯಲ್ವೆಡೆಂದು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಂಗೆಯ್ಯು ಪರಲೋಕಕೃತ್ಪರಸಾಧಕನಾಗಿ ನಡೆವೆಂ, ಎನಗಾತಂ
ಮುನಿವುದಲ್ಲಮವಿನೀತಸೇವೆಯ ಫಲಮದೆಂತೆನೆ:

ಶ್ಲೋ|| ಅರಣ್ಯರುದಿತಂ ಕೃತಂ ಶವಶರೀರಮುದ್ವರ್ತಿತಂ
ಸ್ಥಲೇಬ್ಬಮವರೋಪಿತಂ ಬಧಿರಕರ್ಣಜಾಪಃ ಕೃತಃ
ಶ್ವ ಪುಚ್ಚಮವನಾಮಿತಂ ಸತತಮೂಷರೇ ವರ್ಷಿತಂ
ತದಂಧ ಮುಖದರ್ಪಣಂ ಯದಬುಧೋ ಜನಸ್ಯೇವಿತಃ

||೮೯||

ಟೀ|| ಅಡವಿಯೊಳಬುಹವುಂ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಲೇಪನಂಗೆಯ್ಯುದುಂ ನೆಲದಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯಂ
ಬತ್ತುಹವುಂ ಕಿವುಡಂಗೆಕಾಂತನಂ ಹೇಬುಹವುಂ ನಾಯಬಾಲಮಂ ಕಾಸಿ ತಿದ್ರುಹವುಂ ಸೌಳುಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ
ಮುಚ್ಚಿ ಬರುಹವುಂ ಕುರುಡಂಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಂ ತೋರುಹವುಂ ಮೂರ್ಖನಂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೋಲೈಸುಹವುಂ

ಮೃಗೇಂದ್ರನಿಗೂ ನನಗೂ ವೈರಕಾರಣವೇನೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಸು ಅದನ್ನು
ಇಂದಿನಿಂದ ತೊರೆದುಬಿಡುವೆನು. ಆಗ ಜಂಬುಕನು ಆ ಕಾರಣವು ನನಗರಿಯುದು
ಎನ್ನಲು ಸಂಜೀವಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನು ನಿಮಿತ್ತವನ್ನುದ್ವೇಶಿಸಿ
ಕೋಪಿಸುವನೋ ಆ ನಿಮಿತ್ತವು ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಹೇಗಾದರೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು.
ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಯಾವನ ಚಿತ್ತವು ದ್ವೇಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೋ ಅಂಥವನ ವೈರವು
ಎಂದೆಂದೂ ತೀರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ನೀತಿ ಇದೆ. ||೯೦|| ಅದರಿಂದ ಅಕಾರಣಕೋಪನೂ
ಪಾಪರೂಪನೂ ಆದ ಆ ಕೇಸರಿಗೆ ಆಸುರಕರ್ಮ ನಿರತನಾಗಬೇಡವೆಂದು
ಧರ್ಮೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಸಾಧಕನಾಗಿ ನಡೆಯುವೆನು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ
ಅವನು ಮುನಿಯುವುದೆಲ್ಲ ಅವಿನೀತ ಸೇವೆಯ ಫಲ. ಶ್ಲೋ|| ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಳುವುದೂ
ಹೆಣಕ್ಕೆ ಲೇಪನ ಮಾಡುವುದೂ ನೆಲದಲ್ಲಿ ತಾವರೆಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದೂ ಕಿವುಡನಿಗೆ
ಏಕಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ನಾಯಿಯ ಬಾಲವನ್ನು ಕಾಸಿ ತಿದ್ರುವುದೂ ಸೌಳುಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ
ಮಳೆಯಾಗುವುದೂ ಕುರುಡನಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ತೋರುವುದೂ ಮೂರ್ಖನನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನು

ಇವಜ್ಞೋಪಾದಿ ಎಂಬ ನೀತಿಕಾಷನ ಮಾತದೇಕೆ ತಪ್ಪುಗುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಆತನುಮಾಂ ಪೇಜ್ಞ
ಧರ್ಮೋಪದೇಶಮುಂ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ದುಷ್ಟಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಾತಂ ಕೈಕೊಂಡನಡೆಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಗುಣಾ ಗುಣಜ್ಞೇಷು ಗುಣಾ ಭವಂತಿ
ತೇ ನಿಗುಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತು ಭವಂತಿ ದೋಷಾಃ
ಸುಸ್ವಾದುತೋಯಾಃ ಪ್ರವಹಂತಿ ನದಯಃ
ಸಮುದ್ರಮಾಸಾದ್ಯ ಭವಂತ್ಯಪೇಯಾಃ

||೯೦||

ಟೀ|| ಗುಣಂಗಳ್ ಗುಣಂಗಳನಜೀವವರಲ್ಲಿ ಗುಣಂಗಳೆ ಅಹುವು. ದುರ್ಜನನಯ್ಯಿದೊಡೆ
ದೋಷಂಗಳೆ ಅಹುವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಸ್ವಾದೂದಕವಪ್ಪ ನದಿಗಳ್ ಸಮುದ್ರವಂ ಕೂಡಿದ
ಹಾಂಗೆ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಕೃತಶತಮಸತ್ಯು ನಷ್ಟಂ ಸುಭಾಷಿತಶತಕಂ ಚ ನಷ್ಟಮಜ್ಞೇಷು
ವಚನಶತಮವಚನಜ್ಞೇ ಬುದ್ಧಿಶತಂ ಚೇತ್ಯಚೇತನೇ ನಷ್ಟಂ

||೯೧||

ಟೀ|| ದುರ್ಜನಂಗೆ ನೂಜು ಲೇಸಂ ಮಾಡಿದೊಡಂ ಕಿಡುವುದು. ಆಜಿಯದವನ ಮುಂದೆ
ನೂಜು ಸುಭಾಷಿತವನೋದಿದೊಡಂ ಕೆಡುವುದು. ಕೇಳದವಂಗೆ ನೂಜು ಮಾತಂ ಪೇಚ್ಚೊಡಂ
ಕೆಡುವುದು. ಮಜಹುಳವಂಗೆ ನೂಜು ಬುದ್ಧಿಯಂ ಪೇಚ್ಚೊಡಂ ಕೆಡುವುದು. ಮತ್ತು,

ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಜನಗಮ್ಯಾ ನಾರ್ಯಃ ಪ್ರಾಯೇಣಾ ಪಾತ್ರಭೃದ್ಭವತಿ ರಾಜಾ
ಕೃಷ್ಣಾಣುಸಾರಿ ವಿತ್ತಂ ದೇವೋ ಗರ್ಯುದಧಿ ವರ್ಷಿತಶ್ಚಕಃ

||೯೨||

ಟೀ|| ಸ್ತ್ರೀಯರ್ ನೀಚರಿಂದೆ ಭೋಗಿಸತಕ್ಕವರ್. ಅರಸುಗಳ್ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲದವರನೆ
ಲೇಸಾಗಿ ಸಲಹುವರ್. ಅತಿಲೋಭಿಗಳ್ಗೆ ವಸ್ತು ಸೇರುವುದು. ಇಂದ್ರಂ ಗಿರಿಸಮುದ್ರಂಗಳಲ್ಲಿಯೆ
ಮಹಿಯಂ ಕಳುವಂ. ಮತ್ತು

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ನಿಗ್ಧೈರೇವಾಪ್ಯುಪಕೃತಮಪಿ ದ್ವೇಷತಾಮೇತಿ ಕಿಂಚತ್
ಸ್ನಿಗ್ಧಾದನ್ಯೈರಪಕೃತಮಪಿ ಪ್ರೀತಿ ಮೇವಾತನೋತಿ
ದುರ್ಗಾಹೃತ್ವಂ ನೃಪತಿ ವಚಸಾಮೇಕ ಭಾವಾಶ್ರಯಾಣಾಂ
ಸೇವಾಧರ್ಮಃ ಪರಮಗಹನೋ ಯೋಗಿನಾಮಪ್ಯಗಮ್ಯಃ

||೯೩||

ಓಲೈಸುವುದೂ ಇವರ ರೀತಿ ಎಂಬ ನೀತಿಕಾರನ ಮಾತೇಕೆ ತಪ್ಪಾಗುವುದು? ವ||
ಆತನೂ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ದುಷ್ಟಮಂತ್ರಿಗಳ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳು
ಗುಣಗಳೇ ಎನಿಸುವುವು. ದುರ್ಜನನನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಸಿಹಿನೀರಿನ ನದಿಗಳು ಅಪೇಯವಾದ
ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ದೋಷಗಳೇ ಆಗುವುವು. ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಜನನಾದವನಿಗೆ
ನೂರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕೆಡುವುದು. ಅರಿಯದವನ ಮುಂದೆ ನೂರು
ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಓದಿದರೂ ಕೆಡುವುದು. ಕೇಳದವನಿಗೆ ನೂರು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ
ಕೆಡುವುದು. ಮರೆಯುವವನಿಗೆ ನೂರು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಕೆಡುವುದು. ಶ್ಲೋ||
ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೀಚರಿಂದಲೇ ಭೋಗಿಸತಕ್ಕವರು. ಅರಸರು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲದವರನ್ನೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಸಲಹುವರು. ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅತಿಲೋಭಿಗಳನ್ನೇ ಸೇರುವುದು. ಇಂದ್ರನು ಗಿರಿಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲೇ

ಟೀ|| ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವರುಪಕಾರಮಂ ಮಾಡಿದೊಡಂ ಕೋಪವಹುದು. ದುರ್ಜನರಪಕಾರವಂ ಮಾಡಿದೊಡದು ಸಂತೋಷವಾಗಿಹುದು. ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವವಪ್ಪ ನೃಪವಚನಂಗಳಾರ್ಗಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಾರದುವು. ಸೇವಾಧರ್ಮಮೆಂಬುದು ಅತ್ಯಂತಂ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಾರದು. ತಪಸ್ವಿಗಳಾದೊಡಂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋ|| ಮೌನಾನೂಕೃತಃ ಪ್ರವಚನಪಟುವಾರ್ಚಕೋ ಜಲ್ಮಕೋ ವಾ
ಪಾಶ್ವೇ ದೃಷ್ಟಃ ಕಿಮಪರಥವಾ ದೂರತೋಪ್ಯಪ್ಯಗಲ್ಮಃ
ಕ್ಯಾಂತ್ಯಾಭೀರುರ್ದದಿ ನ ಸಹತೇ ಪ್ರಾಯಶೋ ನಾಭಿಜಾತಃ
ಸೇವಾಧರ್ಮಃ ಪರಮಗಹನೋ ಯೋಗಿನಾಮಪ್ಯಗಮ್ಯಃ

||೯೪||

ಟೀ|| ಉಸಿವಿದೊಡೆ ಮೂಗುವಟ್ಟನೆಂದು ಮಾತಳಿದೊಡೆ ಗಲಹನೆಂದು ಪಕ್ಕದೊಳಿರೆ ಧೃಷ್ಟನೆಂದು ದೂರದೊಳಿರೆ ಜಾಣನಲ್ಲನೆಂದು ಸೈರಿಸಿದೊಡೆ ಪಂದೆಯೆಂದು ಸೈರಣೆಯಲ್ಲದೊಡೆ ಕೀಲನೆಂದು ಪಟಿಕೆಯಕ್ಕುಂ. ಸೇವಾಧರ್ಮಮೆನ್ನರ್ಗಂ ಕಷ್ಟಂ. ಕಿತ್ತಡಿಗಳೆಲ್ಲೊಡಂ ಮಾಡಲ್ಪಾರದು.

ಶ್ಲೋ|| ಪರಸೇವಾ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮಸಿಧಾರಾವಲೇಹನಂ
ಪಂಚಾನನ ಪರಿಷ್ಕಂಗೋ ವ್ಯಾಳೀವದನಚುಂಬನಂ

||೯೫||

ಟೀ|| ಪರಸೇವೆಯೆಂಬುದು ಬಾಳ ಬಾಯ್ತಾರೆಯಂ ನೆಕ್ಕಿದಂತೆಯುಂ ಸಿಂಗಮನಾಲಿಂಗಿಸಿದಂತೆಯುಂ ಪಾವಿನ ನಂಜುವಾಯನಂಜದೆ ಚುಂಬಿಸಿದಂತೆಯುಮಿಹುಂ. ಇಂತಪ್ಪ ಸೇವಾಧರ್ಮಮನಾಂ ಮುನ್ನೃಪವಾತನಾಗಿಯುಮೇನಾನುಮೊಂದು ತಿಳಿದಿಂ ಹೊಲ್ಲೆಹಂಗೆಯ್ವೆನ್ನಕ್ಕುಂ ಪಿಂಗಳಕನೇಕೆ ಮುನಿವಂ. ಇದನಾತನಂ ಬೆಸಗೊಂಡೀಯೊರ್ಮೆಗೆ ಕ್ಷಮಿಸುವಂತು ಮಾಳ್ವಿಂ. ಅದಲ್ಲದಾಗಳ್ ಅರಸುಗಳವಿಚಾರದಿಂದಾರಾನುಮಂ ಕೊಲಲುಂ ಕಿಡಿಸಲುಮಂದಿದರ್ಲದೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಚ್ಚೆಯಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸರದೆಂತೆನೆ:

ಶ್ಲೋ|| ವೈದ್ಯೋ ವಿದ್ವಜ್ಞನೋಮಾತೋ ಯಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಂ ವದೇತ್
ಅರೋಗ್ಯ ಧರ್ಮಕೋಶೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸ ಪರಿಹೀಯತೇ

||೯೬||

ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಯುವನು. ಶ್ಲೋ|| ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವರು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವುದು. ದುರ್ಜನರು ಅಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವದ ನೃಪವಚನವನ್ನು ಯಾರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು; ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ಎಂದೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬಾರದು; ಅದು ತಪಸ್ವಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ಮಾತನಾಡದಿದ್ದರೆ ಮೂಕನೆನ್ನುವರು. ಪ್ರವಚನಪಟುವಾದರೆ ಹರಟೆಕೋರನೆನ್ನುವರು, ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಧೃಷ್ಟನೆನ್ನುವರು, ದೂರವಾದರೆ ಹೆಡ್ಡನೆನ್ನುವರು. ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಹೆದರಿಕೆಯ ಪುಕ್ಕನೆನ್ನುವರು. ಸಹಿಸದಿದ್ದರೆ ಕೀಳನೆಂದು ದೂರುವರು. ಅರಸರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ತಪಸ್ವಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ಪರಸೇವೆಯೆಂಬುದು ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗನ್ನು ನೆಕ್ಕಿದಂತೆಯೂ ಸಿಂಹವನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದಂತೆಯೂ ಸರ್ಪಿಣಿಯನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿದಂತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ವ|| ಇಂತಹ ಸೇವಾಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನೀಚವಾದುದನ್ನೆಸಗಿದೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪಿಂಗಳಕನೇಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿವನು? ಇದನ್ನು ಅವನೊಡನೆ ಕೇಳಿ ಇದೊಂದು ಬಾರಿ ಕ್ಷಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ. ಅರಸರು

ಟೀ|| ವೈದ್ಯನುಂ ವಿದ್ವಾಂಸನುಂ ಮಂತ್ರಿಯುಂ ಅರಸಿನಿಚ್ಚೆಯನೆ ನುಡಿದಹರ್. ಆ ನೃಪರಾರೋಗ್ಯಧರ್ಮಕೋಶಂಗಳ ದೆಸೆಯಿಂ ಬೇಗಂ ಹೀಯಮಾನನಹನು. ಎಂಬುದು ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಮುಂಟು. ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಪಿಂಗಳಕಂಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಪ್ಪ. ಈಗಕಾತನೆನ್ನನಟೆದು ತನ್ನ ಜಸಮುಮಂ ಧರ್ಮಮುಮನಟೆದುಕೊಳಲ್ತೆಗದಂ. ಆನುಂ ಮುನ್ನಮೆ ನಿನ್ನಂ ನಂಬಿ ಬಂದಿದರ್ನದಚೆಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಕಾರ್ಯಮ ಯದಾಸನ್ನಂ ವಿನಿಪಾತೇ ಯತ್ಪದಾನಂ ಚ

ಶಕ್ಯಂ ಸುಖಾನುಬಂಧಂ ವಿಪುಲಫಲಂ ಯಚ್ಚ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಂ

||೯೭||

ಟೀ|| ಕಾರ್ಯಸನ್ನನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆನತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಖಾನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಪ್ತವಾನೊಂದು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು ವಿಪುಲಫಲವಾಗಿಹುದು, ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟಪ್ಪದ್ವಚೆಂದಿಲ್ಲಿ ಯಾಸನ್ನವಿನಿಪಾತಮಾಗಲಿದ್ದ ಕಾರ್ಯದ ಸಮಾವಸ್ಥೆಯುಂ ನೀನಟಿಯದಿದರ್ನದಚೆಂದೀಯವಸರದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕು ನುಡಿದು ನಿರ್ಭಯಮಪ್ಪಂತು ಮಾಡಲ್ವೇಬ್ಬುಮೆನೆ ದವನಕನಿಂತೆಂದಂ : ನೀಂ ಹೇಜ್ಜಂತೆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಪ್ಪನಾಗಿಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಮೃದುನಾ ಸಲಿಲೇನ ಭೇದ್ಯಮಾನಾನ್ಯಪಕ್ಯಪ್ಪನ್ನಿ ಗಿರೇರಪಿ ಸ್ಥೂನಿ

ಉಪಜಾಪಕ ಕರ್ಣಜಾಪಕೌಘೈಃ ಕಿಮು ಚೇತಾಂಸಿ ಮೃದೂನಿ ಮಾನವಾನಾಂ

||೯೮||

ಟೀ|| ಮೃದುಮಹ ಮನುಷ್ಯರ ಚಿತ್ತಂಗಳ್ ಕೊಂಡೆಯರಿಂ ಕಿಡುವುದು. ಅದಹಗಂದೊಡೆ ಮೃದುಮಹ ಉದಕದಿಂ ಭೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿ ಗಿರಿತಟಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬೀಜ್ಜಹಗೆ ಎಂಬ ನೀತಿಗಳೊಳವು. ಆತಂ ಕರ್ಣೇಜಪರ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವು ಕೈಕೊಂಡನೆಂಬುದಂ ಸಂಜೀವಕಂ ಭಾವಿಸಿ ಬಚ್ಚಿಕೊಂಡೆಂದಂ:

ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದಿರುವರಲ್ಲದೆ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸರು. ಶ್ಲೋ|| ವೈದ್ಯನೂ ವಿದ್ವಜ್ಞನರೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಅರಸನ ಇಚ್ಛೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ನುಡಿದರೆ ಆ ರಾಜನ ಆರೋಗ್ಯ ಧರ್ಮ ಕೋಶಗಳು ಬೇಗನೆ ನಾಶಹೊಂದುವುವು. ವ|| ನೀನು ಪಿಂಗಳಕನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರುವೆ. ಈಗ ಆತನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ನಾನೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಮೊದಲು ನಂಬಿ ಬಂದವನು. ಶ್ಲೋ|| ಕಾರ್ಯಸನ್ನನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆನತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಖಾನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು ವಿಪುಲಫಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಆಸನ್ನ ವಿನಿಪಾತವಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯದ ಸಮಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಅರಿಯದಿರುವೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಭಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಮೃದುಮಹ ಮನುಷ್ಯರ ಚಿತ್ತಗಳು ಚಾಡಿಕೋರರಿಂದ ಕೆಡುವುವು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಮೃದುಮಹ ಉದಕದಿಂದ ಭೇದಿತವಾದ ಗಿರಿತಟಗಳು ಒಳಗಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಆತನು ಚಾಡಿಕೋರರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೈಕೊಂಡನೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಜೀವಕನು ಭಾವಿಸಿ ಹೀಗೆಂದನು.

ಶ್ಲೋ|| ನರಪತಿ ಹಿತಕರ್ತಾ ದ್ವೇಷತಾಂ ಯಾತಿ ಲೋಕೋ
ಜನಪದ ಹಿತಕರ್ತಾ ತ್ವದ್ವತೇ ಭೂಮಿಪಾಲೈಃ
ಇತಿ ಮಹತಿ ವಿರೋಧೇ ದೃಶ್ಯಮಾನೋ ಸಮಾನೇ
ನೃಪತಿ ಜನಪದಾನಾಂ ದುರ್ಲಭಃ ಕಾರ್ತಕರ್ತಾ

||೯೯||

ಟೀ|| ಅರಸಿಗೆ ಹಿತವ ಮಾಡುವಾತಂ ಪ್ರಜೆಗೆ ಹಗೆಯಹನು ; ಪ್ರಜೆಗೆ ಹಿತವ ಮಾಡುವಾತನನರಸುಗಳ್ ಕೈಬಿಡಿಯರು ; ಇಂತು ಮಹಂಥ ವಿರೋಧಂ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಂ ಇರಲು ನೃಪಂಗಂ ಪ್ರಜೆಗಂ ಹಿತವಹಂತು ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರಿ ದುರ್ಲಭನು ಎಂಬ ನಯಶಾಸ್ತ್ರಮೇಕೆ ತಪ್ಪುಗುಂ, ಮುನ್ನಂ ಪಟಿಯರುಮನಾಪ್ತರುಮಂ ಪೊಣಗಿ, ಪತಿಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶಂಗೆಯ್ಯರದೆಂತೆನೆ : ಉಪ್ಪಂ ಕಾಕಾದಯೋ ಯಥಾ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮೆನೆ ದವನಕನದೆಂತೆನೆ ಸಂಜೀವಕಂ ಪೇಚ್ಚುಂ

೧೬. ಒಟ್ಟೆಯುಂ ಕಾಗೆಯುಂ

ದಾರುಣ ಧಾರಿಣೀಧರ ಗುಹಾವಳಿಯಿಂ ಮದಾವಾರಣಂಗಳಿಂ
ಕ್ರೂರಮೃಗಂಗಳಿಂ ಶಬರಸಂಕುಲದಿಂದತಿರೌದ್ರಮಪ್ಪ ಕಾಂ
ತಾರದೊಳಿಪ್ಪದೊಂದು ಹರಶೌರ್ಯಗುಣಪ್ರಕರಂ ನಖಾಗ್ರ ನಿ
ದಾರಿತ ವನ್ಯಸಾಮಜ ಸಮಾಜಕಟಂ ಪೆಸರಿಂ ಮದೋತ್ಕಟಂ ೨೦೩

ಆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ತನಗೆ ಕಾಗೆಯುಂ ಸ್ವಗಾಲನುಂ ಶಾರ್ದೂಲನುಂ ಅನುಚರರಾಗಿ ಕಾಂತಾರಾಂತರಾಳದೊಳ್ ತೊಬ್ಬಲುತ್ಸಮಿರೆ ನಡೆವ ಬೀಡಿನೊಳೊಂದೊಟ್ಟಿ ಪೊಲಂಬುಗೆಟ್ಟು ಬಂದಾಡುತಿರ್ದುರ್ದನತಿದೂರದೊಳ್ ಕಂಡೊಂದಪೂರ್ವಮಪ್ಪ ಮಗ್ಗಮದೆತ್ತಣೆಂ ಬಂದುದಿನ್ನೆತ್ತಲ್ ಪೋದಪ್ಪದಾವ ಜಾತಿ ಪೆಸರೇನೆಂಬುದಂ ಬೆಸಗೊಂಡು ಬಾಯೆಂದು ವಾಯಸಮಂ ಕಳುಪಲ್

ಶ್ಲೋ|| ಅರಸನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಪ್ರಜೆಗೆ ಹಗೆಯಾಗುವನು. ಪ್ರಜೆಗೆ ಹಿತಮಾಡುವವನನ್ನು ಅರಸರು ಕೈಹಿಡಿಯರು. ಈ ರೀತಿಯಿರುವ ವಿರೋಧವು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡಿರಲು ನೃಪನಿಗೂ ಪ್ರಜೆಗೂ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮಂತ್ರಿ ದುರ್ಲಭ ಎಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವೇಕೆ ತಪ್ಪುವುದು? ವ|| ಮೊದಲಿನ ಹಳೆಯರನ್ನೂ ಆಪ್ತರನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಪತಿಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಒಂಟಿ ಕಾಗೆಗಳ ಕಥೆಯಂತಾಗುವುದು. ದವನಕನು ಆದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಸಂಜೀವಕನು ಹೇಳಿದನು : ೨೦೩. ಭಯಂಕರವಾದ ಪರ್ವತ ಗುಹಾವಳಿಯಿಂದಲೂ ಮದ್ದಾನೆಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಬೇಡರ ಗುಂಪಿನಿಂದಲೂ ಅತಿರೌದ್ರವಾದ ಒಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕಾಡಿನ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು ಸೀಳಿದ ಉಗುರುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಮದೋತ್ಕಟ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಸಿಂಹವಿತ್ತು. ವ|| ಆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನು ಕಾಗೆಯನ್ನೂ ನರಿಯನ್ನೂ ಶಾರ್ದೂಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಭೃತ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಕಾಂತಾರಾಂತರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಒಂಟಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಬಂದು ಆಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅತಿದೂರದಿಂದ ಕಂಡು ಆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮೃಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಯಾವ ಜಾತಿಯದು, ಹೆಸರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು

ಅದು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಪರಿದೊಡ್ಡಿಯನೆಯೆವಂದದಳಿ ವೃತ್ತಾಂತಮನೆಲ್ಲಮನಜಿದಾಗಳಿ ಮಗುಟ್ಟು ಬಂದಿಂತೆಂದುದು :

ಮದಗಜ ಭಿದುವಿದಲನಕೋ
ವಿದ ಜಾತಿಯೊಳೊಟ್ಟಿ ನಾಮದಿಂದ ಕಥಕನನಿ
ಪ್ಪುದು ನಿನ್ನ ದೇವಿಯನಭಯ
ಪ್ರದಾನಮಂ ಪಡೆದು ಭೃತ್ಯನಾಗಲ್ಪಂದಂ

೨೦೪

ಎಂಬುದುಮಾ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಂಜದಿರೆಂದು ತಂದು ಕಾಣಿಸೆನಲೊಡಂ ವಾಯವಮಾಗಳಿ ಪೋಗಿಯೊಟ್ಟಿಯನಂಜದಿರೆಂದು ನಂಬೆ ನುಡಿದೊಡಂಬಡಿಸಿಯೊಡಂಗೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕಾಣಿಸುವುದುಮದಳಿ ವಿಕಟರೂಪಮಂ ಕಂಡು ಮದೋತ್ಕಟನುತ್ಕಟಹರ್ಷನಾಗಿ ನಮಗೊಂದು ವಿನೋದಪಾತ್ರಮಿದೊಂದಾದುದೆಂದು ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟೊಂದು ದವಸಮವಿರಳಮದಾಂಬು ಧಾರಾಮಲಿನಗಂಡಮಂಡಲನಪ್ಪುದೊಂದು ಶುಂಡಾಲನ ಮೇಲೆ ಪಾಯ್ತು ತದೀಯ ದಂತಾಶನಿಘಾತ ವೋವೇದನಾ ವಿಹ್ವಲೀಭೂತಚೇತನನಾಗಿ ಮಹಾಗುಹಾಂತರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ವೇದನಾ ಪರವಶತೆಯಿಂ ಪಲವುದಿನಮಾಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಷಮಡಲಾಳದೆ ಬಾಡಿದ ಮೊಗಮುಂ ಬಡವಾದೊಡಲುಂಬೆರಸು ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲೊಳ್ ಬಂದಿದ್ ತನ್ನನುಚರರಂ ಕಂಡು, ಮದೋತ್ಕಟನಿಂತೆಂದಂ :

ಆನುಂ ಪ್ರೋಷಮಡಲಾಳಿಂ
ನೂನಂ ಮನಮಿಕ್ಕಿ ಪಸಿದು ಸಾಯದೆ ನೀಮೆ
ತ್ಯಾನುಂ ಪಡೆವೊಡೆ ಪಿಶಿತಮು
ನೇನಾನುಮನಳಿಸಿ ತಿನ್ನಿಮೆನಗಂ ತನ್ನಿಂ

೨೦೫

ಬಾ ಎಂದು ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿತು. ಆ ಕಾಗೆ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಹಾರಿ ಒಂಟಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದಿತು: ೨೦೪. ಮದಗಜಭಿದುವಿದಲನಕೋವಿದ ! ಆ ಮೃಗವು ಒಂಟಿಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಅದರ ಹೆಸರು ಕಥಕ. ನಿನ್ನಿಂದ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ನಿನ್ನ ಭೃತ್ಯನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದೆ. ವ|| ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹವು ಅಂಜದಿರೆಂದು ಒಂಟಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಭೇಟಿಮಾಡಿಸು ಎಂದಿತು. ಕಾಗೆ ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಹೆದರಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ ಒಂಟಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿ ಸಿಂಹದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುತಂದಿತು. ಒಂಟಿಯ ವಿಕಟರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಮದೋತ್ಕಟನು ಉತ್ಕಟಹರ್ಷನಾಗಿ ನಮಗೊಂದು ವಿನೋದಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವನು ಸಿಕ್ಕಿದನು ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಸಿಂಹ ಒಂದು ಮದಭರಿತವಾದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅದರ ದಾಡೆಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡು ತನ್ನ ಗುಹೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ವೇದನಾಪರವಶತೆಯಿಂದ ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಡಿದ ಮೊಗದಿಂದಲೂ ಬಡವಾದ ಒಡಲಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ ಸಿಂಹ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಅನುಚರರೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೨೦೫. ನಾನೂ ಹೊರಹೊರಡಲಾರೆ; ನೀವೂ ನನ್ನ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಹಸಿದು ಸಾಯದೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅರಸಿ ಮಾಂಸವನ್ನು

ಎಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಮವು ತಮ್ಮೊಳೊರೊವರ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ ನರಿಯಂತೆಂದುದು : ಆನುಂ ಕಾಗೆಯುಂ ಪೆಜರಾರಾನುಂ ಕೊಂದು ತಿಂದೀಡಾದಿದ ಪಿಶಿತಮನಾಯ್ಕಪಿಸಿ ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವೆವೊಡನಾದಿದ ಕಾರಣದಿಂದೀ ಪುಲಿಯುಮೊಂದಿಲಯನಪ್ಪೊಡಂ ಕೊಲಲಗದಿಂದಿತ್ತ ಮೈಗಲಿಗಳೆನೆ ಮದೋತ್ಕಟನಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಯಾದೃಶೀ ಜಾಯತೇ ಬುದ್ಧಿಃ ವ್ಯವಸಾಯಶ್ಚ ತಾದೃಶಃ
ಸಹಾಯಸ್ತಾದೃಶೋ ಜ್ಞೇಯೋ ಯಾದೃಶೀ ಭವಿತವ್ಯತಾ

||೧೦೧||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿ ಆವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಹುದು ಹಾಂಗೆಯೆ ವ್ಯವಸಾಯಮಿಹುದು, ಭಾಗ್ಯವಾವ ಪ್ರಕಾರವಾದಹುದು ಸಹಾಯವೂ ಹಾಂಗೆಯಹುದು. ಎಂಬ ನೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಮೇಕೆ ತಪ್ಪುಗುಂ. ಎನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಂ ಭವಿತವ್ಯಕ್ಕಂ ಅನುಸಾರಿಗಳೆ ಸಹಾಯರಾದರಿವರ ಮೇಲೆ ದೋಷಮಿಲ್ಲೆಂದು ಮತ್ತವರ್ಗಿಂತೆಂದಂ : ಎನಗೆ ತರಲಾಪದಿದೊಡಂ ನಿಮಗಪ್ಪನಿತಾಹಾರಮನಿಂದಿನೊಂದು ದಿವಸಕ್ಕಮುಪಸಿಕೊಳ್ಳಿಂ ಪೋಗಿಮೆನೆ ಕಿಂಕರತ್ರಯಂ ಕಿಷಿದಂತರಂ ಪೋಗಿ ನಾವಿನ್ನೇಗೆಯ್ಯಮೆಂದು ತಮ್ಮೊಳೊಳಿಚಿಸುವಲ್ಲಿ ನರಿಯೆಂದುದು : ಇಲ್ಲಿಗೊಂದುಪಾಯವ ನಾನೇ ಬಲ್ಲೆಂ. ಈಯೊಟ್ಟಿಯಂ ಕೊಂದರಸಂಗಂ ನಮಗಂ ಒಂದೆರಡು ದಿವಸಕ್ಕಾಹಾರಮಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಚ್ಚಿ ಮೇಲಪ್ಪುದಂ ಬಗೆದುಕೊಳ್ಳಮೆಂದೊಡನದಂ ಕೊಲ್ಲ ದೆಸೆಯಂ ಪೇಟೊಡಾಮಾತಂ ಕೇಳಿ ಒಟ್ಟಿಗಮಭಯಮಂ ಕೊಟ್ಟೆನೆಂದು ಮದೋತ್ಕಟಂ ನಮಗೆ ಮುಳಿಗುಮೆಂದು ಪುಲಿ ನುಡಿವುದುಂ, ವಾಯಸಂ ನಿರಾಯಾಸದೊಳೊಡಂಬಡಿಸಲಾನೇ ಸಾಲ್ಪನೆಂದು ಮದೋತ್ಕಟನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಂತೆಂದುದು : ದೇವಾ!

ತಿನ್ನಿ; ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೂ ಅಷ್ಟು ತನ್ನಿ. ವ|| ಅವು ತಮ್ಮತ್ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಳಿಕ ನರಿ ಹೀಗೆಂದಿತು : ನಾನೂ, ಕಾಗೆಯೂ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಚೆಲ್ಲಿದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವೆವು. ನಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಯಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಹುಲಿ ಒಂದು ಇಲಿಯನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಲಾರದು. ಆಗ ಮದೋತ್ಕಟನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಬುದ್ಧಿಯಂತೆ ವ್ಯವಸಾಯವಿರುವುದು ; ಭಾಗ್ಯವು ಹೇಗೋ ಸಹಾಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೂ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಅನುಚರರೇ ಸಹಾಯಕರಾದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತು : ವ|| ನನಗೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನಾದರೂ ಇದೊಂದು ದಿನ ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಿ, ಹೋಗಿ. ಆಗ ಆ ಮೂವರು ಭೃತ್ಯರೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿ ನಾವಿನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಪರಸ್ಪರ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನರಿ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಈಗ ನನಗೊಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಈ ಒಂಟೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಅರಸನಿಗೂ ನಮಗೂ ಒಂದೆರಡು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಆಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ಮುಂದಿನದನ್ನು ಯೋಚಿಸೋಣ ಎಂದು ಒಂಟೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂಟೆಗೆ ಅಭಯವಚನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದು ಸಿಂಹ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುವನು ಎಂದು ಹುಲಿ ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಕಾಗೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಿಂಹವನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಸಾಕು ಎಂದು ಮದೋತ್ಕಟನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದಿತು : ದೇವಾ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲು

ಪೆಜತೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲಿಯುಮಾಹಾರಂಬಡೆಯಲಾರ್ತೆವಿಲ್ಲ, ಎನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳಿರಬೋಡೆ
ನಮಗೊಂದರ್ಕಂ ಮುಟ್ಟಲ್ಪದೀಯೊಟ್ಟಿಯಂ ಕೊಂದೊಂದೆರಡು ದಿವಸದಾಹಾರಮಂ ನಿಮಗಪ್ಪನಿತಂ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆ ಮದೋತ್ಪಟನಿತೆಂದಂ :

ಒದವಿದ ದಯೆಯಿಂದಭಯ
ಪ್ರದಾನಪೂರ್ವಕಮಿರೆಂದು ಪೇಟ್ಟುಂ ಸಲೆ ನಂ
ಬಿದನಂ ಕೊಂದೊಡೆ ಪಾಪಮ
ದೊದವಿಕುರ್ಕಂ ಕೀರ್ತಿ ಮಾಸುಗುಂ ಧರೆ ಪಟೆಗುಂ ೨೦೬

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ, ಶ್ಲೋ|| ನ ಗೋಪ್ರದಾನಂ ನ ಚ ಭೂಮಿದಾನಂ
ನಚಾನ್ನದಾನಂ ನ ಹಿರಣ್ಯದಾನಂ
ಸರ್ವಪ್ರದಾನೇಷ್ಟಭಯಪ್ರದಾನಂ
ತಥಾ ಪ್ರದಾನಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಧೀರಾಃ ||೧೦೨||

ಟೀ|| ಗೋದಾನಂ ಭೂದಾನಂ ಅನ್ನದಾನಂ ಹಿರಣ್ಯದಾನಂ ಇವೆಲ್ಲವುಂ ಬಾರ್ತೆಯಲ್ಲ
ಸರ್ವದಾನಂಗಳೊಳಭಯಪ್ರದಾನಮೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಬಲ್ಲಾರ್ ಪೇಟ್ಟರ್. ಎಂಬ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ
ಮುಂಟದಜಿಂ ನಂಬಿದನಂ ಕೊಂದು ತಿಂಬುದು ಧರ್ಮಮಲ್ಲೆನೆ ವಾಯಸನಿತೆಂದುದು: ದೇವಾ!
ಧರ್ಮಮಂ ನೀವೆತ್ತಲಜಿವಿರ್.

೧೭. ನಾಳೀಜಂಘನೆಂಬ ಗೋಲಾಂಗೂಲದ ಕಥೆ

ಸಕಲವೇದಾಂತಪಾರಂಗತನಪ್ಪ ಗೌತಮ ಮಹಾಮುನಿ ಮಹಾಟವಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಉಗ್ರೋಗ್ರ
ತಪೋನಿಯಮಾನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಕೃತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಪಲವು ಕಾಲಂ ನಿರಾಹಾರನಾಗಿದರ್ ಕಾರಣಂ

ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸಮೃತ್ತಿಸುವಿರಾದರೆ ನಮಗಾರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ
ಈ ಒಂಟಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಒಂದೆರಡು ದಿವಸಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎನ್ನಲು ಮದೋತ್ಪಟ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೨೦೬. ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ
ದಯೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನಮಾಡಿ ನಂಬಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಪಾಪ
ಸಂಭವಿಸುವುದು ; ಕೀರ್ತಿ ಕುಂದುವುದು ; ಲೋಕ ಹಳಿಯುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ||
ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ, ಅನ್ನದಾನ, ಹಿರಣ್ಯದಾನ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.
ಸರ್ವದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಯದಾನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳಿರುವರು. ವ||
ಅದರಿಂದ ನಂಬಿದವರನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಕಾಗೆ ಹೀಗೆಂದಿತು:
ದೇವಾ ! ಧರ್ಮ ನಿಮಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ಸಕಲ ವೇದಾಂತ ಪಾರಂಗತನಾದ ಗೌತಮ
ಮಹಾಮುನಿ ಮಹಾಅರಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಉಗ್ರೋಗ್ರತಪೋನುಷ್ಠಾನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಪಲವು
ಕಾಲದವರೆಗೆ ನಿರಾಹಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಪ್ರಾಣಹೋಗುವ ಸಮಯ ಬಂತು. ಹಿಂದೆ
ನೋಡಿಕೊಂಡ ಒಂದು ನಾಳೀಜಂಘನೆಂಬ ಮಂಗನು ಕಂಡು, ಪೂಜ್ಯರೇ, ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು
ಆಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿತು.
ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮುನಿ ತಾನು ಸಾಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಕಪಿ

ಪ್ರಾಣವಿಲೋಗಮಾಗಲಿದರ್ಶನನಾತಂ ಮುನ್ನ ನಡಪಿದುದೊಂದು ಗೋಲಾಂಗೂಲಂ
ನಾಳೀಜಂಘನೆಂಬುದು ಕಂಡು ನಿಮ್ಮಡಿ, ನೀವೆನ್ನ ಶರೀರವನಾಹಾರಂ ಮಾಡಿನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲಂ
ತಪಗಂಯ್ಯಮೆಂದೊಡಾ ಮುನಿ ತಾಂ ನಡಪಿದ ಪ್ರಾಣಿಯಂ ತಿಂಬುದು ಧರ್ಮಮುಲ್ಲೆಂದೊಡಾ
ಕಪಿ ತಾಂ ತಾಪಸರ ಸಮೀಪದೊಳೆ ಬಳೆದ ಕಾರಣದಿಂ ತತ್ತ್ವವೇದಿಯಪ್ಪುದಳೆಂ ಮತ್ತಮುಂತೆಂದುದು
: ನಿಮ್ಮಡಿ ನಿಮಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಜ್ಞಾನಮಿನ್ನುಂ ಪೋದುದಿಲ್ಲ. ಶರೀರಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಶರೀರಿಗೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕೇಡಿಲ್ಲ.
ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮಿದಂ ಶರೀರಂ ಎಂಬುದನಟಿವೆನಾಗಿಯುಂ ಈ ಶರೀರಮಂ ನಿಮಗಿತ್ತಪಂ.
ನೀವಿದಂ ಕೈಕೊಂಡೆನ್ನಂ ಕೃತಾರ್ಥನಂ ಮಾಡಿಮೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ ತಾಂ ನಡಪಿದ
ಕಪಿಯಂ ತಿಂದಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಪುನರ್ವಿತ್ತಂ ಪುನರ್ಮಿತ್ತಂ ಪುನರ್ಭಾರ್ಯಾ ಪುನರ್ಮಹೀ

ಪುನಶ್ಚಬ್ಜಾದಯೋ ರಮ್ಯಾ ನ ಶರೀರಂ ಪುನಃ ಪುನಃ

||೧೦೩||

ಟೀ|| ಧನಮಂ ಮಿತ್ರನಂ ಹೆಂಡತಿಯಂ ಭೂಮಿಯಂ ಇವೆಲ್ಲಮಂ ಮರಳಿ ಹಡೆಯಲ್ಪಡುದು
ಶರೀರಮೆಂಬುದಂ ಮರಳಿ ಹಡೆಯಲ್ಪಾರದು ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮುಂಟಪ್ಪುದಳೆಂ, ನಿಮಗಂ ಪುಣ್ಯ
ಬೇನೆ ತಿಣ್ಣುದುಳೆಂ ಮೇಲೆ ಕ್ಷುಧಾಪೀಡೆಯಾದುದಪ್ಪೊಡೆ ಶರೀರಮಂ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಾರದು
ಕಥಕನಪ್ಪೊಡೆಲ್ಲಿಯಾನುಂ ಬಂದ ಕವಲದಂ ತಿಂದೊಡೊಂದು ದೋಷಮುಲ್ಲೆಂದೊಡಂತಾದೊಡಂ
ನಿಮಗೆ ಮನೋವ್ಯಥೆಯಾಗದಂತು ನಾಲ್ವರುಂ ಬಂದೆಮ್ಮಮ್ಮಂ ನಿವೇದಿಸಿದೊಡಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಕ್ಕೆ
ಬಂದರಂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಿಮೆಂದು ಕಾಗೆ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದುದಂ ಗಟಬಿಡೊಡೆ ಮದೋತ್ಕಟನೊಡಂ
ಬಟ್ಟಾವುದುಮಂ ನೀನೆ ಬಲ್ಲಿಯೆನೆ ವಾಯಸಂ ಸ್ವಗಾಲ ಶಾರ್ದೂಲಂಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೊಟ್ಟಿಯಂ
ಮೊಟ್ಟನೆ ಮಾಟ್ಟ ಕಜ್ಜಮಂ ಪೇಟಿತ್ತೊಡಂಬಡಿಸಿ ಬಂದೆನೆಂದು ತತ್ತ್ವಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಪೇಟ್ಟು ಬಚೆಕ್ಕೆ

ತಾಪಸರ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಬಳೆದ ಕಾರಣ ತತ್ತ್ವವೇದಿಯಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆಂದಿತು:
ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮಗೆ ಭ್ರಾಂತಿ ಇನ್ನೂ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶರೀರಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಶರೀರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ
ಕೇಡಿಲ್ಲ. 'ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮಿದಂ ಶರೀರಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ
ಈ ಶರೀರವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು. ನೀವು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವನು ತಾನು ಸಾಕಿದ ಕಪಿಯನ್ನೇ
ತಿಂದನು. ಅಲ್ಲದೆ 'ಶರೀರಮಾದ್ಯಂ ಖಿಲು ಧರ್ಮಸಾಧನಂ'. ಶ್ಲೋ|| ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ,
ಮಿತ್ರನನ್ನೂ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಶರೀರವನ್ನು
ಮರಳಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಿ ಉಂಟು. ||೨|| ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೂ
ಹುಗನ ಬೇನೆ ತುಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಸಿವಿನ ಪೀಡೆಯಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು
ಸುಸುಬಾರದು. ಕಥಕನು ಎಲ್ಲಿದಲೋ ಬಂದ ಕವಳ ; ಅದನ್ನು ತಿಂದರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ.
ನಿಮಗೆ ಮನೋವ್ಯಥೆಯಾಗದ ಹಾಗೆ ನಾವು ನಾಲ್ವರೂ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನೂ
ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ತಿನ್ನಿ ಎಂದು ಕಾಗೆ ಬಾಯಿಗೆ
ಬಂದುದನ್ನು ಹರಟಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮದೋತ್ಕಟನೂ ಒಡಂಬಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನೇ
ಬಲ್ಲಿ ಎಂದಿತು. ವಾಯಸವು ಸ್ವಗಾಲ, ಶಾರ್ದೂಲಂಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಒಂಟಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟನೆ
ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಒಡಂಬಡಿಸಿ ಬಂದೆನೆಂದು ಆ ವಿವರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ

ಕಥಕನಂ ಕರೆದು ನಮ್ಮರಸು ಹಲವು ದಿನಕ್ಕಮಾಹಾರಂ ಬಡೆಯದೆ ಮುಗುತ್ತಿದ್ದಪನಾಮಂ ಪೆಜತೆಯೋಹಾರಂಬಡೆಯಲಾರ್ತವಿಲ್ಲೆಮ್ಮ ನಿವೇದಿಸಿದೊಡೇಗೆಯ್ಬಂ ತಪ್ಪುವನಲ್ಲ ; ಸುಮ್ಮನಿರದೆ ಪಾಳಿಯಂ ಪಾಳಿಸುವಂ ಬನ್ನಿಮೆಂದಾ ಧೂರ್ತತ್ರಯಂ ಕಥಕಂಬರಸು ಸಿಂಹನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ ಕಾಗೆ ಇಂತೆಂದುದು :

ದೇವ ನಿಮಗಪ್ಪ ಪಿತೃತಮ

ನಾವೆದೆಯೊಳಮುಷಿ ಪಡೆದಿಲ್ಲಾಡೊಡಮೇಂ

ನೀವುಳ್ಳೊಡೆ ಮತ್ತಂ ಪೆಜ

ತಾಪುದುಮಂ ಪಡೆಯಲಕ್ಕುಮದಜೆಂದೀಗಳ್

೨೦೭

ಎಂದೆಂದಿನ ಬಾಣಸಕ್ಕನ್ನಂ ನಿವೇದಿಸಿದಂ ದೇವರ್ ಕೈಕೊಳ್ಳಿಮನೆ ಮದೋತ್ಕಟನಂತೆಂದಂ: ಕಾಗೆಯಂ ತಿಂದಪನೆಂಬನಿತರೊಳಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯದೇವನನ್ನಮ್ಮೀ ಲೋಕಂ ಪಟಿದಪುದು; ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ 'ಕಾಗೆಯಡಗು ಬೋನಂಬುಗದು' ಎಂಬುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಜೆಂ ನಿಷಿದ್ಧವೆನೆ ಜಂಬುಕನಂತೆಂದುದು : ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ದೇವರನ್ನಾರೋಗಿಸಿ ನಿರೋಗಿಗಳಾಗಿಮೆಂದೊಡೆ, ಉತ್ತಂಗಮತ್ತ ಮಾತಂಗಮಂ ಕೊಂದು ತಿಂಬ ಸಿಂಹನೊಂದು ನರಿಯಂ ತಿಂದದೆಂದು ಲೋಕಮಪಹಾಸ್ಯಂ ಗೆಯ್ಯುವೆನೆ, ಪುಲಿ ಕಲಿಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಂದು, ದೇವರನ್ನಂ ಭಕ್ಷಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಶರೀರಮಂ ರಕ್ಷಿಸಿಮೆಂದೊಡಾಂ ವ್ರಣಶರೀರಿ, ಎನ್ನ ಪುಣ್ಯೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ರೋಮಂ ಪುಗೆ ಪೊಲ್ಲದಪ್ಪುದು, ನಿನ್ನ ಮಾಂಸಮನೆಂತು ತಿನಲ್ಪರ್ಕಮನೆ, ಇದೆಲ್ಲವುನೊಟ್ಟಿ ಕೇಳ್ದು ದುಷ್ಕರಂ ತಿನ್ನದ ಸಿಂಹಂ ತನ್ನನೆ

ಬಳಿಕ ಕಥಕನನ್ನು ಕರೆದು ಹೀಗೆಂದಿತು : ನಮ್ಮ ಅರಸನು ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಮರುಗುತ್ತಿರುವನು. ನಾವೂ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಹಾರ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಹೇಗೂ ಒಪ್ಪುವನು. ಸುಮ್ಮನೆ ಇರದೆ ನಮ್ಮ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸೋಣ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಧೂರ್ತತ್ರಯ ಕಥಕನೊಡನೆ ಸಿಂಹದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಾಗೆ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೨೦೭. ದೇವಾ ! ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಪಡೆಯದಾದೆವು. ಆದರೂ ಕೆಟ್ಟುಹೋದುದೇನು ? ನೀವಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ೨|| ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೇ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ದೇವರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಎನಲು ಮದೋತ್ಕಟ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಕಾಗೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಷ್ಟಕ್ಕೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ದೇವನನ್ನು ಲೋಕವು ಇನ್ನೂ ಹಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಗೆಯ ಮಾಂಸ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಗದು ಎಂಬುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಅದು ನಿಷಿದ್ಧ. ಆಗ ಜಂಬುಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಆರೋಗಿಸಿ ನಿರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಎನ್ನಲು ಉತ್ತಂಗಮತ್ತ ಮಾತಂಗಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನುವ ಸಿಂಹವು ಒಂದು ನರಿಯನ್ನು ತಿಂದಿತು ಎಂದು ಲೋಕ ಅಪಹಾಸ್ಯಮಾಡಿತು. ಹುಲಿಯು ಕಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹವು ನಾನು ವ್ರಣಶರೀರಿ, ನನ್ನ ಹುಣ್ಣಿನೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ರೋಮವು ಹೋದರೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವೆ. ನಿನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿನ್ನಲಾದಿತು ಎಂದಿತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಒಂಟಿಯು

ನಂಬಿ ಬಂದಿದ್ದನ್ನನಂತು ತಿಂಬುದಿಲ್ಲಮಾದೊಡಮಾನುಂ ನುಡಿದು ಮಾತಂ ಪಾಲಿಸುವನೆಂದು ಸಿಂಹದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೆನ್ನೊಡಲ್ ದೇವರೆಡಗಲ್ಲದೊಡೇವಾಟಿ, ಎನ್ನ ಶರೀರಮಂ ಕೈಕೊಳ್ಳಿಮನೆ ಮದೋತ್ಕಟನುಸಿರದಿಪ್ಪುದುಂ ಸೃಗಾಲ ಶಾರ್ದೂಲ ಕಾಕಂಗಳ್ ಕಥಕನ ಪೃಥುಶರೀರಮಂ ಸೀಜ್ಜು ಸೀಜುಂಬುಳಾದಿ ಕೊಂದುವು.

ಶ್ಲೋ|| ಬಹವಃ ಪಂಡಿತಾಃ ಕ್ಷುದ್ರಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾಯೋಪಜೀವಿನಃ

ಕುರುದೋಷಮದೋಷಂ ವಾ ಉಪ್ಯೇ ಕಾಕಾದಯೋ ಯಥಾ||೧೦೪||

ಟೀ|| ಹಲಬರು ಪಂಡಿತರು ಕ್ಷುದ್ರರು ವಂಚನೆಯಂ ಜೀವಿಪ್ಪರೆಲ್ಲರು ಲೇಸನಾದೊಡಂ ಹೊಲ್ಲೆಹವಂ ಮಾಚ್ಚರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೊಟ್ಟಿಯಂ ಕಾಕಾದಿಗಳ್ ಕೊಲಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಎಂಬುದು ಕಾರಣಂ ದುಷ್ಟರ ನಡುವಿದ್ ಶಿಷ್ಟಂಗೇಗೆಯ್ಯುಂ ಸುಖಮಾಗಲತಿಯದು ಪಿಂಗಳಕನೆನಗಿತನರ್ಥಮಂ ಬಗೆವುದಲ್ಲಂ ಕ್ಷುದ್ರಪರಿವಾರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಪೆಹಿತೊಂದು ಕಾರಣಮಿಲ್ಲನೆ ದವನಕನಂತೆಂದಂ: ನೀಂ ಪೇಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಾಂತಂಗಳ್ ಪುಸಿಯಲ್ಲಮದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಬಹವೋ ಬಲವಂತಶ್ಚ ಉಪಾಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ದುರ್ಜನಾಃ

ಎಂಬ ಕಥೆಯೊಂದುಂಟೆನೆ ಸಂಜೀವಕನದೆಂತೆನೆ ದವನಕಂ ಪೇಜ್ಜುಂ :

೧೮. ನಾಲ್ವರ್ ಧೂರ್ತರ್ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ವಂಚಿಸಿದ ಕಥೆ

ಒಬ್ಬ ಶೋತ್ರಿಯನಪ್ಪ ಪಾರ್ಥಂ ಯಜ್ಞ ನಿಮಿತ್ತಂ ಒಂದಾಡಂ ಬೇಜೂರಿಂ ಮಾಜುಗೊಂಡು ಪೆಗಲೊಳಕ್ಕೆ ಪೋಪನಂ ನಾಲ್ವರ್ ಧೂರ್ತರ್ ಕಂಡು ನಾವೀ ಬೆಳ್ಳನನಾಳವಾಡಿಕೊಂಡೀಯಾಡಂ ನಾಯಂ ಮಾಡಿ ತಿಂಬಂ ಬನ್ನಿಮೆಂದು ಮುಂದೆ ಪರಿದೋರೊರ್ವರೆ ಮಾರ್ಬಟ್ಟಿಯೊಳ್ ಬರ್ಪಂತಾಗಿ

ದುಷ್ಟರನ್ನು ತಿನ್ನದ ಸಿಂಹವು ತನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೂ ತಿನ್ನದು. ಅದರಿಂದ ನಾನೂ ನನ್ನ ಸರದಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆನು ಎಂದು ಸಿಂಹದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಶರೀರವು ದೇವರ ಆಪತ್ತಿಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ, ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಮದೋತ್ಕಟನೂ ಮೌನದಿಂದಿರಲು ಸೃಗಾಲ ಶಾರ್ದೂಲ ಕಾಗೆಗಳು ಕಥಕನ ದೊಡ್ಡ ದೇಹವನ್ನು ಹರಿಹರಿದು ಕೊಂದುವು. ಶ್ಲೋ|| ಹಲವರು ಪಂಡಿತರೂ ಕ್ಷುದ್ರರೂ ವಂಚನೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂಟಿಯನ್ನು ಕಾಗೆ ಮೊದಲಾದವು ಕೊಂದ ಹಾಗೆ ಲೇಸನ್ನೂ ಹೊಲೆಗೆಡಿಸುವವರು. ವ|| ಅದರಿಂದ ದುಷ್ಟರ ನಡುವಿರುವ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಸುಖ ಸಿಗದು. ಪಿಂಗಳಕನು ನನಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಕ್ಷುದ್ರ ಪರಿವಾರದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು ; ನೀನು ಹೇಳಿದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| 'ಬಹವೋ ಬಲವಂತಶ್ಚ ಉಪಾಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ದುರ್ಜನಾಃ' ಎಂಬ ಕಥೆಯುಂಟು. ಸಂಜೀವಕನು ಅದೇನು ಎನ್ನಲು ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿತು: ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಆಡನ್ನು ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನಾಲ್ವರು ಧೂರ್ತರು ನೋಡಿದರು. ನಾವು ಈ ದಡ್ಡನನ್ನು ಮೋಸಮಾಡಿ ಈ ಆಡನ್ನು ನಾಯಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನೋಣ, ಬನ್ನಿರಿ ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದು

ಬರುತ್ತೂ ಮುನ್ನಮೋರ್ವಂ ಬಂದೆಲೆ ಪಾರ್ವ ! ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ದುರ್ವಾಸನ ಸಮಾನನಪ್ಪ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನೀನೀ ಶ್ವಾನನೇನಿಮಿತ್ತಂ ಪೊತ್ತು ಪೋದಪೆಯೆಂದು ನುಡಿದು ಪೋದಂ. ಆ ಭಟ್ಟನೀ ದುಷ್ಕಂಗೆ ಮಜುಮಾತುಗೊಟ್ಟೋಡೆನಪ್ಪುದೆಂದುಸಿರದೆ ನಡೆವುದುಂ ಮತೋರ್ವನಿರಿದಿ ಬಂದೆಲೆ ಭಟ್ಟರೇ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನಾಯಂ ಮುಟ್ಟಲಾಗದೆಂಬರದು ಕೆಟ್ಟು ಪೊತ್ತುಕೊಂಡು ಪೋದಪೆ ನೀವೆತ್ತಾನುಂ ವರುಳ್ಳೊಂಡಿರೋ ವರುಳ್ಳಿಕ್ಕಿ ಅಟ್ಟಿದನುಂಡಿರೋ ಪೇಟೆವಲ್ಲದಾಗಳ್ ನೀನೆತ್ತಲೀ ಚಂಡಾಲಕರ್ಮದೊಳ್ ತೊಡರ್ದು ಇಂತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರನಾದೆ, ನಿನ್ನಂ ಮುಟ್ಟಲಾಗದೆಂದವಂ ಕಳಿದು ಪೋಪುದುಂ, ಭಟ್ಟಂಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಪುಟ್ಟು ನಿಂದು ಪೆಗಲೊಳಿದ್ ಭಾಗಲಮಂ ಭೂಭಾಗದೊಳೆಪಿ,

ಶ್ರವಣ ಶಿರಃಪುಟ್ಟಾಸ್ತಾ

ದೈವಯವನುಂ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ನಾಯಲ್ಲಿದು ಭೂ

ಭುವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಜಮೆಂ

ದವಧಾರಿಸಿ ಪೊತ್ತುಕೊಂಡು ಪೋದಂ ಪಾರ್ವಂ

೨೦೮

ಅಂತು ನಡೆದ ಪಾರ್ವಂಗೆ ಮತೋರ್ವನಿರಿದಂ ಬಂದೆಲೆ ಪಾರ್ವ ! ನಿಮಗೆ ಕುಶಾಕ್ಷಮಾಲಾ ಯಜ್ಞೋಪವೀತೋತ್ತರೀಯಾದಿ ಚಹ್ವಂಗಳೆತ್ತಲೀ ನಾಯಂ ಪೊತ್ತು ಪೋಪುದೆತ್ತಲೆತ್ತಾನುಂ ನಿಮಗೆ ಮೃಗಯಾವೃಷನ ವ್ಯಾಪಾರಮಾದುದಕ್ಕಮಲ್ಲದಾಗಳಿದು ನಿಮ್ಮ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ಫಲಮೆಂದು ನುಡಿದು ಪೋಪುದುಮಾ ಪಾರ್ವಂ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು,

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಯಿಂದ ಬಂದರು. ಮೊದಲೊಬ್ಬ ಬಂದನು. : ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ನೀನಾದರೋ ದುರ್ವಾಸನ ಸಮಾನನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ನೀನು ಈ ಶ್ವಾನವನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ ಎಂದು ನುಡಿದು ಹೋದನು. ಆ ಭಟ್ಟನು ಈ ದುಷ್ಕಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಏನಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಾತನಾಡದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಎದುರುಗಡೆಯಿಂದಲೇ ಬಂದು ಎಲೈ ಭಟ್ಟರೇ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಯಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ಎನ್ನುವರು ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹುಚ್ಚರಾದಿರೋ, ಇಲ್ಲವೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಲಿ ಎಂದು ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಉಂಡಿರೋ ಹೇಳಿರಿ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀವು ಇಂಥ ಚಂಡಾಲಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಹೀಗೆ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರರಾದಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು ಎಂದು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿ ಕವಿದು ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತ ಆಡನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸಿ ೨೦೮. ಕಿವಿ, ಮಂಡೆ, ಬಾಲ ಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಇದು ನಾಯಲ್ಲ; ಭುವನಪ್ರಸಿದ್ಧವೆಂಬಂತೆ ಇದು ಆಡೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ೨೦೯ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಎದುರು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ನಿಮ್ಮ ದರ್ಭೆ, ಜಪಸರ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಉತ್ತರೀಯಗಳೆಲ್ಲ, ಈ ನಾಯಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಈ ಹೀನಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಿ ! ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಚಟ ಹತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದು ನಿಮ್ಮ ದುಷ್ಕರ್ಮದ

ಚಿತ್ತಭ್ರಾಂತಿಶಾಂತಂ

ಪೊತ್ತುದುಮಂ ತಡವಿ ನೋಡುತುಂ ಭಾಗಲಮಂ

ಮತ್ತಾ ಪಾರ್ವಂ ವಿಸ್ತಿತ

ಚಿತ್ತಂ ಚಿಂತಿಸುತೆ ಮುಂತೆ ಬರೆ ಮತ್ತೊರ್ವಂ

೨೦೯

ಅಂತು ಬಂದೆಲೆ ದ್ವಿಜ! ನೀನಿಂತು ಕಾಲಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನುಂ ಸದಾಚಾರನುಮಾಗಿದೀಗಳೇ ಶ್ವಾನನಂ ಪೊತ್ತು ಹೀನಜಾತಿ ಸಮಾನನಾದೆ. ಇದಂ ಮಹಾಜನಂಗಳ್ ಕಂಡರಪ್ಪೊಡೆ ಸಭಾಜನಕ್ಕಂ ಸಹಪಟ್ಟಿಗಂ ಪೊಜಗಂದು ಸಮಯಬಾಹ್ಯನಂ ಮಾಬ್ಬರದಟಿಂದೀ ನಾಯನೀಡಾಡಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂ ಕೈಕೊಳ್ಳಿಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟು ಪೋಪುದುಮಾ ಪಾರ್ವನಿದಂ ಕಂಡವರೆಲ್ಲಂ ನಾಯಂ ಪೊತ್ತುಕೊಂಡು ಪೋದಪನೆನುತ್ತುಮಿದರಾನೆತ್ತಾನುಂ ಮರುಳ್ಕೊಂಡೆನಕ್ಕುಮದಲ್ಲದಾಗಳಿದು ಕಾಮರೂಪಿಯಕ್ಕುಮಿದನೆಂತ ಟಿಯಲಕ್ಕುಮೆಂದು ಭಯಂಗೊಂಡಾಡಂ ಶ್ವಾನನೆಂದೀಡಾಡಿ ಮಾಳಂಗೊಂಡೋಡಿದಂ. ಇತ್ತಲಾ ಧೂರ್ತರೆಲ್ಲರ್ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಂಚನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ತಾವೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಕ್ಕು ಆಡಂ ತಿಂದರ್ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಾದುದದಟೆಂ

ಶ್ಲೋ|| ಬಹವೋ ಬಲವಂತಶ್ಚ ಉಪಾಯಜ್ಞಾಶ್ಚ ದುರ್ಜನಾಃ

ಶಕ್ಯಾ ವಂಚಯಂತುಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭಾಗ ಕುಕುರಾತ್ ||೧೦೫||

ಟೀ|| ಹಲಂಬರು ಶಕ್ತಿವಂತರುಂ ಉಪಾಯಮಂ ಬಲ್ಲ ದುರ್ಜನರುಂ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದೊರ್ಬನಂ ವಂಚಿಸಲು ಸಮರ್ಥರು. ಆದಂತೆಂದೊಡೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿರ್ಬಾಡಂ ನಾಯೆಂದು ಹಾಕಿಸಿದಹಗೆ ಎಂಬುದುವಲ್ಲದೆಯುಂ ಪ್ರಭಾಕರನೆಂಬ ಗುರುವಂ ಅಂಬಪ್ಪ ಭಂದೋರಗವೆಂದು ಪೇಟ್ಟನಿತಟೊಳರಸನಂತಾ ಭಟ್ಟನುಮಂ ಪಲಂಬರ್ ದುಷ್ಕರೊಂದಾಗಿ ಮರುಳ್ಳಾಡಿದರ್; ಮತ್ತಂ ವರರುಚಿ ಭಟ್ಟನಂ ಪಲರ್ ದುಷ್ಕರೊಂದಾಗಿ ಪೊಲೆಯನೆಂದು ಗೆಲೆ ಬಾಯಾರ್ವರೆಂದೊಡುಬೆದರಳ

ಫಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ೨೦೯. ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಹೊತ್ತುದನ್ನು ತಡವಿ ನೋಡುತ್ತ ವಿಸ್ತಿತನಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ವ|| ಎಲೈ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನೇ ! ನೀನು ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಸದಾಚಾರನೂ ಆಗಿದ್ದು ಈಗ ಈ ಶ್ವಾನವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೀನಜಾತಿಗೆ ಸಮಾನನಾದೆ. ಇದನ್ನು ಮಹಾಜನರು ಕಂಡರಾದರೆ ಸಭಾಜನಕ್ಕೂ ಸಹಪಟ್ಟಿಗೂ ಹೊರಗಂದು ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಅದರಿಂದ ಈ ನಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಸುಟು ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದನ್ನು ಕಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಯಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ನನಗೇನೋ ಮರುಳು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೆ ಇದು ಕಾಮರೂಪಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಯಗೊಂಡು ಆಡನ್ನು ನಾಯಿಯೆಂದು ಬಿಸುಟು ಓಡಿದನು. ಇತ್ತ ಆ ಧೂರ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಂಚನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಮೆಚ್ಚಿ ನಕ್ಕು ಆಡನ್ನು ಕೊಂದು ತಿಂದರು. ಅದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ಹಲವರು ಶಕ್ತಿವಂತರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಬಲ್ಲ ದುರ್ಜನರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಡನ್ನು ನಾಯಿಯೆಂದು ಹಾಕಿಸಿದಂತೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವರು. ವ|| ಪಿಂಗಳಕನು ಈಗ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುಳಿದಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ,

ವಾವುದು. ಪಿಂಗಳಕನೀಗ್ ನಿನಗೆ ನಿರ್ವಿಮಿತ್ತಂ ಮುಳಿದನಲ್ಲದೆಯುಂ, 'ಕರವ್ಯಂ ಚ ನಕರವ್ಯಂ ಯದುಕ್ತಂ ಬಹುಭಿರ್ಜನ್ಯೈಃ' ಎಂಬೀ ನಯಮಂ ಕೈಕೊಂಡತಿಕೋಪಿಯಾಗಿದ್ದಪನೀಯವಸರಕ್ಕೆ ಕಡ್ಡಮದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಯಾವದ್ವಯಸ್ಯ ಭೇತವ್ಯಂ ತಾವದ್ವಯಮನಾಗತಂ

ಅಗತಂ ತು ಭಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ಕಾಲೇಚ ಭಯಂ ತೃಜೇತ್ ||೧೦೬||

ಟೀ|| ಎನ್ನೆವರಂ ಭಯಂ ಬಹುದು ಅನ್ನೆವರಮಂಜುವುದು ; ಭಯಂ ಮುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಬಹಿಕ್ಕಂಜಲಾಗದು-ಎಂಬುದನಟಿದು ತಟಿಸಂದಿಟಿವುದೆ ನಯಮಲ್ಲದೆ ಪೇತಾವ ನಯಕ್ಕುಪಾಯಮಿಲ್ಲನೆ ಸಂಜೀವಕನಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಕೋಹಂ ಕೌದೇಶಕಾಲೌ ಸಮವಿಷಮಗುಣಾಃ ಕೇದ್ವಿಷಃ ಕೇ ಸಹಾಯಾಃ

ಕಾ ಶಕ್ತಿಃ ಕೋಭ್ಯುಪಾಯಾಃ ಕಥಮಪಿ ಚ ಕಿಯತ್ಯೀದೃಶೀ ದೈವಸಂಪತ್

ಸಂಪತ್ತೌ ಕೋನುಬಂಧಃ ಪ್ರತಿಹತ ವಚನಸ್ಯೋತ್ತರಂ ಕಿನ್ನುಮೇಷ್ಯಾತ್

ಇತ್ಯೇವಂ ಕಾರ್ಯಾದೌ ವ್ಯವಸಿತ ಮನಸೋ ನೋಪಹಾಸ್ಯಂ ಪ್ರಯಾಂತಿ||೧೦೭||

ಟೀ|| ನಾನಾರ್ ದೇಶಕಾಲಂಗಳಾವುವು ಸಮವಿಷಮವಹ ಹಗೆಗಳಾರ್ ಸಹಾಯಾರಾರ್ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯುಪ್ಪುಪಾಯಮಾವುದು ಅದು ಹೇಗೆ ದೈವಸಹಾಯವೆಷ್ಟು ಆಪ್ತದ್ಯೋಗದಿಂದ ದೈವಸಹಾಯಂ ದೊರೆಕ್ಕೊಂಬುದು ಲೋಗರಿಂ ಕಿರುವ ನುಡಿಯುಳ್ಳವಗುತ್ತರವಾವುದಹುದೆಂತೆಂತೀ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರೆಂದು ನಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿಹರು.

ಶ್ಲೋ|| ಭಯ ಬರುವವರೆಗೆ ಅದಕ್ಕಂಜಬೇಕು. ಭಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆದರಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಇರಿಯುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಎನ್ನಲು ಸಂಜೀವಕನು ಹೀಗೆಂದನು ; ಶ್ಲೋ|| ನಾನು ಯಾರು, ದೇಶಕಾಲಗಳು ಯಾವುವು, ಸಮವಿಷಮರಾದ ಹಗೆಗಳು ಯಾರು, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು, ಅದು ಹೇಗೆ, ದೈವಸಹಾಯವೆಷ್ಟು, ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ದೈವಸಹಾಯವು ಲಭಿಸುವುದು, ಜನರಿಂದ ಅವಮಾನಕರವಾದ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವೇನು ಎಂದು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನಗೆಗೀಡಾಗದೆ ಇರಲಾರರು. ಶ್ಲೋ|| ಗುಣವಂತರಾಗಲಿ ಗುಣಹೀನರಾಗಲಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವಾದರೂ ನಿರ್ಧರಿತವಾಗುವುದು. ಅತಿತ್ತರಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಶಲ್ಯದಂತೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಚುಚ್ಚುವುದು. ವ|| ನಾನಾದರೋ ಎತ್ತು, ನನಗೆ ಸಹಾಯಾದಿ ಸಾಧನೋಪಾಯಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಪಿಂಗಳಕನಾದರೋ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಹಿಂಡುಗಳನ್ನು ದಿಂಡುಗೈಡುವ ಸಿಂಹ. ಅದರಿಂದ ಅಸಮಾನವಿಗ್ರಹನೊಡನೆ ಸಮಾನವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದಿತು. ಹೀಗೇಕೆ ಮನಗುಂದಿ ಮಾತಾಡುವೆ ಎಂದು ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು; ದೈವಬಲ, ಮನುಷ್ಯಬಲ ಎಂಬ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಬಲವಿಲ್ಲದವರು ಸತ್ತ್ವವಿಳಂಬಿಗಳಾಗಿ

ಶ್ಲೋ|| ಗುಣವದಗುಣವದ್ವಾ ಕುರ್ವತಾ ಕಾರ್ಯಜಾತಂ
ಪರಿಣತಿರವಧಾರ್ಯಾ ಯತ್ಪತಃ ಪಂಡಿತೇನ
ಅತಿರಭಸಕ್ತಾನಾಂ ಕರ್ಮಣಾಮಾಪಿಪತ್ಯೇ
ಭವತಿ ಹೃದಯದಾಹೀ ಶಲ್ಯತುಲ್ಯೋ ವಿಪಾಕಃ

||೧೦೮||

ಟೀ|| ಗುಣಮುಳ್ಳರಾಗಲಿ ಗುಣಹೀನರಾಗಲಿ ಕಾರ್ಯವಂ ಮಾಡುವವರ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರಿಂದಾವ ಕಾರ್ಯವುಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅತಿತ್ವರಿತದಿಂ ಮಾಡುವವರ್ಗೆ ಕಾರ್ಯಂಗಳಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಲ್ಯದೋಪಾದಿ ಹೃದಯವಂ ಸುಡುವುದುಂ. ಇಂತಪ್ಪ ನೀತಿಗಳೊಳವು, ಅನಪ್ಪೊಡೆತ್ತು, ಎನಗೆ ಸಹಾಯಾದಿ ಸಾಧನೋಪಾಯಂಗಳೊಂದುಮಿಲ್ಲ. ಪಿಂಗಳಕನಪ್ಪೊಡೆ ಮತ್ತಮಾತಂಗಳೂಧಮಂ ಬೆದಪ್ಪಿ ಬೆಂಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲ ಸಿಂಗಂ ಆದಪಿಂವಸಮಾನ ವಿಗ್ರಹನೊಡನೆ ಸಮಾನವಿಗ್ರಹಮನಂತೆತಿಕ್ಕೊಳ್ಳೆನೆಂದೊಡೆ ಇಂತೇಕೆ ಮನಂಗುಂದಿ ನುಡಿದೆಯೆಂದು ದವನಕನಂತೆಂದಂ : ದೈವ ಮನುಷ್ಯಬಲಮೆಂಬೆರಡಪ್ಪಿಂಗಳಂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ ಅಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಬಲವಿಲ್ಲದವರ್ ಸತ್ತ್ವಾವಿಳಂಬಿಗಳಾಗಿ ಸಾಹಸಂಗೆಯ್ದು ದೈವಬಲದಿಂದಧಿಕರಪ್ಪರಂ ಗೆಲ್ಲ ಕಥೆಗಳೊಳವನೆ ಸಂಜೀವಕನದಂತೆ ದವನಕಂ ಪೇಜ್ಜುಂ :

೧೯. ಟಿಟ್ಟಿಭ ಮಿಥುನಂಗಳ ಕಥೆ

ಬಲವೈಶ್ವಾರವಪ್ರಾಧಿಕ ಭಯಚಕಿತೋದ್ರೂತ ಮೈನಾಕಗೋತ್ರಾ
ಚಲಪಕ್ಷತ್ರಾಯಿಯಿಂದುಪ್ರಿಯತಮನತಿಗಂಭೀರನಂತರ್ನಿವಿಷ್ಟಾ
ಖಿಲಲೋಕಂ ನಕ್ರಚಕ್ರಸ್ತುರದುರುತರಯಾದಶ್ವರಾಧ್ಯಾಸಿತ ಪ್ರೋ
ತ್ಯಲಿತಾಂಭಃ ಕುಂಭಿ ಕುಂಭೋನ್ಮದ ರಸವಿಲಸತ್ಕ್ಯೋಭರೊದ್ರಂ ಸಮುದ್ರಂ ೨೧೦

ಅಂತಾ ಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಮಧುರಾಲಾಪೆಯುಂ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನುಮೆಂಬ ಟಿಟ್ಟಿಭಮಿಥುನಂ ಸುಖದಿನಿದೋಂದು ದೇವಸಂ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ನಿಜಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಂಗಿಂತೆಂದಳಃ : ಈ ಸಮುದ್ರತೀರಮಪಾಯಬಹುಳಮನಗಂ ಪ್ರಸವಸಮಯಮತ್ಯಾಸನ್ನವಾದಪ್ಪುದು ಇನ್ನಿಲ್ಲಿರಲ್ಪಾರದು.

ಸಾಹಸಗೆಯ್ದು ದೈವಬಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕರಾದವರನ್ನು ಗೆದ್ದ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಸಂಜೀವಕನು ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ದವನಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿತು ; ೨೧೦. ಇಂದ್ರನ ಘನವಾದ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಅತಿಶಯ ಭಯದಿಂದ ಚಕಿತವಾಗಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ ಮೈನಾಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಕುಲಪರ್ವತಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಸಲಹಿದುದೂ, ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರನೂ, ಅಖಿಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡವನೂ, ಮೊಸಳೆಗಳ ಸಮೂಹ ದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಿಸುವುದೂ ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆವಾಸದಿಂದ ಕ್ಷುಭಿತವಾದುದೂ, ನೀರಾನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಲದ ಮದಜಲದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವುದೂ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ ರೌದ್ರ ವಾದುದೂ ಆದ ಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ವ|| ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಧುರಾಲಾಪೆಯೂ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನೂ ಎಂಬ ಟಿಟ್ಟಿಭಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದುವು. ಒಂದು ದಿನ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶನೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ಈ ಸಮುದ್ರತೀರವು ಬಹಳ ಅಪಾಯಕರವಾಗಿದೆ. ನನಗೂ ಪ್ರಸವಕಾಲ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಬೇರೊಂದು ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಪೆಜತೊಂದು ನಿರಾಕುಳಮಪ್ಪಡೆಯನೆಡೆಮಾಡಿ ಬಂದೆನ್ನನೊಡಗೊಂಡು ಪೋಗಿಮೆಂಬುದುಂ
ಟಟ್ಟಿಭನಂತೆಂದಂ : ಇಲ್ಲಿಂದಗ್ಗಳಮಪ್ಪ ನಿರಾಕುಳಸ್ಥಾನಮಂ ಪಡೆಯಲ್ವಾರದೆನೆ ಮಧುರಾಲಾಪೆ
ಮತ್ತಮುಂತೆಂದಳ್ : ಈ ಸಮುದ್ರಂ ಮೇಲೆ ಭೋರಂದೆತ್ತಿ ಬಂದಿ ತತ್ತಿಗಳಂ ಕೊಂಡು ಪೋದೊಡುತ್ತರ
ಕಾಲಕ್ಕೇಗೆಯ್ದು ಪೇಟೆಮನೆ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನಂತೆಂದ :
ಬಡಬಾನಲಂಗೆ ಸಾಸಿ
ಮೃದಿಯೆನಿಸಿದ ರೌದ್ರಕೋಪಮಂ ತಳೆದೆನ್ನೊಳ್
ತೊಡರ್ದುಮಕಾರಣ ವೈರಮ
ನೊಡರ್ಚಿಯುಂ ಕಡಲದಾರ ಮಜೆಯಂ ಪುಗುವಂ ೨೧೧

ಎನೆ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ನಿನಗಿನಿತುವರಮನರ್ಥಮನಾಕ್ಕುಯ್ಯಕ್ಕೊಳ್ಳಕಾರಣಮೇನೆನುತ್ತಂ

ಹಿತರುಂ ಸ್ನೇಹಿತರುಂ ಪಂ
ಡಿತರುಮನಿಪ್ಪವರ ವಚನಮಂ ಕೇಳಿದ ದು
ರ್ಮತಿಯಪ್ಪವಂಗವಶ್ಯಂ
ಸತತಂ ಕೇಡಾಗದಿರದು ಕಜ್ಜದ ಕಡೆಯೊಳ್ ೨೧೨

ಎಂಬ ನೀತಿಗಳೊಳವು. ಎನ್ನ ಮಾತಂ ಕೇಳದೆ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚಿಯಂ ಕಟ್ಟುವ ನಿನಗೆ
ಕಚ್ಚಪ ಕಥೆಯಾಗದೆ ಪೋಗದೆನೆ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನದಂತೆನೆ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಪೇಬ್ಬಂ:

೨೦. ಕಚ್ಚಪ ಕಥೆ

ಒಂದು ಸರೋವರದೊಳ್ ಸಕಟ ವಿಕಟಗಳೆಂಬೆರಡು ಹಂಸೆಗಳಿಪ್ಪವು. ಆ ಹಂಸೆಗಳ್ಳಂ
ವಾಚಾಲನೆಂಬುದೊಂದಾವಂ ಪರಮಮಿತ್ರತ್ವವಾಗಿ ಪಲಕಾಲಮಿಪ್ಪುದುಮನಾವ್ಯಪ್ಪಿಯಿಂದ ಕೊಳಂ
ಬತ್ತುವುದುಂ ಕಲಹಂಸೆಗಳ್ ಕಂಡು ಎವುಗಿಲ್ಲಿರಲ್ವಾರದು ಮಾನಸಸರೋವರಕ್ಕೆ.

ಹೋಗಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಟಿಟ್ಟಿಭನು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳ ಸಿಕ್ಕಲಾರದು ಎನ್ನಲು
ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆಂದಳು ; ಈ ಸಮುದ್ರವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಭೋರಂದು ಅಪ್ಪಳಿಸಿ
ಈ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಬಳಿಕ ಏನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳಿರಿ ಎನ್ನಲು
ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನು ಹೀಗೆಂದನು : ೨೧೧. ಬಡಬಾಗ್ಗಿಂತಲೂ ಸಾವಿರಮಡಿ
ರೌದ್ರಕೋಪವನ್ನು ತಳೆದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಕಾರಣ ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಡಲು ಯಾರ
ಮರೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಬದುಕೀತು ! ವ|| ಆಗ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಅನರ್ಥವನ್ನು
ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ಯಾಕೆ ? ೨೧೨. ಹಿತರೂ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಪಂಡಿತರೂ ಎನ್ನಿಸುವರ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ದುಷ್ಟನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೇಡಾಗದೆ ಇರದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು.
ವ|| ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಚ್ಚಿಕಟ್ಟುವ ನಿನಗೆ ಕಚ್ಚಪಕಥೆಯಂತಾಗದೆ ಇರದು
ಎನ್ನಲು ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನು ಅದೇನೆನ್ನಲು ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು : ಒಂದು
ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸಕಟ ವಿಕಟಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಹಂಸೆಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಹಂಸೆಗಳಿಗೂ
ವಾಚಾಲನೆಂಬ ಒಂದು ಆಮೆಗೂ ಪರಮಮಿತ್ರತ್ವವುಂಟಾಗಿ ಹಲವು ಕಾಲವಿದ್ದುವು.
ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಆ ಕೊಳ ಬತ್ತಲು ನಾವು ಇಲ್ಲಿರಬಾರದು ; ಮಾನಸ
ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು ಎಂಬ ಹಂಸೆಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಮೆ ಹೀಗೆಂದಿತು :

ಪೋಪೆವೆಂದಾಳೋಚಿಸುವುದುಂ ಕಚ್ಚಪಂ ಕೇಳ್ವು ನೀವಿಲ್ಲದಾನಿಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವೆನಲ್ಲೆನೆನ್ನು
ಮನೊಡಂಗೊಂಡು ಪೋಗಿಮೆನೆ ಕಳಹಂಸಗಳಂತೆಂದವು : ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಬಹುಭಾಷಿ ತುಂಬಿದ
ಸಿದ್ಧಿಗೈಯಂತೆ ರಥದ ಗಾಲಿಯಂತೆ ಬೆಟ್ಟತ್ತಾಗಿರ್ಪೆ ನಿನ್ನನೆಂತಯ್ಯಲ್ಲರ್ಕುಮೆನೆ ಪಂಚ್ಚಕ
ಅಪ್ಪೊಡೆಯೇಡೆಗೊಂಡು ಕಥೆಯುಂಟದಂ ಕೇಳಿಮೆಂದಿತಂದಂ :

೨೧. ದೇವದತ್ತನ ಕಥೆ

ಡಾವರಡಾಕಿನಿ ಶಾಕಿನಿ

ದೇವತೆ ಕತೆವೇಬಲಿತಿಯಂ ಬಲ್ಲಳ್ ನಾ

ನಾವಿಧದ ಗಾಳುಗುಂಟನೆ

ಭೂವಳಯದೊಳೆಸೆವ ಕನ್ನೆಯುಜ್ಜಯಿನಿಯೊಳಂ

೨೧೩

ಅಂತಾಕೆ ಸಾಸಿರ ಗದ್ಯಾಣಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಕಥೆಯಂ ಪೇಟ್ಟುಳ್ಳೆಂಬುದಂ ದೇವದತ್ತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಕೇಳ್ವು
ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡು ಸಾಸಿರ ಪೊನ್ನಂ ಕೊಂಡು ಮಹಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಬರ್ಪನನೊರ್ವ ಬೊಮ್ಮರಕ್ಕಸಂ
ಕಂಡು ಪಿಡಿದು ತಿನಲೆಂದು ತೆಗೆವುದುಂ ದೇವದತ್ತಂ ತನ್ನ ಪೋಪ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲಮಂ ರಕ್ಕಸಗಟೆಯ
ಪೇಟ್ಟು ಕಥೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪಿರಿದಾಯಾಸದಿಂದರ್ಥಮಂ ಪಡೆದು ಬಂದೆನೆನ್ನ ಮನದಟ್ಟೆಯಂ
ಕಡಿಸದೆ ಪಂಚರಾತ್ರಿಯನೆಡೆಗೊಟ್ಟೆಯಪ್ಪೊಡೆದೆ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳ್ವು ತಡೆಯದೆ ಬರ್ಪನಂತಪ್ಪುದಕ್ಕೆ
ನನ್ನಂ ನಂಬುವುದೆನೆ, ರಕ್ಕಸನದರ್ಶನದೊಡಂಬಟ್ಟು ನೀಂ ಪಸಿದು ಬಂದೆಯೆಂದಾತಂಗೆ ತಕ್ಕನಿತಾತಾರಮಂ
ಕುಡೆ ಕೊಂಡು ರಕ್ಕಸನಂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಭೋಂಕನೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯನೆಯ್ವು ಪೊಬಲ
ಪೊಕ್ಕು ಡಾವರಡಾಕಿನಿಯ ಮನೆಯನಜಿಸುತ್ತಂ ಬಂದು,

ನೀವಿಲ್ಲದೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರೆ ; ನನ್ನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ ಎನ್ನಲು
ಕಲಹಂಸೆಗಳು ಹೀಗೆಂದುವು : ನೀನಾದರೋ ಬಹುಭಾಷಿ ; ತುಂಬಿದ ಸಿದ್ಧಿಗೈಯಂತೆ
ರಥದ ಗಾಲಿಯಂತೆ ಬೆಟ್ಟತ್ತಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದುವು.
ಅದಕ್ಕೆ ಆಮೆ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಕಥೆಯಿದೆ ; ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು:
೨೧೩. ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿ ಡಾವರ ಡಾಕಿನಿ ಶಾಕಿನಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು
ಹೇಳಲು ಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬಳು ಕನ್ನೆಯಿದ್ದಳು. ವ|| ಅವಳು ಸಾವಿರಗದ್ಯಾಣಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಕಥೆಯನ್ನು
ಹೇಳುವವಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ದೇವದತ್ತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೇಳಿ
ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡು ಮಹಾರಣ್ಯದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.
ಅವನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ತಿನ್ನಲೆಂದು ಹವಣಿಸಿತು. ದೇವದತ್ತನು
ತಾನು ಹೋಗುವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಥೆಯ
ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ
ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಡಿಸದೆ ಐದು ರಾತ್ರಿಗಳ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆಯಾದರೆ ಕಥೆಯನ್ನು
ಕೇಳಿ ತಡಮಾಡದೆ ಬರುವೆನು ; ಮುಂದಾಗುವುದು ಆಗಲಿ ; ನನ್ನನ್ನು ನಂಬುವುದು
ಎಂದನು. ರಾಕ್ಷಸನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಟ್ಟು ನೀನು ಹಸಿದು ಬಂದೆ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ
ಸಾಕಷ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ
ಬೇಗನೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಡಾವರ ಡಾಕಿನಿಯ ಮನೆಯನ್ನು

ದೇವರ ದೊರೆಯ ವಿದಗ್ಧ
ನಾವಳಿಯುಮನಲಗೆಗಟ್ಟಿ ಮಾಜುತ್ತುಂ ನಾ
ನಾ ವಿಧದೊಳೆ ಪ್ರೊಕ್ಕಾಡುವ
ಡಾವರಡಾಕಿನಿಯ ಮನೆಯನಾಗಳ್ ಕಂಡಂ

೨೧೪

ಅಂತು ಕಂಡು ಮನೆಯೊಳಗಂ ಪ್ರೊಕ್ಕು ಡಾವರಡಾಕಿನಿಯ ಮುಂದೆ ಪ್ರೊನ್ನನಿಟ್ಟು ಪ್ರೊಡೆವಟ್ಟು
ತಾಯೆ, ಕಥೆಯಂ ಪೇಟೆಮೆಂದೊಡಾಗಳ್ ಕುಂಟಣೆ ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತೇಕಚಿತ್ತದಿಂ ಕೇಳಿಮೆಂದಿತೆಂದಳ್;
ಒರ್ಮೆ ಕಂಡವರ್ ಮತ್ತೊರ್ಮೆ ಕಂಡೊಡೆ ನಂಟರ್ ಇದುವೆ ಪರಮಾರ್ಥಂ ಕಥೆಯನೆ ದೇವದತ್ತಂ
ವಿಸ್ತಯಂಬಟ್ಟು ಕುಂಟಣೆಯಂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಮತ್ತಂ ರಕ್ಕಸನಲ್ಲಿಗೆ ಬಪ್ಪುದುಂ ಆತನಿಧಿಂ
ಬಂದೇಂ ಭಾವ! ಬಂದಿರ್ ಎಂದು ಬಟೆಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಪೇಟ್ಟ ಕಥೆಯಂ ಪೇಟೆಮೆನೆ ದೇವದತ್ತನಿಂತೆಂದಂ:

ವರಗುಣಗಣಯುತರೆನಿಪರ್
ಧರೆಯೊಳಗೋರೊರ್ಮೆ ಕಂಡು ಮತ್ತಂ ಕಂಡಂ
ದಿರದವರೆ ನಂಟರೆಂಬುದು
ಪರಮಾರ್ಥಂ ಕಥೆಯೆಂದು ಕುಂಟಣೆ ಪೇಟ್ಟಳ್

೨೧೫

ಎಂದೊಡಾ ಕಥೆಯಂ ರಕ್ಕಸಂ ಕೇಳ್ತು ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು ನಿನ್ನನಾಂ ಮುಂ ಕಂಡನಿತೆಯಲ್ಲು
ನಿನಗಾಹಾರಮನಿಕ್ಕಿದನದಜೆಂ ನೀನೆನಗೆ ನಂಟನೆ ಎಂದು ರಕ್ಕಸಂ ಮೊದಲಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದಂ. ಎಂದೊಡೆ
ನೀವೆನ್ನನೆಂತುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರೋದಪಿರೆನೆ ಕಳಹಂಸೆಗಳಿಂತೆಂದವು : ನೀನೆಂದಂತೆ,

ವಾಕ್ಯಂ: ಸತಾಂ ಸಾಪ್ತಪದಂ ಮೈತ್ರಂ

ಟೀ|| ತಮ್ಮೊಡನೆ ಏಳದಿವರಂ ನಡೆದವನೇ ಸಜ್ಜನಿಗೆ ಕೆಳೆಯನಿಪನು. ಎಂಬುತ್ತಿಯುಂಟು.
ನಿನ್ನನೊಂದುಪಾಯದೊಳೊಯ್ದಪ್ಪೆವು. ಆ ವೇಳೆಯೊಳಾರೇನನೆಂದೊಡಂ ನೀನೇನಂ ಕಂಡೊಡಂ

ಅರಸತೊಡಗಿದನು. ೨೧೪. ಅವಳ ಮನೆಯನ್ನು ಅಂತು ಹುಡುಕಿದನು. ವ|| ಮನೆಯೊಳಗೆ
ಹೋಗಿ ಡಾವರ ಡಾಕಿನಿಯ ಮುಂದೆ ಹೊನ್ನನಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ 'ತಾಯೇ ಕಥೆಯನ್ನು
ಹೇಳಿರಿ' ಎಂದನು. ಆಗ ಆ ಕುಂಟಣೆ 'ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ; ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ
ಕೇಳಿರಿ' ಎಂದು ಹೀಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದಳು : ಒಮ್ಮೆ ಕಂಡವರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಂಡರೆ ನಂಟರು.
ಇದೇ ಪರಮಾರ್ಥವಾದ ಕಥೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ದೇವದತ್ತನು ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು
ಕುಂಟಣೆಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ರಕ್ಕಸನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನು ಎದುರುಗೊಂಡು
ಏನು ಭಾವನವರೇ! ಬಂದಿರಿ ಎಂದು ಬಳಿಕ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ
ಎಂದು ಕೇಳಲು ದೇವದತ್ತನು ಹೀಗೆಂದನು : ೨೧೫. ಗುಣಯುತರೆನ್ನಿಸುವವರು ಒಮ್ಮೆ
ಕಂಡು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ಅವರೇ ನಂಟರಾಗುವರು ಎಂಬುದೇ
ಪರಮಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಕಥೆ ಎಂದು ಕುಂಟಣೆ ಹೇಳಿದಳು ಎಂದನು. ವ|| ಆ ಕಥೆಯನ್ನು
ರಾಕ್ಷಸನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಕಂಡದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ನಿನಗೆ
ಊಟ ಹಾಕಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ನಂಟನೇ ಆಗಿರುವೆ ಎಂದು ದೇವದತ್ತನನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಿದನು. (ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಕಥೆಯ ಶೇಷ) ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ
ಹೋಗುವಿರಿ ಎನ್ನುಲು ಕಲಹಂಸೆಗಳು ಹೀಗೆಂದವು : ವಾ|| 'ಸತಾಂ ಸಾಪ್ತಪದಂ ಮೈತ್ರಂ'
ವ|| ತಮ್ಮೊಡನೆ ಏಳದಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದವನೇ ಸಜ್ಜನಿಗೆ ಗೆಳೆಯನೆನಿಸುವನು ಎಂಬ
ಉಕ್ತಿಯುಂಟು. ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಒಯ್ಯುವೆವು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು

ನುಡಿಯಲಾಗದು. ಎಮ್ಮ ಮಾತಂ ಮಿಕ್ಕು ನುಡಿದೆಯಾದೊಡೆ ಸೊಸೆಯ ಮಾತಂ ಕೇಳದತ್ತೆಯ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮನೆ ಕಚ್ಚಪನದಂತೆನೆ ಕಳಹಂಸೆಗಳ್ ಪೇಟ್ಟುಂ

೨೨. ಸೊಸೆಯ ಮಾತಂ ಕೇಳದತ್ತೆಯ ಕಥೆ

ಸಾಲಗ್ರಾಮವೆಂಬ ಮಹಾಗ್ರಹಾರದೊಳ್ ಗ್ರಾಮಾಧಿಪತಿಯ ಸತಿ ಕುಮತಿಯೆಂಬಳಾಯೊಂದು ದಿವಸಂ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯಪ್ಪ ಸೌಮಿತ್ರಿಗಿಂತಂದಳ್ : ಆಂ ನೆರೆಯೂರ್ಗ್ ಪೋಗಿ ಬಂದಪೆಂ ನೀಂ ಮನೆಯಂ ಸುಯ್ಯಾನಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರೆಂದು ಪೇಟ್ಟು ಪೋದಳ್ ಅನ್ನೆಗಂ ಸೌಮಿತ್ರಿಯಲ್ಲಿಗೊರ್ವ ಪಾರ್ವಂ ಬಂದು ಮಗಳೆ ! ನೀನಿಂದು ಪನ್ನಿರ್ವರ್ ಪಾರ್ಶ್ವಗ್ ಸಾರಮಪ್ಪ ಕ್ಷೀರಭೋಜನಮಂ ಮಾಡಿಸಿದೆಯಪ್ಪೊಡೆ ನಿನಗೆ ಕನಕಲಾಭಮುಂ ಪುತ್ರಲಾಭಮುಂ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯುಮಕ್ಕುಮೆನೆ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಸುಮತಿಯಪ್ಪದಜಿಂ ತನ್ನ ಮನದೊಳಿಂತಂದಳ್ :

ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ನಾವಮನ್ಯೇತ ನಾವಮನ್ಯೇತ ದೇವತಾಃ

ಸರ್ವದೇವಮಯೋ ವಿಪ್ರೋ ನ ತದ್ವಚನಮನ್ಯಥಾ

||೧೦೯||

೩೬|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ದೇವರನ್ನೂ ಅವಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಸರ್ವದೇವತಾಸ್ವರೂಪರಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳ್ ವಾಕ್ಯವೆಂದುಂ ಹುಸಿಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮುಂಟು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಚನಂ ನಿಶ್ಚಯಮಕ್ಕುವಿದಂ ನೋಟಿಸೆಂದು.

ವಸುಧಾದೇವರನಾಮಂ

ತ್ರಿಪಿ ಪಿರಿದುಂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಂ ವಿಧಿಯುಂ ಪೂ

ಜಿಪಿ ಮುದದೆ ಮಾಡಿದಳ್ ಪಾ

ಯಸಮಂ ನವಘೃತಸಮನ್ವಿತಂ ಸಿತಸಹಿತಂ

೨೧೬

ಏನೆಂದರೂ ನೀನು ಏನನ್ನು ಕಂಡರೂ ನುಡಿಯಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ನುಡಿದೆಯಾದರೆ ಸೊಸೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದ ಅತ್ತೆಯ ಕಥೆಯಂತಾಗುವುದು ಎನ್ನಲು ಆಮೆ ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಹಂಸೆಗಳು ಹೇಳಿದುವು: ಸಾಲಗ್ರಾಮವೆಂಬ ಮಹಾಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿಪತಿಯ ಸತಿ ಕುಮತಿಯೆಂಬವಳಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಸೊಸೆಯಾಗಿದ್ದ ಸೌಮಿತ್ರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದಳು: ನಾನು ನೆರೆಯೂರಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವೆ. ನೀನು ಮನೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೌಮಿತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದು ಮಗಳೆ ! ನೀನು ಇಂದು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕ್ಷೀರಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದೆಯಾದರೆ ನಿನಗೆ ಕನಕಲಾಭವೂ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು ಎಂದನು. ಸೌಮಿತ್ರಿಯು ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು : ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ದೇವರನ್ನೂ ಅವಜ್ಞಮಾಡಬಾರದು; ಸರ್ವದೇವತಾಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಾಕ್ಯ ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವುಂಟು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಗುವುದು ಎಂದು ೨೧೬. ಆ ವಸುಧಾಮರರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ

ಅಂತು ಪಾರ್ವಗರ್ಭಾಡಿ ಪರಕೆಯನಾಂತು ಸೌಮಿತ್ರಿ, ಸಂತೋಷದಿನಪುರ್ವದಂ ಕಿಷಿದಾನುಂ ಬೇಗಕ್ಕೆಯಾ ಸೌಮಿತ್ರಿಯತ್ತೆ ಕುಮತಿಯೆಂಬಳ್ ಬಂದೆಲ್ಲಮಂ ಕಂಡೆಲೆ ತೊತ್ತೆ ! ನಿನಗಿನಿತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನಾ ಮಾರ್ಗದಿದರ್ ನೀನಿನಿತು ಪೊಟ್ಟು ಮನೆಯೊಳಗಾನಿಲ್ಲದನಿತಕ್ಕೊಳಿ ಎಡವೊತ್ತುವೊಲೆಯಂ ಕಲೆಮುಟ್ಟುತ್ತತ್ತಂತೆ ಮನೆಯೊಳುಳ್ಳದೆಲ್ಲಮಂ ಕಾಕಭೋಜನಂಮಾಡಿ ಕಿಡಿಸಿದೆಯೆಂದು ಸೊಸೆಯಂ ನೋಯೆ ನುಡಿದು ಜಡಿದು ಮನೆಯಂ ಪೊಜಮುಡಿಸೆ ಕಬ್ಬಲೆಯೊಳಾಕೆ ಭಯಾಕುಲೆಯಾಗಿ ದೂರಂ ಪೋಗಲಣ್ಣದೂರ ಮುಂದಿದರ್ ಪುಣಿಸೆಯ ಮರದ ಪಿರಿದಪ್ಪ ಪೊಟಲೊಳಡಂಗಿದರ್. ಅನ್ನೆಗಮಲ್ಲಿಗೆಣ್ಣರ್ ಮಾಯಾರೂಪಿಗಳಪ್ಪ ಶಾಕಿನಿಯರ್ ಬಂದು ಮರನನೇಷಿದರ್ ಸುವರ್ಣದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಪೋಗಂದಭಮಂತ್ರಿಸುಪ್ಪದುಮದು ಮನದಿಂ ಮುನ್ನಮೆಯ್ದಲೊಡಂ ರಕ್ಕಸಿಯರ್ ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪೋಪುದುಂ ದೆಸೆಯಂ ನೋಡಿ ಸೌಮಿತ್ರಿ, ಧರ್ಮಮೇ ಗತಿಯೆಂದು ಪೊಜಮುಟ್ಟು ದೆಸೆಯಂ ನೋಟಾಗಳ್,

ಇಲಿಯ ಬಿಲದ್ವಾರಂಗಳ

ಕೆಲದೊಳ್ ಕೆಂಪೆಸೆದು ಮಿಸುಪ ಕನಕದ ರಜಮಂ

ಲಲಿತಾಂಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಾ

ಕುಲವಧು ವಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಮಾಯ್ತಂದಾಗಳ್

೨೧೭

ಅಂತು ಪೊನ್ನಂ ಪೊಜಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮತ್ತಮಾ ಪುಣಿಸೆಯ ಮರದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಡಂಗಿಪುರ್ವದಂ ಕಿಷಿದಾನುಂ ಬೇಗಕ್ಕೆ ರಕ್ಕಸಿಯರ್ ಬಂದಾ ಮರನನೇಷಿದಭಮಂತ್ರಿಸಲೊಡಂ ಅದು ಪಚಿಯಂತೆ ಮುನ್ನಿನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರೆ ಶಾಕಿನಿಯರ್ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನೆಗಳೆ ಪೋದರ್. ಇತ್ತಲ್ ಸೌಮಿತ್ರಿಯುಂ

ನವಘೃತ ಸಮಸ್ತಿತವಾದ ಪಾಯಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಡಿಸಿದಳು. ೧೧|| ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಸೌಮಿತ್ರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೌಮಿತ್ರಿಯ ಅತ್ತೆ ಕುಮತಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ತೊತ್ತೆ ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟವರು ? ನೀನಿಷ್ಟು ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯನ್ನೇ ನೋಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕಿಡಿಸಿದೆಯೆಂದು ಸೊಸೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುವಂತೆ ನುಡಿದು ಬಯ್ಯು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಭಯಗ್ರಸ್ತೆಯಾಗಿ ದೂರ ಹೋಗಲಾರದೆ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಹುಣಿಸೆಯ ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಮಾಯಾರೂಪಿಗಳಾದ ಶಾಕಿನಿಯರು ಬಂದು ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸುವರ್ಣದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿಲು ಅದು ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸೌಮಿತ್ರಿ ದಿಕ್ಕುಗಟ್ಟು ಧರ್ಮವೇ ಗತಿಯೆಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಳು. ೨೧೭. ಇಲಿಯ ಬಿಲದ್ವಾರಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ರಜವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಕುಲವಧು ವಿಪ್ರಪ್ರಸಾದವಾಯಿತು ಎಂದು ೧೧|| ಹೊನ್ನನ್ನು ಹೊರೆಗೆಟ್ಟಿ ಆ ಹುಣಿಸೆಯ ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ರಕ್ಕಸಿಯರು ಆ ಮರವನ್ನು ಏರಿ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಲು ಅದು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಮೊದಲಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಬರಲು ಶಾಕಿನಿಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಸೌಮಿತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು

ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪೊನ್ನಪ್ಪುಡಿಯನತ್ತವರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪೊಡಮಟ್ಟೊಡತ್ತೆವಿರ್ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು ಬಚೆಕೆ ತತ್ವಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಕೇಳ್ವ ಸೌಮಿತ್ರಿಗಿಂತೆಂದಳ್ : ಇಂದಾಂ ಪೋಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣಮಾಗಿ ಪೊನ್ನಂ ತಂದಪೆನೆಂದು ನೇಸಜ್ಜ ಪಡಲೊಡಂ ಮರದ ಪೊಬಲಂ ಪುಗಲೆಂದು ಪೋಪಳ್ಳ ಸೌಮಿತ್ರಿಯಂತೆಂದಳ್ : ರಕ್ಕಸಿಯರುಕ್ಕವಮನಮನಜಿಯಲ್ಲಾರ್ದು ಅತ್ತೆವಿರೇ ! ನೀಂ ಪೋದಲ್ಲದಿರೆವೆಂಬರ ಪೊಡೆ ಅವರೇನೆಂದೊಡವೇಗೆಯೊಡಮುಸಿರದಿರಲಾರ್ಪರಪೊಡೆ ಪೋಗಿವಲ್ಲದಾಗಳ್ ಪೋಗಲ್ಲೇಡೆಂದೊಡಾ ಪ್ರಚಂಡೆ ಇಂತೆಂದಳ್ :

ನೀನೆನಗೆ ಬುದ್ಧಿವೇಬದೊ

ಡಾನಜಿಯನೆ ವಾಮೆಯರ್ಕ್ಕಳುಕ್ಕವಮಂ ನೀ

ನೇನುಮನೆನ್ನದಿರೆಂದಪ

ಮಾನಿಸಿ ಪೊಜಮಟ್ಟಳತ್ತೆ ಮನೆಯಿಂದಾಗಳ್

೨೧೮

ಅಂತಾಕೆ ಸೊಸೆ ಬಾರಿಸೆ ಮಾಣದೈತಂದು ಚೌವಟದೊಳಿದರ್ ಮರನನೆಯ್ಯ

ಒಗೆದೊದವಿದ ಕಲ್ಲಲೆಯೋಳ್

ಮಿಗೆ ಕುಮತಿಗೆ ಪೊನ್ನ ಮೋಹಮಾಗಲ್ ಸಾವಂ

ಬಗೆಯದೆ ಮಿಲ್ಲುವ ಬಾಯಂ

ಪುಗುವಂತಾ ಮರದ ಪೊಟಲೊಳೆಂತುಂ ಪೊಕ್ಕಳ್

೨೧೯

ಪೊನ್ನೆಂದೊಡೆ ಸುವ್ರತಸಂ

ಪನ್ನರ ಮನಮುಂ ಮರಂಗಳುಂ ಸೊಡಗುಡಿయుಂ

ತಾನ್ನಿರುತಮೆಜಗುಗುಂ ಪೇ

ಟಿನ್ನುಟಿವೆಮನದ ಮನುಜರೆಜಗದರೊಳರೇ

೨೨೦

ಹೊನ್ನಹುಡಿಯನ್ನು ಅತ್ತೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಅತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಸೌಮಿತ್ರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ಇಂದು ನಾನು ಹೋಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ತರುವೆನು. ನೇಸರು ಕಂತಲು ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಹೋಗುವ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸೊಸೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ರಕ್ಕಸಿಯರ ಮೋಸದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಶಕ್ತ ಅತ್ತೆಯಂದಿರೇ ! ನಿಮಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಅವರೇನೆಂದರೂ, ಅವರೇನು ಮಾಡಿದರೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿರಿ ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಪ್ರಚಂಡೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ೨೧೮. ನೀನು ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ; ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು ಎಂದು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿ ಮನೆಯಿಂದ ಅತ್ತೆ ಹೊರಹೊರಟಳು. ೨೧೯. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮತಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಮೇಲಿನ ಮೋಹವಾಗಲು ಸಾವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಹೊಗುವಂತೆ ಆ ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ೨೨೦. ಹೊನ್ನು ಎಂದರೆ ಸುವ್ರತ ಸಂಪನ್ನರ ಮನಸ್ಸೂ, ಮರಗಳೂ, ದೀಪಶಿಖೆಯೂ

ಅನ್ನೇಗಮರ್ಧರಾತ್ರಿಯಾಗಲೊಡಂ ಶಾಕಿನಿಯರ್ ಬಂದು ಮರನನಡದಿಂದಂ ನಾವು ಕಡಾರದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಪೋಪಮಂದಾಳೋಚಿಸುವುದುಂ ಕುಮತಿ ಕೇಳಿನ್ನುಸಿರದಿದೊಡೆನ್ನ ಬಗೆ ಕೊಡದು ತನ್ನಪ್ಪದಕ್ಕೊಂದು ಶಾಕಿನಿಯರ್ಗಾಕೆಯಂತೆಂದಳ್ : ಕಡಾರದ್ವೀಪದ ಮಾನಸರ ಮಾಂಸಂ ಕ್ಷಾರಮುಂ ನಿಸ್ಸಾರಮುಂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಲ್ವೆಡ ಸುರ್ವಾರ್ದ್ವೀಪದ ಮಾನಸರ ಮಾಂಸಮಮೃತೋಪಮಾನಮಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿಮೆಂದು ಪೇಟಲೊಡಮದಂ ಕೇಳ್ವ ರಕ್ಕಸಿಯರ್ ಅಕ್ಕಟ ! ಸಗ್ಗಮಿದಿರಂ ಬಂದುದು, ಎಮಗೆ ಅಜಸುವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲ್ಪೊಡರ್ದು ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಾದುದೆಂದು ರಾಗಿಸಿ ಬಿಲದೊಳಗಿದ್ದ ಇಲಿಯಂ ತೆಗೆವಂತೆ ಪೊಟಲೊಳಗಿದ್ದ ಕುಮತಿಯಂ ಕಾಲಂ ಪಿಡಿದು ತೆಗೆದು ಇರ್ಬಗಿವಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿಂದರ್.

ಅದಜಿಂದಿನಜೆದೇನುಮಂ ನುಡಿಯದೆ ಬರ್ಪುದೆಂದು ಕಳಹಂಸೆಗಳ್ ಕಚ್ಚಪಂಗೆ ಬುದ್ಧಿವೇಟೊಡಂತೆಯೆನೆಂಬುದುಂ ಕಲಹಂಸೆಗಳ್ ಬಲ್ಲಿತಪ್ಪುದೊಂದು ದಕ್ಕಂ ತಂದದಜಿರದು ಕಡೆಯುಮಂ ತಾವಡಸಿ ಕರ್ಚಿ ನಡುವೆಯಾವೆಯಂ ಕರ್ಚಿಸಿಕೊಂಡನೇಕ ಗ್ರಾಮನಗರ ಖೇಟ ಖರ್ವಟ ಮಡಂಬ ಪತ್ತನ ದೋಣಾಮುಖಂಗಳಂ ಜನಪದಂಗಳಂ ಕಳೆದು ಬರುತ್ತುಂ ಪರಶುರಾಮನ ಬಾಣಾಘಾತದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಕ್ರೌಂಚಾಚಲದ ಶಿಖರಪ್ರದೇಶಮಂ ನೋಡುತುಮಳಕಾಪುರದ ಪೊಟಪೊಟಲನೆಯುವುದುಮಲ್ಲಿಯ ಜನಪದಂಗಳ್ ಕಂಡು ಇದೊಂದು ಭಂಡಿಯ

ಎರಗುತ್ತವೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಹೀನಮನಸ್ಸಿನ ಮನುಷ್ಯರು ಎರಗದಿರುವರೇ! ವ|| ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಾಗಲು ಶಾಕಿನಿಯರು ಬಂದು ಮರವನ್ನೇರಿ ಇಂದೂ ನಾವು ಕಡಾರ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ಆಗ ಕುಮತಿ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ನೆರವೇರದು; ತನಗಾಗುವುದು ಆಗಲಿ ಎಂದು ಶಾಕಿನಿಯರಿಗೆ ಆಕೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ಕಡಾರ ದ್ವೀಪದ ಮಾನವರ ಮಾಂಸ ಖಾರವೂ, ನಿಸ್ಸಾರವೂ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ. ಸುರ್ವಾರ್ದ್ವೀಪದ ಮಾನವರ ಮಾಂಸವು ಅಮೃತೋಪಮವಾಗಿದೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಕ್ಷಸಿಯರು ಅಕ್ಕಟ ! ಸ್ವರ್ಗವೇ ಎದುರು ಬಂದಿತು. ನಾವು ಅರಸುತ್ತಿರುವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲಿಗೆ ತೊಡರಿತು ಎಂದು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಬಿಲದೊಳಗಿದ್ದ ಇಲಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆಳೆಯುವಂತೆ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಮತಿಯು ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ತೆಗೆದು ಎರಡು ಸೀಳು ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿಂದರು. ಅದರಿಂದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಏನನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಕಲಹಂಸೆಗಳು ಆಮೆಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲು ಆಮೆಯು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದಿತು. ಕಲಹಂಸೆಗಳು ಬಲವಾದ ಒಂದು ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಂದು ಅದರ ಎರಡು ಕಡೆಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಿ ನಡುವೆ ಆಮೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮನಗರ ಖೇಟ ಖರ್ವಟ ಮಡಂಬ ಪತ್ತನ ದೋಣಾಮುಖಗಳನ್ನೂ, ಜನಪದಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಬರುತ್ತ ಪರಶುರಾಮನ ಬಾಣಾಘಾತದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಕ್ರೌಂಚಾಚಲದ ಶಿಖರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಅಲಕಾಪುರದ ಹೊರಭಾಗವನ್ನು ಸೇರಿದುವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಕಂಡು ಇದೊಂದು ಬಂಡಿಯ ಗಾಲಿಯಂತಿರುವವನನ್ನು ಎರಡು ಕಲಹಂಸೆಗಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು

ಗಾಲಿಯಂತುಟನೆರಡು ಕಲಹಂಸೆಗಳ್ ಕರ್ಚಿಕೊಂಡು ಪೋದಪ್ಪುವಿದೊಂದಾಶ್ವರೈವೆಂದು ಭೋರೆಂದಾಟುತ್ತು ಬರ್ಪ ರಭಸಮಂ ಕೂರ್ಮಂ ಕೇಳ್ವಿ ಪಾಪಕರ್ಮರೆಮ್ಮೊ ವಿಚಾರಿಸುವುದು ತಮಗಾವ ಕಾರ್ಯಮೆಂದು ನುಡಿಯಲ್ ಬಗೆದು ಬಾಯಂ ತೆಗೆವುದುಂ ಆಚ್ಚು ಮುಡಿದ ಭಂಡಿಯಂತೆ ನುಚ್ಚುನುಡಿಯಾಗೆ ಬಿರ್ದುದಂ ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳ್ ಕಂಡು ಕೊರಪ್ಪಳಿಯೊಳ್ ಮೋದಿ ಕೊಂದರ್, ಅದಜೆಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಿಗ್ಧಾನಾಂ ಹಿತಕರ್ತೃಣಾಂ ಯೋ ವಾಕ್ಯಂ ನಾಭಿನಂದತಿ

ಸ ಕೂರ್ಮ ಇವ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಃ ಕಾಷ್ಠಾದ್ವ್ಯಶ್ಚೋ ವಿನಶ್ಯತಿ

||೧೧೦||

ಟೀ|| ಹಿತವಂ ಮಾಡುವ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಾತನಾಪನೋಪನಂ ಕೇಳದೆ ಇರ್ಪನಾತಂ ಕಿಡುವಂ ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಕಾಷ್ಠಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿರ್ದು ಸತ್ಯ ಕೂರ್ಮನಹಗೆ. ಎಂಬೀ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳ್ವು ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನಿಂತೆಂದಂ : ತತ್ತಿಗಳಂ ನೀ ಪೆತ್ತಂದು ಚಿಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಂ ನಿನ್ನಪ್ಪ ಕಡ್ಡಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಮೆ ಮಜುಗುವುದಿದಾವ ಕಾರಣಮೆನೆ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಮತ್ತಿತಂದೆಳ್ : ನಿನಗಿನಿತಪ್ಪ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಪುಟ್ಟಿದೊಡಂ ಯುದ್ಧವಿಷ್ಣನೆಂಬ ಮತ್ಸ್ಯದ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದು. ಅಂತೆನೆ :

೨೩. ಯುದ್ಧವಿಷ್ಣನೆಂಬ ಮತ್ಸ್ಯದ ಕಥೆ

ಮಹಾನದಿಯ ಮಡುವಿನೊಳನಾಗತಮತಿಯುಮುತ್ಸನ್ನಮತಿಯುಂ ಯುದ್ಧವಿಷ್ಣನುಮೆಂಬ ಪೆಸರ ಮೂಟು ಮತ್ಸ್ಯಂಗಳ್ ಮತ್ಸ್ಯಪ್ರಧಾನರಾಗಿರ್ಪುವು. ಅಲ್ಲಿಗೊಂದು ದಿವಸಂ ಜಾಲಗಾಳರ್ ಬಂದು ಆ ಮಡುವಿನೊಳ್ ಹಲವು ಮತ್ಸ್ಯಂಗಳೊಳವಿಲ್ಲಿಗೆ ನಾಳೆ ಬಂದು ಜಾಲಮಂ ಬೀಸಿ ಮತ್ಸ್ಯಂಗಳಂ ಪಿಡಿದಮೆಂದು ನುಡಿದ ಮಾತನನಾಗತಮತಿ ಕೇಳ್ವು ಮತ್ತಿನ ಮತ್ಸ್ಯದ್ವಯದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತತ್ವಪಂಚಮನೆಲ್ಲಮಂ ಪೇಟ್ಟು ನಮಗಿಲ್ಲಿರಲ್ವಾರದು ಹೆಜ್ಜೆತೊಂದು ಮಡುವಿಗೆ ಪೋಪಂ

ಹೋಗುತ್ತಿವೆ, ಇದೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಕೂರ್ಮವು ಕೇಳಿತು. ಈ ಪಾಪಕರ್ಮರು ನಮ್ಮನ್ನೇಕೆ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಾಯಿಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅಚ್ಚು ಮುರಿದ ಬಂಡಿಯಂತೆ ನುಚ್ಚುನುರಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳು ಕಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮೋದಿ ಕೊಂದರು. ಅದರಿಂದ ಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟ ಕೂರ್ಮನಂತೆ ಶ್ಲೋ|| ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಾತನ್ನು ಯಾವನು ಕೇಳದಿರುವನೋ ಅವನು ಕೆಡುವನು. ವ|| ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನು ಹೀಗೆಂದನು : ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೆತ್ತಂದು ಯೋಚಿಸೋಣ. ಮುಂದೆ ಆಗಲಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಚಿಂತಿಸುವುದೇಕೆ. ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆಂದಳು : ನಿನಗೆ ಇಂಥ ದುರ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾದರೆ ಯುದ್ಧವಿಷ್ಣನೆಂಬ ಮತ್ಸ್ಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಮಹಾನದಿಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಅನಾಗತಮತಿ, ಉತ್ಸನ್ನಮತಿ, ಯುದ್ಧವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಮೂರು ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ಮತ್ಸ್ಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಧಾನರಾಗಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿಗೊಂದು ದಿನ ಜಾಲಗಾರರು ಬಂದು ಈ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮತ್ಸ್ಯಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾಳೆ ಬಂದು ಜಾಲವನ್ನು ಬೀಸಿ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯೋಣ ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಅನಾಗತಮತಿ ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆರಡು ಮತ್ಸ್ಯಪ್ರಧಾನರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ನಾವಿಲ್ಲಿರುವುದು ತರವಲ್ಲ ಬೇರೊಂದು ಮಡುವಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಬನ್ನಿ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ಸನ್ನಮತಿ

ಬನ್ನಿಮಂದೊಡುತ್ತನ್ನಮತಿ ಮುನ್ನಮೆ ಪೋಗದೊಡೇಂ ಅವರ್ಬಂದಾಗಲೇ ಬಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡು ಮೆಂಬುದುಂ ಯದ್ವಿಷ್ಣುಂ ಇಂತುಟಪ್ಪಡೆಯನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಪಡೆಯಲ್ಪಾರದು ತನ್ನಪ್ಪದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಂದಂ ಪೋಗಲ್ಪಡೆಂದೊಡೆ ಅವರನೊಡಂಬಡಿಸಲಾಜದನಾಗತಮತಿ ತನ್ನ ಸಮೂಹಂಬೆರಸು ಪೆಟೊಂದೆಗೆ ಪೋಪುದುಂ ಮುಟದಿವಸವಾ ಜಾಲಗಾಜರ್ ಬಂದು ಜಾಲಮಂ ಬೀಸುವುದುಂ ಆ ಬಲೆಯೊಳುತ್ತನ್ನಮತಿ ತೊಡರ್ದು ತನ್ನ ಪೆಸರಂ ನೆನೆದುಸಿರನೊಳತೆಗೆದಸು ಪೋದಂತೆ ಮಿಸುಕದಿರ್ಪುದುಂ ಮೀಂಗುಲಿಗರ್ ಬಲೆಯಂ ತೆಗೆದು ನೋಡಿ ಮುನ್ನಮೆ ಸತ್ತಂತಿರ್ಪುತ್ತನ್ನಮತಿಯಂ ಕಂಡು ಬಲೆಯಂ ತೆಗೆದು ನೆಲದೊಳಿರಿಸುವುದುಮದು ಪೊಳೆದು ಜಳದೊಳ್ ಮುಟುಂಗಿ ಪೋದುದು. ಯದ್ವಿಷ್ಣುಂ ಮತ್ತೊಂದು ಬಲೆಯೊಳ್ ಸಿಲ್ಕಿ ತಲೆಯಂ ಬಡಿಯುತ್ತಿರ್ಪುದುಂ ಮೀಂಗುಲಿಗಂ ಕಂಡು ನೆಲದೊಳಪ್ಪಳಿಸಿ ಕೊಂದಂ ಅದೊಂ

ಶ್ಲೋ|| ಅನಾಗತ ವಿಧಾತಾ ಚ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತನ್ನಮತಿಸ್ತಥಾ

ದ್ವಾವಿಮೌ ಸುಖಮೇಧೇತೇ ಯದ್ವಿಷ್ಣೋ ವಿನಶ್ಯತಿ

||೧೧೧||

ಟೀ|| ಮುಂದೆ ಬಹುದನಣಿವವನುಂ ಬಂದುದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನಿಶ್ಚಿಸಬಲ್ಲವನುಂ ಈಯುರ್ಬರೇ ಸುಖಂಬಹುವರ್ ; ಬಂದುದಂ ಬರಲಿಯೆಂದಿರ್ಪಂ ಕಿಡುವಂ. ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತೆನ್ನ ಮಾತಂ ಕೇಳದೆ ನೀನುಂ ಯದ್ವಿಷ್ಣನಾದೆ ಎಂದು ನುಡಿಯೆ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನಂತೆಂದಂ :

ಹೆಂಡಿರ ಮಾತಂ ಸಲೆ ಕೈ

ಕೊಂಡವರಭಿಮತದೆ ನಡೆವನಪ್ಪೊಡೆ ಗಂಡಂ

ಗಂಡನಣಿವಾಗಲೊಂ

ಭಂಡಂ ಮೇಣ್ ಪಂಡನಕ್ಕುಮಾ ಚಂಡಾಲಂ

೨೨೧

ಮೊದಲೇ ಯಾಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ; ಅವರು ಬಂದಾಗಲೇ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡರಾಯಿತು ಎಂದಿತು. ಯದ್ವಿಷ್ಣುವು ಇಂಥ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಸ್ಥಳ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕದು ; ಆಗುವುದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ ಎನ್ನಲು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅನಾಗತಮತಿ ತನ್ನ ಗುಂಪನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಯಿತು. ಮರುದಿನ ಆ ಜಾಲಗಾರರು ಬಂದು ಬಲೆ ಬೀಸಲು ಆ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಮತಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ನೆನೆದು ಶ್ವಾಸ ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಾಣಹೋದಂತೆ ಅಲ್ಲಾಡದಿರಲು ಮೀಂಗುಲಿಗರು ಬಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿ ಮೊದಲೇ ಸತ್ತಂತಿದ್ದ ಉತ್ಪನ್ನಮತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಲೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಅದು ಹೊಳೆದು ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಯಿತು. ಯದ್ವಿಷ್ಣುವು ಮತ್ತೊಂದು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ತಲೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಬೆಸ್ತನು ಕಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಕೊಂದನು. ಅದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಅರಿಯುವವನೂ, ಬಂದುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವವನೂ ಈ ಇಬ್ಬರೇ ಸುಖಪಡುವವರು. ಬಂದುದು ಬರಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವವನು ಕೆಡುವನು ವ|| ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ನೀನೂ ಯದ್ವಿಷ್ಣನಾದೆ ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನು ಹೀಗೆಂದನು : ೨೨೧. ಹೆಂಡಿರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ನಡೆಯುವ

ಅದಜಿನ್ನಾವುದುಮಂ ನಾನೆ ಬಲ್ಲೆ. ನೀನುಸಿರದಿರೆಂದು ವಲ್ಲಭೆಯಂ ಕಲ್ಪಿಸರದಿಂ ನುಡಿದು
ಮಾಣಿಸುವುದುಂ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಮುಡುವಸಂ ತತ್ತಿಗಳಂ ಹೆತ್ತು ಬಚಿಕ್ಕೆ ನಿಜಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನುಂ
ತಾನುಂ ಕುಡುಕಂ ಕೋಕಲದವಿಗೆ ಪೋವುದುಮನ್ನೆಗಮಾ ಸಮುದ್ರಂ ವೇಲೆಯತ್ತಿ ತತ್ತಿಗಳಂ ತನ್ನ
ತೆರಗೈಗಳಿಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ತೆಗೆದು ತಂದಾಗಳ್ ಮತ್ತೊಂದುತ್ತಮಮಪ್ಪಡೆಗೆ ಸಾರ್ಚಲನ್ನೆಗಂ ಟಿಟ್ಟಿಭ
ಮಿಥುನಂ ಕಿಜಿದಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ ಬಂದು ತಮಿರ್ಕ್ಕೆಗೆ ಪೋಗಲಲ್ಲಿ ತತ್ತಿಗಳಂ ಕಾಣದೆ ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು
ಮುಜುಗಿ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ವಿಪ್ರಲಾಪಂಗೆಯ್ಯೆ ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನಿಂತಂದಂ :

ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮವೆಸರಂ

ಕೊಂದಿದ್ವೆನ್ನಳವನಜಿದುಮಜಿಯದೆ ವೈರಂ

ಗೊಂಡೀ ಕಡಲಂ ತವೆ ಪೀ

ದಂಡಂಗಳನಜಿಸಿ ತಂದು ನಿನಗಾನೀವೆಂ

೨೨೨

ಬಗೆಯದಿರಾ ನಿನ್ನಯ ತ

ತ್ತಿಗಳಂ ಸಾಗರಮನೊತ್ತಿ ತಂದಾನೀವೆಂ

ಪಗೆಗೊಂಡು ಕುಡದೆ ತಡೆದಂ

ದಗಸ್ತನುಜಿ ಪೀರ್ವ ತೆಜದೆ ಕಡಲಂ ಪೀರ್ವೆಂ

೨೨೩

ಎಂದು ಮಾಣದೆ ಬಕ ಕಾಕ ಕೋಕಿಲ ಶುಕ ಚಕ್ರವಾಕ ಚಕೋರ ಕರ್ಕರ ಶೈನ
ಕಪೋತ ಹಂಸ ಕಾರಂಡ ಭೇರುಂಡಾದಿ ಸಮಸ್ತ ವಿಹಂಗಮ ಜಾತಿಗಳೆಲ್ಲಮುಂ ನೆರಪಿ ತನ್ನ
ತತ್ತಿಗಳಂ ಸಮುದ್ರನತ್ತಿಕೊಂಡುಯ್ದನೆಂದು ಪುಯ್ಯಲಿಡುವುದುಂ ಪಕ್ಷಿಗಣಂಗಳಿದನುಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗದು
ಎಮಗೆ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಪ್ಪ ಗರುಡಂಗಳೆಪಲ್ವೇಬ್ಬಮಂದೆಲ್ಲವೊಂದಾಗಿ ಪೋಗಿ,

ಗಂಡ ಗಂಡನಲ್ಲ; ಅವನು ಭಂಡ, ಷಂಡ, ಚಂಡಾಲ, ವ|| ಅದರಿಂದ ಯಾವುದನ್ನು
ನಾನೇ ಬಲ್ಲೆ ; ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು ಎಂದು ವಲ್ಲಭೆಯನ್ನು ಕಠೋರ ಸ್ವರದಿಂದ
ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದನು. ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಮರುದಿನ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತು ಬಳಿಕ ತಾನೂ ತನ್ನ
ಗಂಡನೂ ಗುಟುಕನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಡವಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಸಮುದ್ರವು ದಡ ಮೀರಿ ಬಂದು
ತನ್ನ ತೆರಗೈಗಳಿಂದ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ
ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಟಿಟ್ಟಿಭಗಳು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಗೂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು
ಕಾಣದೆ ಮರುಗಿ ಮಧುರಾಲಾಪೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸಲು ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನು ಹೀಗೆಂದನು! ೨೨೨.
ಚಂಡಪರಾಕ್ರಮನೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ವೈರದಿಂದ
ವರ್ತಿಸಿದ ಈ ಕಡಲನ್ನು ಕುಡಿದು ಅಂಡಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದುಕೊಡುವೆ. ನೀನು
ಚಿಂತಿಸದಿರು ; ಆ ಸಾಗರವನ್ನು ಒತ್ತಿ ನಿನ್ನ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆ ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ
ಅಗಸ್ತ್ಯನಂತೆ ಕಡಲನ್ನು ಹೀರುವೆ ! ವ|| ಬಕ, ಕಾಕ, ಕೋಕಿಲ, ಶುಕ, ಚಕ್ರವಾಕ,
ಚಕೋರ, ಕರ್ಕರ, ಶೈನ, ಕಪೋತ, ಹಂಸ, ಕಾರಂಡ, ಭೇರುಂಡಾದಿ ಸಮಸ್ತ
ಪಕ್ಷಿಜಾತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ತನ್ನ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ರ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು ಎಂದು
ಹುಯ್ಯಲಿಟ್ಟಿತು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದೆಂದು ನಮಗೆ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ

ಕನಕನಿಭಪ್ರಭಾಂಘ್ರಿಯುಗನಂ ತುಹಿನಾಚಲವರ್ಣಮದ್ಯದೇ
ಹನನುದಿತಾರುಣಪ್ರತಿಮಕಂಠನನಂಜನಮೇಚಕೋರುಮೂ
ಧ್ವನನತುಲಪ್ರತಾಪವಿಜಿತೋದ್ಧತ ವಿಶ್ವಮರುನ್ನಿಕಾಯನಂ
ವಿನಿಹತಕಾದ್ರವೇಯನನಜೇಯನನೂರ್ಜಿತವೈನತೇಯನಂ

೨೨೪

ಅಂತು ಕಂಡು ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಸಮುದ್ರನ ದೆಸೆಯಿಂ ತಮಗಾದುಪದ್ರವಮನಜೆಪೆ,
ತದುಪದ್ರವಪ್ರತೀಕಾರವಿಧಾನಸಮರ್ಥನಖಿಳಕಾದ್ರವೇಯ ವಿದ್ಯಾವಣಂ ಸಕಲ ಶಕುನಿಗಣಸಮೇತಂ
ಕ್ಷೀರಪಾರಾವಾರಾಭಮುಖನಾಗಿ ಭಾಸುರಸುರಾಸುರಶಿರೋಮಣಿ ಮರೀಚಮಾಲಾಲಂಕೃತ
ಚಾರುಚರಣಾರವಿಂದನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಕುಂಭಕುಂಕುಮಪಂಕಾರುಣೀಭೂತವಿಶಾಲವೃಕ್ಷಸ್ಥಳನಂ
ಮಧುಮುಖ್ಯಾಸುರವಧೂಜನಾಕ್ರಂದನ ನಯನ ವಾರಿಧಾರಾಪೂರ ಪರಿಪೂತ ನಿರಾಕೃತ ಕಲುಷ
ಶಿಖಿಶಿಖಾಕಲಾಪನಂ ಭೌಮ ಭಾಮಾಭರಣಭಂಜನ ವಿಧಾನ ಸಮರ್ಥನಂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮಹಾದಾನವ
ವಕ್ಷಸ್ಥಳಸ್ಥಿತ ವಜ್ರಾಯುತ ನಖರಶಾಲಿಯಂ ವಜ್ರಪಾಷಾಣ ವಿಷಮಿತ ಶಂಖಚಕ್ರಧರನಂ
ಪಿತಾಮಹಾದಿಮುನಿಗಣಸ್ತೋಯಮಾನಶುಭಚರಿತನಂ ನಿಜಪ್ರತಾಪ ಸಂತೋಷಿತದನುಜವೃಂದಲತಾ
ಕಂದನಂ ಮುಕುಂದನಂ ಕಂಡು ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದು,

ಗರುಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೋದುವು. ೨೨೪. ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಗೆ ಸಮನಾದ
ಕಾಲುಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಹಿಮಾಚಲದಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ದೇಹದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಿರುವವನೂ
ಅರುಣ ಕಂಠವುಳ್ಳವನೂ ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಪಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣದ ತೊಡೆ ಹಾಗೂ ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ
ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ವಾಯುವನ್ನು ಗೆದ್ದವನೂ ಹಾವನ್ನು ಕೊಂದವನೂ
ಆದ ಗರುಡನನ್ನು ವ|| ಕಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸಮುದ್ರನ ದೆಸೆಯಿಂದ ತಮಗಾದ
ಉಪದ್ರವವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆಗ ವೈನತೇಯನು ಸಕಲ ಪಕ್ಷಿ ಸಂಕುಲದೊಂದಿಗೆ
ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಕಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಹೊಳೆಯುವ ಸುರಾಸುರರ ಶಿರೋಮಣಿಯ
ಕಾಂತಿಸಮೂಹದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಚಾರುಚರಣನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಕುಂಭ
ಕುಂಕುಮಪಂಕದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಳನೂ, ಮಧು ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರ
ಹೆಂಡಿರ ದುಃಖದ ಕಾರಣದಿಂದ ಬಂದ ಕಣ್ಣೀರ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ನಿವಾರಿತವಾದ
ಕಲುಷವೆಂಬ ನವಿಲಿನ ಜುಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡವನೂ ಭೂಕಾಂತಾಭರಣ
ಧರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಎಂಬ ಮಹಾದೈತ್ಯನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
ವಜ್ರನಖವನ್ನು ಇಟ್ಟವನೂ ವಜ್ರಪಾಷಾಣ ವಿಷಮಿತ ಶಂಖ ಚಕ್ರಧರನೂ ಬ್ರಹ್ಮನೇ
ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಸಮೂಹದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ ಶುಭಚರಿತನೂ, ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪದಿಂದ
ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ಲತೆಯ ಬೇರನ್ನೇ ಒಣಗಿಸಿದವನೂ ಆದ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಕಂಡು ಕೈಮುಗಿದು

(ಪದ್ಯ)

ಜಯ ದಿವಿಜಗಣಾರ್ಚಿತ ಚಾರುಚರಣ
 ದುರಿತೋಗ್ರತಮಃಪಟಲೋಷ್ಣಕಿರಣ
 ತಾಪಿಂಧಸಮಚ್ಛವಿ ನೀಲವರ್ಣ
 ವಿದ್ಯಾಧರ ಕಾಂತಾ ಗೀತವರ್ಣ
 ರಾಮಾವದನಾಂಬುಜಮತ್ಸಭ್ಯಂಗ
 ವರಕೌಸ್ತುಭಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಂಗ
 ಮಧುಕೈಟಭಪಾದಪ ಘನಕುಠಾರ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಮಂಡನತಾರಹಾರ
 ನರಕಾಸುರಮದಕರಿ ಪಂಚವದನ
 ಕುಸುಮಾಯುಧಮಂಗಳ ಜನ್ಮಸದನ
 ಕಂಸಾಸುರಹಂಸಪಯೋದಕಾಲ
 ಶಕಟಾಸುರಪ್ರಕಟ ವಿಲಯಕಾಲ

ಕೃತಬಾಣಭಯಂಕರ ದರ್ಪಭಂಗ
 ಚಾಣೂರ ಸರೋರುಹ ಮದಮಾತಂಗ
 ನಖಭಿನ್ನ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಶರೀರ
 ಜಠರಾಂತರ್ವಿನಿಹಿತಭುವನಭಾರ

ಖಳಧೇನುಕಕಾಸನ ಕೃಷ್ಣಮಾರ್ಗ
 ವಿತ್ಯಸ್ತ ಸಮಸ್ತ ನಿಶಾಟವರ್ಗ
 ಕೋಪಾನಲಮಗ್ನ ಸುರಾರಿಶಲಭ
 ಘನಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತಯೋಗಿಸುಲಭ

ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದನು : ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿತವಾದ ಚಾರುಚರಣನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಪಾಪವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಾಗಿರುವವನೂ, ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ನೀಲಬಣ್ಣದವನೂ, ವಿದ್ಯಾಧರಿಯರ ಗೀತೆಗಳ ವರ್ಣವನ್ನುಳ್ಳವನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮುಖಿಕಮಲಕ್ಕೆರಗಿದ ಸೊಕ್ಕಿದ ತುಂಬಿಯಾಗಿರುವವನೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೌಸ್ತುಭ ಎಂಬ ರತ್ನವನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಅಂಗವುಳ್ಳವನೂ, ಮಧುಕೈಟಭರೆಂಬ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಹಾಕುಠಾರನೆನಿಸಿದವನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಚಮಂಡನ ತಾರಹಾರನೂ ನರಕಾಸುರನೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆಗೆ ಸಿಂಹಪ್ರಾಯನೂ ಮದನಜನಕನೂ ಕಂಸಾಸುರನೆಂಬ ಹಂಸಕ್ಕೆ ಮಳೆಗಾಲವಾಗಿರುವವನೂ ಶಕಟಾಸುರನಿಗೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲನೂ ಬಾಣಾಸುರನ ದರ್ಪವನ್ನು ಮುರಿದವನೂ ಚಾಣೂರನೆಂಬ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಮದ್ದಾನೆಯಾದವನೂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಶರೀರವನ್ನು ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಭೇದಿಸಿದವನೂ ಭುವನಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತವನೂ ಧೇನುಕಾಸುರನೆಂಬ ಕಾಡಿಗೆ ಕಿಚ್ಚಾದವನೂ ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನೂ ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ಕೀಟಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಪಾನಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸಿದವನೂ, ಘನಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯೋಗಿ ಜನಗಳಿಗೆ ಸುಲಭನೂ

ಉತ್ಪಾಟಿತ ಕಾಳೀಯ ಭುಜಗದಂತ
ದಿತಿಜೋತ್ಸವ ಸಮದತನುಕೃತಾಂತ
ಮಂದಾರರಜೋಂಚಿತ ಮಣಿಕೀರೀಟ
ಬಲಭೀಕರ ಮುಷ್ಠಿಕ ಕಾಳಕೂಟ

ವರಶೌರ್ಯವಿರ್ಜಿತ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ
ಚಲಿತೋನ್ನತ ಮಂದರ ಕುಧರಧೈರ್ಯ
ಸರ್ವೇಶ್ವರ ಸರ್ವಗ ದೇವದೇವ
ಸರ್ವಜ್ಞ ನಮಸ್ತೇ ವಾಸುದೇವ

೨೨೫

ಎಂದು ದೇವದೇವನನೇಕಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆಣಗಿ ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಪತಂಗೋತ್ಪಾದಿತಿಯ ದೊಗಮಂ ದಾಮೋದರನಾಡಂಬರಸು ನೋಡಿ ನೀನೆಂದಿನಂದಮಲ್ಲಿದು ನಿನ್ನ ಗೋತ್ರಸಮೇತಂ ಬಂದ ಕಾರಣಮಾವುದೆನೆ ವಿನತಾನಂದನಂತೆಂದು ಬಿನ್ನಸಂಗೆಯ್ಯಂ : ಈ ಟಿಟ್ಟಿಭನ ತತ್ವಿಗಳಂ ವಾರಿಧಿ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಕೊಂಡುಯ್ಯೊಡೆ ಪುಯ್ಯಲಿಡಲ್ಪಂದೆವೆಂಬುದುಂ ಮುಕುಂದಂ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಗುತ್ತಂ ಇದಾವ ಕಾರ್ಯಮೆಂದಿಂತಹಹಾಸ್ಯಂಗೆಯ್ಯೆ ವಿನತಾನಂದನಂ ಮತ್ತಮಂತೆಂದು ಬಿನ್ನಸಂಗೆಯ್ಯಂ :

ಶ್ಲೋ || ಆಶಾಃ ಪ್ರಸರಯತುಂ ಗುಣಾನ್ ಪ್ರಕಟಿತುಂ ಮಾನೋನ್ನತಿಂ ರಕ್ತಿಕುಂ
ಕಾರ್ಯಂ ಸಾಧಯತುಂ ಖಲಾನ್ ಸ್ವಲಯತುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಂ ಸಮಾಸೇವಿತುಂ
ಸ್ವಪ್ನಾಣೈಃ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಾಂಜಲಿಜಲೈಃ ವಿಕೀಯ ದೇಹಸ್ಮಿತಂ
ಸಂತೋ ಭೂಪತಿಮಾಶ್ರಯಂತಿ ನ ಪುನರ್ದೃಷ್ಟಾಯ ದುಃಖಾಯ ಚ ||೧೧೨||

ಟೀ|| ಬಯಕೆಯಂ ತೀರ್ಚಲುಂ ಗುಣಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸಲುಂ ಅಭಿಮಾನದ ಪೆರ್ಚಂ ರಕ್ತಿಸಲುಂ ಕಾರ್ಯಮಂ ಸಾಧಿಸಲುಂ ದುರ್ಜನರಂ ಕಿಡಿಸಲುಂ ಶ್ರೀಯಂ ಲೇಸಾಗಿ ಭೋಗಿಸಲುಂ

ಕಾಳೀಯನಾಗನ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತವನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೊಬ್ಬಿದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಮನ ಸ್ವರೂಪನೂ ಮಂದಾರ ಪರಾಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರತ್ನಕೀರೀಟವುಳ್ಳವನೂ ಬಲಭೀಕರನಾದ ಮುಷ್ಠಿಕನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಾಯನೂ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನನ್ನು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿದವನೂ ಉನ್ನತ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಸರ್ವಗಮ್ಯನೂ ದೇವದೇವನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವ|| ಈ ರೀತಿ ದೇವದೇವನನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿದನು. ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಪಕ್ಷಿರಾಜನನ್ನು ದಾಮೋದರನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ನೀನು ಎಂದಿನ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ; ಇಂದು ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ವಿನತಾನಂದನನು ಈ ಟಿಟ್ಟಿಭನ ತತ್ವಿಗಳನ್ನು ವಾರಿಧಿ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು; ಅದನ್ನು ದೂರಲು ಬಂದನು ಎಂದನು. ಮುಕುಂದನು ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕು ಇದೆಂತಹ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಮತ್ತೆ ವಿನತಾನಂದನನು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಶ್ಲೋ|| ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಾಗಿಯೂ ದುರ್ಜನರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲೂ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು

ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಮಂ ಧಾರೆಯನೆಹಿದು ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯಂ ಮಾಣಿ ಸತ್ತರುಷರ್ ಅರಸನನಾಶ್ರಯಂ ಸಿರ್ಪರ್. ಅದಲ್ಲದೆ ದೈನೃತ್ಯಂ ದುಃಖಕ್ಕಂ ಆಶ್ರಯಿಸುವರಲ್ಲ.

ಎಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಮನಃಕ್ಷತಮನಧೋಕ್ಷಜನಚಿತು ವರುಣನಂ ನೆನೆಯಲೊಡಮಾತಂ ಬಂದು ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ಬೆಸನಾವುದೆಂದೊಡೀ ಪಕ್ಷಿಯ ತತ್ವಿಗಳಂ ಸಮುದ್ರಂ ತನ್ನ ಮೇರೆಯಂ ಮೀರಿ ಕೊಂಡುಪೋದಂ. ಅವಂ ಬೇಗಂ ತಂದೊಪ್ಪಿಸೆನಲೊಡಂ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮೆಂದು ತಂದಾ ತತ್ವಿಗಳಂ ಟಿಟ್ಟಿಭಮಿಥುನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಂ ಅದಂತೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಶತೋರ್ಬಲಮವಿಜ್ಞಾಯ ವೈರಮಾಚರತೇ ತು ಯಃ

ಸ ಪರಾಭವಮಾಪ್ನೋತಿ ಸಮುದ್ರ ಇವ ಟಿಟ್ಟಿಭಾತ್

||೧೧೩||

ಟೀ|| ಅವನಾನೋರ್ವಂ ಶತ್ರುವಿನ ಬಲವನಚಿಯದೆ ವಿರೋಧಂಗೆಂಬಂ ಅವಂ ಸೋಲವನ್ನೆದುವಂ. ಅದೆಹಗೆಂದೊಡೆ ಟಿಟ್ಟಿಭನಿಂ ಸಮುದ್ರವೆಂತೆ. ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮುಂಟದಂತೆ, 'ಸಾಹಸೈಃ ಖಲು ಶ್ರೀರ್ವಸತಿ' - ಸಾಹಸಂಗಳಿಂ ಸಿರಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ ಎಂಬ ನಯಮಂ ಪಡಿದು ಸಾಹಸಂಗೆಯ್ದನೆ ಸಂಜೀವಕನಂತೆಂದಂ : 'ಸಂಧಿಗ್ಧೋ ವಿಜಯೋಯುಧಿ' - ಕಾಳೆಗದೊಳು ಗೆಲುವಂತೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲರಿದು ಎಂಬುದು; ಇನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿ ನಿನ್ನೆವೆಂದದಿಂ ನುಡಿದನ್ನಂ ನೀನೊಮ್ಮಿಂಗೆ ಕಾವುದನೆ, ದವನಕನಂತೆಂದಂ : 'ಅರ್ಥೀ ದೋಷಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ' ಪಿರಿದುಂ ಬಯಕೆಯನುಳ್ಳವಂ ಕೇಡಂ ನೋಡಂ ಎಂಬುದು ತಪ್ಪದು ಅದಂತೆ,

೨೪. ಅರ್ಥೀ ದೋಷಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ

ಬೊಮ್ಮದೇವನ ಮೊಮ್ಮಂ ಶ್ರುತಿವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಠನಪ್ಪ ರಾವಣಂ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ರಾಮನಂ ವಂಚಿಸಿ ಭೂಮಿಜೆಯನಯ್ಯ ತದ್ವಿಯೋಗವಿಹ್ವಲೀಭೂತಚಿತ್ತಂ ರಘುವಂಶಜಾತಂ ಸೇತುವಂ

ಭೋಗಿಸಲೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದು ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾರಿ ಸತ್ತರುಷರು ಅರಸನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವರು. ಅದಲ್ಲದೆ ದೈನೃತ್ಯ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯಿಸುವರಲ್ಲ ವ|| ಎಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದ ಗರುಡನ ಮನಃಕ್ಷತವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಅರಿತನು. ವರುಣನನ್ನು ನೆನೆದ ಕೂಡಲೇ ಆತನು ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ವಿನಪ್ಪಣೆ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಈ ಪಕ್ಷಿಯ ತತ್ವಿಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ರನು ತನ್ನ ಮೇರೆ ಮೀರಿ ಕೊಂಡುಹೋದನಂತೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸು ಎನ್ನಲು ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಆ ತತ್ವಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಟಿಟ್ಟಿಭಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನಾದರೂ ಶತ್ರುವಿನ ಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಸೋಲನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಟಿಟ್ಟಿಭನಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥ ಉಂಟು. ವ|| ಅದರಿಂದ 'ಸಾಹಸೈಃ ಖಲು ಶ್ರೀರ್ವಸತಿ' - ಸಾಹಸಗಳಿಂದ ಸಿರಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಹಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಸಂಜೀವಕನು ಹೀಗೆಂದನು : 'ಸಂಧಿಗ್ಧೋ ವಿಜಯೋಯುಧಿ' - ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ತಿಳಿದಂತೆ ನುಡಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಕಾಪಾಡುವುದು. ಆಗ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : 'ಅರ್ಥೀ ದೋಷಂ ನ ಪಶ್ಯತಿ' ಪಿರಿದಾದ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳವನು ಕೇಡನ್ನು ನೋಡನು ಎಂಬುದು ತಪ್ಪದು ಎಂದಿತು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ- ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮೊಮ್ಮಗನೂ ಶ್ರುತಿವಿಹಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಠನಾದ ರಾವಣನು ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ರಾಮನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಭೂಮಿಜೆಯನ್ನು ಒಯ್ದನು. ಅವಳ ವಿಯೋಗದಿಂದ

ಬಂಧನಂಯ್ಯ ಮೇಲೆವರಲಿಪುರವಂ ರಾವಣಂ ಕೇಳು ತತ್ಕಾರ್ಯ ಪರ್ಮೋಚನೆಯೊಳಿದಲ್ಪಿ
ವಿಭೀಷಣನಿಂತೆಂದಂ :

ಶತಧೃತಿಪಾತ್ರನುಂ ಜಿತಜಗತ್ತಯವೀರನುಮಾಗಿ ನೀಂ ಮಹಾ
ಸತಿಗವನೀಜೆಗನ್ನವಧುಗಾಟಿಸೆ ವಾಸವ ವಹ್ನಿ ಧರ್ಮ ನೈ
ರತಿ ವರುಣಾನಿಲಾರ್ಥಪಹರರ್ ನಗುವರ್ ಮುಳಿಗುಂ ಮುರಾರಿ ವಾ
ಕೃತಿ ಪಟಿಗುಂ ಮನೋಜರಿಪು ಪೇಸುಗುಮಗ್ಗದ ಕೀರ್ತಿ ಮಾಸುಗುಂ ೨೨೬

ಎಂಬುದುಮಲ್ಲದೆಯುಂ, 'ಪರದಾರಗಮನಮನಾಯುಃ' - ಪರವೆಣ್ಣೊಳ್ ಕೂಡುವವನಾಯುವರೆಗುಂ
ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮುಂಟದಜೆಂ ಸೀತೆಯಂ ರಾಮಗೊಪ್ಪಿಸುವುದೆ ನೀತಿಯುಂ ನಿರ್ವಾಹಮುಮೆಂದು
ಸತ್ಪುರುಷವಿಭೂಷಣನಪ್ಪ ವಿಭೀಷಣಂ ಸುಭಾಷಿತಂಗಳಂ ನುಡಿಯೆ ತನಗಿಚ್ಛಾವಿಘಾತಿಯಂ
ಮಾಡಿದನೆಂಬನಿತಹೊಳಾ ದನುಜನನುಜನಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಕೊಲಲ್ಪದಂ. ಪಿಂಗಳಕನಪ್ಪೊಡೆ ಕೇವಲಂ
ರಚೋಮೂರ್ತಿಯುಮತಿವರ್ತಿಯುಮಾಗಿರ್ಪನಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ನ ವದೇತ್ಸಾಮಿನಿ ಕುದ್ಧೇ ಯುಕ್ತಮಪ್ಯುತ್ತರಂ ಬುಧಃ
ಜ್ವರಾದೌ ದುಗ್ಧಪಾನಂ ಹಿ ವಿಷಮಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ ||೧೧೪||

ಟೀ|| ಅರಸು ಕುಪಿತನಾದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಹ ಉತ್ತರವಾದೊಡಂ ಬಲ್ಲವರ್ ನುಡಿಯಲಾಗದು.
ಜ್ವರದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಹಾಲಂ ಕುಡಿದೊಡಂ ವಿಷವಹುದೆಂದು ಬುದ್ಧಿವಂತರ್ ಪೇಲ್ವರ್. ಎಂಬ
ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪುದಲ್ಲದೆ ಪಲವು ದಿವಸಮಾಹಾರಂಬಡೆಯದೆ ಕೆಂಗೋಲ್ಪಸಗಿದ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ
ಪೂಣೆಗತನದಿಂದೇನಾನುಮೊಂದಂ ನುಡಿದನಪ್ಪೊಡೆನ್ನನೆ ಮುನ್ನಮಾಪೋಶನಂಗೊಳ್ಳುವುದಜೆಂ
ನುಡಿದುದಂತೀಕೆ; ಅದಿದರ್ ದೆಸೆಯಂ ಮೊದಲಾಗಿ ನೋಡಲಕ್ಕನದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ವಿಹ್ವಲಿತಚಿತ್ತನಾಗಿ ರಾಘವನು ಸೇತುಬಂಧನ ಮಾಡಿ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ರಾವಣನು
ಕೇಳಿ ತತ್ಕಾರ್ಯ ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿದಾಗ ವಿಭೀಷಣನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು:
೨೨೬. ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೊಮ್ಮಗನೂ ಜಗತ್ತಯವೀರನೂ ಆಗಿ ನೀನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಯಸಿದರೆ
ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ ಯಮ ನೈರುತಿ ವರುಣ ವಾಯು ಕುಬೇರರು ನಗುವರು ; ಮುರಾರಿ
ಮುಳಿಯುವನು ; ವಾಕ್ಯತಿ ಹಳಿಯುವನು ; ಹರನು ಹೇಸುವನು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೀರ್ತಿ
ಮಾಸುವುದು. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ, 'ಪರದಾರಗಮನಮನಾಯುಃ' - ಹೆರರ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡುವವನು
ಆಯುಸ್ಸು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದೇ ನೀತಿಯೂ
ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸತ್ಪುರುಷವಿಭೂಷಣನು ಸುಭಾಷಿತಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು.
ತನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ದನುಜನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು
ಮೊದಲು ಕೊಲ್ಲ ಬಗೆದನು. ಪಿಂಗಳಕನಾದರೋ ಕೇವಲ ರಚೋಮೂರ್ತಿಯಂತೆ,
ಅತಿವರ್ತಿಯೂ ಆಗಿರುವನು ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಅರಸನು ಕುಪಿತನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದ
ಉತ್ತರವಾದರೂ ಬಲ್ಲವರು ನುಡಿಯಬಾರದು. ಜ್ವರದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದರೂ
ವಿಷವಾಗುವುದೆಂದು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಹೇಳುವರು. ವ|| ಹಲವು ದಿವಸ ಆಹಾರ ಪಡೆಯದೆ
ಕೋಪಗೊಂಡ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ನಾನು ವಿಚಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದೆನಾದರೆ
ನನ್ನನ್ನೇ ಮೊದಲು ಆಪೋಶನ ಕೊಳ್ಳುವನು. ಅದರಿಂದ ಮಾತನಾಡುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ.

ಸಂಜೀವಕ ನೀನೆನಿತನಿ
ತಂಬದೊಡಂ ಕುಂಜರಾರಿ ಕೊಲ್ಲದೆ ಮಾಣಂ
ಕಂಜೋದರನುಂ ಹರನುಂ
ಕಂಜಾಸನನುಂ ಕಡಂಗಿ ಕಾವೊಡಮೀಗಳ್

೨೨೭

ಎನೆ ಗವಾಧಿಪನಲ್ಲಮಂ ಕೇಳಾದೊಡಮಿನ್ನೊತು ಶಕ್ತನುರೂಪದಿಂ ಸಾಹಸಂಗೈದಪ್ಪೆಂ
ಪಿಂಗಳಕನನಗೆ ತಪ್ಪಂ ಬಗೆವಾಗಳಂತಿರ್ಪನಟಿಯ ಪೇಟೆನೆ ದವನಕಂ ಪೇಟ್ಟು; ಆ ಸಿಂಗಂ
ಮುನ್ನಿನಿರ್ಪಂದಮಲ್ಲದೆ ಶಿಲಾತಳದ ಮೇಲೆ ಕಾಲುಮಂ ಬಾಲಮುಮನುಡುಗಿಯಡಂಗಿಸಿ ಕಿವಿಯಂ
ಕತ್ತರಿಸಿ ಶರೀರಮಂ ಸಂಕೋಚಿಸಿ ನಟ್ಟ ದಿಟ್ಟಿಗಳೈರಸು ನಿನ್ನನೆ ನೋಡುತ್ತಮಿರ್ಕುಮಪ್ಪೊಡಾಗಳೆ
ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧನೆಂದಟಿಯೆಂದು ಪೇಟೆರಡಕಂ ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧಮಂ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕೋಪಗೊಳಿಸಿ
ಮಾಣದಾಕ್ಷಣದೊಳೆ ದವನಕಂ ಕರಟಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಎನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಡ್ಡದ ಕಡೆಯನೆಲ್ಲವು
ಬಂದೆನೆಂಬುದುಂ ಕರಟಕನಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಭಿನತ್ತಿಸಮಕ್ಷಹಿತೋ ಭೇದೋಪಾಯಸ್ಥಿರಾಂ ಮತಿಂ
ಭೂಧರಾನ್ ಕರ್ಕಶಶಿಲಾನ್ ಮಹಾಶನಿರಿವೋದಕಂ

||೧೧೧||

ಟೀ|| ಲೇಸಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಭೇದೋಪಾಯವು ಸ್ಥಿರವಹ ಮತಿಯಂ ಭೇದಿಸುವುದು;
ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಬೆಟ್ಟತಪ್ಪ ಕಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳ ಬೆಟ್ಟಮಂ ಸಿಡಿಲುಂ ನೀರುಂ ಭೇದಿಸುವಹಗೆ,
ಎಂದಿಂತಾ ನರಿಗಳ್ ತಮ್ಮೊಳ್ ನುಡಿಯುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್,

ಸಂಜೀವಕನೆಂದಂತನ
ಗಂ ಜೀವನದಾಸೆಯದು ನಿರಾಸೆಯುಮಾಯ್ತಿ
ನ್ನಂಜದೆ ಕಾದುವನಂಜದೊ
ಡಂ ಜವನನ್ನೆನ್ನ ಬಟಿಯನೇನುಟಿದಪನೇ

೨೨೮

ಅದು ಇರುವ ದೆಸೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ೨೨೭. ಸಂಜೀವಕ,
ನೀನು ಎಷ್ಟು ಅಂಜಿದರೂ ಸಿಂಹವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಡನು. ಹರಿಹರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು
ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಾದರೂ ಬಿಡನು ಎನ್ನಲು ವ|| ಆ ಎತ್ತು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ
ಆದರೂ ನನ್ನ ಶಕ್ತನುಸಾರ ಸಾಹಸ ಮಾಡುವೆ, ಪಿಂಗಳಕನು ನನಗೆ ತಪ್ಪನ್ನು ಬಗೆವಾಗ
ಹೇಗಿರುವನು ಎಂದಾದರೂ ತಿಳಿಸು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕ ಹೇಳಿತು:
ಆ ಸಿಂಹವು ಮೊದಲಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕಾಲನ್ನೂ ಬಾಲವನ್ನೂ
ಉಡುಗಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಿವಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಶರೀರವನ್ನು ಸಂಕೋಚಿಸಿ ನೆಟ್ಟ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಇದ್ದರೆ ಆಗಲೇ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿ
ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪ್ರಕೋಪಗೊಳಿಸಿತು.
ಅಲ್ಲಿಂದ ದವನಕನು ಕರಟಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಡೆಗೊಳಿಸಿ
ಬಂದೆನೆಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕರಟಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ
ಭೇದೋಪಾಯವು ಕರೋರವಾದ ಕಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಸಿಡಿಲು ನೀರು ಭೇದಿಸುವ
ಹಾಗೆ ಎಂಥ ದೃಢಚಿತ್ತನನ್ನೂ ಭೇದಿಸುವುದು ಎಂದು ಆ ನರಿಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ
ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ೨೨೮. ಇತ್ತ ಸಂಜೀವಕನು ತನಗೆ ಇನ್ನು ಜೀವನದ ಆಸೆ

ಅದೊಂದಿಗೇ ಪೋಗಿ ತಾಗಿ ತಳ್ಳಿವೆಂ ಬಲೆಕ್ಕೆ ತನ್ನಪ್ಪದಕ್ಕೊಂದು ಭೋರನೆ ಬಂದಾ ಸನ್ನಮುಮತಿದೂರಮುಮಲ್ದೆ ನಿಂದು ದವನಕಂ ಪೇಟ್ಟ ಚಿತ್ಕಂಗಳನಾ ಸಿಂಗದ ಮೊಗದೊಳ್ ಕಂಡು ಕಡುಗಲಿಯಪ್ಪುದುಮದಜ ಚೇಷ್ಟೆಯುಮಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ಕಂಡು ಕಡುಮುಳಿದು,

ಬಳವದರಿಕುಂಭಿ ಕುಂಭ

ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪಾಯ್ತೆ ಪಾಯ್ತನಧಿಕಬಲಂ ಪಿಂ

ಗಳಕಂ ಮೋದ ಗೋಮಂ

ಡಳ ಮುಖನ ಮೇಲೆ ಕಲುಷ ಕಲುಷಿತವದನಂ

೨೨೯

ಅಂತು ಪಾಯ್ತುಂ ಸಂಜೀವಕಂ ವಜ್ರಪಾಷಾಣನಿತಿವಿಷಾಣಯುಗಳದಿಂದ ಕಂಠೀರವನ ಕಂಡಪ್ರದೇಶಮನಿಜೆದು ಪಿರಿದುಂ ಪೊಟ್ಟು ತಳ್ಳಿವೆಂ ಕಾದಿ,

ಬಳಿಭುಗ್ಗೈದ್ವ ಕದಂಬಮಂಬರದೊಳುಗ್ಗತ್ತಾಪದಶ್ರೇಣಿ ಭೂ

ತಳದೊಳ್ ನರ್ತಿಸೆ ಕೋಪಪಾವಕಶಿಖಾಜಾತಿರೊದ್ದಾನನಂ

ಕುಳಿಶಾಗೋಗ್ಗ ಪರಿಸ್ಪರ್ಶಮುಖವಾಳಗ್ಗ ಮಾತಂಗಜಾಂ

ಗಳಕಂ ಪಿಂಗಳಕಂ ಗವಾಧಪತಿಯಂ ಕೊಂದಂ ಭುಜಾದಂಡದಿಂದ

೨೩೦

ಅಂತುಕೊಂಡಿಕ್ಕಾಂತನಾಗಿ ವಸಂತಸಮಯ ಕಿಂತುಕೋಪಮನಬಿಮುಖದಿನತ್ಯಾಸುರಮಾಗಿದರ್ ನಿಜಸ್ವಾಮಿಯಂ ಕಂಡು ಕರಟಕಂ ದವನಕಂಗಿಂತೆಂದಂ : ನಿನ್ನಂತಪ್ಪ ದುರ್ಮತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಿಂಗಳಕಂಗೆ ಧರ್ಮಹಾನಿಯುಂ ಯಶೋಹಾನಿಯುಮಾಗಿ ಮೋದ ಪಾಣಹಾನಿಯುಮಾಗ ಲಿದುರ್ದಿದಾತನ ದೋಷಮಲ್ದೆ ನಿನ್ನ ದೋಷಮಲ್ದೆಂತೆನೆ :

ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಹೆದರದೆ ಕಾದುವೆನು; ಅಂಜಿದರೆ ಏನಾದರೂ ಯಮನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವನೇ ! ವ|| ಅದರಿಂದ ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವೆ. ಬಳಿಕ ತನಗಾಗುವುದು ಆಗಲಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಬಂದನು. ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರವೂ ಅತಿದೂರವೂ ಆಗದಂತೆ ನಿಂತು ದವನಕನು ಹೇಳಿದ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಆ ಸಿಂಹದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಕಡುಗಲಿಯಾದ ಸಂಜೀವಕನ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ಪಿಂಗಳಕನು ಕಂಡು ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ೨೨೯. ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಹಾಯುವಂತೆ ಅಧಿಕಬಲನಾದ ಪಿಂಗಳಕನು ಸಂಜೀವಕನ ಮೇಲೆ ಕಲುಷಕಲುಷಿತವದನನಾಗಿ ಎರಗಿದನು. ವ|| ಸಂಜೀವಕನು ಕೂಡ ವಜ್ರಪಾಷಾಣನಿತಿವಿಷಾಣಯುಗಳದಿಂದ ಕಂಠೀರವನ ಕಂಠಪ್ರದೇಶವನ್ನು ೨೩೦. ಕಾಗೆ ಹದ್ದುಗಳ ಸಮೂಹವು ಆಕಾಶದಲ್ಲೂ ಕ್ರೂರಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಂಪು ಭೂಮಿಯಲ್ಲೂ ನರ್ತಿಸಲು ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ರೌದ್ರಾನ್ವನನಾದ, ವಜ್ರಾಯುಧದ ಹಾಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಟಿದವನೂ ಇರಿದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕಾದಾಡಿದನು. ಪಿಂಗಳಕನು ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ತನ್ನ ಭುಜಾದಂಡದಿಂದ ಕೊಂದನು. ವ|| ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದ ನಿಜಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕರಟಕನು ಕಂಡು ದವನಕನೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದನು : ನಿನ್ನಂತಹ ದುರ್ಮಂತ್ರಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಧರ್ಮಹಾನಿಯೂ ಯಶೋಹಾನಿಯೂ ಆಗಿ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು

ಶ್ಲೋ || ದುರ್ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕಮುಪಯಾಂತಿ ನ ನೀತಿದೋಷಾಃ
 ಸಂತಾಪಯಂತಿ ಕಮಪಥ್ಯಭುಜಂ ನ ರೋಗಾಃ
 ಕಂ ಶ್ರೀರ್ನದರ್ಪಯಂತಿ ಕಂನ ನಿಹನ್ತಿ ಮೃತ್ಯುಃ
 ಕಂ ಸ್ತ್ರೀಕೃತಾ ನ ವಿಷಯಾಃ ಪರಿತಾಪಯಂತಿ

||೧೧೬||

ಟೀ|| ದುರ್ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದವನ ನೀತಿದೋಷಗಳ್ ತಾಗದಿರವು. ಅಪಥ್ಯದಲಿಂಬವನ ವ್ಯಾಧಿಗಳ್ ಪೀಡಿಸುವುವು, ಐಶ್ವರ್ಯವಂತಹನನುಂ ಸೊಕ್ಕಿಸುವುದು, ಮೃತ್ಯುವಂತಹನನುಂ ಕೊಲುವುದು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡಿದಂಥ ವಿಷಯಗಳಾವನನಾದೊಡಂ ಸಂತಾಪಂಬಡಿಸುವುವು. ಮತ್ತಂ,

ಶ್ಲೋ || ಸಾಮ್ನೇವ ಹಿ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಮಾದೌ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಜಾನತಾ
 ಸಾಮಸಿದ್ಧೋ ಹಿ ವಿಜಯೋ ನ ಪ್ರಯಾತಿ ಪರಾಭವಂ

||೧೧೭||

ಟೀ|| ಕಾರ್ಯವನಜ್ಞವಾತನು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸಾಮವನೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು, ಸಾಮಂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೊಡೆ ವಿಜಯವಹುದು ಸೋಲವನ್ನೆದನು, ಅದಂತೆಂದೊಡೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಸಾಮಾದಿದಂಡಪರ್ಯಂತಂ ನಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತಶ್ಚತುರ್ವಿಧಃ
 ತೇಕ್ಶಾಂ ದಂಡಸ್ತು ಪಾಪೀಯಾನ್ ತಸ್ಮಾದ್ಧಂಡಂ ವಿಪರ್ಜಯೇತ್ ||೧೧೮||

ಟೀ|| ಸಾಮಾದಿಯಾಗಿ ದಂಡಪರ್ಯಂತಮಾವುಪಾಯಂ ನಾಲ್ಕು ತೆಜನಕ್ಕೂ. ಅವಜ್ಞೋಳಗೆ ದಂಡಮೆಂಬುದು ಪಾಪವನ್ನುಳ್ಳುದು, ಅದು ಕಾರಣದಿಂದ ದಂಡಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆವುದು.

ಶ್ಲೋ|| ನ ಮಯೂಖೀನ ರತ್ನಾನಾಂ ನಾತಪೇನ ನ ವಕ್ಷ್ಯಿಣಾ
 ಸಾಮ್ನೇವ ಪ್ರಭಯಾ ಯಾತಿ ವಿದ್ವಿಷಪ್ರಭವಂ ತಮಃ ||೧೧೯||

ಟೀ|| ಶತ್ರುವಿಂ ಜನಿಸಿದ ಕಬ್ಬಲೆಯೆಂಬುದು ರತ್ನದ ಬೆಳಗಿಂದಂ, ಬಿಸಿಲಿಂದಂ, ಕಿಚ್ಚಿಂದಂ ಕಿಡುವುದಿಲ್ಲ; ಸಾಮದ ಬೆಳಗಿಂದಮೆ ಕಿಡುವುದು.

ಶ್ಲೋ|| ಕಾರ್ಣಾಣ್ಯುತ್ಪಮದಂಡ ಸಾಹಸಮಯಾ ನ್ಯಾಯಾ ಸ ಸಾಧ್ಯಾನಿ ಯೇ
 ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸನ್ನಮಯಂತಿ ನೀತಿಕುಶಲಾಃ ಸಾಮ್ನೇವ ತೇ ಮಂತ್ರೀಃ
 ನಿಷ್ಕಾರಾಲ್ಪ ಫಲಾನಿ ಯೇತ್ಸವಿಧಿನಾ ವಾಂಛಂತಿ ದಂಡಾಧಮಾ
 ಸ್ತೇಷಾಂ ದುರ್ಗಯಚೇಷ್ಟಿತ್ಯರ್ನರಪತೇರಾರೋಪ್ಯತೇ ಶ್ರೀಸ್ತುಲಾಂ ||೧೨೦||

ಆತನ ದೋಷವಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ದೋಷವಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಮಂತ್ರಿಯಾದವನ ನೀತಿ ದೋಷಗಳು ತಾಗದೆ ಇರವು. ಅಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣುವವನನ್ನು ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಪೀಡಿಸುವುವು. ಐಶ್ವರ್ಯವು ಎಂಥವನನ್ನೂ ಸೊಕ್ಕಿಸುವುದು; ಮೃತ್ಯು ಎಂಥವನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡಿದಂಥ ವಿಷಯಗಳು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಸಂತಾಪಪಡಿಸುವುವು. ಶ್ಲೋ|| ಅಲ್ಲದೆ, ಕಾರ್ಯವನ್ನರಿತವನು ಮೊದಲು ಸಾಮವನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಸಾಮ ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೆ ವಿಜಯವಾಗುವುದು; ಸೋಲುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ|| ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಉಪಾಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡವೆನ್ನುವುದು ಪಾಪಕರವಾದುದು ; ಅದರಿಂದ ದಂಡವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ಲೋ|| ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಕತ್ತಲೆ ರತ್ನದ ಬೆಳಕಿನಿಂದಲೂ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದಲೂ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದಲೂ ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲ ; ಸಾಮದ ಬೆಳಕಿನಿಂದಲೇ ಕೆಡುವುದು. ಶ್ಲೋ|| ನೀತಿಕುಶಲರಾದವರು ದಂಡ ಸಾಹಸಮಯವಾದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮದಿಂದ ಮಾಡಿ ನೃಪನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವರೋ ಅವರೇ ನಿಜವಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳು;

ಟೀ|| ಆರ್ ಕೆಲಂಬರ್ ನೀತಿಕುಶಲರ್ ದಂಡಸಾಹಸಮಯವಹ ಅಸಾಧ್ಯಮಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಗಳಂ ಸಾಮದಿಂದವೆ ಮಾಡಿ ನೃಪಂಗೆ ಸಂತೋಷಂಬಡಿಸುವರ್ ಅವರೀಗಲೆ ಮಂತ್ರಿಗಳ್ ಆರ್ ಕೆಲಂಬರ್ ತಜನಜೆಯದೆ ನಿಸ್ಸಾರಮಾಗಿ ಅಲ್ಪಫಲವಹಂತಹವನೆ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿಹರ್ ಅವರ್ ದಂಡಾಧಮರನಿಸಿಕೊಂಬರ್; ಅವರ ದುರ್ಣಯಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂ ನೃಪನೈಶ್ವರ್ಯಂ ತೊಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಬುದು.

ಜಯಮಂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮೊದಲೋಳ್
ಬಯಸುವ ಸಚಿವಂ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳೊಳಂ
ನಯಶಾಸ್ತ್ರಮದಿಂದಂ
ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಸಾಮಮಂ ಪ್ರಯೋಗಿಪುದುಚಿತಂ

೨೩೧

ಅದಕೆಂ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯೋಪಾಯನಿಪುಣನುಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತನುಂ ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧನುಮಲ್ಲದ ನಿರ್ಬುದ್ಧಿಯನನ್ವಯಾಗತನೆಂಬನಿತಜ್ಞೋಳಿ ಮಂತ್ರಿಯಂ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣದಿಂ ನಿನ್ನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಪ್ಪ ಪಿಂಗಳಕಂಗಳಿಂ ತಪ್ಪವಸ್ಥೆಯಾದುದು.

ಶ್ಲೋ|| ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಸ್ಸಬುದ್ಧಿಶ್ಚದ್ವಯೋರ್ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಂಶ್ರಯಾತ್

||೧೧೧||

ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಾದುದೆನೆ ದವನಕನದೆಂತೆನೆ ಕರಟಕಂ ಪೇಟುಂ:

೨೫. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಂ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಂ

ನೃಗೂತಸುರಪುರಂ ಸುವ
ಣಿಗ್ನಾಸಿ ಸಮಸ್ತವಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಸ
ಮೃಗವನರುಚಿರಮುತ್ತರ
ದಿಗ್ಗಾಗದೊಳುಂಟು ಮಧುರೆಯೆಂಬುದು ನಗರಂ

೨೩೨

ಯಾರು ಕ್ರಮವನ್ನರಿಯದೆ ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಅಲ್ಪಫಲವನ್ನಂಟುಮಾಡುವರೋ ಅವರು ದಂಡಾಧಮರನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರ ದುರ್ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ನೃಪನ ಐಶ್ವರ್ಯವು ತುಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨೩೧. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ಹಾರೈಸುವ ಸಚಿವನು ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಸಾಮೋಪಾಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಉಚಿತ ವ|| ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರೋಪಾಯನಿಪುಣನೂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತನೂ ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧನೂ ಅಲ್ಲದ ಮೂಢನನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದಿಂದ ಬಂದವನೆಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನಾದ ಪಿಂಗಳಕನಿಗೆ ಇಂತಹ ಅವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ಶ್ಲೋ|| 'ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಸ್ಸಬುದ್ಧಿಶ್ಚ ದ್ವಯೋರ್ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಂಶ್ರಯಾತ್' ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಾಯಿತು. ವ|| ದವನಕನು ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಕರಟಕನು ಹೇಳಿದನು. ೨೩೨. ಅಮರಾವತಿಯನ್ನು ಕೀಳುಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಭವನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಮಧುರೆಯೆಂಬ ನಗರವು

ಅಂತಾ ನಗರದೊಳಗೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಂ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಂ ಬರಿವರ್ ವಣೆಕ್ಕುತ್ತರ್ ಪುದುವಿನೋ ಪರದುಪೋಗಿ ಖರಿದಪ್ಪ ಪೊನ್ನ ಪಡೆದು ಮಗುಟ್ಟು ಬಂದು ನಿಜಜನ್ಮಭೂಮಿಯಪ್ಪ ಮಧುರಾಪುರದ ಬಹಿರುದ್ಯಾನವನದೊಳಗೆ ಬೀಡಂ ಬಿಟ್ಟುರ್ಧರಾತ್ರಿಯೋ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಪ್ಪ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಂ ಕರೆದು ಪೊನ್ನಂ ಪಚ್ಚುಕೊಳ್ಳವನೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯಾಗಲ್ಪಗಿದ್ದಂತೆಂದಂ : ನಾವೀ ಪೊನ್ನಂ ಪಚ್ಚುಕೊಂಡು ಮನೆಯೊಳ್ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಿರ್ಪ ವರಲ್ಲಂ ಮತ್ತು ಪರದುಪೋಗಲ್ವೇಟ್ಟುಮದುಕಾರಣದಿಂ ನಿನಗಮನಗಂ ಬೀಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನಿತು ಪೊನ್ನಂ ಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ಪೊನ್ನನೆಲ್ಲಮನಿಲ್ಲಿಯೆ ಮಡಂಗುವಮೆನೆ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ತನ್ನ ಮನದನ್ನನೆಂದೆ ಬಗೆದುಮದಕೋಡಂಬಟ್ಟೊಂದು ಮಹಾವಟವಿಟಪಿಯ ಕೆಲದೊಳ್ ಪೊನ್ನಂ ಪೊಟ್ಟು ಮುಳುದಿವಸವಿವರ್ಧನಂ ಪೊಟಲಂ ಪೊಕ್ಕು ಇಷ್ಟವಿಷಯ ಕಾಮಭೋಗ ಸುಖಂಗಳನನುಭವಿಸುತ್ತಿರ್ಪ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಂ ವಂಚಿಸಿ ಪೋಗಿ ಪೊನ್ನನೆಲ್ಲಮಂ ಕೊಂಡು ಕುಟಿಯಂ ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಪೊಟ್ಟು ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಗೆ ವಂದು ಬೀಯಕ್ಕೆ ಪೊನ್ನಿಲ್ಲವಿನ್ನುಂ ಕಿಜೆದು ಪೊನ್ನಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಂ ಬನ್ನಿಮೆಂದೊಡಂಗೊಂಡು ಪೋಗಿ ಪೊಟ್ಟಿಡೆಯೊಳ್ ಪೊನ್ನಂ ಕಾಣದೆ ಇನ್ನುಸಿರದಿದೊಡೆ ಅನ್ಯತಂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ವರ್ಪುದೆಂದು ಪೊನ್ನನೆಲ್ಲಮಂ ನೀನೆ ಕೊಂಡೆಯೆಂಬುದುಂ

ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ವ|| ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೂ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯೂ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ ಮಧುರಾಪುರದ ಬಹಿರುದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟರು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಾದ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಾಲುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎನ್ನಲು ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಗೆದು ಹೀಗೆಂದನು : ನಾವು ಈ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮರಳಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೂ ನನಗೂ ವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊನ್ನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಹೊನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು ಹೋಗೋಣ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ಆ ಪಾಪಕರ್ಮನನ್ನು ತನ್ನಂಥವನೇ ಎಂದು ಬಗೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಟ್ಟು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಲದ ಮರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ಹೂಳಿ ಮರುದಿನ ಇಬ್ಬರೂ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟ ವಿಷಯ ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಹೋಗಿ ಹೊನ್ನನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡು ಹೊಂಡವನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಹೊನ್ನಿಲ್ಲ ; ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊನ್ನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೋಣ ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೂಳಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಗೆಯಲು ಹೊನ್ನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಉಸಿರದೆ ಇರಲು ಸುಳ್ಳು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರುವುದೆಂದು ಹೊನ್ನನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನೇ ತೆಗೆದಿರಬೇಕು ಎಂದನು.

ಅತಿಕುಟಿಲಮನಂ ಧನಲು

ಬೃತೆಯಿಂದಂ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ನುಡಿದಂ ಪುಸಿಯಂ

ಮತಿಗೆಟ್ಟು 'ತಸ್ತರಸ್ಯಾ

ನೃತಂ ಬಲಂ' ಎನಿಪ ವಾಕ್ಯವಂ ನೆನೆಯುತ್ತಂ

೨೩೩

ಅಂತು ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮುನ್ನಮೆ ಹಾ! ಹಾ! ಕೆಟ್ಟೆನೆಂದು ಬಾಯಂ ಬಸಿಂ ಪೊಯ್ಯುಕೊಂಡು ಪುಯ್ಯಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳವನುಟ್ಟು ಕಾಪಟೆದು ಕಾತರಿಸಿ ನುಡಿಯೆ ತತ್ಕರ್ಮಗಿಡಲ್ಪಡಿದು ನೀಂ ಗೆಲೆ ಬಾಯಾರ್ದು ಪೋಗಲ್ಪಡೆಯೆ ವಿಚಾರಂಗೆಯ್ಯುವೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರ್ವರುಂ ತತ್ಪಪಂಚಮಲ್ಲಮಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ನುಡಿದು ಕಡೆಯೊಳ್ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಂತೆಂದಂ : ಪೊನ್ನೆಲ್ಲಮನಿತನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡದರ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯುಂಟೆನೆ ಸಭಾಸದರ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಪೇಟೆನೆ ಪೊನ್ನಂ ಮಡಗು ವಾಗಳೀತನುಮಾನುಮಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರ್ ಪೆಟಿರಿಲ್ಲ, ತನ್ನಿಧಾನಸ್ಥಿತವುಪ್ಪ ವಟವೃಕ್ಷಮೇ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂಬುದುಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ ವಿಸ್ಮಯಂಬಟ್ಟು ಈತನ ಮಾತು ಅಶ್ರುತಪೂರ್ವಮೀ ಚೋದ್ಯಮಂ ನೋಡುವೆಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಂ ಕರೆದು ನೀನೀ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೆಂದೊಡಾತಂ ವೃಕ್ಷಂ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ಮುನ್ನಂ ಪೇಟಿರರುಂ ಕೇಳರುಮಿಲ್ಲಮದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ || ಗೃಹಿಣಃ ಪುತ್ರಿಸೋ ಮೂಲಾಃ ಕೃತವಿಟ್ಟುದ್ರಯೋನಯಃ

ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತಾಕ್ಷಮಹಂತಿ ನಯಕೋವಿದಮಾಪದಿ

||೧೨೨||

ಟೀ|| ಗೃಹಸ್ಥರಪ್ಪ ಪುತ್ರರುಗಳುಳ್ಳ ಕ್ಷತ್ರಿಯವೈಶ್ಯಶೂದ್ರರುಗಳು ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀತಿವಿದರನೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ಕೈಕೊಳ್ಳರ್. ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಂಗಳೊಳಂ ಆವಾವ ವಿಷಯದೊಳಂ ಪಾಪ್ರಮನುಷ್ಕರ ಸಾಕ್ಷಿಯಪ್ಪರೆಂದು ಪೇಟಿರಲ್ಲದೆ ವೃಕ್ಷಂ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ಪೇಟಿರಿಲ್ಲ; ಅಂತು ಕೈಕೊಳ್ಳೆನೆನೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದವರಿಂತೆಂದರ್ :

೨೩೩. ಅತಿಕುಟಿಲ ಮನಸ್ಸಿನ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಧನಲೋಭದಿಂದ 'ತಸ್ತರಸ್ಯಾನೃತಂ ಬಲಂ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಆಡಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ಮೊದಲೇ ಹಾ! ಹಾ! ಕೆಟ್ಟೆನೆಂದು ಬಾಯನ್ನೂ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕೂಗಾಡಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದನು. ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ವಿಚಾರಮಾಡೋಣವೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನುಡಿದು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ಹೀಗೆಂದನು : ಹೊನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈತನೇ ಕದ್ದಿರುವವನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಿದೆ ಎನ್ನಲು ಸಭಾಸದರು ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದನು. ಹೊನ್ನನ್ನು ಇಡುವಾಗ ಈತನೂ ನಾನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಟವೃಕ್ಷವೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು ಈತನ ಮಾತು ಹಿಂದೆಂದೂ ಕೇಳದ ವಿಚಾರ. ಈ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕರೆದು ನೀನು ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎನ್ನಲು ಆತನು ವೃಕ್ಷಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದವರೂ ಕೇಳಿದವರೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೂ ಆದ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರರು ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀತಿವಿದರನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ಕೈಕೊಳ್ಳುವರು. ಪಾಪ್ರಮನುಷ್ಕರೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲದೆ ವೃಕ್ಷಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದವರಿಲ್ಲ, ಹೇಗೆ

ಶ್ಲೋ|| ಆದಿತ್ಯಚಂದ್ರಾವನಿಲೋನಲಶ್ಚ ದೌರ್ಭೂಮಿರಾಪೋ ಹೃದಯಂ ಯಮಶ್ಚ
ಅಹಶ್ಚ ರಾಶಿಶ್ಚ ಉಭೇ ಚ ಸಂಧ್ಯೇ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಜಾನಾತಿ ನರಸ್ಯ ವೃತ್ತಂ ||೧೨೩||

ಟೀ|| ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮರುಗಳು ವಾಯು ಅಗ್ನಿ ಆಕಾಶ ಭೂಮಿ ಉದಕ ಹೃದಯ
ಯಮನು ಹಗಲಿರುಳು ಉದಯ ಬಯಲುಗಳು ಧರ್ಮವು ಎಂಬಿವು ಮನುಷ್ಯರ ನಡೆವಳಿಯ
ನಡೆವಳಿವು. ಎಂಬುದು ವಾಕ್ಯಮುಂಟು. ಮನುಷ್ಯರ ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಗಳಂ ದೈವಗಳಿಗುಮದಜಿಂದಿ
ಸಾಕ್ಷಿಯುಮುಚಿತಂ. ಮನುಷ್ಯಂ ಮೊದಲಾಗಿ ನುಡಿವುದರಿಂದೆಂದೊಡೆ ಮರನಂ ನುಡಿಸುವುದು
ಪರಮಗಹನಮೀ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೆನೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತು ಕೈಕೊಂಡೆನೆನೆ
ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದವರಂದು ಪೊಟ್ಟು ಪೋದುದು, ನಾಳೆ ಪೋಗಿ ಕೇಳ್ಮೆನೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆಲ್ಲರೂಂ
ಪೋದರ್, ಅನ್ನಿಗಂ ದುಷ್ಕಬುದ್ಧಿಯುಂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮಯ್ಯನ ಕಯ್ಯಂ ಓಡಿದು
ಕಟ್ಟಿಕಾಂತಕ್ಕಯ್ಯು ತದ್ವತ್ತಾಂತಮೆಲ್ಲವುಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟ್ಟು ನಿಮ್ಮೊಂದು ವಚನಮಾತೃದಿಂ ನಮ್ಮ
ಪರಿಗೃಹಮೆಲ್ಲ ಪಲವುಕಾಲಂ ಪಸಿಯದುಂಡು ಬಾಲ್ಯಂತರ್ಥಂ ಸಾರ್ಥಪುದು ನೀವಾ ಮರದ
ಪೊಟಲೊಳಡಂಗಿದರ್ಥ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೆ ಪೊನ್ನಂ ಕೊಂಡುಯ್ಯನೆಂದು ನುಡಿಯಿಮೆಂಬುದು
ಮಾತನಂತೆಂದಂ :

ಧರಣೀವಳಯಂ ಚಿಃ ಎನೆ

ಪರಧನಮಂ ಕಪಟವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಂಚಿಸಿಕೊಂ

ದುರುರಾಜ್ಯಪ್ರೀತಿಸಹಿತಂ

ನಿರುತದೊಳಂದಿಬೆದ ಕೌರವಂ ರೌರವಮಂ

೨೩೪

ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ಹೀಗೆಂದರು : ಶ್ಲೋ|| ಸೂರ್ಯ,
ಚಂದ್ರ, ವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿ, ಉದಕ, ಹೃದಯ, ಯಮ, ಹಗಲಿರುಳು,
ಉದಯ, ಅಸ್ತಮಾನ, ಧರ್ಮ ಎಂಬಿವು ಮನುಷ್ಯನ ನಡೆವಳಿಕೆಯನ್ನು ಆರಿಯುವುವು.
ವ|| ಮನುಷ್ಯರ ಸುಕೃತ ದುಷ್ಕೃತಗಳನ್ನು ದೈವಗಳು ತಿಳಿಯುವುವು. ಅದರಿಂದ ಈ
ಸಾಕ್ಷಿಯೂ ಉಚಿತವಾದುದು. ಸಾಕ್ಷಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನೇ ನುಡಿಯುವುದು
ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದ ಮೇಲೆ ಮರವನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು ಪರಮಗಹನವಾದ ವಿಚಾರ.
ಈ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಎಂದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ಒಳ್ಳೆಯದು
ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದನು. ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ಇಂದು ಹೊತ್ತು ಹೋಯಿತು ; ನಾಳೆ
ಹೋಗಿ ಕೇಳೋಣ ಎನ್ನಲು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ
ಕರೆದು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ
ದೂರವಾಗಿ ಹಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಹಸಿಯದೆ ಉಂಡು ಬಾಳುವಷ್ಟು ಹಣ ಬರುವುದು.
ನೀವು ಆ ಮರದ ಪೊಟ್ಟಿರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೇ ಹಣವನ್ನು
ಕೊಂಡುಹೋದನೆಂದು ಹೇಳಿರಿ ಎನ್ನಲು ಅವನು ಹೀಗೆಂದನು : ೨೩೪. ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಪಂಚವೂ ಭೀಮಾರಿ ಹಾಕಲು ಪರಧನವನ್ನು ಕಪಟವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಂಚಿಸಿ ಪಡೆದು

ಅಂತದಂತೆ ಪರಧನಹರಣಮುಂ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಮುಂ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕಮುಂ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಮುಂ ಇವೆಲ್ಲಮೇಗೆಯ್ಯುಂ ಕಿಡಿಸುಗುಮಿಂತಪ್ಪುದೆಲ್ಲಮುಂ ನೀನಜಿದಿದ್ವೆನ್ನುಮುಂ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾಡಿ ನುಡಿಸಿ ಕಿಡಿಪಲ್ಲಿದೆ, ನಿನ್ನ ಪಟುವಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಮನೆಲ್ಲಮನಚಿವ ಬಗೆ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ನಿನ್ನ ಕಂಡೀಯುಪಾಯಕ್ಕಪಾಯಂ ಬಹುಳಮದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ರೂಯತೇ ಹಿ ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ನ ಕುಲೈರ್ಭಕ್ಷಿತೋ ಬಕಃ

ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳಜಿವುದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆನೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯದೆಂತೆನೆ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಪೇಟ್ಟುಂ :

೨೬. ಬಕನ ತತ್ತಿಯುಂ ಮುಂಗುರಿಗಳುಂ

ಸಮುದ್ರತೀರದೊಳೊಂದು ಮರದೊಳ್ ಬಕಮಿಥುನಮಿಕ್ಕುಂ, ಅವಜಿ ತತ್ತಿಗಳನಾ ಮರದ ಕೆಲದ ಪುತ್ರಿನೊಳಿಪ್ಪುದೊಂದು ಸರ್ಪಂ ಪರಿತಂದು ಮರನನಡದ್ದು ತಿನ್ನುತ್ತಿರೆ ಬಕಂ ಕಲುಷಿತಚಿತ್ತನಾಗಿಯೇಗೆಯ್ಯಲುಮೆಲೆಯದೊಂದು ದಿವಸಂ ಸಮುದ್ರತೀರದೊಳ್ ನಿಂದು ಜಾನಿ ಸುತಿಪ್ಪದನೊಂದು ಕರ್ಕಟಕಂ ಕಂಡೇಂ ಭಾವಾ ! ನೀನಂದಾಹಾರಚಿಂತೆಯ ಮಾಣ್ಣು ವೇಹಾರಂ ಗೆಯ್ಯರಂತೆ ಕಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರ್ಪ ಕಾರಣಮಾವುದೆನೆ ಬಕನಿಂತೆಂದುದು : ಎನಗೆ ಮನದ ಮಹುಕಂ ಪಿರಿದುಮಾಹಾರಕ್ಕಂತು ಚಿಂತೆಯೊನೆನೆ ಕರ್ಕಟಕನದೇಂ ನಿಮಿತ್ತಮೆನೆ ತದ್ವೃತ್ತಾಂತಮೆಲ್ಲಮುಂ ಬಕಂ ಪೇಟೆ ಕೇಳಿಂತೆಂದುದು :

ಅಂತಪ್ಪೊದುರಗನಂ ಕೊ

ಲ್ಪಂತಪ್ಪಪದೇಶಮೊಂದನಾಂ ಪೇಟಿದಪೆಂ

ನೀಂ ತಪ್ಪದೆ ಪಿಶಿತಮನು

ಯ್ದಂತಾ ನಕುಲಂಗಳಾಡುವೆಡೆಯಿಂ ತೊಟ್ಟುಂ

೨೬೫

ಅಂದು ಕೌರವನು ರಾಜ್ಯಪ್ರೀತಿಯಿರವನನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನಲ್ಲವೇ? ವ|| ಅದರಿಂದ ಪರಧನಹರಣವೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನವೂ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕವೂ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹವೂ ಇವೆಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಕೆಡುಕನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುವು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾಡಿ ನುಡಿಸಿ ಕೆಡಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಯೋಚನೆಯು ನಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವ ರೀತಿಯದು. ಅಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಈ ಬಗೆಯ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಬಹಳವಿದೆ. 'ಶ್ರೂಯತೇ ಹಿ ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ನಕುಲೈರ್ಭಕ್ಷಿತೋ ಬಕಃ' ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಪ್ರೇಮಮತಿ ಹೇಳುವನು : ಸಮುದ್ರತೀರದ ಒಂದು ಮರದಲ್ಲಿ ಬಕಮಿಥುನಗಳಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ಮರದ ಬಳಿಯ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಸರ್ಪವು ಬಂದು ಮರವನ್ನೇರಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿರಲು ಬಕವು ಕಲುಷಿತ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಒಂದು ದಿವಸ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಜಾನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ಏಡಿ, ಏನು ಭಾವಾ! ನೀನು ಇಂದು ಆಹಾರಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಪಸ್ತಿಗಳಂತೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಫುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣವೇನು ಎನ್ನಲು ಬಕವು ಹೀಗೆಂದಿತು : ನನಗೆ ಮನೋಚಿಂತೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ; ಆಹಾರದ ಚಿಂತೆ ಹೇಗುಂಟಾದೀತು ಎನ್ನಲು ಏಡಿ ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಕವು ಕೇಳಿ ಹೀಗೆಂದಿತು ; ೨೬೫. ಹಾಗಾದರೆ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂಥ ಉಪದೇಶವೊಂದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆ. ನೀನು ಮತ್ಸ್ಯದ ಮಾಂಸವನ್ನು

ಉರಗನ ಪುತ್ತುವರಂ ಸೈ
ತಿರೆ ಸಾಲಿಟ್ಟಂತೆ ಮಾಂಸಖಂಡಮನಿಡೆ ಮುಂ
ಗುರಿಗಳ್ ಲಬ್ಧಾಸ್ಥಾದದಿ
ನುರಗನುಮಂ ತಿಂಗುಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಮಾಗಳ್ ೨೩.೬

ಅಂತಗಯ್ಯನೆಂದುಮಾ ಬಕಂ ಮೀಂಗಳನಾಗಳೆ ಕೊಂದು ತಂದು ಕರ್ಕಟಂ ಪೇಟ್ಟುದು
ದೊಳಿಕ್ಕುವುದುಂ ಮುಂಗುರಿಗಳ್ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸಮಂ ತಿನ್ನುತಂ ಬಂದು ಪುತ್ತುಮನ್ನೆದುವುದುಂ
ಉರಗಂ ಪೊಳಮಟ್ಟು ಮರನನಡವ್ವುದಂ ಕಂಡದಂ ಶತಖಂಡಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿಂದು
ಮತ್ತಂ ಮುಡಿವಸಮಾ ಮಾರ್ಗದಿಂ ಬಂದೆಲ್ಲಿಯುಮಡಗಂ ಪಡೆಯದೆ ಮರನನಡವ್ವು ಹಾವಿನ
ಬಾಯಿಂ ಬದುಂಕಿದ ತತ್ತಿಗಳಂ ನಕುಲಂಗಳ್ ತಿಂದುವು.

ಅದಳಿಂ, ಶ್ಲೋ|| ಉಪಾಯಂ ಚಿಂತಯೇತ್ ಪ್ರಾಜ್ಞಸೃಷ್ಟಾಪಾಯಂ ಚ ಚಿಂತಯೇತ್
ಶ್ರೂಯತೇ ಹಿ ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ನಕುಲೈರ್ಭಕ್ಷಿತೋ ಬಕಃ ||೧೨೪||

೩|| ಬಲ್ಲವರುಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸುವುದು. ಮೇಲೆ ಬರ್ಪಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸುವುದು.
ಅದೇನು ಕಾರಣಮೆಂದೊಡೆ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿರ್ಬ ಬಕನ ತತ್ತಿಗಳಂ ಮುಂಗುರಿಗಳ್ ತಿಂದು
ವಪ್ಪದೆ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಕೇಳು ನೀನೊಂದು ಭಣಿತಯ ಕಥೆಯಂ
ಪೇಟ್ಟು ನಮ್ಮ ನಿರ್ವಾಹಮಂ ಕಡಿಸದೆನ್ನೆಂದುದಂ ಗೆಯ್ಯೆಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯನೊಡಂಬಡಿಸುತಿರ್ಪಿನ
ಮಾದಿತ್ಯನಪರಗಿರಿಯನೆಯ್ಯುವುದುಂ.

ಮೇದಿನಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಪರ್ವಿದುದಾತ್ಮನಭೋವಿಭಾಗಮಾ
ಚ್ಛಾದಿತದಿಬ್ಬುಖಂ ವ್ಯವಹಿತಾಖಿಲದ್ಯಷ್ಟಿಪಥಂ ತಮಾಲ ಭೃಂ
ಗೋದರ ನೀರದಾಗಮ ಘನ ಪ್ರಕರಾಂಜನ ಪುಂಜ ಕೋಕಿಲಾ
ಬೋದರಕಾಯಕಾಂತಿ ಶಿತಿಕಂಠಗಳಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಂ ತಮಂ ೨೩.೭

ತಂದು ಮುಂಗುರಿಗಳು ಆಡುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ೨೩.೬. ಸರ್ಪದ ಹುತ್ತದ ವರೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ
ಸಾಲಾಗಿ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳನ್ನು ಇಡಲು ವ|| ಮುಂಗುರಿಗಳು ಮೀನುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ
ಬಂದು ಹುತ್ತವನ್ನು ಸೇರಿದುವು. ಉರಗವು ಹೊರಹೊರಟು ಮರವನ್ನೇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು
ಅದನ್ನು ಶತಖಂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡುವು. ಮರುದಿವಸ ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು
ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಮರವನ್ನೇರಿ ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬದುಕಿದ
ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಂಗುರಿಗಳು ತಿಂದುವು. ಶ್ಲೋ|| ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರು ಉಪಾಯವನ್ನು
ಚಿಂತಿಸಬೇಕು ; ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ
ಬಕನ ತತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಂಗುರಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ತಿಂದುವಲ್ಲವೇ ! ವ|| ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು
ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಒಂದು ದಂತಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸದೆ
ನಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರಲು ಸಂಜೆಯಾಯಿತು.
೨೩.೭. ಆಕಾಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಹೋಗಿ ತುಂಬಿ,
ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡ, ಕಾಡಿಗೆಯ ರಾಶಿ, ಕೋಗಿಲೆ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಾಯ ಕಾಂತಿ, ಶಿವನ
ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬಣ್ಣದ ಕತ್ತಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಹಬ್ಬಿತು. ಕವಿದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ತನ್ನ
ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಬಿಡೆನೆಂಬಂತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಾರಿಯ ಗುಡಿಗೆ

ಅಂತು ಕವಿದ ಕಲ್ಪಲೆಯೋಳ್ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂ ಕೊಂದಲ್ಲದೆ
ಮಾಣೆನೆಂದುಯ್ಯಂತುಯ್ಯ ಬಳಾರಿಯ ಮನೆಯಂ ಪರಕೆಯ ಕುಟೆಯಂ ಪ್ರಗಿಸುವಂತೆ ವಟವಿಟಪಿ
ಕೋಟರಕುಟೀರಾಂತರಮಂ ಪ್ರಗಿಸಿ ಬವರಮಂ ಗೆಲ್ಲೆನೆಂದು ರಾಗಿಸಿ ಮನೆಗೆವಂದು ನಿದ್ರಾಂಗ
ನಾಸಕ್ತನಾದಂ. ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಂ,

ಪರಧನಹರಣಾರ್ಥಂ ನಿಜ

ಗುರುವಧೆಯಂ ಮಾಲ್ವ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಕಥೆಯಂ

ನಿರುತಂ ನೋಡಲ್ ಬರ್ಪಂ

ತಿರೆ ಬಂದಂ ಪೂರ್ವಗಿರಿಗೆ ಸರಸಿಜಮಿತ್ತಂ

೨೩೮

ಅಂತಾದಿತ್ಯೋದಯಮಾಗಲೊಡಂ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ದೇವಗುರು ದ್ವಿಜಪೂಜೆಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತಂ
ತಡೆಯೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮುಖಮಂ ತೊಳೆಯದೆ ಬಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಕ್ಕಿಂತೆಂದಂ:

ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ ಬಂದನಿಲ್ಲ, ಪಿರಿದುಂ ಪೊಟ್ಟು ಪೋದುದು; ಎನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಮಾವುದೆಂದು
ನುಡಿಯುತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಬರವಂ ಕಂಡಾಕ್ಷಣದೊಳ್ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ ನಡೆಯಿಂ
ನಿಮಿರ್ವರ ಬವರಮಂ ತಿರ್ದುರವೆಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ವಂದಪ್ಪವಿಧಾರ್ಚನೆ
ಯಿಂದರ್ಚಿಸಿತದನಂತರಮಾಯಿರ್ವರುಮಂ ನುಡಿಸಿ ಬಟೆಕ್ಕಾ ಮರನನಿಂತೆಂದರ್ :

ಶ್ಲೋ|| ಬ್ರೂಹಿ ಸಾಕ್ಷಿಸ್ತಥಾವೃತ್ತಂ ಲಂಬಂ ತೇ ಪಿತರಸ್ತವ

ತಥಾವಾಕ್ಯಮುದೀಕ್ರಂತೇ ಉತ್ತತಂತು ಪತಂತು ವಾ

||೧೨೪||

ಟೀ|| ಎಲೈ ವೃಕ್ಷವೇ, ಪಿತೃಗಳ್ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇರ್ದಹರು ; ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವನೆ
ಇಚ್ಛಿಸಿಹರು; ಉತ್ತತನವಾಗಲಿ ಪತನವಾಗಲಿ ಯಥಾವೃತ್ತವಹ ಸಾಕ್ಷಿಯನೆ ನುಡಿ.

ಶ್ಲೋ|| ನಗೋ ಮುಂಡಃ ಕಪಾಲೀ ಚ ಭಿಕ್ಷಾಘ್ನಿ ಕ್ಷುತಿಪ್ರಾಸಿತಃ

ಅಂಧತ್ಯುಗೃಹಂ ಗಚ್ಛೇದ್ಯಸ್ಸಾಕ್ಷೀಚಾನ್ಯತಂ ವದೇತ್

||೧೨೫||

ಕುರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಮರದ ಪೊಟ್ಟಿರೆಗೆ ಹೊಗಿಸಿ ಗೆದ್ದೆನೆಂದು ಮನೆಗೆ
ಬಂದು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದನು. ೨೩೮. ಪರಧನವನ್ನು ಕಳೆಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ವಧಿಸುವ
ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ನೋಡಲು ಬರುವಂತೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ
ಉದಯಿಸಿದನು. ೨೩೯ ಬೆಳಗಾಗಲು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ದೇವ, ಗುರು, ದ್ವಿಜಪೂಜೆಗಳನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತ ಕಳೆದನು. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆಯದೆ ಬಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಿಗೆ
ಹೀಗೆಂದನು : ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು
ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರಲು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಬರವನ್ನು ಕಂಡು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ನಡೆಯಿರಿ
ನಿಮಿಟ್ಟುರ ಜಗಳವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವೆವು ಎಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು.
ಅಷ್ಟ ವಿಧಾರ್ಚನೆಯಿಂದ ಆಲದ ಮರವನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ
ಆ ಮರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದರು : ಶ್ಲೋ|| ಎಲೈ ವೃಕ್ಷವೇ, ಪಿತೃಗಳು ನಿನ್ನನ್ನೇ
ಅವಲಂಬಿಸಿರುವರು. ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿರುವರು. ಉದ್ಧಾರವಾಗಲಿ,
ಅಧೋಗತಿಯಾಗಲಿ, ಸತ್ಯವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನೇ ನುಡಿ ಎಂದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಯಾವ
ಸಾಕ್ಷಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವನೋ ಅವನು ದಿಗಂಬರನೂ ಬೋಳನೂ ಕಾಪಾಲಿಕನೂ ಭಿಕ್ಷುಕನೂ
ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಯುಳ್ಳವನೂ ಕುರುಡನೂ ಆಗಿ ಹಗೆಯ ಮನೆಗೆ ತಿರುಣ್ಣವುದಕ್ಕೆ

೬|| ಆವನೋರ್ವ ಸಾಕ್ಷಿ ಅನ್ಯತವಂ ನುಡಿವನು ಅವನು ದಿಗಂಬರನು, ಬೋಳನು, ಕಾಪಾಲಿಕನು, ಭಿಕ್ಷುಕನು, ಹಸಿವು ತೃಷೆಯುಳ್ಳಾತನು, ಕುರುಡನು ಆಗಿ ಹಗೆಯ ಮನೆಗೆ ತಿರುದುಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೋಹನು. ಎಂಬುದು ವಾಕ್ಯಮುಂಟು, ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ತಪ್ಪಿ ನುಡಿವರ್ಗೆ ಪಾಪವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಯಕ್ಕಾದಿ ದಿವ್ಯದೇವತಾವಾಸಮುಂ ಸೇವ್ಯಮುಮಪ್ಪ ವ್ಯಕ್ತಮದು ಕಾರಣದಿಂ ನಿನ್ನಂ ಸಾಕ್ಷಿಮಾಡಿ ಕೇಳುವೆವು. ನೀಂ ತಪ್ಪದೆ ನುಡಿಯೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಂ ಧರ್ಮಶ್ರವಣಂಗೆ ಯುಸಿರದಿಪ್ಪುದುಂ ಪೊಟಲೊಳದಂಗಿದರ್ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಧರ್ಮಗತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು, 'ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೃತಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನಾಯುಷ್ಯಂ ಕುಂದುಗುಂ' ಎಂದು ನುಡಿವಂತೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಧನಮಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನೆಂದು ನುಡಿವುದುಂ ನೆರವಿಯುಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಮುಂ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟರೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ 'ಧರ್ಮೋ ಜಯತಿ ನಾಧರ್ಮ ಇತ್ಯಮೋಘ ಕೃತಂ ವಚಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಂ ತಪ್ಪಲಟಿಯದಪ್ಪದಳೆಂದೆನಗಮಿದಂ ಚೋದ್ಯಮಿದು ದೈವಮಲ್ಲಕ್ಕುವಂತಪ್ಪೊಡೆ ಸತ್ಯವನೇಕೆ ನುಡಿಯೆಂದು, ಇದೇನಾನುವೊಂದು ಕೃತಿಮಮಾಗಲೆವೇಬ್ಬುಮೆಂದಾ ಮರನಂ ಬಲವಂದು ನೋಡಿ ಪಿರಿದಪ್ಪ ಪೊಟಲುಮನಲ್ಲಿಯ ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರದಾಗಿದರ್ದುದುಮಂ ಕಂಡು ನಿಶ್ಚಿಸಿ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣಗಿಂತೆಂದಂ 'ಕಿರಾಟೋ ನಾಸ್ತಿ ನಿಶ್ಶರಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದಿಂ ಹುಸಿಯಾದ ಬೇಹಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ ನಾಂ ಬೇಹಾರಿಯಪ್ಪದಳೆಂದಮ್ಮ ಜಾತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಧನವಂ ಬಂಚಿಸಿಕೊಂಡನ್ನ ಮನೆಗುಯ್ಯನೆಂಬನ್ನೆಗಂ ನೇಸಮೂಡಿಡಿದೊಡುಯ್ಯಲಿಂಬಲ್ಲದೆ ಮರದ ಪೊಟಲೊಳಗಿಟ್ಟು ಬಂದು ಮುಜದಿವಸಂ ಪೋಗಿ ನೋಡನ್ನೆಗಂ ಆ ಪೊನ್ನನೊಂದು ಪನ್ನಗಂ

ಹೋಗುವನು. ೮|| ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸುಳ್ಳುಡುವವರಿಗೆ ಪಾಪವೇ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ನೀನಾದರೋ ಯಕ್ಕಾದಿ ದಿವ್ಯದೇವತಾವಾಸವೂ ಸೇವ್ಯವೂ ಆದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾಡಿ ಕೇಳುವೆವು. ನೀನು ತಪ್ಪದೆ ನುಡಿಯೆಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ಕೇಳಿದರು. ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಧರ್ಮಗತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, 'ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೃತಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಷ್ಯ ಕುಂದುವುದು' ಎಂದು ಜನರು ಹೇಳುವಂತೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯೇ ಧನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ನೆರವಿಯೂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡರು. ಆಗ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು 'ಧರ್ಮೋ ಜಯತಿ ನಾಧರ್ಮ ಇತ್ಯಮೋಘಕೃತಂ ವಚಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇದು ದೈವವಲ್ಲ; ಆಗಿದ್ದರೆ ಸತ್ಯವನ್ನೇಕೆ ನುಡಿಯದು. ಇದೇನೋ ಒಂದು ಕೃತಿಮವಾಗಿರಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಆ ಮರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತು ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೊಟರೆಯನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರವಾಗಿದ್ದ ಚೆಪ್ಪೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದನು : 'ಕಿರಾಟೋ ನಾಸ್ತಿ ನಿಶ್ಶರಃ' ಹುಸಿಯದ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ! ನಾನು ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಜಾತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಅಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಧನವನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗುವೆನು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಿದುದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮರದ ಪೊಟರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಂದೆನು. ಮರುದಿನ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಆ ಹೊನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಸರ್ಪ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು

ಸುತ್ತಿಪಟ್ಟಿದ್ದೊಡೆ ಕೊಳಲಂಜಿ ಪ್ರೋದಂ. ನೀಮಿಲ್ಲಿರ್ದುಂತೆ. ನೋಡುತ್ತಮಿರಿಂ; ಪೊಟಲೊಳಗೆ ಪೊಗೆಯನಿಕ್ಕಿ ಪಾವಂ ಪೊಟಮಡಿಸಿ ಕಳ್ಳಕೊಂಡೊಡವೆಯಂ ಕುಡುವೆನೆಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಪುಲ್ಲಂ ಪುಳ್ಳಿಯಂ ತರಿಸಿಯಾ ಪೊಟಲೊಳಗಡಿಸಿ ತುಂಬಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಮನೆಯೊಳ್ ಕಿಚ್ಚ ನಿಕೃವಂತೆ ಕಿಚ್ಚನಿಕ್ಕಲೊಡಂ ಪೊಗೆ ಸುತ್ತಿಯುರಿಯಟ್ಟಲ್ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಧೈಯಗಿಟ್ಟು ಪುಯ್ಯಲಿಟ್ಟು ಪೊಟಲೊಳಗಿಂದಂ ಸುರುಳ್ಳುರುಟ್ಟು ಕಂಠಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿರ್ಪುದಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ ಕಂಡು ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆಯಪ್ಪುದಂ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲಿಂದಡಿದು ಈ ಪಾಪಕರ್ಮನಪ್ಪ ದುಷ್ಟತನಿಂ ನಿನಗಿಂತಪ್ಪ ದುರ್ಮರಣಂ ಸಮನಿಸಿದುದೆಂದು ನುಡಿವುದುಂ ಪ್ರೇಮಮತಿಯಂತೆಂದಂ ; ಇನಿತನ್ಮಾಯಮನಾನೆ ಮಾಡಿದನೆನ್ನ ಮಗನ ಮೇಲೆ ದೋಷಮಾವುದುಮಿಲ್ಲಿಂದು ಲೋಕಾಂತರಿತನಾದಂ. ಅದೆಲ್ಲಮಂ ಕಂಡು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ ತಮೊಳ್ಳಂತೆಂದರ್ :

ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದರದಿಂ

ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮಿತ್ತನಾತ್ಮೀಯಕಳೇ

ಬರಮಂ ಸುತರಕ್ಷಾರ್ಥಂ

ಶರೀರಮಂ ಜನಕನೀವುದಾವುದು ಚೋದ್ಯಂ

೨೩೯

ಎಂದು ಸಭಾಸದರ್ ಪರೆದೆರ್ದು ಪ್ರೋದರ್, ಅದಜಿಂ.

ಶ್ಲೋ || ದುಷ್ಟಬುದ್ಧೇಸ್ತುಬುದ್ಧೇಶ್ಚ ದ್ವಯೋರ್ಧರ್ಮಸ್ಯ ಸಂಶ್ರಯಾತ್

ಪುತ್ರಸ್ಯಾಪ್ಯತಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯಾತ್ ಪಿತಾ ಧೂಮೇನ ಮಾರಿತಃ

||೧೧೩೭||

ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಅಂಜಿದನು, ನೀವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ಇರಿ. ಪೊಟ್ಟಿರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಹಾವನ್ನು ಹೊರಹೊರಡಿಸಿ ಕದ್ದ ಒಡವೆಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎಂದು ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿ ಹುಲ್ಲನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ತರಿಸಿ ಆ ಪೊಟ್ಟಿರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ಮನೆಗೆ ಕಿಚ್ಚ ಹಾಕುವಂತೆ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿದನು. ಹೊಗೆ ಸುತ್ತಿ ಬೆಂಕಿ ಧಗಧಗಿಸಲು ಪ್ರೇಮಮತಿ ಧೈಯಗಿಟ್ಟು ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿ ಪೊಟ್ಟಿರೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಹೊರಳಿ ಉರುಳಿ ಕಂಠಗತಪ್ರಾಣನಾದುದನ್ನು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ಕಂಡು ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯ ತಂದೆಯಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದರು. ಈ ಪಾಪಕರ್ಮನಾಗಿರುವ ದುಷ್ಟಮಗನಿಂದ ನಿನಗೆ ಇಂಥ ದುರ್ಮರಣ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮಮತಿ ಹೀಗೆಂದನು : ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನಾದೆ ; ನನ್ನ ಮಗನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಲೋಕಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡರು: ೨೩೯. ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನು. ತನ್ನ ಮಗನ ರಕ್ಷಣೆಗಿಂದು ತಂದೆ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಏನಾಶ್ಚರ್ಯವೆ ||೧|| ಎಂದು ಸಭಾಸದರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಿದರಿ ಎದ್ದು ಹೋದರು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸುಬುದ್ಧಿಯೂ ಎಂಬಿಬ್ಬರೊಳಗೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು

೬೩|| ದುಷ್ಕಬುದ್ಧಿಯುಂ ಸುಬುದ್ಧಿಯುಮೆಂಬವರೊಳಗೆ ದುಷ್ಕಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಂ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂ ಹೊಗಳಿಯಂದಂ ಮರಣವನ್ನೆದಿಸಿದನು ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂ ಪತಿಗಿನಿತನರ್ಥಮಾದುದು. 'ತಮ್ಮದಿಗೆ ಮೊಜ್ಜೆವ ಶ್ವಾನಂ ದಮ್ಮಿಯನೇಕೆ ಬಾಟಲಿತ್ತಪುದು' ಎಂಬಂತೆ ನೀನುಲೆದರಂ ಬಾಟಲುಂ ಬರ್ತುಂಕಲೇಕಿತ್ತವೆಯೆನೆ ದವನಕನಿಂತಂದಂ : ಎತ್ತರ ಸಿಂಗಂ ಕೊಂಡೊಡೆದ ನಿನಗಾವುದು ಭಯಂ ಬಂದಪ್ರಭವೆನೆ ಉತ್ತರ ಕರಟಕನಿಂತಂದಂ : 'ಬಾಸೀ ಮೇಷ ವಿರುದ್ಧೇನ ವಾನರಾಃ ಪ್ರಳಯಂಗತಾಃ' ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ನಿನಗೆ ಪೇಟ್ಟಪೆಂ ಕೇಳೆಂದಿಂತಂದಂ :

೨೭. ತಗರಿನ ಮತ್ತು ತೊತ್ತಿನ ಕಲಹದಿಂದ ಕಪಿಗಳು ಕೆಟ್ಟ ಕಥೆ

ಸಗರಪುರಮೆಂಬ ಪುರದೊಳ್

ಸಗರಾನ್ಯಯದರಸನಧಿಕವಿಭವಂ ಪೆಸರಿಂ

ಸಗರಂ ತಗರಂ ಪೋರಿಚ

ಬಗೆಯಿಂ ತಗರಂ ವಿನೋದದಿಂದಂ ಪೊರೆದಂ

೨೪೦

ಅಂತಾತಂ ಪಲವುಂ ತಗರನಾಳ್ತು ಮಾಡದೊಳಂ ಮಂದುರದೊಳಂ ಕಟ್ಟಿಸಿದೊಡೊರ್ವ ಸೊರ್ಕಿದ ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟುಗಲಸಕ್ಕರಮನೆಯುಂ ಪುಗುವ ಪೊಣಮಡುವ ಸೊಟ್ಟೊಳಿಲ್ಲಂ ಒಂದು ತಗರಂ ಬಗೆಯದೆ ಬಡಿಯುತ್ತಮಿಪುರದಮೊಂದು ದಿವಸಮಾ ತೊಟ್ಟು ತನಗೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ಬಾಂಜೆ ನೀಲೆ, ಸಂಜಾತರೋಷಂ ಮೇಷಂ ಮುಳಿದು ಕೆಡೆಯೆ ಪಾಯೊಡವಳ್ ಕಡುಮುಳಿದು ಪಿರಿಯದೊಂದುರಿವ ಕೊಳ್ಳಿಯಂ ತಂದಾ ತಗರಂ ಪೊಯ್ಯಲೊಡನದಜಮೆಯ್ಯನುರಿ ಪತ್ತಲ್ ಕಟ್ಟಿದ ನೇಣಂ ಪಟೆಯ ಪಾಯ್ತಾ ತಗರ್ ಪರಿದು ಕುದುರೆಯ ಮಂದುರಮಂ ಮಾರಿ ಪುಗುವಂತೆ ಹೊಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಂದನು. ವ|| ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅತಿಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಒಡೆಯನಿಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥವುಂಟಾಯಿತು. 'ತನ್ನ ಯಜಮಾನನಿಗೇ ಬೊಗಳುವ ನಾಯಿ ಧರ್ಮಿಯನ್ನೇಕೆ ಬದುಕಲು ಬಿಡುವುದು?' ಎಂಬಂತೆ ನೀನು ಉಳಿದವರನ್ನು ಬದುಕಲು ಏಕೆ ಬಿಡುವೆ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಎತ್ತನ್ನು ಸಿಂಹ ಕೊಂದರೆ ನಿನಗೇನು ಭಯ ಎನ್ನಲು ಕರಟಕನು ಹೀಗೆಂದನು : 'ದಾಸೀ ಮೇಷ ವಿರುದ್ಧೇನ ವಾನರಾಃ ಪ್ರಳಯಂಗತಾಃ' ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು : ೨೪೦. ಸಗರಪುರ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸಗರವಂಶದ ಸಗರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರಸನು ಟಗರುಕಾಳಗಕ್ಕಾಗಿ ಟಗರುಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ವ|| ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಟಗರುಗಳನ್ನು ರೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಒಬ್ಬಳು ಸೊಕ್ಕಿದ ತೊತ್ತು ಅರಮನೆಗೆ ತೊತ್ತುಗಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಟಗರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲ ಬರಲು ಕೋಪಗೊಂಡ ಟಗರು ಅವಳನ್ನು ಕೆಡೆಯಲು ಅವಳು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿಯೊಂದನ್ನು ತಂದು ಆ ಟಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಅದರ ಮೆಯ್ಯೆ ಬೆಂಕಿ ಹಿಡಿಯಲು ಅದು ಕಟ್ಟಿದ ನೇಣನ್ನು ಹರಿದುಕೊಂಡು ಮಾರಿ ಹೊಗುವಂತೆ ಕುದುರೆಯ ಲಾಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. ಅದು ಅಲ್ಲಿಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡಲು ಆ ಹುಲ್ಲು ಹೊತ್ತಿ ಹೊಗೆದು ಉರಿದು ಲಾಯವನ್ನು ಸುಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಬೆಂದ ತುರಗಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಶ್ವವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆದು ಇವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ವೈದ್ಯರು ಇದಕ್ಕೆ ಮರ್ಕಟಗಳ ನೆಣವೂ ನೆತ್ತರೂ ಮದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಪುರಜನರೂ

ಪೊಕ್ಕು ಚರಣೆಯ ಪುಲ್ಲೋಳ್ ಪೊರಬಲೊಡಮಾ ಪುಲ್ಲು ಪೊತ್ತಿ ಪೊಗೆದುರಿದು ಮಂದುರಮಂ
ಪೊತ್ತಿಸೊಡಲಿರಬೆಂಬ ತುರಗಂಗಳನರಸಂ ಕಂಡು ಅಶ್ವವೈದ್ಯರಂ ಕರೆದಿವರ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ
ಪೇಡೆಮನೆ ಪೈವೈದರ್ಕೆ ಮರ್ಕಟಿಂಗಳ ನೆಣುನುಂ ನೆತ್ತರುಂ ಮರ್ದೆಂದೊಡರಸನ ಬೆಸದೊಳ್
ಪುರಜನಮುಂ ಪರಿಜನಮುಂ ಪರಿತಂದು ತಯಬರಂಗಳಂ ನಿರವಶೇಷಂಗಳೆಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂಬರ್,
ಅದವೊ,

ಶ್ಲೋ|| ದಾಸೀಮೇಷವಿರುದ್ಧೇನ ಮಾನರಾಃ ಪ್ರಳಯಂಗಳತಾಃ

ತಸ್ಯಾತ್ಮಲಿಪ ಸಂಹೀರ್ಣಂ ದೂರತಃ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್

||೧೨೭||

||೩|| ತಗರ ಮತ್ತೆ ತೊತ್ತಿನ ಕಲಹದಿಂದ ಕವಿಗಳ್ ಕೆಟ್ಟವು. ಅದವೊ ಕಲಹಶೀಲನಂ
ದೊರದೊಳಿರಿಸವೇಬ್ಬಂ ಎಂಬು ಮತ್ತಂ

ಕಲಹಸ್ಥಾನಂಗಳೊಳಂ

ಕಲಹಪ್ರಿಯರಪ್ಪ ನರರ ಸಂವಾದದೊಳಂ

ನೆಲಸಿದ ಸಾಧುಜನಾಳಿಗ್

ಪಲತೆಹದಿನಪಾಯಮಕ್ಕುಮೆಂತುಂ ತುದಿಯೊಳ್

೨೪೧

ಅದವೊ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಪರಮಮಿತ್ರನಂ ಭೇದಿಸಿ ಕಾದಿಸಿದ ಕಲಹದ ಪ್ರಿಯಂ
ನೀಂ, ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದೊಳಿನ್ನಿರಲಾಗದೆಂದು ಕರಟಕಂ ದವನಕನನಗಲ್ಲು ಪೋದಂ. ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ರಲ್
ತಾರಪರ್ವತದ ತಟ್ಟಲೊಳ್ ಬಿಟ್ಟಿದ ಗಂಡನಗಮಂ ಪೋಲಿದರ್ ಗೋಪತಿಯಂ ಮೃಗಾಧಿಪತಿ
ನೋಡಿ ಕರುಣಾರಸಾರ್ಧಹೃದಯನಾಗಿ ಮನಂ ಮಿಕ್ಕು ಖಿನ್ನನಾಗಿರ್ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ದವನಕಂ
ಬಂದು, ದೇವಾ! ನೀಮೀ ದೋಹನ ಮುಂದೆ ನಿಂದಿರ್ಪೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿರ್ಪಿರನೆ ಪಿಂಗಳಕಂ
ಕಡುಮುಳಿದಲೆ ಪಾತಕ! ಮುನ್ನಂ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದೀ ಪಶುವಂ ಕೊಂದು ದುರ್ಗತಿಯಂ
ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಂ. ಇನ್ನಾಂ ನಿನಗೆ ಮುಳಿದೊಡೆನ್ನ ಜಸಂ ಮಸುಳಿಸುಗುಮುಸಿರದೆ ಪೋಗು ಮೇಲಪ್ಪದಂ

ಪರಿಜನರೂ ಹೋಗಿ ಮಂಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದರು. ಅದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ೩|| ಟಗರು ಮತ್ತು
ತೊತ್ತಿನ ಕಲಹದಿಂದ ಕವಿಗಳು ಸತ್ತುವು. ಅದರಿಂದ ಕಲಹಶೀಲನನ್ನು ದೂರದಲ್ಲೇ
ಇರಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ೨೪೧. ಕಲಹಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಹಪ್ರಿಯರಾದ ಜನರ
ಸಂವಾದದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಸಿದ ಸಾಧುಜನರಿಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಅಪಾಯಗಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ||೩|| ಅದರಿಂದ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಲ್ಲದ ಪರಮಮಿತ್ರನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಕಾದಿಸಿದ
ಕಲಹಪ್ರಿಯ ನೀನು ; ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಇರಬಾರದೆಂದು ಕರಟಕನು ದವನಕನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟುಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ತಾರಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಗಂಡಪರ್ವತವನ್ನು
ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪತಿಯನ್ನು ಮೃಗಾಧಿಪತಿ ನೋಡಿ ಕರುಣಾರಸಾರ್ಧಹೃದಯನಾಗಿ
ಮನಸ್ಸು ಮೀರಿ ಖಿನ್ನನಾಗಿದ್ದ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಗೆ ದವನಕನು ಬಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ;
ನೀವು ಈ ದ್ರೋಹಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಏನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ? ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು
ಕಡುಕೋಪದಿಂದ, ಎಲೆ ಪಾತಕಿ ! ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಪಶುವನ್ನು
ಕೊಂದು ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ; ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾದರೆ ನನ್ನ
ಯಶಸ್ಸು ಕುಂದುವುದು; ಉಸಿರೆತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗು; ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ನಾನೇ
ಬಲ್ಲೆ ಎಂದನು. ನರಿ ಸಿಂಹದ ಕಠೋರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಂದೇಹಿಸದೆ

ನಾನೆ ಬಲ್ಲೆನೆ, ಸರಿ ಹರಿಯ ಪುರುಷಾಕಾರದ ಪುರುಳನಟಪ್ರದಪ್ಪದಟೆಂ ಶಂಕಿಸದೆ ಮತ್ತಮಂತೆಂದುದು :
ದೇವಾ ! ನೀನನ್ನೇಗೆಯೊಡವಮಕ್ಕುಂ ಸಿಂಹದೊಡನೆಬ್ಬ ಪೋರ್ದುರ್ದೆಂಬುದಂ ಕಥೆಗಳೊಳಪ್ಪೊಡಂ
ಕೇಳುದಿಲ್ಲ, ಸಂಜೀವಕಂ ನಿನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ಭವದ ಪಗೆ ಪಶುವಾಗಿ ಪುಟ್ಟ,

ಶ್ಲೋ|| ಖಾದೇ ಹಾಪ್ಪೇನ್ನಪಾನಾದೌ ಶತ್ರುಣಾ ಸಹಭೋಜನಂ
ಸಂಬಂಧಮಪಿ ಕುರ್ವೀತ ತತ್ರ ವೈರಮನುಸ್ಮರೇತ್

||೧೩೮||

ಟ|| ಮೆಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಗುವಲ್ಲಿ ಅನ್ನಪಾನಾದಿಕಂಗಳಲ್ಲಿ ನುಡಿವಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಗಳ ಸಹಭೋಜನವನೂ
ಸಂಬಂಧವನಾದರೂ ಮಡುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈರಮಂ ನೆನೆವುದು ಎಂಬುದಂ ಬಗೆದು ನಿಮ್ಮೊಳ್
ಕೊರ್ಬಿ ಕೋಡಿಟ್ಟು ಮೇಲ್ವಾಯ್ದು ಸತ್ತುದು. ನೀನುಂ ನಿನ್ನಾಯುಷ್ಯಬಲದಿಂದ ಬದುಂಕಿದೆ. ಇಂತಪ್ಪ
ಪಗೆಯಂ ಕೊಂದು ಸಂತೋಷವಡುವುದಲ್ಲದೆ ಚಿಂತೆಗೆಯಲ್ವೇಡೆನೆ ಮತ್ತಂ ಪಿಂಗಳಕನಿತೆಂದಂ:
ಸಂಜೀವಕನೆನಗೆ ತಪ್ಪಿದೊಡಾಂ ಸೈರಿಸುವುದೆ ಧರ್ಮವಾದಲ್ಲದಾನದರ್ಕೆ ತಪ್ಪುವುದೆಂತುಂ
ಧರ್ಮಮಲ್ಲದೆಂತೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಅಪರೈಲಕ್ಷ್ಮಿಹರಣಾರ್ಥ ವೈರತಾಮಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ಚ ತದದ್ವಿಮರ್ಶನಂ
ದದೌ ನಿವಾಸಂ ಹರಯೇ ಮಹೋದಧಿರ್ವಿಮತ್ಸರಾ ಧೀರಧಿಯಾಂ

ಹಿ ವೃತ್ತಯಃ ||೧೩೯||

ಟ|| ಮಂದರಾಚಲದಿಂದ ನೋಯೆ ಕಡೆದೊಡಂ ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಕೊಂಡೊಡಂ
ವಾರಿಧಿ ಹರಿಯಿರಲೆಡೆಗೊಟ್ಟುದಲ್ಲದೆ ವೈರಮಂ ನೆನೆದುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಹಿರಿಯರ
ನೆಗೆಟೆಗಳವೆಂದು ದೋಷವನ್ನೆದುವುದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮಹಾಸತ್ಪುರುಷರ ಚರಿತಂ. ಇಂತಪ್ಪದನಾಂ
ಬಗೆಯದೆ ಸಂಜೀವಕನಂ ಕೊಂದೀ ಜಗದೊಳ್ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡೆಂ. ಇನ್ನಿದಾದುದನಪ್ಪಂ. ಆಗಲಾಜದ
ಪಕ್ಕಂ ಮುಮುಕ್ಷುವೃತ್ತಿಯೊಳಿರ್ಪೆನೆನೆ ದವನಕನಿತೆಂದಂ : ದೇವಾ ! ನೀವೊಬ್ಬರಲ್ಲಿದು ಮುನ್ನಂ
ಪುನಃ ಹೀಗೆಂದಿತು : ದೇವಾ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸರಿ. ಸಿಂಹದೊಡನೆ
ಎತ್ತು ಹೋರಾಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೀವಕನು ನಿನ್ನ
ಪೂರ್ವಜನದ ಶತ್ರು. ಪಶುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ಲೋ|| ಮೆಲ್ಲುವಲ್ಲಿ, ನಗುವಲ್ಲಿ,
ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ನುಡಿವಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಿಗಳ ಸಹಭೋಜನವನ್ನೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ
ಮಾಡಬೇಕು ; ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈರವನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು ಪ|| ಎಂದು ಬಗೆದು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ
ಕೊಬ್ಬಿ ಕೋಡಿನಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಸತ್ತುದು. ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಬಲದಿಂದ ಬದುಕಿದೆ.
ಇಂತಹ ಹಗೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಚಿಂತಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ
ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಳಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಸಂಜೀವಕನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ
ನಾನು ಸಹಿಸುವುದೇ ಧರ್ಮ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ತಪ್ಪುವುದು ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಶ್ಲೋ||
ಮಂದರಾಚಲದಿಂದ ನೋಯುವಂತೆ ಕಡೆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂಥ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು
ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ವಾರಿಧಿ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಎಡೆಕೊಟ್ಟಿತಲ್ಲದೆ ವೈರವನ್ನು ನೆನೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ
ಮಹಾತ್ತರ ಕೆಲಸವೆಂದೂ ದೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಮಹಾ ಸತ್ಪುರುಷರ
ಚರಿತೆ. ಪ|| ಹೀಗಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಗೆಯದೆ ಸಂಜೀವಕನನ್ನು ಕೊಂದು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ನಿಂದಿತನಾದೆ. ಇನ್ನು ಇದರ ಗತಿಯನ್ನೇ ನಾನು ಹೊಂದುವೆ ; ಆಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ
ವೃತ್ತಿಯಿಂದಿರುವೆ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ದವನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ ! ನೀವೊಬ್ಬರಲ್ಲ.
ಹಿಂದೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಮಾರನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಸಹೋದರರನ್ನು ದಾಯಾದಿಗಳೆಂದು ಕೊಂದು

ರಾಜತನೂಜನಪ್ಪಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಸೋದರರಂ ದಾಯಾದರೆಂದು ಕೊಂದು ಬಟೆಕ್ಕೆ
ವೈರಾಗ್ಯಂ ಪುಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯಂಗಯ್ಯಲೊಲ್ಲದಿರೆ, ಗುರುಜನಮುಂ ಬಂಧುಜನಮುಮಾತನಂ ತಿಳಿಪಿ
ರಾಜ್ಯಂಗಯ್ಯದರದಣಿಂ ದೇವಾ ನೀವೀ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಮಂ ಮಾಡ್ತು ನಿಶ್ಚಿತರಾಗಿಪುರ್ದನೆ ಪಿಂಗಳಕನಲ್ಲಿಂ
ತಳರ್ದು ಮತ್ತಮೊಂದು ರಮ್ಯಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವೋಗಿ,

ಭ್ರಾಜಿಪ್ಪು ಸಮದ ಸಾಮಜ
ರಾಜಿಶಿರಃಪೀಠದಳನದಕ್ಕಂ ರಾಜ
ತ್ವೇಜೋನಿಧಿ ಬಲದೊಳ್ ಮೃಗ
ರಾಜಂ ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದೊಳಿದರ್

೨೪೨

ಕಾದಿ ಗೆಲಲ್ಯಸಾಧ್ಯರೆನೆ ಸಂದ ಸರಿತ್ವತ ಕುಂಭಜರ್ಕಳಂ
ಭೇದಿಸಿ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ಲನಧಿಕಂ ಯಮನಂದನನೆಂದೊಡೊಂದೆ ಸಾ
ಮಾದಿನಯಂಗಳೊಳ್ ಸುನಯ ಸಾಧನಮಪ್ಪುದು ಭೇದಮತದಂ
ಭೇದಿಸಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಮತದಿಂದಮೆ ಗೆಲೆ ವಿರೋಧಿವರ್ಗಮಂ

೨೪೩

ಉದಯೋತ್ತುಂಗನಗ ಸ್ವಭಾವದಿನಪಂ ಪೋದ್ವಾಮಧರ್ಮ ಕ್ಷಮಾ
ಜದ ಬೇರ್ ಸ್ವಾಮಿಹಿತಾಘ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಮಹಾರತ್ನಾಕರಂ ನೀತಿಶಾ
ಸ್ತದ ಮಂತ್ರಕ್ಷದ್ಧಿವತಂ ದ್ವಿಜಕುಲ ಶ್ರೀಕೇಳಿ ಸಂವಾಸಮೆಂ
ಬುದು ಸರ್ವೋದ್ಧರ ಧರ್ಮನಿರ್ಮಲ ಯಶಸ್ವದ್ವರ್ಗನಂ ದುರ್ಗನಂ

೨೪೪

ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜಮೌಳಿ ಮಾಗೆಕ್ಕೆ ಮರೀಚಿ ಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ವ
ವಾನೀವಲ್ಲಭ ಚರಣ ಸರಸಿರುಹ ಪಟ್ಟರಣ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ್ ಭೇದಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನಂ ಪ್ರಥಮತಂತ್ರಂ ಸಮಾಪ್ತಂ

ಬಳಿಕ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡದಿರಲು ಗುರುಜನರೂ ಬಂಧುಜನರೂ ಆತನಿಗೆ
ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಪುನಃ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ದೇವಾ! ನೀವು
ನಿಶ್ಚಿತರಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದಿತು. ಪಿಂಗಳಕನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮತ್ತೊಂದು
ರಮ್ಯಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ೨೪೨. ಕಾಂತಿಯುತನೂ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳಗಳನ್ನು
ಭೇದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತನೂ ಆದ ಮೃಗರಾಜನು ಹೊಳೆಯುವ ತೇಜೋನಿಧಿಬಲದೊಡನೆ
ಸುಖಸಂಕಥಾ ವಿನೋದದಿಂದಿದ್ದನು. ೨೪೩. ಕಾದಾಡಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಅಸಾಧ್ಯರಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ
ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದಿಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಕಾದಾಡಿ ಯುದ್ಧಿಸ್ಥಿರನು ಗೆದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಸಾಮಾದಿ
ನೀತಿಗಳಿಂದ ಸುನೀತಿ ಸಾಧನವಾಗುವುದು ಭೇದ ನೀತಿ, ಅದರಿಂದ ವಿರೋಧಿವರ್ಗವನ್ನು
ದುರ್ಗಸಿಂಹ ಮತದಿಂದ ಭೇದಿಸಿ ಗೆಲ್ಲಲಿ. ೨೪೪. ಉನ್ನತವಾದ ಉದಯಪರ್ವತದ
ಸಹಜ ಸೂರ್ಯನೂ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವೃಕ್ಷದ ಬೇರಾಗಿದ್ದವನೂ, ಒಡೆಯನಿಗೆ
ಹಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸಮುದ್ರದಂತಿರುವವನೂ,
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲವೆಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕ್ರೀಡಾಗಾರನೂ, ಶಿಷ್ಯಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೂ ಆದ
ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚ ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡುವುದು. ವ|| ಇದು
ವಿನಮದಮರರಾಜಮೌಳಿ ಮಾಗೆಕ್ಕೆಮರೀಚಿ ಮಂಜರೀಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ವವಾನೀ
ವಲ್ಲಭ ಚರಣ ಸರಸಿರುಹ ಪಟ್ಟರಣ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ವಿರಚಿತವಾದ
ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೇದಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನ ಎಂಬ ಪ್ರಥಮತಂತ್ರವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಪರೀಕ್ಷಾ ವ್ಯಾವರ್ಥನಂ ದ್ವಿತೀಯತಂತ್ರಂ

ಶ್ರೀಗಂ ವಿಶುದ್ಧ ಕೀರ್ತಿ

ಶ್ರೀಗಂ ನೆಲೆಯಪ್ಪನೆಂಬ ಮಹಿಪತಿ ರಭಸೋ-

ದ್ಯೋಗಮನುಜೆದು ಪರೀಕ್ಷಕ

ನಾಗಲೈಬ್ಬದು ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಗಳೊಳಂ

೨೪೫

ವಿಪುಲನಯಶಾಸ್ತ್ರ ದಾರಾ

ಶಿ ಪಾರಗಂ ಸುಕವಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ದುರ್ಗಂ

ನೃಪಹಿತಮಂ ಪೇಬ್ಬಂ ಸಲೆ

ಸುಪರೀಕ್ಷಾತಂತ್ರಮಂ ಜಗಜ್ಜನವಿಮುತಂ

೨೪೬

ಶ್ಲೋ|| ಯೋಽರ್ಥಃ ತತ್ತ್ವಮವಿಚ್ಛಾಯ ವಶಂ ಕೋಧಸ್ಯ ಗಿಚ್ಛತಿ

ಸೋಚರಾದ್ಧ್ರಂಶಯೇನ್ನಿತ್ರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಗುಲಂ ಯಥಾ ||೧೩೦||

ಟೀ|| ಆವನಾನೋರ್ವಂ ಕಾರ್ಯದ ನಿಜವನಜೆಯನೆ ಕೋಪಿಸಿಹಂ, ಅಬಂ ಬೇಗದಿಂ
ಮಿತ್ರನಂ ಕಿಡಿಸುವಂ, ಅದೆಹಗಂದೊಡೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಮುಂಗುರಿಯಂ ಕಿಡಿಸಿದಹಗೆ.

೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಮುಂಗುರಿಯಂ ಕೊಂದ ಕಥೆ

ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮಂತನೇ,

ಭೂಭುವನವಿನುತಮಿಂದ್ರ ಪು

ರಾಭಂ ಮಣಿಮಾಟಕೂಟಕಾನಕ ಭವನ-

ವ್ಯಾಭಾಸಿತ ರತ್ನಚಯಂ

ಶೋಭಾವತಿಯೆಂಬ ಪುರವರಂ ರಂಜಿಸುಗುಂ

೨೪೭

೨೪೫. ಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಕೀರ್ತಿಗೂ ನೆಲೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಹಿಪತಿಯು
ರಭಸೋದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಪರೀಕ್ಷಕನಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು.
೨೪೬. ಅನೇಕ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮುದ್ರಪಾರಂಗತನೂ, ಸುಕವಿಯೂ, ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯೂ
ಆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಜಗಜ್ಜನವು ಹೊಗಳಿದ, ರಾಜರಿಗೆ ಹಿತವಾದ ಪರೀಕ್ಷಾತಂತ್ರವನ್ನು
ಹೇಳುವನು. ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನಾದರೂ ಕಾರ್ಯದ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನರಿಯದೆ
ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮುಂಗುರಿಯನ್ನು ಕೊಂದಂತೆ ಬೇಗನೆ ಮಿತ್ರನನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ವ|| ಆ ಕಥೆ ಏನೆಂದರೆ, ೨೪೭. ಪ್ರಪಂಚಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಅಮರಾವತಿಯಂತೆ
ಸೊಗಯಿಸುವುದೂ ರತ್ನ ಚಿನ್ನಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ ಭವನಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯುವ ಹಾಗೆ
ಮಾಡಿದ ರತ್ನರಾಶಿಯಿಂದಲೂ ಶೋಭಾವತಿ ಎಂಬ ಪುರವು ರಂಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನಿಲಾಂದೋಳಿತಚತುರನಿವಹ ವ್ಯಾಸಿತೋದಗ್ರದೇ
ವನಿವಾಸಾಲಯಿನುಡ್ಧ ಶಾಲಿವನದಿಂ ಸರ್ದರ್ತುಕೋದಾನ್ಯನಂ
ವನದಿಂ ಸೌಂದರ ಸೌಂದರೀನಿವಹದಿಂದಂಭೋಜಪಂಡಂಗಳಿಂ
ತನಗನ್ನರ್ಥಮೆನಿಪ್ಪುದಾ ಪುರವರಂ ಶೋಭಾವತೀನಾಮದಿಂ

೨೪೮

ಅಂತಃ ಪುರದೊಳ್ ನಿರಂತರಂ ಬೇದಾಧ್ಯಯನ ತತ್ಪರನುಮದಸ್ಯ ಸುಖಸಂದರ್ಭ ಪವಿತ್ರ
ಸಂವಾಚನಪವಿತ್ರತಪಾಣಿಪಲ್ಲವನುಂ ಪುರೋಡಾಶಭೋಜನಪವಿತ್ರೀಕೃತಗಾತ್ರನುಂ ಯಜನಾದಿಷಟ್ಕರ್ಮ
ನಿಗತನುಂ ಆಹಿತಾಗ್ನಿಯುಮಪ್ಪ ದೇವಶರ್ಮನೆಂಬ ಪಾರ್ವನಿರ್ವಂ. ಆತನ ಸತಿ ಪರಮಪತಿವ್ರತಾಗುಣ
ವಿಶುಚ್ಛಿಷ್ಟತೆ ಯಜ್ಞವತ್ಸರೀದಿಂ. ಆಕೆಗೆ ಋತುಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂ ಗರ್ಭಮಾಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸದಿಂ,

ಬಿಸುಹನೇಪೊಳ್ಳಡು ಪೊನ್ನಯ್ದು ದಾಂಗುಡಿಯಿಟ್ಟು ಬಾಸೆ ನೀ
ಳ್ಳೆನೆದುಮು ಹಿಂಗಿ ಪೋದುದು ಪಳಿತ್ತಿಯಂ ಕುಚಚೋಕುಕಂಗಳೊಳ್
ಪಸರಿಸಿ ಕರ್ಪು ಪರ್ಬದುದು ಮಂದರಯಾನಮೊಡರ್ಚಿತಾನನಂ
ಮಿಸುಗೆ ಬೆಳರ್ತು ಪೂರ್ಣ ಶಶಿಕಾಂತಿಯನಾಂತುದು ಗರ್ಭದೇವಿಯೊಳ್ ೨೪೯

ಅಂತು ತೋಟದ ಗರ್ಭಚಿಹ್ನಮಂ ಕಂಡು ದೇವಶರ್ಮಂ ನಿಧಿಗಂಡ ನಿರ್ಧನನಂತೆ
ಬಾಗಿಸಿ ನಿಜಸತಿಯಪ್ಪಂತರ್ವತ್ತಿಯಂ ಕರೆದಂತೆಂದಂ : ಎಮಗೆ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲ್
ಬಗೆದಪ್ಪುದೇಕೆಂದೊಡೆ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದೊಳ್ ಗಂಡುಗೂಸು ಪುಟ್ಟದವುದು ; ನಾವಾ ಸುತಂಗೆ

೨೪೮. ಗಾಳಿಯಿಂದ ಮಿಳಿರುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ತಿವಾದ ಧ್ವಜಸಮೂಹದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ
ಉನ್ನತ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲೂ
ಫಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡುವ ಉದ್ಯಾನವನಗಳಿಂದಲೂ ಸುಂದರಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹದಿಂದಲೂ
ಕಮಲಗಳ ಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಪಟ್ಟಣವು ತನಗೆ ಶೋಭಾವತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರು
ಅನ್ವರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಇತ್ತು. ವ|| ಅಂತಹ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಯಾವಗಾಲೂ ವೇದಾಧ್ಯಯನ
ತತ್ಪರನೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ಹೋಮ ಮಾಡುವ ಸೌಟನ್ನು ಧರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಹಾಕಿಕೊಂಡ ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರದಿಂದ ಪವಿತ್ರಗೊಂಡ ಪಾಣಿಪಲ್ಲವನೂ ಪುರೋಡಾಶ
ಎಂಬ ಯಾಗಭಕ್ತವನ್ನು ತಿಂದು ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನಾದವನೂ ಯಜನಾದಿ ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ತತ್ಪರನೂ ಆಹಿತಾಗ್ನಿಯೂ ಆದ ದೇವಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಆತನ ಸತಿಯು
ಪರಮಪತಿವ್ರತಾಗುಣದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಚಿತ್ತಿಯಾದ ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ಎಂಬವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ
ಋತುಕಾಲ ಬಂದು ಗರ್ಭವುಂಟಾಗಲು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ, ೨೪೯. ಆ ಸುಂದರಿಯು
ಸುಂದರವಾದ ನಡು ಕಂಡು ಬಂತು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ರೋಮರಾಜಿ ಬೆಳೆದು ಶೋಭಿಸಿತು.
ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೂರು ಗೆರೆಗಳು ಹಿಂಗಿಹೋದವು. ಕುಚಗಳ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕಪ್ಪು ವಿಸ್ತರಿಸಿ
ಹಬ್ಬಿದುದು. ನಿಧಾನವಾದ ನಡೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಮುಖವು ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ
ಗರ್ಭದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುತ್ತ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ
ತೋರಿದ ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ದೇವಶರ್ಮನು ನಿಧಿಯನ್ನು ಕಂಡ ನಿರ್ಧನನಂತೆ
ಸಂತೋಷಿಸಿ ತನ್ನ ಸತಿಯನ್ನು ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಹೀಗೆಂದನು : ನಮ್ಮ ಮನೋರಥ
ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ತೋರುವುದು. ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಂಡುಕೂಸು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಆ

ಜಾತಕರ್ಮ ನಾಮಕರಣಾನ್ನಪ್ರಾಶನ ಚೋಲೋಪನಯನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ಬಚಿಕ್ಕ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಪುರಾಣಗಳನ್ನೋದಿಸುವಮಂದೊಡಾ ಮಹಾಸತಿ ನಿಜಪತಿಯಂ ಮಾಕೊಂಡಿಂತಂದಳ್:

ಶ್ಲೋ|| ಆಯುರ್ಜ್ಞಾನೇ ವಯೋಜ್ಞಾನೇ ಗರ್ಭಣೀ ಗರ್ಭಸಂಭವೇ
ಮುನಯೋಪಿ ವಿಮುಹ್ಯಂತಿ ಕಿಂ ಪುನರ್ಮಾಂಸ ಚಕ್ಷುಷಃ ||೧೧೩.೧||

ಟೀ|| ಆಯುಷ್ಯಮನಜಿವಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸನಜಿವಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಣಿಯರ ಗರ್ಭದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಯರುಂ ನಿಶ್ಚೈಸಲಜಿಯರು; ಮುತ್ಸಿನ ಜಡರುಗಳೆಂತುಂ ತಪ್ಪರೆನಲಾಗದು.

ಅದಂತೆಂದೊಡೆ

ಶ್ಲೋ|| ಅನಾಗತವತೀಂ ಚಿಂತಾಂ ಯೋ ನರಃ ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ
ಸತತಂ ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ಯಾತ್ ನಾಗಶರ್ಮ ಪಿತಾ ಯಥಾ ||೧೧೩.೨||

ಟೀ|| ಅವನಾನೊರ್ವ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಂದೆ ಬಹುಂಥದನು ಚಿಂತಿಸಿ ಮಾಡಲು ದ್ಯೋಗಿಸಿಹನು, ಅವನನುದಿನವು ಪಾಂಡುರಾಂಗನಹನು ; ಅದು ಎಹಗೆಂದೊಡೆ ನಾಗಶರ್ಮನ ತಂದೆಯಹಗೆ ಎಂದಿಂತನಾಗತಮಂ ಚಿಂತಿಸುವುದು ಲೋಕಾಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆಡೆಯಪ್ಪದದೆಂತನೆ :

ಶ್ಲೋ || ಅನಾಗತಾರ್ಥಮುತ್ಪೇಕ್ಷ್ಯ ಯಸ್ಯಾರಂಭೋ ನಿಜ್ಯಂಭತೇ
ಲೋಕೇ ಹಾಸ್ಯಮವಾಪ್ನೋತಿ ಸೋಮಶರ್ಮಪಿತಾ ಯಥಾ ||೧೧೩.೩||

ಟೀ|| ಮುಂದದಂತಹ ಕಾರ್ಯವನಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅವನಾನೊರ್ವನಾರಂಭವು ಹೆಚ್ಚುತಿರ್ದಹುದು; ಅದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೊಳಗಹುದು. ಅದಂತೆಂದೊಡೆ ಸೋಮಶರ್ಮನ ತಂದೆಯಂತೆ, ಆ ಪಾರ್ವನದೆಂತನೆ ಪಾರ್ವತಿ ಪೇಯ್ತು :

೨. ಸೋಮಶರ್ಮನ ತಂದೆಯ ಕಥೆ

ಧರ್ಮವತಿಯೆಂಬ ಪುರದೊಳ್ ನಾಗಶರ್ಮನೆಂಬ ಪಾರ್ವಂ ತನಗೆ ಯಾಚಕವೃತ್ತಿಯ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದರ್ ಪಲವು ದಿವಸಕ್ಕೊಂದು ಕೊಡಂ ತೀವಿದ ಸತ್ಯಗದ ಪುಡಿಯಂ ಪಡೆದು ಆ ಕೊಡನಂ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಿಪೆಡೆಯೊಳ್ ಕಟ್ಟಿ ನೇಲ್ಪಿಟ್ಟು ಮಹಳದ ಪಕ್ಕದೊಳೊಂದು ದಿವಸಂ

ಮಗನಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮ, ನಾಮಕರಣ, ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ, ಚೋಲ, ಉಪನಯನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿಸೋಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತನ ಮಹಾಸತಿಯು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಹೀಗೆಂದಳು : ಶ್ಲೋ|| ಆಯುಷ್ಯನ್ನೂ ವಯಸ್ಸನ್ನೂ ಗರ್ಭಣಿಯರ ಗರ್ಭದ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಋಷಿಗಳು ಕೂಡ ಅರಿಯರು. ಉಳಿದ ಜಡಜನರು ಹೇಗೂ ತಪ್ಪಿಯಾರು. ವ|| ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಮುಂದೆ ಬರುವಂಥದನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಕಾರ್ಯೋದ್ಯಕ್ತನಾಗುವನೋ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಾಗಶರ್ಮನ ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ಪಾಂಡುರಾಂಗನಾಗುವನು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಗತವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಲೋಕಾಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗುವುದು. ಶ್ಲೋ|| ಮುಂದಾಗುವಂಥ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಯಾವನು ಆರಂಭಶೂರನಾಗುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಸೋಮಶರ್ಮನ ತಂದೆಯಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು. ವ|| ಧರ್ಮವತಿಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ನಾಗಶರ್ಮನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಯಾಚಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಒಂದು ಕೊಡ ಹುರಿಹಿಟ್ಟನ್ನು ತಾನು ಮಲಗುವಲ್ಲೇ ಮೇಲೆ ನೇತಾಡಿಸಿಟ್ಟನು. ಮಹಾಲಯ

ಇಂಬಾಗಿರೆ ಮುದದಿಂ ಪಲ
ವುಂ ಬಣ್ಣದ ಭಕ್ತ ರಾಶಿವೆರಸಾ ಕಂಠೋ
ಷ್ಕುಂಬರಮುಂಡೊಯ್ಯನೆ ಪಾ
ವಂ ಬಂದಾ ಕೊಡನ ಕೆಳಗೆ ಪಟ್ಟದಾರ್ಗಳ್

೨೫೦

ಆ ನಾಗಶರ್ಮ ರಾಗಿಸಿ ಮೇಗಂ ನೋಡಿ ತನ್ನೊಡೆಯನ ಬಡಪಾವರ್ತಗಿಂತೆಂದಂ :
ಧಾನ್ಯಮನರ್ಪಮಾದ ಕಾಲದೊಳೀ ಕೊಡಂ ತೀವಿದ ಸತ್ತುಗದ ಪುಡಿಯಂ ಪತ್ತುಪಣವಿಂಗೆ
ಮಾಟೆ ಮೂಳುಪತ್ತಾಡಂ ಕೊಟ್ಟೆಂ. ಅವು ವರುಷಕ್ಕಿಮೆ ಮುಟಿಯಂ ಪಡೆವುವು. ಪ್ರಸವಪರಿವರ್ತನದಿಂ
ಪಲವಾಡಕ್ಕುಂ. ಆದೊಡವಂ ಕೊಟ್ಟು ಪಯನಾವಂ ಕೊಟ್ಟೆಂ. ಅವರ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಪೋರಿಗಳಂ
ತಿದಿಯಾರಂಬಂಗೆಯ್ತು ಸಮಸ್ತಧಾನ್ಯಮಂ ಸಂಪೂರ್ಣಮಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಆ ಧಾನ್ಯಮಂ ಮಾಟೆ
ಪೊನ್ನಂ ಪಡೆದು ಈ ಪೊಟಲೋ ಸುಪ್ರದೇಶಮಪ್ಪ ಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಸುಧಾಧವಳಿತಮಪ್ಪ ಧವಳಾಗಾರಂ
ಗೋಷ್ಠಾಗಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಪಲವುಂ ಶೋಭಾವಹಂಗಳಪ್ಪ ಗೃಹಂಗಳಂ ಮಾಡಿಸಿ ಧನಕನಕ
ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂ ತನಗೆ ವಜ್ರದ ಕುಂಡಲಮಂ ವಜ್ರಧಾರೆಯ ಚೆನ್ನಸರಪಳಿಯುಮಂ ನವಗೃಹದ
ವಿಚಿತ್ರಕಂಕಣಮುಮಂ ನವರತ್ನದುಂಗುರಂಗಳುಮಂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಾವಳಿಯನುಟ್ಟು
ಕೊಂಡರಸುಮಗನಂ ಪೋಲ್ತು ಪುರಜನಂಗಳೆಲ್ಲಂ ಪಿರಿಯನಾಗಿರ್ಪನ್ನಂ ಕಂಡೊರ್ಪಂ ಕುಲಮುಂ
ಶೀಲಮುಂ ಪೆಂಪುಂ ಬಿಣ್ಣುಂ ಪುಣ್ಯಮುಮುಳ್ಳಾತಂ ತನ್ನ ಮಗಳ್ ಚೆನ್ನೆಯಪ್ಪ ಕನ್ನೆಯಂ ಕುಡೆ
ಮದುವೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟ ವಿಷಯ ಕಾಮಭೋಗಂಗಳನನುಭವಿಸುತಿರ್ಪುದುಂ

ಪಕ್ಷದಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ೨೫೦. ಕುತ್ರಿಗೆವರೆಗೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಲವು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ
ಭಕ್ತರಾಶಿಯನ್ನು ಉಂಡು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಕೊಡದ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ
ನಾಗಶರ್ಮನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ ತನ್ನೊಡನಿದ್ದ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡನೆ
ಹೀಗೆಂದನು : ಧಾನ್ಯ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೊಡದಲ್ಲಿರುವ ಹುರಿಹಿಟ್ಟನ್ನು
ಹತ್ತು ಹಣಕ್ಕೆ ಮಾರಿ ಹತ್ತು ಆಡುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು
ಬಾರಿ ಮರಿಯಿಡುವುವು. ಪ್ರಸವಪರಿವರ್ತನದಿಂದ ಹಲವು ಆಡುಗಳಾಗುವುವು. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ
ಅವನ್ನು ಮಾರಿ ಹಾಲುಕೊಡುವ ಹಸುವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ
ಹೋರಿಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಿ ಸಮಸ್ತ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದು
ಆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಮಾರಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರದೇಶವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ಸುಧಾಧವಳಿತವಾದ ಧವಳಾಗಾರ, ಗೋಷ್ಠಾಗಾರ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು
ಸುಂದರಗೃಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನು. ಧನಕನಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ತನಗೆ ವಜ್ರದ
ಕುಂಡಲವನ್ನೂ ವಜ್ರಧಾರೆಯ ಸುಂದರ ಸರಪಳಿಯನ್ನೂ ನವಗೃಹದ ವಿಚಿತ್ರಕಂಕಣವನ್ನೂ
ನವರತ್ನದ ಉಂಗುರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಾವಳಿಯನುಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಅರಸುಮಗನಂತೆ ಪುರಜನರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು, ಕುಲ, ಶೀಲ,
ಗೌರವ, ಕೀರ್ತಿ, ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ಚೆನ್ನೆ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಅವಳನ್ನು
ಮದುವೆಯಾಗಿ ಇಷ್ಟವಿಷಯ ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ

ಕೆಲದಿವಸಕ್ಕಾಗಿ ಗರ್ಭಮಾಗೆ ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಗಳನಾಂ ಕಂಡು ಬಲ್ಲ ಜೋಯಿಸನಂ ಕರೆಯಿಸಿ ಎನ್ನ ಪೆಂಡತಿಯೇನಂ ಪಡೆವಳೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೆಂಡೆ ಗಂಡುಗೂಸಂ ಪಡೆವಳೆಂದು ಪೇಟೊಡೆ ಕೇಳ್ವಾ ಭಟ್ಟಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೊಟ್ಟು ಬಲೆಕ್ಕಾಕೆಯ ಸೀಮಂತಮಂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಿ ಶೋಭನಕ್ಕಿಯಗಳೊಳಿತ್ತಾಗೆ ಪುರಜನಂಗಳಂ ಬಂಧುಜನಂಗಳುಮನಾಮಂತ್ರಿಸಿ ತುಪ್ಪದ ತೊಟ್ಟಿಗಳ್ ಪರಿವಸ್ತ್ರಂ ಪಿರಿದಪ್ಪ ಭಕ್ತ ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂ ಭೋಜನಂಗಳಂ ಮಾಡಿಸಿ ತದನಂತರಂ ನವಮಾಸಂ ನೆಣೆವುದುಮೆನ್ನ ಪೆಂಡತಿ ಗಂಡುಮಗನಂ ಪೆಜಲೊಡಮಪ್ಪಶೋಭೆಯಂ ಮಾಡಿಸಿ ಮಹಾದಾನಂಗೆಯ್ಯಾ ಶಿಶುವಿಂಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಮಂ ಸೋಮಶರ್ಮನೆಂಬ ನಾಮಕರಣಮಂ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನಮಂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಿ ಸುಖದಿನಪುರವದುವಾ ಬಾಲಕಂ ಬಾಲದುಡಿಗೆಗಳಂ ತೊಟ್ಟು ನಡೆಗಲೊಡ್ದು ದಿವಸಂ ಗೋವ್ರಜಂಗಳೊಳ್ ಸೋಂಕುವುದನಾಂ ಕಂಡೆಲೆ ತೊತ್ತೇ ಮಗನನೀ ಪ್ರೊತ್ತಿನೊಳ್ ಪರಿಯಬಿಟ್ಟೆಯೆಂದು,

ಮುನಿದಿರದೆ ಪರಿದು ಪಿರಿದೊಂ
ದೊನಕೆಯೊಳಾನವಳ ತಲೆಯನೀ ತೆಜದಿಂದ ಪೊ
ಯ್ಯನೆನುತೆತ್ತಿರುಪ್ಪಿಯಂ ಕೊಂ
ಡೆನಸುಂ ಪೊಯ್ಯಂ ಕಡಂಗಿ ಸತ್ತದ ಕೊಡನಂ

೨೫೧

ಅಂತು ಪೊಯ್ಯ ಕೊಡನೊಡೆದು ಶ್ವೇತಚೂರ್ಣಮೆಲ್ಲಂ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಚ್ಚುದುಂ; ನಾಗಶರ್ಮಂ ಬೂದಿವೂಸಿದ ತಪೋಧನನಂತೆಯುಂ, ಪುಡಿಬೊಳ್ ಪೊರಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳತೆಯಂತೆಯುಂ ಶ್ವೇಷ್ಣೋತ್ಕಟಮಾದಂತೆಯುಗುಬುತ್ತುಂ, ಅಳಿಗಣ್ಣಂತೆ ಮಿಳುಮಿಳನೆ ನೋಡುತ್ತುಂ ಮಠದಿಂದ

ಬಳಿಕ ಆಕೆಗೆ ಗರ್ಭವಾಗುವುದು. ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಕರೆದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಏನನ್ನು ಹಡೆಯುವಳು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಗಂಡುಗೂಸನ್ನು ಹಡೆಯುವಳು ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೊಟ್ಟು ಆಕೆಯ ಸೀಮಂತವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಿ ಪುರಜನರನ್ನೂ ಬಂಧುಜನರನ್ನೂ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ತುಪ್ಪದ ತೊರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವಷ್ಟು ಭಕ್ತ ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ಭೋಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನು. ಅನಂತರ ನವಮಾಸ ತುಂಬಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆಯಲು ಅಷ್ಟಶೋಭೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮಹಾದಾನ ಮಾಡಿ ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಜಾತಕ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಸೋಮಶರ್ಮನೆಂಬ ನಾಮಕರಣವನ್ನೂ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಸುಖದಿಂದಿರುವೆನು. ಆ ಬಾಲಕನೂ ಬಾಲದುಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತು ಒಂದು ದಿವಸ ದನಗಳ ಹಿಂದಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಾನದನ್ನು ಕಂಡು, ಎಲೆ ತೊತ್ತೇ ! ಮಗನನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಬಿಟ್ಟೆಯೇಕೆ ೨೫೧. ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಒನಕೆಯಿಂದ ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಹೊಡೆಯುವೆನು ಎಂದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ಕೊಡಕ್ಕೆ ಹೊಡೆದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಹೊಡೆಯಲು ಕೊಡವೊಡೆದು ಶ್ವೇತಚೂರ್ಣವೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ನಾಗಶರ್ಮನು ಬೂದಿ ಬಳಿದ ತಪೋಧನನಂತೆಯೂ, ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿದ ದಡ್ಡ ಕತ್ತೆಯಂತೆಯೂ ಶ್ವೇಷ್ಣ ಹೆಚ್ಚಿದವನಂತೆ ಉಗುಳುತ್ತಲೂ ಕೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣಿನವರಂತೆ ಮಿಳ ಮಿಳನೆ ನೋಡುತ್ತಲೂ ಮಠದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟು ನಿಂತು ಛಾಂದಸಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು

ಪೋಷಮಟ್ಟು ನಿಂದ ಛಾಂದಸಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ಕಂಡು ಗುಂಡು ನೆರೆದಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡಾತ
ನೊಡನೆಯ ಪಾರ್ವಂ ತತ್ತಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ಪೇಟ್ಟುದುಂ ಪುರಜನಂಗಳ್ ಕೇಳ್ವ ಕರುಳಂ
ಪಿಡಿದು ನಗೆಯೊಳ್ ಪೊರಬ್ಬರ್ ಆದಜಿಂ

ವಿಗೈಯ್ದು ಸತ್ತರುಷರ
ನಾಗತಮುಂ ಗತಮುಮಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಮನೆಂದುಂ
ರಾಗಿಸಿ ಬಯಸುವುದುಂ ಹೈ
ದೋಗಂಬಡುವುದುಮಿವೆರಡು ಕಷ್ಟಮನಿಷ್ಕಂ

೨೫೨

ಎಂದು ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ತನ್ನ ಗಂಡನಂ ಬಾರಿಸಿದಳ್, ಅನ್ನೆಗಂ ಪ್ರಸವಸಮಯಮಾಸನ್ನಮಾಗೆ

ವಿಮಲ ನಿಜಗೋತ್ರತಪ
ತಮಿತನಂ ಸದ್ಗುಹಂಗಳೆಲ್ಲಂ ವರ್ಗೋ
ತಮದಿನರೆ ಮುದದಿನತ್ತು
ತಮದಿನದೊಳ್ ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ಸುತನಂ ಪಡೆದಳ್

೨೫೩

ಅಂತು ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲೊಡಮಾ ಶಿಶುವಿಗೆ ದೇವತರ್ಮಂ ಜಾತಕರ್ಮವಿಧಾನಮಂ
ತೀರ್ಚ ಸುಖದಿನದೊಂದು ದಿವಸಂ ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ಕೂಸಿಗೆ ಪಾಸುವ ಸೀರೆಗಳನೊಗೆಯಲೆಂದು
ಪೋಗುತ್ತಂ ಸುತನಂ ಸುರಕ್ಷಿತನಂಗೈಯ್ಯೆಂದು ತನ್ನ ಪಾರ್ವಂಗೆ ಪೇಟ್ಟು ಪೋದಳ್. ಅನ್ನೆಗಮಾ
ಪೋಲನಾಳ್ವರಸಂ ದಾನಂಗೊಟ್ಟಪೆನೆಂದು ಬಟೆಯಟ್ಟಿದೊಡೆ ಭಟ್ಟಂ ಪುತ್ರ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಮಂ ಬಗೆಯದೆ
ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಪೋಗಲ್ವೆಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳ್ ಮಾರ್ಮನುಷ್ಕರಿಲ್ಲದ ಕಾರಣಾದಿಂ ತಾಂ
ನಡೆಪಿದೊಂದು ನಕುಲನಂ ತೊಟ್ಟಲ ಸಮೀಪದೊಳ್ ನಿಡಿದಪ್ಪ ನೇಣೆಂ ಕಟ್ಟಿ ಪೋದಂ, ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಂ,

ಕಂಡು ಗುಂಪು ನೆರೆದು ಇದೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಆತನೊಡನಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ
ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಪುರಜನರು ಕೇಳಿ ಕರುಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಗೆಯಲ್ಲಿ
ಹೊರಳಾಡಿದರು. ಅದರಿಂದ ೨೫೨. ಏನಾದರೂ ಸತ್ತರುಷರು ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಬಯಸುವುದೂ ಅದರಿಂದ ಹೃದೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೂ
ಇವೆರಡೂ ಕಷ್ಟಕರವೂ ಅನಿಷ್ಟಪ್ರದವೂ ಆಗಿವೆ. ವ|| ಹೀಗೆಂದು ಯಜ್ಞದತ್ತೆಯು ತನ್ನ
ಗಂಡನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸವಸಮಯ ಹತ್ತಿರವಾಗಲು ೨೫೩. ಸೂರ್ಯನನ್ನು
ಸದ್ಗುಹಗಳೆಲ್ಲ ವರ್ಗೋತ್ತಮವಾಗಿ ಬಳಸಿರಲು ಯಜ್ಞದತ್ತೆಯು ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿನದಲ್ಲಿ
ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದಳು. ವ|| ಹಾಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲು ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ದೇವತರ್ಮನು
ಜಾತಕರ್ಮವಿಧಾನವನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಸುಖದಿನದಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವಳು ಕೂಸಿಗೆ
ಪಾಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯಲೆಂದು ಹೋಗುತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ
ಎಂದು ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಹೋದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಆಳುವ ಅರಸನು
ದಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ದೂತರನ್ನು ಅಟ್ಟಲು ಭಟ್ಟನು ಪುತ್ರರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಗೆಯದೆ
ಅರ್ಥಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಹೋಗಬಯಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ
ತಾನು ಸಾಕಿದ ಮುಂಗುರಿಯೊಂದನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಾದ ನೇಣಿನಿಂದ
ಕಟ್ಟಿ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ೨೫೩. ವಿಷದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹೊಳೆಯುವ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ
ಭಯಂಕರ ಮುಖದ ಯಮಪಾಶದಂತಿದ್ದ ಒಂದು ಉರಗವು ಮಗುವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ

ಸ್ಫುರಿತವಿಪಾಲವಿಲದುಷ್ಟಾಂ
ಕುರ ಸಂಕುಳ ಭೀಕರಾನನಂ ಸಾರ್ವತ್ಯೋಂ
ದುರಗಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾಲಾ
ಸ್ವರಣಾಂಕಿತಮಂ ಕೃತಾಂತಪಾಶಪ್ರತಿಮಂ

೨೫೪

ಅಂತು ಸಾರ್ವರ್ಪ ಭುಜಂಗನನಾ ಮುಂಗುರಿ ಕಂಡು ನಿಸರ್ಗವೈರಮಂ ನೆನೆಬಿರದೆ ಸರ್ಪನಂ ಶತಖಂಡಂ ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿನುತಿಪ್ಪರದುಂ, ಕಿಟಿದಾನುಂ ಬೇಗಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವಂ ಬರ್ಪುದುಂ ತನ್ನ ಸಾಹಸಮಂ ತನ್ನಾಳ್ಗೆ ತೋಜಲೆಂದು ರುಧಿರಾರುಣಿತಮಾದ ನಖಮುಖಮಂ ಪಲ್ಲಕ್ಕೋ ಪತ್ತಿರ್ಪ ಖಂಡಂಗಳ್ಳರಸು ಪರಿತಂದು ಕಾಲಮೇಲೆ ಪೊರಬ್ಬು ಚಾಟುಕಾರಂಗೆಯ್ದುದುಂ ಪಾರ್ವಂ ಕಂಡೀ ಕಾವಲ್ ಕೂಸಂ ಕೊಂದುದಾಗಲೆವೇಬ್ಬುಮೆಂದು ವಿಚಾರವಿಕಳಂ ನಕುಲನ ಶಿರಮಂ ಬಿರಿಯೆ ಪೊಯ್ದು ಮಾಗದೆ ಪರಿತಂದು ನೋಡಿ ತೊಟ್ಟಲೋಳ್ ಸುಖನಿಧಿತನುಮಕ್ಕತ ಶರೀರನುಮಾಗಿದ್ ಮಗನುಮನಾ ಕೆಲದೋಳ್ ಶತಖಂಡನಾಗಿದ್ ಪಾವುಮಂ ಕಂಡು ಬಿಟೆಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವಂ ಮುಂಗುರಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರಂ ತಳಿದು ಬೀಸೆ ನಿರ್ಜೀವಮಾದುದಂ ಕಂಡು ಪಾಪಕರ್ಮಂ ತಾಂ ಕೋಪಪರದಿಂ ಕೂಸಿನಂತೆ ನಡವಿದೆ ನಕುಲನಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಂದೆನೆಂದು ಶೋಕಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಮಿರ್ಪಿನಂ ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ಬಂದಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳಿ ದೇವಶರ್ಮಂ ತತ್ವಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಹೇಬಿ ಕೇಳ್ವಿಂತೆದಳ್

ಶ್ಲೋ|| ಕುದ್ಯಷ್ಟಂ ಕುಪರಿಚ್ಛಾತಂ ಕುಶ್ರುತಂ ಕುಪರೀಕ್ಷಿತಂ
ತನ್ನರೇಣನ ಕರವ್ಯಂ ಕಿರಾಟೇನ ತು ಯತ್ಕೃತಂ

||೧೧೩೪||

ಬಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಮೀಪಿಸಿತು. ೨೫೪. ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸರ್ಪವನ್ನು ಆ ಮುಂಗುರಿ ಕಂಡು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವೈರದಿಂದ ಸರ್ಪವನ್ನು ನುಚ್ಚುನುರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂದು ತಿನುತ್ತಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ತನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಗೆ ತೋರಿಸಲೆಂದು ರಕ್ತ ಬಳಿದ ಉಗುರುಗಳಿಂದಲೂ, ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಟಿದ ಮಾಂಸಖಂಡಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದು ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡಿ ಸಲಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈ ಕಾವಲು ಕೂಸನ್ನು ಕೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವಿವೇಕಿಯಾಗಿ ಮುಂಗುರಿಯ ಮಂಡೆಯನ್ನು ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಹೊಡೆದನು. ತೊಟ್ಟಲ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಲು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದ ಮಗನನ್ನೂ ಅಲ್ಲೇ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನುಚ್ಚು ನುರಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಾವನ್ನೂ ಕಂಡು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮುಂಗುರಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ತಳಿದು ಬೀಸಲು ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಪಾಪಕರ್ಮನಾದ ತಾನು ಕೋಪಪರದಿಂದ ಕೂಸಿನಂತೆ ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ ಮುಂಗುರಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಂದೆನೆಂದು ಶೋಕಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಯಜ್ಞದತ್ತೆ ಬಂದು ಇದೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ದೇವಶರ್ಮನು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಲು ಕೇಳಿ ಹೀಗೆಂದಳು : ಶ್ಲೋ|| ಮನುಷ್ಯನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣದುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯದುದನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದುದನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಯಾವುದಾದರೊಂದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಹಾರಿಯ ಹಾಗೆ ಎಂಬ

ಟೀ|| ಮನುಷ್ಯಂ ಲೇಸಾಗಿ ಕಾಣದುದಂ ಅಜಿಯದುದಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದುದಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಆವುದಾನೊಂದನೆಯದೆ ವ್ಯವಹಾರಿ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ. ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಾದುದೆನೆ ದೇವಶರ್ಮನದಂತೆನೆಯದ್ದದತ್ತೆ ಪೇಟ್ಟು :

೨. ಪರದನ ಕಥೆ

ಭದ್ರಪುರವೆಂಬ ಪುರದೊಳ್ ದಾರಿದ್ರ್ಯಭೂತಿಯೆಂಬ ಪರದನಿರ್ವಂ. ಆತನ ಮಗಂ ಧನದತ್ತನೆಂಬಂ ನವಯೌವನಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ತನಗಿಷ್ಟ ಭೋಗಕಾಮವಿಷಯಸುಖಕು ಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತೊಂದು ದಿವಸಂ ನಡುವಿರುಳ್ ತನ್ನ ತಂದೆಗಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಪುಂಸಾಮುನ್ನತ ಚಿತ್ತಾನ್ಯಾಂ ದ್ವಯಮೇವ ಸುಖಾವಹಂ

ಸರ್ವಸಂಗನಿವೃತ್ತಿರ್ವಾ ವಿಭೂತಿರ್ವಾ ಸುವಿಸ್ತರಾ

||೧೨೫||

ಟೀ|| ಸುಚಿತ್ತರಪ್ಪ ಪುರುಷರ್ಗೆ ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗವಾಗಲಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವಾಗಲಿ ಎರಡೇ ಸುಖಮಪ್ಪದಹುದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ತಾಂ ಮಹಾನ್ಯಪತಿಯ ಸೇವೆಗೆಯ್ಯೋಪನಂದೊಡಾತನ ತಂದೆಯಿಂತೆಂದಂ : ಮಗನೆ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಪೊನ್ನಂ ಪಡೆವುದು ಸಂದೆಯಂ, ಸಾವುಂ ಕೇಡುಂ ನಿಶ್ಚಯಮದಳಿಂ ಪೋಗಲ್ವೇಡೆನೆ ಧನದತ್ತಂ ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಉದ್ಯೋಗೀ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದರ್ಥಂ ಯಶೋ ವಾ ಮೃತ್ಯುಮೇವ ವಾ

ಮೃತ್ಯುಮೇವ ನಿರುದ್ಯೋಗೀ ಸ ಯಶೋ ನಾರ್ಥಸಂಪದಃ

||೧೨೬||

ಟೀ|| ಉದ್ಯೋಗವುಳ್ಳಾತಂಗಳರ್ಥಲಾಭವಹುದು. ಕೀರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಮೃತ್ಯುವನ್ನಾಗಲಿ ಐದುವನು. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯಾಗದು ಅರ್ಥಲಾಭವಾಗದು ಮೃತ್ಯುವೇ ಆಹುದು. ಎಂಬುದು ಯುಕ್ತಿಯುಂಟುಪ್ಪದಳಿಂ,

ಕಥೆಯಂತಾಯಿತು ಎನ್ನಲು ದೇವಶರ್ಮನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಯಜ್ಞದತ್ತೆಯು ಹೇಳಿದಳು : ವ|| ಭದ್ರಪುರ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯಭೂತಿಯೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಿದ್ದನು. ಆತನ ಮಗನಾದ ಧನದತ್ತನೆಂಬವನು ನವಯೌವನಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ವಿಷಯ ಕಾಮಭೋಗಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಒಂದು ದಿವಸ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಸುಚಿತ್ತರಾದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗವಾಗಲಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವಾಗಲಿ ಎರಡೇ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ತಾನು ಮಹಾರಾಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವೆನೆಂದರೆ ಆತನ ತಂದೆ ಹೀಗೆಂದನು : ಮಗನೇ, ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಂದೇಹ. ಸಾವೂ ಕೇಡೂ ನಿಶ್ಚಯ. ಅದರಿಂದ ಹೋಗಬೇಡ ಎನ್ನಲು ಧನದತ್ತನು ಪುನಃ ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಉದ್ಯೋಗಶೀಲನಿಗೆ ಅರ್ಥಲಾಭವಾಗುವುದು. ಅವನು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಮೃತ್ಯುವನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದುವನು. ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯಾಗದು ; ಅರ್ಥಲಾಭವಾಗದು;

ಪುರುಷಂ ದೈವಮ ಶರಣಂ
 ದಿರಲಾಗದು ತನಗೆ ತಾನೆ ಮಾಡದು ದೈವಂ
 ಪುರುಷಾರ್ಥಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಿರೆ
 ಪರಮಾರ್ಥಂ ದೈವಮುಂ ಕೃತಾರ್ಥಮದಕ್ಕುಂ

೨೫೫

ಅದರ್ಶಂ ತಾನೇಗೆಯ್ಯುಂ ಪೋಗಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಂಗೆಯ್ಯದೆ ಮಾಡೆನೆಂದು ತನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮಮಂ ತಂದೆಗೆ ಜೇಬ್ಬು ನಿದ್ರಾಂಗನಾಸಕ್ತನಾಗಿರ್ಪುದುಂ ನಿಶಾವಸಾನಸಮಯದೊಳಾತನ ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ ದಾನಧರ್ಮಂಗಳ ಫಲಂಗಳೇ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿಂತೆಂದವು :

ನೀನಿನಿತು ಕಾಲಮುದ್ಯಮ
 ಹೀನನೆಯಾಗಿದೆಯದರ್ಶನಾಮುಂ ನಿನಗಂ
 ತೇನುಮುಪಕರಿಸಲರ್ಪಿಯಮೆ
 ನೀನೀ ತೆಜದಿಂದೆ ನೆಚ್ಚಿಯೆ ತಪಿಸೆಂದುದರ್ಶಿಂ

೨೫೬

ಇನ್ನೆಮಗಿರಲ್ವಾರದು. ನಾಳೆ ನಾಂ ನಾಲ್ವರ್ ದಿಗಂಬರರೂಪಗೊಂಡು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಪ್ಪೆವು. ನೀನೆಮಗಿದಿರಂ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ವಿಧಿಯಿಂದರ್ಚಿಸಲೊಡಂ ನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವೆವೆಂದು ಜೇಬ್ಬುದುಂ ಕನಸಂ ಧನದತ್ತಂ ನನಸೆಂದು ಭೋಂಕನೆಬ್ಬುತ್ತಿ ಕುತೂಹಲಂಚೆತ್ತುಮೀ ಚೋದ್ಯಮಂ ನೋಪ್ಪನೆಂದು ಮನೆಯಂ ಶೋಭಾವಹಂಗೆದು ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿದುರ್ ದ್ವಾರದೊಳ್ ನಿಲ್ಲುದುಂ ನಾಲ್ವರ್ ಸವಣರ್ ಸೈತೆ ತನ್ನ ಮನೆಗಾಗಿ ಬರ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಇದಿರಂ ಪೋಗಿ ಬಲವೆಂದು ವಂದಿಸಿ ಮನೆಗೊಡಂಗೆೊಂಡು ಪೋಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಪೊಡಮಡಲೊಡಂ ಪೊನ್ನರಾಶಿಯಾಗಿದುರ್ದಂ ನೆರೆಮನೆಯ ಪರದಂ ಕಂಡೊಡಾತಂಗೆ ರಹಸ್ಯರಕ್ಷಣೋಚಿತಂ ಕಿಷಿದಂ ಪೊನ್ನನಿತ್ತೊಡವನದನೀಡಾದಿ ಪೋಗಿ,

ಮೃತ್ಯುವಂತೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ೨೫೫. ಪುರುಷನು ದೈವವೇ ಶರಣು ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಇರಬಾರದು. ದೈವವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದು. ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಪರಮಾರ್ಥವೂ ದೈವವೂ ಕೃತಾರ್ಥವಾಗುವುದು. ವ|| ಅದರಿಂದ ತಾನು ಏನಾದರೂ ಹೋಗಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇರೆನು ಎಂದು ತನ್ನ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಹೇಳಿ ನಿದ್ರಾಂಗನಾಸಕ್ತನಾದನು. ಮುಂಜಾನೆ ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳೇ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದುವು: ೨೫೬. ನೀನಿಷ್ಟರವರೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗಹೀನನಾಗಿದ್ದೆ. ಅದರಿಂದ ನಾವೂ ನಿನಗೆ ಏನೂ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ವ|| ಇನ್ನು ನಾವು ನಾಳೆ ಸುಮ್ಮನಿರೇವು. ನಾಲ್ವರು ದಿಗಂಬರರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುವೆವು. ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ವಂದಿಸಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕನಸನ್ನು ಧನದತ್ತನು ನನಸೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಭೋಂಕನೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಅತಿ ಕುತೂಹಲಗೊಂಡು ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನೆಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿದ್ದು ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ನಾಲ್ವರು ಶ್ರಮಣರು ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಎದುರುಗೊಂಡು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಹೊನ್ನ ರಾಶಿಯಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೆರೆಮನೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಕಾಣಲು ರಹಸ್ಯ ರಕ್ಷಣೋಚಿತವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕೊಡಲು ಅವನು ಅದನ್ನು ಬಿಸುಟು

ನಿನಗುಳ್ಳ ಸವಣರೇಂ ಮ
ತೆನ್ನಗಿಲ್ಲವೆಯೆಂದು ಪರಿದು ಪರದಂ ಪುರದೊಳ್
ಮುನಿಗಳ್ ಚರಿಗೆಗೆ ಬರುತಿರೆ
ಮನೆಗುಯ್ಯಾರಾಧನೋಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕಮದಿಂ

೨೫೭

ಅಂತು ಪೂಜಿಸಿ ಪೊಡೆಮಟ್ಟು ತನಗೆ ಪೊನ್ನರಾಸಿಗಳಾಗಿಮೆನೆ ಭಿಕ್ಷುಗಳ್ ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು ಬಿಜಗಾರ್ದವರ
ಶಿರಗಳಂ ಕಿರಾಟಂ ಲಕುಟದಿಂ ಬರಿಯೆ ಪೊಯ್ಯಲೊಡನವರ್ ಪುಯ್ಯಲಿಡಲೊಡಂ ಕೇಳ್ತು
ತಳಾಜರ್ ಪರಿತಂದು ಪರದನಂ ಪಿಡಿದು ಪೆಡಗಯ್ಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಲ್ಲಿಗುಯ್ಯೆ

ಕರಣಮಿದೇ ಕಾರಣದಿಂ
ತಿರಿವರನಕ್ಕತಾಪರಾಧಿಗಳನವಿಚಾರಂ
ಪರಿಭವಿಸಿದೆ ಪೇಪಿಂದೊಡೆ
ಪರದಂ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದವರ್ಗಿಂತೆಂದಂ

೨೫೮

ಧನದತ್ತನ ಮನೆಗೆ ನಾಲ್ವರ್ ಸವಣರ್ ಬಂದು ಪೊನ್ನಾದುದಂ ನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಕಂಡೆಂ
ಎನ್ನ ಮನೆಗೆ ಸಾಧುಗಳಪ್ಪ ನಾಲ್ವರ್ ಸವಣರಂ ಬರಿಸಿ ವಿಧಾನದಿಂದರ್ಚಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಬಲೆಕ್ಕೆ
ಪೊನ್ನಾಗಿಮೆಂದು ಪೊಡೆಮಟ್ಟೊಡವರೆಂತುಂ ಪೊನ್ನಾಗದಿರೆ ಬಡಿದನಕಾರಣಂ ಪೊಯ್ಯುದಿಲ್ಲೆನೆ
ಸಭೆಯೆಲ್ಲ ನಗೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಿಂತೆಂದರ್ : ಆವುದುಮಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಂ ಕಂಡುಂ ಕೇಳ್ತುಂ
ಮತ್ತಂ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತದಿಂ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೆಗಬಲೆವೇಯುಮದೆಂತೆಂದೊಡೆ,

ಹೋದನು. ೨೫೭. ನಿನಗಿರುವ ಸವಣರು ನನಗೇನಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು
ಪುರದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ
ಆರಾಧನೋಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನಗೆ ಹೊನ್ನರಾಶಿಗಳಾಗಿರಿ ಎನ್ನಲು
ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಬೆರಗಾಗಿರಲು ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ದಂಡದಿಂದ ಅವರ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು
ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಹೊಡೆಯಲು ಅವರು ಹುಯ್ಯಲಿಡಲು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಳಾರರು ಬಂದು
ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರಲ್ಲಿ ಒಯ್ದರು.
೨೫೮. ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣ ಹೊಡೆದುದೇಕೆಂದು
ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ಕೇಳಲು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ವ|| ಧನದತ್ತನ
ಮನೆಗೆ ನಾಲ್ವರು ಸವಣರು ಬಂದು ಹೊನ್ನಾದುದನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡೆ. ಅದರಿಂದ
ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ನಾಲ್ವರು ಸವಣರನ್ನು ಬರಿಸಿ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಬಳಿಕ ಹೊನ್ನಾಗಿರಿ
ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಅವರು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಹೊನ್ನಾಗದಿರಲು ಬಡಿದೆನು.
ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಹೊಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಸಭೆಯೆಲ್ಲ ನಗೆಯಾಡಿತು. ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು
ಹೀಗೆಂದರು : ಯಾವುದನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡೂ, ಕೇಳಿಯೂ, ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಾಗಿ

೪. ಅಜಿತನ ಕಥೆ

ಅಮರಾವತಿಯೆಂಬ ಪೊಟಲೋಕ್ ವಿಮಳವತಿಯೆಂಬ ಪರದಂ ಪಿರಿದುಂ ಪೊನ್ನಂ ಪಡೆದು ದಾನಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೆಡೆಯುಡುಗದೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಡೆಯೊಳ್ ಬಡತನಮುಂ ಮುಪ್ಪು ಒಡನಡಸುವುದುಂ ಅವಸಾನಕಾಲದೊಳಾತಂ ತನ್ನ ಮಗನಪ್ಪ ಅಜಿತನಂ ಕರೆದು ಎಲೆ ಮಗನೆ, ನಿನಗಾಪ್ತಮಾದ ಪಸದನಮನಮೂಲ್ಯಮಪ್ಪ ವಸ್ತುವನೊಂದು ಪುಸ್ತಕದೊಳ್ ಮಡಗಿಟ್ಟೆನೆಂದು ಪೇಟ್ಟು ಲೋಕಾಂತರಿತನಾದಂ, ಅಜಿತಂ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಪರಲೋಕಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ಮಾಡಿ ಬಚಿಕ್ಕಂ ತಮ್ಮಯ್ಯಂ ಮಡಗಿಟ್ಟು ವಸ್ತುವಂ ನೋಟಿಸೆಂದು ಕವಳಿಗೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ನೋಟಿಸ್ಸೆಗಂ ಪಲವುಂ ಕಪ್ಪಡಂಗಳೊಳ್ ಸುತ್ತಿಪ್ಪುದೊಂದೋಲೆಯೊಳ್ ಬರೆದಿದರ್ ಗಾಹೆಯಂ ಕಂಡು ತಮ್ಮಯ್ಯನಾಪದ್ಧನ ಮೆಂದು ತನಗೆ ಬೈತಿಟ್ಟು ವಸ್ತುವಿದಕ್ಕುಮೆಂದು ಬಚಿಕ್ಕದಂ ವಾಚಿಸಿನೋಡಿ,

ಶ್ಲೋ || ಗುರುಪತ್ನೀವ ಸಾಗಮ್ಯಾ ಯಾ ಶ್ರೀಃ ಪೂರ್ವಕೃಮಾಗತಾ

ಸ್ವಭುಜೋಪಾರ್ಜಿತಾ ಯಾ ತು ಸಾ ಹಿ ಸತ್ತ್ವವತಾಂ ಪ್ರಿಯಾ ||೧೩೭||

ಟೀ|| ಸಮರ್ಥರಹ ಪುರುಷರ್ಗೆ ಆವುದಾನೊಂದು ಅನ್ಯಯಾಗತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಯಂ ಭೋಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಅದು ಗುರುವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮಾನವಾಗಿಹುದು. ತನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಗಳಿಯಿಸಿದ ಶ್ರೀಯೆ ಭೋಗಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಹಂತಹುದು. ಎಂಬುದು ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರಮೆಂದಿರದಾಂ ಪಿತೃವಿತ್ತಕಾಸೆಪಟ್ಟು ಕಷ್ಟನೆಯಾದೆನೆಂದು ತನ್ನಂ ತಾಂ ನಿಂದಿಸಿ ಮಹಾನ್ಯಪತಿಯ ಸೇವೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಕಪ್ಪಡಮಂ ಸೀಟ್ಟು ಮನೆಯಂ ಪೊಟಮಟ್ಟು ಕೆಲವಾನು ದಿವಸದಿಂ,

ವಿಚಾರಿಸಿಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ವ|| ಅಮರಾವತಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವಿಮಳವತಿಯೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಅಧಿಕವಾದ ಹೊನ್ನನ್ನು ಪಡೆದು ದಾನಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಡತನವೂ ಮುಪ್ಪು ಒಡನೆಯೇ ಅಡರಲು ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಅಜಿತನನ್ನು ಕರೆದು ಎಲೆ ಮಗನೆ, ನಿನಗೆ ಆಪ್ತವಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಲೋಕಾಂತರಕ್ಕೆ ಸಂದನು. ಅಜಿತನು ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಪರಲೋಕಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ತಂದೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವೆನೆಂದು ಕವಳಿಗೆಯನ್ನು ಕಳಚಿ ನೋಡಲು ಹಲವು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದ ಒಂದು ಓಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಗಾಹೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ತಂದೆ ಆಪದ್ಧನವೆಂದು ತನಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ವಸ್ತುವಿದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅದನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿದನು : ಶ್ಲೋ|| ಸಮರ್ಥರಾದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಂಶಾನುಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಅದು ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ತನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಐಶ್ವರ್ಯವೇ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದು ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರವೆಂದು ಬಗೆಯದೆ ನಾನು ಪಿತೃವಿತ್ತಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು

ನಯವಿದ್ಯಾವಿದರಿಂ ಕವಿಪ್ರಕರದಿಂ ತರ್ಕಜ್ಞರಿಂ ಶಬ್ದವಿ
ದೈಯೊಳಬ್ಬಾಸನಕಲ್ಪರಪ್ಪ ವಿಳಸದ್ಭೋದೇವರಿಂ ದೇವತಾ
ಲಯದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಗುಪ್ತವಂಶವಸುಧಾಧೀಶಾವಳೀ ರಾಜಧಾ
ನಿಯನುಚ್ಚೈನಿಯನೆಯ್ಬಿ ಬಂದನಜಿತಂ ಶುಂಭದ್ಗುಣಭ್ರಾಜಿತಂ

೨೫೯

ಅಂತೆಯ್ಬಿ ರಾಜಭವನಮಂ ಪೊಕ್ಕು ರಾಜಾಧಿರಾಜನಂ ವಿಭವಾಧರೀಭೂತನಳನಹುಪ್ಪ
ಭರತಭಗೀರಥಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿ ಪುರಾತನ ಮಹೀಪಾಲಚರಿತ್ರನಂ ಕರಾಳಕರವಾಳಧಾರಾವಿದಾರಿ
ತಮದವದರಾತಿಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಪ್ರಚಂಡಶುಂಡಾಲನಂ ಪ್ರತಾಪಾನುರಾಗಾವನತ ಸಕಳ ಸಾಮಂತ
ಮಕುಟಮಣಿ ಮರೀಚಿಮಾಲಾಂಕೃತ ಚಾರುಚರಣಕಮಲನಂ ಅತುಳವಿಶರಣವಿನಿರ್ಜಿತ
ಜೀಮೂತವಾಹನದಾನಾಧೀಶ್ವರ ದಿನಕರತನೂಜನಂ ಸಕಲ ಜಗಜ್ಜನಸಂಸ್ಥಾಯಮಾನ ಗುಪ್ತಾಸ್ತ್ರಯ
ಜಲಧರಮಾರ್ಗಗಭೃಷಿಮಾಲಿಯಂ ವಾಮನಜಯಾದಿತ್ಯಪ್ರಮುಖಮುಖಮಳವಿನಿರ್ಗತ ಸೂಕ್ತಿ
ಮುಕ್ತಾವಲೀಮಣಿಕುಂಡಲಮಂಡಿತಕರ್ಣನಂ ಚತುರುದಧಿವಲಯವೇಲಾಲಂಕೃತ ವಸುಂಧರಾಸುಂದರೀ
ಜೀವಿತೇಶ್ವರನಂ ವಿಬುಧವನಜವನಾದಿತ್ಯನಪ್ಪ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಂ ಕಂಡು,

ಶ್ಲೋ || ಅರ್ಥಿನಾಂ ಕೃಪಣಾದ್ಭಿಷ್ಠ್ಯನ್ಮುಖೇ ಪತಿತಾಸಕೃತ್
ತದವಸ್ಥಾ ಪುನರ್ದೇವನಾನ್ಯಸ್ಯ ಮುಖಮೀಕ್ಷ್ಯತೇ

||೧೪೭||

ಟೀ|| ಬೇಡುವರ ದೀನತರವಹ ದೃಷ್ಟಿಯರಸಿನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿರ್ದುದಾದೊಡೆ ಮರಳಿಯದು
ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಮುಖಮಂ ನೋಡದು ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಮಂ ಪೇಟಿಡಾತಂಗೆ
ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯದೇವಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂ, ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೆಂಬುದು ಅಜಿತನಂತೆಂದಂ :

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ೨೫೯. ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದಲೂ ಕವಿಸಮೂಹದಿಂದಲೂ,
ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದಲೂ ಶಬ್ದವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನರಿಂದಲೂ ಸಜ್ಜನರಾದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಲೂ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುವ ಗುಪ್ತವಂಶದ ರಾಜನ
ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಗೆ ಸದ್ಗುಣಶೋಭಿತನಾದ ಅಜಿತನು ಬಂದನು. ವ||
ಹಾಗೆ ರಾಜಭವನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ರಾಜಾಧಿರಾಜನೂ ಭರತ ಭಗೀರಥ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿ
ಪುರಾತನಮಹೀಪಾಲರ ವೈಭವವನ್ನು ಕುಂದಿಸಿದ ಚರಿತ್ರನೂ ಶತ್ರುರಾಜರೆಂಬ
ಮದ್ದಾನೆಗಳನ್ನು ಸೀಳಿದ ಖಡ್ಗಧಾರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದಲೂ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಶರಣಾಗತರನ್ನಾಗಿಸಿದ ಸಕಲ ಸಾಮಂತ ಮಕುಟಮಣಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ
ಅಲಂಕೃತವಾದ ಸುಂದರ ಪಾದಪದ್ಮನೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಸ್ತುತವಾದ
ಗುಪ್ತವಂಶವೆಂಬ ಗಗನಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವವನೂ ವಾಮನ ಜಯಾದಿತ್ಯರೇ
ಮೊದಲಾದವರ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ಸೂಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಾವಲಿಯೆಂಬ
ಕರ್ಣಾಭರಣದಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ಕಿವಿಗಳುಳ್ಳವನೂ ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳ ತರಂಗಗಳಿಂದ
ಅಲಂಕೃತಕಾದ ಭೂದೇವಿಯ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನೂ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬ ಕಮಲವನಕ್ಕೆ
ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವವನೂ ಆದ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಕಂಡನು. ಶ್ಲೋ|| ಬೇಡುವವರ
ದೀನತರವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಅರಸನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಅದು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದು ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಲು ಆತನಿಗೆ
ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು, ಮೆಚ್ಚಿದೆ, ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು ಎನ್ನಲು ಅಜಿತನು ಹೀಗೆಂದನು:

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಧಾಮ ಧನಾ
 ಧಿಯೆನಲ್ಲನಶೇಷ ಭುವನವಲ್ಲಭಸೇವಾ
 ಧಿಯೆನಾಂ ಭವತ್ಪದಾಬ್ಜ
 ದ್ವಯಮಂ ಸೇವಿಸುವೆನೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂ ಬಂದೆಂ

೨೬೦

ಎಂದೊಡರಸಂ ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತೆಂದು ಸಜ್ಜೆಯ ಕಾಪಿನ ಬೆಸನಂ ಕುಡೆ ಪಡೆದು ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿರಲೊಂದು ದೆವಸಮರಸಂ ಬೇಂಟೆವೋದೊಡಜಿತಂ ತಮ್ಮಯ್ಯಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಗಾಹೆಯಂ ಕಟ್ಟುವಂಜರದ ನಡುವಣ ನಾಗವೇದಿಕೆಯೊಳ್ ವಿನೋದದಿಂ ಬರೆದಿಟ್ಟಂ. ಇತ್ತಲ್ ಮಹಾದೇವಿಯುಂ ರೂಪಾದೇವಿಯು ಮೆಂಬರಿವರರಸಿಯರುಂ ವಿನೋದಾರ್ಥದಿಂ ಸೀತೆಯುಂ ರಾಮನುಮಾಗಿ ಕೃತಕನಾಟಕಮನಾಡಿ ಬಬಲ್ಪ ಕೃತಕ ಪುರುಷಾಕಾರಚಿಹ್ನೆಗಳಂ ಕಳೆಯಲ್ ಮುಳಿದು ಅರಸನ ಸಿರಿಮಂಚದೊಳ್ ಗಾಢಾಲಿಂಗನಂಗೈದು ಮುಳಿದೊಳಗಿದರ್. ಅನ್ನೆಗಮರಸನರ್ಧರಾತ್ರಿಸಮಯದೊಳ್ ಬಂದು ಶ್ರಮಶಾಂತಿಯಿಂ ಮಜ್ಜನಫೋಜನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗೆಯ್ಯಲಾಜದೆ ಸಜ್ಜೆಯ ಮನೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಿರಿಮಂಚದೊಳ್ ಮಹಾದೇವಿಯರೊಡನೆ ಪಟ್ಟರ್ಧ ಪುರುಷರೂಪವಂ ಕಂಡು ಕೋಪಾನಳಶಿಖಾಕಳಾಪದಹ್ಯಮಾನಮಾನಸನಾಗಿ ಪೆಟತೇನುಮಂ ಕಾಣದೆ ಕೀಟಾಳಿನ ಕಯ್ಯೊಳಿದರ್ ಬಾಳಂ ಕೊಂಡೆತ್ತಿ ಪೊಯ್ದುದುಮಾ ಬಾಳ್ ನಾಗವೇದಿಕೆಯಂ ತಾಗಿ ತೆತ್ತಿಸೆ ಮೇಗಂ ನೋಡಿ.

ವರ ನಾಗವೇದಿಕಾಭ್ಯಂ
 ತರಲಿಖಿತಂಗಳನತಿಸ್ಸುಟಂಗಳನುದ್ಧ
 ದ್ವರುತರ ಕೋಪಾಸ್ತಂಭಾ
 ಕ್ಷರಂಗಳನಿಪಕ್ಷರಂಗಳಂ ವಿಭು ಕಂಡಂ

೨೬೧

೨೬೦. ಮಹಾರಾಜಾ, ನಾನು ಧನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವನಲ್ಲ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೇವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವನು ; ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆ ಎನ್ನಲು ಅರಸನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಶಯ್ಯಾಗ್ರಹದ ಕಾವಲಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅದನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅರಸನು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅಜಿತನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಹೇಳಿದ ಗಾಹೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನ ನಡುವೆ ನಾಗವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದಿಟ್ಟನು. ಇತ್ತ ಮಹಾರಾಣಿಯೂ ರೂಪಾದೇವಿ ಎಂಬ ಅರಸಿಯೂ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಸೀತಾರಾಮರಾಗಿ ಕೃತಕನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ಬಳಲಿ ಕೃತಕ ಪುರುಷರೂಪ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಮರೆತು ಅರಸನ ಸಿರಿಮಂಚದಲ್ಲಿ ಗಾಢಾಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರಸನು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ ಬಂದು ಆಯಾಸದಿಂದ ಮಜ್ಜನಫೋಜನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಶಯ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸಿರಿಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿಯೊಡನೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಪುರುಷನನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಸೇವಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಎತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಆ ಕತ್ತಿ ನಾಗವೇದಿಕೆಯನ್ನು ತಾಗಿ ನಾಟಕೋಳ್ಳಲು ರಾಜನು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಾಗ ೨೬೧. ನಾಗವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಂಡನು : ಹೇಳಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ

ಗಾಹೆ|| ಮಾಹೇಹಿ ಸುವಗ್ಗಾಹಿಯ ಮಾಪತ್ತಿಯಜ್ಞದಿಟ್ಟಪಚ್ಚಿತ್ತು
ಪಚ್ಚಿತ್ತು ಮಿಯದಿಟ್ಟಂ ಜುತ್ತಾಜುತ್ತು ವಿಯಾರೇಹಿ

||೧೩೯||

ಟೀ|| ಪೇಲೆ ಕೇಳಿದ ಮಾತನೆ ವಿಶ್ವಾಸಿಬಾರದು. ಅಜ್ಞಾನವಹ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡ ಕಾರ್ಯವೆ ಬೇಗಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುದನ್ನು ಯಥಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮಾಡುವುದು. ಎಂದಿರಲ್ ಕಂಡಾ ಗಾಹೆಯರ್ಥಮನರಸಂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮತ್ತಮಂತೆಂದು ಬಗೆದು,

ಮಹಿಮೋಜಗಿದರಂ ಲಿಂಗದ

ಮಹಿಮೋಕ್ತವರಂ ನಿರಾಯುಧರನಾಪವದೋಳ್

ಪೋಷಮಾಹಿದರಂ ತುಟಿಲಾ

ಳಿಟಿದೋಡೆ ನೆಹಿ ದೋಷಿಯಾಗಿ ಪೋಗನೆ ಜಗದೋಳ್ ೨೬೨

ಅದಂತೆಂದಿವಂದಿರನತ್ತಿ ನುಡಿಸಿ ಬಲೆಕ್ಕ ತಕ್ಕದಂ ಮಾಹಿನೆಂದು ಪಿಡಿದಿರ್ಬ ಬಾಳೋಳ್ ತೊಡೆಯಂ ಪೊಯ್ತುವುದುಂ ಅರಸಿಯರಿವರುಂ ಭೋಂಕನೆಬ್ಬತ್ತು ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿರೋದರಸನಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ ರೂಪಪತಿಯಂತೆಂದಳ್ : ನೀಂ ಬೇಂಟೆಪೋಗಿ ತಡವಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪೊಟ್ಟು ಪೋಗದೆ ಅಟ್ಟಿಯಿಂದಾಂ ರಾಮಚಂದ್ರನಾಗಿಯುಂ ಮಹಾದೇವಿ ಸೀತಾದೇವಿಯಾಗಿಯುಂ ನಾಟಕಮನಭಿಯಿಸಿ ಕರಂ ಬಟಲ್ತು ನೇಪಥ್ಯಮಂ ಕಳೆಯಲ್ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರಾಸಕ್ತರಾದೆವು, ಇದರ್ಕೆ ದೇವರ್ ದಯೆಗಿಡಲ್ತೇಡೆಂದು ಕಾಲ್ಪೆಣಗುವುದುಮರಸಂ ವಿಸ್ಮಯರಸಾವೇಷಿತನಾಗಿಯರಸಿಯರ್ಗೆ ತತ್ವಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಪೇಟುತ್ತುಮಿರ್ಪಿನಮನ್ನೆಗಂ ನೇಸಹಿ ಮೂಡುವುದುಂ ಸಮಸ್ತಪರಿವಾರಮಂ ಬರಿಸಿ ಸಜ್ಜೆಯ ಮನೆಯ ನಾಗವೇದಿಯೋಳ್ ಸುಭಾಷಿತವನಾರ್ ಬರೆದರ್ ಪೇಟೆಮೆಂಬುದುಂ ಸಜ್ಜೆಯ ಮನೆಯ ಕಾಪಿನವನೋರ್ವಂ ಪ್ರೊಸಮಾಣಿ ಬರೆದನಿದನೆಂದು

ವಿಶ್ವಾಸಿಬಾರದು. ಅಜ್ಞಾನವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಬೇಗನೇ ಮಾಡಬಾರದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುದನ್ನೂ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದಿರಲು ಕಂಡು ಆ ಗಾದೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಸನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿದನು : ೨೬೨. ಮರೆದೊರಗಿದವರನ್ನೂ, ಲಿಂಗದ ಮರೆಹೊಕ್ಕವರನ್ನೂ, ನಿರಾಯುಧರನ್ನೂ, ಯುದ್ಧರಂಗದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಓಡುವವರನ್ನೂ ಕೊಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ದೋಷಿಯಾಗದೆ ಇರುವನೇ ? ವ|| ಅದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವೆನು, ಎಂದು ಕೈಯ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ತೊಡೆಯನ್ನು ಬಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಅರಸಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಎಚ್ಚತ್ತು ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಅರಸನು ಇದೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ರೂಪಾದೇವಿ ಹೀಗೆಂದಳು ದೇವಾ ! ನೀನು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಡವಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಾನು ರಾಮಚಂದ್ರನಾಗಿಯೂ ಮಹಾರಾಣಿ ಸೀತಾದೇವಿಯಾಗಿಯೂ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ಬಳಲಿ ನೇಪಥ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದಿಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರಾಸಕ್ತರಾದೆವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಭುಗಳು ದಯೆಗೆಡುವುದು ಬೇಡ ಎಂದು ಕಾಲಿಗೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಅರಸನು ವಿಸ್ಮಯಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅರಸಿಯರಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರಲು ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಲು ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಬರಿಸಿ ಶಯ್ಯಾಗೃಹದ ನಾಗವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಎನ್ನಲು

ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯುದುಮರಸನಾತನಂ ಕರೆದು ಕಟ್ಟುವಂಜರದೊಳ್ ನೀಂ ಬರೆದ ಗಾಹೆಯನೆಲ್ಲಿ ಕಲ್ತೆಯೆಂದೊಡೆಮ್ಮ ತಂದೆ ಮಾಸಿರಿವಂತನಾಗಿಯುಂ ಪೊನ್ನೆಂಬ ಪೆಸರ ಚಿನ್ನಮನಿರಿಸದೆ ದಾನಧರ್ಮಂಗೆಯ್ಯ ತನಗವಸಾನಕಾಲಮಪ್ಪುದುಮೆನ್ನಂ ಕರೆದು ಮಗನೇ, ನಿನಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯಮೊಂದನರ್ಘಮಪ್ಪ ರತ್ನಮಂ ಪುಸ್ತಕದೊಳ್ ಮಡಗಿಟ್ಟನೆಂದು ಪರಲೋಕಪಾಪ್ಯಾದಂ. ಬಲೆಕ್ಕೆ ನಾನಾ ಕವಳಿಗೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ಜೆಜತೇನುಮಂ ಕಾಣದೆ ಗಾಹೆಯಂ ಕಂಡು ಪಾಠಮಂಗೆಯ್ಯೆನೆಂದು ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯೊಡರಸನಂತಂದಂ : ನಿಮ್ಮಯ್ಯನನರ್ಘವಸ್ತುವೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದೊಂದು ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲೆಂತೆಂದೊಡೆನ್ನ ಪಾಣೇಶ್ವರಿಯರಿವರಂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೂಪಧಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದರನಾಂ ಕಂಡು ಬಾಳಂ ಕಿತ್ತೆತ್ತಿ ಪೊಯ್ಯಲದು ನಾಗವೇದಿಕೆಯಂ ತಾಗಿ ತಡೆಯೆ ಮೇಗಂ ನೋಡಿ ಬರೆದಿದ್ಧ ಸುಭಾಷಿತಮಂ ಕಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ಪುಟ್ಟ ಪಟ್ಟದರ್ಪನೆತ್ತುವುದುಮದರಬ್ಬತ್ತು ತತ್ವಪಂಚಮೆಲ್ಲಮಂ ಪೇಲಿ ಕೇಳ್ವಿ ಸುಭಾಷಿತದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದೆನಗೆ ಸ್ತ್ರೀವಧೆಯುಂ ಯಶೋಹಾನಿಯುಮಾದುದಿಲ್ಲದಜಿಂ ರತ್ನಮೆಂಬುದು ಪಾಪಾಣವಿಶೇಷಮಪ್ಪುದರರ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿಡಲಕ್ಕುಮೀ ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲೆಂದು,

ಅಹಿತಮದಭಂಜನಂ ವಿಬು -
ಧಹಿತಂ ಶ್ರೀ ಸಾಹಸಾಂಕಜತಂಗಿತಂ
ಮಹಿಪಂ ಸ್ಥಾಂಗಸ್ತೃಷ್ಣಕ
ಸಹಿತಂ ಮಣಿಕನಕವಸ್ತುವಾಹನಚಯಮಂ

೨೬೩.

ಶಯ್ಯಾಗೃಹದ ಕಾವಲಿನವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಹೊಸಮಾಣಿ ಬರೆದನು ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಅರಸನು ಆತನನ್ನು ಕರೆದು ನಾಗವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಬರೆದ ಗಾಹೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಮಹಾ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊನ್ನೆಂಬುದನ್ನು ಹೆಸರಿಗೂ ಇರಿಸದೆ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತನಗೆ ಅವಸಾನ ಕಾಲವುಂಟಾಗಲು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, ಮಗನೇ, ನಿನಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವಾದ ಅನರ್ಘವಾದ ಒಂದು ರತ್ನವನ್ನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಡಗಿಟ್ಟಿರುವೆನೆಂದು ಪರಲೋಕವಾಸಿಯಾದನು. ಬಳಿಕ ನಾನು ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿನೋಡಿ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಗಾಹೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಪಾಠ ಮಾಡಿದೆನು ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು. ಅರಸನು ಹೀಗೆಂದನು : ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಅನರ್ಘವಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅರಸಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೂಪಧಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎತ್ತಿ ಹೊಡೆಯಲು ಅದು ನಾಗವೇದಿಕೆಯನ್ನು ತಾಗಿ ನಾಟಲು ಮೇಲೆ ನೋಡಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಕಂಡು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಲು ಕೇಳಿ ಈ ಸುಭಾಷಿತದ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ತ್ರೀವಧೆಯೂ ಯಶೋಹಾನಿಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ರತ್ನವನ್ನುವುದು ಪಾಪಾಣ ವಿಶೇಷ ಮಾತ್ರವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ಈ ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವುದು ಅಶಕ್ತ ಎಂದು ೨೬೩. ಶತ್ರುಗಳ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿದವನೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಹಿತನೂ, ಶ್ರೀಸಾಹಸಾಂಕನೂ ಆದ ಅರಸನು ಅಜಿತನಿಗೆ ತಾನು ತೊಟ್ಟ ಆಭರಣಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ

ಅದಚಿಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಕಂಡುದುದಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ವೇಡಿದುದು. ಧನದತ್ತಂಗೆನಿಮಿತ್ತಂ ಮುನಿಗಳ್ ಬಂದು ನಿಧಿಗಳಾಗಲಿಯರೆತ್ತಾನುಮಪ್ಪೊಡಾತನ ಪೂರ್ವಜನದ ಸುಕೃತಂಗಳ್ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತುಗಳಾಗಿ ಬಂದಾ ನೆವದೊಳೆ ನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುವಕ್ಕುಂ. ಅದನಾತನಂ ಬೆಸಗೊಳ್ಳದೆ ಅಪರೀಕ್ಷಿತಂ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಂ ಸಾಯೆ ಸದೆಬಡಿದನೀ ದುರಾತ್ಮಂ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದೋಷಮಂ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕನಿವಂಗೆ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಡಲ್ವೇಬ್ಬುಮೆಂದು ತಮೊಳ್ಳಾಳೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿಂತೆಂದರ್ :

ಶ್ಲೋ || ಗುರುರಾತ್ಮವತಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ರಾಜಾ ದುರಾತ್ಮನಾಂ

ಅಂತಃಪುಚ್ಛನ್ನಪಾಪಾನಾಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ವೈವಸ್ವತೋ ಯಮಃ

||೧೪೦||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳರಂ ಗುರು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂ, ದುರಾತ್ಮನರಸಂ ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂ, ಪಾಪಿಗಳ ನಂತಕಂ ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂ. ಎಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣದವರ್ ದೋಷಾನುರೂಪದಂಡಮಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ದಂಡಧರಂಗೆ ಪೇಟ್ಟರ್. ಅದಚಿಂ ಮುಂಗುರಿ ಕೂಸಂ ಕೊಂದುದಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಕಂಡೊಡಮದು ವಧಾಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲಮದೆಂತೆನೆ :

೫. ವೃದ್ಧಗೌತಮಿ

ಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ತ್ವವೇದಿ ವಿ

ಶುದ್ಧ ಸದಾಚಾರಿ ಚಾರುಗುಣಯುತ ಸಾಕ್ಷಾ

ದ್ವುದ್ಧಿ ವಿವೇಕ ಮಹಾನಿಧಿ

ಸದ್ಧರ್ಮಸುಮೂರ್ತಿ ವೃದ್ಧಗೌತಮಿಯೆಂಬಳ್

೨೬೪

ಆ ಪರಮೇಶ್ವರಿಯ ಪಿರಿಯ ಮಗನನೊಂದು ಉರಗಂ ಕೊಂಡೊಡೆ ಅದನೊರ್ವ ನಿಪಾದಂ ಕಂಡು ಪಿಡಿದಡಸಿ ಕಟ್ಟಿ ಗೌತಮಿಯ ಮುಂದಿಕ್ಕಿ ನಿನ್ನಮಗನನೀ ಪನ್ನಗಂ ಕೊಂದುದಿದಂ

ಮಣಿಕನಕ ವಸ್ತು ವಾಹನಾದಿಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮನ್ನಿಸಿದನು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡುದನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಧನದತ್ತನಿಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಮುನಿಗಳು ಬಂದು ನಿಧಿಯಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಏನೋ ಅವನ ಪೂರ್ವಜನದ ಸುಕೃತಗಳು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಆ ನೆಪದಲ್ಲಿ ನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಆತನೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಸವಣರನ್ನು ಈ ದುರಾತ್ಮನು ಸಾಯೆ ಬಡಿದನು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ದೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕನಾದ ಇವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಆರೋಚಿಸಿ ಹೀಗೆಂದರು : ಶ್ಲೋ|| ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರನ್ನು ಗುರು ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು ; ದುರಾತ್ಮರನ್ನು ಅರಸನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು ; ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಅಂತಕನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು ಎಂದು ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರು ದೋಷಾನುರೂಪವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವಂತೆ ದಂಡಧರನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದರಿಂದ ಮುಂಗುರಿ ಕೂಸನ್ನು ಕೊಂದುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದು ವಧ್ಯವಲ್ಲ. ೨೬೪. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ತ್ವವೇದಿಯೂ ವಿಶುದ್ಧ ಸದಾಚಾರಿಯೂ ಸುಂದರ ಗುಣಯುತೆಯೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಬುದ್ಧಿ ವಿವೇಕಗಳ ಮಹಾನಿಧಿಯೂ ಸದ್ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯೂ ಎನಿಸಿದ ವೃದ್ಧ ಗೌತಮಿಯೆಂಬವಳ ವ|| ಹಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ಒಂದು ಸರ್ಪವು ಕಚ್ಚಲು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿ ಗೌತಮಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ ನಿನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಈ ಪನ್ನಗವು ಕಚ್ಚಿ ಕೊಂದಿತು. ಅದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ ಎಂದು

ಕೊಂದಪೆನೆಂದು ಪಿರಿದಾಗ್ರಹಗೆಯ್ದುದುಮವಗೆ ಗೌತಮಿಯಂತೆಂದಳ್ : ಇದು ಕಾರಣಭೂತವಲ್ಲದೆ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಲ್ಲ, ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ ಕ್ಷುದ್ರಜಂತುವಪ್ಪುದೊಂ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದುದು, ವಧವಾಪ್ತನಲ್ಲೆಂದು ತನ್ನ ಮಗನಂ ಕೊಂದ ಸರ್ಪನಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಕಂಡುಂ ಕೊಲಲಿತ್ತಳಿಲ್ಲ, ನೀವಿದಳಿ ನಖಮಂ ಮುಖಮುಂ ರಕ್ತಮಾಗಿದರ್ವವೆಂಬನಿತಱಿಂಗಳನಪರಾಧಿಯಂ ಪರಮೋಪಕಾರಿಯನೀ ಮುಂಗುರಿಯಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಂದು ಕಷ್ಟಂಗೆಯ್ದಿರ್ ಇನ್ನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಮುಂ ವಿಪ್ರಲಾಪಮುಂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಇನ್ನುಸಿರದಿರಿಮೆಂದು ಪಾರ್ಶ್ವನಂ ಸಂತೈಸಿ ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಳ್

ದಶರಥನೆಂಬ ನರೇಂದ್ರಂ
ವಿಶದಯಶಂ ಗಜಮೆಗೆತ್ತು ಋಷಿಪುತ್ರನುಮಂ
ಶಿಶುವನಪರೀಕ್ಷಿತಂ ಕೊಂ
ದು ಶಾಪಮಂ ಭೂಪನಾಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಪಡೆದಂ

೨೬೫

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಜಸಮಂ ಧರ್ಮಮುಮಂ ಪಾ
ಲಿಸುವೊಡಮಿಹಪರಮನೊಲ್ಲಡಂ ತನ್ನಂ ರ
ಕ್ಷಿಸುವೊಡಮಾರೈದು ಪರೀ
ಕ್ಷಿಸುವುದು ಮನುಜಂ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಂ

೨೬೬

ಇಹದೊಳ್ ದುರ್ಯಶಮಾಗದಂತು ಪರದೊಳ್ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದಂ
ತು ಹಿತಾರ್ಥಂಗಳನೆಂತು ನೀತಿನಿಪುಣರ್ ಹೇಲ್ವಂತೆ ಸಂತರ್ ಸಮಂ
ತು ಹಿತಸ್ಥಾನತಗುಣೋಕ್ತಮಾಗೆ ಸುಪರೀಕ್ಷಾಕಾರ್ಯಮಂ ಮಾಯ್ದಾ
ತೃಪಿತಂ ತಾನಿದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಮತಂ ಲೋಕೋತ್ತರಂ ಧಾತಿಯೊಳ್ ೨೬೭

ಬಹಳ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಗೌತಮಿ ಹೀಗೆಂದಳು: ಇದು ಕಾರಣಭೂತವಲ್ಲದೆ ನಿಮಿತ್ತಭೂತವಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ಷುದ್ರಜಂತುವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಅದರ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಅವಳು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂದ ಸರ್ಪವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಇದರ ಉಗುರುಗಳೂ ಮುಖವೂ ರಕ್ತವಾಗಿರುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅನಪರಾಧಿಯೂ, ಪರಮೋಪಕಾರಿಯೂ ಆದ ಈ ಮುಂಗುರಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿರಿ. ಇನ್ನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ವಿಪ್ರಲಾಪವೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿ ಎಂದು ಪತಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು: ೨೬೫. ಹಿಂದೆ ದಶರಥನೆಂಬ ಭೂಪನು ಋಷಿಪುತ್ರನನ್ನು ಆನೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಕೊಂದು ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ? ಅದರಿಂದ ೨೬೬. ಮನುಷ್ಯನು ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪಾಲಿಸುವುದಾದರೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದಾದರೆ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ೨೬೭. ಇಹದಲ್ಲಿ ಅಪಕೀರ್ತಿ ತಟ್ಟಿದಂತೆ ಪರದಲ್ಲಿ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗದಂತೆ ನೀತಿನಿಪುಣರೂ ಸಂತರೂ ಹೇಳಿದಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಮತ.

ರಕ್ತಪ್ರೊಡಿಹಪರಸುಖಮನು
ಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಮಂ ಸತ್ಪುರುಷಂ
ದಕ್ಷತೆಯಿನ್ನೆದೆ ನೋಡಿ ಪ
ರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ದುರ್ಗಸಿಂಹಮತಮಂ ಹಿತಮಂ

೨೬೮

ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜ ಮೌಳಿಮಾಣಿಕ್ಯಮರೀಚಿಮಂಜರೀಪುಂಜರಂಜಿತ
ಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭ ಚರಣಸರಸೀರುಹಷಟ್ಪರಣ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ದುರ್ಗಸಿಂಹವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ್ ಪರೀಕ್ಷಾವ್ಯವರ್ಥನಂ ದ್ವಿತೀಯತಂತ್ರಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೨೬೮. ಇಹಪರಸುಖವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸದೆ
ಸತ್ಪುರುಷನಾದವನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು. ಇದು ಹಿತವಾದ
ದುರ್ಗಸಿಂಹನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ವ|| ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜ ಮೌಳಿ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಮರೀಚಿ
ಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭಚರಣಸರಸೀರುಹಷಟ್ಪರಣ
ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹ ದುರ್ಗಸಿಂಹವಿರಚಿತವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ
ಪರೀಕ್ಷಾವ್ಯವರ್ಥನಂ ಎಂಬ ದ್ವಿತೀಯತಂತ್ರ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರಕರಣಂ ತೃತೀಯತಂತ್ರಂ

ಶ್ರೀ ಸುದತಿಗಮಖಳಧರಾ

ಶ್ರೀ ಸುದತಿಗಮಧಿಪನಪ್ಪ ಬಗೆಯುಳ್ಳೊಡೆ ವಿ-

ಶ್ವಾಸಮನೆ ಮಾಡಿ ವಸುಧಾ-

ಧೀಶಂ ಗೆಲ್ಲಹಿತಜನಮನನುನಯದಿಂದಂ

೨೬೯

ಅದಟಿಂ ವಾಕ್ಯೀಲೀಲಾ

ಸದನಂ ವಿಶ್ವಾಸಮೆಂಬ ತಂತ್ರಮನಸುಹೃ-

ನದಹರಮಂ ಪೇಬ್ಬಂ ಸುಕ-

ವಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹಂ ನಯಾಗಮಜ್ಞರ ಮತದಿಂ

೨೭೦

ಶ್ಲೋ|| ನ ವಿಶ್ವಸೇತ್ ಪೂರ್ದ ವಿರೋಧಿತಸ್ಯ ಶತೋರ್ಹಿ ಮಿತ್ರತ್ವಮುಪಾಗತಸ್ಯ
ದಗ್ಧಾಂ ಗುಹಾಂ ಪಶ್ಯ ಉಲೂಕ ಪೂರ್ಣಾಂ ಕಾಕಪ್ರಣೀತೇನಹುತಾಶನೇನ ||೧೪೧||

ಟೀ|| ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವು ಮಾಡಿದಂತಪ್ಪ ಶತ್ರುವನು ವಿಶ್ವಾಸಿಸಲಾಗದು. ಅದು
ಹೇಗೆಂದೋಡೆ, ಗೂಗೆಗಳ್ ತುಂಬಿದರ್ ಗುಹೆಯನು ಕಾಗೆಗಳ್ ಸುಟ್ಟವಪ್ಪುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಈ
ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮೆಂತೆಂದೋಡೆ :

೧. ಗೂಗೆಗಳ್ ತುಂಬಿದರ್ ಗುಹೆಯಂ ಕಾಗೆಗಳ್ ಸುಟ್ಟ ಕಥೆ

ಅನೇಕಾಕಾರಮಹಾಮಹೀರುಹಪಂಡಮಂಡಿತಮಪ್ಪ ಕಾಂತಾರಾಂತರಾಳದೊಳಗೊನವಿಶಾಲ
ಪತ್ರಚ್ಚತ್ರನಿರಾಕೃತವಿವಸಕರಪ್ರಕಾಶಮುಮಮೃತಕರಣಬಿಂಬಾಯಮಾನಶೀತಳಚ್ಚಾಯಾಪರಿಪೀತ
ಪಥಿಕಜನಶ್ರಮಜನಿತ ಸ್ನೇಹಬಿಂದುಸಂದೋಹಮುಮಪ್ಪ ವಟವಿಟಪಿಯ ತನಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ,

೨೬೯. ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ
ವೈರಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡಿ ಗೆಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ೨೭೦. ಅದರಿಂದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನೆಂಬ
ಕವಿ ವೈರಿಗಳ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಮುರಿಯುವ ವಿಶ್ವಾಸವೆಂಬ ತಂತ್ರವನ್ನು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿದರ
ಅಭಿಮತದಿಂದ ಹೇಳುವನು : ಶ್ಲೋ|| ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ
ಶತ್ರುವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಿಸಬಾರದು. ಗೂಗೆಗಳು ತುಂಬಿದ್ದ ಗುಹೆಯನ್ನು ಕಾಗೆಗಳು
ಸುಟ್ಟುಬಿಡಲಿಲ್ಲವೇ ?

ವ|| ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಮರಗಳಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳದ ಚಂದ್ರನ
ಬೆಳಕಿನಂಥ ತಂಪಾದ ನೆರಳುಳ್ಳ ವಟವೃಕ್ಷವೇ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ೨೭೧.
ಕಾಕಾವೃಂದಾರಕಪತಿಯೆನಿಸಿದ ಕಾಗೆಯೊಂದು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ
ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಶುದ್ಧರೂ ಆದ ಮಂತ್ರಿಸಮೂಹ
ದಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಉತ್ತಮ ಗೂಢಚಾರರಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಸನ್ನಿತ್ತರ
ಕಾರ್ಯಸಹಾಯವುಳ್ಳವನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾಗೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನೂ ಮೇಘವರ್ಣ
ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವನೂ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡದ ಬಣ್ಣದವನೂ ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹದ

ಶಮಿತಾರಾತಿಪ್ರಭಾವಂ ಪರಿಜನಸಹಿತಂ ರಾಗದಿಂದಿರ್ಪನತ್ತು-
 ತಮ ಶುದ್ಧಮಾತ್ಮವರ್ಗಂ ವರಚರನಿಚಯಂ ಗುಪ್ತಮಂತ್ರಂ ಸುಮಿತೋ-
 ದಮನುದುತ್ಪಾಕವ್ಯಂದಾರಕಪತಿ ಪೆಸರಿಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಪಯೋದಾ-
 ಗಮ ಶುಂಭನೈಘವರ್ಣಂ ಖಗಗಣಗಣಿಕಾಪ್ರಾತಸಂಗೀತವರ್ಣಂ ೨೦೧

ಮತ್ತಮಾ ಬನದುತ್ತರದಿಗ್ಗಾಗದೊಳೊಂದು ಯೋಜನ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರದೊಳಂಜನಗಿರಿಯೆಂಬ
 ಪರ್ವತಮುಂಟು. ಅದರ ನಿತಂಬಪ್ರದೇಶದೊಳ್ ಪಲವುಂ ಗರ್ವರಂಗಳೊಳವು. ಅಲ್ಲಿ

ಅರಿಮದನನೆಂಬನುಳೊ
 ಕರಾಜನಿರ್ಪಂ ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರಜನಂ-
 ಬೆರಸನುಪಮಪ್ರತಾಪಂ
 ಗುರುತರಸತ್ತಂ ಮಹಾಗುಹಾಭ್ಯಂತರದೊಳ್ ೨೦೨

ಅಂತಾತನೊಂದು ದಿವಸಂ ಪಲವುಂ ಕಾಗೆಗಳ್ ನೆರೆದು ಕರೆವ ಸರಮನಾಲಿಸಿ ಕೇಳಾ
 ಪೂರ್ವವೈರಮಂ ನೆನೆದೀ ಕಾಕಬಲಂಗಳನಿಂದು ಕೊಂದಲ್ಲದೆ ಮಾಣೆನೆಂದು ನಿಜಪ್ರಧಾನಸೇನಾಧಿಪರಪ್ಪ
 ಕೌಶಿಕಬಲಂಗಳನೊಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಡುವಿರುಳ್ ಪೊಳಮಿಟ್ಟು ಸಕಲಕಾಕಾಧೀಶ್ವರನಪ್ಪ
 ಮೇಘವರ್ಣನಿರ್ದ ಮಹಾವಟವಿಟಪಿಯಂ ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿ ಮಹಾದೊಳಗಿರ್ದ ಕಾಕಬಲಮೆಲ್ಲಮುಂ
 ಬಣಿಕೆಯ್ತು ಪೇಟೆ ಪೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂದಾಕ್ಷಣದೊಳೆ ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಮಗುಟ್ಟು. ಅನ್ನೆಗಮೊಂದು
 ವಾಯಸಂ ನಿಜಸ್ವಾಮಿಯಪ್ಪ ಮೇಘವರ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು

ಬಲಬಲಮನುಜದೆ ಕೌಶಿಕ
 ಬಲಮದಿರದಿರ್ದಿರ್ಚ ಕೊಲ್ಲ ತೆಜದಿಂದುದ್ಧ-
 ದ್ವಬಲಮನುಜದೆ ಕೌಶಿಕ
 ಬಲಮದಿರದಿರ್ದಿರ್ಚ ಕೊಂದು ಪೋದತ್ತೀಗಳ್ ೨೦೩

ಗಣಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಸಂಗೀತಜ್ಞನೂ ಆಗಿ ಇದ್ದನು. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ ಆ ವನದ
 ಉತ್ತರಭಾಗದಿಂದ ಒಂದ ಯೋಜನದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಂಜನಗಿರಿ ಎಂಬ ಪರ್ವತವಿತ್ತು.
 ಅದರ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗುಹೆಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ೨೦೨. ಅರಿಮದನನೆಂಬ ಗುಹೆಗಳ
 ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರಜನರಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಅಸಮಾನ್ಯ
 ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದನು.
 ವ|| ಹಾಗೆ ಅವನು ಒಂದು ದಿವಸ ಹಲವು ಕಾಗೆಗಳು ಸೇರಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರವನ್ನು
 ಕೇಳಿ ಪೂರ್ವವೈರವನ್ನು ನೆನೆದು ಈ ಕಾಕಸೈನ್ಯವನ್ನಿಂದು ಕೊಂದಲ್ಲದೆ ಬಿಡೆನು ಎಂದು
 ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊರಟು
 ಸಕಲಕಾಕಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಮೇಘವರ್ಣನಿದ್ದ ಮಹಾವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿ ನಿಧಿಸಿದ್ದ
 ಕಾಗೆಬಲವನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿರುಗೈದು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೊಂದು ಆಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ಮನಗೆ
 ಮರಳಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗೆಯು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಾದ ಮೇಘವರ್ಣನ ಬಳಿಗೆ
 ಬಂದು ೨೦೩. ಗುಹೆಗಳ ಸೈನ್ಯವು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೊಂದು ಹೋಯಿತು ಎಂದು

ಎಂದು ಬನ್ನಪಂಗೆಯ್ದುದುಮಿನಿಸಾನುಂ ಬೇಗದಿಂ,

ಕುಮುದವನಶ್ರೀಕಾಂತಿಯುಂ-

ಮಮೃತಕರದ್ಭೂತಿಯುಮುಡುಗಗದ್ಭೂತಿಯುಮು-

ಸ್ವಮಿಸೆ ಜಗನ್ನತನುದಯಾ-

ದ್ರಿಮಸ್ತಕಸ್ಥಲಮನೇಷಿದಂ ದಿವಸಕರಂ

೨೭೪

ಅಂತಾದಿತ್ಯೋದಯಮಾಗಲೊಡಂ ಮೇಘವರ್ಣನೇರ್ದು ಕಾಕಬಲರುಧಿರಾರುಣೇಭೂತಮಾಗಿದರ್
ಸಮರಾಂಗಣದುಮನುಲೂಕನಿಕರ ಸೂಚೀಮುಖಚಂಚುಚರಣಪಕ್ಷಪಾತಕ್ಕದಿರದಿರಾಂತು ಕಾದಿ
ಸತ್ತ ವಾಯಸವೀರನಿಕಾಯಮುಮನಲ್ಲಿಯೆ ನೊಂದು ಬಸವಚಿದಿದರ್ ಬಲಿಭುಗ್ಗಲಪ್ರಧಾನರಂ ಕಂಡು
ಬೆಳಗಾಗಿದರ್ ವಾಯಸಾಧೀಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲವು ವಾಯಸಂಗಳ್ ಬಿಜಿತೋಡಿ ಕಾಡೊಳ್ಳೊಡಿದರ್ವೆಲ್ಲಂ
ಬಂದು ದೇವಾ, ನಾವಿರುಳಿನ ಕಾಳೆಗಕ್ಕಲ್ಲೆವು; ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಬಲಮುಮಂ ಪಗೆವರ
ಬಲಮುಮನಚೆಯದೆ ಪೆಜಿದೆಗೆದಿದರ್ವು. ಇನ್ನಾವುದು ಬೆಸನೆಂದು ಬನ್ನಪಂಗೆಯ್ಯೆ
ಮೇಘವರ್ಣನಂತೆಂದಂ : ಇಲ್ಲಿ ನೊಂದವರುಮಂ ವೃದ್ಧರುಮಂ ಸ್ತ್ರೀ ಬಾಲಕರುಮನುಯೊಂದು
ದುರ್ಗಸ್ಥಾನದೊಳಿರಿಸಿ ಬಚೆಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನೆಗಟ್ಟುಮೆಂದು ತನಗನ್ನಯಾಗತರುಂ ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧರುಂ
ನಯಶಾಸ್ತ್ರವಿದಗ್ಧರುಮಪ್ಪ ಉದ್ದೀಪಿ, ಆದೀಪಿ, ಪ್ರದೀಪಿ, ಸಂದೀಪಿ, ಚಿರಂಜೀವಿ ಎಂಬ ಐವರ್
ಮಂತ್ರಿಗಳಂ ಬರಿಸಿ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಈ ಪ್ರಪಂಚನಕ್ಕೇಗೆಯ್ದುಮೆಂದು ಪೇಜಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಂತೆಂದರ್:

ನಿಮ್ಮಡಿ ನಿಮ್ಮುತ್ಪತ್ತಿಕತೆಯುಂ-

ನೆಮ್ಮಂ ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ ಕರಂ ರಭಸದೆ ನಾ-

ವು ಮುನ್ನಮೆ ಬನ್ನವಿಸುವುಂ-

ದುಮಾರ್ಗಮಿದಲ್ಲು ನಾಡೆ ನೀತಿದಿರುದ್ಧಂ

೨೭೫

ತಿಳಿಸಿತು. ೨೭೪. ವ|| ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಲು ಮೇಘವರ್ಣನು ಎದ್ದು
ಕಾಗೆಗಳ ಸೈನ್ಯದ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಸಮರಾಂಗಣವನ್ನೂ ಗುಣೆಗಳೊಡನೆ
ಕಾದಾಡಿ ಮಡಿದ ವಾಯಸವೀರನಿಕಾಯವನ್ನೂ ನೊಂದು ಬಸವಳಿದ
ವಾಯಸಪ್ರಧಾನರನ್ನೂ ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದ ವಾಯಸಾಧೀಶ್ವರನಲ್ಲಿಗೆ ಕೆಲವು ವಾಯಸಗಳು
ಬಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡವು : ದೇವಾ ! ನಾವು ರಾತ್ರಿಯ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ತರು. ಅಲ್ಲದೆ,
ನಮ್ಮ ಬಲ ಯಾವುದು ವೈರಿಬಲ ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಸೋತೆವು. ಇನ್ನು
ಮುಂದೆ ಏನಪ್ಪಣೆ ? ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ಹೀಗೆಂದನು : ಇಲ್ಲಿ ನೊಂದವರನ್ನೂ
ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀ ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಒಯ್ದು ಒಂದು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬಳಿಕ ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ತನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರೂ ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧರೂ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿದರೂ
ಆದ ಉದ್ದೀಪಿ, ಆದೀಪಿ, ಪ್ರದೀಪಿ, ಸಂದೀಪಿ, ಚಿರಂಜೀವಿ, ಎಂಬ ಐವರು
ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಘವರ್ಣನು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡೋಣವೆಂದು
ಕೇಳಲು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೀಗೆಂದರು : ೨೭೫. ದೇವಾ ! ನೀವು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು
ಕೇಳುವುದೂ ನಾವೂ ನೀವು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಹೇಳುವುದೂ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ.

ಅದಂತೆ : ವಾಕ್ಯ || ಮಂತ್ರ ನಿಷ್ಠಾವಃ ಕಾರ್ಯಂ ವಿನಾಶಯತಿ
ಸರ್ವದ್ವಾರೇಭ್ಯೋ ಮಂತ್ರೋ ರಕ್ಷಿತವಃ

||೧೪೨||

ಟೀ|| ಮಂತ್ರವು ಹೊಜಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವು ಕಿಡುವುದು; ಅದು ಕಾರಣವಾದುದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ನಯಮಂ ಪಿಡಿದರಸುಗಳೋಚನಕಾಲದೋ ನಿಸ್ತಂಭಮುಂ ನಿರ್ಗವಾಕ್ಯಮುಂ ನಿಶ್ಚಿದ್ರಭಿತ್ತಿಯುಂ ನಿರಾಶ್ರಯಮುಂ ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿ ಶಕುನಿಕುಲವಿಕಳಮುಮಪ್ಪ ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯೋ ಮಂತ್ರಿಗಳುಂ ತಾನುಂ ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿದಾರ್ಥೋಚಿಸುವರದಜಿಂದಿತಪ್ಪವಸರದೋ ಮಂತಗಮುಚಿತಮಲ್ಲೆಂಬುದುಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ನಿಜಾನುಗತಮಪ್ಪ ವಾಯಸಸಮುದಾಯಮಂ ಪೋಗಲ್ಲೇಬ್ಬ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕಿಂತೆಂದಂ :

ಆಗಣಿತಮನಿಪ್ಪ ಮಚ್ಛಿ-
ರೈರ್ವಮಂ ನಿಮ್ಮ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನಿಸಸಂ
ಬಗೆಯದರಿಮದರ್ಥಂ ಕಾ-
ಗಗಳಂ ತವ ಕೊಂದನಿಲ್ಲೆಗಾವುದು ಕಜ್ಜಂ

೨೭೬

ಎಂಬುದುಂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಮುಖ್ಯನಪ್ಪ ಉದ್ದೀಪಿಯಂತೆಂದಂ : ನಿಮ್ಮಡಿ,

ವಾಕ್ಯಂ || ಬಲವತಾವಪ್ಯಬ್ರಹ್ಮ ವಿದೇಶಗಮನಂ ತದನುಪ್ರವೇಶೋ ವಾ ||೧೪೩||

ಟೀ|| ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಶತ್ರುವಿಂ ಪಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟವನು ಆ ಶತ್ರುವನ್ನೊಳಪೊಕ್ಕು ಬಾಬ್ಬುದು ಅಲ್ಲದಾಗಳ್ ವಿದೇಶಗಮನಂಗೆಯ್ದುದು ಎಂಬ ನಯಮಂ ಪಿಡಿದು ಕೌಶಿಕಾಧೀಶನೋ ಪೊಕ್ಕು ಬಾಬ್ಬುದುಮಲ್ಲದಾಗಳ್ ವಿದೇಶಗಮನಂಗೆಯ್ದುದುಮಲ್ಲದೆ ನಾಮೀಯವಸ್ಥೆಯೋ ಪೆಹಿತು ಕಜ್ಜಮನಾಳೋಚಿಸಿ ನೆಹಿಯಲುಂ ನಿತ್ತರಿಸಲುಮೆಲೆಯವೆಂಬುದುಂ ಕೇಳ್ವು ಪ್ರದೀಪಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯಂತೆಂದಂ : ಈತಂ ಪೇಟ್ಟು ತದನುಪ್ರವೇಶಕ್ಕಂ ವಿದೇಶಗಮನಕ್ಕಂ ದೋಷಮುಂಟದೆಂತೆ:

ಇದು ನೀತಿವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ವಾ|| ಮಂತ್ರ ಬಹಿರಂಗವಾದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ವ|| ಅರಸರು ಆಲೋಚನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ತಂಭವೂ ನಿರ್ಗವಾಕ್ಯವೂ ನಿಶ್ಚಿದ್ರಭಿತ್ತಿಯೂ, ನಿರಾಶ್ರಯವೂ, ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿ ಶಕುನಿಕುಲವಿಕಳವೂ ಆದ ಮಂತ್ರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ತಾವೂ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿದ್ದು ಆಲೋಚಿಸುವರು. ಅದರಿಂದ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದ ವಾಯಸಸಮುದಾಯವನ್ನು ಹೋಗಲು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೀಗೆಂದನು : ೨೭೬. ಅಗಾಧವಾದ ನನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಗೆಯದೆ ನಮ್ಮ ವೈರಿ ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದನು. ಇದಕ್ಕೆನು ಉಪಾಯ ? ವ|| ಆಗ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದ ಉದ್ದೀಪಿಯು ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ ! ವಾ|| ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದವನು ಆ ಶತ್ರುವಿನ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಬಾಳಬೇಕು; ಅಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಗಮನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ವ|| ನಾವು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲರಿಯೆವು. ಆಗ ಪ್ರದೀಪಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿ ಹೀಗೆಂದನು: ಈತ ಹೇಳಿದ ತದನುಪ್ರವೇಶಕ್ಕೂ, ವಿದೇಶಗಮನಕ್ಕೂ ದೋಷವುಂಟು. ತದನುಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದವಾದರೆ ಬದ್ಧರೋಷಿಯೂ

ತದನುಪ್ರವೇಶಂಗೈದವಪ್ಪೊಡೆ ಬದ್ಧರೋಷಿಯುಂ ಯುದ್ಧಾಭಿಲಾಷಿಯುಮಕಾರಣದ್ವೇಷಿಯುಮಪ್ಪ ಪಗವನ ಮನೆಯಂ ಬಗೆಗೆಟ್ಟು ಪೊಕ್ಕೊಂದು ಸಾವಕ್ಕುಂ ಮೇಣ್ ಸಂಗರಮಕ್ಕುಂ. ವಿದೇಶಗಮನಗೈದವಪ್ಪೊಡೆ ಕೌಶಿಕಂಗಳೆಲ್ಲಿಯೂಮೊಳವು. ಅಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಬಂದ ಕಾರಣಮಂ ಬೇಗಮಾರೈದು ಪರಿದರಿಮದನಂಗೆ ಪೇಟೊಡಾತನೀಯಂದದೊಳಿರುಳ್ ಬಂದು ಮುತ್ತದೆ ಮಾಣನದೊಂದಿದು ನಯವಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಬಲದೊಳ್ ಭೀತರಲ್ಲದ ದೂತರನ್ನಟ್ಟಿ ಕೌಶಿಕಂಗಳ ಬರವನೊಡೆದಾಗಳೆ ಪರಿದುಪೋಪಂ. ಅವು ಬಾರದ ಪಕ್ಷಮಿಲ್ಲಿರ್ಪ ಸಹಾಯಾದಿ ಸಾಧನೋಪಾಯಂಗಳಂ ಮಾಡುತ್ತುಂ ದೇಶಕಾಲಂಗಳಂ ನೋಡುತ್ತಮಿದುರ್ ಬಚೆಕದರ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ನೆಗಟ್ಟಮೆಂಬುದುಂ ಮೇಘವರ್ಣನಾದಿಪಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯನಿಂತೆಂದಂ ; ಈಯಪಾಯಕ್ಕುಪಾಯಮಾವುದುಮಂ ಕಂಡಿರಪ್ಪೊಡೆ ಪೇಟೆಮೆಂಬುದುಮಾತನಿಂತೆಂದಂ ; ಈ ಮಂತ್ರಿಗಳ್ ಪೇಟ್ಟಂತೆ ಅರಿಮದನನಿನ್ನಪ್ಪೊಡಂ ಸಂತಮಿರ್ಪನಪ್ಪೊಡೀ ನಯಮಪ್ಪುದು. ಇರುಳ್ಳಾಳೆಗದೊಳ್ ಕೌಶಿಕಂಗಳೊಂದಪ್ಪೊಡಂ ಸತ್ತುಪ್ಪುಂ ನೊಂದುವುಮಿಲ್ಲಂ ಅರಿಮದನಂ ನಡುವಿರುಳ್ ಬಾರದೆ ಮಾಣಂ ನಾವಿರುಳ್ ಕಣ್ಣಾಗದ ಕುರುಡರಪ್ಪುದೊಂದುಲೂಕಂಗಳ್ ಚಂಚು ಚರಣಂಗಳ ಪಕ್ಕಂಗಳ ಘಾತದಿಂ ಶತಚೂರ್ಣಮಾಗಿ ಪೊಯ್ಯಲೋಡಿ ಪೋಗುವುದಲ್ಲದೆ ತಾಗಿ ತಳ್ಳಿಡಿಯಲಡಿಯೆವದು ಕಾರಣದಿಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಜಿತೇನ ಲಭ್ಯತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಮೃತೇನಾಪಿ ಸುರಾಂಗನಾಃ

ಕ್ಷಣವಿದ್ವಂಸಿನಿ ಕಾಯೇ ಕಾ ಚಂತಾ ಮರಣೇ ರಣೇ

||೧೪೪||

ಟೀ|| ಕಾಳೆಗದಲ್ಲಿ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ಲೊಡೆ ಹಿರಿದಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಹುದು ಸತ್ತನಾದರೆ ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೊಂದುಪೋಪರು. ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಪ್ಪ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾಳೆಗವಾಗಲಿ ಮರಣವಾಗಲಿ ಚಂತಿಸಲಾಗದು.

ಯುದ್ಧಾಭಿಲಾಷಿಯೂ ಅಕಾರಣದ್ವೇಷಿಯೂ ಆದ ವೈರಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೊಕ್ಕರೆ ಸಾವು ಸಿದ್ಧ ; ಅಥವಾ ಯುದ್ಧವಾಗುವುದು. ವಿದೇಶಗಮನ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಹಾಳು ಗೂಗೆಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಇರುವುವು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಗೂಗೆಗಳು ನಾವು ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಬೇಗನೆ ತಿಳಿದು ನಮ್ಮ ವೈರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಲ್ಲಿ ಆತನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬಂದು ಆಕ್ರಮಿಸದೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಇದು ನೀತಿಯಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬಲದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಂತರಾದ ದೂತರನ್ನಟ್ಟಿ ಗೂಗೆಗಳ ಬರವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಆಗಲೇ ಚಿದರಿ ಹೋಗೋಣ. ಅವು ಬಾರದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಸಹಾಯಾದಿ ಸಾಧನೋಪಾಯ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಮಾಡೋಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ಆದೀಪಿ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಕೇಳಿದನು: ಈ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ತಿಳಿಸಿ ಎನ್ನಲು ಅವನು ಹೀಗೆಂದನು: ಈ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ವೈರಿಯು ಇನ್ನಾದರೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದಾದರೆ ಈ ಉಪಾಯ ಸರಿಹೊಂದುವುದು. ರಾತ್ರಿಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೂಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಸತ್ತೂ ನೊಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಅರಿಮದನನು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾರದೆ ಇರನು. ನಾವು ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣಾಗದ ಕುರುಡರಾದುದರಿಂದ ಗೂಗೆಗಳ ಚಂಚುಚರಣ ಪಕ್ಷಗಳ ಘಾತದಿಂದ ನುಚ್ಚುನುರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ ಹೋರಾಡಲಾರೆವು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾದಾಡಿ ಗೆದ್ದರೆ ಅಧಿಕವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಆಶ್ರಿತರಾಗುವರು ; ಸತ್ತಾದರೆ

ಎಂಬೀ ನಯಮಂ ಪಿಡಿದು ಸಮಸ್ತವಾಯಸನಿಕಾಯಮಂ ನೆರಪಿಕೊಂಡು ದಿವಸಾಂಧನಪರಿಮರ್ದನನಂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಪರವಿಂದುಮಿತ್ರನ ಬಲದಿಂದ ಕಾದಿ ಕೊಂಡವೆನ್ನೊಡೆ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಲ್ಯವೆಂದೊಡಾತನ ಮಾತು ತನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೇಘವರ್ಣಂ ಸಂದೀಪಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯಂ ನಿಮ್ಮಾಪಾಯಮಾವುದೆಂದು ಕೇಳಿದುಮಾತನಂತೆಂದಂ : ಆದೀಪಿ ಪೇಟ್ಟಂತೆ ಕಾದುವುದೆ ಕಷ್ಟಮುಪ್ಪೊಡೆ ನಮ್ಮ ಬಲದೊಳ್ ಸೇನಾನಾಯಕಾದಿ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಗೂಗಗಳ ಕೈಯೊಳಕಾರಣಂ ಸತ್ತರ್; ಕೆಲರ್ ತುಟಿಸಂದರಬೆಯ ನೊಂದರ್ ವಿತರ್ಕಂ ಕ್ಷಮರಲ್ಲದೆ ನಿಂದರ್, ಇಂತು ನಮ್ಮ ಬಲಂ ಕೀಲ್ಕಿದ ಜಂತ್ರದಂತೆ ಕಳಕುಳಮಾಗಿದಪುದು. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ ಮೌಳಿಭೃತ್ಯಸುಹೃತ್ತೇನಾಟವಿಕಬಲಂ ನಮಗಿಲ್ಲ ಇಂತಪ್ಪ ದುಸ್ತರಾವಸ್ಥೆಯೊಳ್ ಕಾದುವುದು ಕಷ್ಟಮಲ್ಲ ಅದೆಂತನೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಪುಷ್ಕರಪಿ ನ ಯೋದ್ಧವ್ಯಂ ಕಿಂ ಪುನರ್ನಿಶಿತೈಶ್ಚರೈಃ

ಯುದ್ಧಮುಕ್ತಯದೋಷಾಢ್ಯಂ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷಕ್ಕಯಂ

||೧೪೫||

ಟೀ|| ಪುಷ್ಕರಗಳಿಂದೊಳಗಾಗಿ ಕಾದಲಾಗದು. ತೀಕ್ಷ್ಣವಹ ಶರಂಗಳಿಂದೆಂತೂ ಕಾದಲಾಗದು. ಕಾಳಗಮೆಂಬುದು ಕಿಡದ ದೋಷಮನುಳ್ಳುದು, ಪ್ರಧಾನಪುರುಷರಂ ಕಿಡಿಸುವುದು ಎಂಬೀ ನೀತಿಯುಂಟು. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಪ್ರಯಾಣಶಕುನದೊಳ್ ಉಟಿಯನೊಂದಂ ಕಂಡಂತೆ ಕಳಿಯೆ ತಡೆಯದೆ ಗರ ಪೊಡೆದಂತೆ ಮೇಲ್ದಾಯ್ತವಪ್ಪೊಡೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತಾವೆ ಮರಂಗದಿರಬೆಂಬಂತಕ್ಕುಂ. ಎಂತುಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲ :

ದೇವಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೊಂಡುಹೋಗುವರು. ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾಳಗವಾಗಲಿ, ಮರಣವಾಗಲಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು. ವ|| ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಮಸ್ತವಾಯಸ ನಿಕಾಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಹಗಲುಗುರುಡನಾದ ಅರಿಮರ್ದನನನ್ನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಸೂರ್ಯನ ಬಲದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ ಕೊಂದೆವಾದರೆ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳುವೆವು. ಆತನ ಮಾತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಮೇಘವರ್ಣನು ಸಂದೀಪಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಾವುದೆಂದು ಕೇಳಲು ಆತನು ಹೀಗೆಂದನು: ಆದೀಪಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾದಾಡುವುದೇ ಕಾರ್ಯವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇನಾನಾಯಕಾದಿ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗೂಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಸತ್ತುಹೋದರು, ಕೆಲವರು ಶೂರಭಟರು ಅಳಿಯಲು ನೊಂದರು ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಕೀಲುಗಳಚಿದ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಕಳಕುಳವಾಗಿರುವುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಮೌಳಿಭೃತ್ಯಸುಹೃತ್ತೇನಾಟವಿಕ ಬಲವು ನಮಗಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದುಸ್ತರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾದುವುದು ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ ಹೇಗೆಂದರೆ ಶ್ಲೋ|| ಪುಷ್ಕರಗಳಿಂದ ಕಾದಾಡಲಾಗದು. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಶರಗಳಿಂದ ಹೇಗೂ ಕಾದಾಡಲಾಗದು. ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ನಾಶವಾಗದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದು; ಅದು ಪ್ರಧಾನಪುರುಷರನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಣಶಕುನದಲ್ಲಿ ಶಕುನಪಕ್ಷಿಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ನಿವಾರಿಸಿ ತಡೆಯದೆ ಗರಹೊಡೆದಂತೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದವಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಮರ ಕಡಿದುಕೊಂಡರೆಂಬಂತೆ ಆಗುವುದು.

ಶ್ಲೋ|| ಕಿಂ ನ ಹಂತಿ ಸುತಂ ಮಿತ್ರಂ ಬಂಧುಮರ್ಥಶೀಯಂ ಪತಿಂ
ಸೇವ್ಯಮಾನೋ ಹಿ ದಂಡೇನ ಸಂದಿಗ್ಧ ವಿಜಯೋ ಯುಧಿ ||೧೪೬||

ಟೀ|| ಕಾಳೆಗದಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಹೆನೆಂಬ ಸಂದೆಗಮುಳ್ಳನಂ ತನ್ನ ಪುತ್ರರ್ ಮಿತ್ರರ್ ಬಂಧುಗಳ್
ಧನಸಂಪತ್ತುಮೊಡೆಯನುಮಿಂತಿವರೆಲ್ಲರನು ಕಡಿಸುವಂ.

ನಯವಿದನಲ್ಲಂ ಶಕ್ತಿ-
ತ್ರಯರಹಿತಂ ವ್ಯಸನಿ ವಿಗ್ರಹಾಸಕ್ತನನಿ-
ಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿವಿರಕ್ತಪ್ರಕೃ-
ತಿಯನಿಪ್ಪರಿಸ್ಪಪನೊಳಿವುದುಟಿವುದು ನಯಮಂ ೨೭೭

ಸಮಬಲನೊಳಧಿಕಬಲನೊಳ್
ಸಮರಕ್ರೀಡಾಕ್ರಿಯಾಸಮರ್ಥನೊಳಧಿಕೋ-
ದಮನೊಳ್ ಮಾಬುದು ಸಂಧಿಯ-
ನಮೋಘಮಾತ್ಮೀಯ ಬುದ್ಧಿಯಂ ಬಗೆವ ನೃಪಂ ೨೭೮

ಮತ್ತು ಎಂತುಂ ಸುಭಾಷಿತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಪುಷ್ಪದ್ವಚಕ್ರಿಣಾಕಾಂತೋ ರಾಜ್ಞಾ ಬಲವತಾ ಬಲಃ
ಸಂಧಿಮೇವ ಹಿ ಕುರ್ವೀತ ಕೋಶದಂಡಾತ್ಘ್ನೋತಯೇ ||೧೪೭||

ಟೀ|| ಹೆಚ್ಚಿದ ರಾಜ್ಯವನುಳ್ಳ ಸಮರ್ಥನಹ ಅರಸಿನೊಡನೆ ಬಲಹೀನನಾಗಿದರ್ ಅರಸು
ತನ್ನ ಸೇನೆ ಭಂಡಾರ ಜೀವರಕ್ಕೆಗೋಸುಗ ಸಂಧಿಯನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಬುದು. ಅದರಿಂದ, ದೇವಾ!
ನಾವಾವುದಾನೊಂದುಪಾಯದೊಳರಿಮದರ್ಥನನೊಳ್ ಸಂಧಾನಮಂ ಮಾಡಿ ನಿಂದು ಕಾಲಮುಮಂ
ಕಷ್ಟಮುಮಂ ಬಗೆದು ಬಲಿಕ್ಕುಜ್ಜುಗಂಗೆಯ್ಯಮನೆ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಪ್ರದೀಪಿಯ ಮಾತುಗಳ್ ಕೋಪಂ
ಪ್ರದೀಪಮಾಗೆ ಮನದೊಳ್ ಮುನಿದು ಎಂತುಂ ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಮಹಾಮಾತ್ಮನಾಗಿದರ್ಜ್ಞನಂತೆ ಕಾದಿದೊಡೆ
ಸಾಪಾದಪುದೆಂದೆನೆಗೆ ಭಯಂದೋಟಿ ನುಡಿವುದು ನಯಮುಂ ನೀತಿಯಮಲ್ಲದೆಂತೆ :

ಹೇಗೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಿ ಹೀಗೆನ್ನುವುದಲ್ಲವೇ ? ಶ್ಲೋ|| ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವೆನೆಂಬ
ಸಂದೇಹವುಳ್ಳವನು ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಬಂಧು ಧನಸಂಪತ್ತು ಒಡೆಯರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ
ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವನು. ೨೭೭. ನೀತಿಯನ್ನರಿಯದ ಶಕ್ತಿತ್ರಯರಹಿತನಾದ
ವ್ಯಸನಿಯಾದ ವಿಗ್ರಹಾಸಕ್ತನಾದ ಅನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿಯ ವಿರಕ್ತ ಪ್ರಕೃತಿಯೆನಿಸುವ
ವೈರರಾಜನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ೨೭೮. ಸಮಬಲನಲ್ಲೂ ಅಧಿಕಬಲನಲ್ಲೂ
ಸಮರಕ್ರೀಡಾಕ್ರಿಯಾ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲೂ ಅಧಿಕೋದ್ಯಮನಲ್ಲೂ ಸಂಧಿಯನ್ನು
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ಲೋ|| ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಸಮರ್ಥನಾದ ರಾಜನೊಡನೆ
ಬಲಹೀನನಾಗಿರುವ ಅರಸು ತನ್ನ ಸೇನೆ ಭಂಡಾರ ಜೀವಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸಂಧಿಯನ್ನೇ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ವ|| ಅದರಿಂದ ದೇವಾ! ನಾವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು
ಉಪಾಯದಿಂದ ಅರಿಮದರ್ಥನನೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನೂ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ
ಸಾಧಿಸಿ ಉದ್ಯೋಗಿಸೋಣ ಎನ್ನಲು ಮೇಘವರ್ಣನು ಪ್ರದೀಪಿಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ
ಕೋಪಪ್ರದೀಪವಾಗಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕನಲಿ ನೀನು ಮಹಾಮಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದೂ ಅಜ್ಞಾನಂತೆ

ಶ್ಲೋ || ಧರ್ಮಃ ಪ್ರಾಗೇವ ಚಿಂತಸ್ತಚಿವಮತಿಗತೀ ಭಾವನೀಯೇ ಸ್ವಬುದ್ಧಾ
ಜ್ಞೇಯಾ ಲೋಕಸ್ಯ ವೃತ್ತಿವದಚರನಯನ್ನೈರ್ಮಂಡಲಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯಂ
ಪ್ರಚ್ಛಾದ್ಯಾರಾಗದೋಷೌ ಮೃದುಪರುಷಗುಣೌ ಕಾಲಯೋಗೇನಯೋಷ್ಯಾ
ವಾತ್ಮಾ ಸಂರಕ್ಷಣೀಯೋ ರಣಶಿರಸಿ ಪುನಸ್ಸೋಪಿ ನಾಪೇಕ್ಷಣೀಯಃ || ೧೪೮ ||

ಟೀ|| ಧರ್ಮವು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪೇಡಿರ್ದು ; ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳ
ಬುದ್ಧಿಯ ಹವಣಿವುದು ; ರಾಗದೋಷಂಗಳಂ ಮುಸುಂಕುವುದು ; ಮೃದುಕಠಿಣಗುಣಂಗಳಂ
ಕಾಲೋಚಿತಮಾಗಿ ನಿಯೋಗಿಸುವುದು ; ದೇಶಕಾಲಂಗಳನ್ನು ಲೇಷಾಗಿ ಅತಿವುದು ; ಬುದ್ಧಿವಂತ
ರಪ್ಪ ಚಾರರೆಂಬ ಕಣ್ಣಿನ ಪರಮಂಡಲಂ ನೋಡಿಸುವುದು ; ಉಚಿತ ಎಲ್ಲಾ ದೆಸೆಗಳಿಂ ತನ್ನಂ
ತಾನು ಕಾದುಕೊಂಬುದು ಎಂಬುದು ರಾಜನೀತಿಯುಂಟದಹೆಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಕದನಕ್ಕಲ್ಲಾಗದು ;
ಸಮರಾಂಗಣದೊಳಗಿಲ್ಲದವಪ್ಪೊಡೆ,

ಶ್ಲೋ || ಪ್ರಾಣದ್ರವಿಣ ಲೋಭೇನ ಯಃ ಕರೋತಿ ಯಶೋವಧಂ
ಸ ಪಾಪಃ ಕೀಲಕಾರ್ಥೇನ ದಹನ್ನಿವ ಸುರಾಲಯಂ || ೧೪೯ ||

ಟೀ|| ಅವನೊರ್ವಂ ಪ್ರಾಣವಸ್ತುವೆಂಬವನು ಲೋಭದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯಂ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿಹನೋ
ಆ ಪಾಪಿಷ್ಠಂ ಕೀಲಂಗೆ ದೇವಾಲಯಮಂ ಸುಡುವನೋಪಾದಿ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದಿಂದ ರಣಮರಣ
ಭೀತಿಯಿಂದಪಶ್ಚಾತ್ತಿಯಮೋಘಮಕ್ಕುಮಂದಿರ್ದಪ್ಪುದು. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಎನ್ನ ಸಮಸ್ತಬಲಮುಂ
ಸತ್ತು ಕೆಟ್ಟುಮಿತಸ್ತತಮಾದ ಕಾರಣದಿಂದನಗೆ ತೇಜೋಹಾನಿಯುಂ ಮನೋಗ್ಲಾನಿಯುಂ
ಮಾಗಿಪ್ಪದದಹೆಂದಾ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೊಂದು ಕಾಗೆಗಳನವನು ಬಿಸಿಂ ತೆಗೆಯದಂದೆನ್ನ ಮನದಬಲಂ
ಪೋಗದೆಂದು ಶೋಕರಸಮುಂ ಕ್ರೋಧರಸಮುವೊಡವಳೆಯ ನುಡಿದ ಬಲಿಭುಕ್ತಿಯಂ ವಾಯಸಬಲ
ಸಂಜೀವಿಯಪ್ಪ ಚರಂಜೀವಿ ಮಾರ್ಕೊಂಡು ದೇವಾ! ನೀವಿಂತತ್ಕಾರುರಿದಿಂ ಕೋಪಾತುರರುಮಾಗಿ
ನುಡಿವುದು ನೀತಿಯಲ್ಲದಂತೆನಿ :

ಕಾದಾಡಿದರೆ ಸಾವಾಗುವುದು ಎಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ನುಡಿಯುವುದು ನೀತಿಯಲ್ಲ
ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ತನ್ನ
ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮುಸುಕಿದ ರಾಗ
ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಮೃದುಕಠಿಣಗುಣಗಳನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ತಿಳಿದು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಚಾರರೆಂಬ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪರಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ಸದಾ
ಕಣ್ಣೆತ್ತಿರಬೇಕು. ಉಳಿದ ಇತರ ಕಡೆಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ಕ್ಷತ್ರಿಯನು
ಕದನಕ್ಕೆ ಅಳಕೂಡದು. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿದವಾದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ,
ಪ್ರಾಣ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ಲೋಭದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ ಆ ಪಾಪಿಷ್ಠನು
ಕೀಲಿಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಸುಡುವವನಂತೆ ಮೂರ್ಖನೆನಿಸುವನು. ||
ರಣಮರಣಭೀತಿಯಿಂದ ಅಪಶ್ಯಾತಿ ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಸಮಸ್ತಬಲವೂ ಸತ್ತು,
ಕೆಟ್ಟು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ನನಗೆ ತೇಜೋಹಾನಿಯೂ ಮನೋಗ್ಲಾನಿಯೂ
ಆಗಿರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇಂದೇ ಕೊಂದು ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ
ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ತೆಗೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖ ಹೋಗದು ಎಂದು ನುಡಿದ
ಬಲಿಭುಕ್ತಿಯನ್ನು ವಾಯಸಬಲ ಸಂಜೀವಿಯಾದ ಚರಂಜೀವಿ ತಡೆದು, ದೇವಾ! ನೀವು

ಶ್ಲೋ ॥ ರಾಮಾತ್ಮರಶೂರತರೋಸ್ತಿ ಕಶ್ಚಿತ್ ಪರಾಭವಂ ಸ್ತ್ರೀಹರಣಾತ್ತೋನೃತ್
ತಥಾಪಿ ರಾಮೋ ನ ಶುಶೋಷ ವಾರ್ಧಿಂ ಬಬಂಧ ಸೇತುಂ ವಿಜಯೇ

ಸಹಿಷ್ಣುಃ ॥೧೫೦॥

ಟೀ॥ ರಾಮನಿಂ ಧೀರರುಮಾರುಮಿಲ್ಲ; ಸ್ತ್ರೀಹರಣದಿಂ ಪರಾಭವಮಾವುದುಮಿಲ್ಲ
ಆಹಂಗಾದೊಡಂ ಶ್ರೀರಾಮಂ ಸಮುದ್ರಮಂ ಶೋಷಿಸಿದನಿಲ್ಲ, ಸೈರಣೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸೇತುವಂ
ಕಟ್ಟಿ ಲಂಕೆಯಂ ಕೊಂಡನಲ್ಲದೆ ತ್ವರಿತವ ಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲ, ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟು ಅದರ್ಚಿಂ,
ನಿಮ್ಮಡಿ, ನೀವು ಸಹಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಪಗೆಯಂ ಬಗೆಯೊಳೆ ಕಾದಿ ಕೊಲ್ಲುದೆಂದು ಬಿನ್ನಸಂಗೆಯ್ದುದುಂ
ಮೇಘವರ್ಣನಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ ॥ ಅನ್ಯಥಾ ಭೂಷಣಂ ಪುಂಸಾಂ ಕ್ಷಮಾ ಲಜ್ಜೇವ ಯೋಷಿತಾಂ

ಪರಾಕ್ರಮಃ ಪರಿಭವೇ ವೈಯಾತ್ಯಂ ಸುರತೇಷ್ವಿವ

॥೧೫೧॥

ಟೀ॥ ಪುರುಷರ್ಗೆ ಉಟಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಭೂಷಣಂ ; ಪರಿಭವವಾದಲ್ಲಿ
ಪರಾಕ್ರಮವಿರಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರ್ಗೆ ಉಟಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯೇ ಭೂಷಣಂ. ಸುರತದಲ್ಲಿ
ದಿಟ್ಟತನವಿರಬೇಕು.

ಶ್ಲೋ॥ ನಿಂದಂತು ನೀತಿನಿಪುಣಾ ಯದಿ ವಾ ಸ್ತುಪಂತು

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ಸಮಾವಿಶತು ಗಚ್ಛತು ವಾ ಯಥೇಷ್ಟಂ

ಅದ್ವೈವ ವಾ ಮರಣಮಸ್ತು ಯುಗಾಂತರೇ ವಾ

ನ್ಯಾಯಾತ್ಮಃ ಪವಿಚಲಂತಿ ಪದಂ ನ ಧೀರಾಃ

॥೧೫೨॥

ಟೀ॥ ನೀತಿಯಂ ಬಲ್ಲವರ್ ತಮ್ಮನಾರಾಣಂ ನಿಂದಿಸಲಿ ಮೇಣ್ ಸ್ತುತಿಸಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ
ಮೇಣ್ ದರಿದ್ರನಾಗಲಿ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮರಣವಾಗಲಿ ಮೇಣ್ ಯುಗಪರಂತಂ ಬದುಕಲಿ
ವಿಚಕ್ಷಣರ್ ನ್ಯಾಯಮಂ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯರ್ ಎಂಬ ನೀತಿಗಳೊಳವಾದೊಡೆಂ ನೀಮಪ್ಪೊಡೆ ಶುಕ್ರ
ಶಕ್ರಗುರು ಪರಾಶರ ಬಾಹುದಂತಿ ನಂದ ಕೌಣಪ ದಂತ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಕುಬೇರಾಭೀರ ಚಾಣಕ್ಯಾದಿ

ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಾತುರರೂ ಕೋಪಾತುರರೂ ಆಗಿ ನುಡಿಯುವುದು ನೀತಿಯಲ್ಲ.
ಶ್ಲೋ॥ ರಾಮನಿಗಿಂತ ಧೀರರು ಯೂರೂ ಇಲ್ಲ, ಸ್ತ್ರೀ ಅಪಹರಣಕ್ಕಿಂತ ಪರಾಭವ
ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಶೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ ; ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ
ಸೇತುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ತ್ವರಿತಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೀತಿವಾಕ್ಯವುಂಟು.
ಅದರಿಂದ, ನೀವೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಹಗೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕಾದಾಡಿ ಗೆಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು
ಬಿನ್ನಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ॥ ಪುರುಷರಿಗೆ ಉಳಿದ
ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಭೂಷಣ. ಪರಿಭವವಾದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವೇ ಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ
ಉಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯೇ ಭೂಷಣ ; ಸುರತದಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟತನವಿರಬೇಕು.
ಶ್ಲೋ॥ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಿಂದಿಸಲಿ ಯಾ ಸ್ತುತಿಸಲಿ,
ಐಶ್ವರ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ ಯಾ ದರಿದ್ರನಾಗಲಿ, ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮರಣವಾಗಲಿ ಯಾ
ಯುಗಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಬದುಕಲಿ ಧೀರರಾದವರು ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯರು. ಈ
ಮೊದಲಾದ ನೀತಿಗಳಿರುವುವು ಆದರೇನು ? ನೀವಾದರೂ ಶುಕ್ರ ಶಕ್ರಗುರು ಪರಾಶರ
ಬಾಹುದಂತಿ ನಂದ ಕೌಣಪ ದಂತ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷ ಕುಬೇರ ಆಭೀರ ಚಾಣಕ್ಯ ಮೊದಲಾದ

ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

೨೨೯

ಪುರಾಣಾಚಾರ್ಯಕೃತ ನಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಪ್ರವೀಣರುಂ ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ ದುಷ್ಟಪರಂಪರೆಯಿಂತಪ್ಪ
ವಿಷಮತರಮುಮತಿ ಸಂಕಟಮುಮಪ್ಪವಸರಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ಯಮಾವುದನೆ ಮಂತ್ರಿಚೂಡಾಮಣಿ
ಚರಂಜೀವಿಯಿಂತೆಂದಂ :

ನಯವಿದರಪ್ರೀ ನಾಲ್ವರ

ನಯಮನಯಂ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಪೇಟ್ಟಿದೆ ಮಂತ್ರಂ

ನಿಯತಂ ತ್ವದೀಯಮಂತ್ರಂ

ನಯನಜ್ವರನುಮತದಿನದುವೆ ದಲ್ ಪಂಚಾಂಗಂ

೨೨೯

ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ,

ವಾಕ್ಯಂ || ಸೋಮದೇವ ನೀತಿ-ಕಾರ್ಯೋದ್ಯೋಗೋಪಾಯ, ಪುರುಷದ್ರವ್ಯಸಂಪತ್ತಿ ದೇಶಕಾಲ
ಪರಿಜ್ಞಾನ, ವಿಘ್ನಪ್ರತೀಕಾರ, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯೆಂದಿಂತು ಮಂತ್ರವೈದ್ಯಪ್ರಕಾರಮಾಗಿಹುದು ಎಂಬ
ನೀತಿವಾಕ್ಯಮುಂಟಪ್ಪದಜಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯಾತಂಗೆ ಮಂತ್ರಮೆ ಮುಖ್ಯಮದೆಂತೆನೆ :

ಸಮದಾರಿರಾಜ ವಿಜಯೋ

ದೈವಕ್ಕೆ ಚತುರಂಗಬಲಮದೇವುದೋ ಸನ್ಮಂ

ತ್ರಮೆ ಸಾಲ್ಗುಂ ಪುಸಿಗುಮೆ ದೇ

ವ 'ಮಂತ್ರಮೂಲೋ ಹಿ ವಿಜಯ' ಎಂಬೀ ವಾಕ್ಯಂ

೨೩೦

ಅದಜಿಂ ಸಮಸ್ತ ವಸುಧಾ

ಸುದತೀಶಂ ಮಂತ್ರಮುಖ್ಯನಾದುದ್ದ

ನದ್ರವದರಿರಾಜ ಮಧುಕರ

ಕದಂಬಮಂ ನಿಜಪದಾಂಬುಜಕ್ಕೆಹಿಸುವಂ

೨೩೧

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ವಸುಧಾವಳಯಮೆಲ್ಲವುಂ ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸುವ ಬಲ್ಲಾಳ್ತನದೊಳಂ
ವಿಜಿಗೀಷುವೃತ್ತಿಯನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳೆನೆಂಬರಸಂ ಪ್ರಭುಮಂತೋತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿತ್ರಯಸಂಪನ್ನನಪ್ಪುದದೆಂತೆನೆ :

ಪುರಾಣಾಚಾರ್ಯಕೃತ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರವೀಣರುಂ ಅಲ್ಲದೆ ದುಷ್ಟಪರಂಪರೆಯಿಂದ
ಇಂತಹ ವಿಷಮತರವೂ ಅತಿಸಂಕಟಕರವೂ ಆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯ ಯಾವುದು
ಎನ್ನಲು ಮಂತ್ರಿಚೂಡಾಮಣಿ ಯಾದ ಚರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೨೨೯.
ನೀತಿಜ್ಞರಾಗಿರುವ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದ ನೀತಿಯು ನೀತಿಯಲ್ಲ ದೇವಾ!
ನೀವು ಹೇಳಿದುದೇ ನೀತಿ. ಅದೇ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಂಚಾಂಗ. ಸೋಮದೇವ ನೀತಿಯು
ಪ್ರಕಾರ ಕಾರ್ಯೋದ್ಯೋಗೋಪಾಯ, ಪುರುಷದ್ರವ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿ, ದೇಶಕಾಲಪರಿಜ್ಞಾನ,
ವಿಘ್ನಪ್ರತೀಕಾರ, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯೆಂಬ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಎಂದ ಐದು ರೀತಿಯಾಗಿರುವುವು.
೨೩೦. ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.
ದರ್ಶಿಷ್ಠನಾದ ವೈರಿರಾಜನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಚತುರಂಗಬಲವೇನು ಮಾಡುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯ
ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯೇ ಸಾಕು. 'ಮಂತ್ರಮೂಲೋ ಹಿ ವಿಜಯ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ
ಸುಳ್ಳಾಗುವುದೇ ! ೨೩೧. ಅದರಿಂದ ರಾಜನಾದವನು ಮಂತ್ರಮುಖ್ಯನಾದುದು ಅರಿರಾಜ
ಮಧುಕರಸಮೂಹವನ್ನು ತನ್ನ ಪದಕಮಲಕ್ಕೆ ಎರಗಿಸುವನು. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಸ್ತ
ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಜ್ಞಾವಶರ್ಫತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಸರ್ವವಿಜಯನಾಗ

ಹರಿನೀಲವಜ್ರ ಮೌಕ್ತಿಕ
ಮರಕತ ಮಾಣಿಕ್ಯ ಕಾಂಚನಾಂಚಿತ ವಸ್ತ್ರ
ತ್ವರಮುಂ ವರಕರಿಹರಿಭಟ
ಭರಮುಂ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿ ಭೂತಲೇಶಂಗೆಂದುಂ ೨೮೨

ಹಿತರರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕುಶಲರ್
ಚತುರುಪಧಾಶುದ್ಧರನಿಪ ವರಸಚಿವರೊಳ
ನೃತಮಾಗೆ ಮಾಟು ಕಾರ್ಯಂ
ಪತಿಗೆಂದುಂ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಮನುಮುನಿಮತದಿಂ ೨೮೩

ಅಗಣಿತದೋರ್ಬಲದಿಂ ಸಂ
ಯುಗದೋಳ್ ಮಾಜಾಂತ ವೈರಾಜನನೇನುಂ
ಬಗೆಯದುಜಿಡಿವ ವಿಕ್ರಾಂ
ತಗುಣಮನುತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿಯೆಂಬರ್ ವಿಬುಧರ್ ೨೮೪

ಎಸೆವೀ ಶಕ್ತಿತ್ರಯದೊಳ-
ಮಸದೃಶಬಲಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಮಿಗಿಲೆಂದು ಮಂ
ತ್ರಸಹಾಯನಪ್ಪ ಭೂಪತಿ
ಗೆ ಸುಸಾಧ್ಯಂ ಬಗೆದ ಕಾರ್ಯಮೆನಿತೊಳವನಿತುಂ ೨೮೫

ಅದೆಂತನೆ : ಅಭಿಭವಿಸಿದನುತ್ಸಾಹ
ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಸಮೇತನೆನಿಪ ಶಕ್ತನನಮೆರ
ಪ್ರಭುಮಂತ್ರಿ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ
ಪ್ರಭಾವದಿಂದದಡೆನಗ್ಗಳಂ ಮಂತ್ರಬಳಂ ೨೮೬

ನಿಯತಂ ಸಮಜ್ಞಾತ್ರ
ಪ್ರಯೋಗಪಟುವೆನಿಪ ಭೂತಕಾಧೀಶ್ವರನ
ಪ್ರಿಯರಂ ಮರ್ದಿಸಿ ಧರೆಯಂ
ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಧಾಮನಾಗಿ ಪರಿರಕ್ಷಿಸುಗುಂ ೨೮೭

ಬೇಕೆಂಬವನೂ ಪ್ರಭುಮಂತ್ರೋತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿತ್ರಯಸಂಪನ್ನನಾಗಿರಬೇಕು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ೨೮೨. ಇಂದ್ರನೀಲ, ವಜ್ರ, ಮೌಕ್ತಿಕ, ಮರಕತ, ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಕಾಂಚನಗಳೂ ಹಸ್ತಿ, ಅಶ್ವ, ಪದಾತಿಗಳೂ ರಾಜನಾದವನಿಗೆ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ೨೮೩. ಹಿತರೂ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕುಶಲರೂ ಚತುರುಪಧಾವಿರುದ್ಧರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವು ರಾಜನಾದವನಿಗೆ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨೮೪. ಅಗಣಿತವಾದ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಎದುರಿಸಿದ ವೈರಾಜನನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಕೊಲ್ಲುವ ಪರಾಕ್ರಮವು ರಾಜನ ಉತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ೨೮೫. ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಶಕ್ತಿತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯೇ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಮಂತ್ರಸಹಾಯವಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಶಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿದ್ದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುವು. ೨೮೬. ಉತ್ಸಾಹ ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗಿಂತ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಪ್ರಭಾವ ಸಿದ್ಧಿರುವ ಅವನ ಮಂತ್ರಿ ಅಗ್ಗಳನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರಬಲವೇ ಬಲ. ೨೮೭. ಮಂತ್ರಪ್ರಯೋಗಪಟುವಾದ ಅರಸನು

ಅಮರಾಹಿತರಿಂ ದುರ್ಮಂ

ತೃಮರಕ್ಷಣಮನಿಪಯಜ್ಞಮುಚಿತವತಃ

ಸಮದಾಹಿತರಿಂ ದುರ್ಮಂ

ತೃಮರಕ್ಷಣಮನಿಪ ನೃಪಬಳಂ ನಿರ್ವಾಜಂ

೨೮೮

ಅದಹಿತರಸುಗಯ್ಯಾತಂ ಮಂತ್ರಮಂ ಮಾಲಾಮಂತ್ರಮಾಗದಂತು ನೆಗಲೆವೇಯ್ಯುದಂತೆನೆ:
ಮಂತ್ರಮಂಡಲದಾಪ್ತವ್ಯದ ಧೂರ್ತವರ್ಗದ ಮದಪ್ರಲಾಪಸುಪ್ರಲಾಪಿತಂಗಳಿಂದಂ ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿ
ತಿರಗ್ಯೋನಿಗಳಿಂದಂ ಮಂತ್ರ ಭೇದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುಮಂತಾಗಲೀಯದೆ ಮಂತ್ರಮಂ ರಕ್ಷಿಸಲ್ವೇಯ್ಯುದಂತೆನೆ:

ವಿಪುಳಾರ್ಥ ಮಂತ್ರಮುಂ ಯಾ

ನಪಾತ್ರಮುಂ ಭಿನ್ನಮಾದೊಡಬೆವರ್ ವಸುಧಾ

ಧಿಪರ್ಕಣಧಾರರಿವರು

ಮಪರಿಮಿತಾತ್ತಿಯಬಲಸಮೇತಂ ಕ್ಷಣದಿಂ

೨೮೯

ಎನೆ ಮೇಘವರ್ಣನಂತೆಂದಂ : ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನೀಂ ಪೇಜ್ಜಂದೊಳರಸಂ ತಾನೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ
ಚಿಂತಿಸಿ ಮಜುಗಲ್ವೇಡಿತನೆ ಮತ್ತಂ ಚಿರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ : ನಾಂ ಮಂತ್ರಮನೆ ರಕ್ಷಿಸ್ತುದೆಂದನಲ್ಲದೆ
ಮಂತ್ರಗಳಾಗವೇಬ್ಬಂದನಲ್ಲೆ. ನಿಮ್ಮಡಿ, ನೀವಿಂತು ವಿಪರೀತಗ್ರಹಣಂಗೆಯ್ಯು ಶೂನ್ಯವಾದಿಗಳಾಗಿರ
ಲಾರದು. ಅದೊಡಮೇನರಸುಗಯ್ಯರುಂ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮಾನ ಮದ ಹರ್ಷ
ಪ್ರಮೋದಾಲಸ್ಯವಶದಿಂದಂತಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಂತರುಂ ತಮ್ಮಂ ತಾವಜೆಯರ್. ಅದಹಿತಂನಿತು
ಸಮರ್ಥನಾದೊಡಂ ಆಪ್ತರಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಂತರೊಳಂ ಮಂತ್ರಗಳೊಳಮಾಲೋಚಿಸಿ ನೆಗಲೆವೇಯ್ಯುದಂತೆನೆ:

ವೈರಿಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವನು. ೨೮೮. ದುರ್ಮಂತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿ ಅರಕ್ಷಕವಾಗಿರುವ ಯಜ್ಞವು
ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ದುರ್ಮಂತ್ರವುಳ್ಳ ಅರಕ್ಷಕವಾದ ನೃಪಬಲವು ವೈರಿಗಳಿಂದ
ನಾಶವಾಗುವುದು. ವ|| ಅದರಿಂದ ರಾಜನು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಲಾಮಂತ್ರವಾಗದಂತೆ
ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಮಂತ್ರಮಂಡಲದ ಆಪ್ತರಲ್ಲಿರುವ ಧೂರ್ತವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಮದಪ್ರಲಾಪ
ಸುಪ್ರಪ್ರಲಾಪಿತಗಳಿಂದಲೂ ಶುಕಶಾರಿಕಾದಿ ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಗಳಿಂದಲೂ
ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯು ಬಹಿರಂಗಗೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾಗಾಗದಂತೆ ಮಂತ್ರವನ್ನು
ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ೨೮೯. ವಿಪುಲವಾದ ಅರ್ಥದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಂತ್ರವೂ ನೌಕೆಯೂ
ಭಿನ್ನವಾದುದು ವಸುಧಾಧಿಪನೂ ಕರ್ಣಧಾರನೂ ತಮ್ಮ ಅಪರಿಮಿತ ಆತ್ಮೀಯರ ಸಮೇತ
ನಾಶಹೊಂದುವರು. ವ|| ಆಗ ಮೇಘವರ್ಣನು ಹೀಗೆಂದನು : ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು
ಹೇಳಿದಂತೆ ಅರಸನು ತಾನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಮರುಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೇ ? ಅದಕ್ಕೆ
ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ನಾನು ಮಂತ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂದೆನಲ್ಲದೆ
ಮಂತ್ರಗಳಾಗಬೇಕು ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ದೇವಾ ! ನೀವು ಹೀಗೆ ವಿಪರೀತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ
ಶೂನ್ಯವಾದಿಗಳಾಗಬಾರದು. ಆದರೇನು, ಅರಸರಾದವರು ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ
ಮಾನ ಮದ ಹರ್ಷ ಪ್ರಮೋದಾಲಸ್ಯವಶದಿಂದ ಎಂತಹ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ತಮ್ಮನ್ನು
ತಾವು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಅದರಿಂದ ಎಂಥ ಸಮರ್ಥನಾದರೂ ಆಪ್ತರಾದ ಬುದ್ಧಿವಂತ

ಶ್ಲೋ || ಅಸಹಾಯಸ್ಸಮರ್ಥೋಽಪಿ ತೇಜಸ್ವೀ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯತಿ
ನಿವಾತ ಪತಿಸ್ತೋ ವಹ್ನಿಸ್ಸಯಮೇವ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ

||೧೧೫೩||

ಟೀ|| ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಸಮರ್ಥನಾದೊಡಂ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದವನೇತರ್ಕುಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲ
ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದಿಕ್ಕಿದ ಕಿಚ್ಚಿನಹಗೆ.

ಅಪಗತಸಹಾಯನೆನಿಸಿದ

ನೃಪನೆನಿತು ಸಮರ್ಥನಾದೊಡಂ ನಿಜತೇಜೋ-

ವಿಪುಳಜ್ವಳನಶಿಖಾವಳಿ-

ಗೆ ಪಡೆಯಲಾಣಂ ಸುವೃದ್ಧಿಯಂ ಭೂತಳದೊಳ್

೨೯೦

ಅದಜಿಂದರಸುಗೆಯ್ಯಾತಂ ಸಹಾಯಸಂಪನ್ನನುಂ ಪ್ರಭುಮಂತ್ರೋತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನುಮಾಗಿ
ನೆಗಬಲೆವೇಬ್ಬುಂ ಎಂತುಂ ವಿಜಗೀಪುವೃತ್ತಿಯನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನೆಗಬ್ಬೆಂದು ಶತ್ರುಗಳ ಸಮಾವಸ್ಥೆ
ಯೋಗಕ್ಷೇಮಮುಮಂ ವಿಚಾರಿಸುವುದದಂತೆನೆ :

ಉದ್ಯೋಗಹೀನನಾಗಲು-

ಮುದ್ದನ್ನಿತ್ಯಾತ್ಮದುರ್ಗಬಲರಹಿತನಸ-

ದ್ವಿದ್ಯಾಪ್ರಿಯನೆನಿಪವನು-

ದ್ವೇದ್ಯಂ ಶತ್ರುಗೆ ನಿರಂತರಂ ಭೂತಲದೊಳ್

೨೯೧

ಅನುಪಮದುರ್ಗಬಲೋಪೇ-

ತನಾಗಿಯುಂ ವಿಪುಳಮಂತ್ರವಿಕ್ರಮ ಸಂಯು-

ಕ್ತನುಮಲ್ಲದಿರ್ಪವಂ ಪೀ-

ಡನೀಯನೀಡಿತ ನಯಾಗಮಜ್ಞರ ಮತದಿಂ

೨೯೨

ದುರ್ಗಗುಣಾಸ್ಥಿತಮೆನಿಸಿದ

ದುರ್ಗದ ಬಲಮುಳ್ಳೊಡಂ ಬಲೋಪೇತ ಸುಹೃ-

ದ್ವರ್ಗಬಲಾಸ್ಥಿತನಪನಯ-

ಮಾರ್ಗನೆನಿಪ್ಪವನೆ ಕರ್ಪಣೀಯನಮೋಘಂ

೨೯೩

ರಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗಬೇಕು. ಶ್ಲೋ||
ತೇಜೋವಂತನಾಗಿದ್ದು ಸಮರ್ಥನಾದರೂ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದವನು ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ
ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಾರನು. ೨೯೦. ಅಸಹಾಯನಾದ ನೃಪನು ಎಷ್ಟೇ
ಸಮರ್ಥನಾದರೂ ತನ್ನ ತೇಜೋಜ್ವಾಲೆಯ ಶಿಖಾವಳಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು.
ವ|| ಅದರಿಂದ ಅರಸನಾದವನು ಸಹಾಯಸಂಪನ್ನನೂ ಪ್ರಭುಮಂತ್ರೋತ್ಸಾಹ
ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ
ಶತ್ರುಗಳ ಸಮಾವಸ್ಥೆ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ,
೨೯೧. ಉದ್ಯೋಗಹೀನನಾದವನೂ, ಮಿತ್ರನಿಲ್ಲದವನೂ, ದುರ್ಗಬಲರಹಿತನೂ ಕೆಟ್ಟ
ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದವನೂ ಶತ್ರುವಿಗೆ ನಿರಂತರವೂ ಭೇದ್ಯನಾಗುವನು. ೨೯೨.
ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ದುರ್ಗಬಲವುಳ್ಳವನಾದರೂ ವಿಪುಳಮಂತ್ರವಿಕ್ರಮಸಂಯುಕ್ತನಲ್ಲದವನು
ಶ್ರೇಷ್ಠ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಪೀಡನೀಯನೆನ್ನಿಸುವನು. ೨೯೩. ದುರ್ಗಗುಣಾಸ್ಥಿತವಾದ
ದುರ್ಗಬಲವಿದ್ದರೂ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಸುಹೃದ್ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಕುನೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಇಂತಪ್ಪ ಪಗೆವರಂ ನಿರ್ಮೂಲಿಸುವುದು ಭೇದನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ; ಹಸ್ತಶ್ವರಥಪದಾತಿ ಬಲಕ್ಷಯಮಂ ಮಾಡುವುದು ಪೀಡನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಮತ್ತಮಿವನಚೆದುಂ ದೇಶಕಾಲಬಲಮನಚೆದುಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಂತಿಕೆ ನಾವೀಗಳ್ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರಂಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದುರ್, ವಾಕ್ಯಂ|| ದುರ್ಗಹೀನೋ ನರಪತಿಃ ವಾತಾಭ್ರಾವಯವೈಸ್ಸಮಃ ಟೀ|| ದುರ್ಗಂಗಳಿಲ್ಲದರಸು ಗಾಳಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಮೇಘಂಗಳಕಳೆ ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟದಡೆಂದಾ ದುರ್ಗಂಗಳೆಂತಪ್ಪುವೆಂದೊಡೆ,

ಶ್ಲೋ|| ದುರ್ಗಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾಪತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕಾರಣಂ

ಜಾಲಕಂ ಪಾರ್ವತಂ ಚೈವ ಧಾನ್ಯನಂ ವನಜಂ ತಥಾ

||೧೫೪||

ಟೀ|| ಆಪತ್ತಿಗಾಶ್ರಯಮಾಗಿ ಜಲದುರ್ಗ ಗಿರಿದುರ್ಗ ಸ್ಥಳದುರ್ಗ ವನದುರ್ಗಮೆಂದಿಂತು ದುರ್ಗಂಗಳ್ ನಾಲ್ಕು ತೆಜನಕ್ಕುಂ. ಇಂತು ಚತುರ್ವಿಧಮಾಗಿಯುಂಪ್ಪವಿಧಮಕ್ಕುಮದೆಂತೆಂದೊಡೆ, ಉಭಯನದೀಸಂಗಮಮುಮಪ್ಪ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಮಂತರ್ದೀಪಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಅಗಾಧವಾದ ಬೃಹತ್ಪಟಾಕಂಗಳಿಂ ಕರ್ಕಶ ಖರದಂಡಸಲಿಲಮೀನವಿರಾಜಿತ ಸರೋವರಪರಿವೃತಮಪ್ಪ ಭೂಪ್ರದೇಶಂ ಮಹಾಸ್ಥಳಮೆಂಬುದಕ್ಕುಮೀಯೆರಡುಂ ಜಲದುರ್ಗಭೇದಂಗಳ್. ಗರುಡಂಗಂ ಅಡರಲ್ಬಾರದ ಸಮುತ್ತಂಗತಿಖರಂಗಳ್ ನಾಲ್ಕುಂ ದೆಸೆಯೊಳುಮಾಗಿ ಬಾಗಿಲೊಂದೆಯಾಗಿರ್ಪುದು ಗುಹ್ಯಾಖ್ಯಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಆವ ದೆಸೆಯೊಳುಂ ಬಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಜಿವೀಬುಚ್ಚಮಪ್ಪ ಬೆಟ್ಟುಗಳ ನಡುವೆ ಕರಮಸಿದಪ್ಪ ಬಟ್ಟಿಯಾಗೀಜುವುದು ಪ್ರಸ್ತರಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಈಯೆರಡುಂ ಗಿರಿದುರ್ಗದ ಭೇದಂಗಳ್. ಪೊಜಿಗೆ ನೀರುಂ ಭೂರಿಭೂರುಹಸಂದೋಹಮುಂ ತೃಣಗುಲ್ಮತಾಸ್ತೋಮಮುಮಿಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ತೃಣಕಾಷ್ಠ ಜಲಸಂಪೂರ್ಣಮಪ್ಪುದು ಉದಕಸ್ತಂಭಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಪೊಜಿಗೆ ಕರಮುಪ್ಪಮುಪೇಯ ಮುಮಲ್ಪಜಲಮುಳ್ಳುದು ವೈರಣಿಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಈಯೆರಡುಂ ಸ್ಥಲದುರ್ಗ ಭೇದಂಗಳ್.

ತೊಡಗಿರುವವನು ತಿಕ್ಕಾಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು. ವ|| ಇಂತಹ ಹಗೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಿಸುವುದು ಭೇದನವೆನಿಸುವುದು. ಹಸ್ತಶ್ವರಥ ಪದಾತಿ ಬಲಕ್ಷಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ಪೀಡನವೆನಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೂ ದೇಶಕಾಲಬಲವನ್ನರಿತುಕೊಂಡೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ. ನಾವು ಈಗ ಗುಬೆಗಳ ರಾಜನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಾ|| ದುರ್ಗಹೀನೋನರಪತಿಃ ವಾತಾಭ್ರಾವಯ ವೈಸ್ಸಮಃ, ದುರ್ಗಗಳಿಲ್ಲದ ಅರಸನು ಗಾಳಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಮೋಡಗಳಿಗೆ ಸಮ ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಶ್ಲೋ|| ಆಪತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಜಲದುರ್ಗ, ಗಿರಿದುರ್ಗ, ಸ್ಥಳದುರ್ಗ, ವನದುರ್ಗವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ದುರ್ಗಗಳಿವೆ. ವ|| ಅವು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಎಂಟು ರೀತಿಯವಾಗಿರುವುವು. ವ|| ಅವು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಎರಡು ನದಿಗಳ ಸಂಗಮವಾದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವು ಅಂತರ್ದೀಪವೆನಿಸುವುದು. ಅಗಾಧವಾದ ಬೃಹತ್ಪಟಾಕಂಗಳಿಂದಲೂ ಕರ್ಕಶ ಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿವೃತವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಮಹಾಸ್ಥಳವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಎರಡು ಜಲದುರ್ಗಭೇದಗಳೆನಿಸುವುವು. ಗರುಡನಿಗೂ ಖರಲಾಗದ ಉತ್ತುಂಗತಿಖರಗಳು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಒಂದೇ ಬಾಗಿಲು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ಗುಹ್ಯಾಖ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕಡಿದಾಗಿದ್ದು ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ಕಿರಿದಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಏರುವುದು ಪ್ರಸ್ತರವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಎರಡೂ ಗಿರಿದುರ್ಗದ ಭೇದಗಳಾಗಿವೆ.

ಜಲಪರಿಪೂರ್ಣ ಜಲಾಶಯಮುಂ ದುರ್ದರಕರ್ದಮೋಪೇತಾಶೀತಮಪ್ಪದು ಕರ್ದಮೋದಕ ಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಅನೇಕತರುನಿಕಪರಿವೃತಮುಂ ತೃಣಪಟಲಪ್ರಾಪ್ಯತಮುಮಪ್ಪದು ಸ್ತಂಭನ ಗಹನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ-ಈಯೆರಡುಂ ವನದುರ್ಗದ ಭೇದಂಗಳ್. ಇಂತತ್ಸವಿಧಮಪ್ಪ ದುರ್ಗಂಗಳೊಳಂ ನಮಾಶ್ರಯಿಸಿದ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಗುಣಮಿಲ್ಲ. ಮಿತ್ರಗುಣಸಂಪನ್ನರಪ್ಪ ಪತತ್ತಿಸ್ತೋಮಂಗಳಿಲ್ಲವಪ್ಪದಜಿಂ ಮಿತ್ರಬಲಮಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬಲಮೆಲ್ಲಂ ಕಳಕುಳಮಾದ ಕಾರಣದಿಂ ತಂತ್ರಬಲಮಿಲ್ಲ. ಕೌಶಿಕಂಗಳ್ ಬಂದು ಇರುಳ್ ಕಾದುವುದಜಿಂ ಕಾಲಬಲಮಿಲ್ಲ. ಇಂತೀ ಬಲಂಗಳೊಳೊಂದುಮಿಲ್ಲದ ಕಾರಣದಿಂ ನಿಮ್ಮಡಿಗುತ್ತಾಹಶಕ್ತಿ ಸಾಧಾರಣಂ. ಅದಜಿಂ ನಾವುಮುಚ್ಚೇದ್ಯಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ವೇಂದು ನುಡಿದ ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಮಾತಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಕೇಳ್ವ ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿ ಬಲೆಕ್ಕಿಂತೆಂದಂ :

ಪಿರಿದಾಳಾಪದೊಳೇಂ ಸಂ-

ಗರದೊಳ್ ಭೇಕರಮೆನಿಪ್ಪ ಮದ್ಬಜಬಲದಿಂ-

ದರಿಮರ್ದನನಂ ತವೆ ಕೊಂ-

ದರಿಮರ್ದನನೆಂಬ ಹೆಸರನಾಂ ತಳೆದಪ್ಪಂ

೨೯೪

ಎಂದು ನುಡಿದ ಮೇಘವರ್ಣನ ಮಾತಂ ಚಿರಂಜೀವಿ ಕೇಳ್ವ ಇಂತೆಂದಂ : ನಿಮ್ಮಡಿ, ನೀಮರಿಮರ್ದನನೊಳ್ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ಲದೊಂದುಂ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲ. ಆದೊಡಾ ಗೂಗೆಗಳ್ ದಿವಸಾಂಧಂಗಳಾಗಿಯುಂ ನಮ್ಮೊಳ್ ಪಗೆಯುಂಟಾಗಿಯುಂ ಫೋರಾಂಧಕಾರದಿಂದತಿಸಂಕೀರ್ಣಮಪ್ಪ

ಹೊರಗೆ ನೀರೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ಗುಂಪುಗಳೂ ತೃಣಗುಲ್ಲಲತಾಸ್ತೋಮವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ತೃಣಕಾಷ್ಠ ಜಲಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು ಉದಕಸ್ತಂಭವೆನಿಸುವುದು. ಹೊರಗೆ ಉಪ್ಪಾಗಿಯೂ ಅಪೇಯವೂ ಅಲ್ಪ ಜಲವುಳ್ಳುದೂ ವೈರಿಣಿ ಎನಿಸುವುದು. ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಲದುರ್ಗ ಭೇದಗಳಾಗಿರುವುವು. ಜಲಪರಿಪೂರ್ಣ ಜಲಾಶಯವೂ ಕೆಸರಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಅತಿ ಶೀತವಾಗಿಯೂ ಇರುವಂಥದು ಕರ್ದಮೋದಕವೆನಿಸುವುದು. ಅನೇಕ ತರುನಿಕರ ಪರಿವೃತವೂ ತೃಣಪಟಲ ಪ್ರಾಪ್ಯತವೂ ಆಗಿರುವುದು ಸ್ತಂಭನಗಹನ ವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಎರಡೂ ವನದುರ್ಗದ ಭೇದಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ವಿಧವಾದ ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಗುಣವಿಲ್ಲ. ಮಿತ್ರಗುಣಸಂಪನ್ನರಾದ ಪಕ್ಷಿಬಲವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಮಿತ್ರಬಲವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಬಲವೆಲ್ಲವೂ ನುಚ್ಚುನೂರಾದುದರಿಂದ ತಂತ್ರಬಲವಿಲ್ಲ. ಗೂಬೆಗಳು ಬಂದು ರಾತ್ರಿಹೊತ್ತು ಕಾದುವುದರಿಂದ ಕಾಲಬಲವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಈ ಬಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನಾವೂ ವಿನಾಶರಾಗುವ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಮೇಘವರ್ಣನು ಕೇಳಿ ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿ ಬಳಿಕ ಹೀಗೆಂದನು : ೨೯೪. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೇಕರವಾದ ನನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಅರಿಮರ್ದನನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಅರಿಮರ್ದನನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನು ಧರಿಸುವೆನು. ವ|| ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ನೀವು ಅರಿಮರ್ದನನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ಗೆಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಗೂಬೆಗಳು ಹಗಲುಗುರುಡರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಹಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ

ಗುಹಾಗಹ್ವರಂಗಳೋಳ್ ಪೊಕ್ಕಿಪ್ಪುವು. ಅದುಕಾರಣದಿಂದಾವ ಕಾಲಂಗಳನುಪಾಯಮಿಲ್ಲದೆ ಕಾದಿ ಕೊಲಲುಂ ಗೆಲಲುಂ ಬಾರದು, ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ,

ಮತಿಹೀನರಪ್ಪ ಮನುಜರೊ
ಪತಂಗವೃತ್ತಿಯನೆ ಕೊಂಡು ಕೊನೆಯುತ್ಥಿರ್ಪರ್
ಸತತಮದೆಂತುಂ ವಿಬುಧ
ಪ್ರತತಿಗನಿಷ್ಠಂ ನಯಾಗಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧಂ ೨೯೫

ತಂತಾವಾಸನಿದಂ ಪರ-
ತಂತ್ರಪ್ರವಿಚೇದ ವತ್ಯಂತಂತ್ರ ದಕ್ಷಂ
ಮಂತ್ರಜ್ಞಂ ವಿನಯಾನ್ವಿತ
ಮಂತ್ರಿಪ್ರಕರಂ ಸುಮಿತ್ರನಮಳಚರಿತ್ರಂ ೨೯೬

ವ್ಯಸನವಿದೂರಂ ನಯಶಾ-
ಲಿ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಂ ಕೃತಜ್ಞನಸ್ತಬ್ಧಂ ಕ್ಲೇ-
ಶಸಹಿಷ್ಣು ಸುತೇಜನಮಾ-
ತ್ಮಸುಮಂತ್ರಿಸಮೇತನಖಿಲವಿಜ್ಞಾನವಿದಂ ೨೯೭

ಕುಲಜಂ ಸೋತ್ತಾಹಂ ಸೂ-
ಲ ಲಕ್ಷನಭಿಮಾನಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಂ ಚತುರಂ
ಬಲಯುಕ್ತಂ ವಾಗ್ಮಿ ಕಲಾ-
ಕಲಿತಂ ಶರಣಾಗತೈಕರಕ್ಷಣದಕ್ಷಂ ೨೯೮

ವಿಪುಲತರಕೋಶನಕೂ-
ರಪರಿಜನಂ ದೇಶಕಾಲವೇದಿ ದೃಢಂ ನೀ-
ತಿಪರಂ ಕ್ಷಮಾನ್ವಿತಂ ಜಿತ-
ರಿಪುಷಡ್ವರ್ಗಂ ಪ್ರಭೂತನನುಪಮದುರ್ಗಂ ೨೯೯

ಘೋರಾಂಧಕಾರದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಗುಹಾಗಹ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿರುವುವು. ಅದರಿಂದ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳೊಡನೆ ಕಾದಾಡುವುದೂ ಕೊಲ್ಲುವುದೂ ಗೆಲ್ಲುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ೨೯೫. ಮತಿಹೀನರಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಪತಂಗವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವರು. ಅದು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟಕರ; ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ೨೯೬. ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಲ್ಲವನೂ ಪರತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಬಲ್ಲವನೂ ದಕ್ಷನೂ ಮಂತ್ರಜ್ಞನೂ ವಿನಯಾನ್ವಿತ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಸುಮಿತ್ರನೂ ಅಮಲಚರಿತ್ರನೂ ೨೯೭. ವ್ಯಸನದೂರನೂ ನಯಶಾಲಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯನೂ ಕೃತಜ್ಞನೂ ಅಸ್ತಬ್ಧನೂ ಕ್ಲೇಶಸಹಿಷ್ಣುವೂ ಸುತೇಜನೂ ಅಮಾತ್ಯಸುಮಂತ್ರಿಸಮೇತನೂ ಅಖಿಲವಿಜ್ಞಾನವಿದನೂ ೨೯೮. ಕುಲಜನೂ ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಯೂ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಚತುರನೂ ಬಲಯುಕ್ತನೂ ವಾಗ್ಮಿಯೂ ಕಲಾವಿದನೂ ಶರಣಾಗತೈಕರಕ್ಷಣದಕ್ಷನೂ ೨೯೯. ಅತಿಶಯವಾದ ಕೋಶವುಳ್ಳವನೂ ಅಕ್ರೂರ ಪರಿಜನರಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ದೇಶಕಾಲಜ್ಞನೂ ದೃಢಚಿತ್ತನೂ ನೀತಿಪರನೂ ಕ್ಷಮಾನ್ವಿತನೂ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆದ್ದವನೂ ಅನುಪಮದುರ್ಗನೂ

ಗುರುದೇವದ್ವಿಜಭಕ್ತಂ
ತರುಣವಯಸ್ಕಂ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞನುದಾರಂ
ಪರಿವಾರಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಂ
ಪರದಾರವಿದೂರನಖಿಲಭುವನಾಧಾರಂ

೩೦೦

ಪುಣತಾರಾತಿ ಧನುರ್ಗುಣ
ಕೀಕೇಶ್ವತೋದತ್ತತೋಷ್ಠನನುಪಮದೈರ್ಮಂ
ರಣಕೇಳೀಲೋಲಂ ವಾ-
ರಣವಾಜಿ ರಥಾರ್ಥ ಭಟಬಲಪ್ರಖ್ಯಾತಂ

೩೦೧

ಎನೆ ನೆಗಟ್ಟು ನೃಪಂ ತನಗಹಿ-
ತನಾಗೆ ಮೈಮುಳಿದು ನೆಗಟ್ಟು ಭೂಪಂ ನಿಜಸೈ-
ನ್ಯನಿತಂಬಿನೀ ಜನಾಕಂ
ದನಮಂ ಕೇಳುತ್ತಮಿರ್ಪನಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ

೩೦೨

ಆದಕೆಂ ಭೂಭುಜಂ ಸಮುತ್ಪನ್ನನಾಗಲಾಗದು. ಅದಂತೆನೆ : ಧರ್ಮಪುತ್ರಂ ಜೂದಾಡಿ ಮೇದಿನಿಯಂ ಸೋಲ್ತು ಸಹೋದರರ್ ಸಹಿತಮರಣ್ಯಮಂ ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ಪುಣ್ಯವಿಹೀನರಾಗಿದರ್ಲಂ ದ್ರೌಪದಿ ಕಂಡು ತಾನುಂ ವನವಾಸದಾಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ನಿಜಪತಿಗಿಂತೆಂದಳ್ : ದೇವಾ, ನೀಂ ನಿನ್ನ ನನ್ನಿಯನೆ ಕಾದು ನಿನ್ನನುಜರ್ ಬನ್ನದ ಕೂಳನ್ನುಂಡರ್; ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಬೇಡರಂತಡವಿಯೊಳ್ ನಾರಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ಬೇರುಮಂ ಬಿಕ್ಕೆಯುಮಂ ತಿಂದು ಕಂದಿ ಕುಂದಿ ಪಂದೆಯ ಮನದಂತಳ್ಳಾಡುತ್ತಿದರ್ಪರ್. ಇವರಂ ಕೌರವರ್ಗ ತೊಡರ್ಬ ಬಿಡು ಪಿಡಿದಿರದಿರೆಂದು ಮೂದಲಿಸಿ ನುಡಿದ ಪಾಂಚಾಲರಾಜತನೂಜೆಗೆ ಧರ್ಮರಾಜತನೂಜಂತೆಂದಂ :

೩೦೦. ಗುರುದೇವ ದ್ವಿಜರ ಭಕ್ತನೂ ತರುಣವಯಸ್ಕನೂ ಪರೇಂಗಿತಜ್ಞನೂ ಉದಾರನೂ ಪರಿವಾರ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷನೂ ಪರದಾರವಿದೂರನೂ ಅಖಿಲಭುವನದ ಆಧಾರಸ್ವರೂಪನೂ ೩೦೧. ಅನುಪಮ ಧೈರ್ಯವಂತನೂ ರಣಕೇಳೀಲೋಲನೂ ವಾರಣವಾಜಿರಥ ಭಟಬಲದಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ೩೦೨. ಆದ ರಾಜನು ತನಗೆ ಅಹಿತನಾಗಿರಲು ಮೈಮರೆತು ವರ್ತಿಸುವ ಭೂಪನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರ ಹೆಂಡಿರ ಆಕ್ರಂದನವನ್ನು ಹಗಲಿರುಳೂ ಕೇಳುತ್ತಿರುವನು. ವ|| ಅದರಿಂದ ರಾಜನು ಸಮುತ್ಪನ್ನನಾಗಿರಬಾರದು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಧರ್ಮರಾಯನು ಜೂಜಾಡಿ ಮೇದಿನಿಯನ್ನು ಸೋತು ಸಹೋದರರ ಸಹಿತ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಿಹೀನರಾಗಿದ್ದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ದ್ರೌಪದಿ ಕಂಡು ತಾನೂ ವನವಾಸದ ಆಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಈರೀತಿ ಹೇಳಿದಳು: ದೇವಾ ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಕಾಪಾಡಿ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರರು ಬನ್ನದ ಕೂಳನ್ನುಂಡರು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಬೇಡರಂತೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಬೇರನ್ನೂ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನವನ್ನೂ ತಿಂದು ಕಂದಿ ಕುಂದಿ ಹೇಡಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇವರನ್ನು ಕೌರವರ ಮೇಲೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ, ಬಿಡು, ತಡೆದಿರಬೇಡ ಎಂದು ನುಡಿದ ಪಾಂಚಾಲರಾಜತನೂಜೆಗೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೀಗೆಂದನು:

ಶ್ಲೋ ॥ ಯಶೋಧಿಗಂತುಂ ಸುಖಲಿಪ್ಸಯಾ ವಾ

ಮನುಷ್ಯಸಂಖ್ಯಾಮತಿವರ್ತಿತುಂ ವಾ

ಮಹೋತ್ಸುಕಾನಾಮಭಿಯೋಗಜನ್ಮಾ

ಸಮುತ್ಸುಕೇವಾಂಕಮುಪೈತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ

॥೧೫೫॥

ಟೀ|| ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೆದಲೋಸ್ಕರಂ ಮೇಣ್ ಸುಖಂಬಡೆಯಲೋಸ್ಕರಂ ಮೇಣ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಗಳನತಿಕ್ರಮಿಸಲೋಸ್ಕರಮಾಗಿ ಅಳಿಪಿಲ್ಲದೆ ಉದ್ಯೋಗಂಗೆಯ್ದು ಮನುಷ್ಯರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೆಲಿಸಿಹಳು, ಎಂಬೀ ನೀತಿಯನಜಾತಶತ್ರು ಹೇಚ್ಚು. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ.

ಸಮರಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ಕೌಶಿಕ ಶಕುನಿಗಣಾಧೀಶನೊಳ್ಳಾದಿ ಗೆಲ್ಲು

ದ್ಯಮಮೀಗಳ್ ಕೂಡದೆಂತುಂ ನಮಗೆ ಬಹುತರಾಳಾಪದಿಂ ಬರ್ಪುದೇಂ ದೇ

ವ ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಜ್ಞರುಂಜ್ಞರುಮೆನಿಪ ಮುನೀಂದ್ರೋತ್ತಮರ್ ಹೇಚ್ಚು ನೀತಿ

ಕ್ರಮದಿಂ ಪಾಡುಣ್ಯಮುಂ ಯೋಜಿಸುವುದೆ ಸುನಯಂ ಪಾಪಕಾಲಾನುರೂಪಂ ೩೦೩

ಎನಲಾ ಪಾಡುಣ್ಯಮೆಂತೆಂದೊಡೆ : ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹ ಯಾನಾಸನ ಸಂಶ್ರಯ ದ್ವೈಧೀಭಾವಮೆಂದಾಜು ತೆಜನಾಗಿರ್ಕುಂ. ಅಲ್ಲಿ ಬಲವಂತನಪ್ಪ ಪಗೆಮ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರೆ ವಸ್ತುವಾಹನಂಗಳನಿತ್ಯಾತನಂ ಸಂಕೈಸುವುದು ಸಂಧಾನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ವಿಜಗೀಷುಗಳಿರ್ವರುಂ ಪರಸ್ಪರಾಹಂಕಾರಂಗೆಯ್ದುದು ವಿಗ್ರಹಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಶಕ್ತಿತ್ರಯಸಂಪನ್ನರಪ್ಪ ವಿಜಗೀಷುಗಳಿರ್ವರುಂ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರ್ಪುದು ಯಾನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ, ಅರಿವಿಜಗೀಷುಗಳೊರ್ವರೊರ್ವರ ಮೇಲೆತ್ತಿಯೊತ್ತಲಾಡದೆ ನಿಲ್ಲುದು ಆಸನಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ನಿಜಬಲಮಿಲ್ಲದೆ ಶತ್ರುವಿಜಗೀಷುವಾದೊಡಾಶ್ರಯಿಸುವುದು ಸಂಶ್ರಯಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಬಲವಂತರಪ್ಪ

ಶ್ಲೋ|| ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯಜನಗಳನ್ನು ಮೀರಲೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉದ್ಯೋಗಶೀಲರಾದ ಮನುಷ್ಯರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೆಲೆಸಿರುವಳು ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಜಾತಶತ್ರುವು ಹೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ೩೦೩. ಸಮರಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೌಶಿಕರಾಜನೊಡನೆ ಕಾದಾಡಿ ಗೆಲ್ಲುವ ಉದ್ಯಮ ಈಗ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಅದರಿಂದ ದೇವಾ, ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಮುನೀಂದ್ರೋತ್ತಮರು ಹೇಳಿದ ನೀತಿಕ್ರಮದಿಂದ ಪಾಡುಣ್ಯವನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದೇ ನೀತಿಯಾಗಿರುವುದು. ವ|| ಆ ಪಾಡುಣ್ಯಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ, ಸಂಧಿ, ವಿಗ್ರಹ, ಯಾನ, ಆಸನ, ಸಂಶ್ರಯ, ದ್ವೈಧೀಭಾವ ಎಂಬ ಆರು ವಿಧವಾಗಿವೆ. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹಗೆಯು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬರಲು ವಸ್ತುವಾಹನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಸಂಕೈಸುವುದು ಸಂಧಾನವೆನಿಸುವುದು. ವಿಜಯೇಚ್ಛುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಅಹಂಕಾರ ತೋರಿಸುವುದು ವಿಗ್ರಹವೆನಿಸುವುದು. ಶಕ್ತಿತ್ರಯಸಂಪನ್ನರಾದ ವಿಜಯಾಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದು ಯಾನವೆನಿಸುವುದು. ವೈರಿರಾಜರು ಪರಸ್ಪರ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಮುಂದರಿಯಲಾರದೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಆಸನವೆನಿಸುವುದು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಶತ್ರು ಜಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ಸಂಶ್ರಯವೆನಿಸುವುದು. ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ ದುರ್ಬಲನಾದ ರಾಜನು ಆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಾಬಾತ್ಮದಿಂದ ಅತಿ

ಶತ್ರುಗಳ ನಡುವೆ ದುರ್ಬಲನಪ್ಪ ನೃಪನಾ ರಿಪುಗಳಂ ವಾಚ್ಛಾತ್ರದಿನತಿ ಸಂಧಾನಮಂಗೈಯ್ಯ ತನ್ನ ಮನಮನ್ನರುಮುಚಿಯದಂತು ಕಾಕಾಕ್ಷಿಗೋಳಕನ್ಯಾಯದಿಂದಿಪ್ಪುದು ದ್ವೈಧೀಭಾವಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಇಂತು ಪಾಡುಗ್ಗಾಭಿಪ್ರಾಯದೋಳೀಗಳನವಸರಕ್ಕೆ ಸಂದೀಪಿ ಪೇಟ್ಟಂತೆ ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡವೇಬ್ಬುಂ. ಆ ಸಂಧಿ ಯಾವುವೆಂದೊಡೆ : ಸಂಪ್ರದಾನ ಕಪಾಲ ಉಪಹಾಸನ ಸಂತಾನ ಸಂಗತ ಉಪನ್ಯಾಸ ಪ್ರತೀಕಾರ ಸಂಯೋಗ ಪುರುಷಾಂತರ ಅದೃಷ್ಟಪುರುಷ ಅದುಷ್ಟ ಆತ್ಮಾಮಿಷ ಉಪಗ್ರಹ ಪರಿಕ್ರಮ ಅರಿಪರದೂಷಣ ಸ್ಕಂಧೋಪನಯಮೆಂದು ಪೋಡಶವಿಧಮಕ್ಕೂ. ಅಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯವಾಹನಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಪ್ಪುದು ಸಂಪ್ರದಾನಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಸಮಸಂಧಿ ಕಪಾಲಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಸಂಧಾನಂ ಉಪಹಾಸನಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಕನ್ಯಾದಾನಪೂರ್ವಕಮಪ್ಪ ಸಂಧಿ ಸಂತಾನಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಮಿತ್ರಭಾವದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟ ಸಂಧಿ ಸಂಗತಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಭಾವಿಯಪ್ಪೇಕಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನುದ್ದೇಶಂಗೈಯ್ಯ ನಡೆವುದು ಉಪನ್ಯಾಸಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಪರಸ್ಪರೋಪಕಾರಂಗೈಯ್ಯದು ಪ್ರತೀಕಾರ ಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಅರಿವಿಜಿಗೀಷುಗಳೇಕಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಂ ಕುಚಿತು ನಡೆವ ಸಂಧಿ ಸಂಯೋಗಮೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ನಿನ್ನ ಸೇನಾನಾಯಕರಿಂದನ್ನ ಕಾರ್ಯಮಂ ಸಾಧಿಸಿದೊಡೆ ನುಡಿದ ಪಣಮಂ ಕುಡುವೆನೆಂಬುದು ಪುರುಷಾಂತರಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಎನ್ನ ಕಾರ್ಯಮಂ ನಿನ್ನ ಬಲ್ಲ ಮಾಚ್ಚಿಯಿಂ ತೀರ್ಚಿದೊಡೆ ನೀನೆಂದುದು ಮಾಚ್ಚಿಣೆಂಬುದು ಅದೃಷ್ಟಪುರುಷಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಅರಿವಿಜಿಗೀಷುಗೆ ಭೂಮ್ಯೇಕಪ್ರದೇಶಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಮಾಚ್ಚುದು ಅದುಷ್ಟಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ. ಶತ್ರುಸಮಸ್ತಬಲಂ

ಸಂಧಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಂಥವರೂ ಅರಿಯದಂತೆ ಕಾಕಾಕ್ಷಿಗೋಳಕ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಇರುವುದು ದ್ವೈಧೀಭಾವ ಎಂದೆನಿಸುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಡುಗ್ಗಾಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂದೀಪಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಸಂಧಿಗಳು ಸಂಪ್ರದಾನ, ಕಪಾಲ, ಉಪಹಾಸನ, ಸಂತಾನ, ಸಂಗತ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಪ್ರತೀಕಾರ, ಸಂಯೋಗ, ಪುರುಷಾಂತರ, ಅದೃಷ್ಟ ಪುರುಷ, ಅದುಷ್ಟ, ಆತ್ಮಾಮಿಷ, ಉಪಗ್ರಹ, ಪರಿಕ್ರಮ, ಅರಿಪರದೂಷಣ, ಸ್ಕಂಧೋಪನಯ ಎಂದು ಹದಿನಾರು ವಿಧಗಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯವಾಹನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಸಂಪ್ರದಾನವೆನಿಸುವುದು. ಸಮಸಂಧಿ ಕಪಾಲವೆನಿಸುವುದು. ಸಂಧಾನವು ಉಪಹಾಸನಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಕನ್ಯಾದಾನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಂಧಿಯು ಸಂತಾನವೆನಿಸುವುದು. ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಂಧಿಯು ಸಂಗತವೆನಿಸುವುದು. ಏಕಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಡೆಯುವುದು ಉಪನ್ಯಾಸ ಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಪರಸ್ಪರ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರತೀಕಾರ ಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ವಿಜಯಿಗಳೆನಿಸಿದ ವೈರಿಗಳು ಏಕಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಸಂಯೋಗವೆನಿಸುವುದು. ನಿನ್ನ ಸೇನಾನಾಯಕರಿಂದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎಂಬುದು ಪುರುಷಾಂತರಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಿದರೆ ನೀನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂಬುದು ಅದೃಷ್ಟ ಪುರುಷ ಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ವಿಜಯಿಯಾದ ವೈರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದುಷ್ಟಸಂಧಿ ಯೆನಿಸುವುದು. ಶತ್ರುಸಮಸ್ತಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾದ ವಿಜಯಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು

ಚರಸು ವಿಜಗೀಷುವಂ ಕಾಣ್ವುದುಂ ಆತ್ಮಾಮಿಷಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ತೆತ್ತು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಂಗೆಯ್ದುದು ಉಪಗ್ರಹಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂಂ. ಭಂಡಾರಮನಕ್ಕೆ ಅದರ್ಜಿಗಳರ್ಥಮನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ದೇಶಪ್ರವೃತ್ತಿಯಂ ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಂಧಿ ಪರಿಕ್ರಮಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂಂ. ಸಾರಭೂಮಿಯಂ ಕುಡುವುದು ಸ್ಕಂಧೋಪನಯಸಂಧಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೂಂ. ಇಂತೀ ಪೇಟ್ಟ ಪದಿನಾಳುಂ ಸಂಧಿ ವಾಚಸ್ಪತಿನೀತಿಯಲ್ಲಿರ್ಕುಂ ; ಸೋಮದೇವನೀತಿಯಲ್ಲಿರ್ಕುಂ. ಇವಳಲ್ಲಿ ನಾವಾವ ಸಂಧಿಯಂ ಪ್ರೋಣರ್ಚುಪೊಡಮರಿಮರ್ದನನೊಡಂಬಡುವನಲ್ಲ. ಅದೆಂತೆನೆ :

ಜ್ಞಾತಿಬಹಿಷ್ಕೃತಂ ವ್ಯಸನಿ ದೈವಪರಂ ಶಿಶು ದೀರ್ಘರೋಷಿ ಸ
ತೇತರನಸ್ಥಿರಂ ಸುರಗುರುದ್ವಿಜವೈರಿ ಬಹುದ್ವಿಷಂ ಭಯೋ
ಪೇತನಧಾರ್ಮಿಕಂ ವಿಶತಂತ್ರನಶ್ಚಿತ್ತಮಂತ್ರನಾಗಳುಂ
ಭೇತಪರಿಗ್ರಹಂ ಕೃಪಣನಾತ್ಮಬಲವ್ಯಸನಾತಿ ವಿಹ್ವಲಂ

೩೦೪

ವಸುಹೀನಂ ದುಶ್ಶಿಕ್ಷಂ
ವ್ಯಸನಯುತಂ ದೇಶಕಾಲಬಲರಹಿತಂ ಭಾ-
ವಿಸೆ ದೈವಹೀನನವಿನೀ-
ತಸ್ಯೈನ್ಯಾಯಿಯನಿಪ ನರಪನೊಳೆಂದುಂ
ವಿಜಗೀಷುಗಳಪ್ಪ ಮಹೀ-
ಭುಜರೆಂದುಂ ಸಂಧಿಮಾಡರದಜೆಂ ಬಲಿಭು-
ಗ್ಗ್ವಜಮುಖ್ಯ ಕೇಳುಲೂಕ
ವ್ಯಜವರನೊಳ್ ನಮಗೆ ಸಂಧಿಯಾಗದಮೋಘಂ

೩೦೫

೩೦೬

ಆತ್ಮಾಮಿಷಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಪಗ್ರಹಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಭಂಡಾರವನ್ನೋ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೋ ಕೊಟ್ಟು ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಪರಿಕ್ರಮಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಸಾರವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುಡುವುದು ಅರಿಪರದೂಷಣಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಹೇಳಿದಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕಂದಾಯವಾಗಿ ಕೊಡುವುದು ಸ್ಕಂಧೋಪನಯಸಂಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಹದಿನಾರು ವಿಧದ ಸಂಧಿಗಳು ವಾಚಸ್ಪತಿನೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ ; ಸೋಮದೇವ ನೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೂ ಅರಿಮರ್ದನನು ಒಡಂಬಡುವವನಲ್ಲ. ೩೦೪. ದಾಯಾದಿಗಳಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನೂ ವ್ಯಸನಿಯೂ ದೈವಪರನೂ ಶಿಶುಬದ್ಧಿಯವನೂ ಸದಾ ಕೋಪಿಯೂ ಅಸತ್ಯನೂ ಅಸ್ಥಿರನೂ ಸುರಗುರು ದ್ವಿಜವೈರಿಯೂ ಬಹುದ್ವೇಷಿಯೂ ಭಯಗ್ರಸ್ತನೂ ವಿಶತಂತ್ರನೂ ಅನಿಶ್ಚಿತಮಂತ್ರನೂ ಕೃಪಣನೂ ೩೦೫. ವಸುಹೀನನೂ ದುಶ್ಶಿಕ್ಷನೂ ದೇಶಕಾಲಬಲರಹಿತನೂ ಅವಿನೀತಸ್ಯೈನ್ಯನೂ ಆದ ಅರಸನು ಎಂದೆಂದೂ ಅನ್ಯಾಯಿಯೆನಿಸುವನು. ೩೦೬. ವಿಜಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ರಾಜರೆಂದೂ ಸಂಧಿಗೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ದೇವಾ, ಗೂಬೆರಾಜನೊಡನೆ ನಮಗೆ ಸಂಧಿಯಾಗುವುದು

ಅದಜಿಂ ಕೌಶಿಕಂಗಳ್ಲಂ ನಮಗಂ ದುರ್ಧರಮಪ್ಪ ವೈರಮುಂಟಾಗಿರುಂ ನಾವೆಲ್ಲರುಂ ರಾತ್ಯ ಧ್ವಂಸವರೆಲ್ಲರುಂ ದಿವಾಂಧರುಮಪ್ಪುದಜಿಂ ಸಂಧಾನಮೆಂತುಮಾಗಲಜಿಯದೆಂದು ನುಡಿದ ಚರಂಜೀವಿಯ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವ ಮೇಘವರ್ಣನಂತೆಂದಂ :

ಆಸ್ಥಾತಾವನಂತ್ರ
ಪ್ರಸಾವನಮಾರ್ಯ ನಮಗಮಾ ಕೌಶಿಕಪ-
ತ್ರಿ ಸ್ತೋಮವಲ್ಲಭಂ
ಪ್ರಸ್ತುತಮತಿವೈರಮಾದ ತೇಜನೇಂ ಮೊದಲೊಳ್

೩೦೭

ಎನೆ ಚರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಸಾಪತ್ಯಂ ವಸ್ತುಜಂ ಸ್ತ್ರೀಜಂ ವಾಗ್ಗೂತಮಪರಾಧಜಂ
ವೈರಪ್ರಭೇದ ನಿಪುಣೈಃ ವೈರಂ ಪಂಚವಿಧಂ ಸ್ವತಂ

||೧೫೬||

ಟೀ|| ಇವರ್ ಪೆಂಡಿರ ದೆಸೆಯಿಂದಾದುದು ವಸ್ತುವಿನ ದೆಸೆಯಿಂದಾದುದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ದೆಸೆಯಿಂದಾದುದು ವಾಗ್ಗೋಷದಿಂದಾದುದು ಅಪರಾಧದಿಂದಾದುದುಯೆಂದಿಂತು ವೈರವೈದು ತೆಜನಾಗಿಹುದು. ಅದಜಿಂಗಳಿಗೆ,

ನಮಗಂ ಕೌಶಿಕಲಕ್ಷ್ಮಿ
ರಮಣಂಗೆಂ ವಚನದೋಷದಿಂ ಕಾಕವಿಹಂ
ಗಮಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶತ್ರು
ತ್ವಮಾಯ್ತು ವಿಹಗಪ್ರಧಾನರೆಲ್ಲರುಮಜಿಯಲ್

೩೦೮

ಅದು ಕಾರಣದಿಂ,

ಮೊದಲೊಳ್ ವೈರಂ ವಾಗ್ಗೋ-
ಷದಿನಾದುದು ಕೌಶಿಕಾಧಿಪತಿಗಂ ನಮಗಂ
ತೊದಳಲ್ತುಪೇಕ್ಷಿಸಿರೆ ಬಳೆ-
ದುದು ಬಲಿಕೇ ತೆಜದೆ ಸಕಲಕಾಕಾಧೀಶಾ

೩೦೯

ಎನೆ, ಮೇಘವರ್ಣಂ ವಾಗ್ಗೋಷವಾಪ ಕಾರಣದಿನಾದುದೆನೆ ಚರಂಜೀವಿ ಹೇಬ್ಬುಂ : ಏನಾನುಮೊಂದು ನೆವದೊಳ್ ಸಕಲಶಕುನಕುಲಪ್ರಧಾನರೆಲ್ಲಂ ನೆರೆದು ತಮ್ಮೊಳಿಂತೆಂದರ್ :

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವ|| ಅದರಿಂದ ಗೂಬೆಗಳಿಗೂ ನಮಗೂ ದುರ್ಧರವಾದ ವೈರವುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ರಾತ್ಯಂಧರೂ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಿವಾಂಧರೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಧಾನವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ಹೀಗೆಂದನು: ೩೦೭. ನಮಗೂ ಆ ಉಲೂಕರಾಜನಿಗೂ ಅತಿವೈರವಾದ ಮೂಲಕಾರಣವೇನು ? ವ|| ಅದಕ್ಕೆ ಚರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ವಾಗ್ಗೋಷದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಅಪರಾಧದ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ವೈರವುಂಟಾಗುವುದು. ೩೦೮. ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಂತೆ ನಮಗೂ ಗೂಬೆರಾಜನಿಗೂ ವಚನ ದೋಷದಿಂದ ಶತ್ರುತ್ವವುಂಟಾಯಿತು. ೩೦೯. ಅದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದುದರಿಂದ ಅದು ಬೆಳೆದು ಬಲಿಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ವ|| ವಾಗ್ಗೋಷವು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಯಿತು ಎನ್ನಲು ಚರಂಜೀವಿಯು ಹೇಳಿತು : ಏನೋ ಒಂದ ನೆಪದಿಂದ

ವಿನತಾನಂದನನೆಂದುಮಿಂದುಧವಳಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಯೋವಾರ್ಧಿಯೋಳ್
ವಿನತಾನಂದನನಂ ಮುಕುಂದನನಮೋಘತಾಯಿಯಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂ-
ದನಸುಂ ಸೇವಿಸುತಿರ್ಪನಾರ್ಗಮಹಿದೆಯ್ದಲ್ ನಮ್ಮ ಕಡ್ಡುಗಳಂ
ನೆನೆಯಂ ನಮೋಳ್ಗೋವನಂ ಗುಣಗಣೈಕಾಧಾರನಂ ಧೀರನಂ ೩೧೦

ಪ್ರವರವಿಹಂಗಮ ಕುಲ ಚ-
ಕೃವರ್ತಿಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಂ ಮಾಡಿ ಮಹೋ-
ತ್ಸವದಿಂ ಮಾಡುವುದಭಿಷೇ-
ಕವನುತ್ಪಮ ಭಗಣ ವಿನುತ ಲಗ್ನೋದಯದೋಳ್ ೩೧೧

ಎಂದು ಪತತಿಪ್ರಧಾನರೆಲ್ಲಮಾಳೋಚಿಸಿ ಕೌಶಿಕವಿಹಂಗಮಕ್ಕೆ ವಿಹಂಗಮಕುಲ
ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವಮಂ ಮಾಲ್ಪಮೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಪಟ್ಟಬದ್ಧೋತ್ಸವಯೋಗ್ಯಂಗಳಪ್ಪ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಂಗಳಂ
ತನ್ನಿಮೆಂದು ಪೇಟಲೊಡಂ,

ವರದಾ ಸಿಂಧು ಸರಸ್ವತೀ ರವಿಸುತಾ ಗೋದಾವರೀ ನರ್ಮದಾ
ಸರಯೂ ಭೋಗವತೀ ಕವೇರತನಯಾ ತಾಪೀ ಪಯೋಷ್ಣೀ ಸರಿ-
ದ್ವರಗಂಗಾಸಲಿಲಂಗಳಂ ಹಿಮಕರಸ್ಪರ್ಶಂಗಳಂ ತಂದರಾ-
ದರದಿಂ ಹೇಮಘಟಂಗಳಿಂ ಕೆಲಬರುದ್ವೈತ್ಯಗೋತೋತ್ತಮರ್ ೩೧೨

ವಿನುತಶ್ವೇತಾತಪತ್ರಾವಳಿಯರುಣಮಣಿಪ್ರಪ್ತಖೋತ್ತುಂಗಸಿಂಹಾ-
ಸನಮಂ ಗಂಗಾತರಂಗೋಪಮ ಚಮರರುಹಸ್ತೋಮಮಂ ಶಂಖಮಂ ಪ್ರಾಂ-
ಜನಮಂ ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ್ವಜಸಮುದಯಮಂ ತೂರ್ವಸಂದೋಹಮಂ ಚಂ-
ದನಮಂ ಪ್ರತಿಪ್ರಧಾನರ್ ಕೆಲರಧಿಕತಾನಂದದಿಂ ತಂದರಾಗಳ್ ೩೧೩

ಎಲ್ಲ ಗೂಬೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು:
೩೧೦. ಗರುಡನು ಮುಕುಂದನನ್ನು ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಹೋಗುವುದು ನಮಗಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆನೆಯುವುದಿಲ್ಲ.
ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ೩೧೧. ವಿಹಂಗಮ ಕುಲಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವಿಗೆ
ಯೋಗ್ಯನಾದವನನ್ನು ಆರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಶುಭಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು
ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ೩೧೨. ಆಗ ಹೇಮಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವರದಾ,
ಸಿಂಧು, ಸರಸ್ವತೀ, ಯಮುನಾ, ಗೋದಾವರೀ, ನರ್ಮದಾ, ಸರಯೂ, ಭೋಗವತೀ,
ಕಾವೇರೀ, ತಾಪೀ, ಪಯೋಷ್ಣೀ, ಗಂಗಾ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪವಿತ್ರನದಿಗಳ
ಪುಣ್ಯೋದಕಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ತಂದರು. ೩೧೩. ಉತ್ತುಂಗ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೂ
ಗಂಗಾತರಂಗದಂತಹ ಚಾಮರಸಮೂಹವನ್ನೂ, ಶಂಖವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಂಜನವನ್ನೂ,
ದ್ವಜಗಳನ್ನೂ, ತೂರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಚಂದನ ಮೊದಲಾದ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಮಂಗಳ

ಕುಂಕುಮಪಂಕಮಂ ದಧಿಯನುಜ್ವಲದರ್ಪಣಮಂ ನವೀನದೂ-
ವಾಂಕುರಮಂ ಹಿಮಾಂಶುಧವಳಾಂಬರಮಂ ಮಧುವಂ ಮನೋಹರಾ-
ಳಂಕರಣಂಗಳಂ ವರಸಿತಾಕ್ಷತಮಂ ರಮಣೀಯಮಪ್ಪ ಮು-
ತ್ತಂ ಕರಿದಾನಮಂ ನೆರಪಿದರ್ ಕೆಲಬರ್ ವಿಹಗಾಧಿನಾಯರ್ ೩೧೪

ಕಮನೀಯ ಗಂಧ ಬಂಧುರ
ನಮೇರು ಮಂದಾರ ಪಾರಿಜಾತಾದಿ ಸುರ-
ದ್ರುಮಕುಸುಮದಾಮಮಂ ಶಕು-
ನಿಮುಖ್ಯರಾದರದೆ ತಂದರಾಗಳ್ ಕೆಲಬರ್ ೩೧೫

ಇಂತು ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಯೋಗ್ಯಂಗಳಪ್ಪ ನಾನಾಪ್ರಕಾರ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಂಗಳಂ ನೆಹಪಿ ಕೌಶಿಕ
ವಿಹಂಗಳಮಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಂಗಳ್ಳಿರ್ದವಸರದೂಳ್ ರಾಮರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕೈಕೆ ಬರ್ಪಂತುಲೂಕ
ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಂಟಪವಾಗಿದರ್ ವಿಶಾಲಮಪ್ಪ ಆಲದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕಾಗೆ ಬಂದು ಪಾಯ್ವಂ
ದುಸ್ಸುರದಿಂ ಕರೆವುದುಮದಂ ಕೇಳ್ವಂಡಜ ಪ್ರಧಾನರೋರೂರ್ವರ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ನಮ್ಮ
ಮಾಪ್ಪ ಕಜ್ಜಮಪ್ಪೊಡೆ ಮಹಾಪ್ರಾರಂಭಮದಳೆಂ ಶಕುನನಿಮಿತ್ತಂಗಳಂ ನೋಡಿ ಮಾಡಲ್ವೇಬ್ಬಂ.
ಈ ವಾಯಸಸ್ವರಂ ದುಸ್ಸುರವಾಗಿದುದುಂ ಪತತ್ತಿಗೋತ್ರಮಪ್ಪದಳೆಂದಿದರ್ಕಪಲವೇಬ್ಬು
ಮಂದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೌಶಿಕಪಟ್ಟಬದ್ಧಮಂ ಸುವಿಸ್ತರಂ ಪೇಟೆ ಕೇಳ್ವ ವಾಯಸಂ ಶಕುನಿ
ಸಮೂಹಕ್ಕಿಂತೆಂದುದು :

ಶುಭಲಕ್ಷಣಂಗೆ ಸತತಂ
ಪ್ರಭುಮಂತ್ರೋತ್ಸಾಹಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಂಗೆ ಖಗ-
ಪ್ರಭುತೆಯನೀವುದು ಮಾಡುವು-
ದಭಿಷೇಕಮನಲ್ಲದಂದು ಮಾಣ್ಣದಮೋಘಂ ೩೧೬

ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ೩೧೪. ಕುಂಕುಮ, ದಧಿ, ದರ್ಪಣ, ದೂರ್ವೆ, ಧವಳಾಂಬರ,
ಮಧು, ಸಿತಾಕ್ಷತೆ, ಮುಂತಾದ ಮನೋಹರ ಅಲಂಕರಣಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಂದರು.
೩೧೫. ಮಧುರ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಮೇರು, ಮಂದಾರ, ಪಾರಿಜಾತಾದಿ
ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಎ|| ಹೀಗೆ ಅವರು ಕೌಶಿಕವಿಹಂಗಳಮಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಂಗಳ್ಳಿಬೇಕೆಂಬ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕದ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕೈಕೆ ಬಂದಂತೆ ಗೂಗರಾಜನ
ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಂಟಪವಾಗಿದ್ದ ವಿಶಾಲವಾದ ಆಲದ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕಾಗೆ ಬಂದು
ಕರ್ಕಶಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಧಾನರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ
ಮುಖ ನೋಡಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾದರೋ ಮಹಾಪ್ರಾರಂಭ. ಅದರಿಂದ
ಶಕುನ ನಿಮಿತ್ತಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಾಯಸಸ್ವರ ದುಸ್ಸುರವಾಗಿದೆ. ಇದೂ
ಪಕ್ಷಿಜಾತಿಯಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು
ಕೌಶಿಕಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು ಕಾಗೆಯು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ
ಹೀಗೆ ಹೇಳಿತು : ೩೧೬. ಶುಭಲಕ್ಷಣವಾದ ಪ್ರಭು ಮಂತ್ರೋತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತನೂ

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ, ಸುರಾಸುರಭಾಸುರಚೂಡಾಮಣಿಮರೀಚಿಮಾಲಾಲಂಕೃತಚಾರುಚರಣನಿಪ್ಪ
ವನಜನಾಭಿಗೆ ವಾಹನಮಾಗಿದ್ ತಾಕ್ಷಾನ್ವಯದ ಪಕ್ಷಿನಿಕಾಯಮುಂ ಸಕಳ ಜಗಜ್ಜನವಂದ್ಯನಿಪ
ವನಜಾಸನಂಗೆ ವಾಹನಮಾಗಿದ್ ರಾಜಹಂಸಾನ್ವಯದ ಹಂಸಸಮಾಜಮುಂ ದೇವಾಧಿದೇವನಪ್ಪ
ಮಹಾದೇವನ ತನೂಭವನುಂ ತಾರಕವಿದಾರಕನುಮಾಗಿದ್ ಕುಮಾರಂಗೆ ವಾಹನಮಾಗಿದ್ ಮಯೂರ
ವಂಶದ ಮಯೂರಮಂಡಲಮುಂ ರಘುಕುಲತಿಲಕನಪ್ಪ ರಾಮನ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭಿಯನುಯ್ಯ
ರಾವಣಂಗೆ ಭಂಗಂಮಾಡಿದ ಜಟಾಯುವಂಶದ ಪಕ್ಷಿಪ್ರಧಾನರುಂ ಲೋಕೈಕನೇತ್ರನುಂ
ಶತಪತ್ರಮಿತ್ರನುಮಪ್ಪ ಆದಿತ್ಯಂ ತಮಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನೆಂಬಹಂಕಾರದ ಚಕ್ರವಾಕಚಕ್ರಮುಂ
ಸುರಾಸುರನಿಕಾಯಮೆಕ್ಕೈಕ್ಕೈಯಿಂ ಕಡೆವ ಪಾಲ್ಗಡಲೊಳಗೊಗೆದ ಸಿರಿಯೊಡನುದಯಿಸಿದ
ಅಮೃತಕಳಾಭರಣನಿಪ್ಪ ಚಂದನಕಿರಣಾಮೃತಮನೀಂಟಿ ತಣಿವಿರ್ಪ ಚಾರುಚಕೋರಾನ್ವಯದ
ಪತಂಗಪುಂಗವರುಂ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂ ನಾನಾ ವಿಧದೋದುಗಳನೋದವಲ್ಲ ಶುಕಶಾರಿಕಾಸಂಕುಳಮುಂ
ಮಕರಕೇತನಮಹೀವಲ್ಲಭ ಮಹಾಪ್ರತೀಹಾರಪದವೀವಿರಾಜಮಾನಮನಿಪ್ಪ ಕೋಕಿಲಕುಲಮುಂ
ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂ ಶುಭದಂಗಳನಿಪ್ಪ ಭಾರದ್ವಾಜರಾಜಿಗಳುಂ ಸಲಕ್ಷಣ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ತೀಜನೇತ್ರ
ಚಾಂಚಲೋಪಮೆಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ ಯೋಗ್ಯಮಪ್ಪ ಖಂಜನಪುಂಜಮುಂ ರಾಜಕುಮಾರರಾರೋಗಿಸು
ವಮೃತಾಹಾರ ಪರೀಕ್ಷಾಯೋಗ್ಯಂಗಳನಿಪ್ಪ ಜೀವಂಜೀವಕಸಮೂಹಮುಂ ಮಹಾಸಮುದ್ರಕುಪ್ರದವಂ
ಮಾಡಿದ ರೌದ್ರಾಟೋಪಪ್ರಕೋಪಮಪ್ಪ ಟಿಟ್ಟಿಭಪ್ರಕರಮುಂ ಸಕಲಶಕುನಿಗಂಗಳೊಳಗೆ ಸತ್ತದೊಳಂ
ಸಾಹಸದೊಳಮಧಿಕಮಪ್ಪ ಭೇರುಂಡಮಂಡಳಿಯುಂ ಅಂಡಜಕುಲಪ್ರಸೂತಂಗಳಾಗಿಯುಂ

ಆದವನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ ವನಜನಾಭಿನಿಗೆ ವಾಹನನಾಗಿರುವ
ಗರುಡನ ವಂಶದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ವನಜಾಸನನ ವಾಹನನಾಗಿರುವ ರಾಜಹಂಸಾನ್ವಯದ
ಹಂಸ ಸಮಾಜವೂ, ದೇವಾಧಿದೇವನಾದ ಮಹಾದೇವನ ಮಗನಾದವನೂ ತಾರಕನನ್ನು
ಸೀಳಿದವನೂ ಆದ ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಾಹನವಾಗಿದ್ದ ಮಯೂರವಂಶದ ಮಯೂರ
ಸಮೂಹವೂ, ರಘುಕುಲತಿಲಕನಾದ ರಾಮನ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯು
ರಾವಣನನ್ನು ಭಂಗಿಸಿದ ಜಟಾಯುವಂಶದ ಪಕ್ಷಿಪ್ರಧಾನರೂ, ಲೋಕೈಕನೇತ್ರನೂ
ಕಮಲಸಖನೂ ಆದ ಆದಿತ್ಯನು ತಮ್ಮ ಪರಮಮಿತ್ರನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಚಕ್ರವಾಕ
ಸಮೂಹವೂ, ಸುರಾಸುರ ಸಮೂಹವು ಕಡೆದ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ
ಅಮೃತಕಿರಣನಾದ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳುದಿಂಗಳನ್ನು ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತರಾದ ಸುಂದರ ಚಕೋರ
ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಓದಬಲ್ಲ ಶುಕಶಾರಿಕಾ ಸಮೂಹವೂ
ಮನ್ಮಥರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರತೀಹಾರನ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುವ ಕೋಗಿಲೆಗಳೂ,
ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಶುಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಾರದ್ವಾಜ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಸುಂದರಿಯರ
ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ಚಂಚಲತೆಗೆ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ವರ್ಣನಾಯೋಗ್ಯವಾದ ಗವುಜಲ ಹಕ್ಕಿಗಳೂ,
ರಾಜಕುಮಾರರು ಉಣ್ಣುವ ಅಮೃತಾಹಾರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ
ಜೀವಂಜೀವಕಸಮೂಹವೂ, ಮಹಾಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಮಾಡಿದ
ಟಿಟ್ಟಿಭಸಮೂಹವೂ, ಪಕ್ಷಿಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು
ಎನಿಸಿದ ಭೇರುಂಡಗಳೂ, ಪಕ್ಷಿಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಯೂ ಸೂರ್ಯಪುತ್ರರೆಂಬ

ಮಾರ್ತಂಡತನೂಜರೆನಿಪ್ಪ ಮಹಿಮೆಗಾಸ್ತದಮಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯುಗಳೆನಿಪ್ಪ ವಾಯಸ ಸಮುದಾಯಮುಂ
ಖಾಂಡವನಮನಗ್ನಿಯನೂಡಿದ ಪಾಂಡವಂಗುಪಕರಿಸಿ ಪಾಂಡವೋಪಕಾರಿಗಳಾಗಿಯು ಮೇದಿನಿಯ
ಜನಕ್ಕೆ ಶುಭಾಶುಭಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಂ ಸೂಚಿಸುತಿರ್ಪ ಪೋದಗೆಗಳುಂ ಕಿರಾತಂಗೆ ತನ್ನಸುವನಿತ್ತು
ಜಸಂಬಡೆದ ಕಪೋತವಂಶದ ಕಪೋತವ್ರಾತಮುಮಿದರ್ಪಂತೆ

ದಿವಸಾಂಧಂಗವಲಕ್ಷಣಂಗೆ ಕೂರಂಗೆ ವಿಪ್ರಾನ್ವಯಾ
ಧವನಪ್ಪಂಗತಿದುರ್ಮುಖಂಗೆಸೆವ ಸತ್ಯತ್ಯಾಗಶೋರೋಚಿತ
ವ್ಯವಸಾಯೇತರನಪ್ಪವಂಗೆ ಧಿಷಣರ್ ನಿಮ್ಮದಿಗರ್ ತೊಟ್ಟಿನಿಂ-
ತವಿಚಾರಕ್ರಮದಿಂದಮೀವುದೆ ಖಗೋದ್ಭಕ್ತವರ್ತಿತ್ವವಂ

೩೧೭

ಅವಿವೇಕಂ ಕ್ಷುದ್ರನೆನಿ-
ಪ್ಪವನರಸಾದಂದು ಭೂತಳಕ್ಕೆಲ್ಲಮುಪ-
ದ್ರವಮಕ್ಕುಮೆಂಬರೆಲ್ಲಂ
ಪ್ರವರನಯಾಗಮವಿದಗ್ಧರಪ್ಪ ಮುನೀಶರ್

೩೧೮

ಅದಲ್ಲದೆಯಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಕ್ಷುದ್ರಮರ್ಥಪತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತ ನ ತದ್ವಿವದತಾಂ ಸುಖಂ

||೧೧೫೭||

ಟೀ|| ಕ್ಷುದ್ರನಹ ಅರ್ಥಪತಿಯ ಕೂಡೆ ಪ್ರಸಂಗವ ಮಾಡುವಂಗೆ ಸೌಖ್ಯಮಿಲ್ಲ ಎಂಬ
ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮನೆ ಶಕುನಿಸಮೂಹಮದೆಂತೆಂದು ಬೆಸೆಗೊಳಿ ವಾಯಸಂ ಷೇಷ್ಠುಂ :

೨. ಕಪಿಂಜರನುಂ ಮೊಲನುಂ ಪುಲಿಯುಂ

ದಕ್ಷಿಣದೇಶದೊಳೊಂದು ಮಹಾಟವಿಯುರ್ಪುದು ಅದಜೊಳೊಂದು ಮಾವಿರ್ಪುದು.
ಆ ಮಹಾವೃಕ್ಷದ ಕೆಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಕಾವಲ್ಲರಿಯ ತನಗರಮನೆಯಾಗಿ ಚತುರಕನೇಂಬುದೊಂದು

ಮಹಿಮಾಸ್ತದರೆನ್ನಿಸಿದ ದೀರ್ಘಾಯುಗಳಾದ ವಾಯಸಸಮುದಾಯವೂ, ಖಾಂಡವನ
ವನ್ನು ಸುಡಲು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪಕರಿಸಿ ಪಾಂಡವೋಪಕಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರಪಂಚದ
ಜನರಿಗೆ ಶುಭಾಶುಭಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೋದಗೆಗಳೂ, ಬೇಡನಿಗೆ
ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನಿತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದ ಕಪೋತಗಳೂ ಇರುತ್ತಿರಲು ೩೧೭.
ದಿವಸಾಂಧನೂ ಅವಲಕ್ಷಣನೂ ಸತತಕ್ರೂರನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಂಶಕ್ಕೆ ಅಧಮನೂ
ಅತಿದುರ್ಮುಖನೂ ಸತ್ಯತ್ಯಾಗ ಕಾರ್ಯೋಚಿತ ವ್ಯವಸಾಯೇತರನೂ ಆದ ಗುಬೇರಾಜನಿಗೆ
ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವವನ್ನು
ನೀಡುವುದೇ ? ೩೧೮. ಅವಿವೇಕಿಯೂ ಕ್ಷುದ್ರನೂ ಆದವನೂ ಅರಸನಾದಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ
ಉಪದ್ರವವುಂಟಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ಒಡೆಯನೊಡನೆ
ವ್ಯವಹರಿಸುವವನಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಥೆಯಾದೀತು ಎನ್ನಲು ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹವು
ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಕಾಗೆ ಹೇಳಿತು : ವ|| ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾ ಅರಣ್ಯವಿತ್ತು.
ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾವಿನ ಮರವಿತ್ತು. ಆ ಮಹಾವೃಕ್ಷದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ
ಬಳ್ಳಿಯೇ ತನಗೆ ಅರಮನೆಯಾಗಿರಲು ಚತುರಕನೇಂಬ ಒಂದು ಕಪಿಂಜರನಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ

ಕಪಿಂಜರನಿರ್ಗುಣ. ಆದರ್ಶಮನಗಂ ಮಿತ್ರತ್ವಂ ಸಲುಪ್ತಿರಲೊಂದುದಿನ ಕಪಿಂಜರನಾಹಾರಾರ್ಥಂ ವಿಹರಿಸಲ್ಪೋಗಿ ತಡೆವುದುಂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಲಹಪ್ರಿಯನೆಂಬುದೊಂದು ಮೊಲಂ ಬಂದಾ ಪಕ್ಕಿಯ ಮನೆಯಂ ಪೊಕ್ಕಿಪ್ಪುದುಂ ಕಿಟಿದಾನುಂ ಬೇಗಕ್ಕೆ ಕಪಿಂಜರಂ ಬಂದು ಕಂಡೆನ್ನ ಮನೆಯಂ ನೀನೇಕೆ, ಪೊಕ್ಕೆ ಪೋಗಮಡೆನಲೊಡಂ ಎನ್ನ ಕೆಳೆಯನ ಕಜ್ಜಿದ ಕೇಡನಾಂ ಕಂಡದರ್ಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ನೀವಿವರುಮಿಲ್ಲಿದ್ದು ಬವರಂಗೆಯಲ್ವೇಡ ತಕ್ಕರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ವಿಚಾರಂಗೆಯ್ದು ಅವರ್ ಪೇಟ್ಟಂತೆ ಕೇಳಿಮನೆ ಶಶಕ ಪಿಂಜರಂಗಳಂತೆಗೆಯ್ದೆನೆಂದು ಪೋಪುದುಮೀ ಚೋದ್ಯಮಂ ನೋಟಿಸೆಂದಾನುಮವಳ ಪಿಂತಪಿಂತನೆ ಪೋದೆಂ. ಅನ್ನೆಗಮವು ಕಿಟಿದಂತರಮಂ ಪೋಗಿ ವಿಶಾಲಕರ್ಣನೆಂಬ ಶಾರ್ದೂಲಂ ಜಂಘಾಬಲಮಿಲ್ಲದೆ ತೋಟಲಾಳದೆ ಇನ್ನಾಹಾರಮನೆಂತು ಪಡೆ ವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ

ವಾಕ್ಯಂ || ಅನಾಥಂ ಲಿಂಗಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ನ ಮೋಕ್ಷಾಯ ವಿಧೀಯತೇ ||೧೫೮||

ಟೀ|| ಗುರುವಿಲ್ಲದಂಥ ಲಿಂಗಲಾಂಛನವು ಮೋಕ್ಷವ ಮಾಡದು.

ಎಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮುಂಟು. ಆನುಮೀ ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದೊಳ್ ತಾಪಸರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಸಾರ ಬಂದುದೇನಾನುಂ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಿಂದು ಕಾಲಮಂ ಕಟುವೆನೆಂದು ತಪೋರೂಪಮಂ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಾರ್ದೂಲಮಂ ಕಂಡು ಕಲಹಪ್ರಿಯನಂತೆಂದುದು : ನಾವೀ ದಿವ್ಯ ತಾಪಸನ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಂಗೆಯ್ದುಂ ಬಾಯೆಂಬುದುಂ ಕಪಿಂಜರನದಳೊಡನಂತೆಂದಂ : 'ಎನಿತು ಪುಲಿ ನಿಯಮಸ್ಥನಾದೊಡಂ ಶ್ರಾವಕನಲ್ಲಂ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಯದಿಯುಂಟು. ಅದಳೆಂ ನಾವದಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪೋದೊಡೆ ಬಾಣಸಿನ ಮನೆಯನಳಿಸಿ ಮೊಲಂ ಪೊಕ್ಕಂತಕ್ಕುಮೆಂದರಡುಂ ನುಡಿವುದುಮದನಾ ವ್ಯಾಘ್ರತಾಪಸಂ ಕೇಳಿವೆಂತುಂ ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಟಿಸೆಂದೊಂದೆ ಕಾಲೊಳ್ಳಿದಾದಿತ್ಯಂ ಎತ್ತಲ್ ಪೋದನತ್ತಲೆ ಮುಖಮಾಗಿಪ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಚತುರಕನಂತೆಂದಂ : ಈ ಬಕವೇಷಿ ನಮ್ಮಂ ಕಂಡು ವಿಕೃತವೇಷದಿಂ ನಿಂದಪನಿವನಂ ನಂಬಲ್ಪಾರದು.

ನನಗೂ ಮಿತ್ರತ್ವವುಂಟಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಕಪಿಂಜರನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದಾಡಿ ಬರುವುದು ತಡವಾಗಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಲಹಪ್ರಿಯ ಎಂಬ ಒಂದು ಮೊಲವು ಬಂದು ಆ ಹಕ್ಕಿಯ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಕಪಿಂಜರನು ಬಂದು ಕಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಹೊಕ್ಕೆ, ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎಂದಿತು. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನ ಕಾರ್ಯದ ಕೇಡನ್ನು ನಾನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲಿ ಜಗಳವಾಡುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯರಾದವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊಲವೂ ಕಪಿಂಜರನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೋಗಲು ಈ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನೆಂದು ನಾನೂ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋದುವು. ವಿಶಾಲಕರ್ಣನೆಂಬ ಶಾರ್ದೂಲವು ಜಂಘಾಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆದಾಡಲಾರದೆ ಇನ್ನು ಆಹಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಾ|| ಗುರುವಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗಲಾಂಛನವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ವ|| ನಾನೂ ಈ ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತಾಪಸರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವೆನೆಂದು ತಪೋರೂಪವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಾರ್ದೂಲವನ್ನು ಕಂಡು ಕಲಹಪ್ರಿಯನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ನಾವು ಈ

ಅದಂತೆನೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಬಾಲ ಚುಂಬಿತ ನಾರೀ ಚ ತೃಣಚೋರಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ

||೧೧೫೯||

ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮನೆ ಶತಕನದಂತೆನೆ ಕಪಿಂಜರಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

೩. ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನ ಕಥೆ

ಬೆಳೆದೊಳಗಿದ ಕಟವೆಯ ಕ-

ಯ್ಲೆನೊಪ್ಪುವ ತಿಳಿಗೊಳಂಗಳಿಂ ರಮ್ಯವನಾ-

ವಳಿಯಿಂ ಸೊಗಯಿಸುವುದು ಭೂ-

ತಳಮಂಡನಮೆನಿಸಿ ಮಳಯವಿಷಯಂ ಜಗದೊಳ್

೩೧೯

ಆ ವಿಷಯದೊಳ್ ನಂಬಿನಾರಾಯಣಮೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರಮುಂಟು. ಅದೊಳೊಳ್ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನೆಂಬನೋರ್ವ ಪಾರ್ವಣ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಪರನಾಗಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಮುಂದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ್ ದಾನಮುಂದು ಮಾಡುವನೆಂದು ವೇಣುದಂಡದೊಳ್ ನೇರಾಣಿಯ ಪೊನ್ನಂ ತೀವಿ ಪೆಜರೆಯೆಂದಂತಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗಂ ಪೇಜದರ್ಧರಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಮನೆಯಂ ಪೊಳಮಟ್ಟುತ್ತ ರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರ್ಪನ್ನಂ ಮತ್ತೊರ್ವಂ ಧೂರ್ತಶಿಖಾಮಣಿಯೆಂಬ ಪಾರ್ವಣ ಕಂಡೀತನ ಕೈಯೊಳೇನಾನುಂ ದ್ರವ್ಯಮಾಗದಿರದೆಂದು ಭಟ್ಟರೇ! ನೀವೆತ್ತಲ್ ಪೋಪಿರೆನೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಂಗೆಯ್ದಲ್

ದಿವ್ಯತಾಪಸನ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಿಸೋಣ, ಬಾ ಎನ್ನಲು ಕಪಿಂಜರನು ಅದರೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದನು : “ಹುಲಿ ಎಷ್ಟು ನಿಯಮಸ್ಥನಾದರೂ ಶ್ರಾವಕನಾಗಲಾರದು” ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯುಂಟು. ಅದರಿಂದ ನಾವು ಇದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಮೊಲವು ಹೊಕ್ಕಂತಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಆ ವ್ಯಾಪ್ತತಾಪಸನು ಕೇಳಿ ಇವು ಹೇಗಾದರೂ ನಂಬುವಂತೆ ಮಾಡುವನೆಂದು ಒಂದೇ ಕಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆದಿತ್ಯನು ಎತ್ತ ಕಡೆ ಹೋಗುವನೋ ಅತ್ತ ಕಡೆ ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಕಂಡು ಚತುರಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಈ ಬಕವೇಷಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ವಿಕೃತವೇಷದಿಂದ ನಿಂದಿರುವನು. ಇವನನ್ನು ನಂಬಬಾರದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ‘ಬಾಲ ಚುಂಬಿತ ನಾರೀಚ ತೃಣಚೋರಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ’ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಾದೀತು ಎನ್ನಲು ಮೊಲ ಅದೇನು ಎನ್ನಲು ಕಪಿಂಜರವು ಹೇಳಿತು : ೩೧೯. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಲಯರಾಜ್ಯವು ಬೆಳೆದೊರಗಿದ ಕಳವೆಯ ಕಯ್ಯಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಗೊಳಗಳಿಂದಲೂ ರಮ್ಯ ವನಾವಳಿಗಳಿಂದಲೂ ಭೂತಳ ಮಂಡನವೆನಿಸಿ ಸೊಗಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಪರನಾಗಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡುವನೆಂದು ಬಿದಿರಿನ ದಂಡದಲ್ಲಿ ಅಪರಂಜಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ತುಂಬಿ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸದೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಧೂರ್ತಶಿಖಾಮಣಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕಂಡು ಈತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ದ್ರವ್ಯವಿರದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಭಟ್ಟರೇ ನೀವು ಎತ್ತ ಹೋಗುವಿರಿ ಎನ್ನಲು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವೆನು ಎಂದನು. ನಾನೂ ಬರುವೆನು ಎನ್ನಲು

ಪೋದಪ್ಪನೆಂದೊಡಾನುಂ ಬಂದಪ್ಪನೆಂದೊಡಾ ಪಾರ್ವಂ ನೆರಂಬಡೆನೆಂದು ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತೆಂದು ಬನ್ನಿಮೆಂದು ಇವರುಮನೇಕದೇಶಂಗಳೆಂ ಕಳೆದು ಚಂಪಾನಗರಮನೆಯ್ಯವಂದಾ ಪೊಟಲಂ ಪೊಕ್ಕುಮೊರ್ವ ಪಾರ್ವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಂಗೆಯ್ಯುಂಡು ಕುಳ್ಳಿಪ್ಪುದುಮಾ ಗೃಹಸ್ಥನ ಪೆಂಡತಿ ಮುಖದೊಳ್ ಸೆಜಂಗನಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಮಗಂಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡುವುದಂ ಕಂಡು ದೇಶಾಂತರಿಗರಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡಾ ಮನೆಯ ಪಾರ್ವನಂತೆಂದಂ : ಎನ್ನ ಪೆಂಡತಿ ಪತಿವ್ರತೆ ಪರಪುರುಷನ ಮುಖಾವಳೋಕನಂಗೆಯ್ಯಕ್ಕದುಕಾರಣದಿಂದೀ ಶಿಶು ಗಂಡುಗೂಸಪ್ಪದಪಿಂ ನೋಡಿದೊಡೆ ದೋಷಮೆಂದು ತನ್ನ ಮುಖಮಂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೊಲೆಯೂಡಿದಪಳೆಂದು ಪೇಟ್ಟುದುಂ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟಂ ವಿಸ್ತಯಂಬಟ್ಟಂದಿನ ದಿವಸಮೀ ಚೋದ್ಯಮನಿಲ್ದಿದ್ದು ನೋಟನೆಂದಿರ್ಪನುಮಾ ಮನೆಯ ಪಾರ್ವನರಮನೆಗೆ ಪೋಗಿ ಪಿರಿದು ಪೊಟ್ಟು ತಡೆದಿರಲಾ ಚೋಡೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪಸುಗಾವ ಗೋವನಂ ಪಿರಿದು ಸುರತಕ್ಕಿಡೆಯಾಡುವುದಂ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟಂ ಕಂಡಾ ಪಾಕ್ಷೆಯ ಡಂಭತನಕ್ಕೆ ಬೆಜಗಾಗಿ ಮಜುದಿನಮರ್ಧರಾತ್ರಿಯೊಳೆರ್ದು ಪಯಣಂಬೋಗಿ ನಿಶಾವಸಾನಸಮಯಮ ಪ್ಪಾಗಳ್.

ಮದವದ್ವನ್ನಗಜೇಂದ್ರದಾನಮಲಿನೋದ್ಯದ್ವೈಂಗಸಂಘಾತಸಂ-
ಪದೆಯಂ ಬಾಲಮೃಣಾಲಚಾಲಕಲಸತ್ತ್ವಾದುಪ್ಪಪ್ರೋತ್ಪರ
ಚ್ಚದೆಯಂ ತೀರನವೀನಚೂತ ಕುಸುಮವಾತಾಸಪೋನತ್ತಪ್ಪ-
ಟ್ಟದೆಯಂ ನರ್ಮದೆಯಂ ಮಹಾಹೃದೆಯನಾ ವಿಪ್ರಂ ಸಮಂತೆಯ್ಯದಂ ೩೨೦

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನನಗೊಬ್ಬ ಸಹಾಯಕನಾದನು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬನ್ನಿ ಎಂದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಚಂಪಾನಗರವನ್ನು ಸೇರಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನ ಹೆಂಡತಿ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಗನಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದೇಶಾಂತರಿಗರು ಇದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಆ ಮನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೀಗೆಂದನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಪತಿವ್ರತೆ, ಪರಪುರುಷರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರಳು. ಅದರಿಂದ ಈ ಶಿಶು ಗಂಡುಮಗುವಾದುದರಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ದೋಷವೆಂದು ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೊಲೆಕೊಡುತ್ತಿರುವಳು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಇಂದು ಈ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿದ್ದು ನೋಡುವೆನು ಎಂದಿರಲು ಆ ಮನೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಗಲು ಆ ಜಾರೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಗೋವಳನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುರತಕ್ಕಿಡೆಯಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ಆ ಹಾದರಗಿತ್ತಿಯ ಡಂಭತನಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಮರುದಿನ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯವಾಗಲು ೩೨೦. ಮದಿಸಿದ ಕಾಡಾನೆಗಳ ಮದಜಲಕ್ಕೆ ಮುತ್ತುವ ಭೃಂಗಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸಂಪನ್ನಳಾಗಿಯೂ ಎಳೆಯ ತಾವರೆ ದಂಟಿನ ಸಮೂಹದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಮಧುರಮೃ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಳಾಗಿಯೂ ದಡದಲ್ಲಿಯ ಹೊಸಮಾವಿನ ಹೂವಿನ ಮಧುವಿನಿಂದ ಉನ್ನತ್ತವಾದ ತುಂಬಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವಳೂ ಮಹಾಸರೋವರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವಳೂ ಆದ ನರ್ಮದಾನದಿಯನ್ನು ಆ ವಿಪ್ರನು

ಅಂತೆಯ್ಯವೆಂದಾ ಮಹಾನದಿಯೊಳ್ ಸ್ನಾನಂಗೆಯ್ಯಲೆಂದು ಭಟ್ಟಂ ನಿಲ್ಲುವೆಮಾ
ಧೂರ್ತಶಿಖಾಮಣಿ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟಂಗೆ ನಂಬುಗೆಯನೆಂತು ಮಾಲ್ಪನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವ
ಸಮಯದೊಳ್ ಪತ್ತಿ ಬಂದುದೊಂದು ಪುಲ್ಲಂ ಕಂಡು ಭಟ್ಟರ್ಗ್ ತೋಟಿ ನೋಡಿರೆ ! ಪಾಪ
ಕರ್ಮನೆಂ, ಪರದ್ರವ್ಯಾಪಹರಣಂಗೆಯ್ಯನೆಂತು ನಿಕ್ಕಷ್ಟನಾವನುಮಿಲ್ಲೆನೆ ಭಟ್ಟರೆಂದರಿದಂ ನೀವಜಿತು
ತಂದುದಿಲ್ಲದೊಂದು ಪುಲ್ ತಲೆಯೊಳ್ ಪತ್ತಿ ಬಂದುದರ್ಕೇನುಂ ದೋಷಮಿಲ್ಲದೊಡಾ ಧೂರ್ತಂ
ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ:

ಈ ಪುಲ್ಲದೆಂತು ಬಂದೊಡ-

ಮೇ ಪಡೆಮಾತೆನೆಗೆ ದೋಷಮಕ್ಕುಮೋಷಂ

ಪಾಪಕ್ಕಂಬುವೆನದಲೆಂ-

ದೀ ಪುಲ್ಲಂ ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟಾಂ ಬರ್ಪಂ

೩೨೧

ಎಂದು ನೀವೀ ಮುಂದಣೂರೊಳೊಂದು ದಿವಸಮಿರಿಮೆಂದಾ ಪುಲ್ಲಂ ಪಿಡಿದು ಮಗುಟ್ಟು
ಕಿಟಿದಂತರಂ ಬಂದು ಪುಲ್ಲನಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಸುಟು ಕಿಟಿದು ಪೊಟ್ಟುಗಳೆದು ಮಗುಟ್ಟಿರುಳರೆಜಾವ
ಮಾಡಾಗಳ್ ಭಟ್ಟರಿದ್ಡೆಯನಜಿಸುತ್ತಂ ಬಂದು ಕಂಡು ಪಥಶ್ರಮದೊಳಂ ಕೃಧೆಯೊಳಂ ಕರಂ
ಬಲಶ್ರನೆ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನಿಂತೆಂದಂ : ನೀವಿಂತಿದೊಡೆ ಪೊತ್ತುಪೋದಪುದು ಬಲೆಕ್ಕಿ
ಭೆಕ್ಕಮನಿಕ್ಕುವರಿಲ್ಲ ಈಗಲೆ ಪೋಗಿಮನೆ ಧೂರ್ತನೆಂದನೀ ಪೊಟ್ಟು ಪೋದೊಡೆ ನಾಯ್ಕಳ್
ತಿಂಗುಮೆಂತು ಪೋಪೆನೆನೆ ಭಟ್ಟನಾ ದುಷ್ಕನಂ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಬಗೆದು ತನ್ನ ಕಯ್ಯ ಪೊನ್ನ ಕೋಲಂ

ಸೇರಿದನು. ವ|| ಆ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಲ್ಲಲು ಆ
ಧೂರ್ತಶಿಖಾಮಣಿಯು ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಸಲಿ ಎಂದು
ಚಿಂತಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಳಿದು ಬಂದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಂಡು ಭಟ್ಟರಿಗೆ
ತೋರಿಸಿ, ನೋಡಿ, ನಾನು ಪಾಪಕರ್ಮಿ, ಪರದ್ರವ್ಯಾಪಹರಣ ಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನಷ್ಟು
ನಿಕ್ಕಷ್ಟನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಭಟ್ಟರು ಹೀಗೆಂದರು : ಇದನ್ನು ನೀವು ಅರಿತು
ತಂದುದಲ್ಲ ; ಇಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಹುಲ್ಲು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಏನೂ
ದೋಷವಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಆ ಧೂರ್ತನು ಮತ್ತೂ ಹೀಗೆಂದನು : ೩೨೧. ಈ ಹುಲ್ಲು ನನ್ನ
ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರೆ ತಾನೆ ಏನು, ನನಗೆ ದೋಷ ತಪ್ಪಿದುದಲ್ಲ. ಪಾಪಕ್ಕೆ ನಾನು
ಅಂಜುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಈ ಹುಲ್ಲನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸುಟು ಬರುವೆನು,
ವ|| ನೀವು ಈ ಮುಂದಿನ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಇರಿ ಎಂದು ಆ ಹುಲ್ಲನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಬಂದು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸುಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ
ರಾತ್ರಿ ಅರ್ಧಜಾವವಾದಾಗ ಭಟ್ಟರಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಬಂದು ಕಂಡು
ಮಾರ್ಗಾಯಾಸದಿಂದಲೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದಲೂ ತುಂಬ ಬಳಲಿರುವೆನು ಎನಲು
ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ಹೀಗೆಂದನು : ನೀವು ಹೀಗೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವುದು ;
ಬಳಿಕ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕುವವರಿಲ್ಲ ; ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಧೂರ್ತನು ಈ
ಹೊತ್ತು ಹೋದರೆ ನಾಯಿಗಳು ಕಚ್ಚುವುವು ; ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ ಎನ್ನಲು, ಭಟ್ಟನು ಆ
ದುಷ್ಕನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನೆಂದೇ ಬಗೆದು ತನ್ನ ಕಯ್ಯ ಹೊನ್ನಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ

ಪಿಡಿದು ಪೋಗಿ ಕಿಡಿಸದೆ ಕೊಂಡು ಬೇಗಂ ಬಾ ಪೋಗೆಂಬುದುಮಂತೆಗೆಯ್ದೆನೆಂದಾ ಧೂರ್ತಶಿಖಾಮಣಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯೊಳೋಡಿಪೋದಂ. ಆ ಭಟ್ಟನಾತಂ ಬಂದವನೆಂದಿರುಳ್ಳೆಲ್ಲಂ ಜಾಗರಮಿದುರ್ ನೇಸಜ್ಜ್ ಮೂಡೆ ನಾಡೆಯುಂ ಪೊಚ್ಚಿದುರ್ ಎಂತುಂ ಬರವಂ ಕಾಣದೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಕಿಡಿದುಬೇಗಮನಿದುರ್, ವಾಕ್ಯಂ || ಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ಬಹುವಿಘ್ನಾನಿ ಟೀ|| ನಲೈಗೆ ತಡೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿಹುವು-ಎಂಬುದುಂಟೆಂದರ್ಥದಬಲಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಮತ್ತಂ ಸತ್ತಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಪೋಗಿ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನಾರ್ಥಂ ಬರ್ಪಿನಮೊಂದು ಮಹಾರಣ್ಯದ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದ ತಡಿಯೊಳೊಂದು ಮಹಾಕಾಯನಪ್ಪ ಬಕಂ ಶಕುನಿಗಳ್ಗೆ ಧರ್ಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂಗೆಯ್ದುದಂ ಮತ್ಸ್ಯಂಗಳ್ ಮೊದಲಾಗಿ ಜಲಚರಂಗಳುಂ ವಿವಿಧವಿಹಂಗಳಂಗಳಂ ಕೇಳ್ದುದಂ ಕಂಡು ಭಟ್ಟನೀ ಚೋದ್ಯಮಂ ನೋಡುನೆಂದು ಅದಜ ಕೆಲದೊಳ್ ಪರ್ವಿ ಕೊರ್ವಿ ಸುವುರ್ಗೊಂಡ ಮಾಧವಿಯ ಪೊದಜೊಳಡಂಗಿದುರ್ ನೋಡುದುಂ ಕಿಡಿದುಂ ಬೇಗಕ್ಕೆ ಆ ಬಕಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುಂ ಮಾಣ್ವ ಇನ್ನಾಂ ನಿಯಮಂಗೆಯ್ದಪೆಂ ನೀವೆಲ್ಲ ಪೋಗಿಮೆನೆ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಒರ್ಮೆಯ ಪಾಟಿ ಪೋದವು. ಜಲಚರಂಗಳೊಂದೊಂದೆ ಪೋಪಾಗಳ್ ಪಿಂದುಟೆದ ಮತ್ಸ್ಯಮನೊಂದೊಂದಂ ಪಿಡಿದು ತಿಂದುದಂ ಭಟ್ಟಂ ಕಂಡು ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂ ತಳದರ್ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸಕಂಞಯಿನಿಯನೆಯ್ಯುವುದುಮಾ ಪೊಜವೊಲೊಳೊಂದು ನಂದನವನದೊಳಗೊರ್ವಂ ತಾಪಸರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿ ತಪನತಾಪಕ್ಕೆ ಮೊಗಮನೊಡ್ಡಿ ನಾಲ್ಕುಂ ದೆಸೆಯೊಳಂ ಕಿಚ್ಚನೊಟ್ಟು ನಡುವೆ ನಿಂದಿದನಂ ಕಂಡು

ಹಾಳು ಮಾಡದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಹೋಗು ಎನ್ನಲು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಆ ಧೂರ್ತಶಿಖಾಮಣಿ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಓಡಿಹೋದನು. ಆ ಭಟ್ಟನು ಆತನು ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದ ಮೇಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಿದ್ದು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದನು. ವಾ|| ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಹಳ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಣದ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾರಣ್ಯದ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾಕಾಯದ ಬಕನು ಶಕುನಿಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ಜಲಚರಗಳೂ ವಿವಿಧ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಭಟ್ಟನು ಈ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನೆಂದು ಅದರ ಕೆಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಬ್ಬಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮಾಧವಿಯ ಹೊದರನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಬಕನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಇನ್ನು ನಾನು ನಿಯಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವೆನು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿರಿ ಎನ್ನಲು ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಹಾರಿಹೋದುವು. ಜಲಚರಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಹಿಂದೆ ಉಳಿದ ಮತ್ಸ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಭಟ್ಟನು ಚೋದ್ಯಪಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಭಟ್ಟನು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಆ ನಗರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತಾಪಸರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮುಖವನ್ನೊಡ್ಡಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಒಟ್ಟಿ ನಡುವೆ

ಇದು ಕೌತುಕವಾಗಲೆ ವೇ-

ಬ್ಬದು ನೋಡುವೆನಿದುಮನೆಂದು ತದ್ವಿಪ್ರಂ ನಿ-

ಬ್ಬದು ಮಪರಗಿರಿಯನೆಯ್ದಿದ-

ನದಿತಿಪ್ಪಿಯಪ್ಪುತನಬ್ಬಮಿತ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ

೩೨೨

ಅಂತಾದಿತ್ಯನಪರಗಿರಿಯನ್ನೆದುವುದುಂ ಕವಿದ ಕಬ್ಬಲೆಯೊಳಾ ಕೃತಕ ತಾಪಸಂ ತಪಮಂ ಸಂಹರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುದುಂ ಮತ್ತಮೋರ್ವನುತ್ಪರಸಾಧಕನಾತಂಗುಡಲುಂ ತುಡಲುಂ ಪೊದೆಯಲುಂ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನದ ಮುಟ್ಟುಗಳಂ ತಂದೆನೆಂದು ಪೇಬ್ಬುದುಂ ಕರಂ ಲೇಸಾಯ್ತು ನಡೆಯಂದಿರ್ವರುಂ ಪೋಗಿ ರಾಜಭವನಮಂ ಪೊಕ್ಕು ಕನ್ನಮನಿಕ್ಕಿ ಭಂಡಾರಮಂ ಕಳ್ಳ ಪೊಜಮಡುವಾಗಳ್ ಕಾಪಿನವರ್ ಕಂಡು ಕಳಕುಳಂಗೆಯ್ತೆ ತಳಾಜ್ ಕೇಳ್ತು ಪರಿತಂದು ಬಟ್ಟೆಗಳಿಲ್ಲಮಂ ಕಟ್ಟಿಮೆಂದು ಪೇಬ್ಬುದುಮಾ ಕಳ್ಳರ್ ಕೇಳ್ತು ಪೊನ್ನ ಪೊಜಿಯೊಳೆ ಪೋಗಲಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ನಂದನವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂದ ಪೊನ್ನ ಪುಡಿಕೆಯುಮನುಜೆಯುಮಂ ಬಳಪಮುಮಂ ಅಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟರ್ವ ಭಟ್ಟನ ಮುಂದೆ ತಂದಿಕ್ಕಿ ತನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ತಪೋರೂಪದೊಳಿರ್ವಂ ಅನ್ನೆಗಂ ತಳಾಜ್ ಪರಿತಂದು ನಿಮ್ಮಡಿ ನಿಮ್ಮತ್ತಲ್ ಪೆಜಿರ್ ಮಾನಸರ್ ಬಂದರೊಳರೆ ಪೇಟೆಮನೆ ತಸ್ಸರತಾಪಸನಾ ಮರದಡಿಯೊಳೊರ್ಬಂ ಬಂದಿರ್ಪನೆಂದು ಸನ್ನೆಯಿಂ ಪೇಬ್ಬುದುಮವರ್ ಪರಿತಂದು ನೋಡಿ ಪಟ್ಟರ್ವ ಭಟ್ಟನ ಮುಂದಿರ್ವ ಭಂಡಾರದ ಪುಡಿಕೆಗಳುಮಂ ಕನ್ನದ ಮುಟ್ಟುಗಳುಮಂ ಕಂಡವಂ ಕೊಂಡಾ ಪಾರ್ವನ ತಲೆಯೊಳಿಟ್ಟರಸಂಗೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವುದುಮರಸನಾ ಭಟ್ಟನ ನೆಟ್ಟನೆ ಕಳ್ಳನೆಂದೆ ಬಗ್ಗಿದ ದುಷ್ಟಂಗೆ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಡಿಮನೆ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನಂತೆಂದಂ :

ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವವನನ್ನು ಕಂಡನು. ೩೨೨. ಇದು ಕೌತುಕವಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು ಇದನ್ನೂ ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಆ ವಿಪ್ರನು ನಿಲ್ಲಲು ಸೂರ್ಯಸ್ತಮಾನವಾಯಿತು. ವ|| ಆಗ ಕವಿದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕೃತಕತಾಪಸನು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಉತ್ತರಸಾಧಕನು ಆತನಿಗೆ ಉಡಲೂ ತೊಡಲೂ ಹೊದೆಯಲೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನ ಹಾಕುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಂದೆನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಯಿತು, ನಡೆ ಎಂದು ಇಬ್ಬರು ಹೋಗಿ ರಾಜಭವನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಕನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಕದ್ದು ಹೊರಹೊರಡಲು ಕಾವಲುಗಾರರು ಕಂಡು ಗಲಾಟೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ತಳವಾರರು ಆ ರಾಧಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಡಿಬಂದು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಕಳ್ಳರು ಕೇಳಿ ಹೊನ್ನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚದೆ ನಂದನವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾವು ತಂದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೂ ಉಳಿಯನ್ನೂ ಬಳಪವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಭಟ್ಟನ ಮುಂದೆ ತಂದು ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ತಪೋರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಳವಾರರು ಓಡೋಡಿ ಬಂದು ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದವರಿರುವರೇ ಹೇಳಿ ಎನ್ನಲು ಆ ಕಳ್ಳ ಋಷಿಯು ಆ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಬಂದಿರುವನು ಎಂದು ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಅವರು ಓಡಿ ಬಂದು ನೋಡಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಭಟ್ಟನ ಮುಂದಿದ್ದ ಭಂಡಾರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನ ಹಾಕುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಅವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಆ ಹಾರುವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ಅರಸನಿಗೆ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಅರಸನು ಆ ಭಟ್ಟನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕಳ್ಳನೆಂದೇ ಬಗೆದು ಈ ದುಷ್ಟನಿಗೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಮಾಡಿ ಎನ್ನಲು ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ಹೀಗೆಂದನು ;

ಶ್ಲೋ|| ಬಾಲ ಚುಂಬಿತನಾರೀ ಚ ತ್ಯೂಣೋರಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ

ಧರ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಶಕುನಿಃ ತಾಪಸೋ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಶಯಃ ||೧೬೦||

ಎಂದೊಡರಸನಂತೆಂದು ಬೆಸಗೊಳೆ ತತ್ತಪಂಚಮನರಸಂಗೆ ಭಟ್ಟಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ಪೇಟ್ಟುದುಮರ ಸನಾ ಕೃತಕತಪೋಧಾರಿಯ ಗುಹೆಯಂ ಶೋಧಿಸೆ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ಪೊಲಲೋಳ್ ಪೋದ ಪಲವು ವಸ್ತುಗಳು ಸನ್ಯಂಗವೆರಸಿ ಕಂಡಾ ತಸ್ತುರತಪಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಡಿ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟಂಗೆ ಪಿರಿವಪ್ಪರ್ಥಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದಂ, ಅದು ಕಾರಣದಿಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಅತ್ಯಾಚಾರಮನಾಚಾರಮತಿನಿಂದ್ಯಮತಿಸ್ತುತಿಃ

ಅತಿಶೌಚಮಶೌಚಂ ವಾ ಪದ್ವಿಧಂ ಧೂರ್ತಲಕ್ಷಣಂ ||೧೬೧||

ಟೀ|| ಅತಿ ಆಚಾರಮುಂ ಅಂತೆ ಅತಿ ಅನಾಚಾರಮುಂ ಅತಿನಿಂದೆಯುಮತಿಸ್ತುತಿಯುಂ ಅತಿಶೌಚಮುಂ ಶೌಚಮಿಲ್ಲದಿಪ್ಪುದುಂ ಈ ಆಚು ಗುಣಂಗಳುಂ ಧೂರ್ತಂಗೆ ಲಕ್ಷಣವು ಎಂಬುದು ನೀತಿಯುಂಟು. ಈ ಪುಲಿಯುಮತ್ಯಾಚಾರಮಾಗಿದುಂ. ಇದಕು ಬಲೆಯೋಳ್ ಸಿಲ್ವಲ್ವೇಡ ಪೆಟತೊಂದೆಡೆಗೆ ಪೋಪಂ ನಡೆಯೆನೆ ಮೊಲನಂತೆಂದುದು : ಇಂತಪ್ಪವಶಮನುಳ್ಳ ತಪಸ್ವಿ ನಮಗೆ ತಪ್ಪಲತಿಯಂ, ಕಟಿಯಂ, ಗಳಪದಿರ್ ನಡೆಯೆನೆ ಕಪಿಂಜರನದರ್ಕಂಜಿ ನಿನಗಾದುಪ್ಪಹತಿಯನಗಾದಪುದು ನಡೆಯೆಂದೆರಡುಂ ಆ ಕಪಟತಾಪಸರೂಪಧಾರಿಯಪ್ಪ ದ್ವೀಪಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪೊಡವಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಡಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಂಗೆಯ್ಲ್ ಬಂದೆವೆಮ್ಮಂ ವಿಚಾರಿಸಲ್ವೇಟ್ಟು

ಬಾಲ ಚುಂಬಿತ ನಾರೀ ಚ ತ್ಯೂಣೋರಶ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ

ಧರ್ಮಂ ಕರೋತಿ ಶಕುನಿಃ ತಾಪಸೋ ನಾಸ್ತಿ ಸಂಶಯಃ ||

ವ|| ಅದಕ್ಕೆ ಅರಸನು ಅದೇನು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಟ್ಟನು ಸವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಅರಸನು ಆ ಕೃತಕತಪೋಧಾರಿಯ ಗುಹೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕಳುವಾದ ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕನ್ನ ಹಾಕುವ ಸಾಧನಗಳೊಡನೆ ಕಂಡು ಆ ರಳ್ಳ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಅತ್ಯಾಚಾರವೆಸಗುವವನೂ, ಅನಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವವನೂ, ಅತಿ ನಿಂದಿಸುವವನೂ, ಅತಿಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವವನೂ, ಅತಿಶುಚಿಯಾಗಿರುವವನೂ ಈ ಆರು ವಿಧಗಳು ಧೂರ್ತರ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬ ನೀತಿ ಇದೆ. ಈ ಹುಲಿಯೂ ಅತ್ಯಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುವುದು; ಇದರ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಬೇಡ ; ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ ಎನ್ನಲು ಮೊಲವು ಹೀಗೆಂದಿತು: ಇಂತಹ ಉಪಶಮವುಳ್ಳ ತಪಸ್ವಿ ನಮಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಮಾಡನು. ಅಂದಮೇಲೆ ಗಳಹಬೇಡ, ನಡೆಯೆನ್ನಲು ಕಪಿಂಜರನು ಅದಕ್ಕಂಜಿ ನಿನಗೆ ಆಗುವ ಕೇಡು ನನಗೂ ಸಂಭವಿಸುವುದು, ನಡೆ ಎಂದು ಎರಡೂ ಆ ಕಪಟ ತಾಪಸರೂಪಧಾರಿಯಾದ ದ್ವೀಪಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದುವು. ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ವಿಚಾರಮಾಡಲು ಬಂದೆವು. ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಆಗ್ರಹಮಾಡಲು ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಮಾಡದೆ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎನ್ನಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವೇ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಪುನಃ ಬಿನ್ನಯಿಸಲು ದ್ವೀಪಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ

ಮಂದಾಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯೊಡೆ ಎನ್ನ ನಿತ್ಯನಿಯಪುಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಂ ಮಾಡದೆ ಪೆಟತೊಂದೆಡೆಗೆ
ಪೋಗಿಮೆಂಬುದುಮವಕೆ ನಂಬುಗೆ ಪುಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವೆ ವಿಚಾರಿಸಲ್ತೀಬ್ಬುಮನೆ
ದ್ವೀಪಿಯದಕೋಡಂಬಟ್ಟು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನಿಂದಿಂತೆಂದು : ಇಂದಿಂಗೊಂದು ತಿಂಗಳುಪವಾಸಂ
ಗೆಯ್ದನದು ಕಾರಣದಿಂ ಧಾತುಕ್ಷಯವಾಗಿ ಕಿವಿ ಕೆತ್ತು ಕೇಳಲ್ ಬಪ್ಪುರ್ದಿಲ್ಲ ಕರ್ಣೋಪಾಂತಮಂ
ಸಾರ್ದು ಪಿರಿಯ ಸರದಿಂ ಪೇಟಿಮಂದೊಡೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆರಡುಂ ಶ್ರವಣಸಮೀಪಸ್ಥಂಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ
ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲಮುಮಂ ಪೇಟಿ ಕೇಳ್ದನೇಕಪ್ರಕಾರದಿಂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಮಿರೆ ಶಶಕ
ಪಿಂಜರಂಗಳೆರಡುಂ ಜವಂಗೆಟ್ಟು ಮೆಯ್ಯಿಡಿದುರ್ದದನಡೆದು ಪಿಡಿದು ತಿಂದುದು. ಅದಟೆಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಕ್ಷುದ್ರಮರ್ಥಪತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ನ ತದ್ವಿವದತಾಂ ಸುಖಂ

ಉಭಾವೇವ ಕ್ಷಯಂ ಯಾತೌ ಯಥಾ ಶಶ ಕಪಿಂಜರೌ

||೧೬೭||

ಟೀ|| ಕ್ಷುದ್ರಮರ್ಥಪತಿಯನೆಯ್ತಿ ಕೂಡಿದವರ್ಗೆ ಸುಖಮಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ
ಮೊಲನುಂ ಕಪಿಂಜರನೆಂಬ ಹಕ್ಕಿಯುಂ ಕೇಡನ್ನೆದಿದ ಹಾಂಗೆ. ಎಂದಾ ಕಾಗೆ ಗೂಗೇಗೈಯ್ದುಂ
ರಾಜ್ಯವಾಗದಂತೆ ಎನಿತಾನುಮುಪಕರ್ಥಗಳಂ ಪೇಟಿ ಕೇಳ್ದು.

ಶಕುನಿಗಣಮೆಲ್ಲಮುಭಿಷೇ

ಕಕಾರ್ಯಮಂ ಮಾಣ್ಣು ಪರೆದುಪೋದಪ್ಪು ನಿಜನೀ

ಡಕುಳಕ್ಕೆ ಕಾಗೆ ವಕ್ರಿಸೆ

ಸಕಳಪ್ರಾರಂಭಕಾರ್ಯಮಂ ಮಾಣದರಾರ್

೩೨೩

ಅಂತಾ ಶಕುನಿಸಮುದಾಯಂ ಪರೆದು ಪೋಪ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಕೋಪಾರುಣೀಭೂತಲೋಚನ
ನುಳೂಕರಾಜಂ ಕಂಕಂಗೆ ಮುಳಿದಿಂತೆಂದೆ ಎನೆಲವೋ ! ನಿಮಗಂ ನಮಗಂ ಮುನ್ನಾದ
ಪಗೆಯೊಂದುಮಿಲ್ಲಮನಗಾದ ರಾಜ್ಯಮಂ ಕಿಡಿಸಿದುದಲ್ಲದೆನ್ನಮಂ ಕೆಡೆ ನುಡಿದೆ. ನಿನ್ನನೊರ್ವನಂ

ಹೀಗೆಂದಿತು : ಇಂದಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಉಪವಾಸವ್ರತದಲ್ಲಿರುವೆ ; ಅದರಿಂದ
ಧಾತುಕ್ಷಯವಾಗಿ ಕಿವಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ; ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಸ್ವರದಿಂದ
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಎನ್ನಲು ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆರಡೂ ಕಿವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾವು ಬಂದ
ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಕೇಳಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರಲು ಮೊಲ
ಕಪಿಂಜರಗಳೆರಡೂ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ ಮೆಯ್ಯರೆದಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹಿಡಿದು ತಿಂದಿತು. ಅದರಿಂದ,
ಶ್ಲೋ|| ಮೊಲವೂ, ಕಪಿಂಜರನೆಂಬ ಹಕ್ಕಿಯೂ ಕೇಡನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ಕ್ಷುದ್ರನಾದ
ಅರ್ಥಪತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಆ ಕಾಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ
ಗೂಬೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಗದಂತೆ ಅನೇಕ ಉಪಕರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಕೇಳಿ ೩೨೩.
ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹವೆಲ್ಲವೂ ಅಭಿಷೇಕಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಗೂಡುಗಳಿಗೆ ಚೆದರಿ
ಹೋದುವು. ಕಾಗೆಯು ವಕ್ರಿಸಲು ಸಕಲಪ್ರಾರಂಭಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡದವರು
ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ? || ಹಾಗೆ ಆ ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹವು ಹಾರಿಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪಾರುಣೀ
ಭೂತಲೋಚನನಾದ ಉಲೂಕರಾಜನು ಕಾಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆಂದನು:
ಎನೆಲವೋ ! ನಿಮಗೂ ನಮಗೂ ಹಿಂದೆ ಆದ ಹಗೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ ; ಅಲ್ಲದೆ ನನಗಾದ
ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನೂ ನಿಂದಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಂದೆನಾದರೆ ಮುಂದೆ

ಕೊಂದೆನಪ್ಪೊಡೆ ಮುಂದಪ್ಪ ಪಗೆಗಳ್ಳಿ ಕೊಂದಂತಕ್ಕುಮದಪಿಂನಿಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂ ಕೊಲ್ಲೆನೆಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದು:

ಕುರುಕುಲಮಂ ಬಕಾರಿ ಭುಜಗವಜಮಂ ಭುಜಗಾರಿ ದಾನವೇ
ಶ್ವರಕುಲಮಂ ಮುರಾರಿ ಭುಜವಿಕ್ರಮದಿಂದ ತವೆ ಕೊಂದ ಮಾಟಿಯಿಂ
ದುರುತರ ಬಾಹುವಿಕ್ರಮದೆ ನಾಂ ತವೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಮಾಣೆನುಗ್ಗಸಂ
ಗರಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಕಬಳಮಂ ಕುಸುಮಾಯುಧವೈರಿ ಕಾವೊಡಂ ೩೨೪

ಎಂದುಳೂಕಾಧಿರಾಜನತಿಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆಯ್ತು ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಪೋದಂ. ಇತ್ತಲಾ ವಾಯಸಂ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಮಾತಿಗೆ ಭೀತನಾಗಿ ತನ್ನೊಳಿಂತೆಂದುದು :

ಶ್ಲೋ|| ಹೇ ಜಿಹ್ವೇ ಮಧುರೇ ಸ್ವಿಗ್ಧೇ ಕಿಂ ಮಧುರಂ ನ ಭಾಷಸೇ
ಮಧುರಂ ವದ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಲೋಕೋ ಹಿ ಮಧುರಪ್ರಿಯಃ ||೧೬೩||

ಟೀ|| ಎಲೆ ನಯವಹಂತಹ ನಾಲಗೆಯೆ ನಿಷ್ಕರವನೆಂದು ನುಡಿಯದಿರು ; ಮಧುರವನೆ ನುಡಿ ; ಮಧುರವೆಂಬುದು ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿಹುದು ಎಂದು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದುದು :

ಜಯಮಂ ಕೀರ್ತಿಯನಭಿವ್ಯ-
ದ್ಧಿಯನೊಳ್ಳಂ ಕಾರ್ಯದ್ಧಿಯಂ ಸತ್ಪಲಮಂ
ಬಯಸುವ ಮನುಜಂ ಸತತಂ
ಪ್ರಿಯವನೆ ನುಡಿವುದು ವಿಪಕ್ಷಮಾರ್ಗವರೋಳ್ ೩೨೫

ಎಂಬ ನೀತಿಯಂ ಬಿರುಟ್ಟು ಮಾತಪಿಯದೆ ನುಡಿದು ಎನ್ನ ಜಾತಿಗಮುತ್ಪಾಕೇತುವಾದೆನೆಂದು ತನ್ನಂ ತಾನೆ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಯಸಂ ಪೋದುದು. ಅಂದಿಂತಿತ್ತ ಕೌಶಿಕಂಗಳ್ಳಂ ನಮಗಂ ಪಗೆಯಾದುದೆಂದು ಚಿರಂಜೀವಿ ಪೇಟಿ ಮೇಘವರ್ಣನಿಂತೆಂದಂ ; ವಾಜಾತ್ಯದಿಂದ

ಆಗುವ ಹಗೆಗೆ ಅಂಜಿ ಕೊಂದಂತಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮತ್ತೂ ಹೀಗೆಂದನು : ೩೨೪. ಕುರುಕುಲವನ್ನು ಬಕಾರಿ, ಸರ್ಪಕುಲವನ್ನು ಗರುಡ, ದಾನವೇಶ್ವರಕುಲವನ್ನು ಮುರಾರಿ ಭುಜವಿಕ್ರಮದಿಂದ ನಾಶ ಮಾಡಿದಂತೆ ಉರುತರ ಬಾಹುವಿಕ್ರಮದಿಂದ ಉಗ್ರಸಂಗರಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಕಬಲವನ್ನು ಹರನು ಬಂದು ರಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಕೊಂದಲ್ಲದೆ ಬಿಡೆನು! ವ|| ಹೀಗೆ ಉಲೂಕಾಧಿಪತಿಯು ಅತಿಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಆ ವಾಯಸವು ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಮಾತಿಗೆ ಭೀತನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಎಲೈ ನಯವಾದ ನಾಲಗೆಯೇ ನಿಷ್ಕರವಾದುದನ್ನು ಎಂದೂ ನುಡಿಯದಿರು, ಮಧುರವನ್ನೇ ನುಡಿ ; ಮಧುರವಚನ ಸರ್ವಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೩೨೫. ಜಯವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಒಳಿತನ್ನೂ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸತ್ಪಲವನ್ನೂ ಬಯಸುವ ಮನುಜನು ಸತತವಾಗಿ ವೈರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯಬೇಕು ವ|| ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾತನ್ನರಿಯದೆ ನುಡಿದು ತನ್ನ ಜಾತಿಗೇ ಉತ್ಪಾಕೇತುವಾದೆನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಯಸವು ಹೋಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಗೂಬೆಗಳಿಗೂ ನಮಗೂ ವೈರ ಸಂಭವಿಸಿತು ಎಂದು ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೇಳಲು ಮೇಘವರ್ಣ

ವೈರಮನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಗೈಯ್ದು ಕೊಂದಿಕ್ಕಿದರೆಂಬ ಕಥೆಗಳನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೀಯೆನೆ ಮತ್ತಂ
ಚರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ :

ಕೇಳಹಿತವಿಜವಲ್ಲಭ

ಲೀಳಂ ವಿಕ್ರಮನಿರಸ್ತಕಾಳಂ ದಿವಿಜಾ

ಭೀಳಂ ಮಥಿತಾಖಿಳ ದಿ

ಕ್ಷಾಳಂ ಶಿಶುಪಾಲನೆಂಬನೊರ್ವಂ ದನುಜಂ

೩೨೬

ಅಂತಾತಂ ವಾಗ್ಗೋಷದಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷಜೀವಿತನಾದ ಕಥೆಯಂ ನಿಮ್ಮಡಿ ಕೇಳುತ್ತೀಯಿರಕ್ಕುಮೆಂದು ಪೇಟಲ್
ತಗುಳ್ಳಂ :

೪. ಶಿಶುಪಾಲನ ಕಥೆ

ಧರ್ಮಪುತ್ರನಪ್ಪ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಯುಂ ಯಶೋರ್ಥಿಯುಮಾಗಿ
ರಾಜಸೂಯಯಾಗಂ ಮಾಡಲುಡ್ಯೋಗಂಗೆಯ್ದು ನಾರಾಯಣಾದಿಗಳುಮಪ್ಪ ಯಾದವರುಮಂ
ದುರ್ದ್ಯೋಧನಂ ಮೊದಲಾದನೇಕ ದೇಶಾಧೀಶ್ವರುಮಪ್ಪ ರಾಜತನೂಜರುಮಂ ಶಿಶುಪಾಲಂ ಮೊದಲಾದ
ದನುಜಸಮೂಹಮುಮಂ ವ್ಯಾಸ ಕಶ್ಯಪ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಸಿಷ್ಠಾಸ್ತ ಪರಾಶರಾದಿ
ಮಹಾಮುನಿಸಮೂಹಮುಮಂ ಬಲೆಯನಟ್ಟಿ ಬರಿಸಿ ಯಾಗಂಗೆಯ್ದು ತದನಂತರಂ
ಭೀಮಾಗ್ರಜನಗ್ರಪೂಜೆಗಗ್ರೇಸರರಾರ್ ಪೇಟೆಮೆಂಬುದುಂ ಗಾಂಗೇಯಂ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಂತೆಂದಂ:

(ಮಲ್ಲಿಕಾ ಮಾಲೆ)

ಉಗ್ರಸಂಗರರಂಗದೊಳ್ ಬಲವನ್ನಿಶಾಚರಮುಖ್ಯವೀ-

ರಾಗ್ಯಗಣ್ಯರನಿಕ್ಕಿ ಭೂಚರಖೇಚರಾಖಿಲಲೋಕಪಾ-

ಲಾಗ್ಯಗಾಮರ ಪೀಡೆಯಂ ಕಳೆದಿದ್ಧ ವಿಷ್ಣುಗೆ ಭಕ್ತಿಯುಂ

ದಗಪೂಜೆಯನೀವುದಬ್ಧಿಪರೀತ ಭೂತಳವಲ್ಲಭಾ

೩೨೭

ಹೀಗೆಂದಿತು : ವಾಙ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ಬಂದ ವೈರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಕೊಂದು
ಹಾಕಿದರೆಂಬ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ನಾನು ಕೇಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಮತ್ತೆ ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದಿತು.
೩೨೬. ಅಹಿತ ದಿವಿಜವಲ್ಲಭಲೀಲನೂ ವಿಕ್ರಮನಿರಸ್ತಕಾಳನೂ ದಿವಿಜಾಭೀಳನೂ
ಮಥಿತಾಖಿಳ ದಿಕ್ಪಾಲನೂ ಆದ ಶಿಶುಪಾಲನೆಂಬೊಬ್ಬ ದನುಜನಿದ್ದನು. ವ|| ಹಾಗೆ
ಆತನು ವಾಗ್ಗೋಷದಿಂದ ಹತನಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯರು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು
ತೊಡಗಿದನು : ವ|| ಧರ್ಮಪುತ್ರನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಯೂ
ಯಶೋರ್ಥಿಯೂ ಆಗಿ ರಾಜಸೂಯಯಾಗ ಮಾಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನಾರಾಯಣಾದಿಗಳಾದ
ಯಾದವರನ್ನೂ ದುರ್ಯೋಧನ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದೇಶಾಧೀಶ್ವರರಾದ
ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನೂ ಶಿಶುಪಾಲ ಮೊದಲಾದ ದನುಜಸಮೂಹವನ್ನೂ, ವ್ಯಾಸ, ಕಶ್ಯಪ,
ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವಸಿಷ್ಠ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಪರಾಶರಾದಿ ಮಹಾಮುನಿ ಸಮೂಹವನ್ನೂ
ದೂತರನ್ನಟ್ಟಿ ಕರೆಯಿಸಿ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಭೀಮಾಗ್ರಜನು ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೆ
ಅಗ್ರೇಸರರು ಯಾರು ಹೇಳಿ ಎನ್ನಲು ಗಾಂಗೇಯನು ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೀಗೆಂದನು:
೩೨೭. ಅಬ್ಧಿಪರೀತ ಭೂತಳವಲ್ಲಭ ! ಉಗ್ರಸಂಗರರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ
ನಿಶಾಚರಮುಖ್ಯವೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದು ಭೂಚರ ಖೇಚರ ಅಖಿಲ ಲೋಕಪಾಲ

ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಂದಾಕಿನೀನಂದನನ ಮಾತಿಗೆ ಯಮನಂದನನಾನಂದಮನಸ್ಸನಾಗಿ ದೇವಕೀ ನಂದನಂಗಳ್ಳಪೂಜೆಯನತ್ತುವಾಗಳ್ ದಾನವಕುಲಚಕ್ರವರ್ತಿಯುಮಧುರೀಕೃತದಿಕ್ಕಾಲನು ಮಾಸನ್ನಕಾಲನುಮಪ್ಪ ಶಿಶುಪಾಲಂ ಕಂಡು ಕಡುಮುಳಿದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂಗೆ ನಿಷ್ಕರನಾಗಿ ಗಾಂಗೆಯನಂ ನೋಯೆ ನುಡಿದು ಮಾಣದೆ ಬಾಣಾಸುರ ಕರಾಂತಕನುಮಂ ಬಾಯ್ಕುವಂತೆ ಭಂಗಿಸಿ ಹೆಂಡಿರಂ ಬಯ್ಯಂತೆ ಬಯ್ಯುದುಮನಂತನಂತಕನಂತೆ ಮುಳಿದು ದಿವಿಜಾಂತಕನಂ ಕೃತಾಂತಭವನಮಂ ಪೊಗಿಸಿದಂ.

ಅದಲ್ಲದೆಯುಮನೂನಬಳರಪ್ಪ ದಾನವಮಾನವರೆನಿಬರಾನುಂ ವಾಕ್ಯಾರುಷ್ಯದಿಂ ಕೆಟ್ಟರೆಂದು ಚಿರಂಜೀವಿ ಪೇಟ್ಟುದಂ ಕೇಳ್ವ ಮೇಘವರ್ಣಂ ನೀವಿಲ್ಲದುದನೇಕೆ ಪೇಚ್ಚಿದೆಲ್ಲಮನಾನೆಂದೆ ; ಇನ್ನಾ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನಂ ಸಾಧಿಸುವುಪಾಯಮಂ ಅನ್ನೆವರಂ ನಮಗೆ ನಿಶ್ಚಿತಮಪ್ಪದೆಯುಮುಂ ಚಿಂತಿಸಿಮೆನೆ ಚಿರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ

ಆರಿ ಬಲವಂತಂ ಮತಿಯೊಳ್

ಪಿರಿಯಂ ಸಾಧಿಸುವೊಡತೆಯೆನೆಂಬವಸರದೊಳ್

ಪಿರಿದಾಳಾಪದೊಳೇನಪ-

ಸರಣಮೆ ಶರಣಂ ನಯಾಗಮಜ್ವರ ಮತದಿಂ

೩೨೮

ಎನೆ ಮೇಘವರ್ಣನಂತಪ್ಪೊಡೆ ನಾವಪಸರಣಂಗೆಯ್ವಮೆನೆ ಚಿರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ :

ಅಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಕಳೆದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸು ಎಂದು ನುಡಿದ ಮಂದಾಕಿನೀನಂದನನ ಮಾತಿಗೆ ಯಮನಂದನನು ಆನಂದಮನಸ್ಸನಾಗಿ ದೇವಕೀನಂದನನಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಆಗ ದಾನವಕುಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ದಿಕ್ಕಾಲಕರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದವನೂ ಆಸನ್ನಕಾಲನೂ ಆದ ಶಿಶುಪಾಲನು ಕಂಡು ಕ್ರೋಧಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಗಾಂಗೆಯನಿಗೆ ನೋಯುವಂತೆ ನುಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಭಂಗಿಸಿ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಬಯ್ಯುವಂತೆ ಬಯ್ಯಲು ಅನಂತನು ಅಂತಕನಂತೆ ಕೋಪಿಸಿ ದಿವಿಜಾಂತಕನನ್ನು ಯಮಪುರಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಸಾಧ್ಯಬಲರಾದ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ದಾನವ ಮಾನವರು ವಾಕ್ಯಾರುಷ್ಯದಿಂದ ಕೆಟ್ಟರು ಎಂದು ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೇಘವರ್ಣನು ನೀವು ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ ; ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ತಿಳಿದವನೇ. ಇನ್ನು ಆ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ನಿಶ್ಚಿತರಾಗಿರುವ ಎಡೆಯನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೩೨೮. ಶತ್ರು ಒಲಾಡ್ಯನು, ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನು, ಅವನೊಡನೆ ಸಾಧಿಸಲಾರೆವು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಆಲಾಪದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ; ನೀತಿಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಈಗ ಅಪಸರಣವೇ ಶರಣು ವ|| ಎನ್ನಲು ಮೇಘವರ್ಣನು ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಅಪಸರಣ ಮಾಡೋಣ ಎನ್ನಲು ಚಿರಂಜೀವಿ

ಚಾರುಮಯೂರಮಂ ಸಮದಚಾತಕವಾರಮನುದ್ಭವೇತಕಾ-
ಧಾರಮನತ್ಪುದಾತ್ಮಸುರಗೋಪಮನುದ್ಭವೇಷ ನೀಪಮಂ
ಭೂರಿಸುರೇಂದ್ರ ಚಾಪಮನಪಾಸ್ತದ್ರಾಧರತಾಪಮಂ ಗತಾಂ-
ಭೋರುಹಜಾಳಮಂ ಜಳದಕಾಳಮನಸ್ತಲಸನ್ನರಾಳಮಂ ||*

೩೨೯

ವಾನರಬಲಸಹಿತಂ ತೇ-

ಜೋನಿಧಿ ದಶರಥತನೂಭವಂ ವಿಶದಯಶ-

ಶ್ರೀನಿಲಯಂ ವಿಜಿತಾರಿ ನೃ-

ಪಾನೀಕಂ ಋಷ್ಯಮೂಕನಗದೋಳ್ ಕಟಿದಂ

೩೩೦

ಅದಜಿಂ ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವುಮಾ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸಕಲಕಾಕಬಲಂಬೆರಸು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದುದು
ಮಾನೆನ್ನ ಬಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದಿಂದರಿಮದರ್ಪನನ ಬೀಡಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಮುಮನಜಿದು ಬಂದ
ಬಟೆಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನಾಳೋಚಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟಮನೆ ಮೇಘವರ್ಣಂ ನೀವೆಂಬುದಲ್ಲವುಪ್ಪುದು, ದೂತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ
ನೀವೇ ಪೋದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಪಸಿದ್ವಿಯುಪ್ಪುದೊಂದೆಸೆಯೊಳಿರ್ಕ ನೀಮುಂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಬರ್ಪುದುಂ
ಸಂದೆಯಮುಪ್ಪುದದಜಿಂ ಪೆಜರನಟ್ಟಮನೆ ಚರಂಜೀವಿ ನಿಮ್ಮಡಿ! ಸ್ವಾಮಿತನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ಬೆಸಸಿದಿರ್;
ಆದೊಡಮನ್ನಿಂದಪೊಡೆ ಸಂಕಟಮುಮಧ್ವಾನಮುಮಪ್ಪ ಕಜ್ಜಂಗಳಂ ಕೇವಲಂ ದೂತಮಾತ್ರನಪ್ಪಾತಂ

ಹೀಗೆಂದನು : ೩೨೯. ಸುಂದರವಾದ ನವಿಲುಗಳನ್ನೂ ಮದಭರಿತವಾದ
ಚಾತಕವೃಂದವನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕೇತಕಾಧಾರವನ್ನೂ ಉದಾತ್ತವಾದ ಇಂದ್ರಗೋಪವನ್ನೂ
ಎತ್ತರವಾದ ಕದಂಬವೃಕ್ಷವನ್ನೂ ಸುಂದರವಾದ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಬೆಟ್ಟದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ
ತಾಪವನ್ನೂ ಹೋದ ತಾವರೆಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಹೊಳೆಯುವ ಹಂಸಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ
ವರ್ಷಾಕಾಲವನ್ನು (?) ಹಿಂದೆ ೩೩೦. ವಾನರಬಲಸಹಿತವಾಗಿ ತೇಜೋನಿಧಿಯಾದ
ದಶರಥಕುಮಾರನು ಋಷ್ಯಮೂಕ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದನು. ೩೩೧ ಅದರಿಂದ
ಪೂಜ್ಯರಾದ ನೀವೂ ಸಕಲ ಕಾಕಬಲ ಸಹಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು
ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅರಿಮದರ್ಪನನ ಬೀಡನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯವನ್ನು
ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಬಳಿಕ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ಕೈಗೊಳ್ಳೋಣ ಎಂದಿತು.
ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಘವರ್ಣನು ನೀವು ಹೇಳುವದೆಲ್ಲ ಸರಿ. ಆದರೆ ದೂತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೀವೇ
ಹೋದರೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ ಯಾಗುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ ; ನೀವೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಬರುವುದು
ಸಂದೇಹವಾದುದರಿಂದ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಚರಂಜೀವಿ ಪೂಜ್ಯರೇ,
ಸ್ವಾಮಿತನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆದರೂ ನನಗೇ ಸಂಕಟಕರವೂ
ಅಧ್ವಾನಮಯವೂ ಆದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ದೂತಮಾತ್ರನಾದವನು ಸಾಧಿಸಲೂ

* ಈ ಪದ್ಯವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗದೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಹಾಗಿದೆ.
ಇದನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

೨೫೭

ಸಾಧಿಸಲುಂ ಭೇದಿಸಲುಂ ನಿರುತಮಟಿಯಂ ಅದಟಿಂ ಸತ್ತ್ವಮುಂ ದೃಢಮುಂ ಶೌರ್ಯಮುಂ ಧೈರ್ಯಮುಂ
ಸ್ನೇಹಮುಂ ಮೋಹಮುಂ ಸಾಹಸಮುಂ ಸೈರಣೆಯುಮುಳ್ಳರನಟ್ಟಲ್ವೇಬ್ಬುವುದಂತೆನೆ:
ಚಿರಂತನಕಾರ್ಯಂಗಳೊಳಂ ಹನೂಮಂತನಂತಪ್ಪನಂ ದಶಾಸ್ಕಾಂತಕಂ ದೂತನಾಗಿ ಕಳಿಸಿದಂ.
ಮುರಾಂತಕನಂತಪ್ಪನಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ದೂತಕಾರ್ಯಕ್ಕಟ್ಟಿದಂ ಅದುಕಾರಣದಿನಿಂತಪ್ಪ
ವಿಷಮಕಾರ್ಯಮೆನ್ನಿಂದಲ್ಲದೆ ತೀರಲಟಿಯದು. ನೀವಿಂತೆನ್ನ ದೆಸೆಗೆ ಚಿಂತಿಸದೆ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ
ಪೋಗಿಮೆಂದೊಡಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಸಮಸ್ತವಾಯಸಬಲಂಬೆರಸು,

ಸಮದಾನೇಕಪಮಂ ಮಹಾಭಯದಮಂ ಪ್ರೋದ್ಧಾಮ ಜಂಬೂ ಕದಂ-

ಬಮನಭೃಂಕಪಕೂಟಮಂ ತಪನಕಾಂತಾಶ್ವಪ್ರಭಾಪಾಸ್ತ ಸಂ-

ತಮಸಸ್ಯೋಮಮನೂರ್ಜಿತಂ ಜಿತಲಸನ್ನೈನಾಕಮಂ ಋಷ್ಯಮೂ-

ಕಮನಾನಂದದಿನಿಯ್ದಂ ಸಕಲ ಕಾಕಾನೀಕಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರಂ

೩೩೧

ಧ್ವಾಂಕ್ಷಬಲಂಬೆರಸರಿಜಯ

ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿನಾತ್ತಿಯಮಂತ್ರಿ ಪೇಟ್ಟಂದಿದಿನಿ-

ರ್ದಂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಪ್ರಚಂಡ ಬ-

ಲಂ ಕ್ಷಿತಿಭೃತ್ಪಟದೊಳಬಿಳಕಾಕಾಧೀಶಂ

೩೩೨

ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್ ಚಿರಂಜೀವಿ ಮುನ್ನಮೆ ಕೌಶಿಕಬಲಚರಣ ನಖಚಿಂಚುಪಕ್ಷಘಾತದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ
ಮಾಗಿ ಕಾದಿ ಸತ್ತ ವಾಯಸಂಗಳ ರಕ್ತಕರ್ಮಮಮಂ ತನ್ನ ಮೇಲೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮೂರ್ಛಾಗತನಂತಾಗಿ

ಭೇದಿಸಲೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಅದರಿಂದ ಸತ್ತ್ವವೂ ದೃಢವೂ
ಶೌರ್ಯವೂ ಧೈರ್ಯವೂ ಸ್ನೇಹವೂ ಮೋಹವೂ ಸಾಹಸವೂ ಸೈರಣೆಯೂ ಇರುವವರನ್ನು
ದೌತಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಚಿರಂತನಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನಂಥವನನ್ನು
ರಾಮನು ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು ; ಮುರಾಂತಕನಂಥವನನ್ನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು
ದೂತಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಇಂತಹ ವಿಷಮಕಾರ್ಯವು ನನ್ನಿಂದಲ್ಲದೆ
ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ನೀವು ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಚಿಂತಿಸದೆ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಹೋಗಿರಿ ಎನ್ನುಲು
೩೩೧. ಸೊಕ್ಕಿದ ಆನೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹಾ ಭಯಂಕರವೂ, ಎತ್ತರವಾದ ನೇರಿಳೆ
ಕದಂಬವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಮುಗಿಲು ಮುದ್ದಿಡುವ ಶಿಖರಗಳಿಂದಲೂ, ಸೂರ್ಯನ
ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ ಅಂಧಕಾರದಿಂದಲೂ ಮೈನಾಕಪರ್ವತವನ್ನೇ ಗೆದ್ದ
ಋಷ್ಯಮೂಕ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತ ವಾಯಸಬಲದೊಡನೆ ಆ ಸಕಲ ಕಾಕಾನೀಕಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರನು
ಆನಂದದಿಂದ ಹೊರಟನು. ೩೩೨. ಧ್ವಾಂಕ್ಷಬಲದೊಡನೆ ಶತ್ರುಜಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ
ಆತ್ಮೀಯಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರಚಂಡಬಲನಾದ ಕಾಕಾಧೀಶನು ಹೋಗಿ
ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಇದ್ದನು. || ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ಚಿರಂಜೀವಿ ಮೊದಲೇ ಕೌಶಿಕಬಲ
ಚರಣನಖಚಿಂಚುಪಕ್ಷಘಾತದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾದಾಡಿ ಸತ್ತ ವಾಯಸಗಳ ರಕ್ತದ
ಕೆಸರನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಮೂರ್ಛಾಗತನಂತಾಗಿ ಮೇಘವರ್ಣನ

ಮೇಘವರ್ಗನ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಭವನವೆನಿಸಿವ್ವ ವಿಶಾಲ ವಟವಿಟಪಿಯ ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದರ್ಗಂ. ಅನ್ನೆಗಮಿತ್ತಲ್,

ಅರುಣೇಭೂತವಿಯುತ್ತಲಂ ನವವಿಯೋಗೋದ್ದೇಗ ಸಂತಾಪಿತಾಂ-
ಗರಥಾಂಗಂ ಮುಕುಳೀಕೃತಾಂಬುಜವನಂ ಮಂದೀಕೃತಾಶೀತರ-
ಶ್ರಿರಥಾಶ್ವಾಸ್ತ ಸುಪೀತ ನೀರಧಿಜಲವ್ರಾತಂ ದಿನಾಂತಂ ಮನೋ-
ಹರಮಾಗಿದುರ್ಗದು ವಾಸಯಾಪ್ನಿಗತ ಶುಂಭತಾಮೃಚೂಡವೃಜಂ

೩೩೩

ಅಂತೆಸೆವ ದಿವಸಾವಸಾನಸಮಯದೊಳ್ ದಿವಸಕರಂ ಪರಲೋಕ ಪ್ರಕಾಶನಾರ್ಥಂ ಪ್ರೋಪುದಂ ಕವಿದ ಕಬ್ಬಲೆಯಂ ಕಂಡರಿಮರ್ದನಂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಮುಮನುಲೂಕವೃಜಮುಮಂ ಬರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿಂತೆಂದಂ : ನಿನ್ನ ನಮ್ಮ ಕಾದಿದ ಕೊಳುಗುಳದೊಳೇನಾನುಮುಲೆದ ಕಾಕಬಲನುಮನಿಂದು ನಿರವಶೇಷಮಾಗಿ ಕೊಂದು ಬರ್ಪಂ ಬನ್ನಿಮೆಂದು ಪ್ರೋಪಮಟ್ಟು ಬಂದು ವಾಯಸನಿವಾಸಮಪ್ಪ ವಟವಿಟಪಿಯಂ ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿ ಕಾಕಬಲಮಂ ಕಾಣದುಲೂಕಂಗಳ್ ಬೊಬ್ಬಿಡಿದಾರ್ದು ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೋಗಲಿದವಸರಮಂ ಚರಂಜೀವಿಯಜಿದು,

ಶ್ಲೋ|| ಅನಾರಂಭೋ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರಥಮಂ ಬುದ್ಧಿಲಕ್ಷಣಂ
ಆರಬ್ಧಸ್ಯಾಂತಗಮನಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಬುದ್ಧಿಲಕ್ಷಣಂ

||೧೧೬೪||

ಟೀ|| ಕೆಲಸವಂ ತೊಡಗದಿಹುದೆ ಮನುಷ್ಯರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೊದಲ ಕುಜುಹು, ಕೆಲಸವಂ ತೊಡಗಿದ ಬಲಿಕ ಅದಂ ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿಸುವುದೇ ಎರಡನೆಯ ಕುಜುಹು. ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಅದಜೆಂದನ್ನಿರವನತಿಪ್ರವನೆಂದು ಭಿನ್ನಸ್ವರದಿಂದ ಸರಂಗಯ್ದುದುಮುಳೂಕಂಗಳ್ ಕೇಳನ್ನ

ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಭವನವೆನಿಸಿದ ವಿಶಾಲವಟವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ೩೩೩. ಆಕಾಶಮಂಡಲ ಕೆಂಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಆಗ ತಾನೇ ಉಂಟಾದ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ದುಃಖದಿಂದ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳು ಸಂತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು. ತಾವರೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮೊಗ್ಗಾದುವು. ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರಿದುದರಿಂದ ಚಂದ್ರನ ರಥದ ಗತಿ ನಿಧಾನವಾಯಿತು. ಕೋಳಿಗಳ ಗುಂಪು ತಮ್ಮ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡುವು. ಹೀಗೆ ಸಂಜೆ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ವ|| ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಸೂರ್ಯನು ಪರಲೋಕಪ್ರಕಾಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲು ಕವಿದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅರಿಮರ್ದನನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನೂ ಉಲೂಕವೃಜವನ್ನೂ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆಂದನು : ನಿನ್ನ ನಾವು ಕಾದಾಡಿದ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉಳಿದ ಕಾಕಬಲವನ್ನು ಇಂದು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಕೊಂದು ಬರೋಣ, ಬನ್ನಿರಿ ಎಂದು ಹೊರಹೊರಟು ಬಂದು ವಾಯಸನಿವಾಸವಾದ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಕಾಕಬಲವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಉಲೂಕಗಳು ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಚಿರಂಜೀವಿ ಅರಿತು, ಶ್ಲೋ|| ಕೆಲಸವನ್ನು ತೊಡಗದಿರುವುದೇ ಮನುಷ್ಯರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೊದಲ ಕುರುಹು; ಕೆಲಸವನ್ನು ತೊಡಗಿದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿಸುವುದೇ ಎರಡನೆಯ ಕುರುಹು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಇರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನೆಂದು, ಭಿನ್ನಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಲು ಉಲೂಕಗಳು ಕೇಳಿ ಕಾಕರುತವೆಂದು ಅರಿಮರ್ದನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಆತನು

ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

೨೫೯

ಕಾಕರುತಮಪ್ಪದಂದರಿಮದ್‌ನಂಗಣಿಪುಪ್ಪದುಮಾತಂ ಬಂದು ನೋಡಿ ರಕ್ತಸಿಕ್ತಶರೀರನಾಗಿ ಮುಕ್ತಜೀವನಾಗಿದ್ದ ಚಿರಂಜೀವಿಯಂ ಕಂಡು ನೀನಾರ್ಗೇನೆಂಬ ಪೆಸರಾತನೆಂದು ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರಂ ಬೆಸಗೊಳೆ ಚಿರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ :

ಅಸಮ ಪರಾಕ್ರಮ ಪೆಜತೇಂ

ಪೆಸರೋಳ್ ಚಿರಂಜೀವಿಯೆಂ ಜಗದ್ವಿಶ್ರುತವಾ-

ಯಸ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಂತ್ರಿ-

ಪ್ರಸರಾಗ್ರೇಸರನೆನಖನಯಕೋವಿದನೆಂ

೨೩೪

ಎಂಬುದುಂ ನಿನ್ನಂತಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಯಂ ಕಾಕಂಗಳೇಕೆ ಬಿಸುಟು ಪೋದುವೆನೆ ಚಿರಂಜೀವಿ ಪೇಚುಂ : ನಿಮ್ಮಡಿ ! ನೀಂ ನಿನ್ನೆ ಬಂದೆಮ್ಮ ಬಲಮೆಲ್ಲವುಂ ಕೊಂದು ನಿಮ್ಮ ಬೀಡಿಗೆ ಬಿಜಯಂಗಯ್ದುದುಮೆಮ್ಮರಸಂ ಮಂತ್ರಿಗಳಂ ಬರಿಸಿ ಪೇಟೆಮಿನ್ನೇಗೆಯ್ದಮನೆ ಮಂತ್ರಿಗಳ್ ನಾನಂದೆ ಸಕಲವಾಯಸಬಲಮೆಲ್ಲವುನೊಂದುಮಾಡಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡರಿಮದ್‌ನನೋಳ್ ಕಾಡುವ ಮಂದೊಡಾನವಂದಿರಂ ಮಾಕೊಂಡು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದೆಂ : ಒಂದಾನುಮೊಂದು ಕಾಲದೊಳ್ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಕಾಗೆ ಕೌಶಿಕಂಗಳೋಳ್ ಪಗೆಗೊಂಡ ಕಾರಣದಿನುಳೂಕಂಗಳ್ ಕೊಂದುವಲ್ಲದೆ ಪೆಜತೊಂದು ಕಾರಣಮಿಲ್ಲ ನಾಮವರೋಳ್ ಪಗೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯಜಲಜೆಯೆಪದವೆಂ ಸತ್ತು ಸೈರಿಸಿದರೆಂಬುತ್ತಮಿಕೆಯಂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೌಶಿಕಶಿಖಾಮಣಿಯಂ ಕಂಡು ಬಾಚ್ಚುದೆಂತುಂ ನೇರುಂ. ಅಲ್ಲದೆಯುಂ ಪೂರೋಕ್ತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ :

ಬಂದು ನೋಡಿ ರಕ್ತಸಿಕ್ತ ಶರೀರನಾಗಿ ಮುಕ್ತಜೀವನಾಗಿದ್ದ ಚಿರಂಜೀವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನೀನು ಯಾರು, ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ಎಂದು ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೨೩೪. ಅಸಮಪರಾಕ್ರಮ ! ಬೇರೆ ಏನಿದೆ ! ನನ್ನ ಹೆಸರು ಚಿರಂಜೀವಿ; ಅಖಿಲ ನೀತಿ ಕೋವಿದನಾಗಿರುವೆ. ಜಗದ್ವಿಶ್ರುತ ವಾಯಸಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಂತ್ರಿಪ್ರಸರಾಗ್ರೇಸರನಾಗಿರುವೆನು. ವ|| ಅದಕ್ಕೆ ಅರಿಮದ್‌ನನು ನಿನ್ನಂತಹ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕಾಗೆಗಳು ಏಕೆ ಬಿಸುಟು ಹೋದುವು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ಪೂಜ್ಯರೇ; ನೀವು ನಿನ್ನೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ನಿಮ್ಮ ಬೀಡಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಅರಸನು ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಹೇಳಿ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಎನ್ನಲು, ಮಂತ್ರಿಗಳು ನಾವು ಇಂದೇ ಸಕಲ ವಾಯಸಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮಾಡಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅರಿಮದ್‌ನನೊಡನೆ ಕಾದಾಡೋಣವೆಂದನು. ಆಗ ನಾನು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಪುನಃ ಹೀಗೆಂದೆನು: ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಕಾಗೆ ಕೌಶಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಗೆಯುಂಟಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಲೂಕಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದುವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅವರೊಡನೆ ಹಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಸತ್ತು ಸೈರಿಸಿದರು ಎಂಬ ಉತ್ತಮಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೌಶಿಕಶಿಖಾಮಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಳುವುದು ಹೇಗಿದ್ದರೂ

ಶ್ಲೋ|| ಬಲೀಯಸಾ ಹೀನಬಲೋ ವಿರೋಧಂ
ನ ಭೂತಿ ಕಾಮೋ ಮನಸಾಪಿ ಕುರ್ಯಾತ್
ತಥಾ ಚ ಕುರ್ವನ್ ನ ವಿಶೇಷತಂಗೋ
ದೀಪಾಂತರಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯಥಾ ವಿನಶ್ಯೇತ್

||೧೬೫||

ಟೀ|| ಬಲ್ಲಿದನೊಡನೆ ಬಡವಂ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು ಮಾಡಿದೊಡುರಿಯೊಳಗೆ ಪತಂಗದ ಪುಟು ಬಿರ್ದಹಗಹುದು ಎಂದೆನಿತಾನುಂ ತೆಜದಿಂ ಪೇಟಲೆನ್ನ ಮಂತ್ರಮೆ ರೋಷಗ್ರಹಾವೇಶದಂತಾಗೆ ಕೆರಳ್ದ ಕೋಪಾನಳ ಬಹಳ ಶಿಖಾಸ್ತೋಮಧೂಮಚ್ಚಾಯಾಪಟಳ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ದಾವಾನಳಶಿಖಿಶಿಖಾನಿಕರಪರಿಷ್ಕಿತ್ತನೀಳಾಚಳವರ್ಣಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಮುಳಿದಿ ಬೂತು ಪಗೆಯೊಳೊಡಂಬಟ್ಟು ಬಂದನಾಗಲ್ಲೇಬ್ಬಮಿವಂಗಂ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಡಿಮನೆ ಸಕಳಕಾಕಬಳಮೆನ್ನಂ ಮುಸುಟೆ ನಿಶಿತಾಶನಿಪ್ರತಿಮನಿಜಚಂಚೂಚರಣ ಪಕ್ಷಾಘಾತದಿಂದೆನಗಿನಿತವಸ್ಥೆಯಂ ಮಾಡಿ ಪೋದುವೆಂಬುದುಂ ಅರಿಮರ್ದನನದೆಲ್ಲಮಂ ಕೇಳಿಂತೆಂದಂ : ನಿನ್ನ ಪೇಟು ಬುದ್ಧಿ ಹಿತಮುಂ ಉಚಿತಮುಮಪ್ಪುದಾಗಿಯೆಮಲ್ಲದೊಡೇನಾಯ್ತು ನಿನಗಲ್ಲದ ಪರಿಭವಮಂ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭು ಪ್ರಭುಗುಣಕಲ್ಲದುದಂ ನೆಗಟ್ಟನೆನೆ ಮತ್ತಂ ಚಿರಂಜೀವಿಯಿಂತೆಂದಂ :

ವಿನಯವಿಹೀನನಾತ್ಮಹಿತಕಾರ್ಯವಿದೂರನಕಾರಣಪ್ರಕೋ-

ಪನನತಿಮೂರ್ಖನರ್ಥಪರನಸ್ಥಿರನಿಷ್ಠಸುಹೃದ್ವಿರೋಧಿ ದು-

ರ್ಜನಪರಿವಾರನೆಂಬವನಿಪಂಗೆ ಹಿತೋಚಿತಮಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಮಂ

ಘನತರಭಕ್ತಿಯಿಂ ನುಡಿದವಂ ಕಿಡುಗುಂ ಪರಮಾರ್ಥವೆಲ್ಲಿಯಂ

೩೩೫

ನೀತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಹೀಗೆನ್ನುವುದಲ್ಲವೇ : ಶ್ಲೋ|| ಬಲ್ಲಿದನೊಡನೆ ಬಡವನು ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಹೂಡಬಾರದು. ಮಾಡಿದರೆ ಉರಿಯೊಳಗೆ ಪತಂಗದ ಹುಳು ಬಿದ್ದಂತಾಗುವುದು ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವೇ ರೋಷ ಗ್ರಹಾವೇಶದಂತಾಗಲು ಕೆರಳಿ ಕೋಪಾನಳ ಬಹಳ ಶಿಖಾಸ್ತೋಮಧೂಮಚ್ಚಾಯಾ ಪಟಲಪರಿವೃತನಾಗಿ ದಾವಾನಳಶಿಖಿಶಿಖಾನಿಕರಪರಿಷ್ಕಿತ್ತ ನೀಳಾಚಳ ವರ್ಣನಾದ ಮೇಘವರ್ಣನು ಮುನಿಸಿನಿಂದ ಈ ದುಷ್ಟನು ಹಗೆಯೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬೇಕು : ಇವನಿಗೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಮಾಡಿರಿ ಎನ್ನಲು ಸಕಲ ಕಾಕಬಲವು ನನ್ನನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಮುಸುರಿ ನಿಶಿತಾಶನಿಪ್ರತಿಮ ನಿಜಚಂಚೂಚರಣ ಪಕ್ಷಾಘಾತದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಹೋದವು ಎನ್ನಲು ಅರಿಮರ್ದನನು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಹೀಗೆಂದನು : ನೀನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿ ಹಿತಕರವೂ ಉಚಿತವೂ ಆಗದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು; ನಿನಗೆ ಮಾಡಬಾರದ ಸೋಲನ್ನೂ ನೋವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭು ಪ್ರಭುಗುಣಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದುದನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಎನ್ನಲು ಪುನಃ ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು: ೩೩೫. ವಿನಯವಿಹೀನನೂ ಆತ್ಮಹಿತಕಾರ್ಯವಿದೂರನೂ ಅಕಾರಣ ಪ್ರಕೋಪನೂ ಅತಿಮೂರ್ಖನೂ ಅರ್ಥಪರನೂ ಅಸ್ಥಿರನೂ ಇಷ್ಟಸುಹೃದ್ವಿರೋಧಿಯೂ ದುರ್ಜನಪರಿವಾರನೂ ಆದ ಅವನಿಪನಿಗೆ ಹಿತೋಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಘನತರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನುಡಿದವನು ಕೆಡುವನು. ಇದಕ್ಕೆ

ವಿಶ್ವಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

೨೬೧

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ, ವಾಕ್ಯಂ || ಶ್ರೇಯೋ ಮೂರ್ಖಸ್ಯ ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಎಂಬ
ಕಥೆಗಾನುದಾಹರಣಮಾದೆನೆಂದೊಡರಿಮದನನದಂತೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ, ಚರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ:

೫. ಬುದ್ಧಿ ಪೇಡಿದ ಹಕ್ಕಿಯುಂ ಕಪಿಯು ಕೊಂದ ಕಥೆ

ನವಕಾರ್ತೀರಪರಾಗರಾಗರುಚಿರಂ ವಿಧ್ವಸ್ತ ನೀರೇಜಪಂ
ಡವಿಳಾಸಂ ಶಿಶಿರಾಂಬು ಶೀಕರ ತ್ಯೂಶೀಭಾಸುರಂ ಚಾರು ಕೈ
ರವಹಾರಂ ವರಸಿಂಧುವಾರಮಬಲಾಪೀನಸ್ತನಕ್ಕುಣ್ಣ ಸಾ
ರ ವಿಟೌಘಂ ಗುರುಶೀತಕಾಲವೆಸೆದತ್ತೆತ್ತಂ ಮಹೀಭಾಗದೊಳ್

೩೩೬

ಅಂತೆಸೆವ ಶಿಶಿರಸಮಯದೊಳ್ ಆತ್ಮಹಿತೋಪದೇಶಾಗ್ರಹವಿಳವುಪ್ಪುದೊಂದು
ಗೋಲಾಂಗೂಲಂ ಶೀತಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿದಿಗೊಳ್ತಿದ್ದು ಮಿಂಚುಬುಬುವಂ ಕಂಡುಮಿದು ಕೆಂಡಮೆಂದು
ಬಗೆದದಳಿ ಮೇಲೆ ಪುಲ್ಲಂ ಪುಳ್ಳಿಯುಮನಿಕ್ಕಿ ಮೊಕ್ಕಳಮೂದುವುದುಂ ಸೂಚೀಮುಖನೆಂಬ ಹಕ್ಕಿ
ಕಂಡು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೆಲೆ ಬಲೀಮುಖಾ! ನಿನ್ನ ಮೊಗಮುಂ ತಲೆಯುಂ ಬಾತುಪೋದಪ್ಪುದು
ಕಿಚ್ಚಲ್ಲ ಮಿಂಚುಬುಬು ನೀನಿದನೂದಿ ದೆಸೆಗೆಡಬೇಡೆಂದು ಪಿರಿದುಂ ಪೊಬ್ಬು ಬಾರಿಸುತಿಪ್ಪುದುಮದಳಿ
ಪೆಂಡತಿಯೆಂದಳೆಲೆ ಮರುಳೆ ! ನೀನೀ ಮರ್ಕಟಂಗೆ ಬುದ್ಧಿಯುಂ ಪೇಬಲ್ಲೇಡೇಕೆಂದೊಡೆನ್ನ ಕೆಳೆಯಪ್ಪ
ಸೂಚೀಮುಖಿಯುಮೊಂದು ಮರ್ಕಟಂ ಮಲೆಗೆಳಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರೆ ಕರುಣೆಯಂತೆಂದರ್:

ಶ್ಲೋ|| ದ್ವಿಹಸ್ತೋಽಸ್ಮಿ ದ್ವಿಪಾದೋಽಸ್ಮಿ ದೃಶ್ಯತೇ ಪುರುಷಾಕೃತಿಃ

ಶೀತವಾತಪರಿಭ್ರಷ್ಟೋ ನಿಲಯಂ ನ ಕರೋತಿ ಕಿಂ

||೧೬೬||

ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ವಾ|| ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದು ಎಂಬ ಕಥೆಗೆ
ನಾನು ಉದಾಹರಣೆಯಾದೆನು ಎನ್ನಲು ಅರಿಮದನನು ಅದೇನು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು
ಚರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೩೩೬. ಕೇಸರಿಯ ಪರಾಗದ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಮನೋಹರ
ವಾಗಿಯೂ ಕಮಲಸಮೂಹದ ವೈಭವವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಯೂ ಇಬ್ಬರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಹುಲ್ಲಿನ ಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ ಸುಂದರವಾದ ನೈದಿಲೆಗಳ ಹಾರದಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಚಿಕ್ಕ ಮರಗಳಿಂದಲೂ ಅಬಲೆಯರ ಪೀನಸ್ತನಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಆಲಂಗಿಸಿ ಸುಖಿಸುವ
ವಿಟಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಚಳಿಗಾಲವು ಸೊಗಯಿಸಿತು. ವ|| ಆ
ಶಿಶಿರಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹಿತೋಪದೇಶಾಗ್ರಹ ವಿಳವಾದ ಒಂದು ಗೋಲಾಂಗೂಲವು
ಶೀತಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಸಿಡಿಮಿಡಿದಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ಮಿಂಚುಹುಳವನ್ನು ಕಂಡು ಇದು ಕೆಂಡವೆಂದು
ಬಗೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಉರುಹಲು
ಸೂಚೀಮುಖನೆಂಬ ಹಕ್ಕಿ ಕಂಡು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲೈ ಬಲೀಮುಖಾ! ನಿನ್ನ ತಲೆಯೂ
ಮುಖವೂ ಬಾತುಹೋಗುವುವು ; ಅದು ಕಿಚ್ಚಲ್ಲ; ಮಿಂಚುಹುಳು. ನೀನು ಇದನ್ನು ಉರುಹಿ
ದೆಸೆಗೆಡಬೇಡ ಎಂದು ತುಂಬ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನಿವಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು
ಅದರ ಹೆಂಡತಿ ಹೀಗೆಂದಳು : ಎಲೈ ಮರುಳೇ! ನೀನು ಈ ಮರ್ಕಟನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಹೇಳಬೇಡ; ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯಾದ ಸೂಚೀಮುಖಿಯೂ ಒಂದು ಮರ್ಕಟವು ಮಳೆಗೆ ಅಂಜಿ

ಟೀ|| ಎರಡು ಕೈಯೆರಡು ಕಾಲ್ಗುಳುಂಟು. ಪುರುಷಾಕಾರ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ. ಚಳಿಗಾಳಿಯಿಂದ ಸಿಡಿಮಿಡಿಸಿಗೊಳಿಸಿದರೂ ಮನೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡದು? ಎಂದು ಹಲವು ಸೂಚಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಜೇಣುತಿಪ್ಪಾದಮಾ ಕಪಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ,

ಶ್ಲೋ|| ಸೂಚೀಮುಖೀ ದುರಾಚಾರೇ ಮೂಖೀ ಕೆ ಪಂಡಿತಮಾನಿನೀ
ಆಸಮರ್ಥೋ ಗೃಹಾರಂಭೇ ಸಮರ್ಥೋ ಗೃಹಭಂಜನೇ ||೧೬೭||

ಟೀ|| ಎಲೆ ದುರಾಚಾರೆಯಹ ಮೂರ್ಖೆಯಹ ಪಂಡಿತಸ್ತ್ರೀಯಹ ಸೂಚೀಮುಖಿ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲದೆಯಿದ್ದರೂ ಮನೆಯ ಮಾಡುವನು; ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಮುಳಿದು ಬಿಡುವನು. ಎಂಬಾ ಪಕ್ಕಿಯ ಗೂಡು ಕೋಡು ಮುಳಿದಿದ್ದಾಡುತ್ತ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗಿದೇನು ತೋಟ ಬೇಡ ಎಂತು, ವಾಕ್ಯ || ಅವಿನೀತ ನರಾಣಾಂ ಹಿತವಾಕ್ಯಂ ನ ಭಾಷಯೇತ್ || ಟೀ|| ಅವಿನೀತರಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಿತವು ಹೇಳಲಾಗದು ಎಂಬುದು ನೀತಿಯುಂಟೆಂದಾ ಪಕ್ಕಿಯ ಹೆಂಡತಿ ನಾಡೆಯಿಂದ ಜೇಣಿ ಮಾಡಿ ಸೂಚೀಮುಖಿ ಶಾಖಾಚರನನತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ಬಾರಿಸಿ ಕೋಪಗ್ರಹಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಕಲುಷ ಕಂಪಿತಕಟಂ ಮರ್ಕಟನಾ ಪಕ್ಕಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊಂದಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ,

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೇಯೋ ಮೂರ್ಖನ್ಯ ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸಹವಾಸಂ ಚ ವರ್ಜಯೇತ್
ಪಶ್ಯ ವಾನರಮೂರ್ಖೇನ ವನೇ ಸೂಚೀಮುಖೋ ಹತಃ ||೧೬೮||

ಟೀ|| ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಹಿತವು ಹೇಳಲಾಗದು; ಆತನ ಕೂಡೆಯು ಮರಲಾಗದು. ಅದೇಂತನೇ; ವಾನರ ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಳಿದ ಸೂಚೀಮುಖಿ ವನದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂತು ಮಲ್ಲದೆಯಿಂದ,

ಶ್ಲೋ|| ಶಕ್ಯೋ ವಾರಯತುಂ ಜಲೇನ ದಹನಚ್ಛತ್ರೇಣ ಸೂರಪ್ರಭಾ
ವ್ಯಾಧಿವೈದ್ಯಕೃತೌಷಧೇನ ವಿವಿಧೈರ್ಮಂತ್ರಪ್ರಯೋಗೈರ್ವಿಷಂ ||
ನಾಗೇಂದ್ರೋ ನಿಶಿತಾಂಕುಶೇನ ಸಮದೋ ದಂಡೇನ ಗೋಗರ್ವಭೋ
ಸರಸ್ವತೌಷಧಮ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಂ ಮೂರ್ಖಸ್ಯ ನಾಸ್ತೌಷಧಂ ||೧೬೯||

ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರಲು ಕರುಣಿಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು : ಶ್ಲೋ|| ಎರಡು ಕೈ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳುಂಟು; ಪುರುಷಾಕಾರ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ ; ಚಳಿಗಾಳಿಯಿಂದ ಸಿಡಿಮಿಡಿಸಿಗೊಂಡರೂ ಮನೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಲವು ಬಾರಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ಆ ಕಪಿ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶ್ಲೋ|| ಎಲೈ, ದುರಾಚಾರೆಯೂ ಮೂರ್ಖೆಯೂ ಪಂಡಿತೆಯೂ ಆದ ಸೂಚೀಮುಖೀ! ಸಮರ್ಥನಲ್ಲದವನು ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನು; ಸಮರ್ಥನಾದವನು ಮುರಿದು ಬಿಡುವನು ಎಂದು ಆ ಹಕ್ಕಿಯ ಗೂಡನ್ನೂ ಕೊಂಬೆಯನ್ನೂ ಮುರಿದು ಬಿಡಾಡಿತು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇದರ ಚಿಂತೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೇಗೂ ವಾ|| ಅವಿನೀತರಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಹೀಗೆ ಆ ಹಕ್ಕಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸೂಚೀಮುಖಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳದೆ ಶಾಖಾಚರನನ್ನು ಅತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲು ಕೋಪಗ್ರಹಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಕಲುಷಕಂಪಿತಕಟನಾದ ಮರ್ಕಟನು ಆ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂದುಹಾಕಿತು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಆತನ ಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಾರದು; ವಾನರ ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಸೂಚೀಮುಖಿ ವನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಉದಕದಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಹೊಡೆಯಿಂದ ಬಿಸಿಲನ್ನೂ ಔಷಧದಿಂದ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನೂ ಮಂತ್ರಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವಿಷವನ್ನೂ

ಟೀ|| ಉದಕದಿಂದಗ್ನಿಯಂ ಸತ್ತಿಗೆಯಂ ಬಿಸಿಲಂ ಔಷಧದಿಂದ ವ್ಯಾಧಿಯಂ ಮಂತ್ರ ಪಂಚೋಗದಿಂದ
ವಿಷಮಂ ಅಂಕುಸದಿಂದಾನೆಯಂ ದಡಿಯಿಂದೆಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗಳಂ ನಿಲಿಸಲ್ಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ
ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಮಪೌಷ್ಠಧಮುಂಟು. ಮೂರ್ಖಂಗೌಷಧಮಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅದೆಲ್ಲಮಂ ಕೇಳಿದನುರ್ವನಂ
ತನ್ನಸ್ವಯಾಗತ ಮಂತ್ರಿಗಳಪ್ಪ ರಕ್ಷಾಕ್ಷ, ಕೂರಾಕ್ಷ, ಜಿಂಹಾಕ್ಷ, ದೃಪದಾಕ್ಷರೆಂಬ ನಾಲ್ವರ ಮುಖಮಂತ್ರಿಗಳಂ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಪೇಟೆಮೀ ಚರಂಜೀವಿಗೇಗೆಯಲ್ಪಕ್ಕದೆನೆ ನಯಾಗಮದಕ್ಕಂ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನಿಂತೆಂದಂ:

ಒಡವೆಯನಿತ್ತು ಸಂತತ

ಮೊಡನುಂಡುಂ ಕೂಸುಗೊಟ್ಟುಮೆಂದುದನೆಂದುಂ

ಕಡುಗೂರ್ತುಮಹಿತಬಲಮಂ

ಕಿಡಿಸುವುದುಬತಂ ನೃಪಂಗೆ ಮನುಮುನಿಮತದಿಂದ

೩೩೭.

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮುಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಹೀನಶ್ರುತುರ್ನಿಹಂತವ್ಯೋ ಯಾವನ್ನಬಲವಾನ್ ಭವೇತ್

ಸಂಜಾತಬಲ ಪೌಷ್ಠ್ಯ ಪಶ್ಚಾದ್ಧವತಿ ದುರ್ಜಯಃ

||೧೦೭೦||

ಟೀ|| ಶತ್ರು ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಕಿಡಿಸಲ್ವೆಯು ಬಲಾಧಿಕನಾದ ಬಚಿಕ ಕಿಡಿಸಲ್ವಾರದು.
ಅದಚ್ಚೀನತನಂ ಯಮನಿಕೇತನಕ್ಕಟ್ಟುವುದೇ ನಯಮನೆ ಕೂರಾಕ್ಷನಂ ಕರೆದು ನಿನ್ನಭಿಪ್ರಾಯಮಾವುದು
ಪೇಟೆನೆ ಅವನೀತನಂ ಕೊಲ್ಲುವೆ ನೀತಿಯನೆ ಜಿಂಹಾಕ್ಷನಂ ಬೆಸಗೊಳಲಾತನಿಂತೆಂದನೀ ಮಂತ್ರಿಗಳ್
ಪೇಟ್ಟಂತೆ ಕದನದೊಳಿದಿರ್ಚಿದರಂ ಕೊಂದೊಡೊಂದುಂ ದೋಷಮಿಲ್ಲ, ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಪುತ್ರೇಷಿದನಂ ಕೈದುಪ

ನಿತ್ಯನೇರ್ಪೆತನಂ ರಣಾಂಗದೊಳ್ ಬೆ

ನಿತ್ಯನಿಷೆಯರಮೋಘಂ

ಮತ್ತೆನಿಸದೆ ತುಟಿಲಸಂದ ಜನಮಂ ಜಗದೊಳ್

೩೩೮

ಅಂಕುಶದಿಂದ ಆನೆಯನ್ನೂ ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಎತ್ತು ಕತ್ತೆಗಳನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮೃತ್ತವಾದ ಔಷಧಗಳಿವೆ ; ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಔಷಧವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ
ಕೇಳಿದ ಅರಿಮದರ್ವನನು ತನ್ನ ವಂಶಾನುಗತರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ರಕ್ಷಾಕ್ಷ, ಕೂರಾಕ್ಷ,
ಜಿಂಹಾಕ್ಷ, ದೃಪದಾಕ್ಷರೆಂಬ ನಾಲ್ವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಹೇಳಿ
ಈ ಚರಂಜೀವಿಗೆ ಏನು ಮಾಡತಕ್ಕದು ಎನ್ನಲು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಕ್ಷನಾದ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನು ಹೀಗೆಂದನು:
೩೩೭. ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸದಾ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿಯೂ ಮಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು ಎಂದುದನ್ನು ಎಂದೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಸಿಯೂ ನೃಪನಾದವನು ಅಹಿತಬಲವನ್ನು
ಮನುಮುನಿ ಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ
ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದಲ್ಲವೇ: ಶ್ಲೋ|| ಶತ್ರು ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾಶ
ಮಾಡಬೇಕು; ಬಲಾಧಿಕನಾದ ಬಳಿಕ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಅದರಿಂದ
ಈತನನ್ನು ಯಮನಿಕೇತನಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುವುದೇ ನೀತಿ ಎನ್ನಲು ಕೂರಾಕ್ಷನನ್ನು ಕರೆದು ನಿನ್ನ
ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಎಂದು ಹೇಳು ಎನ್ನಲು ಅವನೂ ಈತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೇ ನೀತಿ
ಎಂದು ಹೇಳಲು ಜಿಂಹಾಕ್ಷನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಆತನು ಹೀಗೆಂದನು : ಈ ಮಂತ್ರಿಗಳು
ಹೇಳಿದಂತೆ ಕದನದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದವರನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ.
೩೩೮. ಆದರೆ ಹುತ್ತವನ್ನು ಏರಿದವನನ್ನೂ ನಿರಾಯುಧನಾದವನನ್ನೂ

ಪುಲ್ಲಂ ಕರ್ಚಿದನಂ ತ
 ಳ್ಳಿಲ್ಲದೆ ಮಹಿವೊಕ್ಕನಂ ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ
 ಕೊಲ್ಲರ್ ಪಾಪಕ್ಕಂಬುವ
 ರೆಲ್ಲಂ ಸ್ತ್ರೀಬಾಲವೃದ್ಧಜನಮಂ ಜಗದೊಳ್

೩೩೯

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ, ಶ್ರೀರಾಮನಂ ಗುಣಂಗೊಂಡನೆಂಬನಿತಱೊಳೆ ರಾವಣಂ ವಿಭೀಷಣನನೆಂತು
 ಪರಿಹರಿಸಿದನಂತೆ ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಗುಣ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆಯ್ದನಿತಱೊಳೆ ವಾಯಸಂಗಳಿದರ್ಕಿನಿತ
 ವಸ್ಥೆಯನೆಯ್ದಿಸಿದುವದಡಿಂದಿದು ನಮ್ಮ ಕಯ್ಯೊಳ್ ವಧಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲವಲ್ಲದೆಯುಂ
 ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರುಯತೇ ಹಿ ಕಪೋತೇನ ಶತ್ರುತ್ವರಣಾಗತಃ

||೧೭೧||

ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳಿತ್ತಿಯರೆಂದೊಡರಿಮರ್ದನನದೆಂತೆನೆ ನಯಶಾಸ್ತ್ರದಕ್ಷಂ ಜಿಂಹಾಕ್ಷಂ
 ಪೇಟುಂ :

೬. ಕಪೋತಂ ಕಿರಾತಂಗೆ ತನ್ನಸುವನಿತ್ತ ಕಥೆ

ಒರ್ವ ಶಬರ ಶಿಬಿರಾಧಿನಾಯಕಂ ಬೇಟೆವೋಗಿ ಪಕ್ಕಿಗಳನಲ್ಲಿಯುಂ ಪಡೆಯದೆ
 ಅಡವಿಯೊಳರ್ಪಣೆಗಮಕಾಲಜಲಧರನಿರ್ಮುಕ್ತ ಘೋರಾಂಬುಧಾರಾಪಾತದಿಂ ನಾಂದತಿಪ್ರಚಂಡ
 ಪವನಹತಿಯಿಂದಾಕಂಪಿತಶರೀರನಾಗಿ ಬರುತ್ತುಂ,

ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಶಾಖಾ
 ನಿವಹಮನುದೃಷ್ಟಿಚಿತ್ರ ಪತ್ರಮನುದ್ವಾ
 ಮ ವಟಕ್ಕಮಾಜಮಂ ಶಬ
 ರವಲ್ಲಭಂ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆಯ್ದದನಾಗಳ್

೩೪೦

ಗಾಯಗೊಂಡವನನ್ನೂ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನುಗೊಟ್ಟು ಓಡುವವನನ್ನೂ ಭೃತ್ಯವರ್ಗವನ್ನು
 ಇರಿಯಬಾರದು. ೩೩೯. ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿದವನನ್ನೂ ಶರಣಾಗತನಾದವನನ್ನೂ
 ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀಬಾಲವೃದ್ಧ ಜನರನ್ನೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾಪಕ್ಕಂಬುವರೆಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲರು.
 ವ|| ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಗುಣಾಸ್ಥಿತನೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾವಣನು ವಿಭೀಷಣನನ್ನು
 ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಾಯಸಗಳು
 ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವು. ಅದರಿಂದ ಇದು ನಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ
 ವಧಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲ ; ಅಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಹೀಗಿರುವದಲ್ಲವೇ: ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರುಯತೇ ಹಿ
 ಕಪೋತೇನ ಶತ್ರುತ್ವರಣಮಾಗತಃ ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಅರಿಮರ್ದನನು
 ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ದಕ್ಷನಾದ ಜಿಂಹಾಕ್ಷನು ಹೇಳುವನು: ವ|| ಒಬ್ಬ
 ಶಬರಶಿಬಿರಾಧಿನಾಯಕನು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪಡೆಯಲಾರದೆ
 ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರಲು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕಾಲಜಲಧರನಿರ್ಮುಕ್ತ ಘೋರಾಂಬುಧಾರಾಪಾತದಿಂದ
 ತೊಯ್ದು ಅತಿಪ್ರಚಂಡಪವನಹತಿಯಿಂದ ಅಕಂಪಿತಶರೀರನಾಗಿ ೩೪೦. ಒಂದು ಅಲದ

ಅಂತೆಯ್ಯವಂದು ಬೆಳೆತು ಬಿಚ್ಚಿಹಗಾದ ಕಯ್ಯಂ ಕಾಲುಮನುಡುಗಿ ಕುನುಂಗಿ ಕುಳ್ಳಿದರ್ ಕಿರಾತನನಾ ಮರದೊಳಿರ್ಪ ಕಪೋತಶಿಖಾಮಣಿ ಕಂಡು ಕರುಣರಸಾರ್ಥಹೃದಯನಾಗಿ ಸಮೀಪದೊಳಿರ್ಪ ತಾಪಸಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಚಂಚೂಪುಟದಿನೊಂದು ಕೊಳ್ಳಿಯಂ ಕರ್ಚ ತಂದು ಪುಳಿಂದನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪುಲ್ಲಂ ಪುಳ್ಳಿಯುಮಂ ತಂದಿಕ್ಕಿ ಕಿಚ್ಚನುರಿಪೆ ಸರ್ವಾಂಗಮಂ ಕಾಸಿಕೊಂಡು ಸಚೇತನನಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಾಗ್ನಿಗಳೊಡಲನೊಡನೊಡನೆ ಸುಡೆ ಸ್ಮರಿಸಲಾಜದಿಂತಂದಂ: ಎನಗಿನಿತುಮುಪಚಾರಂಗೆಯ್ಯ ದೈವೇ! ನೀನನ್ನ ಕ್ಷುದ್ಧಾಧ್ಯಯಂ ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರಾಣಮಂ ರಕ್ಷಿಸಲ್ವೇಬಿಡುವನೆ ಕಪೋತಾಧಿರಾಜನಿನ್ನೇಗೆಯ್ಯನೆಂದು,

ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಗರುಡಂಗೆ ತನ್ನಸುವನಿತ್ತಂತಾದಿ ಜೇಮೂತವಾ-
ಹನ ವಿದ್ಯಾಧರಚಕ್ರವರ್ತಿತಿಳಕಂ ಶ್ರೀಲೀಲನಂ ಶಂಖಚೂ-
ಡನನುತ್ಪಾಹದೆ ಕಾದು ನಾಗನಿವಹಕ್ಕಾನಂದಮಂ ಮಾಡಿ ಜೇ-
ಯೆನೆ ವಾರಾಶಿಪರೀತಧಾತ್ರಿ ತಳಿದಂ ಲೋಕೋತ್ತರಂ ಕೀರ್ತಿಯಂ ೩೪೧

ಅದಲಿಂದೀ ಶರೀರಂ ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಮಾಗಲ್ವೇಬಿಡುಮೀತನುಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನೆನಗಂ ಪೆಜಿತುಪಾಯಮಿಲ್ಲಮೀ ಶಬರಂಗೆನ್ನ ಶರೀರವನೆ ಕುಡುವೆನೆಂದು ಕಪೋತಕುಲೋತ್ತಮಂ ಪರೋಪಕಾರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಚಿತ್ತಮಂ ಕೈಕೊಂಡು,

ದಶಮುಖನ ರೌದ್ರಕೋಪಾ-
ಗ್ನಿಶಿಖಾಳಿಗಿದಿರ್ಚಿದಾ ಜಟಾಯುವ ತೇಜದಿಂ
ವಿಶದಮತಿ ವಿಸ್ತರದ್ವಹ-
ನಶಿಖಾಳಿಗಿದಿರ್ಚಿದಂ ಕಪೋತಾಧೀಶಂ ೩೪೨

ಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಕೈಯನ್ನೂ ಕಾಲನ್ನೂ ಮಡಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಕಿರಾತನನ್ನು ಆ ಮರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪೋತಶಿಖಾಮಣಿ ಕಂಡು ಕರುಣರಸಾರ್ಥಹೃದಯನಾಗಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಪಸಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿ ಚಂಚೂಪುಟದಿಂದ ಒಂದು ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬೇಡನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಹುಲ್ಲನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಂದು ಹಾಕಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಉರುಹಲು ಅವನು ಸರ್ವಾಂಗವನ್ನೂ ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಚೇತನನಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಾಗ್ನಿಗಳು ಒಡಲನ್ನು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಸುಡಲು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಹೀಗೆಂದನು : ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ದೇವರೇ ! ನೀನು ನನ್ನ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಕಪೋತಾಧಿರಾಜನು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ೩೪೧. ಅನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಗರುಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸುವನ್ನು ಇತ್ತು ಆ ಜೇಮೂತವಾಹನ ವಿದ್ಯಾಧರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ತಿಲಕನು ಶಂಖಚೂಡನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿ ನಾಗಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಾರಾಶಿಪರೀತ ಧಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಈ ಶರೀರವಿರುವುದು ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ; ಈತನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು; ನನಗೂ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ; ಈ ಶಬರನಿಗೆ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು ಎಂದು ಆ ಕಪೋತ ಕುಲೋತ್ತಮನು ಪರೋಪಕಾರವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ೩೪೨. ದಶಶಿರನ ರೌದ್ರಕೋಪಾಗ್ನಿಶಿಖಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಆ

ಅಂತಾ ಕಿರ್ಚಿನೊಳ್ ಪಾಯ್ತು ಸತ್ತ ಕಪೋತನಂ ಕಂಡು ಕಿರಾತಂ ತನ್ನದರದಹನ ತಾಪಶಮನಮಂ ಮಾಡಿದಂ, ಅದರ್ಚಿಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಶೂಯತೇ ಹಿ ಕಪೋತೇನ ಶತ್ರುಶೃಣಮಾಗತಃ

ಜೀಮೂತೇನ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಸ್ವಮಾಂಸೈರಪಿ ತರ್ಪಿತಃ ||೧೭೨||

ಟೀ|| ಮಹಿಹೊಕ್ಕ ಶತ್ರುವಂ ಕಪೋತಂ ಸ್ವಶರೀರಮಾಂಸದಿಂದಲೇ ಆರಾಧಿಸಿತು. ಅದೆಹಗಂದೊಡೆ ಜೀಮೂತವಾಹನಂ ಸ್ವಮಾಂಸದಿಂ ಗರುಡನನಾರಾಧಿಸಿದಹಗೆ.

ಅಂತು ಕಪೋತಂ ಶರಣಾಗತನೆಂಬನಿತಜ್ಜೊಳೆ ಕಿರಾತಂಗೆ ನೊದಲಾಗಿ ತನ್ನಸುವನಿತ್ತುದು. ಈತನುಂ ನಿಮ್ಮಡಿಯ ಗುಣಕೀರ್ತನವೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕಾಗೆಯ ಕಯ್ಯೊಳ್ ಪರಾಭವಂಚಿತ್ತ ನಂತುಮಲ್ಲದೆ ತನ್ನಾಳನ್ನ ದೆಸೆಯೊಳ್ ಭೀತನುಮಪಮಾನಿತನುಮಾಗಿದನದರ್ಚಿದೀತನಂ ಕಾವುದೆ ನೀತಿಯುಂ ಧರ್ಮಮುಮೆಂಬುದುಂ ಕೇಳ್ದರಿಮದನಂ ದೃಪದಾಕ್ಷನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ಕಂಡ ನಯಮಾವುದು ಪೇಟೆಮೆನಲಾತನಂತೆಂದಂ : ಜಿಂಹಾಕ್ಷನೆಂದಂತಿ ವಾಯಸಂ ವಧಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಶತ್ಪೋರಪಿ ಹಿತಂ ಶ್ರೇಯೋ ವಿವದೇತೇ ಪರಸ್ಪರಂ ||೧೭೩||

ಎಂಬುದೊಂದು ಕಥೆಯುಂಟೆನೆ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನವೆಂತೆನೆ ದೃಪದಾಕ್ಷಂ ಪೇಯ್ಗು :

೭. ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನುಂ ತಸ್ಕರನುಂ

ಉಜ್ಜಯಿನಿಯೆಂಬ ಪೊಲಲೊಳ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿರ್ಪಂ. ಆತಂಗೆರಡಾ ವನಾರುನುಂ ದಾನಂಗೊಟೊಡವಂ ಕಳೆಂದೊರ್ಬ ಕಳ್ಳಂ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆದೆಯೊಳೊಂದು ನಿಡಿದಪ್ಪ ಜಟಾಯುವಿನಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಆ ಬೇಡನ ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ವ|| ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ ಆ ಕಪೋತನನ್ನು ಕಂಡು ಕಿರಾತನು ತನ್ನ ಉದರದಹನ ತಾಪಶಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಜೀಮೂತವಾಹನನು ಸ್ವಮಾಂಸದಿಂದಲೇ ಗರುಡನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದಂತೆ ಮರಹೊಕ್ಕ ಶತ್ರುವನ್ನು ಕಪೋತನು ಸ್ವಶರೀರ ಮಾಂಸದಿಂದಲೇ ಆರಾಧಿಸಿತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಕಪೋತವು ಶರಣಾಗತನೆಂಬಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಕಿರಾತನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸುವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿತು. ಈತನೂ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಕೀರ್ತನವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕಾಗೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಪರಾಭವ ಹೊಂದಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನ ಬಗೆಗೆ ಭೀತನೂ, ಅಪಮಾನಿತನೂ ಆಗಿರುವನು. ಅದರಿಂದ ಈತನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ನೀತಿಯೂ ಧರ್ಮವೂ ಆಗಿರುವುದು ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಿಮದನನು ದೃಪದಾಕ್ಷನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನೀವು ಕಂಡ ನೀತಿ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ ಎನ್ನಲು ಅವನು ಹೀಗೆಂದನು : ಜಿಂಹಾಕ್ಷನೆಂದಂತೆ ಈ ವಾಯಸನು ವಧಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಶತ್ಪೋರಪಿ ಹಿತಂ ಶ್ರೇಯೋ ವಿವದೇತೇ ಪರಸ್ಪರಂ ಎಂಬುದೊಂದು ಕಥೆಯುಂಟು ಎನ್ನಲು ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನು ಅದೇನು ಎನ್ನಲು ದೃಪದಾಕ್ಷನು ಹೇಳಿದನು : ವ|| ಉಜ್ಜಯಿನಿಯೆಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಯಾರೋ ಎರಡು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿರಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ನೀನು ಯಾರು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ, ನೀನು

ರೂಪಮಂ ಕಂಡು ನೀನಾರ್ಗಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ, ಆಂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಂ ನೀನಾರೆಂದು ಕೇಳೊಡಾಂ ಕಳ್ಳನೆಂದೊಡೆಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರೋದಪ್ಪೆಯೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಭಟ್ಟಂಗರಡಾವುಳ್ಳಿನಂ ಕಳ್ಳಲೋದಪ್ಪನೆಂಬುದುಂ ನಾನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂ ಪಿಡಿಯಲೆಂದು ಪ್ರೋಗಲಿದ್ವೆನದೊಡನೆ ಪ್ರೋಪಂ ನಡೆಯೆಂದಿರ್ಬರುಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯನೆಯ್ಯವಂದು ಕಳ್ಳನಂತೆಂದಂ. ನಾನಾ ಪಶುವನುಯ್ಯನ್ನೆವರಂ ನೀನುಸಿರದಿರೆನೆ ರಕ್ಷಸನಂತೆಂದಂ : ಪಶುವಂ ಬಿಡುವ ಪ್ರೊಡವ ಕಳಕಳಮಂ ಕೇಳ್ವ ಪಾರ್ವನೆಟ್ಟತ್ತೊಡೆನ್ನ ಕಾರ್ಯಂ ಕಿಡುಗುಂ. ಮುನ್ನಂ ನಾಂ ಪಿಡಿದಪೆಂ ಬಟಿಕ್ಕ ನೀಂ ಪಶುವಂ ಕೊಂಡುಪ್ರೋಗಂಬೊಡೆ ಕಳ್ಳನೆಂದನಂತಪ್ರೊಡೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಂ ಪಿಡಿಯಲ್ ಬಂದಿರ್ವಪಂ ಬೇಗಮೇಳೆಂದು ಪೇಟ್ಟಪೆಂ ನೋಡೆನೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಂ ನಿನ್ನದೆ ಮುನ್ನಮೆ ನಾಂ ಪೇಟ್ಟಪೆನೆಂದು ಪಾರ್ವನ ಪಟಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೆಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ! ನಿನ್ನ ಪಶುವಂ ಕಳ್ಳಕೊಂಡು ಪ್ರೋಗಲೆಂದೊರ್ವ ಕಳ್ಳಂ ಬಂದಿರ್ವಪಂ ಬೇಗಮೇಳೆನಲೊಡಂ ಕಳ್ಳಂ ಎಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ! ನಿನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಂ ಪಿಡಿಯಲ್ ಬಂದಿರ್ವಪಂ ಬೇಗಮೇಳೆಂಬುದುಮದಂ ಕೇಳ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಟ್ಟತ್ತದಾರೆಲಪ್ರೋ ಎಂದದ್ದರಿಸಿ ಬರಲೊಡಂ ತಸ್ಸರನುಂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನುಮೋಡಿ ಪ್ರೋದರ್, ಅದಟೆಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಶತೋರಪಿ ಹಿತಂಶ್ರೇಯೋ ವಿವದೇತೇ ಪರಸ್ಪರಂ

ಚೋರೇಣ ಜೇವಿತಂ ದತ್ತಂ ರಾಕ್ಷಸೇನ ತು ಗೋಯುಗಂ ||೧೭೪||

ಯಾರು ಎಂದ ಕೇಳಲು ನಾನು ಕಳ್ಳ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್ಟನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗೋವುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು ಎಂದನು. ನಾನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೆಂದು ಹೋಗಲಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಿಂದ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗೋಣ, ನಡೆ ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ ಕಳ್ಳನು ಹೀಗೆಂದನು : ನಾನು ಆ ಪಶುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು ಎನ್ನಲು ರಕ್ಷಸನು ಹೀಗೆಂದನು : ನೀನು ಆ ಪಶುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೊಡೆಯುವ ಕಳಕಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇನಾದರೂ ಎಚ್ಚತ್ತರೆ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಡುವುದು ; ಮೊದಲು ನಾನು ಹಿಡಿಯುವೆ; ಬಳಿಕ ನೀನು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೋಗು ಎನ್ನಲು ಕಳ್ಳನು ಹೀಗೆಂದನು: ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದಿರುವನು, ಬೇಗನೆ ಏಳು ಎಂದು ಹೇಳುವೆನು ನೋಡು ಎನ್ನಲು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ನಿನಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಾನು ಹೇಳುವೆನು ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ! ನಿನ್ನ ಹಸುವನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನು ಬಂದಿರುವನು; ಬೇಗನೇ ಏಳು ಎನ್ನಲು ಕಳ್ಳನು ಎಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರುವನು ಬೇಗನೇ ಏಳು ಎನ್ನಲು ಅದನ್ನ ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಅದಾರು ಎಲವೋ! ಎಂದು ಗದರಿಸಿ ಬರಲು ತಸ್ಸರನೂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನೂ ಓಡಿಹೋದರು. ಅದರಿಂದ, ಶ್ಲೋ|| ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಜಗಳ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ

ಟೀ|| ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದವರ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ವಿವಾದಂ ಮಾಡಿದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಳ್ಳನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಾವು ಉಂಟೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ರಾಕ್ಷಸನಿಂದ ಗೋವುಗಳೆರಡುಮುಟ್ಟಿಯಲ್ಪಟ್ಟವು ಅದು ಕಾರಣದಿಂದ ವಿರೋಧಿವರ್ಗದೊಳಗಿದ್ದರುಮಾಡೊಡಂ ತನ್ನೊಳಗಿದ್ದುವು ನಮಗುಂಟುವ ಕಾರ್ಯಂ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೀತಂ ಮೇಘವರ್ಣನ ಪ್ರಧಾನನವರಿಂದಪಮಾನಿತನಾಗಿ ಬಂದಾತನಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆ ನೀತಿಯುಂ ಖ್ಯಾತಿಯುಂ ಮದೆಂತೆನೆ ಕಮಲಾಸನನ ಕಯ್ಯೊಳಮರತ್ತಮಂ ಪಡೆದಮರಸಮಿತಿಯಂ ಕೋಟಲೆಗೊಳಿಪ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಕೊಂದಾತನಗ್ರಸುತನಪ್ಪ ಪ್ರಹ್ಲಾದಂ ತನಗೆ ಭಕ್ತನೆಂಬನಿತಪ್ಪೊಳೆ ಕಾದು ಆತಂಗೆ ವರದನಾದಂ. ಅದೊಂದೀ ಚರಂಜೀವಿಯಂ ಕಾವುದೆ ಧರ್ಮಂ. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಮಲಯಕೇತುವೆಂಬ ರಾಜತನೂಜನತೀಜಷ್ಠನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸಂಗೆ ತಥ್ಯಾಭಿಯೋಗಮಾಡೊಡಂ ಮಿಥ್ಯಾಭಿಯೋಗಮೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿರ್ವಿಚಾರದಿಂದ ನಿರ್ವಾಟಿಸಿ ಕಳೆದೊಡಾತನಪಮಾನಿತನಾಗಿ ಪೋಗಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತಾಗ್ರಾಪ್ತನಪ್ಪುದುಮಾ ಮಲಯಕೇತು ಮಂತ್ರಿಸಹಿತನಾಗಿ ಶತ್ರುಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಂದಂ. ಅದೊಂದೀ ಮೇಘವರ್ಣನುಮಿಂತಪ್ಪ ಮಂತ್ರಿಯನವಚ್ಛೇದಿಯುಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಿರೆ ಕಟ್ಟಿದಂ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಂದೆಯಂ ಬೇಡ. ನಾವೀ ವಾಯಸಮಂತ್ರಿಯಂ ಕಾವುದೆ ನಯಂ. ಎಂದನೇಕ ಹೇತು ದೃಷ್ಟಾಂತಂಗಳಂ ತೋಟಿ ನುಡಿದ ದೃಪದಾಕ್ಷನಂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ಪತಿಹಿತಶಿಖಾಮುನಿಯಪ್ಪ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನಂತೆಂದಂ :

ಕಳ್ಳನಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಾವು ನಿವಾರಿತವಾಯಿತು ; ರಾಕ್ಷಸನಿಂದಾಗಿ ಗೋವುಗಳೆರಡೂ ಉಳಿದವು. ಅದರಿಂದ ವಿರೋಧಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಂಥವರನ್ನಾದರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾರ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು ಮೇಘವರ್ಣನ ಪ್ರಧಾನನು. ಅವರಿಂದ ಅಪಮಾನಿತನಾಗಿ ಬಂದ ಆತನನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದೇ ನೀತಿಯೂ ಖ್ಯಾತಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಕಮಲಾಸನನ ಕೈಯಿಂದ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಅಮರಸಮಿತಿಯನ್ನು ಕೋಟಲೆಗೊಳಿಸಿದ* ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನು ಕೊಂದು ಆತನ ಅಗ್ರಸುತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನ್ನ ಭಕ್ತನೆಂಬುದರಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಆತನಿಗೆ ವರದನಾದನು. ಅದರಿಂದ ಈ ಚರಂಜೀವಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಅವಲ್ಲದೆ ಮಲಯಕೇತು ಎಂಬ ರಾಜತನೂಜನು ಅತಿತೇಜಸ್ವನಾಗಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ತಥ್ಯಾಭಿಯೋಗವಾದರೂ ಮಿಥ್ಯಾಭಿಯೋಗವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿರ್ವಿಚಾರದಿಂದ ನಿವಾರಿಸಲು ಆತನು ಅಪಮಾನಿತನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ಅಪ್ಪನಾದನು. ಆ ಮಲಯಕೇತು ಮಂತ್ರಿಸಹಿತನಾಗಿ ಶತ್ರು ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅದರಿಂದ ಮೇಘವರ್ಣನೂ ಇಂತಹ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಅವಚ್ಛೇದ ಮಾಡಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಕೆಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಬೇಡ. ನಾವು ಈ ವಾಯಸಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೇ ನೀತಿ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ದೃಪದಾಕ್ಷನನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ

* ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಎಂದಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ವರಹಾವತಾರಧಾರಿಯಾಗಿ ಕೊಂದನು : ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ನೃಸಿಂಹಾವತಾರದಿಂದ ಸೀಳಿದನು.

ಶ್ಲೋ|| ಉಪಕಾರಾಣಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಶತ್ಕೂಲಾಮುಪಲಕ್ಷಯೇತ್

ವ್ಯಾಧಾ ಮೃಗವಧಂ ಕರ್ತುಂ ಹೃದ್ಯಂ ಗಾಯಂತಿ ಸುಸ್ವರಂ ||೧೭೫||

ಟೀ|| ಶತ್ರುಗಳ್ಳುಪಕಾರಮಪ್ಪ ವಾಕ್ಯಂಗಳನೆ ತೋಜುವುದು. ವ್ಯಾಧರ್ ಮೃಗವಧೆಯಂ ಮಾಡಲೋಸುಗ ಸುಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವರ್ ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕಪಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರನುಮಪ್ರಕಾಶ ಹೃದಯನುಂ ಕ್ಷಮಾಧರನುಂ ಅತಿವಿಧಾನನುಂ ಮೇಘವರ್ಣನ ಪ್ರಧಾನನುಮಪ್ಪ ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಕಪಟಮನಶೆಯದೆ ಮೃದುಮಧುರಾಲಾಪಂಗಳು ನಂಬ ಕೌಶಿಕಶಿಖಾಮಣಿಯ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾಜ್ಯ ಮಹಾಮಹೀರುಹಕ್ಕೆ ದಾವಾಗ್ನಿಗಳಾದಿರದೇಕೆಂದೊಡೆ ಚಿರಂಜೀವಿ ಚಿರಂತನನುಂ ಬುದ್ಧಿವಂತನುಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತನುಮಪ್ಪದಳಿನೆಂತುಂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಪ್ಪಲತಿಯಂ. ಮತ್ತಮೀತನಿದರ್ಂದಂ ವತ್ಸರಾಜನೆಂಬ ರಾಜಪುತ್ರಂ ಶತ್ರುಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಗಾದೊಡಾತನ ಮಂತ್ರಿ ಯೌಗಂಧರಾಯಣಂ ಪತಿಹಿತಾರ್ಥಂ ಯೋಗಾಚಾರನಾಗಿದರ್ಂತೆಯುಂ ಬಂಧುಸಂಬಂಧಮಪ್ಪ ಬದ್ಧವೈರಂ ಕಾರಣಮಾಗಿ ದುರ್ಯೋಧನನಂ ಸಾಧಿಸಲೆಂದಾರಾಧಿಸುತ್ತುಂ ಶಕುನಿಯಂತಿದರ್ನಂತೆಯುಂ ನಂದಂ ನಿಜನಂದನರಂ ಕೊಂದ ಹಗೆಯಂ ಬಗೆಗೊಳೆ ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಸಾಧುವೇಷದಿಂದ ಭೇದಿಸಲಿದರ್ಂತೆಯುಂ ವಾಯಸಮಂತ್ರಿ ನಮಗೆಪಾಯಮಂ ಬಗೆದುಪಾಯದಿನಿದೋಡಿವೆಲ್ಲಂ ಸಹಜಮಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಯಂ ಕಾಗೆಗಳ್ಳೆ ಪಗೆಯಾಗಿದರ್ನೆಂದು ನಂಬಲೇಡಮೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಂಗಳಿಂದ ತತ್ತ್ವವಿದಂ ನುಡಿದಂತೆ ನುಡಿದ ನಿಜಮಹತ್ತರಂಗುತ್ತರಂಗೊಡಲೊಲ್ಲದಿದರ್ನಿಮದರ್ನಂಗೆ ಕೃತ್ಯಪ್ರತಿಪತ್ತಿಚಿತ್ತಮನೊತ್ತರಿಸೆ

ಪತಿಹಿತಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೇ ತೋರಬೇಕು. ವ್ಯಾಧರು ಮೃಗವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸುಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವರು ಎಂಬ ನೀತಿಯಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕಪಟನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರನೂ ಅಪ್ರಶಾಂತಹೃದಯನೂ ಕ್ಷಮಾಧಾರನೂ ಅತಿವಿಧಾನನೂ ಮೇಘವರ್ಣನ ಪ್ರಧಾನನೂ ಆದ ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಕಪಟವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಮೃದು ಮಧುರಾಲಾಪಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಕೌಶಿಕಶಿಖಾಮಣಿಯ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾಜ್ಯಮಹಾ ಮಹೀರುಹಕ್ಕೆ ದಾವಾಗ್ನಿಗಳಾದಿರಿ. ಚಿರಂಜೀವಿಯು ಚಿರಂತನನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಪ್ಪಲಾರನು. ಈತನಿರುವ ಹಾಗೆ ವತ್ಸರಾಜನೆಂಬ ರಾಜಪುತ್ರನು ಶತ್ರುಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಆತನ ಮಂತ್ರಿ ಯೌಗಂಧರಾಯಣನು ಪತಿಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಗಾಚಾರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಂಧು ಸಂಬಂಧವಾದ ಬದ್ಧವೈರದ ಕಾರಣದಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಶಕುನಿ ಹೇಗಿದ್ದನೋ ಹಾಗೆಯೂ ನಂದನು ನಿಜನಂದನರನ್ನು ಕೊಂದ ಹಗೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಾಧಿಸುವೆನು ಎಂದು ಸಾಧುವೇಷದಿಂದ ಭೇದಿಸಲಿದ್ದಂತೆಯೂ ವಾಯಸಮಂತ್ರಿಯೂ ನಮಗೆ ಅಪಾಯಕರನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಾಯದಿಂದಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸಹಜವಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಹಗೆಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ನಂಬಬೇಡ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಗಳಿಂದ ತತ್ತ್ವವಿದನು ನುಡಿಯುವಂತೆ ನುಡಿದ ನಿಜಮಹತ್ತರನಿಗೆ ಉತ್ತರಗೊಡದಿದ್ದ ಅರಿಮದರ್ನನಿಗೆ

ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣಮೇ
ನರಪಂಗೇ ವಿಶೇಷಲಕ್ಷಣಂ ನಿಶ್ಚಯಮೇಂ
ದರಿಮರ್ದನನಂತಾಗಳ್
ಚಿರಂಜೀವಿಯನೆತ್ತಿಮೆಂದು ತೊಟ್ಟನೆ ನುಡಿದಂ

೩೪೩

ಅಂತು ನುಡಿದಾ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ದು ರಕ್ಷಾಕ್ಷನಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ!
ನೀವಿಂತೀ ರಾಜಸವೃತ್ತಿಯಿಂದೀ ಚಿರಂಜೀವಿಯನೆತ್ತಿದಿರಪ್ಪೊದೆ

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೂಯತೇ ಹಿ ಮೃತಂ ಸಿಂಹಂ ಘಾತಯಿತ್ವಾ ತದಸ್ಥಿಭಿಃ

ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಚ ಸಪ್ತಾಣಾಂ ತೇನ ತುಂಗಭುಜೋ ಹತಃ ||೧೧೭೬||

ಟೀ|| ಸತ್ತ ಸಿಂಹದ ಅಸ್ಥಿಗಳೊಂದುಗೂಡಿ ಆಕಾರಮಂ ಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಮಂ ಬರಿಸಿ ಆ
ಸಿಂಹದಿಂದ ತುಂಗಭುಜನೆಂಬರಸು ಕೊಲಲ್ಪಟ್ಟಂ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂತಕ್ಕುಮನೆ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನದಂತೆನೆ
ಮಂತ್ರಿಚೂಡಾಮಣಿಯಪ್ಪ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನಂತೆಂದಂ :

೮. ತುಂಗಭುಜನ ಕಥೆ

ಅಂಜನಬಾಣಕಲ್ಪಗಣಿಕಾಗಣದಿಂದ ವಿಟಕೋಟಿಯಿಂದ ನವೋ
ತುಂಗಶಿವಾಲಯಪ್ರಕರದಿಂದ ವರವಾಪಿಗಳಿಂದ ಬೃಹತ್ಪಟಾ
ಕಂಗಳಿನಿಕ್ಕು ಚೂತವನರಾಜಿಗಳಿಂದೆಸೆದಿರ್ಪ ರಮ್ಯಗೇ
ಹಂಗಳಿನಗದೇಶದ ಬೆಡಂಗು ಮನಂಗೊಳಿಕುಂ ಜನಂಗಳುಂ ೩೪೪

ಅಂತಪ್ಪಂಗದೇಶದೊಳ್ ತುಂಗಭುಜನೆಂಬರಸನಿರ್ಪಂ. ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಯೋಗಸಿದ್ಧ ತಂತ್ರಸಿದ್ಧ
ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧರೆಂಬ ಮೂವರ್ ಸಿದ್ಧರ್ ಬಂದು ಚೋದ್ಯಮಪ್ಪ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಬಲ್ಲೆವೆಂದೊಡರಸಂ ನೀಂ

ಕ್ಷತ್ರಪ್ರತಿಪತ್ತಿಚಿತ್ತವನ್ನು ಒತ್ತರಿಸಲು, ೩೪೩. ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣೆಯೇ ನರಪತಿಗೆ ವಿಶೇಷ
ಲಕ್ಷಣ, ಇದು ನಿಶ್ಚಯ ಎಂದು ಅರಿಮರ್ದನನು ಚಿರಂಜೀವಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎಂದು ಕೂಡಲೇ
ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ನುಡಿದ ಆ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನು
ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ! ನೀವು ಹೀಗೆ ಈ ರಾಜಸವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಚಿರಂಜೀವಿಯನ್ನು
ಎತ್ತಿದಿರಾದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಸತ್ತ ಸಿಂಹದ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಆಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
ಪ್ರಾಣ ತುಂಬಿ ಆ ಸಿಂಹದಿಂದ ತುಂಗಭುಜನೆಂಬ ಅರಸು ಸತ್ತುಹೋದನು ಎಂಬ
ಕಥೆಯಂತಾದೀತು. ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನು ಅದೇನು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಮಂತ್ರಿಚೂಡಾಮಣಿ
ಯಾದ ರಕ್ಷಾಕ್ಷನು ಹೀಗೆಂದನು : ೩೪೪. ಕಾಮನ ಬಾಣಗಳಂತಿರುವ ಗಣಿಕೆಯಿಂದಲೂ
ವಿಟಕೋಟಿಯಿಂದಲೂ ಹೊಸದಾದ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ
ಬಾವಿಗಳಿಂದಲೂ ದೊಡ್ಡ ಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ ಕಬ್ಬು ಮಾವುಗಳ ತೋಟಗಳಿಂದಲೂ
ಸುಂದರವಾದ ಮನೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಂಗದೇಶದ ವೈಭವವು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಹಾಗಿದ್ದ ಅಂಗದೇಶದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭುಜನೆಂಬ ಅರಸನಿದ್ದನು.
ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಯೋಗಸಿದ್ಧ ತಂತ್ರಸಿದ್ಧ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧರೆಂಬ ಮೂವರು ಸಿದ್ಧರು ಬಂದು
ಚೋದ್ಯಕರವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು ಎನ್ನಲು ಅರಸನು ನೀವು ಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳು

ಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಾವುವೆನೆ ಯೋಗಸಿದ್ಧನೆಂದಂ : ಎನಿತು ಕಾಲದಸ್ಥಿಸಮೂಹಂಗಳಿದೋಡಂ ಇವಿತಪ್ಪ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಲವೆಂದು ಸಹದೇವನಂತೆ ಹೇಬಲ್ ಬಲ್ಲೆನೆಂಬುದುಂ ತಂತ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದಂ : ಆನೀತಂ ತೋಷಿದ ಸ್ಥಿತಿಗಳನಾ ಪ್ರಾಣಿಯ ಪೂರ್ವರೂಪಮಂ ಪೋಲೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ ಬಲ್ಲೆನೆಂಬುದು ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಂ ಆನೀ ಸಾಧಕಂ ಸಲಕ್ಷಣಮಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶಲ್ಯಾವಯವಕ್ಕೆ ದೇವನಂತೆ ಜೀವಮಂ ಪಡೆದುವದರ್ಕೆ ಸತ್ತ್ವಮುಂ ದೃಢತ್ವಮುಂವಪ್ಪಂತೆ ಮಾಡಿ ತೋಜಲ್ ಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯೊಡರಸನವರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ಬಟಿಕೊರ್ವ ವ್ಯಾಧಾಧಿಪನಂ ಬರಿಸಿ ಪಲಕಾಲದ ಶಲ್ಯಂಗಳನೆಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಕೊಂಡು ಬಾ ಪೋಗೆಂದೊಡಾ ಕಿರಾತಕಂ ಪೋಗಿ ತನ್ನ ಪಳೆಯ ಸಮೀಪದೊಳ್ ಪುರಾಣಕೂಪದೊಳಿದ್ರಸ್ಥಿಯನಾಯ್ದು ತಂದೊಪ್ಪಿಸಲೊಡಮರಸನಾ ಸಿದ್ಧರಂ ಬರಿಸಿ ತೋಜುವುದುಮರೋಳ್ ಯೋಗಸಿದ್ಧನಿದು ಮಹಾಬಲವಂತನಪ್ಪ ಸಿಂಹದಾಸ್ಥಿಗಳೆಂದು ಪೇಜ್ಜುದುಮರಸಂ ತಂತ್ರಸಿದ್ಧನ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ ನೀನಿದಂ ಸಿಂಹದಾಕೃತಿಯಂ ಮಾಡೆಂಬುದುಮಾತನಂತೆಗೆಯ್ದೆನೆಂದವಂ ಕೊಂಡುಪೋಗಿ ಕಂಡವರ್ ಭಯಂಗೆಂದೊಡೊಡುವಂತೆ ಭಯಂಕರಾಕಾರಮಪ್ಪ ಸಿಂಹಮಂ ಮಾಡಿ ನೋಡಲ್ ಬನ್ನಿಮಂದರಸನಂ ಕರೆವುಗುಂ ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರಂಚರಸು ಪೋಗಿ ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು ಬಲೆಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನಂ ಕರೆದು ನೀನಿದಂ ಸಜೀವಂಗೆಯ್ಯೆಂಬುದುಮಾ ನೃಪನ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಳೊಪ್ಪಂ ಬನ್ನಪಮಂದಿಂತೆಂದಂ: ದೇವಾ! ನೀವೀ ಸಿದ್ಧರ ವಿದ್ಯೆಯ ಮೈಮೆಯಂ ನೋಡಲಿನಿತಂ ಮಾಡಿದಿರ್. ಇವರಿರ್ವರ ವಿದ್ಯೆಯೆಂತು

ಯಾವುವು ಎನ್ನಲು ಯೋಗಸಿದ್ಧನು ಹೀಗೆಂದನು : ಎಷ್ಟು ಕಾಲದ ಅಸ್ಥಿ ಸಮೂಹಗಳಿದ್ದರೂ ಇವು ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೂಳೆ ಎಂದು ಸಹದೇವನಂತೆ ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥ ಎನ್ನಲು ತಂತ್ರಸಿದ್ಧನು ಹೀಗೆಂದನು: ನಾನು, ಈತನು ಹೇಳಿದ ಅಸ್ಥಿಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯ ಪೂರ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೋಲುವಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಂತೆ ದೇಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲೆ ಎನ್ನಲು ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನು ಹೀಗೆಂದನು : ನಾನು ಈ ಸಾಧಕನು ಸಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅವಯವಕ್ಕೆ ದೇವನಂತೆ ಜೀವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೂ ದೃಢತ್ವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಲು ಅರಸನು ಅವರನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಬೇರೊಬ್ಬ ವ್ಯಾಧಾಧಿಪನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಹಲವು ಕಾಲದ ಹಿಂದಿನ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದಾದರೂ ಕೊಂಡು ಬಾ, ಹೋಗು ಎನ್ನಲು ಆ ಕಿರಾತನು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಸಮೀಪದ ಪುರಾಣ ಕೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅರಸನು ಆ ಸಿದ್ಧರನ್ನು ಕರೆಸಿ ತೋರಿಸಲು ಅವರಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧನು ಇದು ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಸಿಂಹದ ಅಸ್ಥಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲು ಅರಸನು ತಂತ್ರಸಿದ್ಧನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನಿದನ್ನು ಸಿಂಹದಾಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು ಎನ್ನಲು ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕಂಡವರು ಭಯಂಗೆಂಡು ಓಡುವಂತೆ ಭಯಂಕರ ಆಕಾರವಾದ ಸಿಂಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೋಡಲು ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಅರಸನನ್ನು ಕರೆದನು. ಅರಸನು ಸಮಸ್ತಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಹೋಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕರೆದು ನೀನು ಇದನ್ನು ಸಜೀವಗೊಳಿಸು ಎನ್ನಲು ಆ ರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು ; ದೇವಾ ! ನೀವು ಈ ಸಿದ್ಧರ ವಿದ್ಯೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಲು

ಸತ್ಯವಾದುದಂತೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನ ವಿದ್ಯಂ ಸತ್ಯಮಪ್ಪದಱ್ಱೋ ಸಂದೆಯಮಿಲ್ಲದಱಿಂದೀ ಸಿಂಹಮಂ
ಪ್ರಾಣಮಂ ಪಡೆಯಿಸಿ ನೋಟ್ಟ ವಿನೋದಮಂತುಂ ಬೇಡಂಬುದುಮರಸನೀ ಚೋದ್ಯಮಂ
ನೋಟ್ಟಮುಸಿರದಿರಿಮನೆ ಮತ್ತೊರ್ವ ಮಂತ್ರಿಯಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ ! ನೀವಿಂತು ಆಸದಾಗ್ರಹಿಗಳಾಗಿ
ಬೆಸೆದಿರ್, ಪಿರಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಪೇಟ್ಟಂತೆ

ಸಿಂಗಂ ಗಡ ! ಮತ್ತದು ತಂ-

ತುಂಗಳೊಳಂ ದಿವ್ಯಮಪ್ಪ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳಂ

ತಾಂ ಗಡ ! ಸಂಭೂತಂ ಗಡಿ-

ದೇಂ ಗಡ ನಮ್ಕವೆ ಬಚೆಕೆ ನಿಲಲುಂ ಗೆಲಲುಂ

೩೪೫

ಅದಱಿನೆತ್ತುವುದು ಮಂತ್ರಮಲ್ಲ ಇಂತಪ್ಪಡೆಗೊಂದು ಕಥೆಯುಂಟೆನೆ ಅರಸನದಂತೆನೆ ಮಂತ್ರಿ
ಪೇಟ್ಟುಂ :

೯. ಸತ್ಯ ಪುಲಿಯನೆತ್ತಿದ ಗಾರುಡಿಗನ ಕಥೆ

ಮುನ್ನಮೋರ್ವ ನಿರ್ಬುದ್ಧಿ ಗಾರುಡಿಗಂ ಗಾರುಡಮಂ ಕಲ್ಪು ವಿದ್ಯಾಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ನೋಡಲೆಂದು
ಸರ್ಪದಷ್ಟನನಿಜಸುತ್ತುಂ ಬರ್ಪಾತಂ ಅಡವಿಯೊಳೊಂದು ಪೊದಱ್ಱೋ ಪುಲಿಯಂ ಪಾವು ಕೊಂಡು
ಪ್ರಾಣವಿಯೋಗಮಾಗಲಿದುರ್ದಂ ಕಂಡು ಸರ್ಪದಷ್ಟನೆಂದಱಿದೀ ಪ್ರಾಣಿಯಂ ಸಾಯಲೀಯನೆತ್ತಿದ
ಪನೆಂದೊಡೊಡನೆಯವರ್ ಸತ್ಯ ಪುಲಿಯನೆತ್ತುವುದಾವ ಬುದ್ಧಿ ಬೇಡಂಬುದಂ
ಮಾಣದಾತನೆತ್ತುವುದುಮಾ ಪುಲಿ ಮುಂದಿದರ್ ಗಾರುಡಿಗನಂ ತಿಂದುದು.

ಅದಱಿಂದಿರರ್ ಪ್ರಾಣಮಂ ಪಡೆಯಲ್ವೇಟ್ಟುಮೆಂಬುದೊಂದಾಗಹಮಂ ದೇವರ್ ಮಾಣ್ವದೆನೆ
ತುಂಗಳುಜನತಿಪ್ರಸಂಗದೊಳೇನುಮನುಸಿರದಿರಿಮೆಂದು ಮತ್ತಮಂತೆಂದಂ :

ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡಿದಿರಿ. ಇವರಿಬ್ಬರ ವಿದ್ಯೆ ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವಾಯಿತೋ ಹಾಗೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನ
ವಿದ್ಯೆಯೂ ಸತ್ಯವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಈ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣ ಬರಿಸಿ
ನೋಡುವ ವಿನೋದ ತರವಲ್ಲ. ಅರಸನು ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ನೋಡೋಣ ಸುಮ್ಮನಿರಿ
ಎನ್ನಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಹೀಗೆಂದನು: ದೇವಾ ! ನೀವು ಹೀಗೆ ಆಸದಾಗ್ರಹಿಗಳಾಗಿ
ಹೇಳಿದಿರಿ ; ಹಿರಿಯ ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ೩೪೫. ಸಿಂಹವಲ್ಲವೆ, ಅದು ತಂತ್ರಮಂತ್ರಗಳಿಂದ
ದಿವ್ಯ ಸಂಭೂತವಾದುದಲ್ಲವೇ; ಅದರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲೂ, ಅದನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲೂ ನಮ್ಮಿಂದ
ಸಾಧ್ಯವೇ ; ವ|| ಅದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬರಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ; ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ
ಒಂದು ಕಥೆಯುಂಟು. ಅರಸನು ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಮಂತ್ರಿ ಹೇಳುವನು : ಹಿಂದೆ
ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿಹೀನ ಗಾರುಡಿಗನು ಗಾರುಡವನ್ನು ಕಲಿತು ವಿದ್ಯಾಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ನೋಡಲೆಂದು
ಸರ್ಪದಷ್ಟನನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯನ್ನು
ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಸತ್ತುಹೋಗಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ಪದಷ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು
ಸಾಯಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ; ಬದುಕಿಸುವೆನು ಎನ್ನಲು ಅವರು ಸತ್ಯ ಹುಲಿಯನ್ನು
ಬದುಕಿಸುವುದು ಯಾವ ಬುದ್ಧಿ ಬೇಡ ಎನ್ನಲು ಕೇಳದೆ ಆತನು ಅದನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು
ಆ ಹುಲಿ ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಗಾರುಡಿಗನನ್ನು ತಿಂದಿತು. ಅದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ತುಂಬಬೇಕು ಎಂಬ ಒಂದು ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳು ಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನಲು ತುಂಗಳುಜನು

ಪೊಂಗುವುದು ಗಡತಿಕೋಪದ
ಕೆಂಗೋಲೊಳ್ಳುದು ಗಡಿದ್ರಜಾಲದ ಸಿಂಗಂ
ತಾಂ ಗಡ ! ಪರಿಗುಂ ಗಡ ! ಪಾ-
ಯ್ಗುಂ ಗಡ ! ತಿಂಗು ಗಡಮಾದೊಡೇಂ ನೋಬ್ಬಿವಿದಂ ೩೪೬

ಎಂದೆಂತಾನುಂ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಾತಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನಂ ಕರೆದು ಬೇಗಮಿದಳಿ
ಪ್ರಾಣಮಂ ಪಡೆಯಿಸುನಲಾತನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಮತ್ತಮಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ ! ನೀವೀ ಸಿಂಹ
ಮನಿಂದ್ರಜಾಲದ ಸಿಂಹಮಂದಪಹಾಸ್ಯಂಗೆಯ್ದೊಡೆಂತಕ್ಕುಮಂದಳಿಯಲ್ ಬಾರದಾಂ ಮಂತ್ರಿಸುವನ್ನಂ
ತಂತ್ರಮಂ ಬರಿಸಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರಿವೆನಲರಸನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಮದಾಂಧಸಿಂಧುರಮನೇಳೆ
ಚತುರಂಗಬಲಮನೊಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಂದಂ. ಅನ್ನೆಗಮಾ ಸಿದ್ಧಂ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಮಂ
ಪಡೆವುದುಂ ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾಲಾಂಭೋದನಿನದದಿಂದ ಗಜಪಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಮಾಣದೆಣ್ಣೆಸೆಯುಮಂ
ನೋಡಿ ತುಂಗಭುಜನೇಳಿದುತ್ತಂಗ ಮತ್ತಮಾತಗಮಂ ಕಂಡು ಕೆಂಗೋಲೊಳ್ಳುದು,

ತುಂಗಭುಜಂಚೆರಸವನ ಮ-
ತಂಗಜಮುಮನಾಂತು ನಿಂದ ಚತುರಂಗಮುಮಂ
ಸಿಂಗಂ ಕೊಂದುದು ದುರ್ಮಂ-
ತ್ರಿಗಳನೆಸಗಿದೊಡೆ ಕಿಡದನಾವನುಮೊಳನೇ ೩೪೭

ಅದಳಿಂದೀ ಚರಂಜೀವಿ ಶತವೃದ್ಧನುಂ ಶಸ್ತ್ರಹತನುಮೆಂದು ಬಗೆಯದೆ ಈತನನ್ನಿ
ಕೊಂಡೊಯ್ದು ನಮ್ಮೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡೊಡಂತಪ್ಪನರ್ಥಮಕ್ಕುಮೆಂದು ನುಡಿದ ಮಂತ್ರಿಮುಖ್ಯನ ಮಾತಂ
ಕೇಳಿರಿಮರ್ದನನಂತೆಂದಂ : ನಿನ್ನ ಪೇಜ್ಜು ಮಾತಂ ಪೊಲ್ಲದೆನಲ್ಬಾರದು. ಅರಸುಗೆಯ್ಯಾತಂ,

ಅತಿಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಡಿರಿ ಎಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ೩೪೬. ಬಾಣಗಳು
ಕೋಪ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಹೋಗುವವಲ್ಲವೇ ! ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಸಿಂಹವು ಹರಿದು
ಹಾಯುವುದಲ್ಲವೇ ; ತಿನ್ನುವುದಲ್ಲವೇ ; ಇದನ್ನು ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ
ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕರೆದು ಬೇಗನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು
ಬರಿಸು ಎನ್ನಲು ಆತನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ ! ನೀವು ಈ
ಸಿಂಹವನ್ನು ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಸಿಂಹವೆಂದು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ ; ಏನಾಗುವದೆಂದು
ಹೇಳಲಾಗದು ; ನಾನು ಮಂತ್ರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರಿ ಎನ್ನಲು
ಅರಸನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಮದಾಂಧಗಂಧಸಿಂಧುರವನ್ನೇರಿ ಚತುರಂಗಬಲವನ್ನು
ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸಿದ್ಧನು ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬರಿಸಲು ಅದು
ಮಹಾಪ್ರಳಯಕಾಲಾಂಭೋದನಿನಾದದಿಂದ ಗದರಿಸಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ
ನೋಡಿ ತುಂಗಭುಜನು ಏರಿದ ಉತ್ತುಂಗ ಮತ್ತ ಮಾತಂಗವನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಣವನ್ನು
ತಪ್ಪಿಸಿ ೩೪೭. ತುಂಗಭುಜನು ಸಹಿತ ಅವನ ಮತಂಗಜವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಂತ
ಚತುರಂಗಬಲವನ್ನು ಸಿಂಹವು ಕೊಂದಿತು. ದುರ್ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಡದವರು
ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೇ ಅದರಿಂದ ಈ ಚರಂಜೀವಿ ಶತವೃದ್ಧನೂ ಶಸ್ತ್ರಹತನೂ ಎಂದು
ಬಗೆಯದೆ ಈತನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಇಂತಹ
ಅನರ್ಥವಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಿಮರ್ದನನು

ಶರಣನೆ ಕಾವುದು ಬೇಡಿದೊ-
 ಡರದೀವುದು ತೊಡರೆ ಸೆಡೆಯದಿಹಿವುದು ಪುಸಿಯೊಳ್
 ಪೊರೆಯದೆ ನಡೆವುದುದದಲ್ಲದೊ-
 ಡರಸು ಕಡಲ್ವರಸು ಪೊಡವಿಗರಸಾದಪನೆ

೩೪೮

ಅದಜಿಂದಿವಂ ನಮಗೆ ಶರಣಾಗತನೆಂದು ಪೋಗದೆ ನಿಂದನದಜಿಂದಂತುಂ ಕಾಯಲ್ವೇಟ್ಟು
 ದಿನ್ನೀಮುಸಿರದಿರಿಮೆಂದ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಮಾತೆಲ್ಲಮಂ ಕೇಳ್ವು ಚಿರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ :

ಗುಣನಿಧಿ ದೇವ ಕೌಶಿಕಶಿಖಾಮಣಿ ಬುದ್ಧಿವಿಹೀನ ನಿನ್ನನೆಂ
 ವ್ರಣಗಣವೇದನಾವಿಕಳನೆಂ ಶತವೃದ್ಧನೆನ್ನನುಯ್ಯೋಡೇ-
 ನಣೆಯರವಿಷ್ಣುಮಪ್ಪುದನೆ ನೀಂ ಕರುಣಂಬೆಸಸಿತ್ತೊಡುತ್ತೊಡಾ
 ಕ್ಷಣದೊಳೆ ತೋಟುವೆಂ ಸಲೆ ಮದೀಯ ಮನೋಗತಮಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಮಂ ೩೪೯

ಎಂದೊಡರಿಮರ್ದನಂತೆಂದಂ :

ನಿನಗಾವುದಿಷ್ಟಮದನಿ-
 ತ್ತನಮೋಘಂ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುದೆನಲೊಡಮಾ ಕಾ-
 ಕನಿಕಾಯ ನಾಯಕಾಮಾ-
 ತ್ಯನಿಕರಮುಖ್ಯಂ ಹಸಾದಮಂದಂತೆಂದಂ

೩೫೦

ದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಸತ್ಯತ್ಯಾಗಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗುಣವರ್ಣನಂಗೆಯ್ಯೆ ಮೇಘವರ್ಣನೆನಗಿನಿತವತೆಯಂ
 ಮಾಡಿದನೀ ಪರಾಭವಮನಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಂಗೆಯ್ಯೆ ನೀಗಿ ಪತತ್ತಿಗೋತ್ರಾಧಿಪನಪ್ಪ ಭವದೀಯ ವಂಶದೊಳ್
 ಪುಟ್ಟ.

ಹೀಗೆಂದನು : ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ : ೩೪೮.
 ಅರಸುಗೈವಾತನು ಶರಣು ಎಂದರೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕು; ಬೇಡಿದರೆ ನೀಡಬೇಕು;
 ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದರೆ ಹೆದರದೆ ಇರಿಯಬೇಕು ; ಹುಸಿತನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸದೆ
 ನಡೆಯಬೇಕು ; ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕಡಲವರೆಗಿನ ಪೊಡವಿಗೆ ಅರಸನೆನಿಸುವನೇ ! ವ||
 ಅದರಿಂದ ಇವನು ನಮಗೆ ಶರಣಾಗತನೆಂದು ಹೋಗದೆ ನಿಂತನು ; ಅದರಿಂದ ಹೇಗೂ
 ಕಾಪಾಡಲೇ ಬೇಕು ; ಇನ್ನು ನೀವು ಸುಮ್ಮನಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ
 ಮಾತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೩೪೯. ಗುಣನಿಧಿದೇವಾ! ಕೌಶಿಕಶಿಖಾ
 ಮಣಿ! ನಾನು ಬುದ್ಧಿವಿಹೀನನಾಗಿರುವೆನು; ವ್ರಣಗಣ ವೇದನಾವಿಕಳನಾಗಿರುವೆನು;
 ಶತವೃದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು; ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಅದೇನು ನಿನ್ನವರಿಗೆ
 ಇಷ್ಟವೆನಿಸಿತೇ ? ನೀನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸುವುದಾದರೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ
 ನನ್ನ ಮನೋಗತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು. ವ|| ಅದಕ್ಕೆ ಅರಿಮರ್ದನನು ಹೀಗೆಂದನು:
 ೩೫೦. ನಿನಗೇನು ಇಷ್ಟವೋ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಕೊಟ್ಟೆನು; ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳು ಎನ್ನಲು ಆ
 ಕಾಕನಿಕಾಯ ನಾಯಕಾಮಾತ್ಯನಿಕರಮುಖ್ಯನು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ವ|| ದೇವಾ!
 ನಿನ್ನ ಸತ್ಯ ತ್ಯಾಗದ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿ ಗುಣಗಣವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಮೇಘವರ್ಣನು
 ನನಗೆ ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನು. ಈ ಪರಾಭವವನ್ನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ
 ಮಾಡಿ ನೀಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಬಳಿಕ ಪತತ್ತಿಗೋತ್ರಾಧಿಪನಾದ ಭವದೀಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ

ಪವಮಾನ ಪ್ರಿಯನಂದನಂ ಭಣಿಪತಾಕಾನೀಕಮಂ ಚಕ್ರಿ ದಾ-
ನವರಂ ಸಂಗರದಲ್ಲಿ ಕೊಂದ ತೆಜದಿಂದಾಭೀಳ ಕಾಕಾಳಿಯಂ
ತವೆ ಕೊಂದಿ ಧರೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆನುಗ್ರಾಟೋಪಮಂ ಮೇಘವ-
ರ್ಣವಧೂಲೋಚನ ವಾರಿಧಾರೆಯೊಳಮಸ್ತೋಪದಾವಾಗ್ನಿಯಂ

೩೫೧

ಎಂದು ನುಡಿದ ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಮಾತಂ ರಕ್ತಾಕ್ಷಂ ಕೇಳು ಮುಕ್ತೋಷ್ಠನಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದುಂ:
ಎಲೆ ವಾಯಸ ! ನಿನ್ನ ಮಾಯಾಪಾಶದೊಳರಿಮದರ್ಶನಂ ತೊಡರ್ಪನದುವೆ ಸಾಲುಮೆಂದಿರದಾಗ
ಮಾನುಗತಮಲ್ಲದುದಂ ನುಡಿವೆಯಪ್ಪೆಯದೆಂತೆನೆ : ವಾಕ್ಯಂ || ಸ್ವಯೋನಿ ಮೂಷಿಕಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ
ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳುಪ್ರವೃತ್ತಿಲ್ಲಕ್ಕಮಂದಾ ರಕ್ತಾಕ್ಷನಿಂತೆಂದಂ

೧೦. ಮುನಿಯುಂ ಇಲಿಯುಂ

ಭಾಸ್ವತ್ವೇಜಂ ಯಮ ನಿಯ-
ಮ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾದಿ ಕರ್ಮನಿಯತವ್ರತಸ-
ರ್ವಸ್ವನತಿಪ್ರಖ್ಯಾತ ತ-
ಪಸ್ವಿ ಯಶಶ್ಚಾಲಿಯಜ್ಞನೆಂಬಂ ಹೆಸರಿಂ

೩೫೨

ಮದನಾಶಾತಿ ಶಿರಶ್ಚಿಖಾಮಣಿಯನಂಭೋಸನಾಕೃಷ್ಣ ಸಂ-
ಪದೆಯಂ ಶ್ರೀಸಗರಾನ್ವಯೋದ್ಧರಣ ಕಾರ್ಯಾಚಾರ್ಯಯಂ ಗೋತ್ರಭಿ-
ನ್ನದಮಾತಂಗ ಮದಾಂಬು ಸಂಗಮ ಕಷಾಯೀಭೂತೆಯಂ ಯಜ್ಞನೆ-
ಯ್ದದನುತ್ತುಂಗತರಂಗಿಯಂ ಶಫರಲೋಲಾಪಾಂಗಿಯಂ ಗಂಗಿಯಂ

೩೫೩

ಪವಮಾನಪ್ರಿಯನಂದನನು ಭಣಿಪತಾಕಾನೀಕವನ್ನೂ ಚಕ್ರಿಯು ದಾನವರನ್ನೂ ಸಂಗರದಲ್ಲಿ
ಕೊಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭೀಳ ಕಾಕಾಳಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೊಂದು ಈ ಧರೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ
ಅವರ ಉಗ್ರಕೋಪಾಟೋಪವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವೆನು; ಮೇಘವರ್ಣ ವಧೂಲೋಚನ
ವಾರಿಧಾರೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೋಪದಾವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ನಂದಿಸುವೆನು. ಚಿರಂಜೀವಿಯ ಈ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ರಕ್ತಾಕ್ಷನು ಕೇಳಿ ಮುಕ್ತೋಷ್ಠನಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು : ಎಲೆ ವಾಯಸ! ನಿನ್ನ
ಮಾಯಾಪಾಶದಲ್ಲಿ ಅರಿವುದರ್ಶನನು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡನು ; ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು.
ಆಗಮಾನುಗತವಲ್ಲದುದನ್ನು ನೀನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ವಾ|| “ಸ್ವಯೋನಿ
ಮೂಷಿಕಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾ....” ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ರಕ್ತಾಕ್ಷನು
ಹೀಗೆಂದನು : ೩೫೨. ತೇಜಶ್ಚಾಲಿಯೂ ಯಮನಿಯಮ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾದಿ ಕರ್ಮನಿಯತ
ವ್ರತಸರ್ವಸ್ವನೂ ಅತಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಯಶಶ್ಚಾಲಿಯೂ ಆದ ಯಜ್ಞನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ
ಋಷಿ ಇದ್ದನು. ಆ ತಪೋಧನನು ಒಂದು ದಿನ ಮಂದಾಕಿನಿಯನ್ನು ಮೀಯಲೆಂದು
ಹೊರಹೊರಟು ಗಂಗಾನದಿಗೆ ಬಂದನು. ೩೫೩. ಶಿವನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಚೂಡಾ ಮಣಿಯೂ
ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತಳಾದ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವಳೂ, ಶ್ರೀ ಸಗರಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಂಶೋದ್ಧಾರ
ಕಾರ್ಯದ ಆಚಾರ್ಯೆಯೂ, ಐರಾವತದ ಮದಜಲದಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಷಾಯೀಭೂತೆಯೂ
ಉತ್ತುಂಗತರಂಗಿಯೂ ಮೀನುಗಳು ಆಡುವ ಕಡೆಗಣ್ಣುಳ್ಳವಳೂ ಆದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞನು

ಅಂತೆಯ್ಯವಂವಮರಾಪಗೆಯಂ ಮಿಂದು ಸುರಾಸುರ ಚೂಡಾಮಣಿ ಮರೀಚಮಾಲಾಲಂಕೃತ ಚಾರುಚರಣಾರವಿಂದನುವಂದಯಾಚಲ ಚಕ್ರವಾಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚೂಡಾಮಣಿಯಂ ತಮಃಪಟಲಪಾಟಲಾರಿಷ್ವನುಂ ಬಸವನಿತಂಬನೀ ಮನೋನಯನಾನಂದನನುಂ ಸಕಲ ಜಗದಟನ ಮಹಾಸೂತ್ರಧಾರನುಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದೀಪಕನುಂ ಪ್ರಿಯವಿಯೋಗವಿಧುರಚಕ್ರವಾಳ ಚಕ್ರಮನಃಪೀಡಾವಿಘ್ನಟನ ಚತುರನುಂ ಸೀರಪಾಣಿಪರಿಧಾನ ಶ್ಯಾಮಾಯಮಾನಶಿಶಿರ ಶೀಕರ ಮಹಾನೀಲಮಣಿಹಾರ ಯಮುನಾ ವಿಲಾಸಿನೀಜನಕನುಂ ನಿಜರಥತುರಗನಿಕರಖರಖುರಪುಟಹತವಿಭಿನ್ನಚಾಮೀಕರ ಮಹೀಧರಾಗ್ರಾಪರಜಃ ಪಟಲಾಚ್ಚದಿತದಿಜ್ಜುಡಲನುಂ. ಆಖಂಡಲದಿಗಂಗನಾಮಣಿಕುಂಡಲನುಂ ಶತಮುಖಪಂಚಮುಖಾಷ್ಟಪದ ದಶರಥತನೂಭವಕುಳಾಗ್ರೇಸರನುಂ ತ್ರಯೀಮಯನುಂ ನಿತ್ಯೋದಯನುಮಪ್ಪ ಗಭಸ್ತಮಾಲಿಗರ್ಘ್ಯಮ ನೆತ್ತಿದ ಹಸ್ತಕಮಲದೊಳಂಬರದೊಳಾಡುವ ಪರ್ದಿನ ಬಾಯಿಂದಂ ಬರ್ದು ಬರ್ದುಂಕಿದೊಂದು ಪೆಣ್ಣೆಲಿಯಂ ಕಂಡದನಾದರಿಸಿ ನೋಯಲೀಯದೆ ಗುಂಡಿಗೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಚೆಕ್ಕೆ,

ಸ್ಥಾನಜಪಹೋಮ ನಿಯಮ

ಧ್ಯಾನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲಮಂ ತೀರ್ಚಿ ನಿಜ-

ಸ್ಥಾನಕ್ಕುಯ್ಯಂ ಯೋಗ ನಿ-

ಧಾನಂ ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಮೂಷಿಕೆಯಂ

೩೫೪

ಅಂತುಯ್ಯ ಮುನೀಶ್ವರನವರ್ಕೆ ಪಿರಿದುಂ ಕರುಣಿಸಿ ಕೂರ್ಮ ಕೈಗಣ್ಣೆ ಮಾಣದೆ

(ಉಜ್ಜಲ ವೃತ್ತಂ)

ಮುನ್ಯಧೀಶ್ವರನೀಶ್ವರಕಲ್ಪಂ ಸತ್ಯವಚೋನಿಳಯಂ ಜಗ-

ನ್ಯಾನಗಳೆ ಮೂಷಿಕೆಯಂ ನೀಂ ಕನ್ಯಕೆಯಾಗೆನೆ ಎಸ್ತುರ-

ತ್ಯನ್ಯಕಾಕೃತಿಯಂ ತಳೆದಿದರ್ಘ್ ತಾಂ ತ್ರಿವಿವಾಂಗನೆವೊಲವಳ್

ನಾನ್ಯಧಾಮುನಿಭಾಷಿತಮೆಂಬೀ ವಾಕ್ಯಮದೇಂ ಪುನಿಯಕ್ಕುಮೇ

೩೫೫

ಅಂತು ದಿವ್ಯಕನ್ಯಾಕಾರಮಂ ತಾಳಿದ್ ಕನ್ಯಕೆಯಾದಿಲಿಯಂ ಕಂಡು ಪಿರಿದುಂ ಮೋಹದಿಂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತುಮಿರೆ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸಕ್ಕಾಕೆ ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯೆಯಾಗಿದುರ್ದಂ ಯೋಗೀಂದ್ರಂ ಕಂಡಿನ್ನೇಗೆಯ್ದನೆಂದು ಚಂತಿಸಿ,

ಸೇರಿದನು. ವ|| ಆ ಅಮರಾಪಗೆಯನ್ನು ಮಿಂದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಎತ್ತಿದ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಹದ್ದಿನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಿದ್ದು ಬದುಕಿದ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣೆಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆದರಿಸಿ ನೋವಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ಕಲಶಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ೩೫೪. ಸ್ಥಾನ ಜಪ ಹೋಮ ನಿಯಮ ಧ್ಯಾನಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿ ಆ ಮೂಷಿಕೆಯನ್ನು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ವ|| ಮುನೀಶ್ವರನು ಅದರ ಬಗೆಗೆ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಕರುಣಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಲು ೩೫೫. ಮುನ್ಯಧೀಶ್ವರನೂ ಈಶ್ವರಕಲ್ಪನೂ ಸತ್ಯವಚೋನಿಳಯನೂ ಜಗನ್ಮಾನ್ಯನೂ ಆದ ಋಷಿಯು ಮೂಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀನು ಕನ್ಯಕೆಯಾಗು ಎನ್ನಲು ತ್ರಿವಿವಾಂಗನೆಯಂತೆ ವಿಸ್ಫುರತ್ಯನ್ಯಕಾಕೃತಿಯನ್ನು ತಳೆದಳು. 'ನಾನ್ಯಧಾ ಮುನಿಭಾಷಿತಂ' ಎಂಬ ಮಾತು ಹುಸಿಯಾಗುವುದೇ ! ವ|| ಹಾಗೆ ದಿವ್ಯಕನ್ಯಾಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿದ ಕನ್ಯಕೆಯಾದ ಇಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಮೋಹದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಕೆಲವು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳು

ಶ್ಲೋ|| ಪಿತ್ರಗೇಹೇ ತು ಯಾ ಕನ್ಯಾರಜಃ ಪಶ್ಯತ್ಸಂಸ್ಕೃತಾ
ಅಪರಸ್ತುತು ಸಾ ವೇಶ್ಯಾ ಜಘ್ನಾ ವ್ಯಪಲೀ ಮತಾ

||೧೭೭||

ಟೀ|| ತಂದೆಯ ಮನೆಯೊಳಿರ್ದ ಕನ್ಯಕೆ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಮುನ್ನವೆ ಮೆಯ್ಯಿಹೊಡಾಕೆ
ಸೂಳೆಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯಿಂದಂ ಕಷ್ಟ. ಅದು ಕಾರಣದಿಂದ ಕನ್ಯಕೆ ಪುಷ್ಪವತಿಯಾಗದನ್ನೆಗಂ
ಕುಡಲ್ವೇಬುದು.

ಅನುರೂಪಂಗೆ ಕುಲೀನಂ-

ಗೆ ನಿಖಿಲವಿದ್ಯಾವಿದಂಗೆ ತೇಜೋನಿಳಯಂ-

ಗನವದ್ಯಾಚಾರಂಗೀ-

ವನಜಾಕ್ಷಿಯನೀವೆನೆಂದು ದಿವ್ಯಮುನೀಂದಂ

೨೫೬

ಅಂತಾಕೆಯ ಮದುವೆಯಂ ಮಾಬ್ಬ ಕಡ್ಡಕುಜ್ಜುಗಮನೆತ್ತಿಕೊಂಡುಮೀಕೆಗೆ ವರನಪ್ಪೊಡೆ
ಲೋಕೈಕನೇತ್ರನುಂ ಸಕಲಜಗತ್ತವಿತ್ತನುಂ ಶತಪತ್ರಮಿತ್ತನುಮಧಿಕಪ್ರತಾಪನುಮಪ್ಪಾದಿತ್ಯ
ನಾಗಲ್ವೇಬುದುಮೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಂಗೆಯ್ಯ ಶುಭದಿನ ಶುಭಮುಹೂರ್ತಮಂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು,

ಪರಿಣಯನಾರ್ಥಂ ಭಾಸುರ-

ಸುರಮಕುಟನಿಘ್ನಚರಣಕಮಲನನುದ್ಧ-

ದ್ವರದನನಾದಿತ್ಯನನಾ-

ದರದಿಂದಂ ನೆನೆದು ಬರಿಸಿದಂ ಮುನಿಮುಖ್ಯಂ

೨೫೭

ಅಂತು ಬರಿಸೆ ಬಂದು,

(ಪೃಥ್ವೀವೃತ್ತಂ)

ಕನತ್ಯನಕರಂಜಿತಂ ನಿಜಕರಂ ಜಗನ್ನೃಡನಂ

ವನೇಜಸಖನೇಕಚಕ್ರ ರಥನಸ್ತದೋಷೋದಯಂ

ಮನೋಹರತರಪ್ರಭಂ ಸುರವರಂ ತ್ರಿಲೋಕಸ್ತುತಂ

ಮುನೀಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ನಿಂದನನಘಂ ದಿನಾಧೀಶ್ವರಂ

೨೫೮

ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯೆಯಾದುದನ್ನು ಯೋಗೀಂದ್ರನು ತಿಳಿದು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು
ಚಿಂತಿಸಿದನು. ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ಯಕೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಮೆಯ್ಯಿರೆದರೆ
ಆಕೆ ಸೂಳೆಯಂತೆ, ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟೆಯಾಗಿರುವಳು. ಅದರಿಂದ ಕನ್ಯಕೆಯು
ಪುಷ್ಪವತಿಯಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ೨೫೬. ಆ ದಿವ್ಯ
ಮುನೀಂದ್ರನು ಅನುರೂಪನೂ ಕುಲೀನನೂ ನಿಖಿಲ ವಿದ್ಯಾವಿದನೂ ತೇಜೋನಿಳಯನೂ
ಅನವದ್ಯಾಚಾರನೂ ಆದ ವರನಿಗೆ ಈ ವನಜಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.
ವ|| ಹಾಗೆ ಆಕೆಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯೋದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಈಕೆಗೆ
ವರನಾಗುವುದಾದರೆ ಲೋಕೈಕನೇತ್ರನೂ ಸಕಲ ಜಗತ್ತವಿತ್ತನೂ ಶತಪತ್ರಮಿತ್ತನೂ
ಅಧಿಕಪ್ರತಾಪನೂ ಆದ ಆದಿತ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ ಶುಭದಿನ
ಶುಭಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನು. ೨೫೭. ಪರಿಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ನೆನೆದು
ಅವನು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ೨೫೮. ಹೊಳೆಯುವ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ
ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯನೂ ತಾವರೆಗಳ ಮಿತ್ರನೂ ಒಂದೇ ಚಕ್ರದ ರಥವುಳ್ಳವನೂ

ಅಂತು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ನಿಂದರವಿಂದಬಾಂಧವನ ಚರಣಸರಸೀರುಹಂಗಳಂ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂದರ್ಚಿಸಿ ವಿನಯವಿನಮಿತೋತ್ತಮಾಂಗನಾಗಿ ಮುನಿಪುಂಗವನಂತೆಂದಂ.

ವಿರಹಾಕ್ರಾಂತರಥಾಂಗಸಂಕುಲಮನಸ್ಸಂತಾಪವಿಚ್ಛೇದ ಭಾ
ಸುರ ತೇಜೋಧಿಕ ದೇವರಾಜ ವಿನತಶ್ರೀಪಾದಪಂಕೇಜ ಪಂ
ಕರುಹಶ್ರೀರಮಣೀಮನೋರಮಣ ಮಾದ್ಯದ್ವಾಂತಮಾತಂಗ ಕೇ
ಸರಿ ಮಾತೃಂಡನೆ ನೀಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಪುದೆನ್ನೀ ಕನ್ನೆಯಂ ಚೆನ್ನೆಯಂ ೩೫೯

ಎಂದು ಮುನಿನಾಥಂ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ದುದುಂ ದಿನನಾಥನದು ಮೂಷಿಕೆಯಪ್ಪುದನಚಿದು ಕೇವಳಮೊಲ್ಲೆನೆಂದೊಡೆ ಮುನಿ ಮನಃಕೃತಂಬಡುಗುಮೆಂದಂತೆಂದಂ : ಆಂ ಪ್ರತಾಪವಂತನೆಂದೆನ್ನಂ ಕರೆದು ನೀವೀ ಕನ್ನೆಯಂ ಕುಡಲ್ ಬಗೆದಿರ್. ಎನ್ನ ರಶ್ಮಿಯ ಪ್ರತಾಪಮಂ ಜೇಷ್ಠೂತಂಗಳ್ ಮುಸುಕಲೀಯದೆ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡೆನಗಮಧಿಕಂಗಳಾಗಿರ್ಕುಮದವೆಂದವರ್ಕೆ ಕುಡುವುದೆಂದು ಪೇಯ್ಯು ಪೋಪುದುಂ ಮುನಿರಾಜಂ ಮೇಘರಾಜನಂ ಬರಿಸಿ ನೀವಪ್ಪೊಡೆ ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿಗಳದಳೆಂ ನಿಮೊಳ್ಳೊರ್ವರೀ ಕನ್ನೆಯಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿಮೆಂಬುದುಂ ಅಂಬುದಂಗಳ್ ನಿಮಡಿ, ನೀವಮ್ಮಂ ಪ್ರತಾಪವಂತರೆಂದೆ ಬಗೆದಿರೆಮನ್ನೊಂದು ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರದಿಂ ಪವನಂ ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಪಾಱಿ ಬೀಸುವನದಳೆಂ ನಿಮ್ಮ ಸುತೆಗೆ ಮರುತನೆ ವರನಕ್ಕುಮಾತನಂ ಬರಿಸಿಮೆನಲೊಡನಾ ದಿವ್ಯಮುನಿ

ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದವನೂ ಮನೋಹರವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಮೂರುಲೋಕಗಳಿಂದ ಸ್ತುತನಾದವನೂ ಆದ ಪುಣ್ಯರೂಪಿ ದಿನಕರನು ಆ ಮುನೀಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ವ|| ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ನಿಂತ ಅರವಿಂದಬಾಂಧವನ ಚರಣ ಸರಸೀರುಹಗಳನ್ನು ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ಮುನೀಶ್ರೇಷ್ಠನು ಹೀಗೆಂದನು: ೩೫೯. ವಿರಹದಿಂದ ಬೆಂದ ಚಕ್ರವಾಕಸಂಕುಲದ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೇಗೆಯನ್ನು ನೀಗಿದವನೂ, ಹೊಳೆಯುವ ತೇಜಶ್ಶಾಲಿಯೂ, ದೇವೇಂದ್ರನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಪಾದಕಮಲದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಪತಿಯೂ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆಗೆ ಸಿಂಹವೂ ಆಗಿರುವ ಮಾತೃಂಡನೆ! ನೀನು ನನ್ನ ಈ ಚೆನ್ನೆಯಾದ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ವ|| ಆಗ ದಿನನಾಥನು ಅದು ಮೂಷಿಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಒಲ್ಲೆನೆಂದರೆ ಮುನಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುವುದೆಂದು ಹೀಗೆಂದನು : ನಾನು ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ನೀವು ಈ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿರಿ. ನನ್ನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಮೋಡಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿದ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವವು ; ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು. ಮುನಿರಾಜನು ಮೇಘರಾಜನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ನೀವಾದರೋ ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿಗಳು ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಈ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಅಂಬುದಗಳು ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರತಾಪವಂತರೆಂದು ತಿಳಿದಿರಿ. ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪವನನು ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಿಬಿಡುವನು. ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸುತೆಗೆ ಮರುತನೇ ತಕ್ಕ ವರ ; ಆತನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಎನ್ನಲು ಆ ದಿವ್ಯ ಮುನಿ ಹುತವಹಸಖನನ್ನು ಕರೆಸಿ ನೀನು

ಹುತವಹಸಖನಂ ಬರಿಸಿ ನೀನೀ ಕನ್ಯೆಯಂ ವಿವಾಹಮಾಗಲ್ಲೇಬ್ಬುಮೆನೆ ವಾಯುದೇವನೀ ತಪೋಧನನಪ್ಪೊಡೆ ಮಹಾನೈಷ್ಠಿಕಂ, ಮತ್ತಮೀತಂಗೀ ಕನ್ಯೆಯೆಂತುಂ ಮಗಳಾಗಲೆಂದು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದಾಕೆ ಮೂಷಿಕೆಯಪ್ಪುದನಡಿದಂತೆಂದಂ : ನೀವೆನ್ನಂ ಪ್ರತಾಪಸಂಪನ್ನನೆಂದು ಬಗೆದಿರಾನುಂ ಕುಲಗಿರಿಗಳನಪ್ಪೊಡೆಂತುಂ ತೆರಳ್ಳಲಾಱಿನದಡಿದೆನಗಂ ನಗಂಗಳ್ ಪಿರಿಯವನೆ ಪರಮಯೋಗೀಂದ್ರನತಿ ಸಂತೋಷಂಗೆಯ್ಯು

ಬರವೇಬ್ಬಟ್ಟದನಿಂದ್ರಕೀಲ ಹಿಮವತ್ಕುಟೀಲ ವಿಂಧ್ಯಾವನೀ
ಧರ ಕೈಲಾಸಕುಭೃತ್ತಿ ಕೂಟಕುಧರ ಶ್ರೀಶೈಲ ಪೂರ್ವಾಪರಾ
ವರ ಭೂಭೃನ್ನಲಯಾದ್ರಿ ಕ್ರೌಂಚಶಿಖರಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಮೇರು ಮಂ
ದರ ಮೈನಾಕ ಮಹೀಧ್ರ ನೀಲ ನಿಷಧ ಕ್ಷೋಣೀಧ್ರಸಂದೋಹಮಂ ೩೬೦

ಅಂತು ಬಲೆಯಟ್ಟಲೊಡಂ ಗಿರಿರಾಜರ್ ನೆರೆದು ಬಂದು ನಿಮ್ಮಡಿ, ಬೆಸನಾವುದೆಂದು ಮುಂದೆ ನಿಲಲೊಡಂ ನೋಡಿ ನೀವಪ್ಪೊಡೆ ಪೆಂಪಿನೊಳಂ ಬಣ್ಣಿನೊಳಂ ಸಾಹಸದೊಳಂ ಮರುತಂಗೆ ಪಿರಿಯರದು ಕಾರಣದಿಂ ನಿಮ್ಮೊಳಗೊರ್ವರೀ ಕುಮಾರಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯರೂಪಧಾರಿಗೆ ವರರಾಗಿಮೆಂಬುದುಂ ನೀವೆಂದಂತೆ ಪವನನಿಂದಾವೆ ಬಲ್ಲಿದರಪ್ಪೆವಾದೊಡಮೆಮಗಂ ಉಂದುರಂಗಳ್ ಬಲ್ಲಿದುವೆಂದೊಡವರಂ ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಮುನಿಮುಖ್ಯಂ ಮೂಷಿಕಮುಖ್ಯನಂ ಬರಿಸಿ ನೀನೀ ಕನ್ಯೆಯಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸೆಂಬುದುಂ ಮೂಷಿಕನಂತೆಂದಂ : ನಿಮ್ಮಡಿ, ಬೆಸಸಿದೊಡೆಮಿರ್ಪೆಡೆ ಬಿಲಂ ನಿಮ್ಮ ಕೂಸನೆಂತುಯ್ದಿರಿಸುವೆನಡವೆಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ನೀವೆನಗೆ ಕುದುವ ಬಗೆಯುಳ್ಳೊಡಮ್ಮ ಚಾತಿ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಮೆನೆ ಮುನಿ ಮುನಿಸಂ

ಈ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕು ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ವಾಯುದೇವನು ಈ ತಪೋಧನನಾದರೋ ಮಹಾನೈಷ್ಠಿಕನು ; ಈತನಿಗೆ ಈ ಕನ್ಯೆಯು ಹೇಗೆ ಮಗಳಾದಳು ಎಂದು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆಕೆ ಮೂಷಿಕೆಯಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೀಗೆಂದನು : ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಾಪಸಂಪನ್ನನೆಂದು ಬಗೆದಿರಿ ; ನಾನು ಕುಲಗಿರಿಗಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಸೋಲಿಸಲಾರೆ ಅದರಿಂದ ನನಗಿಂತಲೂ ಪರ್ವತಗಳು ಹಿರಿಯವು ಎಂದನು. ಪರಮಯೋಗೀಂದ್ರನು ಅತಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಾಳಿ ೩೬೦. ಇಂದ್ರ ಕೀಲ, ಹಿಮವಂತ, ವಿಂಧ್ಯ, ಕೈಲಾಸ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಮಲಯಾದ್ರಿ, ಕ್ರೌಂಚಶಿಖರಿ, ಮಹಾಮೇರು, ಮಂದರ, ಮೈನಾಕ, ನೀಲಪರ್ವತ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಬರಹೇಳಿ ಕರೆಕಳುಹಿಸಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಕರೆಕಳುಹಿಸಲು ಗಿರಿರಾಜರು ಬಂದು ಪೂಜ್ಯರೇ ಏನಪ್ಪಣೆ ಎಂದು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲು ನೋಡಿ ನೀವಾದರೋ ಹಿರಿಮೆಯಲ್ಲೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಾಹಸದಲ್ಲೂ ಮರುತನಿಗಿಂತಲೂ ಹಿರಿಯರಾದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಈ ಕುಮಾರಿಗೆ ವರರಾಗಿರಿ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಪವನನಿಗಿಂತಲೂ ನಾವೇ ಬಲ್ಲಿದರಾದರೆ ನಮಗಿಂತಲೂ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದರು. ಆಗ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುನಿಮುಖ್ಯನು ಮೂಷಿಕಮುಖ್ಯನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ನೀನು ಈ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಷಿಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾವಿರುವ ಎಡೆ ಬಿಲವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಅದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ನನಗೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟ ನಿಮಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಚಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡಿರಿ

ಮೊಗಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಮಗೆ ಕೂಸಂ ಕುಡುವೆನೆಂಬುದಿದೆನ್ನ ದೋಷಮಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ದೋಷಮಲ್ಲೆನೆ
ಮೂಷಿಕಾಧೀಶಂ ರೋಷಾವೇಶದಿಂದಿತಂದಂ :

ಕೂಸಂ ಕೊಟ್ಟಪೆನೆಂಬೀ
ದೂಸಳಿ ನೀವಿಂತವಚ್ಚೆಗೆಯುತ್ತೆನ್ನಂ
ಬೀಸರಮನೆ ನುಡಿದವಿರೀ
ದೋಸಮೆ ನೀಮಜೆದುಮಜೆಯಿರೆನ್ನನ್ನತಿಯಂ

೩೬೧

ಅದಂತೆಂದೊಡೆ ಪಾಲ್ಲಡಲಂ ಸುರಾಸುರಸಮಿತಿ ಕಡೆವಂದಾಂ ಪುಟ್ಟಿದೆಂ. ಮೃಡನ ತನೂದನಪ್ಪ
ವಿಘ್ನೇಶ್ವರಂಗೆ ವಾಹನಮಂ ಮಾಡಿ ಕುಡೆ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದಹಿಭೂಷಣಂಗಳ್ಗಳನ್ನಾಗಾರ್ಪಣತ
ಪ್ಪೆನ್ನುತ್ತಸ್ಥಿತಿಯಂ ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವಜೆದುಮಜೆಯದಂತೆ ನಿರಾಕರಿಸುವುದುಚಿತಮಲ್ಲೆಂಬುದುಂ ಯಜ್ಞನೀ
ಮೂಷಿಕಂ ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲಮಾದೊಡಮೀ ಕನ್ನೆಯನೆಂತು ಮೂಷಿಕೆಯಂ ಮಾಟನೆಂಬುದುಮಾ
ಮುನೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯಂ ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವಿಂತೇಕೆ ಬೆಸಸಿದಿರಿರಿದಕೊಂದು ಕಥೆಯುಂಟು ಕೇಳಿಮಂದಿತಂದಂ:

೧೨. ದುರ್ವಾಸನುಂ ನಾಯುಂ

ವಾಸವನಿವಾಸದಿಂ ಕೈ
ಲಾಸದಿನತಿ ಸೇವ್ಯಮಪ್ಪ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದೊಳ್
ಭಾಸುರ ತಪಃಪ್ರಭಾಪ್ತವಿ
ಭಾಸಂ ದುರ್ವಾಸನೆಂಬ ಯತಿವರನಿರ್ಪಂ

೩೬೨

ಅಂತಾ ಯತಿನಾಯಕನೆಂದು ಸಾರಮೇಯಶಿಶುವಂ ಕಂಡು ಪ್ರೀತಿಪಟ್ಟು
ನಡಪುತ್ತಿರ್ಪುದುಮದು ಗಂಡುನೆರೆದುಕೊಂಡು ತುಡುಗುಣಿಯಾಗಿ ಭಾಂಡಸಂಕರಂಗೆಯುತ್ತಿರ್ಪುದುಮಾ

ಎನ್ನಲು ಮುನಿಯು ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿನಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಎಂಬುದು ನನ್ನ
ದೋಷವಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ದೋಷವಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಮೂಷಿಕಾಧೀಶನು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ
ಹೀಗೆಂದನು : ೩೬೧. ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು
ಹೀಗೆ ಅವಜ್ಞೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನೀವು ನನ್ನ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಅಂತೂ
ಅರಿಯಿರಿ. ವ|| ಹಾಲುಕಡಲನ್ನು ಸುರಾಸುರರು ಕಡೆಯುವಾಗ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು .
ಮೃಡನ ಮಗನಾದ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಾಹನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದ
ಅಹಿಭೂಷಣನಿಗೂ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿರುವೆನು. ಅಂತಹನ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀವು ಅರಿತೂ
ಅರಿಯದವರಂತೆ ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞನು ಈ
ಮೂಷಿಕನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ; ಆದರೂ ಈ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೂಷಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ
ಎನ್ನಲು ಆ ಮುನೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯರು ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವು ಹೀಗೇಕೆ ಕೇಳಿದಿರಿ, ಇದಕ್ಕೊಂದು
ಕಥೆಯುಂಟು ಕೇಳಿರಿ ಎಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ೩೬೨. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೈಲಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಅತ್ಯಂತ ಸೇವ್ಯವಾದ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತೇಜೋವಂತನಾದ ತಪಃಪ್ರಭೆಯಿಂದ
ಹೊಳೆಯುವ ದುರ್ವಾಸನೆಂಬ ಯತಿವರನು ಇರುವನು ವ|| ಅವನು ಒಂದು ನಾಯಿಯ
ಮರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರೀತಿಪಟ್ಟು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ಗಂಡುನೆರೆದುಕೊಂಡು
ತುಡುಗುಣಿಯಾಗಿ ಭಾಂಡಸಂಕರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಆ ಋಷಿಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೂಗಾಡಲು

ಐಯಿಸ್ತೀಯರ್ ಪುಯ್ಯಲಿಡೆ ದುರ್ವಾಸನಾ ಶ್ವಾನನಂ ಪರಿಹರಿಸಲಾಜದೆ ತರುಚೆರನಂ ಮಾಯ್ದುದುಮದು ಮುಟ್ಟಮಿರಲಾಜದಾಶ್ರಮಂಗಳನತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಪೊಕ್ಕು,

ಸಾರಕಮಂಡಲೋದಕಮನೊಕ್ಕು ಸುರಾರ್ಚನೆಗೆಂದು ತಂದ ಮಂ
ದಾರದ ಪೂಗಳಂ ಕೆದಟೆ ಕರ್ಪಟಮಂ ಪಟಿದಿಕ್ಕಿ ಸೀಬ್ಬು ವಿ
ಸಾರ ಮೃಗಾಜಿನಾಸ್ತರಣಮಂ ಕೊಡೆಯಂ ಮುಟಿದಿಕ್ಕಿ ಸೂಸಿ ನೀ
ವಾರದ ರಾಶಿಯಂ ಬಿಡದೆ ಕಾಡಿದುದಾ ಕಪಿ ತಾಪಸರ್ಕಳಂ

೩೬೩

ಅಂತಾ ಕೋಡಗಂ ಜೋಡಾಡಿ ಕಾಡುತಿರ್ಪುದುಮದಂ ಸಾಧುಮೃಗಮಂ ಮಾಬ್ಬಿನೆಂದಾ
ತಾಪಸಂ ಹರಿಣನಂ ಮಾಯ್ದುದುಮದಾಹಾರಾರ್ಥಮಟವಿಗೆ ಪೋಪುದುಂ ಕ್ರೂರಮೃಗಂಗಳದಂ
ಕಂಡು ಬೆಂಕೊಂಡೊಡೆ ಭಯಂಗೊಂಡು ಬರ್ಪುದುಂ ದುರ್ವಾಸಂ ದೂರದೊಳ್ ಕಂಡು
ಕರುಣರಸಾರ್ಧಹೃದಯನಾಗಿ ಬೇಗಮಿದಿರಂ ಪೋಗಿ ಕೈಕೊಂಡೀ ಪ್ರಾಣಿಗಂತು ಬೇಜಿ
ನಿರ್ವಾಹಕಮೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಶ್ವಾಪದಂಗಳೊಳಗೆ ಬಲವಂತನಪ್ಪ ಪುಲಿಯಾಗೆಂಬುದುಮದು
ಮಹಾಪ್ರಚಂಡನಪ್ಪ ಪುಂಡರೀಕನಾಗಿ ಕರಿಕಳಭಂಗಳಂ ಪೆಳೆಪೆ ಪಾಯ್ದುದುಂ ತ್ರಿಗಂಡಗಳಿತನಪ್ಪ ದೊಂದು
ಶುಂಡಾಲ ಯೂಧಾಧಿನಾಥಂ ಕಂಡು ಕಡುಮುಳಿದು ತಗುಳ್ಳುದುಂ ಭೀತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲದೊಡಿ
ದ್ವೀಪಿ ತಾಪಸನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪರಿತರ್ಪುದುಮದಜಿ ಬೆನ್ನಂ ಬಿಡದಡಸುತ್ತಂ ಬರ್ಪ ವನಗಜಮಂ
ಮುನಿನಾಥಂ ಕಂಡು ಕರಿಗಳಮುರಿದಪ್ಪ ಕೇಸರಿಯಾಗೆನಲೊಡಂ,

ದಾರುಣವಕ್ತ್ರನುಗ್ರನಖರಂ ವಿಕರಾಳಮಹೋಗ್ರದಂಷ್ಟನಾ
ಪೂರಿತ ಲೋಹಿತ ಪ್ರಕಟಭೀಕರನೇತನುದಗ್ರಮೂರ್ತಿ ಗಂ
ಭೀರನಿನಾದನುನ್ನಮಿತ ಚಂಚಲವಾಲಧಿ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪೆ ಕಂ
ರೀರವನಾಯ್ತು ತೊಟ್ಟನೆ ಚಮೂರುಚರಂ ಮುನಿಮುಖನಾಚ್ಚಯಂ

೩೬೪

ದುರ್ವಾಸನು ಆ ಶ್ವಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಾಗದೆ ಮಂಗಳನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅದು
ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದೆ ಆ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹೊಕ್ಕು ೩೬೩.
ಸಾರಕಮಂಡಲೋದಕವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಸುರಾರ್ಚನೆಗೆಂದು ತಂದ ಮಂದಾರದ ಹೂಗಳನ್ನು
ಕೆದರಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕಿ ಸೀಳಿ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೊಡೆಯನ್ನು
ಮುರಿದುಹಾಕಿ ಧಾನ್ಯದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಬಿಡದೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಆ ಕಪಿಯು ತಾಪಸರನ್ನು ಕಾಡಿತು.
ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಕೋಡಗವು ಅನಾದರಮಾಡಿ ಕಾಡುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ಸಾಧುಮೃಗವನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡುವೆನೆಂದು ತಾಪಸನು ಅದನ್ನು ಹರಿಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅದು ಆಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ
ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲು ಭಯಗೊಂಡು
ಹಿಂದಿರುಗಲು ದುರ್ವಾಸನು ದೂರದಿಂದ ಕಂಡು ಕರುಣರಸಾರ್ಧಹೃದಯನಾಗಿ ಬೇಗನೆ
ಅದರ ಎದುರಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಏನು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ
ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹುಲಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅದು ಮಹಾಪ್ರಚಂಡನಾದ
ಪುಂಡರೀಕನಾಗಿ ಕರಿಕಳಭಗಳನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಹಾಯಲು ತ್ರಿಗಂಡಗಳಿತನಾದ
ಯೂಧಾಧಿನಾಥನು ಕಂಡು ಕೋಪಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಭೀತನಾಗಿ ಓಡಿ ತಾಪಸನ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವನಗಜವನ್ನು ಮುನಿನಾಥನು ಕಂಡು
ಕರಿಗಳಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯನಾದ ಕೇಸರಿಯಾಗು ಎಂದನು. ೩೬೪. ಆಗ ದಾರುಣಮುಖನೂ
ಉಗ್ರನಖನೂ ಭಯಂಕರವೂ ಮಹಾಉಗ್ರವೂ ಆದ ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳವನೂ ಕಿಂಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ

ಅಂತಾ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಸಿಂಹನಾಗಿ ಗಜವೃಜಂ ಮೊದಲಾದ ಮೃಗವೃಜಂಗಳೆಲ್ಲವನುಟಂದು ಕೊಂದು ಮಾಗದೆ ಪುಷ್ಪಫಲಪತ್ರಶಾಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ವನಮಂ ತೊಲಿಲ್ವ ಮುನಿಕುಮಾರರಂ ಕೊಲ್ಲಿದುಮದಂ ಕಂಡು ದುರ್ವಾಸಂ ಮುಳಿದು,

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ವಾನರೋ ಮೃಗಶ್ಚೈವ ವ್ಯಾಘ್ರ ಸಿಂಹೋ ಮಯಾ ಕೃತಃ
ಕೃತಘ್ನೋಽಪಿ ದುರಾಚಾರಿ ಪುನಶ್ಚೈವ ಭವಿಷ್ಯತಿ

||೧೭೮||

ಟೀ|| ನಾನೀ ನಾಯಂ ಕಪಿ ಹರಿಣಂ ವ್ಯಾಘ್ರಂ ಸಿಂಹಮಾಗೆ ಮಾಡಿದೆಂ, ಕೃತಘ್ನನುಂ ದುರಾಚಾರಿಯುಮುಟ್ಟಿದು ಮರಳಿ ನಾಯೆ ಆಕ್ಕುಂ. ಎಂದಿಂತಾ ತಪಸ್ವಿ ಸಿಂಹಮಂ ಮರಳಿ ಶ್ವಾನನಪ್ಪಂತು ಮಾಡಿದಂ. ನಿಮ್ಮಡಿ ನೀವಿದುಕಾರಣದಿಂ ಮೂಷಿಕೆಯಂ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಕನ್ನೆಯಪ್ಪಂತು ಮಾಡಿದಿರಿದಳಿ ಪೂರ್ವಜನೃಪಸಂಸ್ಕಾರವಿನ್ನುಂ ಪಜೆವಟ್ಟುದಿಲ್ಲದಜಿಂದೀಕೆಯಂ ಮೂಷಿಕೆಯಂ ಮಾಡಿ ಕುಡಿಮೆನೆ ತಪಸ್ವಿ ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು,

ಶ್ಲೋ|| ಸೂರ್ಯಂ ಭರ್ತಾರಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಪರ್ಜನ್ಯಂ ಮಾರುತಂ ಗಿರೀನ್

ಸ್ವಯೋನಿಂ ಮೂಷಿಕಾ ಪಾಪ್ತಾ ಸ್ವಾಂ ಯೋನಿಂ ನ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್||೧೭೯||

ಟೀ|| ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಮೇಘನನ್ನೂ ಮಾರುತನನ್ನೂ ಗಿರಿಗಳನ್ನೂ ವರಿಸದೆ ಮೂಷಿಕೆಯು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಹೊಂದಿದಳು. ಹುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡಲಾಗದು. ಅಂತಾ ಕನ್ಯೆ ಮುನ್ನಿನಂತೆ ಮೂಷಿಕೆಯಾದಳು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಿತಗತನದಿಂ ಶತವಾರಂ ಹುತವಹನಂ ಪ್ರವೇಶಂಗೆಯೊಡಂ ಸಿತಗನೆಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವೆಯೆನೆ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಚರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ : ಸಿತಗನುಂ ಮತಿವಿಕಳನುಮಾಗಿ ಸತ್ತೊಡಂಕುಟಿಯಕ್ಕುಂ ಸತ್ಯಮುಂ ಬುದ್ಧಿಯುಂ ನಿಶ್ಚಯಾತೃಕನುಮಾಗಿ,

ಕೂಡಿದವನೂ ಎತ್ತರವಾದ ಆಕಾರನೂ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳವನೂ ಮೇಲಕ್ಕೂ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಚಲಿತವಾಗುವ ಬಾಲವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಕಂಠೀರವನಾಗಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹುಲಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಸಿಂಹವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತನಾದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ವ್ಯಾಘ್ರನು ಸಿಂಹನಾಗಿ ಗಜವೃಜ ಮೊದಲಾದ ಮೃಗವೃಜಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೀಡಿಸಿ ಕೊಂದು ಪುಷ್ಪಫಲ ಪತ್ರಶಾಖಾನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಮುನಿಕುಮಾರರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ದುರ್ವಾಸನು ಕೋಪಿಸಿ, ನಾನು ಈ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕಪಿ, ಹರಿಣ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಸಿಂಹಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಕೃತಘ್ನನೂ ದುರಾಚಾರಿಯೂ ಆದ ಇದು ಮರಳಿ ನಾಯಿಯೇ ಆಗುವುದು ಎಂದು ಹೀಗೆ ಆ ತಪಸ್ವಿ ಸಿಂಹವನ್ನು ಮರಳಿ ನಾಯಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಪೂಜ್ಯರೇ, ನೀವು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂಷಿಕೆಯನ್ನು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಕನ್ನೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ. ಅದರ ಪೂರ್ವಜನೃಪಸಂಸ್ಕಾರವಿನ್ನೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಈಕೆಯನ್ನು ಮೂಷಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡಿರಿ ಎನ್ನಲು ತಪಸ್ವಿ 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದನು. ಶ್ಲೋ|| ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಮೇಘವನ್ನೂ ಮಾರುತನನ್ನೂ ಗಿರಿಗಳನ್ನೂ ವರಿಸದೆ ಮೂಷಿಕೆಯು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟನ್ನೇ ಹೊಂದಿತು. ಹುಟ್ಟುಗುಣವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಹಾಗೆ ಆ ಕನ್ಯೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮೂಷಿಕೆಯಾದಳು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ನೀಚತನದಿಂದ ನೂರುವಾರ ಕಾಲ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೂ ನೀಚನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವೆ ಎನ್ನಲು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಚರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ನೀಚನೂ ಮತಿವಿಕಳನೂ ಆಗಿ ಸತ್ತರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವುದು.

ಮತಿವಿಕಳತೆಯಿಲ್ಲದೆಯುಂ
ಹುತವಹಯುತಮಾಗೆ ಬಗೆದ ಗತಿಯುಂ ಪಡೆಗುಂ
ಸತತಮದು 'ಯಾ ಮತಿಸ್ಸಾಗತಿ'
ಗತಿ' ಎಂಬ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಮೇಂ ತಪ್ಪುಗುಮೇ

೩೬೫

ಎನೆ ಜಿಂಹಾಕ್ಷನಂತೆಂದಂ :

ನಿನಗಿನಿತು ಬದ್ಧವೈರಂ
ಮನದೊಳ್ ಕಾಗೆಗಳ ದೆಸೆಯನುಳ್ಳೊಡೆ ಬಲಿಭು
ಗ್ಗಿನುತಮತಿ ನೀನುಮಿನ್ನೆ
ಮ್ಮನಡುವೆ ಮದ್ಗೋತ್ರಮಾಗಿ ಸುಖಮಿರಲಾಗಾ

೩೬೬

ಎಂಬುದುಂ ಜಿಂಹಾಕ್ಷಂ ಚರಂಜೀವಿಯ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಜೀವಂಭೂಯಂತೆಯುಂ ತನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಬರೆಯುಂ ನುಡಿದುದರ್ಕೆ ಅರಿಮದರ್ನಂ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು ಚರಂಜೀವಿಯಂ ನೋಯಲೀಯದುಪಾಯದಿಂ ತನ್ನಿಮೆಂದುಳೂಕನಿಕರಕ್ಕೆ ಮಾರಿಯನಾಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಂಡುಯ್ಯಂತೆ ವಾಯಸಮಂತ್ರಿಯಂ ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ನೀಂ ಮನೋಹರಮಪ್ಪಡೆಯೊಳಿರಿಸೆನೆ ಚರಂಜೀವಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದಾತನ ರಾಜಧಾನಿಯಪ್ಪಂಜನಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲ ರಾಜಜಂಬೂವಟ ವಿಟಪಿ ಪ್ರದೇಶಂಗಳೊಳ್

ಸಮದಪರಪ್ರಾಪ್ತಲೋಚನ
ಸಮಪ್ರಭಾರುಣಿತ ರಾಜಜಂಬೂವಟಲಮಂ
ಕಮದಿಂ ಸೇವಿಸುತುಂ ಕಾ-
ಕಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಿಕವಿನಾಶಮಂ ಚಿಂತಿಸುತುಂ

೩೬೭

೩೬೫. ಸತ್ಯವೂ, ಬುದ್ಧಿಯೂ, ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕನೂ ಆಗಿ ಮತಿವಿಕಳತೆ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. 'ಯಾ ಮತಿಸ್ಸಾಗತಿ' ಎಂಬ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯವೇನಾದರೂ ತಪ್ಪುವುದೇ ಎನ್ನಲು ಜಿಂಹಾಕ್ಷನು ಹೀಗೆಂದನು: ೩೬೬. ನಿನಗೆ ಕಾಗೆಗಳೊಡನೆ ಬದ್ಧವೈರವಿರುವುದಾದರೆ, ಬಲಿಭುಗ್ಗಿನುತ ಮತಿ, ನೀನೂ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ನುಡುವೆ ನಮ್ಮ ಗೋತ್ರದವನಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ? ವ|| ಜಿಂಹಾಕ್ಷನು ಬಿದ್ದ ಜೀವಿಯ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಜೀವವನ್ನು ಹೊಯ್ದಂತೆಯೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆಯೂ ನುಡಿದುದಕ್ಕೆ ಅರಿಮದರ್ನನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಚರಂಜೀವಿಯನ್ನು ನೋಯಿಸದೆ ಉಪಾಯದಿಂದ ತನ್ನಿರಿ ಎಂದು ಉಳೂಕನಿಕರಕ್ಕೆ ಮಾರಿಯನ್ನು ಅಮಂತ್ರಿಸಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತೆ ವಾಯಸಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ನೀವು ಮನೋಹರವಾದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿ ಎನ್ನಲು ಚರಂಜೀವಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಂಜನಗಿರಿಯ ತಪ್ಪಲಿನ ರಾಜ ಜಂಬೂವಟವೃಕ್ಷ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ೩೬೭. ಸೊಕ್ಕಿದ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಅರನೇರಿಳೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಕಾಕಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಿಕವಿನಾಶವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಂತು ಸುಖಮಿದುರ್ ಕೆಲವಾನುಂ ದಿವಸದೊಳಾ ಬಲಿಪುಷ್ಪಂ ಸಂಪುಷ್ಪನಾಗಿ ಬಚೆಕ್ಕೆ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಮುಮುಳೂಕನಿಕರಸಂಕೇತಸ್ಥಾನಮುಮನಾರೈದು ತನ್ನೊಳ್ ತಾನೆ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಆದಾನಸ್ತು ಪ್ರದಾನಸ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಚ ಕರ್ಮಣಃ
ಕೃಪ್ರಮುಕ್ತಿಯಮೋಗಸ್ತು ಕಾಲಃ ಪಿಬತಿ ತತ್ಕಲಂ

||೧೮೦||

ಟೀ|| ಕೊಂಬ ಕಾರ್ಯವನೂ ಕುಡುವ ಕಾರ್ಯವನೂ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನೂ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಹೊತ್ತೇ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಕಾಲವಾ ಫಲವಂ ಕಿಡಿಸುವುದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟದೆನೆನೆನೆಗೆ ಕಾಲವಿಳಂಬನಗೆಯ್ದುದು ನಯಮಲ್ಲೆಂದಾದಿತ್ತೋದಯಮೆ ನಿಜಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯೋದಯಮಾಗೆ ಆದಿತ್ಯನಪತ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಜಮಟ್ಟು ಹಮದಂಬೋದವರ ಪ್ರಾಣಂ ಬರ್ಪಂತೆಯುಂ ಆರ್ತಗಾಪ್ತಂ ಬರ್ಪಂತೆಯುಂ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಬರ್ಪ ಚರಂಜೀವಿಯ ಬರವಂ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಕರ್ಣಪರಂಪರೆಯನಿಡಿದಿರಂ ಪ್ರೋಪ್ತದುಮೆಯಿಲ್ಲವಂದ ಚರಂಜೀವಿಯು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಗಾಢಾಲಿಂಗನಗೆಯ್ದುದು ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮಂದಾತಂ ಪ್ರೋಜಮಟ್ಟು ಬಚೆಕ್ಕಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ! ಶತ್ರುವಂ ನಿಶ್ಶೇಷಂ ಮಾಬ್ಜಪಾಯಮಂ ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತಾಗಿಯಜೆದು ಬಂದಂ ಪೆಜತಾಳೋಚನಕ್ಕಡೆಯಿಲ್ಲ, ತಡೆಯದೀಗಳೆ ಸಮಸ್ತವಾಯಸನಿಕಾಯಮಂ ಬರಿಸಿಮೆನೆ ಮೇಘವರ್ಣನಂತೆಂದಂ :

ಸಪ್ತಾಂಗಸಹಿತಸಹಿತಂ
ಗುಪ್ತಚರಂ ಶೂರನವನೊಳಿಜೆಯದೆ ವಿಜಯ-
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಮಗಪ್ತಪ್ರಾಯಮ-
ನಾಪ್ರೋತ್ತಮ ಪೇಟೆಮಂದೊಡೆಂದಂ ಸಚವಂ

೩೬೮

ವ|| ಹಾಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬಲಿಪುಷ್ಪನು ಸಂಪುಷ್ಪನಾಗಿ ಬಳಿಕ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ ಶನಿವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಉಳೂಕನಿಕರಸಂಕೇತಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡನು : ಶ್ಲೋ|| ಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಆ ಹೊತ್ತೇ ಮಾಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ಆ ಫಲವನ್ನು ಕಿಡಿಸುವುದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಕಾಲವಿಳಂಬ ಮಾಡುವುದು ನೀತಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯವೇ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯೋದಯವೆಂಬಂತಾಗಲು ಆದಿತ್ಯನ ಅಪತ್ನನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮೂರ್ಚ್ಛಿ ಹೋದವರ ಪ್ರಾಣ ಬಂದಂತೆಯೂ ಆರ್ತನಿಗೆ ಆಪ್ತ ಬಂದಂತೆಯೂ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಬರುವ ಚರಂಜೀವಿಯ ಆಗಮನವನ್ನು ಮೇಘವರ್ಣನು ಕರ್ಣಪರಂಪರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಎದುರುಹೋಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಚರಂಜೀವಿಯನ್ನು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ಮಾಡಲು ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಆತನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಹೀಗೆಂದನು: ದೇವಾ ! ಶತ್ರುವನ್ನು ನಿಶ್ಶೇಷಮಾಡುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದೆನು ; ಬೇರೆ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ ; ತಡಮಾಡದೆ ಈಗಲೇ ಸಮಸ್ತವಾಯಸನಿಕಾಯವನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಮೇಘವರ್ಣನು ಹೀಗೆಂದನು : ೩೬೮. ಸಪ್ತಾಂಗಸಹಿತನೂ ಶೂರನಾದ ಗುಪ್ತಚರನೂ ಆಗಿರುವ ವೈರಿಯನ್ನು ಇರಿಯದೆ ಜಯಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು

ರಿಪುವಂ ಗೆಲ್ಲದುಪಾಯಪೂರ್ವ ನಯದಿಂ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂ ಸತ್ಸಹ್ಯ-
ದುಪಚಾಪಕಿಯೆಯಿಂ ರಹಸ್ಯವಿಷಯಸ್ತಾಗ್ನಿಪ್ರಯೋಗಂಗಳಿಂ
ಕಪಟೋದ್ಯೋಗದಿನಾವಗಂ ಬಹುಮಹಾದೋಷಾವಹಂ ತಂತ್ರಬಂ-
ಧುಪರಿಧ್ವಂಸನಮಂತುಮಲ್ಲಿ ವಿಜಯಂ ಸಂದೇಹಮಿಂದ್ರಾದಿಗಂ

೩೬೯

ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ತಾಂ ಕಾ-
ದದೆ ರಿಪುವಂ ಗೆಲ್ಲದವಿಳನಯಕೋವಿದನ-
ಭೃದಯಾರ್ಥಿಯಪ್ಪ ಪಾರ್ಥಿವ-
ನುದಗ್ರಬಲನಿಕರಪೂರ್ಣನಾದೊಡಮೆಂದುಂ

೩೭೦

ಅದೆಂತನೆ : ಬಲಿಯಂ ವಾಮನನಿಂದ್ರಂ
ಬಲನಂ ಚಾಣಕ್ಯನಧಿಕನಂದನಮಹೀಭ್ಯ-
ತ್ಕುಲಮಂ ಗೆಲ್ಲತರಿನೃಪ-
ಬಲಮನುಪಾಯದೊಳೆ ಗೆಲ್ಲದುತ್ಸುಪಕ್ಕಂ

೩೭೧

ಅದಜಿಂ ರಿಪುಗಪಾಯವಂ ಮೂಡುವುಪಾಯವೆನಿತುಮೊಳವವಂತರ್ಕ
ನಮಗರಿಯಾಗಿದರಿಮದರ್ಶನಂ ತತ್ತರಿವಾರಮನೊಂದೆ ಕೊಳ್ಳಿಯೊಳಂದೆ ಸುಟ್ಟುಪೆಂ ಸುಮ್ಮನರಿದಲ್ಲಿಗೆ
ತಕ್ಕ ಸಾಧನೋಪಾಯಂಗಳಂ ಬೇಗಂ ತರಿಸಿಮೆನೆ ಮೇಘವರ್ಣನಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಪಡೆವಳರಂ
ಕರೆದು ಪೇಟಲೊಡಮವಂದಿರ್ ಪೋಗಿ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಪುರಮನುರಿಪಲ್ ತಕ್ಕವೆಲ್ಲಮಂ
ಕೊಂಡು ತಡೆಯದಂಜನಗಿರಿಗೆ ನಡೆಯಿಮೆಂದು ಕಾಕನಿಕರಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಸಾಜುವುದುಂ,

ಆಪೋತ್ತಮನಾದ ನೀನು ಹೇಳು ಎನ್ನಲು ಸಚಿವನು ಹೀಗೆಂದನು : ೩೬೯. ವೈರಿಯನ್ನು
ಉಪಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಯಿಂದಲೂ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿಯೂ
ರಹಸ್ಯ ವಿಷಯಸ್ತಾಗ್ನಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಕಪಟೋದ್ಯೋಗದಿಂದಲೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕು.
ಅದರಿಂದ ಅಖಿಲನೀತಿಜ್ಞನಾದ ೩೭೦. ಅಭ್ಯುದಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಉದಗ್ರಬಲ
ಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾದಾದುವ ರಿಪುವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕು. ೩೭೧. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು
ವಾಮನನೂ ಇಂದ್ರನು ಬಲನನ್ನೂ ಚಾಣಕ್ಯನು ನವನಂದರನ್ನೂ ಗೆದ್ದಂತೆ ಅರಿನೃಪ
ಬಲವನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ವ||
ಅದರಿಂದ ರಿಪುವಿಗೆ ಅಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಉಪಾಯಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ. ಅವು
ಹಾಗಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ವೈರಿಯಾಗಿರುವ ಅರಿಮದರ್ಶನನನ್ನೂ ಅವನ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಒಂದೇ
ಕೊಳ್ಳಿಯಿಂದ ಇಂದೇ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವೆನು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ತಕ್ಕ
ಸಾಧನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ತರಿಸಿರಿ, ಮೇಘವರ್ಣನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವನೆಂದು
ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಹೇಳಲು ಅವರು ಹೋಗಿ ಕೌಶಿಕಾಧೀಶ್ವರನ ಪುರವನ್ನು ಉರಿಸಲು
ತಕ್ಕದ್ದಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಂಡು ತಡಮಾಡದೆ ಅಂಜನಗಿರಿಗೆ ನಡೆಯಿರಿ ಎಂದು

ಸಕಳಾಶಾಮುಖಚಕ್ರಮಂ ಮುಸುಕಿ ಚೇತೋವೇಗದಿಂದ ರೌದ್ರ ಕೌ-
ಶಿಕ ಸೇನಾಜಯಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ರುಚಿರ ಚಂಚೂಪಾತ್ಮ ಚಂಚತ್ಕಳಿಂ-
ಚಕರಾಳೋನ್ಮುಖ ಶುಷ್ಕ ಪತ್ರಪಟವೀರುದ್ಧಾಸ ಕಾರ್ಪಾಸ ತಂ
ತೃಕಚಾಲಂ ಬಲಿಭುಗ್ಗಲಂ ನಡೆದುದಂಭೋದಾದ್ವದೋ ರಾಗದಿಂದ ೩೭೨

ಅಂತು ವಾಯುಸಬಲಂ ಮಾಮಸಕಂ ಮಸಗಿ ಬಂದು ಕಾಳನೀಳಜಲಧರಂಗಳ್ ಕುಳಗಿರಿಯಂ
ಮುತ್ತುವಂತರಿಮರ್ದನನ ಪುರವಾಗಿದಂಜನಗಿರಿಯಂ ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿ ತಂತಮ್ಮ ತಂದ ಪುಲ್ಲಂ
ಪುಲ್ಲಿಯುಂ ಮೊದಲಾದ ಕಸಂಗಳೆಲ್ಲಮುಂ ಚರಂಜೀವಿ ತೋಷಿದ ಗಿರಿಗುಹಾದ್ವಾರಂಗಳೊಳಂ
ತರುಕೋಟರಕುಟೀರಂಗಳೊಳಮಿಡಿದಿಡಿದು ತೀವಿ ಬಲೆಕೈ ಕೊಳ್ಳಿಗಳನಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತಗುಳ್ಳುವುದುಂ
ಶತಪತ್ರಮಿತ್ರಪುತ್ರಪತ್ರಗೋತ್ರಪ್ರಧಾನಂಗೆ ಹುತವಹಸಖಂ ಸಹಾಯಮಾಗಿ ಸುಟಿಸುಟಿದು ತಗುಳಿ
ಬೀಸಲೊಡಂ,

ಸಂದ ಪುರತಯಂ ವಿಷಮಲೋಚನಲೋಚನವಕ್ಷಿಯಿಂದ ಮರು-
ನ್ಯಂದನನಿಂದ ದಶಾಸ್ಯನಗರಂ ಕಪಿಕೇತನನಿಂದ ಸಂದ ಸಂ-
ಕ್ರಂದನನಂದನಂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಿನೋರ್ಮಯೆ ಬೆಂದ ಮಾಲ್ಯಯಿಂದ
ಬೆಂದುದುಳೂಕರಾಜನಿಳಯಂ ಬಲಿಭುಕ್ತತಿ ಮೇಘವರ್ಣನಿಂದ ೩೭೩

ಅಂತು ಬೇವುದುಮುಳೂಕಬಲಂಬೆರಸು ಅರಿಮರ್ದನಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಪೇಟೆ
ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಪೋಗಿ ವಾಯುಸಂಗಳತಿರಾಗದಿಂದ ಭೋರಂದಾರುತ್ತಂ ಬರೆ,

ಕಾಕನಿಕರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾರಿದನು. ೩೭೨. ಸರ್ವ ದಿಗಂತಗಳನ್ನೂ ಮುಸುಕಿ ಮನೋವೇಗದಿಂದ
ಭಯಂಕರವಾದ ಗೂಬೆಗಳ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ
ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿರುವ ತರಗಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಪೊದರು ಹುಲ್ಲು ಹತ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ತಂತ್ರಜಾಲವಾದ ಬಲಿಭುಗ್ಗಲವು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಾಗಿತು. ವ||
ಹಾಗೆ ಆ ವಾಯುಸಬಲವು ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬಂದು ಕಾಳನೀಳ ಜಲಧರಗಳು
ಕುಲಗಿರಿಯನ್ನು ಮುತ್ತುವಂತೆ ಅರಿಮರ್ದನನ ಪುರವಾಗಿದ್ದ ಅಂಜನಗಿರಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿ
ತಾವೆಲ್ಲ ತಂದಿದ್ದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸೌದೆಯನ್ನೂ ಕಸಗಳನ್ನೂ ಚರಂಜೀವಿ ತೋರಿಸಿದ ಗಿರಿ
ಗುಹಾದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತರುಕೋಟರ ಕುಟೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಡಿದಿಡಿದು ತುಂಬಿ ಬಳಿಕ
ಕೊಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಗುಲಿಸಲು ಶತಪುತ್ರಮಿತ್ರಪುತ್ರಪತ್ರಗೋತ್ರಪ್ರಧಾನನಿಗೆ
ಹುತವಹಸಖನೂ ಸಹಾಯನಾಗಿ ಸುಳಿಸುಳಿದು ಬೀಸತೊಡಗಿದನು. ೩೭೩. ತ್ರಿಪುರಗಳು
ವಿಷಮಲೋಚನನ ಲೋಚನವಕ್ಷಿಯಿಂದಲೂ, ವಾಯುಪುತ್ರನಿಂದ ದಶಾಸ್ಯನಗರವೂ
ಕಪಿಕೇತನನಿಂದ ಸಂಕ್ರಂದನನಂದನವೂ ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟುಹೋದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
ಬಲಿ ಭುಕ್ತತಿ ಮೇಘವರ್ಣನಿಂದ ಉಳೂಕರಾಜನಿಲಯವು ಬೆಂದು ಹೋಯಿತು. ವ||
ಹಾಗೆ ಉಳೂಕಬಲಸಹಿತ ಅರಿಮರ್ದನ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಗೂಬೆಗಳೂ ಹೇಳ
ಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತಾಗಲು ವಾಯುಸಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತ

ಬಳವದ್ವೈರಿ ಕ್ಷಮಾಪಾಲರನಧಿಕ ಭುಜಾಗರ್ವದಿಂದ ಗೆಲ್ಲ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ನಿಲಯಂ ಗಂಗಾತರಂಗೋಪಮ ಚಮರರುಹಶ್ರೇಣಿಯುಂ ಬೀಸೆ ಚಿತ್ರೋ-
ಜ್ವಲಕೇತುವಾತಮುಂ ದುಂದುಭಿರವಧಿರೀಭೂತದಿಬ್ಬಂಡಲಂ ಮಂ-
ಗಳಗೀತಂ ಪೊಣ್ಣೆ ಪೊಕ್ಕಂ ನಿಜಶಿಬಿರಮನುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮೇಘವರ್ಣಂ ೩೭೪

ಅಂತು ಪೊಕ್ಕೊಡ್ವೊಲಗಂಗೊಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ಚರಂಜೀವಿಯ ಮೊಗಮನಾದರದಿಂದ ನೋಡಿ

ಹಿತನೀತಂ ಮತಿವಂತನೀತನಧಿಕಂ ಕೂರ್ಪಳ್ಳನೀತಂ ಗುಣಾ-
ನ್ವಿತನಂತೀತನನಿಪ್ಪನಂ ಪೊರೆವುದುರ್ವಿಪಾಲಕಂ ಕೂರ್ಮೆಯುಂ
ಹಿತನಲ್ಲ ಮತಿವಂತನಲ್ಲಮಧಿಕಂ ಕೂರ್ಪಳ್ಳನಲ್ಲ ಗುಣಾ-
ನ್ವಿತನಂತಲ್ಲನನಿಪ್ಪನಂ ಪೊರೆಯವೇಡೇನಾದೊಡಂ ಭೂಭುಜಂ ೩೭೫

ಎಂದು ಮಾಣದೆ ಚರಂಜೀವಿಯನರ್ಥಾಸನದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಬಚ್ಚಿಕೊಂಡೆಂದಂ :

ಭವದೀಯೋತ್ತಮ ಮಂತ್ರದಿಂದುರುತರಾಸ್ತ್ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಾಸ್ಥದಂ
ಧ್ರುವಮಾಯುದ್ಧತ ವೈರಿರಾಜನಿಚಯಂ ನಿರ್ಮೂಲಮಾಯ್ದುಂ ಕಾ-
ಕ ವಿಹಂಗಾಧಿಪನಿತ್ಯನಾಪ್ತಸಚಿವಂಗಾನಂದದಿಂದರ್ಥರಾ-
ಜ್ಯವನೊಲ್ವಿಯದರಾರೋ ಭೂಭುವನದೊಳ್ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ೩೭೬

ಅಂತು ಸಂತಸಂಬಡಿಸಿ ಚರಂಜೀವಿಗಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ವರಮಗ್ನಿ ಪ್ರದೀಪ್ತೇ ತು ಪ್ರಾಣಾನಾಂ ಪರಿವರ್ಜನಂ
ನ ಚಾರಿ ಜನಸಂಸರ್ಗೇ ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಸೇವನಂ ||೧೮೧||

ಟೀ|| ಉರಿವ ಕಿರ್ಚಿನೊಳಗೆ ಬರ್ದು ಸಾವುದೆ ಲೇಸು, ಹಗಗಳನೊಂದು ಮಹೂರ್ತ
ಮೋಲಗಿಸಲಾಗದು.

ಬಂದುವು. ೩೭೪. ಬಲವದ್ವೈರಿಭೂಪಾಲರನ್ನು ಅಧಿಕ ಭುಜಾಗರ್ವದಿಂದ ಗೆದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ನಿಲಯನಾದ ಮೇಘವರ್ಣನು ಗಂಗಾತರಂಗೋಪಮ ಚಾಮರಶ್ರೇಣಿಯೂ ಚಿತ್ರೋಜ್ವಲ
ಪತಾಕಾಪಂಕ್ತಿಯೂ ಬೀಸುತ್ತಿರಲು ದುಂದುಭಿರವದಿಂದ ಕಿವುಡಾದ ದಿಬ್ಬಂಡಲವು ಮಂಗಳ
ಗೀತವನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸಲು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತನ್ನ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ವ|| ಹಾಗೆ
ಹೊಕ್ಕು ಒಡ್ವೊಲಗಂಗೊಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿರಲು ಚರಂಜೀವಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಆದರದಿಂದ
ನೋಡಿದನು. ೩೭೫. ಈತನು ಹಿತನು ಮತಿವಂತನು ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನು
ಗುಣಾನ್ವಿತನು ಇಂಥವನನ್ನು ಉರ್ವಿಪಾಲಕನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಬೇಕು
ಹಿತನಲ್ಲದವನನ್ನೂ ಮತಿವಂತನಲ್ಲದವನನ್ನೂ ಭೂಪಾಲನು ಏನಾದರೂ ಕಾಪಾಡಬಾರದು
ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಚರಂಜೀವಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದನು : ೩೭೬.
ನಿನ್ನೊಂದು ಉತ್ತಮ ಮಂತ್ರೋಪಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮೊಂದು ರಾಜ್ಯ ಶಾಶ್ವತವಾಯಿತು:
ಉದ್ಧತವೈರಿರಾಜಸಮೂಹ ನಿರ್ಮೂಲವಾಯಿತು ಎಂದು ಕಾಕವಿಹಂಗಾಧಿಪನು
ಆಪ್ತಸಚಿವನಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇತ್ತನು. ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಭುವನದಲ್ಲಿ
ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡದವರು ಯಾರು ಇರುವರು? ವ|| ಹೀಗೆ
ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಚರಂಜೀವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು : ಶ್ಲೋ|| ಹಗಗಳೊಡನೆ ಮುಹೂರ್ತ
ಕಾಲ ಓಲಗಿಸಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉರಿಯುವ ಕಿಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದೇ ಲೇಸು

ಎಂಬುದು ನಿಂತಿಯುಂಟು. ನೀವಿನಿತು ದಿವಸಂ ಶತ್ರುಸಂಸರ್ಗದಿನಾದುಪಸರ್ಗಮನೆಂತು ಸೈರಿಸಿದಿರ್, ಜೇಜಿಮನೆ ಚರಂಜೀವಿಯಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ ! ನೀವೀಗಳ್ ಬೆಸಸಿದ ಸುಭಾಷಿತದರ್ಥಂ ತಪ್ಪದಾದೊಡಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಯದಪಸರತಿ ಮೇಷಃ ಕಾರಣಂ ತತ್ತಹರ್ತುಂ
ಮೃಗಪತಿರಪಿ ಕೋಪಾತ್ ಸಂಕುಚಿತುತ್ಪತ್ತಿಷ್ಠುಃ
ಹೃದಯನಿಹಿತವೈರಾ ಗೂಢಮಂತ್ರಪ್ರಚಾರಾಃ
ಕಿಮಪಿ ವಿಗಣಯಂತೋ ನೀತಿಮಂತ್ರಸ್ಸಹಂತೇ

||೧೮೨||

ಟೀ|| ಗೂಢಮಂತ್ರವನುಳ್ಳ ಬುದ್ಧಿವಂತರುಗಳು ಕಾರ್ಯವಹನ್ನಬರ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡಿಹುದು. ಎಹಗಂದೊಡೆ ಮೇಷವು ಇಜೆಯಲೋಸುಕರ ಹಿಂದಣ್ಗೆ ಹೋಹ ಹಾಂಗೆಯೂ ಮತ್ತೆ ಸಿಂಹವು ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಲಮಂ ವಿದಾರಿಸಲೋಸುಕರ ಸಂಕುಚಿತಶರೀರನಾಗುವ ಹಾಂಗೆಯೂ ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ

ಶ್ಲೋ|| ವಹೇದಮಿತ್ರಂ ಸ್ವಂಧೇನ ಯಾವತ್ಕಾರ್ಯ ವಿನಿಶ್ಚಯಃ
ತತಃ ಪ್ರತ್ಯಾಗತೇ ಕಾಲೇ ಭಂದ್ಯಾದ್ಭಟಮಿವಾಂಭಸಃ

||೧೮೩||

ಟೀ|| ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವಹನ್ನಬರ ಹಗೆಯನು ಹೆಗಲಲಾದರೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿಹುದು. ಕಾರ್ಯ ಬರಲೊಡನೆ ಒಡೆದ ಕೊಡನ ಬಿಸುಡುವಹಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆವುದು. ಎಂಬ ನೀತಿಗಳೊಳವು.

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಸಿಂಗದ ಮುಜಿವುಂ ಮೇಷದ
ಪಿಂಗುಂ ನಯವಿದರ ವಿನಯಮಿಂತಿವು ಮೂಜುಂ
ಭಂಗಮನಿಸಲ್ಕೆ ಪಡೆಯವು
ಕಂಗಡಿಕ್ಕುಂ ಭರದಿನಹಿತರಥಟಂ ಧುರದೊಳ್

೩೭೭

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ, ಶ್ಲೋ|| ವಹತಾ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪೇಣ ಮಂಡೂಕೋ ವಿನಿಪಾತಿತಃ
ಎಂಬ ಕಥೆಯುಂಟೆನೆ ಮೇಘವರ್ಣನದಂತೆನೆ ಚರಂಜೀವಿ ಜೇಜುಂ :

ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ನೀವು ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಶತ್ರುಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಆದ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೈರಿಸಿದಿರಿ ಹೇಳಿ ಎನ್ನಲು ಚರಂಜೀವಿ ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ! ನೀವು ಈಗ ಹೇಳಿದ ಸುಭಾಷಿತದ ಅರ್ಥ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆದರೂ ಶ್ಲೋ|| ಟಗರು ಇರಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವ ಹಾಗೆಯೂ ಸಿಂಹವು ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಲವನ್ನು ವಿದಾರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಕುಚಿತಶರೀರನಾಗುವ ಹಾಗೆಯೂ ಗೂಢಮಂತ್ರವನ್ನುಳ್ಳ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಕಾರ್ಯ ವಾಗುವವರೆಗೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಹಗೆಯನ್ನು ಹೆಗಲಲ್ಲಾದರೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಇರಬೇಕು : ಕಾರ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಒಡೆದ ಕೊಡವನ್ನು ಬಿಸುಡುವಂತೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಗಳುಂಟು. ಅಲ್ಲದೆ, ೩೭೭. ಸಿಂಹದ ಸಂಕೋಚವೂ ಕುರಿಯ ಹಿಂಜರಿತವೂ ನೀತಿಜ್ಞರ ವಿನಯವೂ ಎಂದೂ ಭಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೇ ಕಂಗಡಿಸುವುವು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ವಹತಾ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪೇಣ ಮಂಡೂಕೋ ವಿನಿಪಾತಿತಃ ಎಂಬ ಕಥೆಯುಂಟು ಎನ್ನಲು

ಕಪ್ಪೆಗಳಂ ಬೆನ್ನನೇಟಿಸಿಕೊಂಡ ಸರ್ಪನ ಕಥೆ

ದರ್ಪರಹಿತಂ ಜನಾಧಿಕ

ಕಾರ್ಪಣ್ಯಸಮೇತನೊಂದು ಗಹನಾಂತರದೊಳ್

ಸರ್ಪಂ ನಿಜಾಂಗನಾಯತ

ನಿರ್ಪುಡು ಕಪಟಪ್ರಪಂಚಪರಿಣತಚಿತ್ತಂ

೩೭೮

ಆ ವೃದ್ಧೋರಗಂ ಸ್ವಾಹಾರಮನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಪಡೆಯಲಾಳದೆ ಚಿಂತಿಸುತಿದುರ್

(ಹರಿಣೇವೃತ್ತಂ)

ಶ್ಲೋ|| ಅಭಿಮತ ಮಹಾಗ್ರಂಥಿ ಪ್ರಭೇದ ಪಟೀಯಸಿ

ಗುರುತರಗುಣಗ್ರಾಮಾಂಭೋಜ ಸ್ಫುಟೋಜ್ವಲಾ

ವಿಪುಲವಿಲಸಲ್ಲಜ್ವಾವಲ್ಲೀ ವಿದಾರ ಕುಠಾರಿಕಾ

ಜಠರಪಿಠರೀ ದುಷ್ಕೂರೇಯಂ ಕರೋತಿ ವಿಡಂಬನಾಂ

||೧೮೪||

ಟೀ|| ಉದರಮೆಂಬ ಭಾಂಡವು ಅಭಿಮಾನಮೆಂಬ ಗಂಟನ್ನೊಡೆವುದರ್ಕೆ ಪಟುವಂತಹುದು. ಗುರುತ್ವವಹ ಗುಣಸಮೂಹಮೆಂಬ ಕಮಳವಂ ಕೆಡಿಸುವುದರ್ಕೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೆನಿಸಿದಂತಹುದು. ಏನ ತುಂಬಿದೊಡಂ ತೃಪ್ತಿಯನೆಯ್ದದಾಗಿ ವಿಡಂಬನವ ಮಾಡುತ್ತಿಹುದು.

ಎಂಬುದದಡೆನಾಂ ದುರಭಿಮಾನವಂ ಕೈಕೊಂಡಿರಲ್ ಪಸಿದು ಸಾವಾದಪ್ಪದು. ಆವುಪಾಯದೊಳಮಾಹಾರಮಂ ಪಡೆವೆನೆಂದೊಡನೊಂದುಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸಿ

ಮಂಡೂಕ ಬಹಳಮಂ ಖರ

ದಂಡೋತ್ಪಲಕುಮುದರಾಜಿರಂಜಿತಮಂ ಕಾ-

ರಂಡಕಳಹಂಸ ಪಟ್ಟದ

ಮಂಡಿತಮಂ ಕಂಡುದೊಂದು ಕೊಳನಂ ಸರ್ಪಂ

೩೭೯

ಮೇಘವರ್ಣನು ಅದೇನು ಎನ್ನಲು ಚಿರಂಜೀವಿ ಹೇಳುವನು: ೩೭೮. ಒಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಪಟಪ್ರಪಂಚಪರಿಣತಚಿತ್ತನಾದ ಒಂದು ಸರ್ಪನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಆ ವೃದ್ಧೋರಗವು ಸ್ವಾಹಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪಡೆಯದೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ಲೋ|| ಉದರವೆಂಬ ಭಾಂಡವು ಅಭಿಮಾನವೆಂಬ ಗಂಟನ್ನೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥ ವಾಗಿರುವುದು. ಗುರುತರವಾದ ಗುಣಸಮೂಹವೆಂಬ ಕಮಲವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತೆ ಇರುವುದು. ಏನನ್ನು ತುಂಬಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ವಿಡಂಬನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ವ|| ಅದರಿಂದ ನಾನು ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಹಸಿದು ಸಾಯಬೇಕಾಗುವುದು ; ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆನೆಂದು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಸರ್ಪವು ೩೭೯. ಬಹಳ ಕಪ್ಪೆಗಳಿಂದಲೂ ಕಮಲ ನೈದಿಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಾತು ಹಂಸಗಳು ತುಂಬಿದ ಒಂದು

ಅಂತದಱಿ ಮೊದಲೊಳ್ ಕೆಲವು ದಿವಸಂ ತಲೆಯಿಕ್ಕಿ ಪಟ್ಟದರ್ವನೊಂದು ದರ್ವರಂ ಕಂಡು ನೀರೊಳಿದರ್ವೇಂ ಭಾವಾ! ನೀನೀಗ್ ಪಲವು ದಿವಸಮಾಹಾರವಿರಹಿತನುಂ ನಿಜಪ್ರಭಾವ ಸಂಭಾವನಾಹೀನನುಮಾಗಿರ್ಪೆ ಇದೇಂ ಕಾರಣಮೆನೆ ಪನ್ನಗನೆನ್ನ ಮನೋರಥಾವಾಪ್ತಿಯಾಗಲ್ ಬಗೆದುದೆಂದು ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟಂತೆಂದುದು :

ಈ ರುಸಿವಳ್ಳಿಯೊಳಾನವಿ-

ಚಾರದೆ ಋಷಿಸುತನನೊರ್ವನಂ ಕೊಂದೊಡವಂ

ಕ್ರೂರತರ ವಿಷವಿಭೇದ್ಯಂ

ಧಾರಿಣಿಯೊಳ್ ಬಿರ್ದು ವಿಗತಜೀವಿತನಾದಂ

೩೮೦

ಅಂತು ಮರಣಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ಕುಮಾರನಂ ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ವನ್ನುಮನಾತನ ತಂದೆ ಕಂಡು

ಅನಿಶಂ ಭೇಕಾಳಿಗೆ ವಾ-

ಹನಮಾಗೆಂದೆನಗೆ ರೌದ್ರಶಾಪಮನಿತ್ತಂ

ಮುನಿಸಿಂ ತದ್ವಿಪ್ರಂ ನಂ-

ದನಮರಣಪ್ರಭವಶೋಕಪಾವಕತಪ್ತಂ

೩೮೧

ಆದು ಕಾರಣಂ ನಾಂ ನಿಮಗೆ ವಾಹನವಾಗಲ್ ಬಂದೆನೆಂದೊಡಾ ಕಪ್ಪೆ ಪರಿದು ತಮ್ಮ ರಸನಪ್ಪ ಜಲಪಾಲಂಗಟಿಪಿದೊಡಾತನೀ ಕೌತುಕವಂ ನೋಟ್ಟುಂ ಬನ್ನಿಮೆಂದು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರಂ ಬೆರಸು ಬಂದಾ ಪನ್ನಗನಂ ಕಂಡು ತದ್ವೃತ್ತಾಂತವಂ ಬೆಸಗೊಂಡೊಡಾತಂಗೆ ಸವಿಸ್ತರಂ ಪೇಚಿ ಕೇಳೊಡಂಬಟ್ಟುರಾಗಿಯಂ ಹರಿಯೇಜುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಹರಿನಿಕರಮೆನ್ನ ಬೆನ್ನನೇಟಿಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರಮೆನೆ ಜಲಪಾಲಂಗೆ ಪ್ರಮೋದಮಾಗೆ ರಾಗಿಸಿ ಪಲಕಾಲಕ್ಕೆನ್ನ ಪಗೆಯೊಳಗಾದಂ ಬನ್ನಿಮೆಂಬುದುಂ

ಕೊಳವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ವ|| ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ ತಲೆಹಾಕಿ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದ ಕಪ್ಪೆಯು ಭಾವಾ ! ಯಾಕೆ ನೀನು ನೀರಲ್ಲಿದ್ದು ಹಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಆಹಾರವಿರಹಿತನೂ ನಿಜಪ್ರಭಾವಸಂಭಾವನಾಹೀನನೂ ಆಗಿರುವೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಎನ್ನಲು ಪನ್ನಗವು ತನ್ನ ಮನೋರಥಾವಾಪ್ತಿಯಾಗತೊಡಗಿತು ಎಂದು ಬಗೆದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಹೀಗೆಂದಿತು: ೩೮೦. ಈ ರುಸಿವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಚಾರದಿಂದ ಋಷಿಸುತನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಚ್ಚಲು ಅವನು ಕ್ರೂರತರವಿಷವಿಭೇದ್ಯನಾಗಿ ಧಾರಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಮರಣಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ಕುಮಾರನನ್ನೂ ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಥಿತನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನೂ ಆತನ ತಂದೆ ಕಂಡು ೩೮೧. ಕೋಪದಿಂದ ಭೇಕಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಹನವಾಗಿರು ಎಂದು ನನಗೆ ರೌದ್ರ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ವಾಹನನಾಗಲು ಬಂದೆ ಎಂದಿತು. ಆಗ ಆ ಕಪ್ಪೆಯು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಆರಸನಾದ ಜಲಪಾಲನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಆತನು ಈ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಬಂದು ಆ ಪನ್ನಗನನ್ನು ಕಂಡು ತದ್ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಕೇಳಿ ಗರುಡನನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇರುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಹರಿನಿಕರವೂ ನನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಏರಿಕೊಂಡು ಆಡುತ್ತಿರಿ ಎಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಲಪಾಲನಿಗೆ ಪ್ರಮೋದವಾಗಲು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹಗೆ ಒಳಗಾದನು ಬನ್ನಿ ಎನ್ನಲು

ಪಸಾಯತರ್ವರಸು ಪರಿತಂದು ಮೃತ್ಯುವ ಬೆನ್ನನೇಜುವಂತಾ ಪನ್ನಗನ ಬೆನ್ನನೇಜುವುದುಮಾ ಅಹಿ ಮಂಡೂಕಂಗಳೆಲ್ಲಮುಮಂ ಪೊತ್ತು ಮಾಜುವ ಬಗೆಯಂ ಬಗೆದು,

ಒಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಬೇಗಂ ಪರಿ-

ದೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ಮಂದಗಮನದಿಂದ ಪೋಗಿ ಮನಂ-

ಬಂದಂದದಿನಾ ದರ್ಬರ-

ನೆಂದಂದದಿನೆಂದುದಂದು ಸೂಕಳಸರ್ಪಂ

೩೮೨

ಪಗೈಯನುಪಾಯದಿ ತೀರ್ಚುವ

ಬಗೆಯಿಂದಾ ದರ್ಬರವೃಜಂಗಳನುಗೋ-

ರಗನೆಯ್ನೆ ಪೊತ್ತು ತೊಬಿಲ್ಲುದು

ಜಗದೊಳ್ ನಿಜಕಾರ್ಯವಂತರೇನಂ ಮಾಡರ್

೩೮೩

ಅಂತನೇಕ ಕಾಲಂ ವೃದ್ಧೋರಗನಾ ದರ್ಬರಂಗಳಂ ಪೊತ್ತು ತಿರುಗಿ ಬೇವಸಂಗೊಂಡೊಂದು ದಿವಸಂ ತನ್ನಿದ್ ಪುತ್ತಿಗೆವರ್ಪುದುಮದಜ ಪೆಂಡತಿ ಕಂಡಲೆ ವಲ್ಲಭ ! ನೀವೀನಿಕ್ಕಷ್ಟಮಪ್ಪ ಕಪ್ಪೆಗಳಂ ಪೊತ್ತು ಕಷ್ಟಂಬಟ್ಟು ಬಲೆಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾಧಿಸುವುದೇನೆಂಬುದುಮಾ ಪನ್ನಗನಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಕಿಂ ನ ಜಾನಾಮೃಹಂ ಭದ್ರೇ ಯದಾ ಬಧ್ನಾಮಿ ದರ್ಬರಂ

ಕಿಂಚಿತ್ಕಾಲ ಮಪೇಕ್ಷೇಹಂ ವೃತಾನ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಯಥಾ ||೧೮೫||

ಟೀ|| ಎಲೆ ಸುಮುಖಿ ! ಕಪ್ಪೆಯಂ ಪಿಡಿದ ಕಾಲವಂ ನಾನಜಿಯೆನೆ ? ವೃತಾನ್ತಮಂ ಬಯಸಿ ವಿಪ್ರಂ ಕೆಲಕಾಲಮಿದರ್ವಂತೆ ಕಾಲವನಪೇಕ್ಷಿಸಿಹೆನು. ಎಂಬುದುಮದೆಂತೆಂದರಾಗಿ ಕೇಳುದುಮುರಗನಂತೆಂದಂ :

ಪರಿಜನರೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಬೆನ್ನನ್ನೇರುವಂತೆ ಆ ಪನ್ನಗನ ಬೆನ್ನನ್ನೇರಲು ಆ ಅಹಿ ಮಂಡೂಕಂಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ವಂಚಿಸುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ೩೮೨. ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಬೇಗನೆ ಸರಿದು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಮಂದಗಮನದಿಂದ ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಆ ಕಪ್ಪೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ಸರ್ಪವು ಕೇಳಿತು. ೩೮೩. ಹಗೆಯನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ತೀರಿಸುವ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ಆ ಕಪ್ಪೆಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು ಆ ಉಗ್ರೋರಗವು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿತು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಜಕಾರ್ಯವಂತರು ಏನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ! ವ|| ಹಾಗೆ ಬಹುಕಾಲ ವೃದ್ಧೋರಗವು ಆ ದರ್ಬರಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಿರುಗಿ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಒಂದು ದಿನ ತಾನಿದ್ದ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅದರ ಹೆಂಡತಿ ಕಂಡು, ಎಲೈ ವಲ್ಲಭ ! ನೀವು ಈ ನಿಕ್ಕಷ್ಟವಾದ ಕಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸುವುದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಆ ಪನ್ನಗನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಎಲೈ ಸುಮುಖಿ ! ಕಪ್ಪೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಾನರಿಯೆನೆ ? ವೃತಾನ್ತವನ್ನು ಬಯಸಿ ವಿಪ್ರನು ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಾಯುವಂತೆ ನಾನು ಕಾಲಾಪೇಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಅದೇನೆಂದು ಉರಗಿಯು

೧೪. ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನ ಕಥೆ

ಭುವನವಿಭೂಷಣವೆನಿಸಿ-

ರ್ದ ವರ್ಧಮಾನಾಭಿಧಾನಪುರದೊಳ್ ವಿಲಸ-

ದ್ವನದೊಳಿಪ್ಪಂ ವಿಪ್ರಂ

ವಿವೇಕನಿಧಿ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನೆಂಬೊಳ್ಳಿಸರಿಂ

೩೮೪

ಅಂತಾತನ ಪೆಂಡತಿ ದುರ್ಮತಿಯೆಂಬಳ್ ಕುಲಟೆ ಕಪಟಪಟುವಪ್ಪುದೆಂ ಪರಪುರುಷರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿರ್ಪುದನಾ ಪಾರ್ವನವಳ ಚೇಷ್ಟಾಭಾವದಿಂದಳಿತು ನಿಶ್ಚೈಸುವನೆಂದೊಂದು ದಿವಸಂ ನೆರೆಯೂರೈ ಪೋಗಿ ಬಂದವಂ ನೀನ್ ಕರಂ ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾಗಿರೆಂದು ಪೊಣಮಟ್ಟು ಪೋಗುವಂತೆ ಪೇಟೆ ಪೋಗಿ ಮಗುಟ್ಟು ಬಂದು ಆಕೆಯಂ ವಂಚಿಸಿ ಮನೆಯೊಳದಂಗಿದಂ ಅನ್ನೆಗಮವಳ್ ನೆರೆಮನೆಯ ಪಾದರಿಗನಂ ಬರಿಸುವುದುಮವಂ ಬಂದಾಕೆ ಯನನೇಕಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಬಯ್ಯು ಬಡಿದುಮನಗಿನಿತು ದಿವಸಮೇಕೆ ಬಟೆಯನಟ್ಟಿದೆಯಿಲ್ಲೆಂದು ಮುಳಿದೊಡಾ ಪಾಣ್ಣೆಯೆಂತೆಂದಳ್ :

ಮುನಿಯದಿರು ನಲ್ಲ ನೀನಿಂ-

ತನಗೆಲೆ ಸಲೆ ಗಂಡನಪ್ಪ ಪಂಡಂ ನಿಚ್ಚಂ

ಮನಸನಿಗೊಂಡಿರೆ ಬರಿಸ-

ಲೆನಗಿಂಬಿಲ್ಲಾಗಿ ನಿನ್ನನಾಂ ನೆನೆದಿನಿಸುಂ

೩೮೫

ಮಜುಗುತ್ತಂ ಚಿಂತಿಸುತುಂ

ಬೆಟಗಾದಂತಿರ್ದೆನಲ್ಲದಾನೋಪಳೆ ಮೆ-

ಯರೆದಿರ್ದೆನಲ್ಲೆನೆಂದಡಿ-

ಗೆಟಗಿದಾರ್ ಪಾಣ್ಣೆ ಪಾಣ್ಣನಂ ನಂಬಿಸಿದಳ್

೩೮೬

ಕೇಳಲು ಉರಗವು ಹೀಗೆಂದಿತು : ೩೮೪. ಭುವನವಿಭೂಷಣವೆನಿಸಿದ್ದ ವರ್ಧಮಾನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪುರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನೆಂಬ ವಿವೇಕನಿಧಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ವ|| ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕುಲಟೆಯೂ ಕಪಟಪಟುವಾ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಪರಪುರುಷರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವಳ ಚೇಷ್ಟಾಭಾವದಿಂದಲೇ ಅರಿತು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವೆನು ಎಂದು ಒಂದು ದಿವಸ ನೆರೆಯೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು; ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾಗಿರು ಎಂದು ಹೊರಹೊರಟು ಹೋಗುವಂತೆ ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳು ನೆರೆಮನೆಯ ಪಾದರಿಗನನ್ನು ಬರಿಸಲು ಅವನು ಬಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಬಯ್ಯು ಬಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಏಕೆ ಕರೆಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೋಪಿಸಲು ಆ ನೀಚಿ ಹೀಗೆಂದಳು : ೩೮೫. ನಲ್ಲ ! ನೀನು ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿಯಬೇಡ. ನನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಪಂಡನು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ಮನೆಶನಿಯಾಗಿರಲು ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕರೆಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ೩೮೬. ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಮರುಗುತ್ತ ಇದ್ದೆ ಎಂದು ಅವನ

ಅಂತು ಚಿತ್ತಂಬಡೆದನ್ನಾಣ್ಣ ಕಣ್ಣೊಡೆವಂತುಪಾಯಮಂ ಚಿಂತಿಸಿದೆಯಪ್ಪೊಡೆ ನಮ್ಮ ಮನಂ ಬಂದಂದದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವಮೆಂಬುದುಮಾ ಪಾಣ್ಣನೆಂದಂ : ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ ನಮ್ಮೂರ ಮುಂದಣ ಬಟ್ಟೆಯ ಬೆನಕಂ ಚಂತಿತಾರ್ಥಪ್ರದನೆಂಬರಲ್ಲಿಗೆ ನೀಂ ನಾಳೆ ಪೋಗಿ ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಪರಕೆಯಂ ತೆಗೆದೆಯಪ್ಪೊಡೆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಮೆಂದು ಪೇಯ್ಯುದುಮವಳಂತೆಗೆಯ್ತೆನೆಂಬುದು ಮದೆಲ್ಲಮನಾ ಪಾರ್ವಂ ಕೇಳಿದೆ ಮೇಲ್ವಾಯ್ವನಪ್ಪೊಡೆ ಪುಷ್ಪರನೆನ್ನಂ ಕೊಂದಪನಾನೀಗಳ್ ಹೀನಸತ್ತ್ವನಾರ್ಪನದಜಿಂದೇನಾನುಮೊಂದುಪಾಯದಿಂ ಶಕ್ತಿಯಪ್ಪಂತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಲೆಕ್ಕಿವರ್ಗ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಪ್ಪನೆಂದಾಗಳೆ ಪೋಗಿ ಚಂತಾಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನ ಪಿಂತೆ ಕುಳ್ಳಿಪ್ಪುದುಮಾ ಜೋಡೆ ನೇಸಮೂಡಲೊಡಂ ವಿನಾಯಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗಂಧಾಕ್ಷತಧೂಪ ದೀಪಾದಿಗಳಿಂದರ್ಚಿಸಿ ತದನಂತರಂ,

(ರಥೋದ್ವತೆ)

ಕ್ಷೀರಸಾರಘೃತಪೂರ ಮಂಡಕಾ
ಧಾರಖಂಡಯುತಲದ್ವ್ಯಕಾವಳೀ
ಪೂರಿಕಾದ್ಯಖಿಲಭಕ್ಷ್ಯ ರಾಶಿಯಿಂ
ಚಾರೆಯರ್ಚಿಸಿದಳಾ ಗಣೇಶನಂ

೩೮೨

ಷಟ್ಪದರಾಜಚುಂಬತ ಕಪೋಲಯುಗಂ ದ್ವಿರದಾನನಂ ಸುರ-
ದ್ವಿಟ್ಟುರಘಸ್ಮರಪ್ರಿಯಸುತಂ ಗಣನಾಥನಘೌಘವೇದನಾ-
ರುಟ್ಟುಲಪ್ರಣಾಶದಹನಂ ಫಣಿನಾಯಕಭೂಷಣಂ ಮರು-
ದ್ರಾಷ್ಟ್ಯಧುಮಾಲಿಲಾತಪದಂ ನಮುಗೀಗೆ ಮನೋರಥಂಗಳಂ

೩೮೩

ಅಡಿಗಳಿಗೆರಗಿ ಆ ನೀಚಿ ಹಾದರಿಗನನ್ನು ನಂಬಿಸಿದಳು. ವ|| ಹಾಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ಗಂಡನ ಕಣ್ಣೊಡೆಯುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಕ್ರೀಡಿಸೋಣ ಎನ್ನಲು ಆ ಹಾದರಿಗನು ಹೀಗೆಂದನು : ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮೂರು ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ವಿನಾಯಕನು ಚಂತಿತಾರ್ಥಪ್ರದನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೀನು ನಾಳೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹರಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದಳು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಇಂದೇ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದರೆ ಹಾದರಿಗನು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು. ನಾನು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಶಕ್ತನೆನಿಸಿ ಬಳಿಕ ಇವರಿಗೆ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಆಗಲೇ ಹೋಗಿ ಚಂತಾಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನ ಹಿಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಲು ಆ ಜೋಡೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗಲು ವಿನಾಯಕನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗಂಧಾಕ್ಷತಧೂಪದೀಪಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ ಬಳಿಕ ೩೮೨. ಕ್ಷೀರಸಾರ, ಘೃತಪೂರ, ಮಂಡಿಗೆ, ಲದ್ದುಗೆ, ಪೂರಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಅಖಿಲ ಭಕ್ಷ್ಯರಾಶಿ ಗಳಿಂದ ಆ ಜಾರೆ ಗಣೇಶನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದಳು. ೩೮೩. ತುಂಬಿಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಕೆನ್ನೆಗಳನ್ನುಳ್ಳವನೂ ಆನೆಮುಖದವನೂ ತ್ರಿಪುರಾಸುರರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದ ಶಿವನ ಪ್ರಿಯಸುತನೂ ಗಣನಾಥನೂ ಪಾಪಸಮೂಹದ ನೋವೆಂಬ ರೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯೂ ಫಣಿನಾಯಕಭೂಷಣನೂ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕಿರೀಟವು ಆಡುತ್ತಿರುವ

ಎಂದು ತುತಿಯಿಸಿ ಪೊಡೆವಟ್ಟನ್ನ ಗಂಡನಂ ಕಣ್ಣಾದಂತು ಮಾಡಿದೊಡೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಪೊನ್ನಪಟ್ಟಮಂ ಬೊಟ್ಟುಮನಿನೆನೆಂಬುದುಂ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪೆಣಗಿದ್ ಪಾರ್ವನಂತಪೊಡೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡಂಗೆ ತಲೆವೂಸಿ ಮೀಯಲೆಹಿದು ಪಡ್ರಸಾನ್ನಮನಿರ್ಪತ್ತೊಂದುದಿವಸಮಿಂಬಾಗಿಯುಣ ಲಿಕ್ಕಿದೆಯಪೊಡೆಯಾತನ ಕಣ್ಣೊಡೆಗುಮೆಂಬುದುಂ ಪಾಣ್ಣೆ ನಂಬಿ ದೈವಂ ಸನ್ನಿದಮಾಗಿದ್ ನೊಡನೆ ನುಡಿದುದಿನ್ನನಗೇನೆಂದು ಮನದೊಳ್ ಪಿರಿದು ಸಂತಸಂಬಡೆದು ಮನೆಗೆ ಪರಿತಂದು ನಾನಾವಿಧಭಕ್ತ ಭೋಜ್ಯಂಗಳುಮನನೇಕ ಫಲಪತ್ರಶಾಕಂಗಳುಮಂ ಸುಸ್ವಾದುಗಳಪ್ಪಂತಟ್ಟು ಪಾರ್ವಂ ಬರಲತ್ತಾದರದಿಂ ಕಾಲ್ಗರಗಿ ಮೆಯ್ಯಂ ಕಯ್ಯನೊತ್ತಿ ಮೀಯಲೆಹಿದು ದಿವ್ಯಾಹಾರಂಗಳನುಣಲಿಕ್ಕಿ ಬಲೆಕ್ಕಿಂತೆಂದಳ್ : ಈಗಳ್ ಕೆಲವುದಿವಸದಿಂದಿತ್ತ ನಿಮ್ಮೊಡಲ್ ಬಡವಾಗುತ್ತುಂ ಬಂದಪುದು; ಶರೀರಂ ಸಮಂತಿರ್ಪಿನಂ ಸಂತತಮಿಂತೆ ಸ್ನಾನ ಭೋಜನಂಗೆಯ್ಯು ನಿಶ್ಚಿತಮಿರಿಮೆಂಬುದುಂ ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮಂ ದುರ್ಮತಿಯ ಕೂರ್ಮೆಗೆ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟುಮಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂಬುದುಮಾ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳೆ ನಿಚ್ಚನಿಚ್ಚಂ ಸ್ನಾನಭೋಜನಂಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದೊಂದು ದಿವಸಂ ಪಾರ್ವನಾ ಪಾಣ್ಣಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸಲೆಂದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದಿಂತೆಂದಂ :

ಪಟಲಂ ಕಣ್ಣೊಳ್ ಕವಿದುಂ

ಗುಟಮಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಕಾಣೆಂದೊಡೆ ಕುಲಟಾ

ಪಟು ರಾಗಿಸಿ ಮನದೊಳಗ

ಕೃಟ ಮರ್ದಂ ಮಾಟುಮುಸಿರದಿರಿಮನೆ ಪಾರ್ವಂ

೩೮೯

ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಗಣೇಶನು ನಮ್ಮ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲಿ ವ|| ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಕಣ್ಣಾದಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೊನ್ನಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಬೊಟ್ಟನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು ಎನ್ನಲು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಹಿಂದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಮೀಯಿಸಿ ಪಡ್ರಸಾನ್ನವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಷ್ಟು ತಿನ್ನಿಸಿದರೆ ಆತನ ಕಣ್ಣು ಒಡೆಯುವುದು ಎಂದನು. ಆ ಜೋಡೆಯು ಅದನ್ನು ನಂಬಿ ದೈವವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನೊಡನೆ ನುಡಿಯಿತು ; ಇನ್ನು ನನಗೇನು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅತಿಶಯ ಸಂತಸತಾಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಾನಾವಿಧ ಭಕ್ತಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಫಲಪತ್ರಶಾಕಗಳನ್ನೂ ಸುಸ್ವಾದುವಾಗುವಂತೆ ಅಡುಗೆಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬರಲು ಅತ್ತಾದರದಿಂದ ಕಾಲಿಗೆ ಎರಗಿ ಮೆಯ್ಯನ್ನು ಕಯ್ಯಳಿಂದ ಒತ್ತಿ ಮೀಯಿಸಿ ದಿವ್ಯಾಹಾರಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು : ಈಗ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಒಡಲು ಬಡವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಶರೀರವು ಸರಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಸದಾ ಸ್ನಾನಭೋಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಿತರಾಗಿರಿ ಎನ್ನಲು ವಿಷ್ಣುಶರ್ಮನು ದುರ್ಮತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎನ್ನಲು ಹಾಗೆಯೇ ನಿತ್ಯನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನಭೋಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಜೋಡೆಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಹೀಗೆಂದನು : ೩೮೯. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಪೊರೆ ಕವಿದು ಉಂಗುಟವನ್ನೂ ಕಾಣಲಾರೆ ಎನ್ನಲು ಆ ಕುಲಟಾಪಟು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂತೋಷಿಸಿ

ಅಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದುಸಿರದಿದುರ್ ಮತ್ತಂ ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕಾತಂ ತನಗಳವುಂ ಮನೋಬಲಮುಮಾಗೆ ಪಗೆಯಂ ಕೊಲಲ್ವಗೆದುಮೀಗಳ್ ನೀನಪ್ಪುದಂ ಕಾಣೆನೆಂದಿಪ್ಪುದುಮಾ ಪಾಣ್ಣೆ ನಂಬ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣೊಳ್ಳಿದುವಕ್ಕಂದು ವಿನಾಯಕಂಗೆ ಪಟ್ಟುಮಂ ಬೊಟ್ಟುಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಪೊಡೆಮಟ್ಟುವಂದವೆನೆಂದಾ ನೆವದೊಳೆ ಪರಕೆಯಂ ವಿನಾಯಕಂಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಂದು ಬಟೆಕ್ಕೆ ಪಾಣ್ಣನಂ ಬರಿಸಿ ಪಾರ್ವನಿದರ್ಗತಿರ್ವರುಂ ಒಡಗೊಂಡು ನಡುವಿರುಳವರ್ ನಾಟಕಂ ನೆಲಿದು ಮಣಿದೊಳಗಿದರ್ ಸಮಯದೊಳಾ ಪಾಣ್ಣನಂ ಕೊಂದು ತನ್ನ ಬಗೆಯುಮಂ ಬಗೆದಂತೆ ತೀರ್ಚಿದಂ.

ಅಂತೆ ಆನುಮೆನ್ನ ಪಗೆಯುಮಂ ಬಗೆಯೊಳೆ ಸಾಧಿಸಲಿರ್ದಪೆಂ ನೀನುಸಿರದಿರೆಂದಾ ನಾಗಿಗೆ ನಾಗಂ ಪೇಟ್ಟು ಮತ್ತಂ ಮಂಡೂಕಂಗಳಂ ಪೊತ್ತು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತೊಬಲುತಮಿರೆ ಜಲಪಾಲನೆಂದನೇಂ ಗಡ ಭಾವಾ! ನೀನಿಂದು ಕರಂ ಮಂದಗಮನನೆಯಾದೆಯೆಂದೊಡೆ ವೃದ್ಧೋರಗನಂತೆಂದಂ : ದೇವಾ! ನಾಂ ಪಲವು ದಿವಸಮಾಹಾರಂಬಡೆಯದೆ ನಡೆಯಲಾರ್ತಪೆ ನಿಲ್ಲಿಂಬುದುಮಂತಪೊಡಂ ನಿನ್ನ ಪಸಿವು ಕೆಟ್ಟು ಬಲಮಪ್ಪನ್ನವರಂ ಕಿಜುಕಿಜುಗಪ್ಪೆಗಳಂ ತಿನುತಿರೆನೆ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ದಿವಸಗತಿಯಿಂ ಕಿಜುಗಪ್ಪೆಗಳೆಲ್ಲಮುವಂ ಬಟಿದಾಗೆ ಮಾಡೆ ತನಗೆ ಸತ್ತಂ ಸಮನಿಸೆ ಪಿರಿಯ ಕಪ್ಪೆಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಗತಿಗಿಟ್ಟವನೆಲ್ಲಮನೊಟ್ಟನೆ ಮಾಡಿ ಬಟೆಕ್ಕೆ ಜಲಪಾಲನುಮಂ ತಿಂದುದು, ಅದಚೆಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಸ್ಕಂಧೇನಾಪಿವಹೇಚ್ಚತುಂ ಕಾರ್ಯಸಾಧನ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್

ವಹತಾ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪೇಣ ಮಂಡೂಕೋ ವಿನಿಪಾತಿತಃ

||೧೮೬||

ಮದ್ದನ್ನು ಮಾಡೋಣ ಸುಮ್ಮನಿರಿ ಎನ್ನಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವ|| ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಮನೋಬಲವೂ ಅಧಿಕವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಗೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕಾಣಲಾರೆ ಎನ್ನಲು ಆ ಜೋಡೆ ನಂಬಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಎಂದು ವಿನಾಯಕನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಬೊಟ್ಟನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬರುವೆನು ಎಂದು ಆ ನೆಪದಿಂದ ಹರಕೆಯನ್ನು ವಿನಾಯಕನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಬಂದು ಹಾದರಿಗನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಜತೆಯಾಗಿ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕನಲಿದು ಮರೆದೊರಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ನೀಚನನ್ನು ಕೊಂದು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ, ನಾನೂ ನನ್ನ ಹಗೆಯನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೇ ಸಾಧಿಸಲಿರುವೆನು ; ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು ಎಂದು ಆ ನಾಗಿಗೆ ನಾಗನು ಹೇಳಿ ಪುನಃ ಮಂಡೂಕಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿರಲು ಜಲಪಾಲನು ಹೀಗೆಂದನು : ಏನಯ್ಯಾ ಭಾವ ! ನೀನಿಂದು ತುಂಬ ಮಂದಗಮನನಾದೆ ಎನ್ನಲು ಅದಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧೋರಗನು ಹೀಗೆಂದನು : ದೇವಾ ! ನಾನು ಹಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಆಹಾರ ಪಡೆಯದೆ ನಡೆಯಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಹಸಿವು ನೀಗುವಂತೆಯೂ ಬಲಬರುವಂತೆಯೂ ಕಿರುಗಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರು ಎನ್ನಲು ಮಹಾಪ್ರಸಾದ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ದಿವಸಗತಿಯಿಂದ ಕಿರುಗಪ್ಪೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬರಿದಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸತ್ತವುಂಟಾಗಲು ಹಿರಿಯ ಕಪ್ಪೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಂದು

ಎಂಬ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮನಜಿದನಪ್ರದಳಿಂ ರಿಪ್ರವನುಪಾಯದೊಳಿ ಕಿಡಿಸುವೆನಂದುಮಂದಿರೇನೆಂದೊಡಂ
ಸ್ವರಿಸಿಯವರ ಮನಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಪುಟ್ಟುವಂತೆ ನಡೆದು ಸ್ವಾರ್ಥಮಂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದಂ. ಎಂತುಂ
ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಿಂತೆಂಬುದಲ್ಲೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಶಸ್ತ್ರಾರ್ಹತಾಸ್ತು ರಿಪವೋ ನ ಹತಾ ಭವಂತಿ
ಪ್ರಜ್ಞಾಹತಾಸ್ತು ರಿಪವಃ ಪ್ರಹತಾ ಭವಂತಿ
ಶಸ್ತ್ರಂ ನಿಹಂತಿ ಪುರುಷಸ್ಯ ಶರೀರಮೇಕಂ
ಪ್ರಜ್ಞಾಕುಲಂ ಸಹಬಲಂ ಸಹಸಾ ನಿಹಂತಿ

||೧೮೭||

ಟೀ|| ಕೈದುಗಳಿಂ ಗಾಯವಡೆದರ್ ಮರಳಿಯೇಲ್ವರ್ ಪುರುಷಬುದ್ಧಿಹತರ್ ಕೆಟ್ಟವರುಗಳೇ
ಅದೆಹಗಿಂದೊಡೆ ಶಸ್ತ್ರಮೆಂಬುದು ಪುರುಷನ ಶರೀರಮೊಂದನೆ ಕಿಡಿಸುವುದು, ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬುದು
ಹಗೆಗಳಂ ವಂಶಸಹಿತಂ ಕಿಡಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಮತ್ತಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಏಕಂ ನಿಹನ್ಯಾತ್ ಸಂದೇಹಃ ಕಾಂಡೋ ಮುಕ್ತೋ ಧನುಷ್ಯತಾ
ಬುದ್ಧಿಬುದ್ಧಿಮತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹನ್ಯಾದ್ವಾಪ್ತಂ ಸರಾಜಕಂ

||೧೮೮||

ಟೀ|| ಬಿಲ್ಲಾಣಿಚ್ಚಂಬು ಒರ್ಬನ ಕೊಲ್ವದೋ ಕೊಲ್ವದೋ ಸಂದೇಹವು. ಬುದ್ಧಿವಂತರ
ಮಂತ್ರವು ಅರಸುಸಹಿತವಾಗಿರ್ದ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಕಿಡಿಸುವುದು.

ಸುರರಾಜಪ್ರಿಯಮಂತ್ರಿಯಂತಖಿಳ ದೈತ್ಯಾಮಾತ್ಯರಂ ಗೆಲ್ಲುವು
ಚ್ಚರಿಯಪ್ಪಂತಿರೆ ಸಾಹಸಾಂಕಗುಣನಂ ಶೌರ್ಯಾನ್ವಿತಂ ಗೆಲ್ಲನಾ
ಸುರಮಪ್ಪಂತಿರೆ ಕಾಕಮಂತ್ರಿಯುಮುಳೂಕಾಮಾತ್ಯರಂ ಗೆಲ್ಲನಂ
ತಿರೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿ ಗೆಲ್ಲಸಾಧ್ಯನೃಪರಂ ವಿದ್ವಜ್ಜನಕೃತ್ಯಯಂ

೩೯೦

ಬಳಿಕ ಜಲಪಾಲನನ್ನೂ ತಿಂದಿತು. ಅದರಿಂದ ಶ್ಲೋ|| ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ
ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಕೂಡ ಮಂಡೂಕಗಳನ್ನು
ನಾಶಮಾಡಿತು ಎಂಬ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಅದರಿಂದ ಶತ್ರುವನ್ನು
ಉಪಾಯದಿಂದ ಕೆಡಿಸುವೆನು ಎಂದು ಅವರು ಏನೆಂದರೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಹುಟ್ಟುವಂತೆ ನಡೆದು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಹೇಗೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ
ಹೀಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? : ಶ್ಲೋ|| ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡವರು ಮರಳಿಯೇಳುವರು;
ಬುದ್ಧಿಹತರಾದ ಪುರುಷರು ಸರ್ವನಾಶ ಹೊಂದುವರು. ಶಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಪುರುಷನ
ಶರೀರವೊಂದನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವುದು ; ಪ್ರಜ್ಞೆಯೆಂಬುದು ಹಗೆಗಳನ್ನು ವಂಶಸಹಿತ
ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಬಿಲ್ಲುಗಾರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣವು
ಒಬ್ಬನನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುವದೋ ಕೊಲ್ಲದೋ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ; ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದವರ
ಮಂತ್ರೋಪಾಯವು ರಾಜಸಹಿತವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ೩೯೦.
ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೀಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ
ಇರಲು ಸಾಹಸಾಂಕಗುಣನನ್ನು ಶೌರ್ಯಾನ್ವಿತನು ಗೆದ್ದನು. ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ
ಕಾಕಮಂತ್ರಿಯು ಗೂಬೆಗಳ ಅಮಾತ್ಯರನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಹಾಗಿರಲು ಅಸಾಧ್ಯರಾದವರನ್ನು

ಅಂತು ಗೆಲ್ತ ಮೇಘವರ್ಣಂ ಪ್ರಧಾನರ್ ಸಹಿತಂ ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದಿಂದಿದರ್.

ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜಮೌಳಿಮಾಣಿಕ್ಯ ಮರೀಚಿಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ಭವಾನೀ
ವಲ್ಲಭಚರಣ ಸರಸೀರುಹಷಟ್ಪರಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ್ ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನಂ ತೃತೀಯ ತಂತ್ರಂ

ಸಮಾಪ್ತಂ

ಗೆದ್ದು ವಿದ್ವಜ್ಜನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಗೆದ್ದ ಮೇಘವರ್ಣನು ಪ್ರಧಾನರ ಸಹಿತ
ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜಮೌಳಿಮಾಣಿಕ್ಯ ಮರೀಚಿ
ಮಂಜರೀಪುಂಜರಂಜಿತಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭಚರಣಸರಸೀರುಹಷಟ್ಪರಣನಾದ
ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹವಿರಚಿತವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರಕರಣ
ವರ್ಣನವೆಂಬ ತೃತೀಯ ತಂತ್ರವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ವಂಚನಾಪ್ರಕರಣಂ ಚತುರ್ಥತಂತ್ರಂ

ಶ್ರೀಯಂ ನಿರಂತರಂ ತನ-

ಗಾಯತ್ರಂ ಗೇಯ್ಯ ನೃಪತಿ ಪರಕೃತ ವಿವಿಧಾ-
ಪಾಯಂಗಳೊಳಗಾಗದೆ

ಮಾಯಾತತ್ವನಂತೆ ವಂಚಿಪುದು ನಿಪುಣತೆಯಿಂ

೩೯೧

ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ನಯಕೋ-

ವಿದನಸಮಂ ದುರ್ಗಸಿಂಹವಿಭು ವಿರಚಿಸಿದಂ

ಮದರಹಿತಂ ಗುಣವಿಹಿತಂ

ಮುದದಿಂ ವಂಚನೆಯ ತಂತ್ರಮಂ ನೃಪಹಿತಮಂ

೩೯೨

ಅದೆಂತೆನೆ, ಶ್ಲೋ|| ಪಾಪಪ್ರಮಥಂ ತು ಯೋ ಮೋಹಾದಾನೀತಂ ಪೃತಿಮುಂಚತಿ

ಸತತಂ ವಂಚ್ಯತೇ ಮೂಢೋ ಜಲಜಃ ಕಪಿನಾ ಯಥಾ ||೧೮೯||

ಟೀ|| ಆವನಾನೋವಂ ಆದಂಥ ಆರ್ಥವನಪಿಯದೆ ಬಿಟ್ಟಹನೊ ಅವನೆಲ್ಲರಿಂದಂ
ವಂಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಕಪಿ ವಂಚಿಸಿದ ಹಾಂಗೆ. ಆ
ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮಂತೆಂದೊಡೆ.

೧. ಮೊಸಳೆಯಂ ಕಪಿ ವಂಚಿಸಿದ ಕಥೆ

ತಿಲಕಾಶೋಕತಮಾಲಕೇಸರ ಕಪಿತ್ವಾಶ್ಚ ಪುನ್ನಾಗ ಭೃಂ-

ಗಲವಂಗಾರ್ಜುನಭೂರ್ಜಜಂಬು ಬದರೀ ಹಿಂತಾಲ ಜಂಬೀರಮಂ-

ಜುಲ ಕಾಂಜೀರ ಕರಂಜ ನಿಂಬ ವಟ ರಂಭಾ ಚೂತ ನಾರಂಗ ಸಂ-

ಕುಲದಿಂ ರಮ್ಯಮನಿಪ್ಪ ರಮ್ಯವನದೊಳ್ ನಾನಾಫಲಕೀರ್ಣದೊಳ್

೩೯೩

ಮದರಹಿತನ ನಿಹಿತಪಿತಾ-

ಮದಧೂಲಿಪಯೋದ ನಿಪುಣ (?) ನಗಧರ ರಾಜ್ಯಾ-

ಸ್ಥದದೊಳ್ ಸುಖದಿಂದಿರ್ಪಂ

ಮುದಿತಮನಂ ಕೃಷ್ಣವದನನೆಂಬ ಕಪೀಂದ್ರಂ

೩೯೪

೩೯೧. ಸಿರಿವಂತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅರಸನು ಬೇರೆಯವರಿಂದುಂಟಾಗುವ ವಿವಿಧ
ಅಪಾಯಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ಮಾಯಾತತ್ವನಂತೆ ವಂಚಿಸಬೇಕು. ೩೯೨.
ಅದರಿಂದ ನೀತಿಜ್ಞನೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯನೂ ಎನಿಸಿದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನೆಂಬ ವಿಭು ನೃಪರಿಗೆ
ಹಿತವಾದ ವಂಚನೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿದನು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಶ್ಲೋ|| ಯಾವನಾದರೂ
ತನಗಾದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಬಿಡುವವನು ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಕಪಿ ವಂಚಿಸಿದ
ಹಾಂಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ವಂಚಿತನಾಗುವನು. ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚವು ಹೀಗಿದೆ : ೩೯೩.
ತಿಲಕ, ಅಶೋಕ, ಹೊಂಗಿ, ಕೇಸರ, ಬೇಲ, ಅರಳಿ, ಪುನ್ನಾಗ, ಭೃಂಗ, ಲವಂಗ, ಬಿಳಿ
ಮತ್ತಿ, ಭೂರ್ಜ, ನೇರಿಳೆ, ಬದರಿ, ಈಚಲು, ಜಂಬೀರ, ಕಾಂಜೀರಕ, ಬಕುಳ, ನಿಂಬೆ,
ಆಲ, ಬಾಳೆ, ಮಾವು, ಕಿತ್ತಿಳಿ ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಸುಂದರವಾದ
ಒಂದು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ೩೯೪. ಕೃಷ್ಣವದನನೆಂಬ ಕಪೀಂದ್ರನು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದನು.

ಆ ಬನದುತ್ತರದಿಗ್ಗಾಂಗದೊಳೊಂದು ವನಮುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ

ಸಕಲಕಪಿಸಮಿತಿವೆರಸಹಿ

ತಕುಲಾಚಲಚಕ್ರಚಾರದಂಭೋಳಿ ಜಗ-

ತ್ವಚೋದ್ಯನೈಮನನಿಸು-

ವ ಕಕುದ್ವಲಿಯನಿಪ ಪೆಸರ ಬಲಿಮುಖನಿರ್ಪಂ

೩೯೫

ಅಂತಾ ಮರ್ಕಟಗಲೆರಡಕ್ಕೂ ಏಕದ್ರವ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಬದ್ಧವೈರಂ ಬಳೆದು ಕಕುದ್ವಲಿ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಕದನಕ್ಕಿಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣವದನನಾ ವನದ ಪಂಬಲಂ ಬಿಸುಟು ತನ್ನ ಯೂಧಮುಮಂ ಮುಜಿದು ತಾನನಾಥನಾಗಿ ಪಾರಾವಾರಂಬೋಗಿ

ಸರಸಫಲಸ್ಪುರಿತಾದಂ-

ಬರಮಂ ಶಾಖಾಶಿಖಾಗ್ರಚುಂಬಿತಹರಿದಂ-

ಬರಮಂ ಪತ್ರಚ್ಚನ್ನಾ-

ಕರ್ಪಾಯಂ ಮುದದಿನಾ ಕಪೀಂದ್ರಂ ಕಂಡಂ

೩೯೬

ಅಂತು ಕಂಡದನಾಶ್ರಯಿಸಿ ತತ್ಪಲಂಗಳನವ್ಯತೋಪಮಂಗಳನಾರೋಗಿಸುತ್ತಂ ಸುಖದಿನಿದೊಂದು ದಿವಸಂ ತನ್ನ ಕಯ್ಯಿಂದ ಬದುಂಕಿದ ಪಣ್ಣಂಭೋಧಿಮದ್ಯದೊಳ್ ಬೀಜ್ಜುದು ಮಲ್ಲಿ ಪೊಣ್ಣಿದ ಗಂಭೀರರವಮಂ ಕೇಳಾ ಚಪಲ ಕಪಿ ತನಗದುವೆ ಏನೋದಮಾಗೆ ಮತ್ತಂ ಅತ್ತಿಯ ಪಣ್ಣಂನೀಡಾಡುತ್ತಿಪ್ಪುದುಮಾ ಪಣ್ಣಂ ಕ್ರಕಚನೆಂಬುದೊಂದು ಮೊಸಳೆ ಪ್ರತಿದಿನಮೊಲ್ಲು ಮೆಲ್ಲು ಕೆಲವಾನುಂ ದಿನಕ್ಕವೆರಡರ್ಕಂ ನೇಹಮಾಗೆಯಾ ನೆಗಲ್ ತನ್ನ ಮನೆಯಂ ಮುಜಿದಲ್ಲಿಯೆ

ವ|| ಆ ವನದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವನವಿತ್ತು. ೩೯೫. ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಪಿಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಕುಲಾಚಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತಿರುವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಕಕುದ್ವಲಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಬಲೀಮುಖನಿದ್ದನು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಮರ್ಕಟಗಲೆರಡಕ್ಕೆ ಏಕದ್ರವ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ವೈರ ಬೆಳೆದು ಕಕುದ್ವಲಿಯು ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಕದನಕ್ಕೆ ಅಳುಕಿ ಕೃಷ್ಣವದನನು ಆ ವನದ ಹಂಬಲವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಮರೆತು ತಾನು ಅನಾಥನಾಗಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ೩೯೬. ರಸವತ್ತಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕನ್ನು ತಡೆಯಬಲ್ಲ ಎಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಅತ್ತಿಯ ಮರವನ್ನು ಆ ಕಪೀಂದ್ರನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಂಡನು. ವ|| ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಕಯ್ಯಿಂದ ಉದುರಿ ಒಂದು ಹಣ್ಣು ಕೆಳಗಿದ್ದ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಅಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಗಂಭೀರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಕಪಿಯು ತನಗೆ ಅದು ಏನೋದವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಪುನಃ ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕ್ರಕಚನೆಂಬ ಒಂದು ಮೊಸಳೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಂದಿತು. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಸ್ನೇಹವುಂಟಾಗಲು ಆ ಮೊಸಳೆ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು

ಸಂತಮಿರುತ್ತಿರೆ ಅದಂ ತಾಂ ಮನದೆಗೊಂಡು ಸುಕಥೆಯೆಂಬಳ್ ತನ್ನ ಗಂಡನಪ್ಪ ಕೃಕಚನಂ ಬರಿಸಿ
ನೀನಂತಪ್ಪ ದುರ್ವ್ಯಸನಮಂ ಕಲ್ತೆಯೆಂದು ಬಾರಿಸಿ ಮತ್ತಮಂತೆಂದಳ್ : ತನಗೆ ವಾನರವ್ಯಾಧಿಯಾದುದರ್ಕೆ
ಕೋಡಗದರ್ದೆಯಂ ತಂದೀಯಲ್ವೇಬ್ಬಮನಲಂತೆಗೆಯ್ವೆನೆಂದು

ಚಂಡಮಹಾಸೇನಂ ಕುಲ
ಮಂಡನನಂ ಸುತನನಟಿಯಲೊಡರಿಸಿದಂ ಭೂ-
ಮಂಡಲಮೆಲ್ಲಂ ಚ: ಎನೆ
ಪೆಂಡಿರ್ಗಾಸಕ್ತರಾದರೇನಂ ಮಾಡರ್

೨೯೭

ವನಿತಾಜನಕ್ಕೆ ಸೋಲೊಡೆ
ಜನದಪವಾದಮುಮನಾಪ್ಪನಿವಹಮುಮಂ ಸ-
ಜ್ಜನದ ಗುರುಜನದ ಮುನಿಸುಮ-
ನಿಸುಂ ಬಗೆವವನುಮೊಳನೆ ವಸುಧಾತಳದೊಳ್

೨೯೮

ಅದಜಿಂದೆನಗೆ ಇದುವೆ ಕರ್ತವ್ಯಮೆಂದು ಬಂದತ್ತಿಯ ಮರದ ಮೊದಲೊಳಿಪ್ಪುದಂ
ಮುಂದಿಕ್ಕೆ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಮುಖಮಂ ನೋಡಿ ನಿನ್ನನಿಂದು ಖರಿದು ಪೊಟ್ಟು ಕಾಣದೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ
ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಪೋದೆಯೆನೆ ಕೃಕಚನೆಂದಂ : ನಿನ್ನ ಮಾಬ್ಬ ಪರಮೋಪಕಾರಕ್ಕಿಂತು ಪೊಟ್ಟು ನಿತ್ಯವಿರುವೆನೆಂದು
ಚಿಂತಿಸಿ,

ಕಮಳಾಕರ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ
ನಮೇರು ಮಂದಾರ ಪಾರಿಜಾತಾದಿ ಸುರ-
ದ್ಯುಮಗಣರುಚರದಿನೆವೆವುದು
ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದೊಳಗಿಪ್ಪುದಂತರ್ವೀಪಂ

೨೯೯

ಮರೆತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ತಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಿ
ಸುಕಥೆ ಎಂಬವಳು ತನ್ನ ಗಂಡನಾದ ಕೃಕಚನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ನೀನು ಇಂತಹ ದುರ್ವ್ಯಸನವನ್ನು
ಕಲಿತೆ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ ತನಗೆ ವಾನರವ್ಯಾಧಿಯಾಗಿದೆ ; ಇದಕ್ಕೊ ಕೋಡಗದ ಎದೆಯನ್ನು
ತಂದುಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ೨೯೭. ಆ ಚಂಡಮಹಾಸೇನನು
ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತೆ ಕುಲಮಂಡನನಾದ ಮಗನನ್ನೇ ಅಳಿಯಲು
ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಹೆಂಡಿರಿಗೆ ಆಸಕ್ತರಾದವರು ಏನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ! ೨೯೮.
ವನಿತಾಜನಕ್ಕೆ ಸೋತಲ್ಲಿ ಜನದ ಅಪವಾದವನ್ನೂ ಆಪ್ತಸಮೂಹವನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರ
ಗುರುಜನರ ಕೋಪವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಎಣಿಸುವವನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ
ಇರುವರೇ! ವ|| ಎಂದು ಇದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅತ್ತಿಯ ಮರದ
ಬುಡದಲ್ಲಿರಲು ಬಲೀಮುಖನು ಕಂಡು ದರಹಸಿತವದನನಾಗಿ ಬಂದು ಅತ್ತಿಯ
ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅದರ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ ಬಳಿಕ ಅದರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದು
ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಕಾಣದೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ
ಕೃಕಚನು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪರಮೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ೨೯೯.
ಸರೋವರದ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ ಸುರಿಗೆ, ಮಂದಾರ, ಪಾರಿಜಾತ ಮೊದಲಾದ

ಆ ದ್ವೀಪದೊಳ್ ರೂಪವತಿಯರಪ್ಪ ವಾನರನಾರಿಯರಿವರ್ಗಂ ತನಗಂ ಸಖತ್ವಮುಂಟಪ್ಪುದೆಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಲ್ ತನ್ನ ಕಾಣಲೊಡಮಿದಿರಂ ಬಂದಿಂತೆಂದರ್ : ನಿನ್ನಂತಪ್ಪ ಸಹಾಯನಂ ಪಡೆದು ಪುರುಷರಂ ಪಡೆಯದೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮ ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಜನ್ಮದಂತೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಪೋದಪ್ಪುದೆಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದರಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಅನೇಕವಿಭವಸಂಪನ್ನೆಯರುಂ ಚೆನ್ನೆಯರುಮಾಗಿರ್ಪರಂತುಮಲ್ಲದಾ ದ್ವೀಪದ ಫಲಂಗಳೆಲ್ಲಂ ರಸಾಯನಂಗಳವಂ ತಿಂದವರ್ಗಗಳೆ ನರೆತರೆಯುಂ ಪೋಗಿ ನವಯೌವನರಪ್ಪರದಳಿಂದೀಗಳೆ ನಿನ್ನನೆನ್ನ ಬೆನ್ನನೇಟಿಸಿಕೊಂಡುಯ್ಯಂ ಕೇಳಾ ಮತ್ತಮಂತದ್ವೀಪಕ್ಕುಯ್ಯು ವಾನರಕುಮಾರಿಯೊಳ್ ಕೂಡಿ ಕೃತಾರ್ಥನಪ್ಪೆನದಳಿಂ ಬೇಗಂ ಬಂದೆನ್ನ ಬೆನ್ನನೇಟಿಸಲೊಡಂ ತಜ್ಜರದ್ವಾನರಂ ಹರ್ಷೋತ್ಕರ್ಷಚಿತ್ತನಾಗಿ ಆತ್ಮಗತದೊಳಿಂತೆಂದಂ:

ಪರಿಪಕ್ವ ಫಲಪ್ರಕರಂ

ಜರೆಯಂ ಕಿಡಿಸುವುದು ವಾನರೀಸಂದೋಹಂ

ಪುರುಷರನೆ ಬಯಸುವುದು ಗಡ

ಸರಾಗದಿಂ ಬಗೆವೊಡೆನ್ನವೇಂ ಸೈಪೊಳವೇ

೪೦೦

ಎಂದು ಕಪಿ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ಮುಂತಪ್ಪಪಾಯಮನೊಂದುಮಂ ಬಗೆಯದೆ

ಮೊಸಳೆಯ ಬೆನ್ನನೇಟಿ ಕಪಿ ವಾರಿಧಿಯೊಳ್ ನಡೆಯುತ್ತುಮಲ್ಲಿ ಸಂ-
ಧಿಸಿ ಬಡದೊತ್ತಿ ಭೋರ್ಗರೆದು ತರ್ಪ ತರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮೆಯ್ಯುಗು-
ರ್ವಿಸಿ ಭರದಿಂ ಮನಂ ಬೆದಟಿ ಕಟ್ಟು [ಕಬಲ್ಪದು] ಶಕ್ತಮಲ್ಲದೊಂ-
ದೆಸಕದಿನಾವನುಂ ಪರಮದುಃಖಮನೆಯದೆ ಸೈತೆ ಪೋಕುಮೇ

೪೦೧

ದೇವವೃಕ್ಷಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುವ ಒಂದು ಅಂತರ್ದ್ವೀಪವು ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ವ|| ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ರೂಪವತಿಯರಾದ ವಾನರನಾರಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತನಗೂ ಸಖತ್ವವುಂಟು. ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಹೀಗೆಂದರು: ನಿನ್ನಂತಹ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಪಡೆದು ಪುರುಷರನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವು ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಜನ್ಮದಂತೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಎಂದು ನೊಂದು ನುಡಿದರು : ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಅನೇಕ ವೈಭವಸಂಪನ್ನೆಯರೂ ಚೆನ್ನೆಯರೂ ಆಗಿರುವರು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಹಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ರಸಾಯನಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಂದವರಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ನರೆತರೆಗಳೂ ಹೋಗಿ ನವಯೌವನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಬಳಿಕ ಅಂತರ್ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ವಾನರಕುಮಾರಿಯರೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಬೆನ್ನನ್ನು ಏರು ಎನ್ನಲು ಆ ಮುದಿಮಂಗಳನು ಹರ್ಷೋತ್ಕರ್ಷಚಿತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದನು: ಪರಿಪಕ್ವಫಲಗಳು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುವು; ವಾನರೀಸಂದೋಹವು ಪುರುಷರನ್ನೇ ಬಯಸುವುದು ತಾನೇ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ್ಯವಿರುವುದೇ ವ|| ಎಂದು ಕಪಿ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಅಪಾಯವಾವುದನ್ನೂ ಬಗೆಯದೆ ೪೦೧. ಮೊಸಳೆಯ ಬೆನ್ನನ್ನೇರಿ ಕಪಿಯು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಿ ಭೋರ್ಗರೆದು ಬರುವ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಜಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೆದರಿತು. ಯಾವನಾದರೂ ಪರಮ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ

ಅಂತಾ ವಾನರಂ ಕೇದಗೆಯನ್ನೇಷಿದ ಕೋಡಗದಂತೆ ಗೂಡುಗೊಂಡು ಪಲ್ಲಂ ಗಿಡಗಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೊಸಳೆಗಂತರ್ವೀಪಮಿಲ್ಲಿಗಮಿನ್ನೆನಿತು ದೂರಮುಂಟೆಂಬುದುಂ, ಶಿಂಶುಮಾರನೆಂದುದಾ ದ್ವೀಪಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪಮಿರ್ಪದಾಗಿಯುಮೀಗಳ್ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ವಾನರವ್ಯಾಧಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಮರ್ಕಟಗಳೆದ ಮರ್ದೆಂದು ಪೇಜ್ಜರದಂ ನಮಗೆ ಪಡೆಯಲ್ ಬಾರದುದೆನೆ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನಾರೈದು ಬಡೆಕಂತರ್ವೀಪಕ್ಕೀಗಳೆ ಪೋಗಲಕ್ಕುಮೆಂದು ಪೇಜ್ಜುದುಂ ಕೃಷ್ಣವದನನೀ ಪಾತಕನುಪಾಯಮುಂ ಬಗೆದು ನಂಬಿಸಿ ತಂದನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ತಾಂ ವಂಚನೋಪಾಯ ಕುಶಲನಪ್ಪದನೆಂ ಮೊಸಳೆಗಿಂತೆಂದುದಲೆ ಗಾವಿಲಾ ! 'ಕೋಡಗದೆದೇ ಕೊಂಬಿನ ಮೇಲೆ' ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಿದಂ ನೀಂ ಮುನ್ನ ಕೇಳೆವುದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆ ಮೇಣ್ 'ಹಿತ್ತಲ ಗಿಡ ಮರ್ದಲ್ಲ' ಎಂದೇಳಿದಂಗೆಯೈಯಕ್ಕುಮದಲ್ಲ ದಿಂದೀ ಹದನನನಗಲ್ಲಿಯೆ ಪೇಜ್ಜೆಯಪ್ಪೊಡನ್ನೆದೆಯನಾಗಳೆ ಕೊಂಡುಬರ್ಪನಂತುಮಲ್ಲದೆನ್ನ ಪೂಮುಮೆನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದಳಧ್ವಾನದವಸರಕ್ಕಲ್ಲಪ್ಪೊಡೆ ವಾಟಿಯೇನೆಂದು ಮಹಾಪ್ರಳಯದೊಡ್ಡದಾನಮುಂ ಕುದುವುದುತ್ತಮ ಪಕ್ಷಮುಂಬುದುಂಟು ಎನ್ನತಂಗಿ ವ್ಯಾಧಿತೆ ಗಡಮದರ್ಕೊಪ್ಪದಮೆನ್ನಲ್ಲಿಯೆ ಉಂಟು ಗಡಿತಪ್ಪ ಸೈಪು ಸಮನಿಸಿತದನೆಂ ಮರ್ದಂ ಕೊಂಡು ಇದರ್ ಪ್ರೊಟ್ಟಿದಂತೀಗಳೆ ಬಂದಪೆಂ ಮಗುಬೆನೆ ಕೃಕಚನಂತೆಂದಂ : ಅಂತಪ್ಪೊಡೆ 'ಸುಹೃದ್ವರ್ತನಮೌಷಧಂ' ಎಂಬುದುಂಟು. ಈಗಲಾಕೆಯನಾರೈದು ಪೋಪಮೆಂದೊಡಿದಾವ ಬುದ್ಧಿ ನೀಂ ಮರ್ದಂ ತರ್ಪೆಯೆಂಬಾಸೆಯಿಂ

ಸರಿಯಾಗುವನೆ! ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ವಾನರನು ಕೇದಗೆಯನ್ನೇರಿದ ಕೋಡಗನಂತೆ ಗೂಡುಗೊಂಡು ಹಲ್ಲುಕಿರಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೊಸಳೆಯೊಡನೆ ಅಂತರ್ವೀಪವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದೂರವಿದೆ ಎನ್ನಲು ಆ ಮೊಸಳೆಯು ಹೇಳಿತು : ಆ ದ್ವೀಪವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈಗ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ವಾನರವ್ಯಾಧಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಮರ್ಕಟಗಳ ಎದೆ ಮರ್ದೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಅಂತರ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣವದನನು ಈ ಪಾತಕನ ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಂಬಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ತಾನೂ ವಂಚನೋಪಾಯಕುಶಲನಾದುದರಿಂದ ಮೊಸಳೆಯೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದಿತು: ಎಲೆ ಗಾವಿಲಾ ! 'ಕೋಡಗದ ಎದೆ ಕೊಂಬಿನ ಮೇಲೆ' ಎಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, 'ಹಿತ್ತಲ ಗಿಡ ಮರ್ದಲ್ಲ' ಎಂದು ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದು ನೀನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಆಗಲೇ ತಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವೂ ಅರ್ಥವೂ ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆಗದ ಮೇಲೆ ಏನಿದ್ದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ! ಮಹಾಪ್ರಳಯ ಅಲ್ಲದೆ ಔಷಧದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷವೆನಿಸುವುದು. ನನ್ನ ತಂಗಿ ವ್ಯಾಧಿತೆಯಲ್ಲವೇ; ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ; ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಸಂಭವಿಸಿದುದರಿಂದ ಮದ್ದನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೂಡಲೇ ಬರುವೆನು; ಹಿಂದಿರುಗು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೃಕಚನು, 'ಸುಹೃದ್ವರ್ತನಮೌಷಧಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವರು; ಈಗ ಆಕೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣವದನನು, ಅದು ಎಂಥ ಬುದ್ಧಿ? ನೀನು ಮದ್ದನ್ನು ತರುವೆ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಅವಳು ಜೀವವನ್ನು

ಜೀವಮಂ ಒದಿದಿರ್ಪಳ್ ನೀಂ ಬಜಿದೆ ಬಂದುದನಜಿದಾಗಳೆ ಮಜುಕಳಿಸಿ ಮನವಿಕ್ಕಿದಳಪ್ಪೊದೆ ಬಲೆಕ್ಕಸಾಧ್ಯಮಕ್ಕುಂ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ

ಶ್ಲೋ|| ಧರ್ಮಮರ್ಥಂಚ ಕಾಮಂ ಚ ತಿತಯಂ ಯೋಭಿವಾಂಛತಿ

ರಿಕ್ತಪಾಣಿರ್ನಗಚ್ಛೇತ್ಸು ಗುರುಂ ನರಪತಿಂ ಸ್ತ್ರೀಯಂ

||೧೯೦||

ಟೀ|| ಅವನೋರ್ವಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೆಂಬೀ ಮೂವುಂ ನಿಶ್ಚೈಸುವನೋ ಆತಂ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಗೆ ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬಜುಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾಗದು ಎಂಬುದು ನೀತಿಯುಂಟು. ಸಾಧಾರಣ ಸಂಬಂಧಿಗಳಪ್ಪರಲ್ಲಿಗೆ ಬಜೆಗೈಯುಂ ಪೋಗಲಾಗದೆಂಬರ್. ಅಂತು ಮಲ್ಲದಾತುರೆಯಲ್ಲಿಗೊಪ್ಪದಮಿಲ್ಲದಂತು ಪೋಪುದು. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ಎನ್ನೋರ್ವನೆರ್ಧ ಮರ್ದಿಗೆ ನೆಜಿಗುಂ ನೆಜಿಯದಿರ್ಕುಮದನಜಿಯಲ್ಲಾರದು. ಎನ್ನ ಪರಿಗತಂ ವಾನರಂಗಳ್ ವಿಹಾರಿಸಲ್ ಪೋಗುತ್ತುಂ ತಮೆರ್ಧಗಳನಲ್ಲಿಯೆ ಮಡಂಗಿ ಪೋಪುವು. ಅದಲ್ಲಮಂ ಕೊಂಡೀಗಳೆ ಮಗುಟ್ಟು ಬರ್ಪೆಂ ಬೇಗಂ ಮಗುಜಿನೆ ಶಿಶುಮಾರಂ ಮಾರುತವೇಗದಿಂ ಭೋರೆನೆ ಬಂದತ್ತಿಯ ಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸಾರಲೊಡಂ ಶಾಖಾಚರನದಜ ಶಿಖರಮಂ ಮೆಟ್ಟಿ ಮರದ ತುದಿಗೊಂಬೆಗೆ ಪಾಯ್ತು ತೂಜಿಲೊಂಬನೇಜಿ ಪೆಜಿಗಂ ತೋಜಿಯೇಡಿಸಿಯಾಡುತ್ತಿಪ್ಪದಮದಂ ಕೃಕಚಂ ಕಂಡು ಏಂ ಗಡ ಭಾವಾ! ನೀನೀಂ ನಂದಲ್ಲಿ ಜೋಡಗತನಂಗಯ್ಯಾಡುತಿರ್ಪೆ. ಅತ್ತ ನನ್ನ ತಂಗಿವಸ್ತೆ ಪಿರಿದು. ತಡೆಯದೆ ಬಂದು ನನ್ನೆರ್ಧೆಯನಾಕೆಗೆ ಕೊಂಡು ಬಲೆಕ್ಕಾಗಳೆ ನನ್ನನಂತರ್ವಿಪಕುಯ್ಯನಲ್ಲಿ ನೀನುಮಾ ವಾನರಸ್ತ್ರೀಯರೊಡಗೂಡಿ ಬಲೆಕ್ಕೇ ಮಾರ್ಗದಿಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂತಾಡುತ್ತಿರು ಎನೆ ಕೃಷ್ಣವದನಂ ಪೇಟ್ಟುಂ:

ಹಿಡಿದಿರುವಳು; ನೀನು ಬರಿದೆ ಬಂದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಮರುಕಳಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಕಟವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಳೆಂದರೆ ಬಳಿಕ ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಧರ್ಮ ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಎಂಬ ಈ ಮೂರನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿಗೆ ಅರಸನಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಗೆ ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಾರದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ವ|| ಸಾಧಾರಣ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿಗೂ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಹೋಗಬಾರದು ಎನ್ನುವರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆತುರಳಾದವಳೆ ಬಳಿಗೆ ಔಷಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ ? ಅಲ್ಲದೆ, ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಎದೆಯ ಮದ್ದಿಗೆ ಉಪಶಮನವಾದೀತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟವೇನೆಂದರೆ ವಾನರಗಳು ವಿಹರಿಸಲು ಹೋಗುವಾಗ ತಮ್ಮ ಎದೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುವು. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಂಡು ಈಗಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವೆ. ಬೇಗನೆ ಹಿಂದಿರುಗು. ಹೀಗೆನ್ನಲು ಮೊಸಳೆಯು ಮಾರುತವೇಗದಿಂದ ಕೂಡಲೆ ಬಂದು ಅತ್ತಿಯ ಮರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಶಾಖಾಚರನು ಅದರ ಶಿಖರವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮರದ ತುದಿಕೊಂಬೆಗೆ ಹಾರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿ ನಿಂದಿಸಿ ಆಡುತ್ತಿರಲು ಕೃಕಚನು ಕಂಡು, ಏನಯ್ಯಾ ಭಾವಾ ! ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಉದಾಸೀನಭಾವದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವೆ. ಅತ್ತ ನನ್ನ ತಂಗಿಯ ಅವಸ್ಥೆ ವಿಷಮವಾಗಿದೆ. ತಡಮಾಡದೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಅಂತರ್ವಿಪಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಆ ವಾನರಸ್ತ್ರೀಯರೊಡಗೂಡಿ ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಮೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಆಡುತ್ತಿರು ಎನ್ನಲು ಕೃಷ್ಣವದನನು ಹೀಗೆಂದನು:

ಕೋಡಗದೇರ್ಡ್ ಮರ್ದೆಂದೆಲೆ
 ಜೋಡಗ ನೀನೆನೆಗೆ ಪೇಪ್ಪಿಯಾಗಳೆ ದೆಸೆಗೆ
 ಟೋಡಿತ್ತೆನ್ನೆರ್ದೆಯುಂ ನೀಂ
 ಮಾಡೈ ನಿನ್ನೆರ್ದೆಯನೆನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಮರ್ದಂ

೪೦೨

ಎಂಬುದುಂ ಜಲಚರನಿನಿತಜೋಳೊಳಗನಜೆದನಕ್ಕುಮಾದೊಡಮೇನಿನ್ನುಂ ನಂಬೆ ನುಡಿದು
 ನೋಪ್ಪೆನೆಂದು ಭಾವಾ! ನಿನ್ನೆರ್ದೆ ಕೆಟ್ಟೋಡೇನಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಪೆಪ್ಪಿತು ಪೆಪ್ಪಿತು ಮರ್ದಂ
 ಮಾಡಲಕ್ಕುಮಲ್ಲದೀಗಳೆನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಪ್ತನಪ್ಪ ನಿನ್ನಂ ನೋಡವೇಪ್ಪೆಂದುಮೆನ್ನ ಪೆಂಡತಿಯರುಮಾ
 ವಾನರಿಯರುಂ ನಿನ್ನ ಬರವನೆ ಪಾರುತಿರ್ಪರಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಲ್ವೇಬ್ಬುಂ ಬೇಗಂ ಬಾಯೆನೆ
 ಬಲೀಮುಖನಿಂತೆಂದಂ:

ಭವದೀಯಾನ್ಯತಮಂ ನಂ
 ಬ ವಿಪತ್ತಿಯನೆಯ್ದ ಬಬ್ಬಿನಿನ್ನಾಂ ಬರ್ಪಂ
 ದವಿವೇಕ ವಿಳಳ ಜಂಬುಕ
 ನ ವಚನಮಂ ನಂಬಿ ಸತ್ತ ಬೆಳ್ಳತ್ತೆಯವೊಲ್

೪೦೩

ಎಂಬ ಬಲೀಮುಖನ ಮಾತಂ ಕೇಳ್ವ ಬೆಳ್ಳತ್ತೆಗೇನಾದುದೆನೆ ವಾನರನಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಅಗತತ್ವ ಗತಶ್ಚೈವ ಯೋ ಗತ್ವಾ ಪುನರಾಗತಃ

ಅರ್ಕಾಹ್ಯದಯೋ ಮೂರ್ಖಃ ಸ್ವಯಂ ತೇನ ಹತಃ ಖರಃ ||೧೯೧||

ಟೀ|| ಕರ್ಣಾಹ್ಯದಯವಿಲ್ಲದ ಮೂರ್ಖನಪ್ಪಾವುದಾನೊಂದು ಕತ್ತೆ ಬಂದು ಹೋದಂ
 ತಪ್ಪುದು. ಮತ್ತೆ ಬಂದು ತಾನೇ ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಎಂಬ ಕಥೆಯುಂಟದೆಂತೆನೆ :

೪೦೨. ಕೋಡಗದ ಎದೆ ಮದ್ದು ಎಂದು, ಎಲೆ ರೋಡಗ ! ನೀನು ನನಗೆ ಆಗಲೇ
 ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ. ನನ್ನ ಎದೆ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಓಡಿತು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ನನ್ನ ತಂಗಿಗೆ
 ಮದ್ದುಮಾಡು, ವ|| ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಜಲಚರನು ಇವನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಅರಿತನು.
 ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ನಂಬುವಂತೆ ಹೇಳಿ ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಭಾವಾ! ನಿನ್ನ ಎದೆಯು
 ದೆಸೆಗೆಟ್ಟರೇನಾಯಿತು; ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಬೇರೇನಾದರೂ ಮದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದರಾಯಿತು.
 ಅಲ್ಲದೆ ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಪ್ತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯರೂ ಆ
 ವಾನರಿಯರೂ ನಿನ್ನ ಬರವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಬೇಗ ಬಾ
 ಎನ್ನುಲು ಬಲೀಮುಖನು ಹೀಗೆಂದನು: ೪೦೩. ನಿನ್ನ ಸುಳ್ಳನ್ನು ನಂಬಿ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿ
 ಬದುಕಿಕೊಂಡೆ; ಇನ್ನು ನಾನು ಬಂದರೆ ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ಜಂಬುಕನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ
 ಸತ್ತ ಬೆಳ್ಳತ್ತೆಯಂತಾದೀತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೆಳ್ಳತ್ತೆಗೆ ಏನಾಯಿತು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು
 ವಾನರನು ಹೀಗೆಂದನು: ಶ್ಲೋ|| ಕಿವಿ ಎದೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮೂರ್ಖನಾದ ಕತ್ತೆಯೊಂದು ಬಂದು
 ಹೋದಂತಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ತಾನೇ ಬಂದು ಕೊಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿತು ಎಂಬ

೨. ನರಿಯ ಮಾತಂ ನಂಬಿ ಸತ್ತ ಬೆಳ್ಳತ್ತೆಯ ಕಥೆ

ಅವಿರಳ ವಿಗಲಿತ ಮದಜಲ
ಲವೋಗ್ರಕರಟೋಪಕರಟ ಮಥನಂ ಕಂಠೀ
ರವನಿಪುರ್ದು ನಾಮದಿನಮಿ
ತವಿಕಮಂ ಜ್ವರಗತಕಮಂ ಗಿರಿತಟದೊಳ್

೪೦೪

ಅಂತಾ ಸಿಂಹಂ ಮಜುಗುತ್ತಂಬಟ್ಟು ಗೊಂಕರಕಟ್ಟಿಯಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯೊಪ್ಪಿತು ತನ
ಗನುಚರನಪ್ಪುದೊಂದು ನರಿಗೆ ಪೇಟ್ಟುದುಮಿದಾವ ಗಹನಮೀಗಳೆ ತರ್ಪೆನೆಂದಾ ನರಿ ಪೇಟ್ಟು
ಪೋಗಿಯಗಸರ ಪೋಟಿಯೊಳಾದುತಿರ್ಪ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಕಂಡು ಸಾರ್ದು ಭಾವಾ ! ನಿನ್ನೊಡಲ್
ಬಡವಾದುದೇಂ ಕಾರಣವೆಂದೊಡೇನಂ ಪೇಟ್ಟಿನೀಯಸಗನೂರ ಸೀರೆಯಲ್ಲಮನೆನ್ನ
ಬೆನ್ನೊಳೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತಲಿತ್ತಲುವಾಹಾರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪೋಗಲೀಯನದಜಿಂಜೊಡಲುಂ
ಬಡವಾದುದೆಂಬುದುಂ ಆ ಜಂಬುಕನಂತೆಂದಂ : ಎಲೆ ಪಾಪಕರ್ಮ ನಿನ್ನಗಿನಿತು ದುಃಖಮುಳ್ಳೊಡೆ
ಮುನ್ನವೆ ಎನ್ನಗಿಜಿಪಿದೆಯಿಲ್ಲ. ಎನ್ನ ತಂಗಿಯರಪ್ಪ ಗರ್ದಭೆಯರಿವರ್ ನಿನ್ನಂತೆ
ಭಾರಾಕ್ರಾಂತೆಯಾಗಿದಳೆ, ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೊಡವರನೊಡಗೊಂಡೆಯ್ತು ಎನ್ನಿರ್ಪ ಕಾಡಿನೊಳಿರಿಸೆ
ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿದ್ ರಾಸಭೇವಿಲಾಸಿನಿಯರ್ ತಮಗೊರ್ವ ಪುರುಷನಂ ತರವೇಟ್ಟುಮಂದೆನ್ನಂ
ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಪರ್. ನಿನಗಂ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯಕ್ಕುಂ. ಬೇಗಂ ಬಾಯಿನಲೊಡಂ,

ರಾಗಿಸಿ ರಾಸಭನಿರದತಿ
ವೇಗದಿನಾ ನರಿಯ ಪಿಂದುಪಿಂದನೆ ಬಂದಂ
ಮೇಗಪ್ಪಪಾಯಮಂ ಕಡು
ರಾಗಿಗಳೇಂ ಕಂಡರೊಳರೆ ಭೂಮಂಡಲದೊಳ್

೪೦೫

ಕಥೆಯುಂಟು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ೪೦೪. ಸದಾ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮದಜಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಅಮಿತವಿಕ್ರಮನೆಂಬ ಸಿಂಹವು ಒಂದು ಗಿರಿತಟದಲ್ಲಿ
ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ವ|| ಆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಮರುಜ್ವರ ಬಂದು ಗೊಂಕರ
ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ಬೀರಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಅನುಚರನಾದ ಒಂದು ನರಿಗೆ ಹೇಳಿತು. ಆ
ನರಿಯು ಇದು ಎಂಥ ಮಹಾಕಾರ್ಯ, ಈಗಲೇ ತರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿ
ಅಗಸರ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಮೀಪಿಸಿ, ಭಾವಾ ! ನಿನ್ನ
ಶರೀರವು ಬಡವಾಗಲು ಏನು ಕಾರಣ ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕತ್ತೆಯು, ಏನನ್ನು
ಹೇಳಲಿ, ಈ ಅಗಸನು ಊರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಆಹಾರಕ್ಕೂ
ಹೋಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಒಡಲು ಬಡವಾಗಿದೆ ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ
ಜಂಬುಕನು, ಎಲೈ ಪಾಪಕರ್ಮ! ನಿನ್ನಗಿಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗಿದ್ದರೆ ಮೊದಲೇ ನನಗೆ ಯಾಕೆ
ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಂಗಿಯಂದಿರಾದ ಇಬ್ಬರು ಗರ್ದಭೆಯರೂ ನಿನ್ನಂತೆ
ಭಾರಾಕ್ರಾಂತೆಯರಾಗಿದ್ದು ಅಳುಕಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ
ನಾನಿರುವ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಡಲು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ಆ ರಾಸಭವಿಲಾಸಿನಿಯರು
ತಮಗೊಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ತರಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನಿನಗೂ
ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು; ಬೇಗನೆ ಬಾ ಎಂದಿತು. ೪೦೫. ರಾಸಭನು
ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಆ ನರಿಯ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದಿತು. ಮುಂದೆ

ಅಂತು ಪೋಪುದುಮಾ ನರಿ ಹರಿಯರ್ದ ಗುಹಾದ್ವಾರಮಂ ಗರ್ದಭೆಯರೊಳಗಿದರ್ ಪುಗನಲೊಡಂ ಪುಗುವ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಕಂಡು ಸಿಂಹಂ ಜವಂಗುಂದಿದ ಕಾರಣದಿಂ ಲಂಘನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಲಂಘಿಸಲಾಡದೆ ರಭಸಂಗೆಯ್ಯಪ್ಪುದುಂ ಕಟ್ಟಿ ಬೆರ್ಚುತೋಡುತಿಪ್ಪುದಂ ಕಂಡು ಸ್ಥಗಾಲಂ ಕರಂ ಮುಳಿದು ಸಿಂಹನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೇಂ ಗಡ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಪಿಡಿಯಲಾರ್ತೆಯಿಲ್ಲ ನೀನೆಂತು ಬರ್ದಪೆಯೆಂದು ನುಡಿಯೆ ಹರಿ ಕರಮೆ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಗುಹೆಯಂ ಪೊಕ್ಕುದಂ ಕೊಲ್ಲು ದಾವ ಗಹನಮೆಂದನವಧಾನದಿಂ ಪಾಯ್ ಕಾರಣದಿಂ ತಪ್ಪಿದುದು. ಇನ್ನದಂ ಕೊಂಡು ಬಾ ಕಂಡಾಗಲೆ ಬಿಡಾಲನಿಯಂ ಕೊಲ್ಲಂತಶ್ರಮದೊಳೆ ಕೊಂದಪೆನೆಂದೊಡೆ ಮತ್ತೆ ನರಿ ಪರಿದಾ ಕಟ್ಟಿಯಂ ಕಂಡೇಂ ಭಾವ ! ನೀಂ ಕಳ್ಳರಂ ಕಂಡ ಬೆಳ್ಳಾಳಂತೆ ಬೆದರಿಯನಗಂ ಪೇಟದೆ ಪೆಣಗಂ ನೋಡದೋಡಿ ಬಂದೆಯದೇಂ ಕಾರಣಮೆನೆ ರಾಸಭನಂತೆಂದಂ : ಆ ಗುಹೆಯನಾಂ ಪುಗಲೊಡನೊಂದು ರೂಪು ಮೊಳೆದು ಪರಿತಂದು ಮೇಲ್ವಾಯಲೊಡಂ ಭಯಂಬಟು ಬಂದೆನೆನೆ ಸ್ಥಗಾಲನೆಂದಂ : ಗಾಳುಗಳಪ್ಪ ಗರ್ದಭೆಯರ್ ವಿರೋಧಿಕಾಮಿಗಳಪ್ಪುದೆಣೆ ಕಾತರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲೊಡಂ ಬಂದೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡುತನದ ಪುರುಳಂ ಕಂಡೆನ್ನ ತಂಗಿಯರ್ ಕರುಳಂ ಪಿಡಿದು ನಗೆಯೋಳ್ ಪೊರಳುತ್ತವಿದರ್. ನೀನಂಜಲ್ಲೇಡ. ಬಂದವಳೋಳ್ ಸುರತಸುಖವನನುಭವಿಸುತ್ತವಿದರ್ ಪೆ ಬಾಯೆಂಬುದುಮಾ ಕಟ್ಟಿ ಮಿಬ್ಬುವಿನ ಬೆನ್ನೋಳ್ ಪೋಪಂತೆ ನರಿಯ ಬೆನ್ನೋಳ್ ಪೋಗಿ

ಸಂಭವಿಸುವ ಅವಾಯವನ್ನು ಕಾಮಿಗಳು ಕಾಣಬಲ್ಲರೇ! ವ|| ಹಾಗೆ ಹೋಗಲು ಆ ನರಿಯು ಸಿಂಹವಿದ್ದ ಗುಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಗರ್ದಭೆಯರು ಒಳಗಿರುವರು ; ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎನ್ನಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಂಹವು ಶಕ್ತಿಗುಂದಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಲಂಘನಾಸಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಲಂಘಿಸಲಾರದೆ ರಭಸದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರಲು ಕತ್ತೆಯು ಬೆದರಿ ಓಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನರಿಯು ಕೋಪಿಸಿ ಸಿಂಹದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಏನಯ್ಯಾ ! ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ; ನೀನು ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂದಿತು. ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಅವಮಾನವಾಗಿ ಗುಹೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಏನು ಮಹಾ ! ಅವಧಾನದಿಂದ ಹಾರಿದ ಕಾರಣ ಕತ್ತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅದನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ; ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಬೆಕ್ಕು ಇಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವೆನು ಎಂದಿತು. ಬಳಿಕ ನರಿಯು ಕತ್ತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಏನಯ್ಯಾ ಭಾವ ! ನೀನು ಕಳ್ಳರನ್ನು ಕಂಡ ಹೇಡಿಯಂತೆ ಹೆದರಿ ನನಗೂ ಹೇಳದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡದೆ ಓಡಿ ಬಂದೆಯೇಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ರಾಸಭನು ಆ ಗುಹೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಒಂದು ರೂಪವು ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹಾಯಬೇಕೆಂದು ಬರಲು ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡಿಬಂದೆನು ಎಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನರಿಯು, ಕಾತರರಾಗಿದ್ದ ಗರ್ದಭೆಯರು ವಿರೋಧಕಾಮಿಯರಾದುದರಿಂದ ಕಾತರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ನೀನು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಬಂದೆ ; ನಿನ್ನ ಗಂಡುತನದ ಹುರುಳನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ತಂಗಿಯರು ಕರುಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಗೆಯಿಂದ ಹೊರಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ; ನೀನು ಅಂಜಬೇಡ ; ಬಂದು ಅವರೊಡನೆ

ಸುರತಸುಖಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ರಾ-
ಗರಸಾಂಧಂ ರಾಸಭಂ ಮಹಾದ್ರಿಗುಹಾಭ್ಯಂ
ತರಮಂ ಪೊಕ್ಕುದು ಮನ್ಮಥ
ಶರಪರವಶನಪ್ಪ ದೇಹಿ ಪುಗದೆಡೆಯುಂಟೇ

೪೦೬

ಅಂತು ಪೊಕ್ಕುದುನಾ ಸಿಂಹಂ ಪಾಯ್ತು ಗಂಟಲನೊಡೆಯೊತ್ತಿಕೊಂಡು ತಿನಲಿದುರ್ದಂ
ನರಿ ಕಂಡೀ ಬೂತುವಿದಲ್ಲಮಂ ತಾನೆ ತಿಂಗುವಂತಹೆಯಲಕ್ಕುಂ ಬಟೆಕ್ಕೇಗೆಯ್ದೋನೀಗಳೆ
ವಂಚಿಸಿಯೆನಗಪ್ಪನಂತ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳೆನೆಂದು ಸಿಂಹದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವಾ! ನೀವೀಗಳೆ
ಪಲವು ದೇವಸಂ ದೇವತಾರಾಧನಂಗೆಯ್ದುದಿಲ್ಲಿದು ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಸಮಾರಾಧನಂಗೆಯ್ದು ರಾಸಭಮಂ
ವ್ಯಾಧಿನಿರ್ಹರಣಾರ್ಥಂ ದಿವ್ಯಾಷ್ಠಧಮೆಂದು ಬಗೆದಾರೋಗಿಸಿಮೆಂಬುದುಂ, ಮೃಗೇಂದ್ರನಂತೆಗೆಯ್ದೊಂ
ಆಂ ದೇವತಾನಮಸ್ಕಾರಂಗೆಯ್ದು ಬರ್ಪನ್ನೆವರಂ ನೀನಿದನಗಲದಿರೆಂಬುದುಂ ಮಹಾಪ್ರಸಾದಮೆಂದುಮಾ
ಸಿಂಹಂ ಪೋಗಲೊಡಂ ಗರ್ವಭನೆರ್ದೆಯುಮಂ ಕಿವಿಯುಮಂ ತಿಂದು ತುಡುಗುಣಿತೊಟ್ಟಿನಂತೆ
ಬಾಯಂ ತೊಡೆದುಕೊಂಡು ತಾನಲ್ಲದಂತಿಪ್ಪುದುಮಾ ಮೃಗಾಧಿರಾಜಂ ಬಂದು ಈ ಗರ್ವಭನೆರ್ದೆಯುಂ
ಕಿವಿಯುಮಲ್ಲಿದುರ್ದವನೆ ಜಂಬುಕನಿಂತೆಂದುದು :

ಶ್ಲೋ|| ಕುತೋರ್ಧಂ ಹೃದಯಂ ಕರ್ಣಃ ಕಾಮಾಂಧಸ್ಯ ಮೃಗಾಧಿಪ
ತದ್ವಿರಪರಿನಷ್ಟೋಪಿ ಯೋಯಂ ಮೌಖ್ಯಾದಿಹಾಗತಃ

||೧೯೨||

೩೩|| ಕಾಮಾಂಧನಪ್ಪನಂಗೆ ಕಾರ್ಯಮೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಹೃದಯವೂ ಕಿವಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಅದೆಲ್ಲಂ
ಮುನ್ನವೆ ಕೆಟ್ಟಡೆಯುಂ ಮತ್ತೆಯುಂ ಮೂರ್ಖತನದೆ ಬಂದುದು. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆಂ
ಮೂರ್ಖತನವೆಡೆಗೊಂಡುಕುಮದಲ್ಲದೆ ಕಪ್ಪಿ ನಿಮ್ಮ ಕಯ್ಯೋ ಮುನ್ನಂ ಬದುರ್ಗಂ ಪೋಗದು.
ಮತ್ತೆನ್ನ ಮಾತಂ ನಂಬಿ ಬಂದು ಸಾವುದಾವಕಾರಣಂ. ದೇವಾ! ನೀವಿದಂ ವಿಚಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲಕ್ಕು
ಸುರತಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು; ಬಾ ಎನ್ನಲು ೪೦೬. ಆ ಕತ್ತೆಯು ಮೃತ್ಯುವಿನ
ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವಂತೆ ನರಿಯ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಸುರತಸುಖಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ
ರಾಗರಸಾಂಧನಾದ ಆ ರಾಸಭವು ಮಹಾದ್ರಿಗುಹಾಭ್ಯಂತರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. ಮನ್ಮಥ
ಶರಪರವಶನಾದ ದೇಹಿಯು ಹೋಗದ ಎಡೆಯುಂಟೇ ! ವ|| ಹಾಗೆ ಹೊಕ್ಕವನನ್ನು ಆ
ಸಿಂಹವು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಗಂಟಲನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲಿದ್ದುದನ್ನು ನರಿಯು ಕಂಡು ಈ
ಪ್ರಾಣಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ತಿನ್ನುವುದೋ ಏನೋ ಎಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ?
ಬಳಿಕ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಈಗಲೇ ವಂಚಿಸಿ ನನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು
ಎಂದು ಸಿಂಹದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ದೇವಾ ! ನೀವು ಹಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ
ದೇವತಾರಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಇಂದು ಇಷ್ಟದೇವತಾ ಸಮಾರಾಧನ ಮಾಡಿ ಕತ್ತೆಯನ್ನು
ವ್ಯಾಧಿನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ದಿವ್ಯಾಷ್ಠಧವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆರೋಗಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಮೃಗೇಂದ್ರನು
ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ದೇವತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು
ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಡ ಎಂದಿತು. ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಆ ಸಿಂಹವು ಹೋದ ಕೂಡಲೇ
ಕತ್ತೆಯ ಎದೆಯನ್ನು ಕಿವಿಗಳನ್ನೂ ತಿಂದು ಕಳ್ಳತೊತ್ತಿನಂತೆ ಬಾಯನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡು
ತಾನಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಇರಲು ಆ ಮೃಗಾಧಿರಾಜನು ಬಂದು ಈ ಕತ್ತೆಯ ಎದೆಯೂ ಕಿವಿಗಳೂ
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವು ಎನ್ನಲು ನರಿಯು ಹೀಗೆಂದಿತು: ಶ್ಲೋ|| ಕಾಮಾಂಧನಾದವನಿಗೆ
ಕೆಲಸವೆಂಬುದಿಲ್ಲ; ಹೃದಯವೂ ಕಿವಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲ ಮೊದಲೇ ಕೆಟ್ಟರೂ ಪುನಃ

ಮಂದೋಡಾ ಸಿಂಹಮಿದಳಿ ಶರೀರಕ್ರಮಮಿಂತುಟಿಯಕ್ಕುಮೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಸಿ ಸಂತೋಷಂಬಟ್ಟು. ಆನಾ ಬೆಳ್ಳೆಟ್ಟಿಯಂತಲ್ಲೆ ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಫಲಾನ್ಯಮೃತಕಲ್ಯಾಣಿ ತೃಪ್ತಿಂ ದಾಸ್ಯಂತಿ ಯಾನಿ ಮೇ
ತಾನಿ ಭದ್ರ ನರೋಚಂತೇ ತವಾಪ್ಯೌದಂಬರಾಣಿ ಚ

||೧೯೩||

ಟೀ|| ಅವುವು ಕೆಲವಮೃತಸಮಾನವಪ್ಪ ಪಳಂಗಳೆನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನೀವುವು ಇನ್ನು ಫಲಂಗಳ್
ನಿನಗೆ ಸೊಗಸುವವಲ್ಲವು ಎಂದು ಭಾವಾ! ನೀಂ ಬಂದ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ಯುವೆನೆ
ಮೊಸಳೆ ಮುಸುವಿಂದಂ ವಂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮನಂಗೆಟ್ಟು ಪೋಪುದುಂ ವಾನರನಿಂತಂದಂ :

ತನ್ನ ಬಗೆ ತೀರದನ್ನಂ

ಮುನ್ನಮೆ ಡಾಂಭಿಕನಾಗಿ ನುಡಿದನ ಬಗೆಯುಂ

ಬನ್ನಣಮೇಂ ತಾನುಂ ಕಿಡು-

ಗುನ್ನಿರುತಂ ಮರುತನಿದುರ್ ಕಾಯೊಡಮೆಂದುಂ

೪೦೭

ಅದಟೆಂದಂ ನೃಪನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಪುಣಂ ತಾನಾರುಮಂ ನಂಬದಿ-

ಪ್ಪುದು ಮತ್ತಂ ಮಿಗೆ ನಂಬಿ ಮೆಯ್ಯಿಡೆಂದಂ ಮೆಳ್ಳಟ್ಟುಂ ಭಯಂಬಟ್ಟು ಸಿ

ಲಿದೊಡತಂತ ಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಸಲೆ ಬೇಗಂ ವಂಚಿಸಲ್ ಬಲ್ಲನ-

ಪ್ಪುದು ನಾರಾಯಣನಂತನೇಕ ವಿಧದಿಂ ವಿದ್ವಜ್ಞೈಕಾಶ್ರಯಂ

೪೦೮

ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜ ಮೌಳಿಮಾಣಿಕ್ಯ ಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ವಾಣೀವಲ್ಲಭ
ಚರಣ ಸರಸೀರುಹಷಟ್ಪರಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ್
ವಂಚನಾಪ್ರಕರಣವರ್ಣನಂ ಚತುರ್ಥಂಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಬಂದಿತು. ವ|| ಅಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೇನು ಮೂರ್ಖತನ ಆವರಿಸಿರಬೇಕು.
ಅಲ್ಲದೆ ಕತ್ತೆಯು ನಿಮ್ಮ ಕಯ್ಯಿಂದ ಮೊದಲು ಬದುಕಿ ಹೋಯಿತು ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು
ನಂಬಿ ಬಂದು ಯಾಕೆ ಸಾಯಬೇಕಿತ್ತು. ದೇವಾ! ನೀವು ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ
ಎನ್ನಲು ಆ ಸಿಂಹವು ಇದರ ಶರೀರಕ್ರಮವೇ ಹೀಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು. ನಾನು ಆ ದಡ್ಡ ಕತ್ತೆಯಂತಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ಲೋ|| ಅಮೃತಸಮಾನವಾದ
ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಆ ಕೆಲವು ಫಲಗಳು ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು,
ಭಾವಾ! ನೀವು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ದಯಮಾಡಿಸಿರಿ ಎನ್ನಲು ಮೊಸಳೆ ಆ ಮುಸುವಿಂದ
ವಂಚಿತವಾಗಿ ಮನಸ್ಸುಗೆಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಆಗ ವಾನರನು ಹೀಗೆಂದನು: ೪೦೭. ತನ್ನ
ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಡಾಂಭಿಕನಾಗಿ ನುಡಿಯುವವನ ಮನಸ್ಸು
ಒಳ್ಳೆಯದೇ? ಮರುತನು ಕಾಪಾಡಿದರೂ ಅವನು ಕೆಡುವುದು ಖಂಡಿತ. ೪೦೮.
ಅದರಿಂದ, ನೃಪಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಪುಣನಾದವನು ಯಾರನ್ನೂ ನಂಬದಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ನಂಬಿ
ಮೆಯ್ಯಿರೆತು ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಭಯಪಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದರೂ ಬೇಗನೆ ವಂಚಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿರಬೇಕು.
ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜ ಮೌಳಿಮಾಣಿಕ್ಯ ಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತವಾದ
ಭಗವದ್ವಾಣೀವಲ್ಲಭ ಚರಣ ಸರಸೀರುಹ ಷಟ್ಪರಣನಾದ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ
ದುರ್ಗಸಿಂಹ ವಿರಚಿತವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಂಚನಾಪ್ರಕರಣ ವರ್ಣನ ಎಂಬ ಚತುರ್ಥ
ಪ್ರಕರಣ ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ ಪಂಚಮತಂತ್ರಂ

ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನಾಗಿ ಸಮ-

ಸ್ಥಾವನಿಯಂ ಕಾವ ನೃಪತಿ ತನಗಿನಿಸಂ ನಾ-

ನಾವಿಧ ನೀತಿಕ್ರಮ ಸಂ-

ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಿತ್ರರಾಗಿ ಮಾಯ್ದು ಪಲರಂ

೪೦೯

ಅದು ಕಾರಣದಿಂದ

ಮಿತ್ರಾಭಿನೀಸರೋರುಹ

ಮಿತ್ರಂ ವಿರಚಿಸಿದನಖಿಲಬುಧನಿಧಿ ಮನುಚಾ-

ರಿತ್ರಂ ಗೌತಮಗೋತ್ರ ಪ-

ವಿತ್ರಂ ವಿಭು ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯತಂತ್ರಮನಿಲೆಯೊಳ್

೪೧೦

ಶ್ಲೋ|| ಸಾಧವೋ ಮಂತ್ರಸಂಯೋಗಾದ್ಬುದ್ಧಿಮಂತ್ರಸ್ಸುಹೃದ್ಭವಾಃ

ಸಾಧಯಂತಾಶು ಕಾರ್ತಾಣಿ ಕಾಕಕೂರ್ಮಮೃಗಾಖುಮತಃ

||೧೯೪||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿದ್ದವರ ಸಾಧುಗಳ ಸಂಸರ್ಗವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದು. ಅದೆಹಗಿಂದೂಡೆ ಕಾಗೆ ಆಮೆ ಸಾರಗ ಇಲಿಗಳ ಮಿತ್ರತ್ವವನೆಯ್ದಿದಹಗೆ. ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚಮೆಂತನೆ :

೧. ಕಾಗೆಯುಂ ಆಮೆಯುಂ ಸಾರಂಗಮುಂ ಇಲಿಯುಂ

ಸಕಲಮುನೀಂದ್ರಬೃಂದಾರಕವಂದ್ಯಮಾನ ಚಾರುಚರಿತನುಮುದಂಚಿತ ಗೋತ್ರಾಚಲ ಚಕ್ರವಾಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವಿಂಧ್ಯಮಹೀಧರದಪ್ರೋದ್ಯೇಕಹರನುಂ ದೇವರಾಜ ಮಹೀಷಿ ವ್ಯಾಮೋಹ ನಹುಷ ಮಹೀವಲ್ಲಭ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಜ್ಞಮಹೀರುಹದಾವಾನಲನುಂ ಜಠರಾನಲ ಶಿಖಾಕಲಾಪಭಸ್ಮೀಕೃತ ವಾತಾಪಿದಾನವಾಧೀಶ್ವರನುಂ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾವಿಲೋಚನ ಮಧುಕರ ಪರೀಷೀತ

೪೦೯. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸನಾಗಿ ಸಮಸ್ತಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ನೃಪತಿಯು ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ನೀತಿಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಹಲವರನ್ನು ಮಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ೪೧೦. ಅದರಿಂದ ಮಿತ್ರರೆಂಬ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೂ ಅಖಿಲ ಬುಧನಿಧಿಯೂ, ಮನುಚಾರಿತ್ರನೂ ಗೌತಮಗೋತ್ರಪವಿತ್ರನೂ ಆದ ವಸುಭಾಗಭಟ್ಟನು ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿದನು. ಶ್ಲೋ|| ಕಾಗೆ, ಆಮೆ, ಸಾರಂಗ, ಇಲಿಗಳು ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿದ್ದವರು ಸಾಧುಸಂಸರ್ಗವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕಥಾಪ್ರಪಂಚವೇನೆಂದರೆ, ವ|| ಸಕಲ ಮುನಿವೃಂದದಿಂದ ವಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಂದರಚರಿತ್ರನೂ ಸುಂದರ ಕುಲಪರ್ವತ ಸಮೂಹಗಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನೂ ದೇವೇಂದ್ರನ ರಾಣಿಯಾದ ಶಚೀದೇವಿಯನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ ನಹುಷಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ್ಯಕ್ತಕ್ಕೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಾದವನೂ ಜಠರದ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಯಿಂದ ವಾತಾಪಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡಿದವನೂ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯ ಕಣ್ಣೆಂಬ ತುಂಬಿಯಿಂದ ಮನೋಹರಮುಖ ಮಧುರಸವನ್ನು ಹೀರಲ್ಪಟ್ಟವನೂ ಉಪ್ಪುಕಡಲನ್ನು ಆ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದವನೂ ಆದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗೆ

ಮನೋಹರವದನಾರವಿಂದಮಧುರಸನುಂ ಗಂಡೂಪೀಕೃತಲವಣಾಬ್ಜಲನುಮನಿಪ್ಪಗಸ್ತ
ಮುನಿಗಾತ್ರಯಮಾಗಿದ್ ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ಗಾಗದೋಳ್

ಅರುಣಮಣಿ ಶ್ರೀರುಚಿರಂ

ಹಿರಣ್ಯಮಯ ಭದ್ರಲಕ್ಷಣಂ ದಕ್ಷಿಣದಿ-

ಕ್ಷರುಣೀಕಾಂಚಿಗೆ ಕಾಂಚೀ

ಪುರಿ ಮಣಿಯನಿಕುಂ ಮನೋಜ್ಞಗುಣ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

೪೧೧

ಅಂತಾ ಪುರದ ಪೋಷವೊಜಲಂ ಬಳಸಿ ಬೆಳೆದನೇಕ ಭೂರುಹಸಂದೋಹದ ನಡುವೊಂದು ದೇವಾಲಯಮುಂಟು. ಅದಕು ಗೋಪುರಾಂತರದೊಳ್ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನೆಂಬ ಮೂಷಿಕಾಧಿಶ್ವರ ನಿರ್ವಂ. ಅದಕೊಳ್ ಮಿತ್ರತ್ವಮಾಗಿ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನೆಂಬ ಕಪೋತರಾಜಂ ನಿಜಕಪೋತವ್ರಾತಸಮೇತಂ ಮೂಷಿಕಾಧಿರಾಜನಿರ್ವಂ ಬಿಲದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದದಕೊಳ್ ಮಾತನಾಡಿಯುಮಾ ಪ್ರದೇಶದೊಳಾಡಿಯುಂ ಪೋಗುತ್ತಿಪ್ಪದನೋರ್ವ ಶಬರಂ ಕಂಡುಮಾ ವಿಹಂಗಳಚಯ ಮಾಡುವೆಡೆಯೊಳ್ಲಿಯುಂ ಬಲೆಯಂ ಪಾಸಿ ಬಲಿಹರಣಂಗೆಯ್ದಂತೆ ಕೂಟಂ ಸೂಸಿ ಪೋಪುದುಮದೆಲ್ಲಮಂ ಲಘುಪತನಕನೆಂಬ ವಾಯಸಂ ಕಂಡು ನಾನೀ ಚೋದ್ಯಮಂ ನೋಟಿಸೆಂದಾ ಮರದ ಮೇಲಿಪ್ಪುದುಮಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವಂ ಸಪರಿಗ್ರಹಂ ಬಂದು ಪರಪರ್ದ ಕೂಟಂ ಕಂಡೆಕಗಲೊಡಮಾ ಬಲೆಯೊಳ್ ಕಪೋತಂಗಳಸಂಖ್ಯಾತಂ ಸಿಲ್ಲಿ ತಲೆಯುಮನೊಡಲುಮಂ ಬಡಿಬಡಿದು ಬಟಲುತಿಪ್ಪುದುಮವಳೊಳಗೆ ಚಿರಂತನನುಂ ಬುದ್ಧಿವಂತನುಮಪ್ಪುದೊಂದು ಕಪೋತಂ ಪಕ್ಷಿಗಣಕ್ಕಿಂತೆಂದುದು ;

ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ೪೧೧. ಕಾಂಚೀಪಟ್ಟಣವು ಮನೋಹರವಾದ ಗುಣಗಣಗಳಿಂದಲೂ ರತ್ನಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಂಗಳಕರವಾಗಿಯೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ತರುಣಿಯ ಕಾಂಚೀದಾಮಮಣಿಯಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ವ|| ಹಾಗೆ ಆ ಪುರದ ಹೊರಭಾಗವನ್ನು ಬಳಸಿ ಬೆಳೆದ ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೋಪಿನ ನಡುವೆ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವುಂಟು. ಅದರ ಗೋಪುರದೊಳಗೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನೆಂಬ ಮೂಷಕಾಧಿಶ್ವರನಿದ್ದನು. ಅದರೊಡನೆ ಮಿತ್ರತ್ವ ಬೆಳೆದು ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನೆಂಬ ಕಪೋತರಾಜನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರಸಮೇತ ಮೂಷಕಾಧಿರಾಜನಿರುವ ಬಿಲದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿಯೂ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಕಂಡನು. ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಲೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಬಲಿಹರಣ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕೂಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಆ ಬೇಡನು ಹೋಗಲು ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಲಘುಪತನಕನೆಂಬ ಕಾಗೆಯು ಕಂಡು ನಾನು ಈ ಚೋದ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಆ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನು ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ಕೂಳನ್ನು ಕಂಡು ಎರಗಲು ಆ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಕಪೋತಗಳು ಸಿಕ್ಕಿ ತಲೆಯನ್ನೂ ಒಡಲನ್ನೂ ಬಡಿಬಡಿದು ಬಳಲುತ್ತಿರಲು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿರಂತನನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆದ ಒಂದು ಕಪೋತನು ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೀಗೆಂದಿತು: ಒಂದು ಕಾದಿನ

ಕಾಂತಾರಾಂತದೊಳತಿಸ್ವೀರ್ಣಮುಮತ್ತುನ್ನತಮುಮತಿದೀರ್ಘಪ್ರಭುಸಂದಮುಮು
ಪ್ಪುದೊಂದು ಮಹಾವಟವಿಟಪಿಯೊಳನೇಕ ವಿಹಗಕುಳಂಗಳಿಪ್ಪುವು. ಅವಂ ಒರ್ವ ವ್ಯಾಧಂ
ಕಂಡಾ ಮರನಂ ಬಲವಂದು ನೋಡಿ,

ಈ ಮರಮನಗಲ್ಪದವೊಡೆ
ರಾಮಾನುಚರಂಗಮರಿದುಮುದ್ವಾಮುಮುಂ-
ದಾ ಮಾಯಿ ಕಿರಾತನತಿ-
ವ್ಯಾಮೋಹಿತನಾಗಿ ಪೋಗದಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂದಂ

೪೧೨

ಅಂತು ನಿಂದಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನೆಂತುಂ ಪಿಡಿವೆನೆಂದೊಂದುಪಾಯಮಂ ಬಗೆದು ಯಕ್ಷಿಯ
ಬೀಜಮಂ ತಂದಾ ಮರದ ಮೊದಲೊಳ್ ಬತ್ತಿ ನೀರನೆಳೆದು ಪೋಪುದುಂ ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕಾ
ಬಿಟ್ಟು ಪತತಿಗೋತ್ರಪ್ರಸವುತ್ತು ಮೂಡುವಂತೆ ಮೂಡುವುದುಮಾ ವಿಹಂಗಮೂಹಕ್ಕೆಲ್ಲಂ
ಕುಲವೃದ್ಧನುಂ ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧನುಂವುಪ್ಪುದೊಂದು ವಿಹಂಗಮಾ ಮೊಳೆಯೆಲ್ಲವುಂ
ಕಂಡಂಜಂಗಂಗಳೆಲ್ಲಮಿಂತೆಂದುದು: ಎಮ್ಮಜ್ಜರಿಂತೊಟ್ಟುಂವರಮೀ ಚೂಳದೊಳಿದೆವು. ಇದಜ
ಮೊದಲೊಳ್ ಪುಲ್ಲುಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿಯೆಳೆಯವು. ಈ ಮೊಳೆಗಳಿಂದೆಮಗಪಾಯಮಾಗದೆ
ಪೋಗದು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದಿರಪೊಡೆ.

ವಾಕ್ಯಂ|| ನಖಚ್ಛೇದ್ಯಮತಿಕ್ರಾಂತಂ ಪರಶುನಾಪಿ ನ ಸಾಧ್ಯತೇ ||೧೯೫||

ಟೀ|| ಉಗುರಿಂದ ಚಿವುಟಲಪ್ಪುದುಂ ಕಯ್ ಮೀರಿದೊಡೆ ಕೊಡಲಿಯಿಂದೆಯುಂ
ಕಡಿಯಲರಿದು ಎಂಬುದು ನೀತಿಯುಂಟದಜಿಂ,

ಈ ಮೊಳೆ ಬೆಳೆದೊಡೆ ನಮಗ-
ಕ್ಷೇಮಕರಂ ಕರಮೆಯಕ್ಕುಮೀಗಳೆ ಕಳೆಯುಂ
ನೀಮನೆ ವಿಹಗಸಮೂಹಮಿ-
ದೇಮಾತೆಂದುಜದೆ ವೃದ್ಧವಿಹಗನ ಮಾತಂ

||೪೧೩||

ನಡುವೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವೂ ಅತ್ಯುನ್ನತವೂ ಉದ್ದವೂ ತೋರವೂ ಆದ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದುದೂ ಆದ ಒಂದು ಮಹಾವಟವೃಕ್ಷವಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಗಳಿದ್ದುವು.
ಅವುಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಕಂಡು ಆ ಮರವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿ ೪೧೨. ಈ ಮರವನ್ನು
ವಿರಲು ನನಗಲ್ಲ, ಆ ರಾಮಾನುಚರನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅತಿವ್ಯಾಮೋಹಿತನಾಗಿ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತನು. ವ|| ಹಾಗೆ ನಿಂತು ಈ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಹಿಡಿಯುವೆನು
ಎಂದು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಯಕ್ಷಿಯ ಬೀಜವನ್ನು ತಂದು ಆ ಮರದ
ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ನೀರನ್ನೆರೆದು ಹೋದನು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬೀಜವು ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ
ಅಪವೃತ್ತ ಮೂಡುವಂತೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಹಕ್ಕಿಯು ಗುಂಪಿಗಲ್ಲ ಕುಲವೃದ್ಧನೂ ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧನೂ
ಆದೊಂದು ಹಕ್ಕಿ ಆ ಮೊಳೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆಂದಿತು. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ
ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ಈ ಮರದಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಇದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಎಂದು
ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮೊಳೆಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಅಪಾಯವಾಗದೆ ಹೋಗದು. ಉಪೇಕ್ಷಿಸದಿರಿ.
ವಾ|| 'ನಖಚ್ಛೇದ್ಯಮತಿಕ್ರಾಂತಂ ಪರಶುನಾಪಿ ನ ಸಾಧ್ಯತೇ' ಉಗುರಿಂದ
ಚಿವುಟಲಾಗುವುದನ್ನು ಕೈಮೀರಿದಮೇಲೆ ಕೊಡಲಿಯಿಂದಲೂ ಕುಡಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯ -
ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ೪೧೩. ಅದರಿಂದ ಈ ಮೊಳೆಗೆ ಬೆಳೆದರೆ ನಮಗೆ ಕ್ಷೇಮಕರವಲ್ಲ.

ಅಂತವಚ್ಛೆಯಂ ಮಾಡಿ ಪಕ್ಕಗಳೆಲ್ಲಮಿರೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕಾ ಬಳ್ಳಿ ಬೆಳೆದು ಮರನ ನಡರ್ದು ತುದಿಗೊಂಬುವರಂ ನಿಮಿದು ಪರ್ವಿ ಪರಿವೇಷಿಸಿಕೊಂಡಿರ್ಪುದುಮಾ ವ್ಯಾಧಂ ಬಂದು ಬಳ್ಳಿಯಂ ಪಿಡಿದು ಮರನನಡರ್ದು ತದ್ವಟವಿಟಪಾಗ್ರದೊಳೆಲ್ಲಂ ಬಲೆಯಂ ಪಾಸಿ ಪೋದಂ. ಇತ್ತಲಾದಿತ್ಯನಪರಗಿರಿಯನೆಯ್ಯಲೊಡಂ ಪತತ್ತಿಗೋತ್ರಂಗಳೆಲ್ಲಂ ಬಂದಲ್ಲಿ ಪಾಯ್ತು ಬಲೆಯೊಳ್ ಸಿಲ್ವಿ ತಲೆಯನೊಡಲುಮಂ ಬಡಿಬಡಿದು ಬೇಸತ್ತು ಮಾಣ್ತು ಬಲೆಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಪಕ್ಷಿಗಿಂತೆಂದವು:

ಕೇಳಜ್ಜ ನಿನ್ನ ಮಾತಂ

ಕೇಳದೆ ಕಡುಗಾಳುತನದೆ ಸಿಲ್ವಿದವೆಮಗೇಂ

ಬಾಳಲ್ಪುಪಾಯಮುಳ್ಳೊಡೆ

ಪೇಟೆಂ ನೀಮನೆ ಖಗೇಂದ್ರನಂದಿಂತೆಂದಂ

೪೧೪

ಅಂತಪ್ರೊಡೆ ನೀಮೆಲ್ಲಮಸುವೋದಂತುಸಿರನೊಳದೆಗೆದು ಮಿಸುಕದಿರ್ಪಂದುಮಾ ಬೇಡಂ ಬಂದು ಕಂಡಿವೆಲ್ಲಂ ಮುನ್ನವೆ ಸತ್ತುವೆಂದು ಸಂತಸಂಬಟ್ಟು ಬಲೆಯಂ ಬಿಡಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೀಡಾಡುವುದುಂ ಮೆಲ್ಲನೆ ಪಾಯ್ತು ಪಕ್ಕಗಳೆಲ್ಲಮನಿಕ್ಕುವನ್ನಂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರುಂ ಮಿಸುಕದಿರ್ಪುದುಂ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಪುಳಿಂದಂ ಮರಮನಿಟವಸರಮನಾಣೆದು ಪದಿರಿಕ್ಕಲೊಡಂ ಪವನಜವದಿಂ ಗಗನಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ಪೋಗಿಮನೆ ವಿಹಂಗಮ್ನೆಲ್ಲಮಂತೆಗೆಯ್ದೆವೆಂದಿರ್ಪುದುಮವಂ ಬಂದು ಮರನನಡರ್ದೇಟೆ ಮುನ್ನಮು ಸತ್ತಂತಿರ್ದ ಪಕ್ಕಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಕಂಡು ಬೆಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟಿಲ್ಲಂ ಸತ್ತುಪೋದುವೆಂದು ಬಲೆಯಂ ಬಿಡಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೀಡಾಡಲಾ

ಅದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನಾಶಮಾಡಿ ಎನ್ನಲು ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಇದೇನು ಮಾತು ಎಂದು ಆ ಮುದಿಹಕ್ಕಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದವು. ವ|| ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬಳ್ಳಿ ಬೆಳೆದು ಮರವನ್ನೇರಿ ತುದಿಕೊಂಬೆಯವರೆಗೂ ನಿಮಿರಿ ಹಬ್ಬಿ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಬೇಡನು ಬಂದು ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮರವನ್ನೇರಿ ಆ ಅಲದ ಮರದ ತುದಿಗೆಲ್ಲ ಬಲೆ ಬೀಸಿ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಾರಿ ಬಂದು ಹಾಯ್ತು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ತಲೆಯನ್ನು ಒಡಲನ್ನು ಬಡಿಬಡಿದು ಬಳಲಿ ಬಳಕ ಮುದಿಹಕ್ಕಿಯೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದುವು : ೪೧೪. “ಅಜ್ಜ ಕೇಳು, ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆವು. ನಮಗೇನಾದರೂ ಬಾಳುವ ಉಪಾಯವಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ” ಎನ್ನಲು ಆ ಮುದಿಹಕ್ಕಿ ಹೀಗೆಂದಿತು : ವ|| ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಅಸು ಹೋದಂತೆ ಉಸಿರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಿಸುಕದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಬೇಡನು ಬಂದು ಕಂಡು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೊದಲೇ ಸತ್ತುವು ಎಂದು ಸಂತಸಪಟ್ಟು ಬಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಈಡಾಡುವನು. ಅವನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಾಯ್ತು ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಕುವವರೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಿಸುಕಾಡದಿರಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಬೇಡನು ಮರವನ್ನು ಇಳಿಯುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದು ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನೀವು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಗಗನಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗಿರಿ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವುವು ಎಂದು ಹೇಳಿದವು. ಬೇಡನು ಬಂದು ಮರವನ್ನು ಏರಿ ಮೊದಲೇ ಸತ್ತುಹೋದಂತೆ ಇದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಎಲ್ಲವೂ ಸತ್ತುಹೋದುವು ಎಂದು ಬಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ

ಪಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ವೃದ್ಧವಿಹಂಗಂ ಪೇಜ್ಜ ಬುದ್ಧಿಯೊಳೆ ನೆಗಬ್ಬು ಬದುಕಿದುವು. ಅದರಿಂದ ನೀವುಮೆನ್ನ ಪೇಜ್ಜಿಗೈಯ್ದರಪ್ಪೊಡೆ ನಾವೀ ಪಾಶಸಹಿತಂ ಪೋಪುದೆ ಕಡ್ಕಂ.

(ಮದನಸಾಯಕವ್ಯತ್ತಂ)

ಎನೆ ಕಪೋತಕುಲಮಾಗಳೆ ಮೇಗ
ಣ್ಣನಿತುಮೊಮ್ಮೊದಲೆ ಪಾಜಲೊಡಂ ತೊ
ಟ್ಟನೆ ವನೇಚರಖಳಂ ಪರಿತಂದಾ
ಯ್ತನಗಿದೊಂದತಿಕುತೂಹಲಮಂದಂ

೪೧೫

ಎಂದು ತನ್ನೊಡ್ಡಿದ ಬಲೆವರಸಂಬರದೊಳ್ ಪಾಜುವ ಕಪೋತವ್ರಾತಮಂ ಕಿರಾತಂ ಕಂಡು ಕಿಟಿದಂತರಮವಳಿ ಬೆನ್ನೊಳ್ ಪರಿದು ಬಲೆಕ್ಕಂ ಚಂತಿಸಿ ನಿಂದು ತನ್ನೊಳಿಂತಂದಂ :

ಒರ್ದನೆ ಸತ್ಪರುಷಂ ಸಕ
ಲೋರ್ದಿಯುಮಂ ಕಾವನೇಕಮುಖದಿಂದೆ ನಾ
ಸಿರ್ದರಿರದೇಕಮುಖದಿಂ
ನಿರ್ದಹಿಪಂದವರ್ಗಸಾಧ್ಯಮಪ್ಪುದುಮುಂಟೇ

೪೧೬

(ದ್ರುತವಿಲಂಬಿತವ್ಯತ್ತಂ)

ಎಂದು ಮತ್ತಂ,

ಪಡೆಯೆ ಪೋದ ಬಡಸೂಳೆ ತನ್ನ ಕ
ನ್ನಡಿಯುಮಂ ಕಿಡಿಸಿ ಬಂದಳೆಂಬ ನಾ
ಣ್ಣುಡಿಯುಮಾಯ್ತನಗೆ ಪೋಯ್ತು ಪಾಶಮಾ
ವೆಡೆಯೊಳೆಯ್ದದಪನೀ ಖಗಂಗಳಂ

೪೧೭

ಎಂದು ಕಿರಾತಂ ಬೇಸತ್ತು ಬೆಚ್ಚನೆ ಸುಯ್ಯ ಬಿದಿಯಂ ಬಯ್ಯ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮಗುಟ್ಟಂ. ಅನ್ನೆಗಮಾ ಕಪೋತಂಗಳನ್ನೇಗೆಯ್ಯಮೆನೆ ಚಿತ್ರಗೀವನಂತಂದಂ : ಎನ್ನ ಮಿತ್ರನಪ್ಪ ಮೂಷಕದಿಂದಲ್ಲದೀ

ಈಡಾಡಲು ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಮುದಿಹಕ್ಕಿ ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬದುಕಿದವು. ಅದರಿಂದ ನೀವೂ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಿರಾದರೆ ನಾವು ಈ ಪಾಶಸಹಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೇ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದಿತು. ೪೧೫. ಆ ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಹಿಂಡು ಕೂಡಲೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಲು ಬೇಡನು ಬಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲ ಹೊಂದಿದನು. ತಾನು ಒಡ್ಡಿದ ಬಲೆಯೊಡನೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಹಿಂಡನ್ನು ಬೇಡನು ಕಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಬಳಿಕ ಚಿಂತಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೀಗೆಂದುಕೊಂಡನು : ೪೧೬. ಒಬ್ಬನೇ ಸತ್ಪರುಷನು ಸಕಲಲೋಕವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವನು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಲ್ಲದೆ ಏಕಮುಖದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಉಂಟೇ ! ೪೧೭. ಹಡೆಯಲು ಹೋದ ಬಡಸೂಳೆ ತನ್ನ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನೂ ಕಿಡಿಸಿ ಬಂದಳು ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ನನಗಾಯಿತು ! ನನ್ನ ಪಾಶವೂ ಹೋಯಿತು. ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿ ಎಂದು ಬೇಡನು ಬೇಸತ್ತು ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ವಿಧಿಯನ್ನು ಬಯ್ಯ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ ಎನ್ನಲು ಚಿತ್ರಗೀವನು ಹೀಗೆಂದನು : ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ

ಪಾಶಬಂಧನಂ ಪರಿ ಪಡದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರೋಪಂ, ಬನ್ನಿಮೆಂದು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿರ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಲದ್ವಾರದೊಳ್ ನಿಂದು ತನ್ನ ಪೆಸರೊಳ್ ಕರೆಯಲೊಡಂ ಮಿತ್ರನ ಸರಮನುಂದುರಂ ಕೇಳು ಪರಿತಂದು ನೋಡಿ ಬಲೆಯೊಳ್ ಸಿಲ್ವಿದ್ವನಂ ಕಂಡು ನಿನಗಿನಿತವತೆಯೇ ಕಾರಣದಿಹಾದುದನೆ ಕಪೋತಾಧೀಶನಿಂತಂದಂ ;

ನಿರುತಂ ನೀನಿರ್ದಲ್ಲಿಗೆ
ಬರೆ ಧರೆಯೊಳ್ ಕಲಸಿ ಪರೆದ ಕೂಟಂ ಕಂಡಾ
ನಿರದೆ ಬುಭುಕ್ಷಿತನಂ ಭೋ
ಗರ್ವಯುತ್ತುಂ ಪಾಯ್ವನಜೆಯೆ ಸಪರಿಗ್ರಹನಂ ೪೧೮

ಪೆಜತೇಂ ಮುನಿ ವಿಷಯವಿಷ
ಕೈಟಗಿಯೆ ಸಂಸಾರಪಾಶದೊಳ್ ಸಿಲ್ವವಪ್ಪೋಲ್
ತೆಜನಜೆಯದಾನುಮಾಮಿಷ
ಕೆಟಗಿ ಮಹಾಪಾಶಬಂಧದೊಳ್ ಸಿಲ್ವಿದ್ವಂ ೪೧೯

ಎನೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿಂತಂದಂ : ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಕರಂ ಬುದ್ಧಿವಂತಂ. ಇಂತಪ್ಪ ಶಂಕಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೋಂಕೆನೆ ಪಾಯ್ವು ಪ್ರೊಲ್ಲಗೆಯ್ವೆಯನೆ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನಿಂತಂದಂ :

ಎಂತಪ್ಪ ಬುದ್ಧಿವಂತನು
ಮಂ ತತ್ ಕ್ಷಣದಿಂ ಭವಾಂತರಾರ್ಜಿತಕರ್ಮಂ
ತಾಂ ತಡೆಯದೊಡದಿರದಿ
ನ್ಯಂತುಂಟೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾವ ಜೀವಿಗಮೆಂತುಂ ೪೨೦

ಶ್ಲೋ|| ಯಸ್ಯ ಯದ್ಭವಿತವ್ಯಂ ಹಿ ತದ್ಭವತೈವ ನಾನ್ಯಥಾ
ನೀಯತೇ ತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ ಸ್ವಯಂ ವಾ ತತ್, ಗಚ್ಛತಿ ||೧೯೬||

ಮೂಷಿಕನಿಂದಲ್ಲದೆ ಈ ಪಾಶಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಾಗದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ, ಬನ್ನಿರಿ ಎಂದು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿದ್ದನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಲದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು ; ಅವನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಕರೆಯಿತು. ಮಿತ್ರನ ಸ್ವರವನ್ನು ಆ ಇಲಿಯು ಕೇಳಿ ಬಂದು ನೋಡಿ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವವನನ್ನು ಕಂಡು ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಆಗ ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಒಡೆಯನು ಹೀಗೆಂದನು : ೪೧೮. ಎಂದಿನಂತೆ ನೀನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲಸಿ ಹರಡಿದ ಕೂಳನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಎರಗಿದೆ ; ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ. ೪೧೯. ಮುನಿಯಾದವನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಎರಗಿ ಸಂಸಾರಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವ ಹಾಗೆ ನಾನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾಪಾಶಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದೆ. ವ|| ಹೀಗೆನ್ನಲು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಹೇಳಿದನು : ನೀನಾದರೋ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಇಂಥ ಸಂದೇಹ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಆಗ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನು ಹೀಗೆಂದನು : ೪೨೦. ಎಂಥ ಬುದ್ಧಿವಂತನನ್ನೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಕರ್ಮವು ತಾನು ತಡೆಯದೆ ತಿನ್ನಿಸದೆ ಬಿಡದು. ಯಾವ ಜೀವಿಗಾದರೂ ಅದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಾನೇ. ಶ್ಲೋ|| ಯಾರಿಗೆ ಏನಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವುದೋ ಅದು ಆಗದೇ ಇರದು. ಅದಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತದಷ್ಟು ತದಿಂದ ತಾನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನು ಎಂಬ

ಟೀ|| ಅವನೊರ್ವಂಗಳಾವುದಾನೊಂದಹಂತಹುದು. ಆದಾದಲ್ಲದೆ ಮಾಣದು. ಅದಲ್ಲದೊಡೆ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ದುಷ್ಕೃತದಿಂ ಕಲ್ಪಿಸಿದಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೆಯಾದರೂ ಹೋಹನು ಎಂಬುಕ್ತಿಯುಂಟು. ಅವ ಜೀವಕ್ಕು ಜನ್ಮಾಂತರಕರ್ಮಮೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರೋಳುಂ. ಇದುಂ ವಿಧಿವಿಹಿತಂ. ಆನೇಗೆಯ್ಲೆನೆಂದೊಡೆ ನೀನೆಂದುದೊಂದು ಸಂದೇಯಮಿಲ್ಲೆಂದುದುರನಿಂತೆಂದುದು :

ಶ್ಲೋ|| ಗಜಭುಜಂಗವಿಹಂಗಮಬಂಧನಂ ಶಶಿದಿವಾಕರಯೋಗ್ಯಹಪೀಡನಂ

ಮತಿಮಾತಾಂಚ ವಿಲೋಕ್ಯಂ ದರಿದ್ರತಾಂ ವಿಧಿರಹೋ ಬಲವಾನಿತಿ ಮೇ ಮತಿ:

||೧೯೭||

ಟೀ|| ಆನೆ ಪಾವು ಪಕ್ಕಿಗಳ್ಗೆ ಬಂಧನಮುಂ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ್ಗೆ ಗ್ರಹಣಮುಂ ಮಹಾಪುರುಷರ್ಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯಮುಂ ಇವು ವಿಧಿವಶದಂತಹುವು. ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ವಿಧಿಯೆ ಬಲಾಡ್ಯಂ. ಎಂದಿಂತಾ ಮೂಷಕಂ ಸುಭಾಷಿತಮಂ ಪೇಟ್ಟು ಬಲಿಕದಳ ಪಾಶಮಂ ಕಡಿಯಲೊಡಟಿಸೆ ಕಪೋತಾಧೀಶನನ್ನ ಪಾಶಮಂ ಬಲೆಕ್ಕೆ ಬಿಡಿಸು ; ಮುನ್ನಂ ಪರಿಗ್ರಹದ ಪಾಶಮಂ ಮೋಕ್ಷಂಗೆಯ್ಲೆಂಬುದುಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಆಪತ್ಯಾಲೇ ಧನಂ ರಕ್ಷೇದ್ಧಾರಾನ್ ರಕ್ಷೇದ್ಧನೈರಪಿ

ಆತ್ಮಾಂ ಸರ್ವದಾ ರಕ್ಷೇತ್ ದಾರೈರಪಿ ಧನೈರಪಿ

||೧೯೮||

ಟೀ|| ಆಪತ್ಯಾಲಕ್ಕೆ ಧನಮಂ ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಅರ್ಥದಿಂದಂ ಪರಿಗ್ರಹಮಂ ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದಂ ಅರ್ಥದಿಂದಂ ತನ್ನಂ ತಾನೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಎಂಬುದು ನೀತಿಯುಂಟು. ನೀನುಳ್ಳೊಡೆ ಪರಿಗ್ರಹಮಂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಕ್ಕುಂ ಎನಲಾತಂಗೆ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನಿಂತೆಂದಂ :

ಪರಮಾರ್ಥಂ ನೃಪನಾತ್ರಿತ

ಭರಣಂ ತಾನೆನಿಪ ಲಕ್ಷಣದ ಗುಣದಿಂದಂ

ಪರಿಪೂರ್ಣನಪ್ಪದ್ರಾಗದ

ನರಸು ಕರಂ ವಿರಸಮಟೆದ ಪೊರಸಂ ಪೋಲ್ಕುಂ

೪೨೧

ಉಕ್ತಿ ಇದೆ. ವ|| ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕೂ ಜನ್ಮಾಂತರ ಕರ್ಮವೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಪುರುಷನು ಸುಖದುಃಖಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಬಳಿಕ ದೈವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹೋಗುವನು. ಇದೂ ವಿಧಿವಿಹಿತ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡುವೆನೆಂದರೆ ನೀನು ಹೇಳಿದ ಒಂದೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಎಂದ ಇಲಿಯು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಆನೆ ಹಾವು ಹಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ ಬಂಧನವೂ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರಿಗೆ ಗ್ರಹಣವೂ ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೂ ವಿಧಿವಶದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಅದರಿಂದ ವಿಧಿಯೇ ಬಲಾಡ್ಯನು. ವ|| ಹೀಗೆ ಆ ಮೂಷಿಕವು ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ ಅದರ ಪಾಶವನ್ನು ಕಡಿಯತೊಡಗಲು ಪಾರಿವಾಳಗಳ ಒಡೆಯನು, ತನ್ನ ಪಾಶವನ್ನು ಬಳಿಕ ಬಿಡಿಸು ; ಮೊದಲು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಪಾಶವನ್ನು ಬಿಡಿಸು ಎನ್ನಲು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಆಪತ್ಯಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಧನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಧನದಿಂದ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಕುಟುಂಬದಿಂದಲೂ ಧನದಿಂದಲೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮೊದಲು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ನೀತಿಯುಂಟು. ವ|| ನೀನುಳಿದರೆ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನಲು ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನು ಹೀಗೆಂದನು: ೪೨೧. ನೃಪನು ಅಶ್ರಿತಭರಣನೆಂಬ ಲಕ್ಷಣದ ಗುಣದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಬೇಕು. ಹೀಗಿಲ್ಲದ ಅರಸನು ವಿರಸನಾಗುವನು. ಅವನು ಸತ್ತ ಪಾರಿವಾಳದಂತಾಗುವನು.

ಅದಲ್ಲದೆಯೂ,

ಶ್ಲೋ|| ಅರ್ಥಿತ ವಿಭವಸ್ಥಾಗಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮುಚಿತಜ್ಞತಾ

ವಿತತ್ಪಂಚಗುಣೋಪೇತಂ ಆಶ್ರಯಂತೀಶ್ವರಂ ಬುಧಾಃ

||೧೯೯||

ಟೀ|| ಅರ್ಥಿತಂ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ತ್ವಾಗಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಉಚಿತಜ್ಞತೆ ಈ ಐದು ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದರಸನಾಶ್ರಿಸಲಾಗದು. ಅದಿಂತೆ ಪರಿಜನಕ್ಕೆಡೆಕೂಡೊಡೆ ಪೊರೆವುದುಂ ಪಡೆದುದುಂ ಪಟ್ಟುಕೊಡುವುದುಂ ತೊಡಪಾಗೆ ಬಿಡಿಸುವುದುಂ ಬಲ್ಲಿದಕೊಲೆ ಕಾವುದುಂ ದೋಷಕ್ಕೆ ಸೈರಿಸುವುದುಂ ಕ್ಲೇಶಮನಟಿವುದುಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಮತ್ತಮುತ್ತಮಗುಣಂಗಳೊಳವು. ಅದು ಕಾರಣದಿಂದೀಯವಸ್ಥೆಯೊಳ ನೀವಿದಂ ತನ್ನನೆ ಮುನ್ನಂ ಕಾದುಕೊಂಡೆನಪೊಡೆ ಕಷ್ಟನೆಯಪ್ಪೆಂ ಅದೆಂತನೆ :

ಪರಿಜನ ಜನಪದಭೃತಿ ಧ

ಮರ್ಯಾದಾ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಮೆಂಬದನಾತ್ಮಂ

ಭರಿಯಾಗಿ ಬಿಸುಟ ನರಪತಿ

ಪರಿಹೃತ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷನೆಯಕ್ಕುಂ

೪೨೨

ಎಂಬುದುಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿಷ್ಠನ ದೈರಕ್ಕೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷಮನೀಗಲೆ ಮಾಪ್ಪಿನೆಂದಾಗಲೆ ಪೋಗಿ ತನ್ನ ಪರಿಜನಮೆಲ್ಲಮುಂ ನೆರವಿಕೊಂಡು ಬಂದಾ ಪಾಶಮುಂ ನಿಶ್ಶೇಷಮಾಗಿ ಕಡಿದು ಕಳೆಯಲೊಡಂ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವಂ ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದು ಮಿತ್ರಂಗೆ ಪೊಡೆವಟ್ಟು ಪಾಶಮುಕ್ಕನಾದ ಜೀವನಂತೂರ್ಧ್ವಗತಿಗೆ ಸಂದಂ.

ಇತ್ತಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಾ ಪಕ್ಷಿಗಳಂ ಕಾದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆನಿತಾದೊಡಂ ತನ್ನ ಮುನ್ನಿನ ದುಷ್ಟ ತವನನುಭವಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಪೋಗದೆಂಬುದನಟಿಪುವಂತಧಃಪತನಮಪ್ಪ ಬಿಲನಂ ಪೊಕ್ಕುದು. ಅಂತದಲ್ಲಮನಲ್ಲಿ ಮರನ ಮೇಲಿದರ್ ವಾಯಸಂ ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯಂ ಬಟ್ಟಾತ್ಮಗತದೊಳಿಂತೆಂದಂ :

ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಅರ್ಥಿತ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ತ್ವಾಗ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಉಚಿತಜ್ಞತೆ - ಈ ಐದು ಗುಣಗಳಿಲ್ಲದ ರಾಜನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬಾರದು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವೊದಗಲು ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ; ಪಡೆದುದರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಡಬೇಕು; ಅಪಾಯ ಬಂದಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಬೇಕು ; ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದವರು ಕೊಲ್ಲಲು ಬರಲು ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು ; ದೋಷವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮಗುಣಗಳಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಇದ್ದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡೆನಾದರೆ ಕಷ್ಟನಾಗುವೆನು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ೪೨೨. ಪರಿಜನರನ್ನೂ ಜನಪದರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆ, ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಿಡುವ ಅರಸನು ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಮಿತ್ರನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಈಗಲೇ ಉಂಟುಮಾಡುವೆನೆಂದು ಆಗಲೇ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಪಾಶವನ್ನು ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಕಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನೆಂದು ಮಿತ್ರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾಶಮುಕ್ಕನಾದ ಜೀವನಂತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು. ಇತ್ತ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಆ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವು ಎಷ್ಟೇ ಆದರೂ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪಾಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಹೊರತು

ಶ್ಲೋ|| ಅಧನಂ ಖಲು ಜೀವಧನಂ ಹೇಮಾರ್ಧಧನಂ ಮಹಾಧನಂ ಧಾನ್ಯಂ
ಅತಿಧನಮೇತತ್ಸಂದರ ವಿದ್ಯಾಶೀಲಂ ತಪಶ್ಚ ಮಿತ್ರಂ ಚ ||೨೦೦||

ಟೀ|| ಜೀವಧನಂ ಧನವಲ್ಲ ಸುವರ್ಣಮಯಾಭರಣಂಗಳರ್ಧಧನಂ. ಧಾನ್ಯಂ ಮಹಾ
ಧನಂ, ಸುವಿದ್ಯೆ ಸುಶೀಲಂ ತಪಸ್ಸು ಮಿತ್ರತ್ವಮೆಂಬಿವೆ ಸರ್ವಧನಾಧಿಕಂಗಳ್ ಎಂಬೀ ನೀತಿವಿದರ
ಮಾತೇಕೆ ತಪ್ಪುಗುಂ. ಈ ಮೂಷಕಂ ಕೇವಲಂ ಜೀವಮಾತ್ರಮಲ್ಲ ಇದು ಮಹಾಪುರುಷ
ನದಲಿಂದಾನುಮೀತನೋಲೇತಲಿಂದಿ ಪ್ರೀತಿಯನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೆನೆಂದಾತ್ಮಗತದೋಳ್ ಬಗೆದು
ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿದ್ ಬಿಲದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿ ಕರೆವ ಕಾಗೆಯಂ ಕಂಡು ನೀನಾರೆಂದು
ಕೇಳಲ್ ಕಾಗೆ ಪೇಯ್ತು :

ಮಿತ್ರವ್ಯಸನತಾಣ ಪ
ವಿಶೀಕೃತಗಾತ್ರನಪ್ಪ ನಿನ್ನಂ ಕಂಡಾ
ಮಿತ್ರವಿಹೀನನೆನೀಗಳ್
ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕಾಸೆವಟ್ಟು ಬಂದೆಂ ನಿನ್ನೊಳ್

೪೨೩

ಎಂಬುದುಂ ಮೂಷಕನಿಂತೆಂದುದು : ನೀಂ ಧ್ವಾಂಕ್ಷನೆಯಪ್ಪುದಲಿಂದತ್ಯಂತ
ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣಕಾಂಕ್ಷಿತನುಂ ಸ್ವಭಾವಚಪಲನುಮಾಗಿರ್ಪೆಯದು ಕಾರಣದಿಂದ ಮಿತ್ರಪಾತ್ರಗುಣ
ಸಮೇತನಲ್ಲೆನೆ ಲಘುಪತನಕನೆಂದಂ : ಇಂತಪ್ಪೊಡೆ ಮಿತ್ರಗುಣಂಗಳೆನ್ನವು ಸತ್ಯಾತ್ಮವೆನ್ನವೆಂಬುದುಂ
ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿಂತಂದಂ :

ಶ್ಲೋ || ಸ್ವಚ್ಛತಾ ತ್ಯಾಗಿತಾ ಶೌರ್ಯಂ ಸಮಾನಸುಖದುಃಖಿತಾ
ಅನುರಾಗಶ್ಚ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಶೌಚಂ ಸುಹೃದುಕ್ಷಾಃ

||೨೦೧||

ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಅಧಃಪತನವಾದ ಬಿಲವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.
ಹಾಗೆ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಮರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಾಗೆಯು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲೇ
ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿತು : ಶ್ಲೋ|| ಪ್ರಾಣಧನವು ಧನವಲ್ಲ. ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ
ಆಭರಣಗಳು ಅರ್ಧಧನ, ಧಾನ್ಯವು ಮಹಾಧನ, ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಶೀಲ,
ತಪಸ್ಸು, ಮಿತ್ರತ್ವ ಎಂಬಿವೇ ಸರ್ವಧನಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲು ಎನಿಸಿದುವು ಎಂಬ ಈ ನೀತಿಜ್ಞರ
ಮಾತು ಏಕೆ ತಪ್ಪುವುದು. ವ|| ಈ ಇಲಿಯು ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇದೊಂದು
ಮಹಾಪುರುಷ. ಅದರಿಂದ ನಾನೂ ಈತನೊಡನೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು
ಸಂಪಾದಿಸುವೆನು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿದ್ದ ಬಿಲದ್ವಾರಕ್ಕೆ
ಬಂದು ನೋಡಿ ಕರೆಯುವ ಕಾಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನೀನು ಯಾರು ಎಂದು ಕೇಳಲು
ಕಾಗೆಯು ಹೇಳಿತು : ೪೨೩. ಮಿತ್ರನ ಚಿಂತೆಗೆ ತ್ರಾಣರೂಪನಾದ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನಾದ
ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಮಿತ್ರವಿಹೀನನಾದ ನಾನು ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದೆನು. ವ|| ಆಗ ಮೂಷಕ ಹೀಗೆಂದಿತು : ನೀನು ಕಾಗೆಯಾದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ
ಮಾಂಸಭಕ್ಷಣಕಾಂಕ್ಷಿತನೂ ಸ್ವಭಾವಚಪಲನೂ ಆಗಿರುವೆ. ಅದರಿಂದ ಮಿತ್ರನಾಗುವುದಕ್ಕೆ
ಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ. ಆಗ ಲಘುಪತನಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ಹಾಗಾದರೆ
ಮಿತ್ರಗುಣಗಳು ಯಾವುವು, ಸತ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು
ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ತ್ಯಾಗ, ಶೌರ್ಯ, ಸಮಾನವಾದ ಸುಖದುಃಖ, ಸ್ನೇಹ,

ಟೀ|| ಸ್ವಚ್ಛತನಂ ತ್ಯಾಗಂ ಶೌರ್ಯಂ ಸಮಾನವಹ ಸುಖದುಃಖಂ ಸ್ನೇಹಂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಶೌಚಮೆಂಬವು ಮಿತ್ರಗುಣಂಗಳ್. ಮತ್ತಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಶೀಲಂ ಮಹಾನುರಾಗಶ್ಚ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಮಿತ್ರಲಕ್ಷಣಂ
ಯಸ್ತಿಸ್ನೇಹದ್ವಿತಂ ಮಿತ್ರಂ ತತ್ಪ್ರಾತ್ಯಾನ್ ವಿನಿಕ್ಷಿಪೇತ್ ||೨೦೨||

ಟೀ|| ಶೀಲಂ ಮಹಾಸ್ನೇಹಂ ಇವು ಮೊದಲಾದ ಮಿತ್ರಲಕ್ಷಣಂಗಳಾವನಲ್ಲಿಯುಂಟು ಆ ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿ ತಾನಿಹುದು. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಕುಲಜಂ ಸತ್ಪಾಢ್ಯಂ ನಿ-
ಶ್ಚಲವಚನಭಿಮಾನಿ ಗುಣಿ ತಿತಿಕ್ಷಾನ್ವಿತನಿ-
ರ್ಮಲಚರಿತನರಡನಜಿಯಂ
ಬಲಯುತನಜಿವುಳ್ಳನೆನಿಪನಪ್ಪುದು ಕೆಳೆಯಂ

೪೨೪

ಎಂದಿಂತು ಪೂರೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಂಗಳನುಂದುರಂ ಪೇಟ್ಟುದುಂ : ವಕ್ತಾಕ್ಷನಿಂತೆಂದಂ : ನೀನೆಂದಂತೆ ನಾಂ ಕಾಕಕುಲಪ್ರಸೂತನಾಗಿಯುಮಜ್ಞಾನಕರ್ಮದೊಳ್ ನಡೆವನಲ್ಲಮದಜಿಂದೆನ್ನ ಮಿತ್ರತ್ವಮಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದುಚಿತಮೆಂದೆಂತೆಂದೊಡೆ ಕೇಳೆಂದು ಲಘುಪತನಕಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಕರ್ತವ್ಯಾನ್ವಿಚ ಮಿತ್ರಾಣಿ ದುರ್ಬಲಾನಿ ಬಲಾನಿ ವಾ
ಹಸ್ತಿಯೂಧಂ ವನೇ ಬದ್ಧಂ ಮೂಷಕೈಶ್ಚವಿಮುಚ್ಯತೇ ||೨೦೩||

ಟೀ|| ಬಲಹೀನನಾಗಲಿ ಬಲವಂತನಾಗಲಿ ಮಿತ್ರನೇ ಬೇಕು. ಅದಹಗಂದೊಡೆ ವನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದಾನೆಯನಿಲಿ ಬಟ್ಟಿಹಗೆ ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳಿವುದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆನೆ ಮೂಷಕನದೆಂತನೆ ಲಘುಪತನಕಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

೨. ವನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಬಿದ್ದಿದ್ದ ಆನೆಯಂ ಇಲಿ ಬಿಡಿಸಿದ ಕಥೆ

ಒಂದುಕಾಲದೊಳ್ ಸಕಲಮಹೀತಲದೊಳಕಾಲವೃಷ್ಟಿ ತಗುಳ್ಳು ಅತಿ ಪ್ರಬಲಜಲಪ್ರವಾಹಂ ಬೆಳ್ಳಂಗೆಡೆದು ಪರಿತರ್ಪ ಪರ್ಬಳ್ಳದೊಳ್ ಪಿರಿದಪ್ಪ ತೆಪ್ಪದ ಮೇಲೆ ತೇಂಕುತ್ತುಂ ಪಲವಿಲಿಗಳ್ಳಿರಸು

ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಶೌಚ - ಎಂಬಿವುಗಳು ಮಿತ್ರಗುಣಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಶೀಲ ಮಹಾಸ್ನೇಹಗಳೆಂಬ ಮಿತ್ರಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತ್ವವಿರುವುದು. ಅದಲ್ಲದೆ, ೪೨೪. ಕುಲಜನೂ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ, ನಿಶ್ಚಲವಚನನೂ, ಅಭಿಮಾನಿಯೂ, ಗುಣಿಯೂ, ಸಹಿಷ್ಣುವೂ, ನಿರ್ಮಲಚರಿತನೂ, ಏಕಮನಸ್ಸನೂ, ಬಲಶಾಲಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದವನು ಗೆಳೆಯನೆನ್ನಿಸುವನು. ವ|| ಹೀಗೆ ಪೂರೋಕ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಇಲಿಯು ಹೇಳಲು ಕಾಗೆಯು ಹೇಳಿತು : ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಕಾಗೆಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ಅಜ್ಞಾನಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಉಚಿತ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಬಲಹೀನನಾಗಲಿ ಬಲವಂತನಾಗಲಿ ಮಿತ್ರನೇ ಬೇಕು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆನೆಯನ್ನು ಇಲಿಯು ಬಿಡಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಮೂಷಕನು ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಲಘುಪತನಕನು ಹೇಳಿತು: ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಕಾಲವೃಷ್ಟಿ ತಗುಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಜಲಪ್ರವಾಹವು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ತುಂಬಿ ಹರಿದು ಬರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ತೆಪ್ಪದ ಮೇಲೆ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಹಲವು ಇಲಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಲುದಲೆಯ

ಚಕ್ಕನೆ ಬಲುದಲೆಯನೆಂಬ ಮೂಷಕಂ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ವನಕರಿಗಲ್ ನೀರ್ಗ ಬರ್ಪುದಂ ಕಂಡು
ಯೂಧಾಧಿಪಂಗಿತಂದುದು :

ವನಗಜಯೂಧಾಧೀಶ್ವರ

ಪೊನಲೋಳ್ ಪರಿಕರಸಮೇತಮಾಂ ಪೋದಪೆನಿಂ

ಬಿನೋಳಿಲ್ಲ ಕಾಯಲಾಪೋಡೆ

ನಿನಗಾನುಪಕರಿಸಲಾರ್ಪೆನೊಂದವಸರದೊಳ್

೪೨೫

ಎಂದು ನುಡಿದ ಸರಮನಾ ಕರೀಂದ್ರ ಕೇಳ್ವ ಮೂಷಕಂಗಳೇಷಿದ ತಪ್ಪಮಂ ತಡಿಗೆ
ಸಾರ್ಚಲೊಡಂ ಮೂಷಕರಾಜಂ ಗಜರಾಜಂಗೆ ಪೊಡೆವಟ್ಟು ನಿನಗೇನಾನುಮಧ್ಯಾನಮಾದಾಗಳ್ಳೆಂ
ನೆನೆಯೆಂದು ಪೇಟ್ಟು ಪೋಪುದುಂ ಕೆಲವು ದಿವಸಕ್ಕಾ ಗಜಂ ವಶಕ್ಕೆ ಕಂಭಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕಟ್ಟುವಟ್ಟು
ತನ್ನಂ ನೆನೆಯಲೊಡಂ ಮೂಷಕಂ ನಿಜಪರಿವಾರಪರಿವೃತನಾಗಿ ಬಂದು ಗಜಯೂಧನಾಥನ
ಬಂಧನಮೋಕ್ಷಮಪ್ಪಂತು ಪಾಶಮಂ ಕಡಿಕಂಡಂಗೆಯ್ತು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಮಂ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರಗುಣಮಂ
ಮೆಚ್ಚಿದುದು, ಅದು ಕಾರಣದಿಂದಾನುಂ ನಿನಗೇನಾನುಮೊಂದವಸರದೊಳುಪಕರಿಸಲಾರ್ಪೆನೆನ್ನ
ನವಚ್ಚೆಗೈಯ್ದುಚಿತಮಲ್ಲೆಂತುಂ ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಮಿತ್ರನುತ್ತರಸಾಧಕನದಪೆಂದನೆಗೆ
ಮಿತ್ರತ್ವಮನಿತ್ತೊಡಲ್ದದೆ ಪೋಗೇನೆಂದು ಕಾಗೆ ಕಟ್ಟಾಯಮಂ ನುಡಿಯೆ ಕೇಳ್ವ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿತೆಂದಂ:
ನೀನಿನಿತು ಪರಿಚ್ಛೇದಂಗೈಯ್ದರೆಯುಂ ಪಾರ್ಥಿಸೆಯುಂ ಮಿತ್ರತ್ವಮನೀಯಲ್ವೇಡಿದೊಡಮಿನ್ನೆನ್ನ ಕೆಳೆಯುಂ
ನನ್ನ ಪೆಗೈಯುಂ ನಿನ್ನದಾಗಿಯೆ ನೆಗಲಲ್ವೇಬ್ಬಮನೆ ಪಾಯಸನಿದಲ್ವ ನೀನೇನಂ ಪೇಟೊಡಮದನೆಗೆ

ಎಂಬ ಮೂಷಕನು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಕಾಡಾನೆಗಳು ನೀರಿಗಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳ
ಒಡೆಯನೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದಿತು : ೪೨೫. ವನಗಜಯೂಧಾಧೀಶ್ವರ ! ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ
ನಾನು ಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ರಕ್ಷಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರ
ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ಎ|| ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಸ್ವರವನ್ನು ಆ ಕರೀಂದ್ರನು ಕೇಳಿ ಇಲಿಗಳು ಏರಿದ್ದ
ತಪ್ಪವನ್ನು ದಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲು ಮೂಷಕರಾಜನು ಗಜರಾಜನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿನಗೇನಾದರೂ
ಕಷ್ಟಬಂದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಯಿತು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಆನೆಯು
ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ನೆನೆಯಲು ಮೂಷಕನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರ
ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಬಂದು ಆನೆಗಳ ಒಡೆಯನ ಬಂಧಮೋಕ್ಷವಾಗುವಂತೆ ಪಾಶವನ್ನು
ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಗೈದು ಮಿತ್ರಗುಣವನ್ನು ಮೆರೆಯಿತು.
ಅದರಿಂದ ನಾನೂ ನಿನಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಕರಿಸಬಲ್ಲೆ ; ನನ್ನನ್ನು
ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸಮಸ್ತ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಗೆಳೆಯನು
ಕಾರಣ ಸಾಧನನಾಗಿರುವನು. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ನೀಡಿದ ಹೊರತು
ಹೋಗಲಾರೆ ಎಂದು ಕಾಗೆಯು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು
ಹೀಗೆಂದನು : ನೀನು ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ
ನನ್ನ ಸ್ನೇಹವೂ ವೈರವೂ ನಿನ್ನದಾಗಿಯೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಕಾಗೆಯು ಹಾಗಲ್ಲ,
ನೀನೇನು ಹೇಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ಗುರುವಚನವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಡೆಯುವೆನು

ಗುರುವಚನಮಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ನಡೆವೆನೆನಲೊಡಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಂ ಬಿಲದಿಂದ ಪೊಣಮಡಲೊಡಂ ವಾಯಸಂ ರಾಗರಸಮಯನಾಗಿ ಪಣ್ಣಳಂಗಳಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಪೊಡಮಡಲೊಡಂ ಉಂದುರಂ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಮಿತ್ರ ಪ್ರತಿಪತ್ತಿಯೆಲ್ಲಮಂ ನೆಹಿಯೆ ಮಾಡಿ ಪಿರಿದು ಪೊಟ್ಟು ಸಂಭಾಷಣೆಯೊಂದು ತದನಂತರಂ ತಂತಮ್ಮ ನಿವಾಸಂಗಳ್ಗೆ ಪೋಗಿ ಕೆಲವಾನು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಲಘುಪತನಕಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿರ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಂತೆಂದುದು : ಈ ಬನಂ ಲುಬ್ಧಕಜನಜನಿತೋಪದ್ರವಮಾಯ್ದಿಲ್ಲರ ಬಾರದು. ನದೀತೀರದೊಳನೇಕ ಭೋಗಚಾರು ಫಲಬಹಳಮಪ್ಪ ತರುವರಂಗಳೊಳವು. ಆ ನದಿಯ ಮಡುವಿನೊಳ್ ಮಂಧರಕನೆಂಬ ಕೂರ್ಮನಿರ್ಪುರದರ್ದವೆನಗಂ ಪಿರಿದುಂ ಮಿತ್ರತ್ವ ಮುಂಟಪ್ಪುದೆಂದಲ್ಲಿಗೆ ಪೋದಪ್ಪನೆಂದೊಡೆ ಮೂಷಕನಂತೆಂದುದು : ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತು ಈ ಮರದ ಗೊರವನ ನಡುವೆಯೊಳಕಾರಣದಿಂದಿಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದರ್ದವೆನೆನ್ನಂ ನಿನ್ನ ಪೋಷ ತಾಣಕ್ಕುಯ್ಯ, ನೀನೇ ಕಾಕಿಯಾಗಿ ಪೋಪುದುಚಿತಮಲ್ಲಮದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಏಕಪುಂಸಾ ನ ಗಂತವ್ಯಂ ಆಹಿನಾ ಕಾಕ ಕಾರಣಾತ್

ದಪ್ಪಸ್ತಂಜೇವಿತೋ ವಿಪ್ರಃ ಕರ್ಣಟಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದತಃ

||೨೦೪||

ಟೀ|| ಒಬ್ಬನ ಪುರುಷನೆಲ್ಲಿಗುಂ ಹೋಗಲಾಗದು. ಅದಹಗಂದೊಡೆ ಕಾಗೆಯ ಬಯಕೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮರಳಿಯೇಡಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಿದನು ಎಂಬ ಕಥೆಯಂ ಕೇಳುತ್ತಿವುದಿಲ್ಲಕ್ಕುಮೆನೆ ವಾಯಸನದಂತೆನೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಂ ಪೇಟ್ಟುಂ :

ಎನ್ನಲು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಬಿಲದಿಂದ ಹೊರಹೊರಡಲು ಕಾಗೆಯು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲನ್ನು ಎದುರಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಇಲಿಯು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಮಿತ್ರೋಪಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿ ತುಂಬ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮಾತಾಡಿ ಬಳಿಕ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ಹೋದುವು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಲಘುಪತನಕನು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿರ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಈ ಕಾಡಿಗೆ ಬೇಡರಿಂದ ಉಪದ್ರವವುಂಟು; ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುಂದರಕರವಾದ ಫಲಭರಿತವಾದ ಉತ್ತಮವೃಕ್ಷಗಳಿವೆ. ಆ ನದಿಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮಂಧರಕನೆಂಬ ಕೂರ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ; ಅವನಿಗೂ ನನಗೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಸ್ನೇಹವಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು ಎನ್ನಲು ಮೂಷಕನು ಹೀಗೆಂದಿತು : ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ಈ ಮರದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನೀನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಒಬ್ಬನೇ ಪುರುಷನು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಬಾರದು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕಾಗೆಯು ಬಯಕೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮರಳಿ ಏಡಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಿದನು. ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ಕಾಗೆಯು ಅದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು

೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಏಡಿಯುಂ

ಚಂಪಾಪುರದೊಳೊರ್ವ ಪಾರ್ವಂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾನಿಮಿತ್ತಂ ಬರುತ್ತಿರ್ಪಡೆಯೊಳ್ ಜಲವಿಕಳಮಾಗಿದರ್ ಜಲಾಶಯದೊಳ್ ಶಿಶುಕುಳೀರಂ ನೀರಂ ಪಡೆಯದೆ ಮಲುಮಲನೆ ಮುಜುಗುತ್ತಿದ್ದುದಂ ಕಂಡು ಕರುಣಿಸಿ ಗುಂಡಿಗೆಯೊಳಿಕ್ಕಿಕೊಂಡದನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತುಂ ತೀರ್ಥಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಮಿಂದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ್ ಬರುತ್ತುಂ ಬಜಲ್ಪು ಅರಣ್ಯದೊಳತಿಶೀತಳ ಚ್ಚಾಯೋಪೇತಮಪ್ಪ ಮರದಡಿಯೊಳ್ ಪಟ್ಟು ಗುಂಡಿಗೆಯಂ ಕೆಲದೊಳಿಟ್ಟು ಮುಜಿದೊಡಗಿದಂ.

ಆ ಮರದ ಮೇಲಿರ್ಪುದೊಂದು ವಾಯಸಂ ಕಂಡು ತದ್ವಿಟಪಿ ಕೋಟರ ಕುಟೀರಾಂತರ ದೊಳಿರ್ಪುದೊಂದು ಸರ್ಪಂ ತನಗೆ ಮಿತ್ರನಪ್ಪ ಕಾರಣದಿನದಜ ಸಮೀಪಕ್ಕೆಯ್ಯಂದು ಈ ಮರದೊಳ್ ಪಟ್ಟಿದರ್ ಪಾರ್ವನ ಕಣ್ಣಂ ಬಯಸಿದನೆಂಬುದುಮಿದಾವ ಗಹನಂ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯನೀಗಳೆ ತೀರ್ಚುವೆನೆಂದು ಪಟ್ಟಿದರ್ ಪಾರ್ವನಂ ಪಿಡಿವುದುಂ ವಿಷಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಕ್ಷಣದೊಳಾತಂ ಗತಜೀವಿತನಾಗಲೊಡಂ ಕಾಗೆ ರಾಗಿಸಿ ಬಂದು ಪಾರ್ವನ ಮೇಲೆ ಪಾಯ್ತುದುಂ ಕರ್ಕಟಕಂ ಕಂಡು ಕಾಗೆಯನಕಾರಣಮಾಗಿ ತನ್ನಾಕ್ಷಂಗೆ ಮರಣವಾದುದನಜಿದೇಗೆಯ್ಯಲುಮುತಿಯದೆ ಮುಜುಗುತ್ತಿರ್ಪುದುಂ ವಾಯಸಂ ಸ್ವಭಾವಚಪಲನಪ್ಪದಜೆಂ ಕೆಲದೊಳಿದರ್ ಗುಂಡಿಗೆಯ ನೀರಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಮುಸುಡಂ ನೀಡುವುದುಂ ಪಗೆ ದೊರೆಕೊಂಡುದೆಂದದಜ ಗಂಟಲಂ ಪಿಡಿದು ಬಿಡದಿರ್ಪುದುಂ ಕಾಗೆ ಪೋಗಲ್ ಪಡೆಯದೆ ಕೂಗಿಡುವುದುಮಾ ಸರಮನುರಗಂ ಕೇಳ್ವ ಕಾಗೆಯಂ ಕಂಠಮಂ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದರ್ ಕರ್ಕಟಮಂ ಕಂಡಿದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದುಂ ಕರ್ಕಟಕನಿಂತೆಂದಂ :

ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಹೇಳಿದನು: ಚಂಪಾಪುರದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಕಡೆ ಜಲವಿಕಳವಾಗಿದ್ದ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಮರಿಏಡಿಯೊಂದು ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಮಲುಮಲನೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕರುಣಿಸಿ ತನ್ನ ಕಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಿಂದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಬಳಲಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ತಂಪಾದ ನೆರಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದ ಮರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೈಮರೆತು ನಿದ್ರಿಸಿದನು. ಆ ಮರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕಾಗೆಯು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮರದ ಪೊಟ್ಟರೆಯಲ್ಲಿದ್ದೊಂದು ಸರ್ಪವು ತನಗೆ ಮಿತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಅದರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಈ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಬಯಸಿದನೆನ್ನಲು ಅದೇನು ಮಹಾ, ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ತೀರಿಸುವೆನೆಂದು ಮಲಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ವಿಷಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆತನು ತೀರಿಹೋಗಲು ಕಾಗೆಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮೇಲೆ ಹಾರಲು ಏಡಿಯು ಕಂಡು ಕಾಗೆಯಿಂದ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಒಡೆಯನು ತೀರಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಏನು ಮಾಡಲೂ ತಿಳಿಯದೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಗೆಯು ಸ್ವಭಾವಚಪಲನಾದುದರಿಂದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಮಂಡಲದ ನೀರನ್ನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮುಸುಡನ್ನು ಹಾಕಲು ವೈರಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ಎಂದು ಅದರ ಗಂಟಲನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಬಿಡದಿರಲು ಕಾಗೆಯು ಹೋಗಲಾರದೆ ಕೂಗುತ್ತಿರಲು ಆ ಸ್ವರವನ್ನು ಸರ್ಪವು ಕೇಳಿ ಕಾಗೆಯ ಕೊರಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ಕಟಕವನ್ನು ಕಂಡು

ನೀನೆನ್ನಾಳ್ತನನೀ ರವಿ
ಸೂನುವ ಕಾರಣದೆ ಕೊಂದೆಯದಹಿಂದಂ ನೋ-
ಡಾನುಮಿದಂ ಕೊಂದಪೆನೆ-
ತ್ತಾನುಂ ನೀನೆನ್ನ ಪತಿಯನೆತ್ತುವೊಡಿನ್ನುಂ

೪೨೬

ಕೊಲ್ಲೆನೆನೆ ಪನ್ನಗಂ ತ-
ಳ್ಳಿಲ್ಲದೆ ವಿಪ್ರಂಗೆ ನಿರ್ವಿಷಂಗೆಯ್ಯಲೊಡಂ
ಕೊಲ್ಲದೆ ವಾಯಸಮುಮನಂ-
ತಲ್ಲಿ ಕುಳೀರಂ ಕೃತಜ್ಞಗುಣಗಂಭೀರಂ

೪೨೭

ಅಂತು ಕುಳೀರನುಮಹಿಯುಮ-
ನಂತಗುಣರ್ ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾದರ್
ತಂತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರುಂ ತಾ-
ವಿಂತು ಮಹಾಪುರುಷಚರಿತರಾದರ್ ನಿರುತಂ

೪೨೮

ಆದು ಕಾರಣದಿಂದೇಕಾಕಿಯಾಗಿ ಪೋಗದೆನ್ನುಮನುಯ್ಯನಲಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದು ಲಘುಪತನಕಂ
ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಂ ನೋಯಲೀಯದೆ ಚಂಚೂಪುಟದಿಂದೊಂಕಿ ತಂದು ಮಂಧರಕನಿರ್ಧ ಮಡುವಿನ
ತಡಿಯೊಳಿರಿಸಿ ಬಚೆಕಿ ಮಂಧರಕನಂ ಕರೆವುದುಂ ಮಿತ್ರನ ಸರಮನಪೆದು ಜಲದಿಂ ಪೊಜಿಮಟ್ಟು
ಕೂರ್ಮಂಗೆ ಕೂರ್ಮ ಕೈಗಣ್ಣೆ ಕಾಗೆಗಭಾಗತ ಪೃತಿಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲವುಂ ನೆಪ್ಪಿಯೆ ಮಾಡಿ ತದನಂತರಂ
ಕೆಲದೊಳಿರ್ಧ ಇಲಿಯಂ ಕಂಡೀ ಮಹಾಪುರುಷಂ ನಿನ್ನನಗಲದಿರ್ಪ ಕಾರಣಮೇನೆಂದು ಕೇಳಿ
ಲಘುಪತನಕನಂತೆಂದಂ :

ಈ ಮೂಷಕನಪೊಡೆ ಗುಣ-
ಧಾಮಂ ನಾಮದೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಂ ಪೆಜಿತೇಂ
ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲದೇವೇ-
ಬ್ಬೇಮಾತೇನಪಿಸಿ ಕಾಣೆನಿನ್ನುಂ ಮುನ್ನುಂ

೪೨೯

ಇದೇನು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಏಡಿಯು ಹೇಳಿತು : ೪೨೬. ನೀನು ನನ್ನ ಒಡೆಯನನ್ನು ಈ
ಕಾಗೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೊಂದೆ. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಇದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ
ನೀನು ನನ್ನ ಒಡೆಯನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವುದಾದರೆ ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲು ೪೨೭. ಸರ್ಪವು
ತಡಮಾಡದೆ ವಿಪ್ರನನ್ನು ನಿರ್ವಿಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಏಡಿಯು ಕಾಗೆಯನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲದೆ
ಕೃತಜ್ಞ ಗುಣಗಂಭೀರನಾಗಿದ್ದನು. ೪೨೮. ಹಾಗೆ ಏಡಿಯೂ ಸರ್ಪವೂ ಅನಂತಗುಣರಾಗಿ
ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರರಾದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಗಳೆಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆ ಮಹಾಪುರುಷ
ಚರಿತರಾದರು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೋಗದೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ಯು ಎನ್ನಲು
ಲಘುಪತನಕನು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿಗೆ ನೋವಾಗದಂತೆ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ತಂದು
ಮಂಧರಕನಿದ್ದ ಮಡುವಿನ ದಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಮಂಧರಕನನ್ನೆ ಕರೆದನು. ಮಿತ್ರನ
ಸ್ವರವನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಸೇರಲು ಕಾಗೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಗತ
ಸತ್ಕಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಲಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಮಹಾಪುರುಷನು
ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲದೆ ಇರುವ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಲಘುಪತನಕನು ಹೀಗೆಂದನು :
೪೨೯. ಈ ಮೂಷಕನು ಗುಣಕ್ಕೆ ನೆಲೆಮನೆ ; ಹೆಸರು ಹಿರಣ್ಯರೋಮ ; ಇನ್ನೇನು ;

ಕೇವಲಜೀವಿಯದಲ್ಲಿದು

ಭಾವಿಪ್ರೋಡೆ ಸುಹೃದ್ಭಾಷಾಂತಂ ಮಿಗೆ ಚಿತ್ರ-

ಗ್ರೀವನ ಸೇವೆಯಂ ಬಿಡಿಸಿದ-

ನೇವ್ರೋಗಜ್ವರೋ ಮನ ಗುಣಮಂ

೪೩೦

ಇಂತಪ್ಪ ಮಹಾಪುರುಷನಪ್ಪ ದುಃಖದಾನುಮೀತನೋಳ್ ಮಿತ್ರತ್ವವಂ ಪಡೆದಂ. ಈಗಲ್ಲಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತುಮಿದುರ್ ತನಗೆ ಪೇಚ್ಚೋಡೆನಗಿಲ್ಲಿ ಮನೋದುಃಖಂ ಪಿರಿದೆನ್ನಮನುಯ್ಯೆಂಬುದಂ ತಂದೆನೆಂಬುದುಮದನೆಲ್ಲಮಂ ಸವಿಸ್ತರಂ ಕೇಳ್ವ ಮಂಧರಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನನೆಂದಂ : ನಿನಗಲ್ಲಿ ಮನೋದುಃಖವೇಂ ನಿಮಿತ್ತದಿನಾದುಡನೆ ಮೂಷಕನಿಂತಂದನಾ ಮುನ್ನಿನ ಭವದೋಳ್ ಗೊರವನಾಗಿ ಕಾಂಚೀಪುರದೋಳ್ ತಿಳಿದು ಪಲವು ಕಾಲಂ ಬನ್ನಂಬಟ್ಟು ಪೊನ್ನಂ ಪಡೆದೇತರ್ಕಂ ಕುಡದೆ ಮಡಗಿದೋಡೆನ್ನ ಶಿಷ್ಯಂ ಬಟ್ಟಕಣ್ಣನೆಂಬಂ ಗೊರವಂ ನಿಮ್ಮಡಿ! ನಿಮಗೆ ಸಂಸಾರಂ ಸ್ವಸ್ಥಮಲ್ಲಿಯರ್ಥಮಂ ಮಡಗಿ ನಿರರ್ಥಕೆ ಕಿಡದೆ ಈಶ್ವರಾಯತನಮಂ ಮಾಡಿಸಿಮಲ್ಲದಿದೋಡನಾಥಜನಕ್ಕೇನಾನುಮಂ ದಾನಂಗುಡಿಸುಂದೊಡಾನಂತೆಂದೆ : ಎಂತಾನುಂ ಪಡೆದ ಧನಮನಸದ್ವಯಂಗೆಯ್ಯೋಡೆ ಬಡತನಮಕ್ಕುಂ. ಬಲೆಕ್ಕೇಗೆಯ್ಯನೆಂದೊಡಾ ಗೊರವಂ ಮತ್ತಮಂತೆಂದಂ :

ಬಡತನವಾದಂದಿಂಗೆಂ-

ದೊಡವೆಗಳಂ ಮಡಗಬೇಡದೆಂತೆನ ಪುಣ್ಯಂ

ಕಿಡೆ ಮಡಗಿದೊಡವೆ ಕಿಡುಗುಂ

ಕಿಡದಲ್ತೆ ಪರಾರ್ಥಮಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವರರ್ಥಂ

೪೩೧

ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ; ಏನುಹೇಳಿದೆ ; ಇಂದೂ ಹಿಂದೆಯೂ ಮಾತನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಕ್ಕದು. ೪೩೦. ಇದು ಬರಿಯ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದವನು. ಈ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನ ಗುಣವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೊಗಳುವೆನು ! ವ|| ಇಂತಹ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಈತನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದೆನು. ಈಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಮನೋದುಃಖವು ಬಹಳವಾಗಿದೆ; ನನ್ನನ್ನೂ ನೀನು ಹೋಗುವಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ಎನ್ನಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದೆನು ಎನ್ನಲು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಮಂಧರನು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಿಂದ ಮನೋದುಃಖ ಉಂಟಾಯಿತು ಎನ್ನಲು ಮೂಷಕನು ಹೀಗೆಂದನು : ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡಿ ಹಲವು ಕಾಲ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೊನ್ನನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸದೆ ಬಚ್ಚಿಡಲು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟಕಣ್ಣನೆಂಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಸ್ವಾಮೀ! ನಿಮಗೆ ಸಂಸಾರವು ಸುಖವಲ್ಲ. ಈ ಹೊನ್ನನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ವೃಥಾಗೊಳಿಸದೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರಿ ; ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅನಾಥಜನಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ದಾನಮಾಡಿರಿ ಎನ್ನಲು ನಾನು ಹೀಗೆಂದೆನು : ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹೊನ್ನನ್ನು ಅಪವ್ಯಯಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಬಡತನವುಂಟಾಗುವುದು. ಬಳಿಕ ಏನು ಮಾಡಲಿ ಎನ್ನಲು ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಮತ್ತೂ ಹೀಗೆಂದನು : ೪೩೧. ಬಡತನ ಬಂದಾಗ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಬೇಡ. ಏಕೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯವು ಹಿಂಗಳು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಒಡವೆ ನಾಶವಾಗುವುದು.

ಶ್ಲೋ|| ಧರ್ಮಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೀಣಕೋಶಸ್ಯ ಕೃಶತ್ವಮತಿಶೋಭತೇ
ಸುರೈಃ ಪೀತಾವಶೇಷಸ್ಯ ರೇಖಾ ಹಿಮರುಚೇರಿವ

||೨೦೫||

ಟ|| ಧರ್ಮನಿಮಿತ್ತಮಾಗಿ ಧನಹೀನನಾದಾತಂಗೆ ಬಡತನವಾದೊಡಂ ಒಪ್ಪುವನು :
ಅದೆಹಗಂದೊಡೆ ದೇವರ್ಕಳ್ ಪಾನಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ಚಂದ್ರನ ಕಳೆಯಹಗೆ ಎಂಬುದು ಯುಕ್ತಿಯುಂಟು.
ಧನಮಂ ಧರ್ಮನಿಮಿತ್ತಮಿತ್ತೊಡಾ ಬಡತನಮುಂ ತಪದಿಂ ಕ್ಷಪಿಯಿಸಿದ ಶರೀರಮುಂ ಲೋಕದೊಳ್
ಭೂಷಣವುಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಯುಮಿಲ್ಲಂ. ನೀವಿಂತು ಮೋಹಿತರಾದಂದು ಮೋಹಿತನಾದ
ನರಿಯಂತಕ್ಕುಮೆಂಬುದುಮದೆಂತೆನೆ ಬಟ್ಟಕಣ್ಣಿನಂತೆಂದು ಪೇಟ್ಟಂ :

೪. ಅತಿ ಲೋಭಿಯಾದ ನರಿಯ ಕಥೆ

ಒರ್ವ ವನಚರಂ ಮಹಾವನದೊಳ್ ವನದಂತಿಯಂ ಕಂಡ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕೊಂದು
ನಿಂದಿರ್ಪಿನವೊಂದು ಮಹಾಹಿ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಬರೆ ಪುಲುವಟ್ಟಿಯೊಳ್ ತೊಲಗಲಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ಬಿಲ್ಲಂ
ಕೊಂಡು ವಿಷದೂಷಿತಮಪ್ಪಂಬಂ ತೊಟ್ಟಿಸುವುದುಂ ನಟ್ಟ ಕೋಲ್ವಿರಸೆಚ್ಚ ಬೇಡನಂ ಬೇಗದಿಂದಜಗರಂ
ಕೊಲ್ಲುದುಂ ತತ್ಕ್ಷಣದೊಳವನುಮಹಿಯುಮಲ್ಲಿಯೆ ಬಿದುರ್ ಸಾವುದುಂ ಮತ್ತಲ್ಲಿಗತಿಲೊಲ್ಲ
ನೆಂಬುದೊಂದು ಜಂಬುಕಂ ಪಲವುಂ ದಿವಸಮಾಹಾರಂಬಡೆಯದೆ ಅಡವಿಯೊಳಾಹಾರಕ್ಕೆ ತೊಲಲುತ್ರೆ
ಬಂದಾ ಶವತ್ವಯಮಂ ಕಂಡಾನಂದಮಯನಾಗಿ ಇಂದಿನಿಂದ ತಿಂದನಾದೊಡೆ ಮತ್ತಂ ಪಸಿದು
ಸಾವಂತಕ್ಕುಮದಲ್ಲದೆಯಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಅನ್ಯಾಯವ್ಯಯಶೀಲಶ್ಚ ಹೃನಾಥಕಲಹಪ್ರಿಯಃ

ಆತುರಸ್ಪರ್ಷಭಕ್ಷೀ ಚ ನರಶ್ಮಿಘ್ನಂ ವಿನಶತ್ಸತಿ

||೨೦೬||

ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವರ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಕೆಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲವೇ. ಶ್ಲೋ||
ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಬಡವನಾದವನಿಗೆ ಬಡತನ ಬಂದರೂ ಅವನು ಶೋಭಿಸುವನು. ಅದು
ಹೇಗೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಕುಡಿದು ಬಿಟ್ಟ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಹಾಗೆ ! ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯುಂಟು.
ವ|| ಧನವನ್ನು ಧರ್ಮೋದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬಡತನವೂ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಕಳೆದ
ದೇಹವೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೂಷಣವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವು ಹೀಗೆ
ಮೋಹಿತರಾದಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತವಾದ ನರಿಯ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದು ಎನ್ನಲು ಅದೇನು ಎಂದು
ಕೇಳಲು ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣನು ಹೀಗೆಂದನು : ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಕಾಡಾನೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಕಾರಣ ಕೊಂದು ನಿಂತಿರಲು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸರ್ಪವು ಕೂಡಲೇ
ಬರಲು ಹುಲ್ಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲು ಎಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕೊಂಡು ವಿಷದೂಷಿತವಾದ
ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲು ನಟ್ಟ ಬಾಣಸಹಿತವಾಗಿ ಬೇಡನನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸರ್ಪವು ಕೊಲ್ಲಲು
ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಸರ್ಪವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಸಾಯಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅತಿಲೌಲ್ಯನೆಂಬ
ಒಂದು ನರಿಯು ಹಲವು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಆಹಾರ ಕಾಣದೆ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ
ತೊಳಲಾಡುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮೂರು ಹೆಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಮಯವಾಗಿ
ಇವತ್ತೇ ಇವನ್ನು ತಿಂದೆನಾದರೆ ಬಳಿಕ ಹಸಿದು ಸಾಯುವಂತಾಗುವುದು. ಅದಲ್ಲದೆ,
ಶ್ಲೋ|| ಅಳತೆಯಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಯ ಮಾಡುವವನೂ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕಲಹಪ್ರಿಯನಾಗಿ
ರುವವನೂ ಆತುರನಾಗಿ ಸರ್ಪವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನೂ ಬೇಗನೆ ನಾಶವಾಗುವರು, ಎಂಬ

ಟೀ|| ಆಯವಿಲ್ಲದೆ ಬೀಯವ ಮಾಡುವನುಂ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕಲಹಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವನುಂ ಆತುರನಾಗಿ ಸರ್ವವಂ ಭಕ್ತಿಸುವನುಂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಿಡುವರ್ ಎಂಬೀ ನೀತಿಯುಂಟದುವಲ್ಲದೆ, ವಾಕ್ಯಂ || ಸಂಗ್ರಹೀ ನೋವಸೀದತಿ ಟೀ|| ಕೂಡಿಟ್ಟವನು ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುವನು ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತಮುಂಟದನೆಂದೆನಗೆ ಸಂಗ್ರಹಮಾಗಿರ್ಕುಮನ್ನೆಗಮೇನಾನುಮಂ ತಿಂಬೆನೆಂದು ಕೆಲನಂ ಶಬರಸಮೀಪದೊಳಿರ್ದ ಧನುವಂ ಕಂಡು.

ಶ್ಲೋ|| ಪಕ್ಷಾಸಂ ತು ಭವೇನ್ನಾಗಃ ಚಾತುರ್ಮಾಸಂ ತು ಪನ್ನಗಃ

ದ್ವಿಮಾಸಂತು ನರಶ್ಚೈವ ಅದ್ಭುತೋ ಧನುರ್ಗುಣಃ

||೨೦೭||

ಟೀ|| ಆನೆ ಆಲು ತಿಂಗಳ ಗ್ರಾಸ ಹೆಚ್ಚುವು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಗ್ರಾಸ ಮನುಷ್ಯನೆರಡು ತಿಂಗಳ ಗ್ರಾಸ ಈಗಿನ ವೇಳೆಗೆ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯೇ ಭಕ್ತಿಸಲ್ಪಕ್ಕುದು. ಅಂತು ಸಂವತ್ಸರಾಂತಗ್ರಾಸಮಂ ನೆಟಿದುಕೊಂಡಿರ್ಪೆನೆಂದು ಇಂದಿಗೀ ಬಿಲ್ಲ ಹೆದೆಯೇ ಸಾಲ್ಕುಮೆಂದುಮದಂ ಕಡಿವುದುಮದು ಪರಿಯಲೊಡಂ ಬಿಲ್ಲ ಕೊಪ್ಪು ತಾಳಿಗೆಯಂ ಚುರ್ಚ ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಮೂಡುವುದುಮಾ ನರಿ ಬಿಟುವರಿದು ಸತ್ತುದು. ಅದನೆಂದಿತಿಲೋಭಂ ಬೇಡೆಂದನಿತಾನುಂ ತೆಟದಿಂ ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣಂ ಬುದ್ಧಿವೇಷ್ಣೊಡೆತುಂ ಕೈಕೊಳ್ಳದಾ ಪುರದ ಪೊಟಪೊಟಲೊಳಗಿರ್ಪ ಮಠದೊಳ್ ಪೊನ್ನಂ ಪೊಟ್ಟು ಪಲವುಕಾಲಮಿದುರ್ ಕುತ್ತುಂಬಟ್ಟರ್ಥಧ್ಯಾನದಿಂ ಸತ್ತು ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣದ ಮೂಷಕನಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮತ್ತಂ ಪೊನ್ನಂ ಕಾದಿರ್ದನಿರ್ಪುದಂ ಎನ್ನ ಶಿಷ್ಯಂ ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣಂ ಪೊನ್ನಿರ್ದೆಡೆಯನಟಿಯದೊಡವಕ್ಕುಟ್ಟುತ್ತಂ ಮಠಮಂ ಪತ್ತುವಿಡದೆ ಪಿರಿಯದೊಂದು ಕರಕೆಯ ಕೂಟಂ ತಂದು ತಾನೊಂದು ಭಾಗಮನುಂಡು ಮಿಕ್ಕುದಂ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರದೊಳ್ ಕಟ್ಟಿದುದನಾನುಂ ಪರಿಗ್ರಹಮುಮಾ ಕೂಟನನುದಿನಂ ತಿಂದು

ನೀತಿಯುಂಟು. ವಾ|| ಅಲ್ಲದೆ 'ಸಂಗ್ರಹೀನೋವಸೀದತಿ' - ಕೂಡಿಟ್ಟವನು ಬಾಳುವನು - ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತವೂ ಉಂಟು. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ ; ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ತಿನ್ನುವೆನು ಎಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೇಡನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಕಂಡು, ಶ್ಲೋ|| ಆನೆ ಆರುತಿಂಗಳ ಆಹಾರ, ಸರ್ಪವು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಆಹಾರ, ಮನುಷ್ಯನು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಆಹಾರ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆದೆಯೇ ಆಹಾರ. ವ|| ಹಾಗೆ ವರ್ಷವಿಡೀ ಬೇಕಾಗುವ ಆಹಾರವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಇಂದಿಗೆ ಈ ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯೇ ಸಾಕು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಕಚ್ಚಲು ಅದು ಹರಿದುಹೋಗಲು ಬಿಲ್ಲಿನ ಕೊಪ್ಪು ಗಂಟಲನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಆ ನರಿ ನೋವಿನಿಂದ ಸತ್ತುಹೋಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅತಿಲೋಭವು ಬೇಡ ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣನು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲು ಹೇಗೂ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಆ ಪುರದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನನ್ನು ಹೂತು ಹಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಇದ್ದು ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಹಣದ ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೇ ಸತ್ತು ಹಿರಣ್ಯವರ್ಣದ ಮೂಷಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮತ್ತೂ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆಗ ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣನು ಹೊನ್ನು ಇದ್ದ ಎಡೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಮಠವನ್ನು ಸೇರದೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಮಂಡಲದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದು ತಾನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಉಂಡು ಉಳಿದುದನ್ನು ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದುದನ್ನು ನಾನೂ ಪರಿವಾರವೂ ಅನುದಿನವೂ ತಿಂದು

ನಿಶ್ಚಿತಮಿರುತ್ತಿರೆ ಪಲವುಕಾಲಕ್ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೆಂಬ ಗೊರವಂ ಬರೆಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣನಾತಂಗೆ ಪಟ್ಟಿರಲೆಡೆಗೊಟ್ಟು ಇರುಳಪ್ಪಾಗಳ್ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳತ್ತಲ್ ಪೋಪಿರೆಯುದುಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ವಾಚಸ್ಪತಿಯಂತೆ ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಪ್ರಭಾವಂಗಳಂ ಪೇಬುತ್ತಿರಲದಂ ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳುದರ್ಕೆ ಚಿತ್ತಪಲ್ಲಟಮಾಗಿ ತನ್ನ ಮಡಗಿದ ಕೂಲಂ ನಾಂ ತಿಂಬುದನಜೆದು ಸುಯುತ್ತಿರೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನಾತಂ ಕಿವುಂದುಗೇಳ್ವುದುಮಾ ಗೊರವಂ ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣಂಗಿಂತೆಂದಂ :

ಶ್ಲೋ|| ಅನಕ್ಷತಾ ಚ ಪ್ರಿಯಪೂರ್ವನಾಶನಂ ವಿವಾದನಂ ದುಶ್ಚರಿತಾನುಕೀರ್ತನಂ

ಕಥಾಪ್ರಸಂಗೋ ನ ಚ ನಾಮವಿಸ್ತರೋ ವಿರಕ್ತಭಾವಸ್ಯ ಜನಸೃಲಕ್ಷಣಂ||೨೦೮||

ಟೀ|| ನೋಡದೆಯಿರುಹವುಂ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಹುತಹುದ ಕಿಡಿಮವಹವುಂ ವಿವಾದಮಂ ಮಾಡುಹವುಂ ನುಡಿಯದಿರುಹವುಂ ವಿಸ್ತಯವಿಲ್ಲದಿರುಹವುಂ ಇಂತಿಹವು ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದ ಜನದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದಜೆವುದು - ಎಂಬುತ್ತಿಯುಂಟು. ತೀರ್ಥಂಗಳ ಪೆಸರಂ ಪೇಟೆಮೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದತ್ತಲೀಗಾಂ ಪೇಬುತ್ತಿದೆಡೆಯೊಳುದಾಸೀನಂಗೆಯ್ದು ಹೊಂಕೊಳದಿರ್ಪ ಕಾರಣಮೇನೆನೆ ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣಂಗಿಂತೆಂದಂ : ಆಂ ಮಾತಂ ಕೇಳದಿರ್ಪನೆಲ್ಲೆನದೆಂದೊಡೆ ಎನ್ನ ಭಿಕ್ಷದ ಕೂಲನೊಂದು ಮೂಷಕಂ ನಿಚ್ಚಲುಂ ಬಂದು ತಿಂದು ಕಾಡುತ್ತಿರ್ಪದದಳಿ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಮಠಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಪ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದೆನೆನೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ನಕ್ಕು “ಕೆರೆಗೆ ಮುನಿದು ಮಂಡೂಕಂ ಪೋಗಿದಿರ್ದು” ಎಂಬಂತೆ ಇಲಿಯ ಕಾಟಕಾಜದೆ ಮಠಮಂ ಬಿಸುಟು ಪೋಗಲೇಂ. ಒಂದು ಬೆಕ್ಕಂ ತಂದಿಟ್ಟೊಡದರ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರಮನದು ಮಾಯ್ದುದೆಂದೊಡಾ ಮೂಷಕಂ ಬೆಕ್ಕಗಳವಲ್ಲ ನೋಡೆ ಪೊನ್ನ ಬಣ್ಣದ

ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರಲು ಅನೇಕ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಎಂಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಬರಲು ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣನು ಅವನಿಗೆ ಮಲಗಲು ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟನು. ರಾತ್ರಿಯಾದಾಗ ಸ್ವಾಮಿ! ನೀವು ಎತ್ತ ಹೋಗುವಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಲು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ವಾಚಸ್ಪತಿಯಂತೆ ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿದುದರಿಂದ ಚಿತ್ತಪಲ್ಲಟವಾಗಿ ತಾನು ಇಟ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾನು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಿಟ್ಟುಸಿರಡಲು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಇರಲು ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು : ಶ್ಲೋ|| ನೋಡದೆ ಇರುವಿಕೆಯೂ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾದುದನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದೂ ಜಗಳಾಡುವುದೂ ಮಾತನಾಡದಿರುವುದೂ ವಿಸ್ಮಯ ಪಡೆದಿರುವುದೂ ಇವು ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದ ಜನರ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯುಂಟು. ವ|| ತೀರ್ಥಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೆತ್ತ, ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಹೊಂಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಕಾರಣವೇನು ಎನ್ನಲು ಬಿಟ್ಟುಕಣ್ಣನು ಹೇಳಿದನು : ನಾನು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನನ್ನ ಭಿಕ್ಷೆಯ ಕಾಳನ್ನು ಒಂದು ಮೂಷಕವು ನಿತ್ಯವೂ ಬಂದು ತಿಂದು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು ; ಅದರ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಮಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ನಕ್ಕು ‘ಕೆರೆಗೆ ಮುನಿದು ಮಂಡೂಕವು ಹೊರಗಿದ್ದಿತು’ ಎಂಬಂತೆ ಇಲಿಯ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಮಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದೇನು ! ಒಂದು ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಸಾಕಲು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಅದು ಮಾಡುವುದು ಎನ್ನಲು, ಆ ಮೂಷಕವು ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ನೋಡಲು ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದ ರೋಮವೂ ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬಣ್ಣದ

ಮೈಯವಿರುಂ ಗುರುಗುಂಜಿಯ ಬಣ್ಣದಂತಿರ್ಪ ಕಣ್ಣು ಕೊಣಕೋಲಂತಪ್ಪ ಬಾಲಮುಂ ಚೆರಸು
ಬಲದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕು ಪುಲಿಯಂತೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಮಿರ್ಪುದೇಗೆಯ್ನೆಂದೊಡೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಂತೆಂದಂ :
ಅಂತಪ್ಪೊಡದು ಕಪ್ಪೆಯ ಕಥೆಯಂತಾಗದಿರದೆನೆ ಬಿಟ್ಟಕ್ಕಣ್ಣನೆಂತೆನೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಪೇಟ್ಟುಂ :

೫. ಕಪ್ಪೆಯ ಕಥೆ

ಅವಂತಿದೇಶದೊಳ್ ಕಾಂಚೀಪುರವೆಂಬ ಪೊಟಲುಂಟದೆಂತೆನೆ,

ಕರಮೊಪ್ಪುವ ಪೂಗೊಳದಿಂ
ಪಿರಿದೊಪ್ಪುವ ದೇವಕುಳದಿನೆಸೆವಂಗಡಿಯಿಂ
ನೆರೆದೊಪ್ಪುವ ಜನಪಥದಿಂ
ಸುರಪುರದವೊಲಿರ್ಪ ಕಾಂಚೀಪುರವರಮೆಸೆಗುಂ

೪೩೨

ಮತ್ತಮಾ ಪುರಪ್ರಾಂತದೊಳ್,

ನೆಹಿದಿದೇರಿಯ ನೇರಿತಪ್ಪಡೆಗಳೊಳ್ ನೇರ್ಪಟ್ಟು ಶೋಭಾವಹ-
ಕೈಹಿವಟ್ಟುಪ್ಪಲಮಪ್ಪ ದೇವಕುಳದಿಂದಾಶ್ಚಾಂಬುದಿಂದುಜ-
ಕೆಳಗುತ್ತಿರ್ಪಳಿಮಾಲೆಯಿಂ ಖಗಗಣೋದ್ಯೋಲೆಯಿಂದೆತ್ತಮಾ
ಕೆಹಿ ರಯ್ಯಂ ನೆಹಿ ನೋಪ್ಪೊಡಾವ ತೆಹಿದಿಂ ಕಾಂಚೀಪುರೋಭಾಗದೊಳ್ ೪೩೩

ಅಂತೊಪ್ಪುವ ಕೆಹಿಯೊಳ್ ಪಲವುಂ ಕಪ್ಪೆಗಳ್ ಟರಟರೆಂಬ ಶಬ್ದದೊಳ್ ಕರೆಯುತ್ತ
ಮಿರ್ಪುದುಮೊಂದು ಪಿರಿದಪ್ಪ ಕಲ್ಲನೇಹಿದಲ್ಲಿ ತೊಲಗದ ಟರಟರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರ್ಪದನಮೋರ್ವ
ಪಾರ್ವಂ ಕೆಲವು ದಿವಸಂ ಕೇಳುತ್ತಮಿದುಮಿದೇನೆಂದು ವಿಸ್ಮಯಂಟುಮದಂ ನೋಡಲೆಂದು

ಕಣ್ಣು ಕೊಣಕೋಲಿನ ಹಾಗೆ ಇರುವ ಬಾಲವೂ ಇದ್ದು ಬಲದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹುಲಿಯಂತೆ
ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವುದು ಏನು ಮಾಡಲಿ ಎನ್ನಲು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೀಗೆಂದನು :
ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಕಪ್ಪೆಯ ಕಥೆಯಂತೆ ಆಗದಿರದು ಎನ್ನಲು ಬಿಟ್ಟಕ್ಕಣ್ಣನು ಅದೇನು
ಎನ್ನಲು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು: ಅವಂತಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಂಚೀಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವುಂಟು.
ಅದು ಹೇಗಿರುವುದೆಂದರೆ, ೪೩೨. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಹೂಗೊಳದಿಂದಲೂ
ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ದೇವಾಲಯದಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುವ ಅಂಗಡಿಗಳಿಂದಲೂ
ತುಂಬಿ ಕಾಣುವ ಜನರ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೂ ಸುರಪುರವೆಂಬಂತೆ ಕಾಂಚೀಪುರವು
ಸೊಗಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವ|| ಆ ಪುರಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ೪೩೩. ಏರಿ ಏರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದು
ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ದೇವಾಲಯದಿಂದಲೂ
ಸ್ವಚ್ಛಜಲದಿಂದಲೂ ತಾವರೆಗಳಿಗೆ ಎರಗುತ್ತಿರುವ ತುಂಬಿಗಳ ಹಿಂಡಿನಿಂದಲೂ
ಆಟವಾಡುವ ಪಕ್ಷಿಮೂಹದಿಂದಲೂ ಆ ಕರೆಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ
ಕಾಂಚೀಪುರದಲ್ಲಿ ರಮ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ವ|| ಆ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಪ್ಪೆಗಳು ಟರಟರೆಂಬ
ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದು ಅದೊಂದು ಹಿರಿಯ ಕಲ್ಲನ್ನು ಏರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗದೆ
ಟರಟರೆಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದು
ಇದೇನೆಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಬರಲು ಆತನ ಆಗಮನವನ್ನು

ಬಪ್ಪುದುಮಾತನ ಬರವಂ ಕಂಡು ಕೆಲದ ದರ್ಬರಂಗಳೆಲ್ಲ ಪರದೋಡೆಯವಳಿಗಳಿಗೊಂದು ಸ್ಥೂಲದರ್ಬರಂ ತನ್ನದೊಡೆಯಂದೇಗೆಯ್ದು ಪೋಗದಿರಲಿದೇನಾನುಮೊಂದು ಚೋದ್ರಮಾಗಲೆವೇಬ್ಬ ಮಂದಾ ಪಾರ್ವನಾ ಕಪ್ಪೆಯ ಕಾಲಂ ಪಿಡಿದೀಡಾಡಿ ಕಳೆದು ಬಚೆಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ನೂಕಿಯದಳಿ ಕಳಗಿದ ಪೊನ್ನಂ ಕೊಂಡು ಪೋದಂ. ಅದಳಂದೇನಾನುಮೊಂದು ಕಾರ್ಯಮಾಗಲೆವೇಬ್ಬಮಂದಾ ಗೊರವರುಮೆನ್ನ ಮಡಗಿದ ಪೊನ್ನಂ ಕೊಂಡುಪೋದರ್. ಮತ್ತಮಾಯೆಡೆಯಂ ಪತ್ತುವಿಡಲಾಳದಲ್ಲಿಯ ಪರಿಭವಂಬಟ್ಟು ಚಿಂತಿಸುತಿದೆನ್ನಂ ಕಂಡೀತನೇತರ್ಕಂ ಕ್ಷಮನಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನ ಪರಿಗ್ರಹಂ ಪರೆದು ಪೋದವು. ಆಂ ಬಚೆಕ್ಕೆ,

ಶ್ಲೋ|| ಅಜ್ಞಾತಂ ಜೀವಿತಂ ಶೂನ್ಯಂ ದೇಶಶೂನ್ಯೋಹ್ಯಬಾಂಧವಃ

ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಶೂನ್ಯಂ ಸರ್ವಶೂನ್ಯಾ ದರಿದ್ರತಾ

||೨೦೯||

ಟೀ|| ಅಜಿವಿಲ್ಲದೊಡೆ ಜೀವಿತವೂ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲದ ದೇಶವೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯೂ ಬಡತನವಾಗಿಹವೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದೆವೆವುದು ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮೆನ್ನೊಳ್ ಸನ್ನಿಧಮಾದುದುಕಾರಣದಿಂದರ್ಥಮಂ ಕೋಳ್ಳಟ್ಟು ಬಂದನೆಂದು ಪೇಬ್ಬುದುಂ ಸುವರ್ಣರೋಮನ ಮಾತೆಲ್ಲಮಂ ಕಟ್ಟಪಂ ಕೇಳಿಂತೆಂದುದು :

ಪಡೆದುಣ್ಣುದುಡದೆ ದಾನಂ

ಗುಡದತಿಲೋಭದೊಳಮೆಯ್ತಿ ಮನುಷರ್ ಧನಮಂ

ಮಡಗಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟರಂ ಕೇ-

ಳ್ಳೊಡವರ್ಗೇನೊಂದು ತೆಜದಿನದು ವಿಧಿವಿಹಿತಂ

೪೩೪

ಅದಳಂ ನಿನ್ನರ್ಥದೊಳಾದಬಲಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಪರಿಗಮಿಸಿರ್ಪುದದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ಉದಯೇ ಸವಿತಾ ರಕ್ತೋರಕ್ತಶ್ಚಾಸ್ತಮಯೇ ತಥಾ

ಸಂಪತ್ತೌ ಚ ವಿಪತ್ತೌ ಚ ಮಹತಾಮೇಕರೂಪತಾ

||೨೧೦||

ಕಂಡು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಕಪ್ಪೆಗಳೆಲ್ಲ ಚೆದರಿ ಓಡಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಪ್ಪಕಪ್ಪೆಯು ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಹೋಗದಿರಲು ಇದರಲ್ಲೇನೋ ರಹಸ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ಕಪ್ಪೆಯ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಸುಟು ಬಳಿಕ ಕಲ್ಲನ್ನು ನೂಕಿ ಅದರ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋದನು. ಅದರಂತೆ ಏನೋ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವಿರಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ನಾನಿಟ್ಟ ಹೊನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋದರು. ಮತ್ತೂ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೋತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಈತನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತನಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಚೆದರಿ ಹೋದುವು. ನಾನು ಬಳಿಕ ಶ್ಲೋ|| ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಜೀವನವೂ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲದ ದೇಶವೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಯೂ ಬಡತನವೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮೀಪವಾಯಿತು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಂದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸುವರ್ಣರೋಮನ ಮಾತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಮೆಯು ಕೇಳಿ ಹೀಗೆಂದಿತು: ೪೩೪. ಸಾಕಷ್ಟಿದ್ದೂ ಉಣ್ಣದೆ ಉಡದೆ ದಾನಮಾಡದೆ ಅತಿಲೋಭದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ಧನವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟುಹೋದವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅದು ವಿಧಿವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ವ|| ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೊನ್ನಿನಿಂದ ಆದ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಇರು ; ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಮಹಾಪುರುಷರು ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ವಿಪತ್ತನ್ನೂ

ಟೀ|| ಮಹಾಪುರುಷರ್ ಸಂಪತ್ತನೂ ವಿಪತ್ತನೂ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದೋಡೆ ಸೂರನು ಉದಯಾಸ್ತಮಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಮರಾದೆ ಕೆಂಪು ಕುಂದದ ಹಾಂಗೆ ಎಂದೆವುದೆಂದುಮದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಶ್ಲೋ|| ಮೃತಂ ವಾ ಯದಿ ವಾ ನಷ್ಟಂ ಯೋತೀತಮನುಶೋಚತಿ

ದುಃಖಾದ್ಭುಖಮವಾಪ್ನೋತಿ ದ್ವಾವನರ್ಥೌ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ

||೨೧೦||

ಟೀ|| ಆಮಾನೋರ್ವಂ ಮುನ್ಯ ಸತ್ತವರನಾದೊಡಂ ಮುನ್ಯ ಕೆಟ್ಟವರನಾದೊಡಂ ಶೋಕಿಸಿಹನು ಅವನು ಮರಳಿ ದುಃಖವನೆಯ್ಯುವನು ಆತಂಗೆಂದುಂ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಮಂ ಬಗೆವುದು. ಮತ್ತಂ ಪರಿಗ್ರಹಮುಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಪೋಪುದುಮದೆಲ್ಲಿಯುಮುಂಟದೆಂತೆನೆ :

ಶ್ಲೋ|| ವೃಕ್ಷಂ ಕ್ಷೀಣಫಲಂ ತ್ಯಜಂತಿ ವಿಹಗಾ ದಗ್ಧಂವನಂ ಶ್ವಾಪದಾಃ

ಮಾಲಾಂ ಪರೃಷಿತಾಂ ತ್ಯಜಂತ್ಯಳಿಗಣಾಃ ಶುಷ್ಕಂ ಸರಸ್ವಾರಸಾಃ

ನಿರ್ದ್ರವ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ತ್ಯಜಂತಿ ಗಣಿಕಾಃ ದುಷ್ಕಂ ನೃಪಂ ಮಂತ್ರಿಣಾಃ

ಸರ್ವಃ ಕಾರ್ಯವಶಾಪ್ನೋನುರಮತೇ ಕಃ ಕಸ್ಯ ಕೋ ವಲ್ಲಭಃ ||೨೧೧||

ಟೀ|| ಫಲಹೀನಮಾದ ವೃಕ್ಷವನು ಪಕ್ಷಿಗಳ್ ಬಿಡುವುವು. ಬೆಂದಡವಿಯನು ಮೃಗಂಗಳ್ ಬಿಡುವುವು. ಬಾಡಿದ ಪುಷ್ಪಂಗಳನು ತುಂಬಿಗಳ್ ಬಿಡುವುವು. ಬತ್ತಿದ ಕೆಳೆಯನು ಹಂಸಗಳ್ ಬಿಡುವುವು. ಧನವಿಲ್ಲದ ಪುರುಷನನು ಗಣಿಕೆಯರು ಬಿಡುವರು. ದುಷ್ಕನಹ ಒಡೆಯನನು ಮಂತ್ರಿಗಳ್ ಬಿಡುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ಯವಶದಿಂದಹರಲ್ಲದೆ ಆರಿಗಾರೂ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲ ಎಂಬೀ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದಂತೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರಲ್ಲದೆ ಪರಾರ್ಥಪರರಾರುಮಿಲ್ಲ. ಆವ ಜೀವತ್ಯಮಾಪತ್ತಿನೋಳ್ ತನಗೆ ತಾನಲ್ಲದೆ ಆರುಮಿಲ್ಲೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯಮಂದೆವುದು. ಅದಂತರ್ಕ ನೀಂ ನಿನ್ನ ನೆಲೆಯಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ಬಂದೆನೆಂಬುಚ್ಚೇಗಂ ಬೇಡದೆಂತೆನೆ :

ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವರು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಾಸ್ತಮಾನ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಕುಂದದ ಹಾಂಗೆ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ, ಶ್ಲೋ|| ಯಾರಾದರೂ ಹಿಂದೆ ಸತ್ತವರಿಗಾಗಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಕೆಟ್ಟವರಿಗಾಗಿಯೂ ಅಳುವವನು ಪುನಃ ದುಃಖಿತನಾಗುವನು. ಆತನಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವನ್ನು ಭಾವಿಸು. ಮತ್ತೆ ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಫಲಹೀನವಾದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಿಡುವುವು. ಬೆಂದ ಆಡವಿಯನ್ನು ಮೃಗಗಳು ಬಿಡುವುವು. ಬಾಡಿದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಗಳು ಬಿಡುವುವು. ಬತ್ತಿದ ಕೆರೆಯನ್ನು ಹಂಸಗಳು ಬಿಡುವುವು. ಧನವಿಲ್ಲದ ಪುರುಷನನ್ನು ಗಣಿಕೆಯರು ಬಿಡುವರು. ದುಷ್ಕನಾದ ಒಡೆಯನನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಬಿಡುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ಯವಶರಾಗಿ ಇದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ಯಾರಿಗೂ ಯಾರೂ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲ ಎಂಬ ಈ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದಂತೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರಲ್ಲದೆ ಪರಾರ್ಥಪರರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ವ|| ಯಾವ ಜೀವಕ್ಕಾದರೂ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಇದು ನಿಶ್ಚಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ

ಶ್ಲೋ|| ಕೋತಿ ಭಾರಸ್ವಮರ್ಥಾನಾಂ ಕಿಂ ದೂರಂ ವ್ಯವಸಾಯಿನಾಂ

ಕೋ ವಿದೇಶಸ್ವಮರ್ಥಾನಾಂ ಕಃ ಪರಃ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಾಂ

||೨೧೩||

ಟೀ|| ಸಮರ್ಥನಹ ಪುರುಷಂಗೆ ಅವುದೂ ಅರಿದಲ್ಲ, ವ್ಯವಸಾಯಶೀಲಂಗೆ ದೂರಮೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆಲ್ಲಾ ದೇಶವೂ ತನ್ನದು. ಪ್ರಿಯವ ನುಡಿಯ ಬಲ್ಲವಂಗೆ ಎಲ್ಲವರೂ ತನ್ನವರು ಎಂಬುತ್ತಿಗಳೊಳವು. ಅದಳಿಂ ಲಘುಪತನಕನೊಡನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕರಮೊಳ್ಳಿತ್ತುಗೆಯ್ತೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಮೊಂದೆಡೆಯೊಳಿರೆ ತೀರದುದಿಲ್ಲ, ನಿಶ್ಚಿತಮಿರೆಂದು ಕೂರ್ಮಂ ಕೂರ್ಮಯಪ್ಪ ಮಾತುಗಳಂ ನುಡಿದು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನ ಮನದೊಳಾದ ವಿಷಾದಮಂ ಕಳೆಯೆ ವಾಯಸನದರ್ಕೆ ಸಂತಪಂಬಟ್ಟು ಬಚ್ಚಿ ಕಚ್ಚಪಮೂಷಕ ಕಾಕಂಗಳೊಂದಾಗಿ ಪಲಕಾಲಂ ಸುಖದಿನಿದೊಂದು ದಿವಸಮಾ ಮಿತ್ರತ್ರಯಂ ಮಡುವಿನ ತಡಿಯೊಳೇನಾನುಮಂ ನುಡಿಯುತ್ತಿರ್ಪಿನಂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರಾಂಗನೆಂಬ ಸಾರಂಗಂ ಭೋರನೆ ಬಂದು ನೀರಂ ಕುಡಿಯಲಾಗದೆ ಪೆಪ್ಪಲಿಸಿ ಪೆಪ್ಪಗಂ ನೋಡಿ ನಡುಗುತ್ತಂ ನಿಂದುದಂ ಕಚ್ಚಪಾದಿಗಳ್ ಕಂಡುಮಿದೇಂ ಕಾರಣಮೆಂದು ತಮ್ಮೊಳ್ ನುಡಿದಲ್ಲಿ ವಾಯಸನದಜ ಚೇಷ್ಟೆಯನಟಿದಾರಾನುಮಂ ಕಾಣದೆ ಬಚ್ಚಿಂ ಸಾರಂಗಕ್ಕೊಂದುದೇಂ ಗಡಾ! ನೀನಂತೆಕೆ ಭಯಾಕುಲನಾಗಿರ್ಪೆ ಎನೆ ಚಿತ್ರಾಂಗಂತೆಂದಂ: ಇಂದು ನೇಸರ್ಮೂದುವುದುಂ ಚೇಡರನ್ನಂ ತಗುಳ್ಳು ಬೆನ್ನಂಬಿಡದಟ್ಟುತ್ತು ಬರೆ ಬಬ್ಬಲು ನೀರ್ಗಾಸೆವಟ್ಟು ಬಂದೆನೆಂದು ಪೇಲ್ಪುದುಮದಲ್ಲಮಂ ಕೇಳ್ತು ಕಾಕನಿಲ್ಲಿ ಭಯಮಿಲ್ಲ ನೀನಿಲ್ಲಿ ನಿರಾಕುಳಂ ನೀರ್ಗುಡಿಯನೆ ಸಾರಂಗಂ ನೀರಂ ಕುಡಿದು ಬಚ್ಚಿವಜ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿಂತೆಂದು :

ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಗ ಬೇಡ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಶ್ಲೋ|| ಸಮರ್ಥನಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ, ವ್ಯವಸಾಯಶೂರನಾದವನಿಗೆ ದೂರವೆಂಬುದಿಲ್ಲ, ವಿದ್ವಾಂಸರಾದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇಶವೂ ತನ್ನದು. ಪ್ರಿಯವನ್ನು ನುಡಿಯಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನವರು ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಗಳುಂಟು. ವ|| ಅದರಿಂದ ಲಘುಪತನಕನೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರು ಎಂದು ಆಮೆಯು ಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಗೆಯು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು. ಬಳಿಕ ಆ ಆಮೆಯೂ ಕಾಗೆಯೂ ಮೂಷಕನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ದಿವಸ ಆ ಮೂವರು ಗೆಳೆಯರು ಮಡುವಿನ ದಡದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರಾಂಗನೆಂಬ ಸಾರಂಗವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಂದು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲಾಗದೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೋಡಿ ನಡುಗುತ್ತ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಆಮೆ ಮೊದಲಾದವು ನೋಡಿ ಇದೇನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಗೆಯು ಅದರ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಯಾರೋ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲು ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಬಂದು ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಬಳಿಕ ಸಾರಂಗಕ್ಕೆ ಹೇಳಿತು : ಏನಯ್ಯಾ ! ಇಂದು ನೀನೇಕೆ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿರುವೆ ? ಆಗ ಚಿತ್ರಾಂಗನು ನುಡಿದನು : ಇಂದು ಬೆಳಗಾಗಲು ಬೇಡರು ನನ್ನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರಲು ಬಳಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಂದೆನು. ಆಗ ಕಾಗೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಭಯವಿಲ್ಲ; ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತೆಯಿಂದ ನೀರು ಕುಡಿ ಎನ್ನಲು ಸಾರಂಗವು

ಶ್ಲೋ|| ಜನಿತಾ ಚೋಪನೇತಾ ಚ ಯಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ
ಅನ್ಯದಾತಾ ಭಯತ್ರಾತಾ ಪಂಚೈತೇ ಪಿತರಃ ಸ್ವತಾಃ

||೨೦೪||

ಟೀ|| ಪುಟ್ಟಿಸಿದವನು ಉಪನಯನವ ಮಾಡಿದವನು ವಿದ್ಯೆಯನಪಿವದವನು ಅನ್ಯವನಿಕ್ಕಿದವನು ಭಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವನು ಇಂತ್ಯವರು ತಂದೆಗಳಿಂದಲಿವುದು ಎಂಬ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮುಂಟು. ನೀಮನಗೆ ನಯಮು ನುಡಿದು ಭಯಮು ಕಟಿದನಗೆ ನೀವೇ ಗುರುಸ್ವಾಮುಂ ಪರಮಮಿತ್ರರುಮಾಗಿದಿರ್. ನಿಮ್ಮನಗಲ್ಲು ಪೋಗಿನೆಂಬುದು ಕಾಕ ಮೂಷಕ ಕಚ್ಚಪಂಗಳಾ ಲೋಚನಗೆಯ್ದು ಬಚ್ಚಿಕೊಂಡವು :

ಶ್ಲೋ|| ದಾರ ಸಂಪತ್ತಿ ಸಂಬದ್ಧ ತಥಾ ವಂಶಕರ್ಮಗತಃ

ರಕ್ಷಿತೋ ವ್ಯಸನೇಭ್ಯಶ್ಚ ಮಿತ್ರಂ ಜ್ಞೇಯಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ

||೨೦೫||

ಟೀ|| ಪೆಂಡತಿಯ ಸೊಮ್ಮಿನವನು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಹೊದ್ದಿಗೆಯವನು ಪೂರ್ವತೊಡಗಿ ಬಂದವನು ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವನು ಇಂತೀ ನಾಲ್ವರು ಮಿತ್ರರೆಂದಲಿವುದು ಎಂಬ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯದೊಳೀತಂ ವ್ಯಸನದೆಯೋಳ್ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟನವು ದಲೆ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದು, ಸಾಧುಮೃಗಂ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನಮೆಂದು ಮಿತ್ರತ್ವಮು ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರಚತುಷ್ವಯಂ ಕೆಲವು ಕಾಲಂ ಸುಖದೊಳಿದೊಂದು ದಿವಸಂ ಚಿತ್ರಾಂಗನಾಹಾರಾರ್ಥಮಡವಿಯೋಳ್ ಪೋಗಿ ತೊಲಬತ್ತುಂ ವ್ಯಾಧರೊಡ್ಡಿದ ಬಲೆಯೋಳ್ ಸಿಲ್ವಿದುರ್ದಂ ಲಘುಪತನಕಂ ಕಂಡು ಕಚ್ಚಪ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಂಗಳ್ಳಿ ಅಪಿವದೊಡವೆರಡುಂ ಕಾಗೆಯ ಪಂತನೆ ಬೇಗಂ ಬಂದು ಪಾಶಬದ್ಧನಾಗಿದರ್ ಚಿತ್ರಾಂಗನಂ ಕಂಡಂತೆಂದವು: ನೀನಪ್ಪೊಡೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಂ, ಇಂತಪ್ಪೆಡೆಗೆಂತು ಬಂದು ಸಿಲ್ವಿದೆಯೆಂದೊಡೆ ಚಿತ್ರಾಂಗನಂತೆಂದಂ :

ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಬಳಿಕ ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದಿತು ; ಹುಟ್ಟಿಸಿದವನೂ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವನೂ ಅನ್ನಹಾಕಿದವನೂ ಭಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವನೂ ಈ ಐವರೂ ತಂದೆ ಎಂದ ಭಾವಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ವ|| ನೀವು ನನಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಭಯವನ್ನು ಪರಹರಿಸಿದುದರಿಂದ ನೀವೇ ನನ್ನ ಗುರುವೂ ಪರಿಮಮಿತ್ರರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರೆ ಎನ್ನಲು ಕಾಗೆ ಇಲಿ ಆಮೆಗಳು ಆಲೋಚಿಸಿ ಹೀಗೆಂದುವು: ಶ್ಲೋ|| ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಬಂಧದವನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನೂ, ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬಂದವನೂ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವನೂ ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಮಿತ್ರರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಾರ ಆಪತಿನಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿತನಾದುದರಿಂದ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನು. ವ|| ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಯು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನವೆಂದು ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾಲ್ವರು ಗೆಳೆಯರೂ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿದ್ದುವು. ಒಂದು ದಿವಸ ಚಿತ್ರಾಂಗನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಲು ಬೇಡರೊಡ್ಡಿದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದುದನ್ನು ಲಘುಪತನಕನು ಕಂಡು ಆಮೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅವೆರಡೂ ಕಾಗೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಬೇಗನೆ ಬಂದು ಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಚಿತ್ರಾಂಗನನ್ನು ಕಂಡು ಹೀಗೆಂದುವು ; ನೀನಾದರೋ ಬುದ್ಧಿವಂತ. ಇಂತಹ ಕಡೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದು ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡೆ ಎನ್ನಲು ಚಿತ್ರಾಂಗನು ಹೇಳಿದನು : ಶ್ಲೋ|| ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವಾಗ

ಶ್ಲೋ|| ಪೌಲಸ್ತ್ಯ ಕಥಮನ್ಯದಾರಹರಣೇ ದೋಷಂ ನ ವಿಜ್ಞಾತವಾನ್
 ಕಾಕುತ್ಸ್ಥನ ಹೇಮಕಾಂತಿಹರಿಣಸ್ಸಾಂಭವೋ ಲಕ್ಷಿತಃ
 ಅಕ್ಷಾಣಾಂ ನ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೇಣ ವಿಷಮೋ ದೃಷ್ಟೋ ವಿಪಾಕಃ ಕಥಂ
 ಪ್ರತ್ಯಾಸನ್ನವಿಪತ್ತಿ ಮೂಢಮನಸಾಂ ಪ್ರಾಯೋ ಮತಿಃ ಕ್ಷೇಯತೇ||೨೧೬||

ಟೀ|| ರಾವಣಂ ಸೀತೆಯನುಯ್ಯಲ್ಲಿ ದೋಷವೆಂಬುದನಡಿದುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಂ ಮಾಯಾಮೃಗವನಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೃತಕಮೃಗಮೆಂದಡಿದುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮಸುತಂ ದೂದಿನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕೇಡಂ ಬುದನಡಿದುದಿಲ್ಲ. ವಿಪತ್ತು ಬಹ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತವರುಂ ಮುತುಗಿದುವರ್. ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ,

ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮನೋಳೇನೊಂ
 ದನ್ನೆರಪಿದನದನೆ ಭೋಗಿಸಲ್ ಪುಟ್ಟುವನಾ
 ತನ್ನಿರುತಮದಡಿನಿಂತಿದ
 ನೆನ್ನನುಮಪಹರಿಸಲಡಿಯನಿನ್ನೆನ್ನಳವೇ

||೪೩೫||

ಎಂದು ಸಾರಂಗಂ ಸಂಸಾರಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಂಗೆಯ್ಯಾ ಬಲೆಯನೊಡ್ಡಿದ ವ್ಯಾಧಂ ಬಾರದನ್ನೆಗವನ್ನ ಬಂಧನಮಂ ಮೋಕ್ಷಂಗೆಯಮನೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಂ ಪಾಶಮಂ ಪಡೆಯ ಕಡಿವುದುಮಾ ಸಮಯಕಾ ಲುಬ್ಧಕಂ ಬರ್ಪುದುಮವನಂ ಕಂಡು ಕಾಗೆ ಮರದ ಮೇಗಣ್ಣೆ ಪೋದುದು. ಇಲಿಯುಂ ಕೆಲದೊಳಿದರ್ ಬಿಲನಂ ಪೊಕ್ಕುದು. ಮೃಗಮೋಡಿಪೋದುದು. ಕಚ್ಚಪಂ ಪೋಗಲಿಂಬಿಲ್ಲದೆ ಸಂಕುಚಿತಮಾಗಿರ್ಪುದುಮಾ ವ್ಯಾಧಂ ಬಂದು ಕಂಡು ಖಂಡಮಾಗಿದರ್ ಬಲೆಯಂ ಕಂಡು ಬೆಜಗಾಗಿ ಪೆಜತೇನುಮಂ ಕಾಣದೆ ಕೆಲದೊಳಿದರ್ ಕಚ್ಚಪನಂ ಕಂಡುಮಿದನಾದೊಡಮುಯ್ಯೆನೆಂದು ಕೊಂಡು ಪೋದಂ. ಇತ್ತ ಚಿತ್ತಾಂಗನುಂ ಲಘುಪತನಕನುಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನುಮೊಂದೆಗೆ ಬಂದು ಮಂಧರನಂ ವ್ಯಾಧನುಯ್ಯೆನೆಂದು ಮಿತ್ರವಿಯೋಗದಿಂ ಕಿಱಿದುಂಬೇಗಂ ದುಃಖತರಾಗಿದೇಗೆಯ್ಯೆವನೆ ಚಿತ್ತಾಂಗನಂತೆಂದಂ :

ದೋಷವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಾಯಾಮೃಗವನ್ನು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಹಿಡಿಯುವಾಗ ಕೃತಕಮೃಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮರಾಯನು ಜೂಜಿನಿಂದ ತನಗೆ ಕೇಡು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಪತ್ತು ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂಥವರೂ ಬುದ್ಧಿಹೀನರಾಗುವರು ! ಅಲ್ಲದೆ, ೪೩೫. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನು ಏನನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟನೋ ಅದನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹುಟ್ಟುವನು. ಅದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಯಾರೂ ಪರಿಹರಿಸಲಾರರು. ಇನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ವ|| ಎಂದು ಸಾರಂಗವು ಸಂಸಾರ ಸ್ವರೂಪ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಬಲೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ ಬೇಡನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಂಧಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ ಎನ್ನಲು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ಪಾಶವನ್ನು ಹರಿಯಿತು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆ ಬೇಡನು ಬರಲು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಗೆ ಮರದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿತು. ಇಲಿಯೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಡ್ದ ಬಿಲವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಮೃಗವು ಒಡಿಹೋಯಿತು. ಆಮೆಯು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಲು ಎಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ದೇಹವನ್ನು ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಬೇಡನು ಬಂದು ಕಂಡು ತುಂಡಾಗಿದ್ದ ಬಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಡ್ದ ಆಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇದನ್ನಾದರೂ ಒಯ್ಯುವೆನೆಂದು ಕೊಂಡುಹೋದನು. ಇತ್ತ ಚಿತ್ತಾಂಗನೂ ಲಘುಪತನಕನೂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನೂ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಮಂಧರನನ್ನು ಬೇಡನು ಒಯ್ದನು ಎಂದು ಮಿತ್ರವಿಯೋಗದಿಂದ ಕೆಲವು ಸಮಯ

ಆಂ ಕಾರಣಮಾಗಿರೆ ನಿ
ಶೃಂಕಮನಂ ಬಂದು ಸಿಲ್ದಿದಂ ಕೆಳೆಯಂ ಪೊಂ
ಗಿ ಕೂರ್ಮನಾದುದಾಗದೊ
ಡಾಂ ಕಷ್ಟನೆ ಅದಜಿನಾತನಾದುದನಪ್ಪಂ

೪೩೬

ಎನೆ ಹಿರಣ್ಯರೋಮಂ ನಿನಗಿದುವೆ ತಕ್ಕುದಾದೊಡಮೇನಿಲ್ಲಿಗುಪಾಯಮಂ ನಾಂ ಬಲ್ಲೆಂ. ಲಘುಪತನಕನುಂ ನೀನುಂ ವ್ಯಾಧನಿಂ ಮುನ್ನಮೆ ಮುಂದೆ ಪೋಗಿ ತೊಡೆಯ ತಡಿಯೊಳ್ ನೀಂ ಕೃತಕಮೃತನಾಗಿರ್ಪುದು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಲಘುಪತನಕಂ ಪಾಯಾಡುತ್ತಮಿರೆ ನಿಮ್ಮನಾ ವ್ಯಾಧಂ ಕಂಡು ಮಂಧರನನೀಡಾಡಿ ಪರಿತರ್ಪನಾಗಳೆ ಲಘುಪತನಕಂ ಪೋಗಿ ಮಂಧರನಂ ನೀರಂ ಪುಗಲ್ವೇಬ್ಬು ನೀನುಮವಂಗೆ ದೂರಮಾಗಿ ಪೋಪುದನೆ ವಾಯಸನಿದು ಕಜ್ಜಮೆಂದೆರಡುಂ ಪೊಲಿಗೆ ಸಮೀಪಮಾಗಿ ಪೋಗಿ ಸಮಕಟ್ಟಿ ಬಂದಂದದೊಳ್ ಪಟ್ಟಿರ್ಪುದುಮಾ ಲುಬ್ಧಕಂ ಕಂಡಿದೊಂದು ಮೃಗಂ ಸತ್ತಿದುದೆಂದತಿ ಲುಬ್ಧಮನಸ್ಸನಾಗಿ ರಾಗಿಸಿ ಬಲೆಯುಮಂ ಮಂಧರನುಮಂ ನೆಲಕ್ಕಿಟಿಪಿ ಪೋಪುದುಮಾತನ ಬರವಂ ಕಂಡು ಕಾಕಂ ಕಚ್ಚಪನಲ್ಲಿಗೆವಂದು ಬೇಗಂ ಮಡುವಿಂಗೆ ಪುಗಂಬುದುಂ ಅಂತೆಗೆಯ್ದನೆಂದುಮದು ಕಡುವೇಗಂ ಮಡುವಂ ಪೊಕ್ಕುದು. ಇತ್ತಂ ಚಿತ್ರಾಂಗನುಮೆದೋಡಿ ಪೋಯ್ತು. ಅದೆಲ್ಲವನಾ ಕಿರಾತಂ ಕಂಡಿದೇನಾನುಮೊಂದುತ್ಪಾತಮಾಗಲೆವೇಬ್ಬುನೆಂದು ಭೀತನಾಗಿ ಬಲೆಯಂ ಬಿಸುಟು ಕರುಳ್ ಪಡೆಯಲೋಡಿದಂ. ಲಘುಪತನಕಂ ಹಿರಣ್ಯರೋಮನನೊಡಗೊಂಡು ಕಚ್ಚಪನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಚಿತ್ರಾಂಗನಂ ಬರಿಸಿ ಬಚ್ಚಿ ಮಂಧರನಂ ಕರೆಪುದುಮದು ಮಡುವಿಂ

ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದು ಏನು ಮಾಡೋಣ ಎನ್ನಲು ಚಿತ್ರಾಂಗನು ಹೇಳಿದನು : ೪೩೬. ನಾನು ಕಾರಣನಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ಧಚಿತ್ತನಾದ ಗೆಳೆಯನು ಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಹೋಗಿ ಆಮೆಗೆ ಏನಾಯಿತೋ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೀಚನಲ್ಲವೇ. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗಾದ ಗತಿ ನನಗಾಗಲಿ. ೪|| ಹಿರಣ್ಯರೋಮನು ನಿನಗೆ ಇದು ಯೋಗ್ಯವಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಲಘುಪತನಕನೂ ನೀನೂ ಬೇಡನಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೃತಕಮೃತನಾಗಿರಲು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಲಘುಪತನಕನು ಹಾರಾಡಲಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆ ಬೇಡನು ಕಂಡು ಮಂಧರನನ್ನು ಬಿಸುಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನು. ಆಗಲೇ ಲಘುಪತನಕನು ಹೋಗಿ ಮಂಧರನಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಲು ತಿಳಿಸಿ ನೀನೂ ಅವನಿಂದ ದೂರವಾಗು. ಕಾಗೆಯು ಇದೇ ಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಎರಡೂ ಹೊಳೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಲಗಿರಲು ಬೇಡನು ಕಂಡು ಇದೊಂದು ಜಿಂಕೆ ಸತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಲೆಯನ್ನೂ ಮಂಧರನನ್ನೂ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಹೋದನು. ಆತನ ಆಗಮನವನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಗೆಯು ಆಮೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬೇಗನೆ ಮಡುವನ್ನು ಸೇರಿಕೋ ಎನ್ನಲು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅದು ಬಹುಬೇಗನೆ ಮಡುವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಇತ್ತ ಚಿತ್ರಾಂಗನು ಎದ್ದು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಬೇಡನು ಕಂಡು ಇದೇನೋ ಒಂದು ಉತ್ಪಾತವಿರಬೇಕೆಂದು ಹೆದರಿ ಬಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರುಳು ಹರಿಯುವಂತೆ ಓಡಿದನು.

ಪೊಟಮಟ್ಟು ಬಂದೊಂದೊಂದಿ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ವಾಸಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನಿ ನಮಗೆಯೊರ್ಮೆ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ಫಲದಿಂದಪಪ್ಪತ್ತು ಸಮನಿಸಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದ ಬದುಕಿಕೊಂಡೆವೆಂದು ನುಡಿದಿಂತು ಬಲೆಕ್ಕೆ ಮಂಧರನಿಂತೆಂದಂ:

ಕುಲಮುಂ ಚಲಮುಂ ಪೆಂಪುಂ
ಕಲಿತನಮುಂ ಖ್ಯಾತಿಯುಂ ವಿಭೂತಿಯುಮಹಿವುಂ
ಸಲೆ ನೆಲಿಸಿದವರ ಕೂಟಂ
ಪಲತೆಟದಿಂ ಫಲವನೀವುದವರ್ಗರಿದುಂಟೇ

೪೩೭

ಪರಮಾರ್ಥಂ ಪುರುಷಾರ್ಥಮುಳ್ಳ ಮನುಜಂ ಮಿತ್ರಂ ಧನಂ ಧಾತ್ರಿ ಕಿಂ-
ಕರರೆಂಬಂಕದ ವಸ್ತುವಂ ಪಡೆಗೆ ತಾನೀ ನಾಲ್ಕುಕೊಳ್ ರತ್ನಮೊಂ-
ದರಡಿಲ್ಲಾದೊಡಮೇನನೂನಗುಣನಂ ಸನ್ನಿತ್ಯನಂ ಮಾಟುದಾ-
ದರದಿಂದಂ ಬಲೆಕಾತನಿಂ ಸಮನಿಕುಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮತ್ರಯಂ

೪೩೮

(ರಘೋದ್ಭವ ವೃತ್ತಂ)

ದಾನಶೂರನಪವಾದಭೀರು ಎ-
ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ಭುವನೈಕವತ್ಸಲಂ
ಮಾನನೀಯಗುಣನೆಂಬ ಪೆಂಪಿನು-
ದ್ವಾನಿಯಂ ತಳೆದ ದುರ್ಗನನ್ನರಾರ್

೪೩೯

ಲಘುಪತನಕನು ಹಿರಣ್ಯರೋಮನೊಡನೆ ಆಮೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬರಿಸಿ ಬಳಿಕ ಮಂಧರನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಅದು ಮಡುವಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಒಂದೊಂದರ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಆನಂದಾಶ್ರುವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ನಮಗೆ ಒಮ್ಮೆ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ಫಲದಿಂದ ಅಪಮೃತ್ಯು ಉಂಟಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಫಲದಿಂದಾಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡೆವು ಎಂದು ನುಡಿದುವು. ಆಗ ಮಂಧರನು ಹೀಗೆಂದನು: ೪೩೭. ಕುಲವೂ ಚಲವೂ ಹಿರಿಮೆಯೂ ಪರಾಕ್ರಮವೂ ಖ್ಯಾತಿಯೂ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಸೇರಿದವರ ಗುಂಪು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಫಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಅವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದುಂಟೇ! ೪೩೮. ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಮಿತ್ರ, ಧನ, ಧಾತ್ರಿ, ಸೇವಕರು ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಈ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ರತ್ನಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಏನು ಮಹಾ. ಸಜ್ಜನನಾದ ಸನ್ನಿತ್ಯನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಆತನಿಂದ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮಗಳೆಂಬ ಇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಲಭಿಸುವುವು. ೪೩೯. ದಾನಶೂರನೂ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರುವವನೂ ವಿಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನೂ ಗೌರವಾರ್ಹಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಆದ

ಪ್ರಿಯಹಿತವಚನಂ ದಾನಂ

ದಯೆ ದೀನಜನಾರಕ್ಷಣಂ ಸಜ್ಜನದಾ-

ಶ್ರಯಮೆಂಬವೊಂದಿ ಸಲೆ ವಸು-

ಧಯೊಳಗೆ ಸತ್ತುರುಷನೆನಿಸಿ ಮೆಱೆವಂ ದುರ್ಗಂ

೪೪೦

ನ್ಯಾಯಪರಾರ್ಥನೀಯನಭಿಮಾನಧನಂ ಸುಜನಪ್ರಿಯಂ ನಿಜಾ-

ನ್ಯಾಯ ಸರೋಜಪಂಡ ದಿನಪಂ ವಿಬುಧಸ್ತುತವ್ಯತ್ಯನಾಶ್ರಿತ-

ರ್ಗಾಯ ಪರೋಪಕಾರವನೆ ಮಾಡುಗುಮಾದರದಿಂ 'ಪರೋಪಕಾ

ರಾಯ ಸತಾಂ ವಿಭೂತಿ' ಯೆನಿಕುಂ ಗುಣಿ ದುರ್ಗನಶೇಷಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ೪೪೧

ವಿಮಲಶ್ರೀಶ ಸರಸ್ವತೀನಿಳಯ ಕೀರ್ತಿಶ್ರೀವಧೂಕಾಂತ ಗೌ-

ತಮಗೋತ್ರಾಂಬುಜಮಿತ್ರ. . . . ನಿನ್ನನ್ನರಂ ಕಂಡೆನಿ-

ಲ್ಲ ಮಹೀವಲ್ಲಭಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಗಳಂ ಸದ್ವೃತ್ತರಂ ಸದ್ಗುಣೋ

ತ್ತಮರಂ ಪಾಲಿತ ಸತ್ಯವೀಂದ್ರ ವಿಬುಧವ್ಯಾತೇಶ್ವರಂ ಸ್ವಚ್ಛರಂ

೪೪೨

ವಿಶ್ವಜನಾಳಿಗೆ ಭವದೀ-

ಯಸ್ತಂ ಕರತಳಗತಸ್ತಮನ್ಯಸ್ತಂ ಬ್ರ-

ಹಸ್ತಂ ರಾಜಸ್ತಂ ದೇ-

ವಸ್ತಂ ಕೀರ್ತಿಶ್ಚ ದುರ್ಗ ವಿಶ್ವಾವನಿಯೊಳ್

೪೪೩

ಹಿರಿಮೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನಂಥವರು ಯಾರಿರುವರು !

೪೪೦. ಪ್ರಿಯಹಿತ ವಚನ ದಾನ ದಯೆ ದೀನಜನರ ರಕ್ಷಣೆ ಸಜ್ಜನರ ಆಶ್ರಯ ಎಂಬ

ಇವು ಸೇರಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಸತ್ತುರುಷನಾಗಿ ಮೆರೆಯುವನು.

೪೪೧. ನ್ಯಾಯಪರನೂ ಅಭಿಮಾನಧನನೂ ಸಜ್ಜನಪ್ರಿಯನೂ ತನ್ನ ವಂಶವೆಂಬ

ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಸ್ತುತನಾದವನೂ ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ಲಾಭ

ಪರೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, 'ಪರೋಪಕಾರಾಯ ಸತಾಂ ವಿಭೂತಿ'ಯೂ

ಆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಸಮಸ್ತ ಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣಿ ಎನಿಸಿದ್ದನು. ೪೪೨. ಶುದ್ಧ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ

ಒಡೆಯನೂ ಸರಸ್ವತೀ ನಿಲಯನೂ ಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನೂ ಗೌತಮ ಗೋತ್ರನೂ.....

ಮಹೀವಲ್ಲಭನೂ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯೂ ಸದ್ವೃತ್ತನೂ ಸದ್ಗುಣೋತ್ತಮನೂ ಸತ್ಯವಿಗಳನ್ನೂ

ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿದ ಪ್ರಭುವೂ ಶುದ್ಧನೂ ಆದ ನಿನ್ನಂತಹವರನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ.

೪೪೩. ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಆಸ್ತಿಯು ಕೈಗೆ ಬಂದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ

ದುರ್ಗಾಧಿನಾಥ ನಿಯತ ನಿ-

ಸರ್ಗಪ್ರೀತಿಯಿನಭೀಷ್ಮಮಂ ಸಕಲಸುಹೃ-

ದ್ವರ್ಗಂ ಬೆರಸನುಭವಿಸುಗೆ

ದುರ್ಗಂ ವರ್ಗತ್ರಯಪ್ರಕೃಷ್ಟೋದಯಮಂ

೪೪೪

ಪತಿಹಿತನಂಜನಾತನಯನಾ ಪವನಾತ್ಮಜನಿಂ ಖಗೇಶ್ವರಂ

ಪತಿಹಿತನಾ ಮರುತ್ಸನಯನಿಂ ಖಗರಾಜನಿನರ್ಕನಂದನಂ

ಪತಿಹಿತನಾ ಮರುತ್ಸನಯನಿಂ ಖಗರಾಜನಿನರ್ಕಜಾತನಿಂ

ಪತಿಹಿತನೀತನೆಂದು ಪೊಗಬ್ಬಂ ಸಲೆ ದುರ್ಗನನುರ್ವರಾಜನಂ

೪೪೫

ಅತಿಸಂಪನ್ನತವತ್ತ ಸದ್ಗುಹನಿವಾಸಸ್ಥಾನಮಾದ ಪ್ರಜಾ-

ಪತಿಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರಮಾಸ ಸಿತಪಕ್ಷದ್ವಾದಶೀ ತಾರಕಾ-

ಪತಿವಾರಂ ಬರೆ ಪಂಚತಂತ್ರಮೆಸೆದತ್ತೀ ಧಾತ್ರಿಯೋಳ್ ದುರ್ಗನಿ-

ರ್ಮಿತಮುದ್ಯತವಿಶೇಖರ ಪ್ರಮದಲೀಲಾಪುಷ್ಪಿತಾಮ್ರದುಮಂ

೪೪೬

ಅಸ್ತಿ, ದೇವರ ಅಸ್ತಿ, ರಾಜನ ಅಸ್ತಿ, ಕೀರ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿಗಳು ಇತರರ ಅಸ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ೪೪೪. ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ನಿಯತವಾದ ಸಹಜಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ವರ್ಗತ್ರಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸಕಲ ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಅನುಭವಿಸಲಿ. ೪೪೫. ಅಂಜನೇಯನು ಪತಿಹಿತನೆಂದೂ, ಅಂಜನೇಯನಿಗಿಂತ ಗರುಡನು ಪತಿಹಿತನೆಂದೂ, ಅಂಜನೇಯನಿಗಿಂತ, ಗರುಡನಿಗಿಂತ ಕರ್ಣನು ಪತಿಹಿತನೆಂದೂ, ಅಂಜನೇಯ, ಗರುಡ, ಕರ್ಣರಿಗಿಂತ ಈತನು ಅಧಿಕ ಪತಿಹಿತನೆಂದೂ ದುರ್ಗಸಿಂಹನನ್ನು ಲೋಕದ ಜನರು ಹೊಗಳುವರು. ೪೪೬. ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪನ್ನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೃಹಗಳಿಗೆ ಅವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರಮಾಸ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಸೋಮವಾರದಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠಕವಿಗಳ ಸಂತೋಷ ಪೋಷಾಹಗಳಿಂದ ಹೂ ಬಿಟ್ಟ ಮಾವಿನ ಮರದಂಥ ಈ ಪಂಚತಂತ್ರವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿತು.

|| ಫಲಶ್ರುತಿ ||

ಪದವಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಧಾತಿ, ಪಿರಿದುಂ ಬೆಳೆಗುರ್ವರೆಯಂ ಧರಾಧಿಪರ್
ಮುದದೆ ಸಧರ್ಮದಿಂದೆ ಪರಿಪಾಲಿಸುತಿರ್ಕೆ ಸಮಸ್ತವೇದ ಶಾ-
ಸ್ತ್ರದ ವಿಧಿಯಿಂದಿಳಾಮರಜನಂ ಸುರಪೂಜೆಯೊಲ್ಲಾ ಮಾಟಿ, ಸಂ-
ಪದದೊಳನೂನರಕ್ಕೆ ಪರದರ್ ಸಲೆ ಧಾರ್ಮಿಕರಕ್ಕೆ ಪಾದಜರ್ ೪೪೭

ವಿಪುಲಶ್ರೀಸುಖಮಕ್ಕೆ ಜೀವನಿವಹಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಜನ-
ಕೃಪಮಾತೀತ ಪತಿವ್ರತಾಗುಣದಿಂದೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ವಾಗ್ಗೇವಿ ಕೂ-
ರ್ತು ಪಯೋಜಾಸನನಂತೆ ಮಾಟಿ, ಕಳೆಯೊಳ್ ವಿದ್ವಜ್ಞಾನೀಕಮಂ
ನೃಪಗೋಬಾಹ್ಮಣ ಶಾಂತಿಯಕ್ಕೆ ನೆಗಟ್ಟೆ ಕಾವ್ಯಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಳ್ ೪೪೮

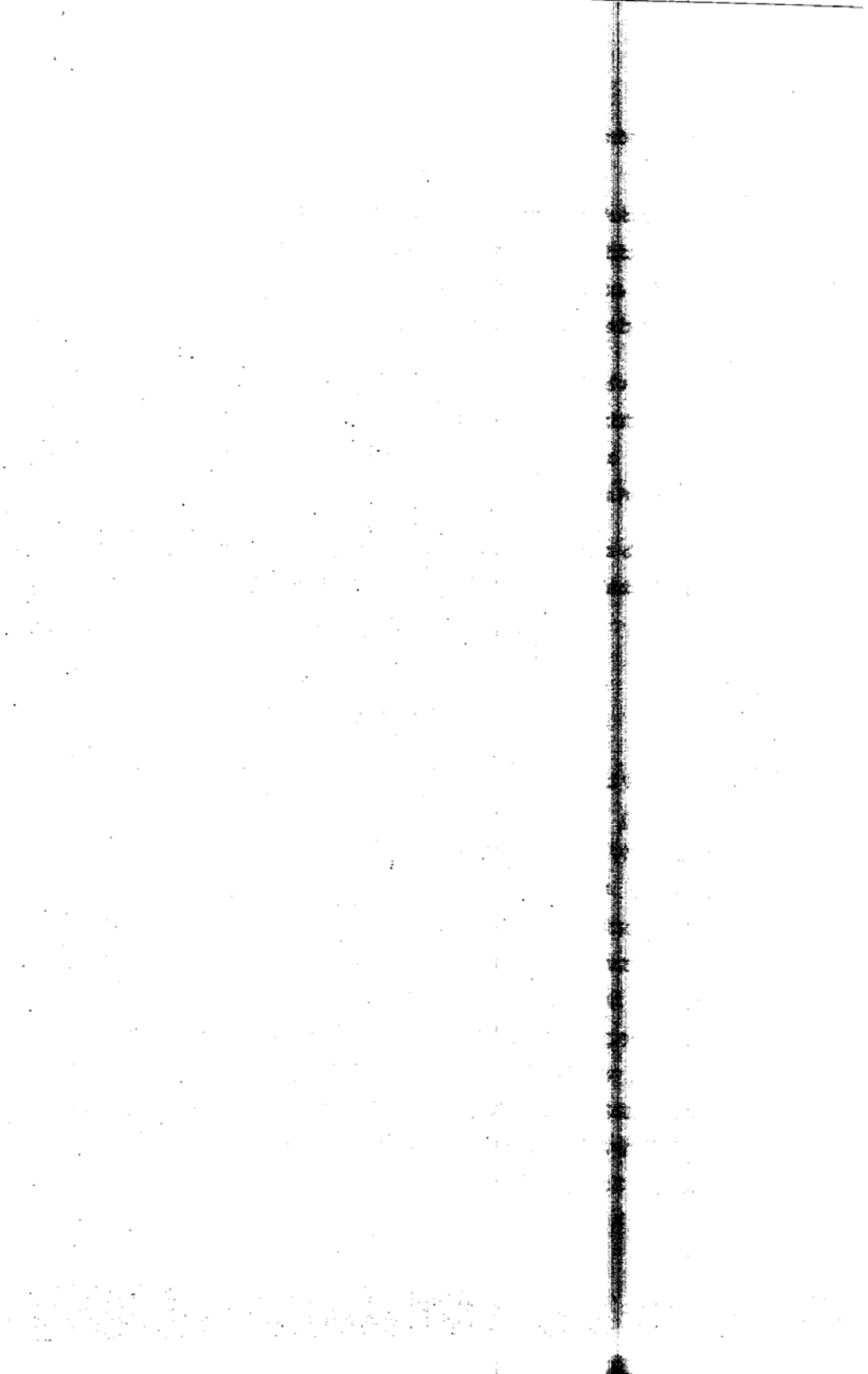
ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜ ಮೌಳಿ ಮಾಣಿಕೃಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತ ಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭ
ಚರಣ ಸರಸೀರುಹ ಷಟ್ಪರಣಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿ ದುರ್ಗಸಿಂಹ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಪಂಚತಂತ್ರದೊಳ್

ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕರಣಂ ಪಂಚಮತಂತ್ರಂ ಸಮಾಪ್ತಂ

ಫಲಶ್ರುತಿ

೪೪೭. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗಲಿ, ಭೂಮಿಯು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿ.
ಲೋಕವನ್ನು ರಾಜರು ಸುಖದಿಂದ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ಸಮಸ್ತ
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಧಿಯಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ.
ವರ್ತಕರು ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ. ಶೂದ್ರರು ಧಾರ್ಮಿಕ
ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳಲಿ. ೪೪೮. ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅತಿಶಯ ಐಶ್ವರ್ಯದ
ಸುಖವುಂಟಾಗಲಿ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪತಿವ್ರತಾಗುಣದಿಂದ ಚೆಲುವು
ಮೂಡಲಿ. ಸರಸ್ವತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ಮಾಡಲಿ.
ರಾಜ, ಗೋವು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲಿ, ಈ ಕಾವ್ಯವು ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು
ಪಡೆಯಲಿ. ಇದು ವಿನಮದಮರರಾಜ ಮೌಳಿ ಮಾಣಿಕೃ ಮಂಜರೀ ಪುಂಜರಂಜಿತವಾದ
ಭಗವದ್ಭವಾನೀವಲ್ಲಭ ಚರಣ ಸರಸೀರುಹ ಷಟ್ಪರಣನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಸಂಧಿ
ವಿಗ್ರಹಿದುರ್ಗಸಿಂಹ ವಿರಚಿತವಾದ ಪಂಚತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಕಾರ್ಯ ಪ್ರಕರಣ ಎಂಬ
ಐದನೆಯ ತಂತ್ರವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

—

ಶಬ್ದಕೋಶ

ಅ

ಅಕರಣ-ಗಣಕ, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದ ಅಧಿಕಾರಿ
 ಅಕೂಪಾರ-ಸಮುದ್ರ
 ಅಕ್ಷಜ-ಇಂದ್ರಿಯಜ್ಞಾನ
 ಅಕ್ಷಮಾಲೆ - ಜಪಸರ
 ಅಕ್ಷೂಣ-ಬಲಿಷ್ಠ
 ಅಗಿದು-ಹದರಿ
 ಅಗ್ರಜನ್ಯ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
 ಅಜಾತಶತ್ರು-ಧರ್ಮರಾಯ
 ಅಂಜನ-ಕಾಡಿಗೆ
 ಅಡಗು-ಮಾಂಸ
 ಅಧ್ವಾನ-ಕಷ್ಟ
 ಅನವದ್ಯ-ದೋಷರಹಿತ, ನಿಷ್ಕಲಂಕ
 ಅನವಧಾನ-ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ
 ಅನಾಗತವೇದಿ-ಭವಿಷ್ಯಜ್ಞ
 ಅನಾರತಂ-ಯಾವಾಗಲೂ
 ಅನಿಮಿಷಚಾಪ-ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು
 ಅನಿಮಿಷಸಪತ್ನ-ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರು,
 ಮೀನುಗಳ ವೈರಿ
 ಅನುಜೀವಿ-ಅನುಸರಿಸಿ ಜೀವಿಸುವವನು
 ಅನುಪ್ರವೇಶ-ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದು
 ಅನೇಕಪ-ಆನೆ
 ಅಂತರೀಪ-ದ್ವೀಪ
 ಅಂತರ್ವತ್ತಿ-ಗರ್ಭಿಣಿ
 ಅಂತರ್ವಾಂಶಿಕ-ವ್ಯಾಯಾಮಶಾಲಾಧ್ಯಕ್ಷ
 ಅನ್ಯಸ್ವಂ-ಇತರರ ಆಸ್ತಿ
 ಅಪಚಾರಣ-ದುರ್ಮಾರ್ಗ
 ಅಪನಯ-ಅನೀತಿ
 ಅಪಸರಣ-ಓಡಿಹೋಗುವುದು,
 ಹಿಂಜರಿಯುವುದು
 ಅಪಾಮಾರ್ಗ-ಉತ್ತರಣೆ
 ಅಪಾಸ್ತ-ರಹಿತ
 ಅಭಿಭವಿಸು-ಸೋಲಿಸು

ಅಭಿಯೋಗ-ತಾಳ್ಮೆ
 ಅಭ್ರಂಕಷ-ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ
 ಅಂಭಕುಂಭ-ನೀರಾನೆ
 ಅಂಸ-ಭುಜ
 ಅರಮಕ್ಕಳ್-ಅರಸನ ಮಕ್ಕಳು
 ಅರಾತಿ-ವೈರಿ
 ಆರ್ಕ್-ಎಕ್ಕೆ, ಸೂರ್ಯ
 ಆರ್ಕ್ಮಹಂ-ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ಹಬ್ಬ
 ಅರ್ಜುನ-ಮತ್ತಿಮರ
 ಅಜಿತ-ಬುದ್ಧಿ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ
 ಅಲಗೆಗಟ್ಟು-ಪಣ ತೊಡು
 ಅವಕುಟ್ಟು-ಕಿರಿಕಿರಿಯಾಗು
 ಅವತಂಸ-ಆಭರಣ
 ಅವತೆ-ಅವಸ್ಥೆ
 ಅವಸರ-ಸಂದರ್ಭ
 ಅಶನಿ-ಸಿಡಿಲು, ವಜ್ರಾಯುಧ
 ಅಸದಾಗ್ರಹಿ-ಕೆಟ್ಟದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತ
 ಅಸುಹೃತ್-ವೈರಿ
 ಅಸ್ಯಕ್-ರಕ್ತ
 ಅಳುಕೆ-ವ್ಯಾಪಕತೆ, ವಿಸ್ತಾರ
 ಅಲೆಗಜ್ಜ-ದುಷ್ಕಾರ್ಯ
 ಅಲೆಗಣ್ಣರ್-ಕೆಟ್ಟಕಣ್ಣಿನವರು
 ಅಲೆವಗೆ-ಕೆಟ್ಟಬುದ್ಧಿ

ಆ

ಆಕೇಶಗ್ರಹಣಾಂತಂ-ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ
 ಆಖಂಡಲ-ಇಂದ್ರ
 ಆಖು-ಇಲಿ
 ಆಟಿಸು-ಅಪೇಕ್ಷಿಸು
 ಆತ್ತ-ಆವರಿಸಿದ
 ಆತ್ಮಂಭರಿ-ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಾಕಿ
 ಕೊಳ್ಳುವವನು

ಆದಂ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ಆಭಿಳ-ಭಯಂಕರ
 ಆಮಿಷ-ಮಾಂಸ, ಆಸೆ
 ಆಮ್ನಾಯ-ವೇದ
 ಆಯತನ-ಮನೆ
 ಆಯತ್ತಂಗೆಯ್-ಅಧೀನಮಾಡು
 ಆರಯ್-ವಿಚಾರಿಸು
 ಆರಾವ-ಶಬ್ದ
 ಆರ್ಪು-ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
 ಆಸನ್ನ ವಿನಿಪಾತ-ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶ
 ಹೊಂದುವ
 ಆಸುರಂ ಮಸಗು-ಅತಿಶಯವಾಗಿ ರೇಗು
 ಆಹಿತಾಗ್ನಿ-ನಿತ್ಯೋಪಾಸನೆಗಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು
 ಇಟ್ಟಿರುವವನು, ಆಹಿತಾನಲ ಐತಾಳ
 ಆಳವಾಡು-ಮೋಸಮಾಡು
 ಆಳ್ವನ-ಪೌರುಷ

ಇ

ಇಂದೀವರ-ಕನ್ಯಾದಿಲೆ
 ಇಂದ್ರದಂತಿ-ಐರಾವತ
 ಇನ್ನನೆಂ-ಇಂಥವನಾಗಿದ್ದೇನೆ
 ಇಂಬು-ಆಶ್ರಯ, ಹಿತ, ಅವಕಾಶ,
 ಮನೋಹರ
 ಇರ್ಕುಳಿಗೊಳ್-ಆಕರ್ಷಿಸು, ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳು
 ಇರ್ಬಗಿ-ಎರಡುಭಾಗ
 ಇಜುಂಬು-ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಎಡೆ

ಈ

ಈಡಾಡು-ಬಿಸುಡು
 ಈಯೋರ್ಮೆ-ಇದೊಂದು ಸಾರಿ

ಉ

ಉಕ್ತವ-ಮೋಸ
 ಉಂಕುಟ-ಅಂಗುಷ್ಠ, ಕೈಕಾಲುಗಳ ಹೆಬ್ಬರಳು
 ಉತ್ಕರ-ಸಮೂಹ
 ಉತ್ತತನ-ಜಯ
 ಉತ್ತನ್ನಮತಿ-ಬುದ್ಧಿವಂತ
 ಉತ್ಪಾಟಿತ-ಕಿತ್ತ

ಉದ್ದಾನಿ-ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಶ್ರೇಷ್ಠದಾನಿ
 ಉದ್ಭೂತ-ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದ
 ಉಂದುರ-ಇಲಿ
 ಉನ್ನಮಿತ-ಎದ್ದುಬೀಳುವ
 ಉದ್ಭಾಸಿ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ
 ಉದ್ಯತ್-ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಉಪಕಂಠ-ತಪ್ಪಲು
 ಉಪಜಾಪ-ಭೇದೋಪಾಯ
 ಉಪಶಮ-ಶಾಂತಿ
 ಉಪಸರ್ಗ-ಹಿಂಸೆ
 ಉಪಾತ್ತ-ಸಂಪಾದಿಸಿದ
 ಉಪಾಸ್ತಿ-ಸೇವೆ
 ಉಪಾಸ್ಯಮಾನ-ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ
 ಉಪೇತ-ಕೂಡಿದ
 ಉಪೇಶ್ವರ-ಉಪಪತಿ, ಮಿಂದ
 ಉಪ್ಪಯಣ-ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು,
 ತಂಗುವಿಕೆ

ಉಮಾರ್ಗ-ವಿರುದ್ಧಮಾರ್ಗ
 ಉರ್ವರಾಜನಂ-ಭೂಮಿಯ ಜನ
 ಉರದೆ-ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ
 ಉಟಿ - (?)

ಋ

ಋಕ್ತ-ಕರಡಿ

ಎ

ಎಚ್ಚು-ಹಚ್ಚು, ಲೇಪಿಸು
 ಎಡೆವೊತ್ತು-ಅಕಾಲ
 ಎನ್ನನುಂ-ಎಂಥವನೂ
 ಎನ್ನರ್-ಎಂಥವರು
 ಎನ್ನರುಂ-ಎಂಥವರೂ
 ಎಣವಟ್ಟು-ಆಶ್ರಯ
 ಎಸಕ-ಕಾರ್ಯ

ಏ

ಏಡಿಸು-ಹಾಸ್ಯಮಾಡು
 ಏಳಿದಂಗೆಯ್-ಉದಾಸೀನ ಮಾಡು

ಒ

ಒಡನೆಯವರ್-ಜತೆಯವರು
 ಒಡರಿಕುಂ-ಉಂಟುಮಾಡುವುದು

ಒಡಲಿಸು-ಪ್ರಾರಂಭಿಸು
ಒನಕೆವಾಡು-ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಹೇಳುವ
ಹಾಡು

ಓ

ಓಪಳ್-ಪ್ರಿಯೆ
ಓವರಿ-ಕೋಣೆ

ಔ

ಔದುಂಬರ-ಅತ್ತಿ

ಕ

ಕಕುದ-ಶಿಖರ, ಗೂಳಿಯ ಹಿಣೆಲು
ಕಚ್ಚಪ-ಅಮೆ
ಕಟಕ-ಸೈನ್ಯ
ಕಟ್ಟುವಂಜರ-ನಾಗವೇದಿಕೆ
ಕಟ್ಟೇಕಾಂತ-ಅತ್ಯಂತ ಏಕಾಂತ
ಕಡುಗಾಳುತನ-ತುಂಬು ಮೋಸ
ಕಡೆಸಲ್ಲ-ಸಾಧ್ಯವಾಗು
ಕಂಡದಿಂದೆ-ಮಾಂಸಖಂಡ
ಕತಿಪಯ-ಕೆಲವು
ಕಥಕ-ಒಂಟೆ
ಕದಂಬ-ಕಡವೆಮರ
ಕನತ್ಯನಕ-ಹೊಳೆಯುವ ಚಿನ್ನ
ಕಂಧರ-ಕುತ್ತಿಗೆ
ಕಪಿಂಜರ-ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ ?
ಕಪೋಲ-ಕೆನ್ನೆ
ಕರಕೆ-ಕಮಂಡಲ
ಕರಂಜ-ಹುನಗಲು ಮರ
ಕರಟ-ಗಂಡಸ್ಥಲ, ಕಪೋಲ
ಕರಟಿ-ಅನೆ
ಕರವಾಳ-ಕತ್ತಿ
ಕರವೀರ-ಕಣಗಿಲೆ
ಕರಿಕರೇಣು-ಅನೆಯ ಮರಿ
ಕರ್ಕಟಕ-ಏಡಿ
ಕರ್ಕರ-ಪಾರಿವಾಳ
ಕರ್ಣಧಾರ-ಹಡಗಿನ ಚಾಲಕ
ಕರ್ಣಕಾರ-ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ

ಕರ್ಣಜಪ-ಚಾಡಿಕೋರ
ಕರ್ತರಿ-ಕತ್ತರಿ
ಕರ್ಪಟ-ಬಟ್ಟೆ
ಕಲ್ಲಸರ-ಕಠಿಣದ್ವನಿ
ಕವರ್ದುಕೋಳ್-ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು
ಕವಳಿಗೆ-ಕಡತದ ಕಟ್ಟು
ಕಳಕುಳ-ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ
ಕಳಭ-ಅನೆಯ ಮರಿ
ಕಳಿಂಚಿ-ಮೋಸ
ಕಳಿಂದಕನ್ನಕಾ-ಕಾಳಿಂದಿ, ಯಮುನಾ ನದಿ
ಕಾಂಚಿ-ಒಡ್ಡಾಣ, ನಡುಪಟ್ಟಿ
ಕಾದ್ರವೇಯ-ಹಾವನ್ನು ಕೊಂದವನು,
ಗರುಡ
ಕಾಮಾ-ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ಕಾರಂಡ-ಬಾತುಕೋಳಿ
ಕಿಣೇಕೃತ-ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ
ಕುತ್ಕೀಲ-ಬೆಟ್ಟ
ಕುಂದ-ಮೊಲ್ಲ
ಕುನುಂಗು-ಕುಗ್ಗು
ಕುಬ್ಜತ್-ಪರ್ವತ
ಕುಮುದ-ನೈದಿಲೆ
ಕುರವಕ-ಮದರಂಗಿ
ಕುಲಟೆ-ಚಾರೆ
ಕುಲಿಶ-ವಜ್ರಾಯುಧ
ಕುಳೀರ-ಏಡಿ
ಕೂರ್ಪವರ್-ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರು
ಕೂಱಿ-ವಸ್ತ್ರದ ಹೇನು
ಕೃತಾಂತ-ಯಮ
ಕೃಷ್ಣಮಾರ್ಗ-ಅಗ್ನಿ
ಕೆಂಗೋಲ್-ಕೆಂಪಾದ ಬಾಣ
ಕೆಲೆ-ಗುಟುರುಹಾಕು
ಕೈಗಣ್ಣು-ಹೆಚ್ಚಾಗು
ಕೋಣಕು-ಧೀಂಕಿಡು, ಹಾರು
ಕೊರಪುಳ್ಳಿ-ಒರಟುಸೌದೆ
ಕೊಟಂಗು-ಗೊರಸು

ಕೋಲ್-ಬಾಣ
ಕೌಶಿಕ-ಗೂಬೆ
ಕ್ಷಮಾಧರ-ಪರ್ವತ
ಕ್ಷೀಣಧಾತರ್-ನಿಶ್ಶಕ್ತರು
ಕ್ಷುಪ-ಪೊದರು
ಕ್ಷುರಭಾಂಡ-ಕ್ಷೌರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ
ಕ್ಷೋಣೇಧ-ಬೆಟ್ಟ

ಖ

ಖಂಜನ-ಗವುಜಿಗ ಹಕ್ಕಿ
ಖಡ್ಗಸಹಾಯ-ಯುದ್ಧಸಹಾಯ
ಖಡ್ಗಿ-ಖಡ್ಗಮೃಗ
ಖದಿರ-ಕಾಚು
ಖರ-ಕ್ರೂರ ; ಕತ್ತೆ
ಖರದಂಡ-ತಾವರೆ
ಖರ್ವಡ-ಸಣ್ಣ ಕೋಟೆಯಿರುವ ಊರು
ಖಲ್ವಾಯಿತ -(?)
ಖುರ-ಗೊರಸು
ಖೇಡ-ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಊರು

ಗ

ಗಂಡಮಂಡಲ-ಅನೆಯ ಕಪೋಲ
ಗಂಡೂಷ-ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸುವುದು
ಗಭಸ್ತಿಮಾಲಿ-ಸೂರ್ಯ
ಗರ್ದಭ-ಹೆಣ್ಣುಕತ್ತೆ
ಗರ್ಬ-ಗರ್ವ
ಗವಾಧಿಪ-ಎತ್ತು
ಗವಾಶನ-ಬೇಡ
ಗಹ್ವರ-ಗುಹೆ
ಗಣಪು-ಹರಟು
ಗಾವಸಿಂಗ-ಗ್ರಾಮಸಿಂಹ, ನಾಯಿ
ಗಾಳು-ಮೋಸ
ಗಾಳುಗುಂಟಣೆ-ಕೆಟ್ಟ ಜಾರೆ
ಗುಂಡಿಗೆ-ಕಮಂಡಲ
ಗುಂಡು-ಸಮೂಹ, ಗುಂಪು

ಗುಣ್ಣು-ಆಳ
ಗೊಂಕರಗಟ್ಟಿ-ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಹೇಸರಕತ್ತೆ
ಗೊರವ-ಸನ್ಯಾಸಿ
ಗೋತ್ರಭಿತ್-ಇಂದ್ರ
ಗೋಮಾಯು-ನರಿ
ಗೋಲಾಂಗೂಲ-ಕೋತಿ
ಗೋಷ್ಠಾಗಾರ-ಹಟ್ಟಿ

ಘ

ಘಸ್ಮರ-ನಾಶಪಡಿಸಿದ
ಘಾಸ-ಹುಲ್ಲು

ಚ

ಚಕ್ರವಾಳ-ಪರ್ವತ ಪಂಕ್ತಿ
ಚಕ್ರಿ-ವಿಷ್ಣು
ಚಕ್ಕುಶ್ರುತಿ-ಹಾವು
ಚಂಚು-ಕೊಕ್ಕು
ಚತುರುಪಧಾವಿಶುದ್ಧ-ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ,
ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಶುದ್ಧನಾದವನು
ಚಾಟುಕಾರ-ಸಲಿಗೆ
ಚಾಮೀಕರ-ಚಿನ್ನ
ಚಮೂರ-ಹುಲಿ
ಚಮೂರು-ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಜಿಂಕೆ
ಚಷಕ-ಬಟ್ಟಲು, ತಟ್ಟೆ
ಚಿರಂಜೀವಿ-ಕಾಗೆ
ಚೂಚುಕ-ತುದಿ
ಚೂಡಾಪೀಡ-ತಲೆಯ ಆಭರಣ
ಚೌವಟ್ಟಿ-ಚತುಷ್ಟದ, ನಾಲ್ಕು ದಾರಿ ಕೂಡುವ
ಸ್ಥಳ

ಛ

ಛಾಗಲ-ಆಡು
ಛಾಂದಸ-ವೇದಜ್ಞ

ಜ

ಜಗುನೆ-ಯಮುನಾನದಿ
ಜಯನಶಾಲೆ-ಆಯುಧಶಾಲೆ

ಶಬ್ದಕೋಶ

೩೪೩

ಜರತ್-ಮುದಿ
ಜವ-ವೇಗ, ಯಮ
ಜಾತಿಬಧಿರ-ಹುಟ್ಟುಕೆವುಡ
ಜೇಮೂತ-ಮೋಡ
ಜೇವಂಜೇವ-ಚಕೋರ
ಜೋಡಾಡು-ವ್ಯಭಿಚಾರಿಸು
ಜೋಡೆ-ಚಾರೆ

ಝ

ಝಷ-ಮೀನು

ತ

ತಕ್ಕೂರ್ಮೆ-ಸಹಜ ಪ್ರೀತಿ ?
ತನ್ನಪ್ಪದು-ತಾನಾಗುವುದು
ತಪನ-ಸೂರ್ಯ
ತಪನಕಾಂತಾಶ್ರ-ಸೂರ್ಯಕಾಂತ ಶಿಲೆ
ತಮಾಲ-ಹೊಂಗೆ
ತರಕ್ಕು-ಹುಲಿ
ತರಳಸ್ಥಾಟಿಕ-ಹೊಳೆಯುವ ಸ್ಥಟಿಕ,

ಶುದ್ಧಸ್ಥಟಿಕ

ತರುಶಿಫೆ-ಮರದ ಬೀಳಲು
ತಣಿಸಂದು-ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
ತವಿಲ್-ನಾಶ
ತವಿಸು-ವ್ಯಯಿಸು
ತಾಪಿ-ತಪತೀನದಿ
ತಾಪಿಂಛ-ತಮಾಲ, ಹೊಂಗೆ
ತಾಮ್ರಚೂಡ-ಕೋಳಿ
ತಾಮ್ರಟ್ಟು-ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ
ತಾರ್ಕ್ಯ-ಗರುಡ
ತಿಣ್ಣ-ತೀಕ್ಷ್ಣ
ತಿಣ್ಣು-ಅಧಿಕ್ಯ
ತಿತಿಕ್ವಾನ್ವಿತ-ಸಹಿಷ್ಣು
ತಿಲಕ-ಕ್ಷುರಕ, ಫೇನಿಲ; ಸುಂದರ
ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಡುವ ಒಂದು ಜಾತಿಯ
ಮರ

ತುಡುಗಣಿ-ಕದ್ದು ತಿನ್ನುವುದು
ತುರುಷ್ಕ-ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ ಮರ
ತುಟಿಸಂದರ್-ಶಕ್ತಿಗುಂದಿದವರು
ತುಟಿಲಾಳ್-ಪರಾಕ್ರಮಿ
ತೃಣಗ್ರಾಹಿ-ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವವನು
ತೋಲೆ-ತಕ್ಕಡಿ
ತ್ರಯೀಮಯ-ವೇದಸ್ವರೂಪ
ತ್ರಿಸಂಧ್ಯ-ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಂಜೆ
ಹೂಬಿಡುವ ಮರ(?)

ದ

ದಕ್ಕು-ದಸಿ, ಬಿದಿರಿನ ತುಂಡು
ದರ್ದುರ-ಕಪ್ಪೆ
ದಾವ-ಕಾಡುಗಿಚ್ಚು
ದಿನಾಂತ-ಸಂಜೆ
ದಿವಸಕೃತ್-ಸೂರ್ಯ
ದಿವಿಜಾತಾ-ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು
ದುರ್ಧರ-ಧರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ,
ಅತಿಶಯವಾದ
ದುಷ್ಕರೇಯ-ತುಂಬಲಾಗದುದು
ದೂದವಿ-ದೂತಿ
ದೂಸರು-ಕಾರಣ
ದೋರ್-ತೋಳು, ಬಾಹು
ದ್ವೀಪಿ-ಹುಲಿ
ದ್ರೋಣಾಮುಖಿ-ಜಲಸ್ಥಲಮಾರ್ಗಗಳನ್ನುಳ್ಳ
ಊರು

ಧ

ಧರಾಧರ-ಪರ್ವತ
ಧರಾಧರಧರ-ಕೃಷ್ಣ
ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣ-ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿ
ಧವಲಪಕ್ಷ-ಹಂಸ
ಧೀಷಣ-ಬುದ್ಧಿವಂತ
ಧ್ವಸ್ತ-ನಾಶಪಡಿಸಿದವನು
ಧ್ವಾಂತ-ಕತ್ತಲೆ
ಧ್ರುವ-ಸ್ಥಿರ, ಶಾಶ್ವತ

ನ

ನಕುಲ-ಮುಂಗುಸಿ
 ನಕ್ರ-ಮೊಸಳೆ
 ನಖರಶಾಲಿ-ಉಗುರುಳ್ಳವನು
 ನಂದ್ಯಾವರ್ತ-ನಂದಿಬಟ್ಟಲು
 ನಮೇರು-ಸುರಹೊನ್ನೆ
 ನಯಶಾಸ್ತ್ರ-ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ
 ನವಿರ್-ಕೂದಲು
 ನಾಗಸಂಘ-ಆನೆಗಳ ಗುಂಪು
 ನಾಗಿ-ಹೆಣ್ಣುಹಾವು
 ನಾಭೀಯ-ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ, ಬ್ರಹ್ಮ
 ನಾವಿದ-ಕೈರಿಕ
 ನಿಕಾಯ-ಸಮೂಹ
 ನಿಕುರುಂಬ-ಸಮೂಹ
 ನಿಘೃಷ್ಟ-ಉಜ್ಜಿದ
 ನಿಚುಳ-ತೊರೆಗಣೆಗಿಲೆ ಮರ
 ನಿಚ್ಚ-ನಿತ್ಯ
 ನಿಚ್ಚಟಗಲಿ-ಸಹಜಶೂರ
 ನಿಚ್ಚಲವಕ್ಕಿ-ಗೂಬೆ
 ನಿಜಮಹತ್ತರ-ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ
 ನಿತಂಬ-ತಪ್ಪಲು
 ನಿತ್ತರಿಸು-ದಾಟು
 ನಿದಾಘ-ಬೇಸಗೆ
 ನಿಭ-ಸಮಾನ
 ನಿಮಿರ್ಚು-ವ್ಯಾಪಿಸು
 ನಿರಾಕುಳ-ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದ
 ನಿರ್ಘಾತ-ಹೊಡೆತ
 ನಿರ್ಘೋಷ-ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದ
 ನಿಯರ್-ಹರಿಯುವ, ಸುರಿಯುವ
 ನಿರ್ವಾತ-ಗಾಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದುದು
 ನಿಸ್ತಂಭ-ಕಂಬವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ
 ನಿಸ್ತಾವ-ಹೊರಚಿಲ್ಲವಿಕೆ
 ನಿಳಿಂಪ-ದೇವತೆ
 ನಿಳಿಂಪ ಭೂಪ ಮನೋಜಂ-(?)

ನೀಪ-ಕದಂಬವೃಕ್ಷ
 ನೀರ್ಮಾನಸ-ನೀರು ಮನುಷ್ಯ
 ನೀವಾರ-ಕಾಡುಬತ್ತ
 ನೆಗಲು-ಮೊಸಳೆ
 ನೆಗಬ್ಬಿ-ಕೀರ್ತಿ
 ನೇರಾಣೆ-ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಚಿನ್ನ
 ನೈಗೃತ-ಕೀಳುಮಾಡಿದ
 ನೈಗೋಧ-ಆಲ
 ನೈಸ್ತ-ಇಟ್ಟ

ಪ

ಪಚ್ಚಡಿಕೆ-ಹೊದಿಕೆ
 ಪಂಚಾನನ-ಸಿಂಹ
 ಪಟಲ-ಪರೆ
 ಪಡಿಯರ-ಪ್ರತೀಹಾರಿ, ದ್ವಾರಪಾಲಕ
 ಪಡೆವಳ-ಸೇನಾಧಿಪತಿ
 ಪತಂಗ-ಪಕ್ಷಿ
 ಪತತ್ರಿ-ಪಕ್ಷಿ
 ಪತ್ತುವಿಡು-ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು, ದೂರವಾಗು
 ಪದವಳೆ-ಹದಮಳೆ
 ಪದಿರಿಕ್ಕು-ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕೂಗು,
 ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡು
 ಪಂದೆ-ಹೇಡಿ
 ಪಯನಾವು-ಕರೆಯುವ ಹಸು
 ಪಯೋಷಿಣಿ-ನರ್ಮದಾನದಿ
 ಪರದ-ವ್ಯಾಪಾರಿ
 ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತ-ಸುತ್ತುವರಿದ, ಬಳಸಿದ
 ಪರಿಗ್ರಹ-ಪರಿವಾರ
 ಪರಿಚ್ಛೇದ-ಕತ್ತರಿಸುವುದು
 ಪರಿಧಾನ-ಉತ್ತರೀಯ
 ಪರಿಯಷ್ಟಿ-ಶುಶ್ರೂಷೆ
 ಪರಿವೃಥ-ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಪರ್ಚು-ಕಿವಿಮಾತು
 ಪರ್ಬ-ಹಬ್ಬ
 ಪಸದನ-ಪ್ರಸಾಧನ, ಅಲಂಕಾರ
 ಪಸಯಿಸು-ವಾಸಮಾಡು

ಪಸಾಯಿತ-ಪ್ರಸಾದಿತ, ಆಪ್ತ
ಪಟ್ಯ-ಹಾಸಿಗೆ
ಪಾಟಲ-ಕೆಂಪುಬಣ್ಣ
ಪಾಟಲಿ-ಪಾದರಿ
ಪಾಟಲಿತ-ಕೆಂಪಾದ
ಪಾಣ್ಣ-ವ್ಯಭಿಚಾರಿ
ಪಾದಜ-ಶೂದ್ರ
ಪಾನಭೂರಂಗ-ಪಾನಭೂಮಿ
ಪಾಲಾಶ-ಮುತ್ತುಗ
ಪಾಸ-ಪಾಶ, ಹಗ್ಗ
ಪಾಳಿ-ಕ್ರಮ
ಪರರೀ-ಮಡಕೆ
ಪಿಶಿತ-ಮಾಂಸ
ಪಿಶುಣ-ಚಾಡಿ, ಚಾಡಿಕೋರ
ಪುಡಿ-ಪೆಟ್ಟಿಗೆ
ಪುಂಡರೀಕ-ಹುಲಿ, ಬೆಳ್ಳಾವರೆ
ಪುದುವಿನೋಳ್-ಜೊತೆಯಾಗಿ
ಪುನ್ನಾಗ-ಸುರಹೊನ್ನೆ
ಪುಂಶ್ವಲಿ-ಗಂಡುಬೀರಿ
ಪುಂಸ್ಕೇಸರಿ-ನರಸಿಂಹ
ಪುರಂದರ-ಇಂದ್ರ
ಪುಷ್ಕರ-ಚಾರ
ಪುಳಿಂದ-ಬೇಡ
ಪುಟುವಿಗೆ-ಕೆಟ್ಟ ಯೋಜನೆ
ಪುಥು-ದೊಡ್ಡ
ಪೆಪ್ಪಳಿಸು-ಹೆದರು
ಪೆಟಗು-ಹಿಂಭಾಗ
ಪೆಟದಿಗೆ-ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟು
ಪೆಳಟು-ಹೆದರು
ಪೇಳಿಗೆ-ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಬುಟ್ಟಿ
ಪೊಡಪುರ್-ಕಾಂತಿ
ಪೊರಸು-ಕಾಡು ಪಾರಿವಾಳ
ಪೊಟಮಡು-ಹೊರ ಹೊರಡು
ಪೊಲಂಬು-ದಾರಿ
ಪೊಲ್ಲಗೆಯ್-ಕೆಡುಕುಮಾಡು

ಪೊಲ್ಲಮೆ-ನೀಚತನ, ಹೊಲಸು, ಕೇಡು
ಪೊಸಂಬ-ಹೊಸಬ
ಪೋರಿ-ಹೋರಿ
ಪೋರ್ಕುಳಿ-ಹೋರಾಟ
ಪ್ರಕೃಷ್ಣ-ಅತಿಶಯ
ಪ್ರತತಿ-ಸಮೂಹ
ಪ್ರತಿಪತ್ತಿ-ಗೌರವ, ಜ್ಞಾನ
ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ-ಪ್ರತಿವಾದಿ
ಪ್ರವರ-ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಪ್ರಾವೃಟ್-ಮಳೆಗಾಲ
ಪ್ರೋತ್ಕಲಿತ-ಕಲಕಿದ
ಪಕ್ಷ-ಬಸರಿಮರ
ಪುಷ್ಪ-ಸುಟ್ಟ

ಬ

ಬಧಿರಿತ-ಕಿವುಡಾದ
ಬಡವು-ದುರ್ಬಲ
ಬಂಧೂಕ-ಬಂದುಗೆ, ಕೆಂಪು ಹೂ ಬಿಡುವ
ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಮರ
ಬಲವೈರಿ-ಇಂದ್ರ
ಬಲಿಪುಷ್ಪ-ಕಾಗೆ
ಬಲಿಭುಕ್-ಕಾಗೆ
ಬಹುದಿಷ-ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳುಳ್ಳವನು
ಬಳಾರಿ-ಮಹಾಕಾಳಿ
ಬಳ್ಳು-ನರಿ
ಬಲೆಯೆಟ್ಟು-ಕರೆಕಳುಹಿಸು
ಬಾಣಸ-ಅಡುಗೆ
ಬಾಯ್ಕೇಳಿಸು-ವಶಪಡಿಸು, ಜಯಿಸು
ಬಾರ್ತೆ-ಪ್ರಯೋಜನ, ಲಾಭ
ಬಾಣಿ-ಸರದಿ
ಬಾಲ್ಕಿ-ಪ್ರಯೋಜನ, ಲಾಭ
ಬಿಕ್ಕಿ-ಭಿಕ್ಷೆ
ಬಿಣ್ಣು-ಭಾರ
ಬಿನ್ನಣಿಗ-ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಕುಶಲಿ
ಬಿಲ್ಲ ಬಿನ್ನಣಿ-ಧನುರ್ವಿಜ್ಞಾನಿ
ಬಿಲ್ಲುಂಬೆಟಗು-ಆಶ್ಚರ್ಯ

ಬಿಲ್ಲು-ಬೀಜ
 ಬೀಯ-ವೈಯ
 ಬೀಸರ-ನಾಶ
 ಬುಭುಕ್ಷಿತ-ಹಸಿದವನು
 ಬೂತ-ಭೂತ
 ಬೆಲ್ಲವಾತು-ಬೆಲ್ಲದಂಥ ಮಾತು
 ಬೆಲ್ಲವೊತ್ತ-ಮುಖಿಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯ
 ಸಾಧಿಸುವವನು
 ಬೆಸನ-ಕಾರ್ಯ
 ಬೆಳ್ಳ-ದಡ್ಡ
 ಬೆಳ್ಳಾಳ್-ದಡ್ಡ, ಹೇಡಿ
 ಬೊಜಗ-ವಿಟ
 ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗೆ ಸೇರಿದ ವಸ್ತು

ಭ

ಭಗಣ-ನಕ್ಷತ್ರ
 ಭಗತೆ-ಹೇಳಿಕೆ
 ಭಲ್ಲೂಕ-ಕರಡಿ
 ಭಿದು-ಕುಂಭಸ್ಥಳ
 ಭೀರು-ಹೆದರುವವನು
 ಭೇಕ-ಕಪ್ಪೆ
 ಭೈಕ್ಷ-ಭಿಕ್ಷೆ
 ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣು-ಪ್ರಕಾಶಮಾನ

ಮ

ಮಕ್ಷಿಕಾ-ಸೊಳ್ಳೆ, ನೋಣ
 ಮಖ-ಯಜ್ಞ
 ಮಟ್ಟವಿರು-ಸುಮ್ಮನಿರು
 ಮಡಂಬ-ಗಡಿನಾಡು
 ಮತ್ಯುಣ-ತಿಗಣೆ
 ಮನೆವಾಟದಮ್ಮ-ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮ
 ಮನೆಸನಿಗೊಂಡಿರು-ಮನೆಯನ್ನು ಶನಿಯಂತೆ
 ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದಿರು
 ಮಂತಣ-ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ
 ಮಂದುರ-ಕುದುರೆಯ ಲಾಯ
 ಮರದುಲುಗಲ್-ಮರದ ತೋಪು
 ಮರುತ-ದೇವತೆ

ಮಜುಗುತ್ತ-ಮರುಕಳಿಸಿದ ರೋಗ
 ಮಸ್ತಿಷ್ಕ-ಮೆದುಳು
 ಮಹಾಹಿ-ದೊಡ್ಡಹಾವು
 ಮಹಿವೃತ್-ರಾಜ
 ಮಹೀಧ್ರ-ಬೆಟ್ಟ
 ಮಚ್ಚಿಸು-ಅಡಗಿಸು, ಕುಗ್ಗಿಸು
 ಮಾತುಲಂಗ-ಮಾದಳ
 ಮಾತ್ರಾಭಾಂಡ-ಹಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ
 ಮಾದ್ಯತ್-ಮದಿಸಿದ, ಸೊಕ್ಕಿದ
 ಮಾಧ್ವೀಕ-ವಧುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ಮಾಯಿ-ಮೋಸಿಗ
 ಮಾರ್ಕೋಳ್ಳು-ಎದುರಿಸು
 ಮಾರ್ಬಟ್ಟೆ-ಬೇರೆ ದಾರಿ
 ಮಾಲಾಮಂತ್ರ-ದುರ್ಮಂತ್ರ
 ಮುಚುಕುಂದ-ನಿತ್ಯಮಲ್ಲಿಗೆ
 ಮುಣಿವು-ಸಂಕೋಚ
 ಮುಸು-ಕಪ್ಪುಮುಖದ ಕಪಿ
 ಮೃಗಧೂರ್ತ-ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ, ದವನಕ
 ಎಂಬ ನರಿ
 ಮೃಗಯಾ-ಬೇಟೆ
 ಮೆಳ್ಳಡು-ಹೆದರು
 ಮೇಕು-ಸ್ಪರ್ಧೆ
 ಮೇಚಕ-ಪಚ್ಚೆ
 ಮೊಣ್ಣಿ-ಕ್ರಮ, ಸಂಬಂಧ
 ಮೌರ್ವೀ-ಬಿಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗ
 ಯ

ಯಕ್ಷೇಶ್ವರ-ಕುಬೇರ
 ಯದ್ಧವಿಷ್ಣು-ಬಂದದ್ದು ಬರಲಿ ಎಂಬವನು
 ಯಷ್ಟಿ-ದೊಣ್ಣೆ
 ಯಾದಶ್ವರ-ಜಲಚರ
 ಯಾನಪಾತ್ರ-ನೌಕೆ
 ಯೂಥ-ಸಮೂಹ

ರ

ರಥಾಂಗ-ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿ
 ರಂಭಿ-ಬಾಳೆ

ಶಬ್ದಕೋಶ

೩೪೭

ರಯ್ಯ-ರಮ್ಯ
ರವಿಸುತಾ-ಯಮುನಾನದಿ
ರಾಗರಸ-ಕಾಮ
ರಾಜಜಂಬೂ-ಅರನೇರಿಳೆ
ರಾತ್ರಿಂಚರ-ಗೂಬೆ
ರಾಸಭೀ-ಹೇಣ್ಣಕತ್ತೆ
ರುಟ್-ರೋಗ
ರುರು-ಬಿಳಿಯ ಪಟ್ಟೆಗಳುಳ್ಳ ಸಾರಂಗ
ರುಸಿವಳ್ಳಿ-ಋಷಿಗಳ ಹಳ್ಳಿ
ಱೋಡಾಡು-ಹಿಂಸಿಸು

ಲ

ಲಕುಟ-ದೊಣ್ಣೆ
ಲುಬ್ಧ-ಜಿಪುಣ
ಲೋಹಿತ-ರಕ್ತ
ಲೌಲ್ಯ-ದುರಾಶ

ವ

ವಕುಳ-ಬಕುಳ
ವಟವಿಟಪಿ-ಆಲದ ಮರ
ವಜ್ರಾಯತ-ವಜ್ರದ ಹಾಗಿರುವ
ವಹಿತ್ರ-ಹಡಗು, ದೋಣೆ, ತೆಪ್ಪ
ವಾಕಣಿಕಾ-ನೀರಿನ ಹನಿ
ವಾನರೀ-ಹೇಣ್ಣಕೋತಿ
ವಾನೇಚರ-ಬೇಡ
ವಾರ-ಸಮೂಹ
ವಾಸಯಷ್ಟಿ-ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ
ಕೋಲು
ವಿಕರಾಳ-ಅತಿ ಭಯಂಕರ
ವಿಕಳ-ಶೂನ್ಯ
ವಿಗ್ರಹ-ಯುದ್ಧ
ವಿಜಿಗೀಷು-ಜಯಾಪೇಕ್ಷೆ
ವಿತಾನ-ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು
ವಿತ್ರಸ್ತ-ನಾಶಮಾಡಿದ
ವಿದಳಿತ-ಅರಳಿದ
ವಿದ್ರಾವಣ-ಸೀಳಿದವನು, ನಾಶಮಾಡಿದವನು

ವಿದ್ವಸ್ತ-ನಾಶಪಡಿಸಿದ
ವಿನಿರ್ಜಿತ-ಗೆದ್ದ
ವಿಪಶ್ಚಿತ್-ವಿದ್ವಾಂಸ
ವಿಷಾಣ-ಕೊಂಬು
ವಿಸಟಂಬರಿ-ಅಲೆದಾಡು
ವಿಹಾಯಸರಿದಂಬು-ಆಕಾಶಗಂಗೆಯ ನೀರು
ವೀರುಧ-ಪೊದರು
ವೈಕ-ತೋಳ
ವೃಂದಾರಕ-ಸಮೂಹ
ವೇಹಾರ-ವ್ಯವಹಾರ
ವ್ಯವಹಿತ-ತಡೆದ
ವ್ಯಾಕೀರ್ಣ-ತುಂಬಿರುವುದು

ಶ

ಶಕುನಿ-ಪಕ್ಷಿ
ಶಕ್ತಿಧರ-ಸ್ಕಂದ, ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ
ಶತಧೃತಿ-ಬ್ರಹ್ಮ
ಶತಪತ್ರ-ತಾವರೆ
ಶಫರ-ಮೀನು
ಶಬ-ಶವ
ಶಮಿ-ಬನ್ನಿ
ಶಂಬಾಯುಧ-ಇಂದ್ರ
ಶರಾಸನ-ಬಿಲ್ಲು
ಶರ್ಕರಾ-ಮುಳ್ಳು
ಶಲ್ಯ-ಮೂಳೆ
ಶಲ್ಯಕ-ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ
ಶಶ-ಮೋಲ
ಶಾಕ್ಷರ-ಗೂಳಿ
ಶಾರದನೀರದ-ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೋಡ
ಶಾರ್ದೂಲ-ಹುಲಿ
ಶಿಂಶುಮಾರ-ಮೊಸಳೆ
ಶುಂಡಾಲ-ಆನೆ
ಶೌಚ-ಸದಾಚಾರ
ಶ್ವಾಪದ-ಪ್ರಾಣಿ
ಶ್ಯೇನ-ಗಿಡುಗ

ಷ

ಷಟ್ಪರಣ-ತುಂಬಿ
ಷಂಡ-ಸಮೂಹ
ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ-ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹ ಯಾನ ಆಸನ
ಸಂಶ್ರಯ ದ್ವೈಧೀಭಾವ ಎಂಬ ಆರು
ಗುಣಗಳು

ಸ

ಸಂಕ್ರಂದನ-ಇಂದ್ರ
ಸಂಗತಿ-ಸಹವಾಸ
ಸಜ್ಜುಕ-ಎಳೆಯ, ಹೊಸ
ಸಟಾಜಾಳ-ಕೇಸರಗಳ ಸಮೂಹ
ಸತ್ತ-ಹಿಟ್ಟು, ಶಕ್ತಿ, ಸತ್ತಗುಣ
ಸತ್ತುಗ-ಹುರಿಹಿಟ್ಟು
ಸದ್ಗ್ರಹ-ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಹ, ಶುಭಗ್ರಹ
ಸದಾಗ್ರಹ-ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಟ
ಸಂತಮಿರು-ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರು
ಸಂತಂಬರು-ಸುಖವಾಗಿ ಬರು
ಸನ್ಯಂಗ-ಕದ್ದ ವಸ್ತು (?)
ಸಪ್ತಸಪ್ತಿ-ಸೂರ್ಯ
ಸಭಾಜನ-ಸಹಭಾಗ
ಸಮಕಟ್ಟು-ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಸಮದ-ಸೊಕ್ಕಿದ
ಸಮಂತು-ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಸಮಯಬಾಹ್ಯ-ಜಾತಿಯ ಹೊರಗು
ಸಂಯುಗ-ಯುದ್ಧ
ಸಂವರಣೆ-ಅಡಗುವಿಕೆ
ಸವಣ-ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿ
ಸಾಮಜ-ಆನೆ
ಸಾಮಜಘಟೆ-ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡು
ಸಾರಭಾಂಡ-ವಸ್ತು ಸಮೂಹ
ಸಾರಮೇಯ-ನಾಯಿ

ಸಿತ-ಸಕ್ಕರೆ, ಬಿಳಿಯ
ಸಿತಗತನ-ವ್ಯಭಿಚಾರ
ಸಿತಗಳ್-ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿ
ಸಿದ್ದಿಗೆ-ಚರ್ಮದ ಚೀಲ
ಸಿಂಧುರಘಟೆ-ಆನೆಗಳ ಹಿಂಡು
ಸಿಂಧುವಾರ-ಸ್ನೇಹಜಾತಿಯ ಒಂದು
ಮರ (?)

ಸೀರಪಾಣಿ-ಬಲರಾಮ
ಸೀಜುಂಬುಳಾಡು-ಸೀರುವಂತೆ ಚೆಲ್ಲು
ಸುಗಂಡ-ಬಹಳ ಬಲಿಷ್ಠ
ಸುಪ್ತಪ್ರಲಾಪ-ಕನವರಿಕೆ
ಸುಯ್ದಾನ-ಸಂರಕ್ಷಣೆ
ಸುರದ್ವಿಟ್-ಅಸುರ
ಸುರಾಜೀವರಜಃ -(?)
ಸೂಕರ-ಹಂದಿ
ಸೂಕಳ-ತುಂಟು
ಸೂಳುಗಾಳೆ-ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕಹಳೆ
ಸೃಗಾಲ-ನರಿ
ಸೈತು-ಸಮಾಧಾನ
ಸೋವತ-ಅಹಾರ
ಸ್ವರು-ಸಿಡಿಲು, ಬಾಣ
ಸ್ಥಾರ-ಘನ
ಸ್ಥಿತಿಸಾರ-ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯವನು
ಸ್ತುಕ್-ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಸೌಟು
ಸ್ಮೇರ-ಮುಗುಳ್ಳಗೆ

ಹ

ಹಮ್ದ-ಮೂರ್ಚಿ
ಹರಿ-ಸಿಂಹ, ಕಪ್ಪೆ, ವಿಷ್ಣು
ಹಲ್ಲಣ-ಜೀನು
ಹ್ರದ-ಮಡು

ಅನುಬಂಧ

ನರಿಯ ಕಥೆ

ಅಡವಿ^೧[ಯೋಳ್] ಒಂದುನರಿಯಾಹಾರಂಬಡೆಯದೆ ಬರಬರುತ್ತೆ ಒಂದು ಸತ್ತ ಎತ್ತಂ ಕಂಡು ಸಡಗರಿಸಿ ಅದರ ಪೃಷ್ಠನಾಳದಿನೊಡಲೊಳಪೊಕ್ಕು ತಿನುತಿರ್ಪನ್ನೆವರಂ ನಿರ್ದವಮಪ್ಪದೇ ಕಾರಣಮಾಗಿ ಕಡುವಿಸಿಲಿಗೆ ತಟ್ಟಾರಿದ ಚರ್ಮದಿಂ ಪೃಷ್ಠದ್ವಾರಂ ಮುಚ್ಚಲಾ ಜಂಬುಕಂ ತನಗೆಲ್ಲಿಯುಂ ಪೋಗಲಿಂಬಲ್ಲದೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿರಲನಿತರ್ಕೆ ಆವೂರ ಅಂತ್ಯಜರ್ ಸಾರಮೇಯಂಗಳನೆಯ್ಯಂದು ಸತ್ತಿದ್ದಡ್ಡಾಹನಂ ಕಂಡದಳು ಪೊಡೆಯಂ ಡಾಣೆಯಿಂ ಪೊಯ್ಯಲೈ ಯಾಕ್ಕೋಪ್ಪು ನಿವೇದಗೊಂಡೊಂದುಪಾಯಮಂ ಕಂಡು, ಎಲವೊ ಮ್ಲೇಚ್ಛರುಗಳಿರಾ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಪ್ಪ ನಾವೊಂದು ಪಾಪನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಗೋವಿನ ಜಠರಮಂ ಪೊಕ್ಕಿದ್ದೆವು. ನೀವೀ ಪಶುವಿನ ಪೃಷ್ಠಕುಷ್ಣೋದಕಮಂ ತಂದೆರೆದು ದೂರಂ ಪೋಗಿಮೆನಲಾ ಶ್ವಪಚರ್ ಚೆದರಿಯಾ ಗೋವಿನ ಪೃಷ್ಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಯ್ದನೀರಂ ತಂದೆಜಿದು, ಎಲೈ ಸ್ವಾಮೀ, ನಿವತ್ತಂ ಪೋ^೨[ಗಿಮೆ]ನಲಾ ಸ್ವಗಾಲಂ, ಎಲೆ ಅಂತ್ಯಜರುಗಳಿರಾ, ನಾವು ಪ್ರೊಸಲಾಂಭನಧಾರಿಗಳಪ್ಪದರಿಂ ನಿಮ್ಮೊಡನಿರ್ಪ ಜಾಯಿಲಂಗಳ್ ಕಂಡು ತಗುಳ್ಳು ಬಂದೆಮ್ಮಂ ಕಡಿದುವಾದೊಡಾಂದೋಷಂ ನಿಮಗಪ್ಪುದಾಗಿಯಾ ಕುಕ್ಕುರಂಗಳಂ ಕಟ್ಟಿದ್ ಪಾಸಿನ ನೇಣಂ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ಣದ್ವಾರದೊಳ್ ಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿಮೆನಲಾ ಕುನ್ನಿಗಳಂ ತಮ್ಮ ಶೋತ್ರನಾಳದೊಳ್ ತೊಡರ್ಚಿಕೊಂಬುದುಂ, ಬಳ್ಳು ಎತ್ತಿನುದರದಿಂ ಪೊಳಮಟ್ಟು ಓಡುವುದುಂ, ಶ್ವಾನಂಗಳ್ ಕಂಡು ತೊನುತ್ತಿರಲಾ ಚಂಡಾಲರ್ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳ್ ಪಟಗುಮೆಂದು ಪಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆವುದೆ ಪೊತ್ತಾಗಲ್ ಬಳ್ಳುವತ್ತಂ ಪೋಗಿ ಗುಡ್ಡಮಂ ಪೊಕ್ಕುದು.

ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನರಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ಸತ್ತ ಎತ್ತನ್ನು ಕಂಡು ಸಡಗರಿಸಿ ಅದರ ಪೃಷ್ಠನಾಳದ ಮೂಲಕ ಒಳಹೊಕ್ಕು ತಿನ್ನತೊಡಗಿತು. ಬೇಸಗೆಯ ಕಡುಬಿಸಿಲಿಗೆ ಆ ಎತ್ತಿನ ಚರ್ಮ ನಿರ್ದವವಾಗಲು ಒಣಗಿದ ಚರ್ಮದಿಂದ ಅದರ ಪೃಷ್ಠದ್ವಾರವು ಮುಚ್ಚಿಹೋಯಿತು. ಆ ಜಂಬುಕವು ತನಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಗಳು ದಾರಿಕಾಣದೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿರಲು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಊರಿನ ಅಂತ್ಯಜರು ನಾಯಿಗಳೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಸತ್ತ ಎತ್ತನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ಉಬ್ಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಮ್ಮ ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಬಡಿದರು. ಒಳಗಿದ್ದ ನರಿಯು ನಿವೇದಗೊಂಡು ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿತು. “ಎಲವೊ ಮ್ಲೇಚ್ಛರುಗಳಿರಾ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಾದ ನಾವು ಒಂದು ಶಾಪನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಗೋವಿನ ಜಠರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿರುವೆವು. ನೀವು ಈ ಪಶುವಿನ ಪೃಷ್ಠಕ್ಕೆ ಉಷ್ಣೋದಕವನ್ನು ತಂದು ಎರೆದು ದೂರ ತೊಲಗಿರಿ” ಎಂದಿತು. ಆ ಶ್ವಪಚರು ಹೆದರಿ ಆ ಗೋವಿನ ಪೃಷ್ಠಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾದ ನೀರನ್ನು ತಂದೆರೆದು, “ಎಲೆ ಸ್ವಾಮೀ, ನೀವು ಅತ್ತ ಹೋಗಿರಿ”

೧. ಯಲ್ಲಿ (ಕ.ಕಾ.)

೨. ಗೆ (ಕ.ಕಾ.)

ಎಂದರು. ಆ ಸೃಗಾಲವು, “ಎಲೆ ಅಂತ್ಯಜರುಗಳಿರಾ ! ನಾವು ಹೊಸಲಾಂಛನಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವ ನಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಆ ದೋಷ ನಿಮಗೆ ; ಆ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ಣದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದಿತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಲು, ಆ ಬಳ್ಳು ಎತ್ತಿನ ಉದರದಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಟು ಓಡಲು, ಶ್ವಾನಗಳು ನರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಗ್ಗವನ್ನು ಎಳೆದಾಡಲು, ಚಂಡಾಲರು ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳು ಹರಿಯುವುವು ಎಂದು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆಯುವುದೇ ಹೊತ್ತಾಗಲು ನರಿಯು ಅತ್ತ ಓಡಿ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಸೇರಿತು.*

---

* ಈ ಕಥೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆಯೆಂದೂ, ಅದೂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವಿರಬಹುದೆಂದೂ (ಖ,ಗ) ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ವಾಕ್ಯಸರಣಿಯ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಇದರ ಸಂಪಾದಕರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಾಚಾರ್ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ
ಮುರುಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ
ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು
ಸಹೃದಯರು ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವಂತೆ
ಆಕರ್ಷಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ
ಮಾರಾಟದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ
ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಓದುಗರು ಬಯಸುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು
ಅವರ ಕೈಗೆ ತಲಪುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ
ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆಶಯ.
ಈ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ,
ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಓದುಗರ ಅಭಿರುಚಿಗೆ
ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ
ಪ್ರಕಾಶಕರ ನಡುವೆ ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತಿಯ ಆರಾಧನೆ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ
ಹೊಸಕಾಲದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದೇ
ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ.

ಪುಂಡಲಿಕ ಹಾಲಂಬಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦೦೧೮

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧೮೦/-